Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ṿe-natata el Ḥoshen ha-mishpaṭ et ha-Urim ṿe-et ha-Tumim

saviv le-Shulḥan ʿarukh ... Yeshuʿa Ṿalḳ z.ts.l. baʿal sefer Meʾirat ʿenayim ... Shabetai Kohen z.ts.l. baʿal Śifte Kohen ... ṿe-nilṿeh la-hem ... Daṿid ha-Leṿi z.ts.l. ... Ṭure zahav ... ito meḥubar ... Tsevi ha-niḳra be-fi kol Ḥakham Tsevi ... be-hagahotaṿ ... aśinu zar ... la-shulḥan ... ...

Ḳaro, Yosef
קארו, יוסף

Homburg vor der Höhe, [5]502 [1741/1742]

האולה תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11244

Visual Library

בעלה הרי הם על שניהם ויש חולקין דלפילי בפתם לפה עליה לכסות רלוה שהוה לה ממון מיוחד דלחמרינן לבעלוי ווי הוה דכעי לכך עשה הפשרות על שמה וכן עיקר:

ג לא היתה כותבת וכותבת כ"ש לפה על פי שהבעל מלמיכה ומפקיד כל מה שיש לו בידה הוי כלחמת פשרות שיכולה שמחזיקה על שמה שמחזיקה שלחר כפלי לה כיון שכתובים על שמה וה"ה לם כלחמת היו וכעלה כותבים וכותבים שכיפה בשה בקיך הבית כלחמת פשרות כיון שכתובים על שמה ופתם לפה הבעל מלמיכה במה שיש לו וה"ה לין הבעל מלמיכה מה שיש לו בלחמת לף במעות ושטלטלים לומר אלי הם שניתנו לי על מנת שלחזיר כוכלת וכותבת לפי ולף יהיה לבעל רשות בהן כלפי לקיולי בפרעות לפילי רלו לותם עתה בידה וכן יכולה לומר שלי לחזירם הם לם לף רלו לות' עתה בידה והיתה יכולה ליתן לחזירם והו לבעת התוספות והרשב"ם לכל לחרש"כ לינה בלחמ' לענין פירות לפילי הבעל שונף שלח מעשה ידיף הם שהם שלי הף כשלומרת מתה שהם שניתנו לי שילקח בהן קרקע והוה לחיכל פירות הלל כשלומרת שניתן לה ע"מ שלף יהף לבעלה רשות בהן כלפי שלף לעשה בהם מה שלחבה עליה להכיח רלוה לע"ב שלף רלו לותה עתה בידה ויש לה מנו וכן לעשה שלומרת משלטלים שלי שניתנו לי מלחרים בחיי בעלי ע"מ שלף יהף לבעלי רשות בהן כלפי בלחמ' והפירות שלי יורשי בעלה משעה שהני' המת' ליהם שכל מיון שנחלף כיף הלשה בחזקת הבעל הוה שיכל פירותיו וחין מועיל מנו בחקום חזקה וה"ה לחרה שלי הלחרים הוה בלחמ' לכ"ש לם היתה יכולה ליתן לו וה"ה היה משלטלים שלו ידועים לבעל לוכ' בלחמ' לומר שלי לחרים הוה לו לחרים כתבו לי בחתנה לף לענין נוף המשלטלי לכ"ע:

ד לם טוענת לבעלה לתה נתת לי בחתנה משלטלים שלו לם לא רלו לותה עתה בידה בלחמ' כתבו הלחה"ס לו החזרתי לה ורלו לותה עתה בידה הוי כלחמת פשרות שיכולה שמחזיקה על שמה שמחזיקה לחר כפלי לה כיון שכתובים על שמה וה"ה לם בלחמ' לומר אלי הם שניתנו לי על מנת שלחזיר כוכלת וכותבת לפי ולף יהיה לבעל רשות בהן כלפי לקיולי בפרעות לפילי רלו לותה עתה בידה וכן יכולה לומר שלי לחזירם הם לם לף רלו לות' עתה בידה והיתה יכולה ליתן לחזירם והו לבעת התוספות והרשב"ם לכל לחרש"כ לינה בלחמ' לענין פירות לפילי הבעל שונף שלח מעשה ידיף הם שהם שלי הף כשלומרת מתה שהם שניתנו לי שילקח בהן קרקע והוה לחיכל פירות הלל כשלומרת שניתן לה ע"מ שלף יהף לבעלה רשות בהן כלפי שלף לעשה בהם מה שלחבה עליה להכיח רלוה לע"ב שלף רלו לותה עתה בידה וש לה מנו וכן לעשה שלומרת משלטלים שלו שניתנו לי מלחרים בחיי בעלי ע"מ שלף יהף לבעלי רשות בהן כלפי בלחמ' והפירות שלי יורשי בעלה משעה שהני' המת' ליהם שכל מיון שנחלף כיף הלשה בחזקת הבעל הוה שיכל פירותיו וחין מועיל מנו בחקום חזקה וה"ה לחרה שלי הלחרים הוה בלחמ' לכ"ש לם היתה יכולה ליתן לו וה"ה היה משלטלים שלו ידועים לבעל לוכ' בלחמ' לומר שלי לחרים הוה לו לחרים כתבו לי בחתנה לף לענין נוף המשלטלי לכ"ע:

ד לם טוענת לבעלה לתה נתת לי בחתנה משלטלים שלו לם לא רלו לותה עתה בידה בלחמ' כתבו הלחה"ס לו החזרתי לה ורלו לותה עתה בידה וש לה מנו וכן לעשה שלומרת משלטלים שלי שניתנו לי מלחרים בחיי בעלי ע"מ שלף יהף לבעלי רשות בהן כלפי בלחמ' והפירות שלי יורשי בעלה משעה שהני' המת' ליהם שכל מיון שנחלף כיף הלשה בחזקת הבעל הוה שיכל פירותיו וחין מועיל מנו בחקום חזקה וה"ה לחרה שלי הלחרים הוה בלחמ' לכ"ש לם היתה יכולה ליתן לו וה"ה היה משלטלים שלו ידועים לבעל לוכ' בלחמ' לומר שלי לחרים הוה לו לחרים כתבו לי בחתנה לף לענין נוף המשלטלי לכ"ע:

ד לם טוענת לבעלה לתה נתת לי בחתנה משלטלים שלו לם לא רלו לותה עתה בידה בלחמ' כתבו הלחה"ס לו החזרתי לה ורלו לותה עתה בידה וש לה מנו וכן לעשה שלומרת משלטלים שלי שניתנו לי מלחרים בחיי בעלי ע"מ שלף יהף לבעלי רשות בהן כלפי בלחמ' והפירות שלי יורשי בעלה משעה שהני' המת' ליהם שכל מיון שנחלף כיף הלשה בחזקת הבעל הוה שיכל פירותיו וחין מועיל מנו בחקום חזקה וה"ה לחרה שלי הלחרים הוה בלחמ' לכ"ש לם היתה יכולה ליתן לו וה"ה היה משלטלים שלו ידועים לבעל לוכ' בלחמ' לומר שלי לחרים הוה לו לחרים כתבו לי בחתנה לף לענין נוף המשלטלי לכ"ע:

ד לם טוענת לבעלה לתה נתת לי בחתנה משלטלים שלו לם לא רלו לותה עתה בידה בלחמ' כתבו הלחה"ס לו החזרתי לה ורלו לותה עתה בידה וש לה מנו וכן לעשה שלומרת משלטלים שלי שניתנו לי מלחרים בחיי בעלי ע"מ שלף יהף לבעלי רשות בהן כלפי בלחמ' והפירות שלי יורשי בעלה משעה שהני' המת' ליהם שכל מיון שנחלף כיף הלשה בחזקת הבעל הוה שיכל פירותיו וחין מועיל מנו בחקום חזקה וה"ה לחרה שלי הלחרים הוה בלחמ' לכ"ש לם היתה יכולה ליתן לו וה"ה היה משלטלים שלו ידועים לבעל לוכ' בלחמ' לומר שלי לחרים הוה לו לחרים כתבו לי בחתנה לף לענין נוף המשלטלי לכ"ע:

סג (א) שטר זה · כלומר על פך זה על לוס זה לפך לין נוטין כשטר זה לכל שחר שטרותיו על לחרים לפני מכך זה לו על לחתו' מכך לחר לף ריעכן כהר"ן והרח"ש ושור וכתב הכ"ח דלם יש לו כ' שטרו' מלחותו פך על לותו' נוכה ח' מכס ומלקוחו' מלחותו זומנו מלחו"ע כ"ש ל"ל לדלקיען פעי' כ' בהג"ה הוכ' שלמ' לפם זיכו לי שטר ח' דהתם כיון שלף הזכיר שום פך מהמת דשתו היה גם על פך הדבה וכל השטרות כלל פך הכ מהמ"כ הכ' שלף הוכיר כן פך פלוני: (ב) לין נוטין כו · ודוקי כשלף רלוהו בידו קוד לכן לכל לם רלו לותו בידו קודם הזמן שהיה מקור על הזייף לין השטר כפסל ליופרע שהרי בלותו זמן היה בחזקת כשרות · כ"כ הכ"ח · ומיהו כשמתקיי' לו שהעדים בודלי שהזה השטר שהלו קודם לכן כגון שיש להם לומר מי יודכן כו וכה"ג לו שלוחריהם רלוהו השטר כידו קודם לכן והכרכרו לו המתיות ומיוחל זה לעכון לם שוטן שלף לזה לכל מ"מ יכול לעשות פרעתי ושטר זה שטר לחר הוה ומזוייף הוה לם לף כשמתקיים כבר לו יש לפסס כו ניחן כן כ"ל ודוק: (ג) מעידי שהלו שהלוהו כו' משמע דל"ל לפי' לין זוכרי' שהלוהו ומיכול להיות שהלוה ע"ם היתה מ"מ מלקח שהלוהו' מכירי' תדיעת העדים המתומי' מלטרפי' זה לזה ונוטין כשם זה וכן פי' בסמ"ע וה"ה בח"מ בב' לחרים לף כהיכי לי דכיון דמייבי לזייופי לזיוף היולך כלטרף זה לזה ולחדרב שפי לזיף ולחרב לזייף לעשות מלוה כשר שלף יוכל לטעון פרעתי לו שיטרוף לקיום' וכה"נ שלף כרלה לפרש דברי הרמ"ה בח"מ לקיין ס"ק ד' להר"ן וס"ל שלף מהכי הכרת החתימו' כשום עיון ולפי העדים החתומים בעצמם מעידים על תתימתן ולף שידוע שהלוהה היה לחת כנון שעידי כשטר מעידים שהלו שהלוהו או לחרים מעידים שהלו שהתמו מ"ת וכול לטעון פרעתי דשתו שטר לחר הוה ומזוייף והלכך לף מהני שום עדות רק לענין שם הלוה טוען שלף לוה או שמכר לם עדי השטר מעידים שהלו שהלוהו או לחרים מעידים עליהם שהתמו ולי"ל דמנכיר כיה לכתב הרמ"ה הוה לף לחו דוקף שלף שום לכתב מנכיר כיה כתב הכח מנכי כיה וה"ה לפי' כלף שטר מייב לעצם · ולף קשיל בסוף שכת לומר שלף מייבי כיון דמסדר לזיופל שהל שכר · עדי שקר וכמ"ד דק"ס קמ"ל כ"ש דק"ס דלם היה הוקוק כל ישראל מי הוקוקו לו כמי ריצף לכשריב' ליה דלפילי עדי השטר מכירי' תתימתן היכו מועיל לו כמי היה לעכ' שלף יהא לו שטר כלל ולהיכו לכתב הרמ"ה לכל לם עדי השטר כו' מנכיר · היה להל תו ליכ' לזייפ ומיכו לף משהיכן ליה כידיה דלחל מיית ליה כו' דלפי כפי' הב"י והסמ"ע דלחתי לף משהיכן ליה דשטר מעלין הוה ולית ליה חצ זיופל וכל"ל לדכריהם דלחל"ע קלי כשלף נעיכן היה וכ"כ וכ"כ ועל כן כתב המחבר נפעי' נ' כשלחמרו לין נוטין כו לף משהיכן

סג א מיומרל לכל פפל הלי שערל ריעל וכו' וכלמפרש שם בגמ' כתובות ל' ע"ב ב לכל שלר שטרות לף ריעי שלף הוקוק לף לחותו שטר שהזכיר לעדי דלעיכן שלל מכה היה לפלו בעל פה וליל שלל יכפול ג עור בפס פרמ"ס

סג מי שהועד עליו שמחזר אחר זיוף · ובו ב' סעיפים:

א המוציא שטר חוב על חבירו ובאו שנים ואמרו ממנו שאל לזייף לו א (א) שטר זה ב אף על פי שנתקיים השטר בחותמיו ג (ב) אין גובין ד בו לעולם ה אלא אם כן עידי השטר (ג) מעידים ה שראו ההלוא' או

סג א שטר זה כן הוה לי הרמב"ם פוף הלכו' עדות ולי"ל קלמר ד"ה לף שטר כוה והיינו שכיקש מהם שיכתבו ויחתמו לכן שטר על רלוכן לוך שקיב לו מכה וכשטר זה שוטרין עתה גם כן כ"כ לוך שקיב לו רלוכן מכה ולחרי' זה ולכו ויף הוה: ב לף"פ שנתקיים השטר בחותמיו פירוש לכשיש דעלמל כלו והעידו לוך שהכירו' תתימתן על לו לחתומי' דלמרינן דזה טרח ויף: ג לין נוטי' כו' דוקי כו' קלמר דהיינו שטר שעל ליה זה וכך זה שחתמו העדים שכיקש עכן לעשו' כו ויף לכל שלר שטרות שכיהו לף משויקין בפסול ינוטין בהם (ועיין בסמ"ע כ"ב כדברי מור"ם) וכ"כ הרח"ש והטו בהכי' ומשמע שחתמי' לפי נגרל לפן זייפן הוה לף חלו' ע"פ שם לו על רלוכן זה ולרל לפסבי שיכפור כו ח"ם ביקש לעשותו חלו' בפש' ע"ב ר': ד לעולם כרלה דכתב לעולם לפחילו תפס לף"כ מעמו מהלוה הנוכר בשטר מוכי' ומוכיחי' מילו וכ"ה בפרישה ע"ש ויהיו נ"ב לף קרעינן לי' דילמל יגרר שהיו זיף וכדמפיק: ה שהלו שהלוהו פי' ולפי' לין יודעי' שהלו שהלוהו היתה מלוה בשטר וכיכל להיות שהלוה ע"פ היתה מ"מ מלקח שהלוהו' מכירי' תדיעת העדים שהתומי' שהלוה ע"פ היתה מ"מ מלקח שהלוהו' מכירי' תדיעת העדים המתומים בעצמם מעידים על תתימתן ולף שידוע שהלוהה היה לחת כנון שעידי כשטר מעידים שהלו שהלוהו או לחרים מעידים שהלו שהתמו מ"ת וכול לטעון פרעתי דשתו שטר לחר הוה ומזוייף והלכך לף מהני שום עדות רק לענין שם הלוה טוען שלף לוה או שמכר לם עדי השטר מעידים שהלו שהלוהו או לחרים מעידים עליהם שהתמו ולי"ל דמנכיר כיה לכתב הרמ"ה הוה לף לחו דוקף שלף שום לכתב מנכיר כיה כתב הכח מנכי כיה וה"ה לפי' כלף שטר מייב לעצם · ולף קשיל בסוף שכת לומר שלף מייבי כיון דמסדר לזיופל שהל שכר · עדי שקר וכמ"ד דק"ס קמ"ל כ"ש דק"ס דלם היה הוקוק כל ישראל מי הוקוקו לו כמי ריצף לכשריב' ליה דלפילי עדי השטר מכירי' תתימתן היכו מועיל לו כמי היה לעכ' שלף יהא לו שטר כלל ולהיכו לכתב הרמ"ה לכל לם עדי השטר כו' מנכיר · היה להל תו ליכ' לזייפ ומיכו לף משהיכן ליה כידיה דלחל מיית ליה כו' דלפי כפי' הב"י והסמ"ע דלחתי לף משהיכן ליה דשטר מעלין הוה ולית ליה חצ זיופל וכל"ל לדכריהם דלחל"ע קלי כשלף נעיכן היה וכ"כ וכ"כ ועל כן כתב המחבר נפעי' נ' כשלחמרו לין נוטין כו לף משהיכן

ו או אחרים מעידים עליהם שראו שחתמו
ז (ד) ז ואם עידי השטר מעידים שזו היא
חתימתן גובין בו (ויש חולקין וס״ל דהכרת החתימה לא
מהני) (טור בשם הרמ״ה ור״ן פ׳ אלו נערות) :

ב ה כשאמרו אין גובין בו ח לא משהינן ליה
בידיה אלא מוקמינן ליה ביד שליש :

הגה ואם לא אמרו העדים ששלא להם לזייף שטר זה אלא
שטר כתם ט (ה) כל שטרותיו של זה שבקם
לזייף אתרעו ולא גבינן בהו (טור) :

סר נפקד שרצה לעכב בחובו שטרות הפקדון · ובו סעיף אחד :

א א מי שהפקידו בידו שטרות ומת המפקיד וטוען
הנפקד א מחיים * תפסתי אותם (א)
ב למשכון בשביל חוב שיש לי על המפקיד (ב) רצו
לגבותם

זה: ו או אחרים מעידי׳ עליהם שראו כו׳ דוק׳ שראו שחתמו שטר
זה קאמר אבל לא סגי במ״ש שמכירים חתימת החתומים וכמ״ש
לפני זה דלהע״פ שנתקיים השטר אין גובין בו: ז ואם עידי
השטר מעידים שזו היא חתימתן כו׳ בפרישה הוכחתי דהיינו אפי׳
אינן זוכרי׳ שחתמו זה השטר אלא
אומרים מכירים אנו שזו היא
חתימתינו גובין בו דקיומן של
העדים עצמן הוא עדיף מקיום
אחרים דעלמא דאיכא למימר
בהו דטעו והמחב׳ נקט הני תלת׳
בבא בלא זו אף זו וק״ל והשתא
א״ש מה שמסיק מור״ם וכתב ע״ז
ויש חולקי׳ וס״ל דהכרת חתימתן
לא מהני ור״ל דבכה״ג דהעדי׳
אינן זוכרי׳ שחתמו שטר זה אלא
מכירי׳ חתימתן לא מהני אבל
בהני בבות הראשונות דהיינו
שראו המלוה או שאחרים
מעידים שראו שחתמו ליכא מאן
דפליג׳ וגם אם עידי השט׳ מעידי׳
ואומרי׳ זהו חתימת ידינו ואנו
זוכרי׳ שחתמנו זה השטר אין
סברא לומר שיהא גרע מאלו
העידו אחרים שראו שחתמו השטר וק״ל וע״ל ס״ס נ״א דכתב
המחבר גם כן דין זה ולא כתב שם מור״ם דעת החולקים
וסמך אמ״ש כאן שהו׳ מקור הדין וכתב הטור שני הדיעות וע״ד״מ
והגהותיו שם כתוב דעת הרמב״ם דפ״ל דכל עידי השטר הבאים
לקיים צריכים לזכור ההלואה וכמ״ש בס״ם מ״ו מ״מ כשאמר שזו
היא חתימתן והלכו לכן אמרי׳ מסתמ׳ וזכרי׳ג״כ ההלוא׳ : ח לא
משהי׳ לי׳ בידי׳ ז״ל הטור מיהו לא משהי׳ לי׳ בידי׳ דלמ׳ מיית לוה
ואזיל ומפיק ביה יתמי בב״ד אחרי׳ דלא אתבר׳ גבייהו דמהדל׳
אזיופ׳ אלא מוקמי׳ ליה ביד שלי׳ עד דאתבר׳ מילת׳ בסהדי ועפ״ר
שם כתבתי דדוקא׳ בזה דיש ריעות׳ לפנינו דמהדר אזיופ׳
ולא מהני ביה תפיס׳ וכמ״ש לעיל מ״ה משום שיגבו בב״ד אחר
משא״כ לעיל בסי׳ כ״א בדין סטראי ובסי׳ מ״ו בדין אם באו שנים
ואמרו שהעדי׳ פסולי׳ היו דאף דאמרי׳ גם שם דלא מגבינן בי׳ ולא
קרעינן אותו מ״מ מניחי׳ אותו בידו דכיון דמהני בהו תפיסה
במקום שם מ״ה לא חששו אף אם יגב׳ בו בב״ד אחר דמה לי תפיס׳
ומה לי גבייה בב״ד אחר וק״ל : ט כל שטרותיו של זה שבקם
לזייף איתרעו האי תיבת שבקם קאי אדסמיך ליה אתיב׳ של זה
ולא קאי אכל שטרותיו דהא מיירי דלא בקש מהן לזייף אלא שטר
א׳ אלא משום דלא ידעינן שם הלוה והסך קאמר דכל שטרותיו הם
בספ׳ והמשנ״ה ולפ״ז אם יש לו על לוה א׳ ב׳ שטרות מסתבר׳ לומ׳
שיגבה הא׳ וכמ״ש הטו׳ והמחבר לעיל סי׳ נ״א בדין ב׳ כיתי עידי׳
המכחישי׳ וא״ו אלא שא״כ הי״ל להפוסקים לפרש זה גם בהטור
מוכח דכ״ל דאף אם יש לו ב׳ שטרות על אחד דאין גובין שום א׳
מהן כמ״ש בדרים׳ וכתבתי שם טעמא דבכה״ג דא״ל לזייף שטר
כתם יש לחוש לכל שטר ושטר ושכן משמ׳ מדברי הרא״ש ועד״ר מ״ש
בפי׳ דברי הרא״ש :

סר א מקיים תפסתי דאל״כ מטלטלי דיתמי לא משתעבדי
לבע״ח :

מאשכינן ליה בידיה כו׳ אבל באמת לשון הרמ״ה לא משמע הכי
כלל אלא משמע דאדסמיך ליה קאי וה״ק דאע״ג דמגביה׳ ביה
מ״מ לא משהינן ליה בידיה אלא לענין זה מגבי׳ ביה דחייב לשלם
לו מיד אבל אם אינו משלם לו מיד כגון שאין לו עתה לפרוע או
שעדיין לא הגיע הזמן וכה״ג לא
משהינן ליה לא מהני כשעידי
השט׳ מעידי׳ על ההלואה ואחרי׳
מכירי׳ החתימו׳ או אחרי׳
מעידים שראו שחתמו שיהיה
השטר כשר לגמרי דהא לא כתב
אלא דכשהעדים עצמ׳ אומרי׳
שזהו חתימתן גובי׳ בו משום
שהעדי׳ עצמ׳ אינ׳ טועי׳ אבל
בעדים אחרים מודה דקיימי׳
שמא הם טועי׳ והוא זייף עד
שסוברים שזהו חתימת העדים
א״כ מה בכך שראו שחתמו דלמא
פרע לו ושטר זה זייף הוא והיינו
דלא כתב הרמב״ם שום גוב׳
למהני רק כשהעדים עצמ׳
אומרי׳ שזהו חתימתן · כל זה
נ״ל ברור : (ד) ואם עדי
השטר כו׳ בב״י ובכסף משנה
כתב שני פירושי׳ לדעת הרמב״ם (שהובא לעיל ס״ס נ״א) והוכאו
בב״ח גם בתשו׳ מהר״א ן׳ ששון סי׳ ר״הסכים עמו ולפע״ד שניה׳
אינם מחוורים הפי׳ הראשון שכתב דמיירי שכת״י יוצא ממקו׳
אחר דאי לא כיון שאין זוכרי׳ ההלואה אין עדותן עדות כמ״ש
הרמב״ם פ״ח מה׳ עדות ונתבא׳ לעיל סי׳ מ״ו סעיף י׳ וכ״כ בב״י
להר״ן כהרמב״ם ולא כהירא לי דהא טעמ׳ דמהני לעיל סי׳ מ״ו
סעיף י׳ להרמב״ם כשכת״י יוצא ממקום אחר דכיון שנתקיים
שלא על פיהם אין אנו צריכי׳ לעדות׳ ואין אנו חוששין למה שאין
מכירין וא״כ הכא מה בכך שכת״י יוצא ממקום אחר הא כיון
דמהדר אזיופ׳ אין מקיימי׳ כלל השטר הוא ממקו׳ אחר וא״כ
אנו צריכי׳ לעדות׳ של אלו · והפי׳ השני שכתב בב״ח דמיירי
שזוכרי׳ ההלואה וקמ״ל דלא אמרי׳ דלא להוי רק מלוה ע״פ קמ״ל
דרגלי׳ לדבר דשטר׳ קושט׳ הוא ג״כ לא נהיר׳ לומר רגלי׳ לדבר
אלא נראה דהרמב״ם עיקר דינ׳ אתא לאשמועינן דכשעידי
השטר בעצמ׳ מכירי׳ חתימות ידם גובה בו ואין חוששי׳ שמא זייף
כל כך עד שהעדים בעצמם טועי׳ דהעדים עצמם ודאי אינ׳
טועי׳ וא״כ כשאומרי׳ זהו כתב ידינו השטר כשר דאף דכתב
הרמב״ם פ״ח מה׳ עדות דבעינן שיזכרו ההלואה היינו שהעד
לכתחלה לא יעיד אא״כ זוכר ההלואה דכשמעיד בסתם הוא כשר
דעל מנה שבשטר הוא מעיד ואין הב״ד צריכי׳ לשאלו אם זוכר
ההלואה שאלו לא היה זוכר לא היה מעיד וכמו שכתבתי בסי׳
מ״ו סעי׳ י״ס״ק ל״ב ע״ש א״כ אפי׳ מיירי הרמב״ם שאומרי׳ בפירוש
שזוכרי׳ ההלואה אשמועי׳ רבותא דלא חיישי׳ שהעדי׳ טועי׳
אבל זה שזוכרי׳ ההלואה אינו תלוי בכאן דכמו שהדין בשטר כשר
לעיל סי׳ מ״ו ה״ה הכא והר״ן חולק על הרמב״ם וס״ל דבעדים
עצמ׳ נמי חיישינן שטועים וכיון דמהדר אזיופא שמא זייף כל
כך עד שהעדי׳ עצמ׳ סבורי׳ שזהו חתימתן והלכך לעולם לא מהני
שיהא השטר כשר וכל שאין זוכרי׳ ההלואה לא מגבי׳ ביה אבל
כשזוכרי׳ ההלואה חייב לשלם אם טוען שלא לוה ממנו וא״כ הר״ן חולק כתרתי על הרמב״ם דבין שמעידי׳ בסתם זהו כתב ידינו
או שאומרים בפירוש שזוכרי׳ ההלואה והו׳ כתב ידינו אינו מועיל שיהיה השטר כשר דעבידי סהדי דטעי בהכי וא״כ יכול לטעון
פרעתי וזה השטר זייף הוא וסברא גדולה היא זו דהא כיון דקיימי׳ שהעדי׳ טועי׳ א״כ יכול לטעון פרעתי ושטר זה זייף הוא · ולפי זה
שהבין בתשוב׳ מהר״א ן׳ ששון גם כהר״ן דהרמב״ם מיירי כשאין זוכרים ההלואה וכהב״י הקש׳ מכ״ל להר״ן לפרש דברי הרמב״ם כן
ותירץ דאי מיירי בזוכרי׳ פשיט׳ וא״כ לדבריה׳ נ״ל כשכת״י יוצא ממקום אחר וכבר כתבתי דזה לא נהירא ועוד דהא עדיין רבותא
גדולה היא דעבדינן מלוה ע״פ מלוה בשטר ולא חיישי׳ שהעדים טועים כדקיימינן להר״ן אבל לפי מה שכתבתי ל״ק מידי דבין
להרמב״ם מיירי בסתם ובין דמיירי שזוכרים ההלואה מכל מקום במה דספירא ליה דעדים עצמם עדיפי מעדים דעלמא ובשמכירי׳
חתימת עצמ׳ השטר כשר כמו שטר דעלמ׳ חולק הר״ן וס״ל דעבידי סהדי דטעי בהכי ולא מיתכשר שטר׳ ואינו גובה בו רק כשזוכרי׳
ההלואה גובה ממנו אם טוען שלא לוה · ודעת הריטב״א פ״ב דכתובות כהר״ן שכת׳ ואפי׳ העדים עצמם אומרי׳ כתב ידינו הוא
זה איכא למיחש לזיופא כההוא דאמר אין חתימת ידא דידי הוא ומיהו אי אתו סהדי גופייהו ואמרי דדכירי דחתמי בשטר׳ ה״ז כשר
עכ״ל ומ״ש ה״ז כשר ר״ל לענין שחייב לשלם אם טוען שלא לוה ממנו וכמה שכתוב בסמוך לדעת הר״ן ובס״ק שלפני זה כתבתי שגם
דעת הרמ״ה כן וכן נראה דעת הרא״ש והטור · שוב מצאתי בס׳ גי׳ תרומה שער י״ז סוף ח״א סוף דף ל״ח שכתב וכבר הכריע
הטור כסבר׳ הרמב״ם ונשארה סברת הרמ״ה יחידאה עכ״ל ודבריו תמוהים בעיני (עיין בתשו׳ מהר״מ אלשיך סי׳ מ׳ ובתשו׳ הר״ב
סימן י״ב דף כ״א ע״ב : (ה) כל שטרותיו של זה כו׳ משמע אפי׳ יש לו כמה שטרות על איש א׳ וכן משמע בטור וכ״כ הסמ״ע
ונראה הטעם דכיון שלא הזכיר שום סך אמרינן מסתמא דעתו היה אכל סך ממון שאפשר וכן כיון שלא הזכיר איש ידוע אמרינן
שדעתו היה אכל אדם שבאפשרי :

סר (א) למשכון כו׳ כלומר להחזיק הנייר דלא יוכל לגבות מהמלוה אלא אם כן טוען שמכרו לו בכתיבה ומסירה הא לאו
הכי אפי׳ טוען שנתנו לו למשכון לגבות מהלוה לא מהני כיון שלא קנה החוב שבשטר כמה יגבה מהלוה והשתא ניחא הא
דהולרכו הרא״ש והטו׳ לפרש דמיירי שיש עדים ודלאה הא אי הוה טען להל״ם או כשכבו לא היה יכול לגבות מהלוה אלא ודאי כמ״ש
וכן משמע בהרא״ש להדיא ע״ש ודו״ק (עיין בתשו׳ מהרל״ן ן׳ ששון סימן קמ״א ובתשו׳ ן׳ לב ספר ב׳ סי׳ כ״ה דף ע״ו וספר ד׳ דף ט׳
ע״א) : (ב) דאלו לגבותם לא היה מועיל בלא כתיבה כו׳ ואף על גב דמיירי שיש עידי פקדון ודלאה ובלאו הכי לא היה יכול
לטעון לקוח מ״מ כיון שהחוב של הנפקד ידוע והיו עדים שתפס מחיים הוא אמינא דיכול לגבות החוב קמ״ל כיון דאין אותיות ניקנו׳
אלא בכתיבה ומסירה אם כן לא נקנו לו השטרות ולא מהני תפיסתו לגבות מהלוה רק להחזיק גוף הנייר עד שישלמו לו (עיין

ד רמב״ם סוף
ה״ע ה טור
בשם הרמ״ה
ימשום דקיימ״ל
שמא ימות
הלוה ואזל
ומפיק איתמי
בבי דינא
אחרינ׳ וכ״כ
הרא״ש והר״ן
שם וכתב
בב״י אם
* הוציא שטר
שראוהו בידו
קודם אותו
זמן שהיה
מחזר על
הזיוף אין
השטר נפסל
למפרע שהרי
בזמן זמן
היה בחזקת
כשרות

סר

א לשון הטור
מעובדא
דההי׳ איתתא
דאפקידו נבא
וכו׳ לקמיה
דרב נחמן וכו׳
כתובות דף
פ״ה ע״א
(* ואם לא
כן מטלטלי
דיתמי לא
משתעבדי
לבע״ח דנמ׳)
ב כן כתב
הרי״ף והרא״ש
שם

ג שם בגמרא
ד וכ"כ הרא"ש והר"ן שם דקל"ה הוי מהימן דלקוחים הם בידי דמהימנא לגוף השטרות שנפקו ממון לגור ע"פ כלוחיתו
ה וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם והאריך הריב"ש בסי' שכ"ב להוכיח דהאידנא מהניא תפיסה לאחר מיתה וכ"כ הגהות מרדכי פ"ק דב"ק וכ"כ מדברי הרמב"ם שאחר שכתב דין הנוכר בפ"א דין י' כתב תקנת הגאונים בסוף הפרק ההוא
ו קל"ע קאי שיש עידי פקדון ועידי ראיה שראו עתה בידו אע"פ שאין הוחב ידוע כאמן כיון דבשינת שתבעו מחיים אחר שאינו יוכל להחזירם ותופסו על חובו והיה נאמן במגו דהחזרתי או נאנסו אף על פי שלא היה יכול לומר לקוחים הם בידי כמ"ש בסמוך אבל הרשב"א כתב בתשובה שהמעשה היה בחוב ידוע דאי לאו הכי לא היה נאמן לו במגו דנאנסו דמגו גרוע הוא דאם היה טוען כן לא היה יכול עוד לגבות בו ולא במגו דלקוחין הם בידי כיון

לגבותם (ג) לא היה מועיל ב בלא כתיבה ג אם יש עדים שתבעם ממנו מחיים ולא רצה להחזירם לו אז הויא תפיסה ואי לא לא (ד) ד ומיירי שיש עדים שהפקידם בידו וגם יש עדים ג שראום עתה בידו ד (ה) שאם לא כן (ו) היה ה נאמן במגו דנאנסו או לא היו דברים מעולם ה וכל זה לדינא דגמרא אבל למאי דתקון רבנן שגובין מטלטלי ריתמי גובין משטרותיהם אפילו לא תפס מחיים:

הגה ו (ז) ואף על פי שאין לו מגו ואינו יכול לומר לקוחין

כתשובת ר"מ אלשיך ר"ס ד') : (ג) לא היה מועיל בלא כתיבה כו' משמע דהיה יכול לטעון לקוח הוא בידי ולא היה צריך כתיבה כגון במחרמות"א שלכו וכה"ג כאן לומר למשכון תפסתים במגו דלקוח וכן נראה להדיא מבואר מכל הפוסקים והב"ח כתב דמפירש"י משמע דבשטרות אפי' ה"ל מגו דלקוח כמי על המפקד להביא ראיה דכיון דהוי פקדון בידו והרי הם כמוכחי' ברשותיה דמפקיד כו' ע"ש ול"נ דלא דק דרש"י לא כא לא לומ' ל"ל איכא רקי' לתבעם ממנו בחיי' ולא רצה להחזירם הרי הן מופקדים בידו מקיים לה פי' דכיון דהי' פקדון בידו הרי הן כמוחקים ברשותיה דמפקיד ולא הוי תפיס' כגון שלא תפס לשם חובו עיין שם אבל אה"נ מיירי בענין דלית לי' מגו דלקוח וכמ"ש כל הפוסקי' כנ"ל ברור: (ד) ומיירי שיש עדי' כו' והר"ן פ' הכותב כת' לדעת הרי"ף דמיירי' אפילו ליכא עדים ורא"ה ואפילו הכי לא מהימן אפילו להחזיק גוף השטר למשכון עיין שם וכן מוכח בדעת הרי"ף שם ע"ש ודוק וכן מוכח להדיא דעת התוספות פ' הכותב ריש דף פ"ה ומדברי הרב המגיד פר' י"א מה' מלוה מדהקשו דיהא נאמן במגו דלקוח כו' עיין שם וכן נראה להדיא דעת הנמק"י שער כ"א חלק ח' בשם הרשב"א והר"ר נתן בן ה"ר מאיר ע"ש ותימה שלא הביא המחבר דבריה' (אף בב"י ע"ש) וגם דעת בעל המאור והרמב"ן בס' מלחמות פ' הכותב נראה כן להדיא ע"ש · ומה שהקשו הרא"ש והט"ו דליהוי נאמן במגו דנאנסו או להד"ם או החזרתי להחזיק גוף השטרות יש לומר משום דאז לא היה יכול להראותם והיה מפסיד הכל אבל עכשיו סובר שהשטרות שוים הרבה ויועיל תפיסתו כדי שווי השטרות או כמי לוקח כמטלטלים אמרינן האי מגו משום שאם טוען להד"ס או נאנסו היה מוכר המטלטלים לאחרים מה שאין כן בשטרות שלא היה מוציאן כיון שהם כתובים על אחרים ואין לו זה כתיבה ועוד שאם היה מוכרן לאחרים היה נתגלה אחר כך שהיו בידו ולא נאנסו שהרי השטרות כתובים על שם המפקיד ולכך טוען למשכון תפסתים והושב שבזה יזכה בדין שיוכל לגבותם או למוכרם אי נמי הוא הושב שהלווי' יפרעו לו כי מה איכפת' להו שמשלמים לו או למפקיד אבל כשהיה טוען להד"ס או נאנסו כשהיה מבקש אחר כך מהלווים לא היו משלמים לו כי היו יודעים שהוא משקר וליכא למימר שהיה עושה קנוניא עם הלווים דמי יימר דשמעי ליה הלווים ודלמא כשרים נינהו ולא מקבלי קנוניא אבל עכשיו סובר שהלווי' ישמעו לו שיתבו שאומר אמת שהם משכון בידו וישלמו לו ותירוץ זה מרווח בדברי הרא"ב"ד שבבעל התלמודות שם ע"ש ודו"ק וכן נראה לי עיקר · ונפקא מיניה בדינים אלו האידנא היכא שאין ידוע שחייב לו המפקיד לנפקד והנפקד תפס שטרות דבשטרות ליכא מגו וכמו שכתבתי וכן משמע בתשוב' הרשב"א שהביא הב"י לקמן ריש סי' ס"ו וז"ל דבשטרו' ליכ' מגו דאי בעי אמר לא באו לידי מעול' שאם אמר כן היה מתיירא להוציא ולתבוע מבעלי החוב וכענין מלוגמא דשטרי בפ' הכותב עכ"ל ודוק (עיין בתשובת ר"מ אלשיך סי' ק"ל ובתשו' מבי"ט ח"ב סי' קס"ט וסי' רפ"ט) : (ה) שאל"כ הי' נאמן במגו דנאנסו או להד"ם כו' כתב הסמ"ע והא דלא קאמר מגו דהחזרתי לכם דה"ל מגו דהעזו' ואי ליכ' עדי פקדון נאמן במגו דלהד"ס פי' להד"ס שבאו לידו בתור' פקדון לא בתור' משכון באו מתחלי' עכ"ד (ומשך לשיטתו דלקמן סי' פ"ב ס"ק מ"ג מ"ש בשם הנמוקי יוסף וכבר השגתי שם על הנמוקי יוסף והד"ת והסמ"ע בזה באריכו' ע"ש ואין דבריו נכונים דאף על גב דהוי מעיז הוי מגו וכמו שכתבתי לקמן סי' ע"ה ס"ז ס"ק ק"א וסי' פ"א סעיף כ"ג ס"ק נ"א וסי' ל"ג סעיף ב' וסי' שס"א סעיף ו' וכמה דוכתי אלא דלאו דוקא נקט וכ"כ הב"ח דחד מהנך נקט והי"ה במגו דהחזרתי ע"ש ובלאו הכי מוכרח לומר כן דקל"ס תיקשי ל"ל עדים שהפקידם בידו הא בעדי ראה לחודיהו ליכא מגו דנאנסו או להד"ס אלא ודאי עדים שהפקידו צריך מטעם שכתב הרא"ש דאם לא כן נאמן במגו שהיו ממושכנים אצלו מעיקרא והטור דלא נקט האי מגו אדמהני נקט : ומה שכתב בסמ"ע דלהד"ס פי' להד"ס שבאו לידו בתורת פקדון אלא בתורת משכון הוא דוחק ועוד דהא הרא"ש נקט מגו שהיו ממושכנים אצלו מעיקרא או החזרתי לך או נאנסו או להד"ס כו' ע"ש : (ו) היה נאמן במגו דנאנסו כו' כתב בסמ"ע פי' נאמן בשבועת היסת כמו שאלו היה טוען נאנסו היה נשבע היסת · ולפע"ד נראה דלא היה נשבע אפי' היסת דאין נשבעין היסת על טענ' שמא וכן מבואר להדיא בתשוב' הריטב"א שהביא ב"י לקמן סוף סי' ס"ו וז"ל מעתה המפקיד שטרות אצל חברו אפילו בשטר וטוען שנאנסו הרי הוא נאמן בלא שבועה אפי' היסת כו' ע"ש (עיין בהריטב"א שם שכ"כ לדעת הרמב"ם דמחייב פושע בשטרות וה"ה להרא"ש וסייעתו נאמן במגו דנאנסו אפילו בפשיעה וכן בכל הסימן כאן דאמרינן דנאמן במגו דנאנסו לא"ד הוא אלא ה"ה במגו דנאבדו אפילו בפשיעה לדעת הרא"ש ורוב הפוסקים מיהו לקמן סי' ס"ו וסעי' מ' ס"ק קכ"ב כתבתי דהעיקר כהרמב"ם ע"ש) וגם לענין אם טוען למשכון תפסתים דס"ל לסמ"ע דנשבע היסת והב"ח כתב דנשבע בנק"ח כעין דאורייתא כדלקמן סי' ע"ב סעיף י"ז גבי תופס המשכון · ולפע"ד נראה דהכא לא דמי לדלקמן סי' ע"ב כיון שאינו רוצה לגבות בשטרות שהרי אינו מועיל תפיסתו לגבות כיון שאין לו כתיבה ואם כן דמי למה שכתבתי לקמן סי' ע"ב ס"ק ס"ט בשם הר"ן ולכך נראה דהכא כמי או הוה טוען נאנסו לא היה צריך לישבע אפילו היסת הכא כמי א"כ אפי' היסת ואפי' לאחר רבותיו של הריטב"א שם דמחייב היסת בטוען על שטרות החזרתי וכן פסקתי לקמן סי' ס"ו סעי' ל"ט ס"ק קכ"א שאני התם שהמפקיד מכחישו אבל הכא שהיתומים אינם מכחישים אותו שלא תפס מחיים א"כ לישבע לכ"ע מיהו אינו דוקא בענין שהיה נפרע מן היתומים בלא שבועה כגון שאמינו וכה"ג · שאל"כ צריך לישבע מלך גלגול · וכל זה לדעת הרא"ש והט"ו אבל כבר העליתי לעיל ס"ק ד' דאינו נאמן במגו דנאנסו או להד"ס או החזרתי כשטוען למשכון תפסתי' אפי' ליכא עדים ורא"ה · מיהו ל"מ בזה בעלמא אם היה טוען החזרתי לכם או להד"ס דהיה נאמן במגו דנאנסו אף בלא שבועה לדעת מקצת רבותיו של הריטב"א או אם היה טוען החזרתי לאביכם היה נאמן אף בלא היסת במגו דנאנסו לכ"ע וכל שכן אי הוה טעין נאנסו גופיה ולא כהסמ"ע וב"ח · כן נ"ל : מיהו למה שכתבתי לקמן סי' ס"ו סעי' ל"ט ס"ק קכ"ב דמכל מקום צריך לישבע מדרבנן על שטרות שאינו ברשותו א"כ צריך כאן לישבע היכא דטוען החזרתי לכם או לאביכם ודו"ק : (ז) הג"ה ואף על פי שאין לו מגו כו' כבר השיג הסמ"ע על

כלא כתיבה פי' כתיבת השטר לדיכא דנמר' : ב קנין שכו קונין השטרות והיינו קני לך איהו וכל שעבוד' דאית ביה וכמ"ש בסי' ס"ו ע"ש ואפי' להרמב"ם דס"ל דלכאן לומר שטר כתיבה הוה בידו ולכדתיהו הכא מודה דאינו נאמן כיון דיש עדי' דבפקדון באו לידו וכמ"ש בסמו': ג שראו' עתה בידו פי' עתה קודם שבאו לב"ד לדין וכמ"ש לקמן סי' ע"ב וקל"נ ע"ש : ד שאל"כ היה נאמן כו' פי' לא היינו צריכין עדים שתבעם ממנו בחייו אלא הי' נאמן ע"ז בדיבורו ואף שהפקידו בידו בעדים כל שלא ראו אותו עת' בידו נאמן במיגו דאי בעי הוה אמר נאנסו מידו ואף שאז לא היה יכול להראותן מ"מ היה בידו לעצות קנוני' עם הלוין ליקח מידן מה ולמסור לידן השט"ח קרו' גם י"ל דהמיגו הו' כשיכולו היורשין לתבעו שיחזיר לידם השטרות שהפקידו בעדי' ויפיב להן בפני ב"ד שנאנסו וביכו לניכם יגלה להן שהן בידו ויחזרו להן כשישלמו מה שחייב להן אביהן ומ"ה בסי' ס"ו בפשי' י"א שאם מיירי שצריכין להראותו בב"ד כדי לגבות בהאי שטרא לא אמרינן האי מיגו דנאנסו וצ"ל בי' קל"נ סעיף כ"ה ומה שכתבתי עוד מזה והא דלא קאמר מיגו דהחזרתיהן לאביך משום דאז לא היה צריך עדות דראוהו עתה בידו אלא שראוהו בידו אחר מות אביהן וגם מיגו דהחזרתיהן ליורשי' ליכא למימר דה"ל מיגו דהעזה ועיין מ"ש בדרישה עוד מזה וק"ל · ואם ראו אותו עתה בידו וליכא עדים שבאו לידו בתורת פקדון נאמן בדיבורו במגו דהוה אמר להד"ס פי' להד"ס שבאו לידי בתורת פקדון לא בתורת משכון באו לידו מתחלה והוה נאמן דלמשכון א"צ להיות בידו כתיבה ומסירה : ה נאמן במיגו דנאנסו פי' נאמן בשבועת היסת דגם אם היה טוען נאנסו לא היה נשבע אלא היסת דשטרו' אתמעטו מש"ד וכמ"ש הטור והמחבר לקמן סימן ס"ה ע"ש וכ"כ מור"ם ועד"ר : ו ואע"פ שאין לו מיגו ואינו יכול כו' קאי אמ"ש אם יש עדים שתבע' ממנו כו' או הוה תפיסה וכתב דמיירי שיש עדי' שהפקידם בידו וגם ראו אותו עת' בידו ע"ז כתב מור"ם דאע"ג שאין לו מיגו כלל

טורי זהב

פי' סר בש"ע בהג"ה ואע"ג דאי' לו מיגו לכאורה אין הגהה לדברים אלו דודאי כל שאין לו מיגו חייב להוציא מתחת ידו וכמ"ש בסמ"ע וכ"ל ליישב דברי רמ"א דהוא מפרש דברי הטור וש"ע בלא ידוע החוב דהא לא זכרו מזה כלום אלא כיון

שתפס

בכל ר״ל לא מינו דנאמנו ולא מינו דבתורת משכון בא לידו ואינו יכול לומר לקוחין כו׳ פי׳ וגם א״י לומר לקוחין הן בידי שתאמר שיה׳ נאמן במגו דלקוח מ״מ אם כו׳ והא דאינו נאמן לומר לקוח היא בידי הוא משום תרתי קדא דכל היכא דאיכא עדים דבתורת פקדון בא לידו וגם איכא עדים דלאוהו עתה בידו אינו נאמן לומר לקחתי אח״כ ממנו כמ״ש הטור והמחבר בסי׳ ע״ב וקל״ג ועוד דבלאו ה״נ לכל הפוסקים ז״ל הרי״ף והרמב״ם לא מהימנינן בשטרו לומר שלקחן עד שיהי׳ לו בידו שטר דכתוב בו קני לך כו׳ וכ״מ הטו׳ בס״ם ס״ב וס״ו ע״ש:

ז דלא כיש מי שאומר כו׳ שא׳ בידוע שחייב לו כו׳ דברי מור״ם תמוהין הן בזה וכמ״ש בפרישה ודרישה כי נ״ל פשוט דליכא פלוגתא בהא וגם התו׳ והרא״ש והטור כולהו ס״ל דצריך להיות ידוע שח״ל דהא קי״ל דכל היכא דאיכא עדים שראו אותו עתה בידו אינו נאמן לטעון עליו עד כדי דמיו לא היכי דאית ליה מיגו דאי בעי אמר לקוחין הן בידי כמבואר בתלמוד בכמה דוכתות וכמ״ש הטור והמחבר בסי׳ ע״ב וקל״ג וזולתן ולא׳ והנה לזה הא דיש לו עדים שתבעו ממנו בקיום ולא רצה להחזיר כיון דלאו בתו שכיחן לפניהו בכה״ג היה צריך התופס להחזירו להתפס ולא יגרע כח יתומיו ועל״ר שהארכתי בזה:

על הר״ב בזה (ועי׳ בתשובת הר״ב סי׳ פ״ו לף קפ״ו ע״א כ׳) דודאי ליכא לאמן דלאמר דהיכא דאין לו מנו ואין החוב ידוע שיהא נאמן לומר למשכון תפסתיה והתוספות והרא״ש והט״ו מיירי כשהחוב ידוע וכן השיג עליו הבית חדש וגם בעיר שושן המיוש הנ״ה זו ויפה כיון וכ״כ הרא״ל והי״ר כתן בן ה״ר מאיר בס׳ התרומות שער כ״א סוף חלק ח׳ למיירי בחוב ידוע וכלא דאפי׳ הא״לכא לא מהני תפיסתו היכא דלית ליה מגו ואין החוב ידוע לכ״ע.

לקוחין הם בידי מכל מקום אם תפסם מתיים יוכל לומר למשכון תפסתים (תוספות והרא״ש פרק הכותב)

ז דלא כיש מי שאומר דלא יוכל לומר למשכון תפסתים אלא בידוע שהיה חייב לו מאחר שאין לו מגו (בית יוסף בשם הרשב״א):

סה דין שטרות שנמצאו ודין שובר שנמצא ביד שליש ובו כ״ד סעיפים:

א (א) [א] המוצא שטר אצלו ואינו יודע מה טיבו אם [ב] המלוה הפקידו או הלוה או אם הפקידוהו בידו בתורת שלישות ומקצתו פרוע [ג] יהא מונח עד שיבא אליהו (ב) [ד] ואם החזירו לאותו שכתוב על שמו עבר על דברי חכמים [ה] ואם זה שהשטר עתה בידו מכחיש דברי אותו שנתנו לו **א** (ג) היה יכול לגבות בו (ד) [ו] ואם הוא מודה לו שנתנו לידו צרי׳ להחזירו לו ויהא מונח עד שיבא אליהו **ב** ובסימן זה יתבאר עוד (ועיין סעיף י״ו) [ז] ואם שטר משכונא נמצא בידו ואינו יודע מה טיבו אף על פי שבעל המשכונא מוחזק בקרקע **ג** אינו מועיל לו כלום שום טענה ויהא השטר מונח עד שיבא אליהו **ד** ומחזיר הקרקע לבעליה:

הגה וכל זה דוקא כמי שאין לו שייכות עם המפקיד או הנפקד אבל בן שמוצא שטרות של אביו בידו ואינו יודע מה טיבן או האב שמוצא שטרות בנו והוא סומך על שלחנו וה״ה (ה) כל אלו שאין להן חזקה זה על זה כמו שיתבאר לקמן סימן קמ״ט כל אלו כאדם אחד הן **ה** והוי כאלו מונח תחת ידי עצמו (תשובת רשב״א אלף נ״ה): וכן

סה **א** היה יכול לגבות בו כלשון הזה כתב גמי הטור בשם הרא״ש ובפרישה כתבתי מדכתב היה יכול לגבות בו דמשמ׳ שאינו מילתא דפסיקא שיבא לגבות בו דה״ט משום דאינו יכול לגבות בו עד שישבע שבועה חמורה כעין דאורייתא כנגד זה לאמר שכבר הי׳ בידו דכל שליש אף שיש שליחותו מידו הוא כעד אחד (כמ״ש בסי׳ כ״ו) אבל אינו כשבע שבועה דאורייתא ממש דכל הנשבעין שבתורה הן נשבעין ונפטרין וזה נשבע ונוטל וכמ״ש בסי׳ פ״ט וק״ח וגם אין זה בכלל מ״ש דאין נשבעין לא היסת על השטרו׳ וכמ״ש הטור והמחבר לקמן סי׳ נ״ה דהא אין זה נשבע נגד השטר אלא נגד העד האומר שמסר לו השטר ועל״ר:

ב ובסי׳ זה יתבאר עוד בסי״ו ועל״ר שם כתבתי טעם לשבח למה כתב הטור והמחבר פלוגתא בזה לקמן ולא כתב הפלוגתא נ״כ כאן וחלקתי בניהן דשאני כשהיה ביד שליש דיכול להחזירם לידו כמו שהי׳ משא״כ בשהיה כפול ואחר מכאו דלא האמינו לאותו אחר לחזור לתנו לידו וכ״ש לחזור ולתנו על הקרקע שמכאוהו שם ועל״ר מ״ש עוד מזה: **ג** אינו מועיל לו כלום כו׳ פי׳ לא טענת לקוחה היא שהרי עפ״י השטר המוצא נודע שבא לידו בתורת משכונו ואינו נאמן לומר ממושכנת הוא בידי כך וכך כמשמעות השטר המצא דכיון שהוא ביד שליש אימר דנפרע כולו מהלוה והפקידו הלוה בידו או שלא נפטר עליו חייב כ״א קנת ואין אנו יודעים כמה טול ועפ״ר: **ד** ומחזיר הקרקע לבעליה אע״פ שזה מוחזק בה בכה״ג דאיכא ריעותא אמרינן קרקע בחזקת בעליה עומדת: **ה** והוי כאלו מונח תחת ידי עצמו פי׳ ואם טוען האב שהלוה מ״ל נוכה בו דאל״כ קשה הא גם בכהאי תחת ידי עצמו ואינו יודע אם פרוע הוא או לאו והלוי׳ טוען שפרע לו כבר נתבאר לעיל סי׳ נ״ט דבכה״ג צריך המלוה להחזיר ללוה שטרו אעפ״י שהוא מקויים דה״ל לידע בשטרו אם הוא

כנ״ה זו דנל״ך להכ״ל דהא עתה בשם דיוק ויהא מונח כו׳ ע״ד פ״ב וז׳ הר״ב ולא הקשו מה דה״א אסוכ״מ שהיה נודע ירים ירים לאחר לענין אם השטר זה הוא וכו׳

סה (א) המוצא שטר אצלו׳ בין שטר הלואה וממכר ומתנה ושאר שטרות כיוצא בהן: (ב) ואם החזירו כו׳ ע״ל סי׳ כ״ד סעיף ד׳ בהג״ה וסי׳ ספ״ו ס״ג בהג״ה: (ג) היה יכול לגבות בו כו׳ כתב בסמ״ע מדכתב היה יכול לגבות בו משמ׳ דאינו מילתא פסיקתא שיבוא לגבות בו משום לעכ״פ צריך שבועה חמורה כעין דאורייתא להכחיש זה שאמר שכבר היה בידו כו׳ ע״ש ולפע״ד לא נתכוון הט״ו לזה דא״כ ס״ם מיהא גבי לא ודאי כוונתו כמ״ש היה יכול לגבו׳ בו דאף שמודה שנתנו לו ומחזירו לשליש עבר השליש על דברי חכמי׳ כיון שהי׳ יכול לגבו׳ בו ודלמ׳ הי׳ מכחישו וגם מה דפשיט׳ ליה לעכ״פ צריך ש״א להכחיש העד וכ״כ הב״ח לדידי צ״ע ונ״ל לע״א מעידו שהוא פרוע שהו׳ מעיד בפי׳ שהו׳ פרוע מש״כ הכא שאינו מעיד בפי׳ שהוא פרוע דהכי שהי׳ בידו יכול להיות שהי׳ של מלוה ולא מצינו שבועה זו במשנה ובש״ס ודמי למ״ש בעה״ת בשם הרמב״ן ומביאו ב״י לעיל ר״ס כ״ח דהיכא דאיכא ע״א שפרע לו והוא טוען שטרא׳ דא״כ שבועה כלל דכי תקינו רבנן ע״א מעידו שהוא פרוע נשבע כדי להפים דעתו של בע״ה הא היכי שאין העד מעיד בבירור שהשטר הוא פרוע מפוים ועומד הוא ולא מסייע ליה עד כלל וכל דלאו דינא הוא אלא תקנתא אין לנו בה להחמיר לא להקל עכ״ל וה״ה הכא ואפי׳ למ״ש בסי׳ כ״ח ס״ק כ״א דמשמע מדברי התוס׳ והר״ן והרמב״ן פ״ק דב״ב דנבי סטרא׳ ה״נ מ״מ ואי״לם היינו משום שהעד העיד שפרע מיה׳ וא״כ על הפרעון מעיד העד בבירור משא״כ הכא שאף לדברי העד יכול להיות שהשטר הוא של מלוה ואפי׳ אם תאמר שאין לחלק בזה מ״מ לפי דעת בעה״ת בשם הרמב״ן נראה דהכא א״כ שבועה ואף דהכא מכחיש העד האומר שנתנו לו מ״מ לא גרע הכחשתו מאלו היה מודה לו והיה טוען ברי שחייב לו שלא היה צריך לישבע וכמ״ש לקמן וכ״ש עתה שמכחיש אותו וטוען נ״כ ברי שחייב לו וכ״ע (ד) ואם הוא מודה לו שנתנו לידו צריך להחזירו לו כו׳ דין זה כתב הטור בשם תשו׳ הרא״ש וחפשתי בכל תשוב׳ הרא״ש ולא מצאתיו וגם הוא תמוה בעיני דמה בכך שהוא טוען שנתנו לו הרי הוא אומר שמלו היה ולמה לא יהא נאמן במגו שהיה מכחישו ולא מבעיא לדעת בעה״ת בשם הרמב״ן שהבאתי בס״ק דהקודם דכיון דהתם לא איתרע שטרא כ״ש הכא אלא אפילו לדעת התוס׳ והר״ן שהבאתי יש לחלק וכמ״ש בסמוך ואפילו אם תאמר שאין לחלק מ״מ קשה על הטור והר״ב שכתבו לעיל סי׳ כ״ח כדברי בעה״ת בשם הרמב״ן בסתם וכאן פתבו דאם הוא מודה שנתנו לידו צריך להחזירו לו ואמאי הא כי היכי דהתם מודה לדברי העד שפרע לו אלא שטוען סטרא׳ לא איתרע שטרא ה״כ הכא שמודה לו שנתנו לידו אלא שטוען שהוא שלו לא איתרע שטרא וצ״ע:

ונראה דהט״ו מיירי שהמלוה עצמו אינו טוען ברי שהלוה חייב לו שהוא נ״כ מסופק שמא פרע לכך אם מכחיש דברי אותו שנתנו היה יכול לגבות בו אם היה הלוה נ״כ מסופק וכדלקמן סי׳ פ״ב סעיף ב׳ ואם הוא מודה שנתנו לידו אלא שרוצה לזכות בו כיון שגם הלוה הוא מסופק צריך להחזירו לו כיון שהיה מתחלה ביד אחר והשתא לא שייך מגו ובזה א״ש מ״ש הט״ו לא יפה עשה שעבר על דברי חכמים דהכי הל״ל שלא כדין עשה שיוליא מן הלוה שלא כדין ואתי נמי שפיר ליבא דהיה יכול לגבות בו שנסתפק בו הסמ״ע וכמש״ל ס״ק ג׳ וה״ק היה יכול לגבות בו אם יסתפק הלוה נ״כ לאפוקי אם היה טוען הלוה ברי היה השטר בטל וכדלעיל סיין כ״ט ואתי נמי שפיר מה שפסקו האחרונים יוסף והסמ״ע ס״ק ב׳ והב״ח על הט״ו דלקמן סעי׳ ט״ז כתבו פלוגתא וכאן כתבו בסת׳ צריך להחזירו לו ונכנסו בדוחקי׳ ובחילוקי׳ אשר לא שערו׳ הראשוני׳ וכמ״ש לקמן ס״ק מ״ו ולפי מ״ש ניחא הכל וק״ל: (ה) כל אלו שאין להם חזקה זה על זה מחמ׳ שהן כאפטרופסין זה לזה שכל א׳ מוחזק בנכסי חבירו וכמו שיתבאר לקמן סי׳ קמ״ט וכן

טורי זהב

שתפם מקיים ואז הי׳ לו מגו דנאמנו כי לא ראו אותה שעה בידו ע״כ מהני אותה תפיסה גם עכשיו שאין לו מגו כלל ע״כ יוכל לומר למשכון תפסתים בקיים אבל להרשב״א לא מהני כיון שעכשיו אין לו מגו ע״כ צריך דוקא בידוע החוב דהא לא מלי הרשב״א לאשכוחי הקי מילתא דנאמן לומר למשכון תפסתים אלא בידוע החוב כו׳:

באר הגולה

דקי״ל דאין אותיות נקנות במסירה וצריך להביא ראיה על הכתיבה כבלע״ד כוונת הרמ״א אבל הסמ״ע והב״ח הקשו ע״ז דע״כ לא איירי התוספות והרא״ש אלא כשהחוב ידוע דהלא״ה אינו נאמן כיון שראוהו עדים קודם כואו לדין כמבואר בסי׳ ע״ב וקל״ג

סה

[א] לשון הטור ממשנה ב״ב דף כ׳ ע״א [ב] כן פירש רש״י שם [ג] שם במשנה [ד] טור בשם תשובת אביו הרא״ש ע״ל סימן ספ״ו ס״ג בהג״ה מה דינו [ה] שם [ו] שם וכן כתב הרא״ל בתשובתו בסוף הלכות גזילה וכ״כ הרשב״א בתשובה וכתב כ״י בפ״ק דמציעא שהרמב״ל הסכים לדברי הרא״ל [ז] שם בשם תשובת אביו הרא״ש בכלל ק״ה סימן ו׳

ב ו (ו) ח וכן יורשי הנפקד (ז) לא יחזירו שום שטר שנמצא ברשות אביהם אלא אם כן יודעים מה טיבו ט ויש מי שאומר שאם ז המלוה בעצמו לקחו (ח) קודם שבא ליד אחר לא אמרינן ביה יהא מונח ואפילו לקחו מבית היורש קודם שבא ליד היורש ח (ט) ומיהו אם היורש מוציא [שטר] כתובת אשה הנפקד אצלו ט יחזירנו לאשה ולא חיישינן שהיא פרועה (כ"י בשם הרי"טבא):

ג י"א שאפילו שניהם רוצים לא יוציאם מתחת ידו (י) אלא קרוע י דחיישינן לקנוניא יא (יא) כ ויש מי שאומר דלא חיישינן יב (יב) ואם שניהם רוצים יעשה כמאמרם:

ד ל אם יטענו היורשים על שטר שמוצאים ברשות אביהם שאביו הלוה עליו מעות למלוה אף על פי שאינו

שפתי כהן

(ו) וכן יורשי הנפקד כו' כתב הסמ"ע וז"ל ול"ע דבספי' רמ"ג ס"י ג פסק המחבר גבי מתנה שמצאה אצל יורשי הנפקד דיחזירו ליורשי הנותן ודוחק לחלק דשאני הכא דאינו יודע מיד מי בא לידו משא"כ התם דיודע שהנותן נתנו לידו אלא שאינו יודע באיזה אופן נתנו לידו ואפשר לחלק דשאני מתנה די"ל דעדיין לא זכה במתנה ולא הגיע השט' לידו למיירי שם בשטר מתנ' שאין בו קנין מ"ה יחזירו ליורשי נותן אבל בשהוא בקנין מחזירין להמקבל כמו שכתב מור"ם בהדי' בסוף סימן ר"ן מה שאין כן בהלואה כו' עכ"ל ולפי עניות דעתי זה אינו דבהדיא מוכח בש"ס פ"ק דמציעא (דף י"ג ע"א ודף י"ט סוף ע"א) דאפי' שטר מתנה שאין בו קנין שנמצא לא יחזיר לא לזה ולא לזה וכ"כ הרמב"ם וה' המ' פ"א מה' גזלה דין ט' ע"ש ופשיט' דנמצא ביד אביהן דמי לנמצ' בשוק וגם ממה שכתב הט"ו כאן לא יחזירו שום שטר כו' משמע אפי' שטר מתנה וכן הוא בהדיא בתוספתא דריש מציעא דייתיקאות ופותיקאות ומתנות בזמן שהנותן מוד' יחזיר למקבל ואם לאו לא יחזיר לא לזה ולא לזה כו' בין שמצאן בשוק ובין שמצאן בין שטרותיו של אביו ע"כ אלא העיקר דלקמן סי' רמ"ג מיירי דידוע שהנותן נתנו לידו וכמ"ש שם ואף ע"פ שהסמ"ע כתב שדוחק לחלק בכך לית' דאינו דוחק כלל והרי להדי' ס"ל להרא"ש דכשידוע שהוא מיד הנותן מחזירין לו וכמ"ש לקמן סעיף ה' ודו"ק: (ז) לא יחזירו כו' וכן עיקר דלא כהרשב"א בתשו' סי' אלף ל"ה ומ"ש הרשב"א שם וז"ל והיינו דאמר רב כהנא כפ' זה בורר ההיא איתת' דאפק' שטר' ואמר' פריע' הוא דלא מהימנ' בדליתחזק שטר' בבי דינ' ואמאי דל' כאמנות מהכא ה"ל שטר שנמצא ביד שליש ואין אנו יודעים מה טיבו ורבא נמי דא"ל והא אי בעיא קלתיה למה ליה מגו כלא"ה נמי איתרע האי שטר' אלא ודאי ש"מ דלא מרעינן שטר שנמצא ביד אחר ואין אנו יודעין מה טיבו אלא כשהשטר יוצא מתחת יד שליש והוא מרע מתחת שהוא שליש ונאמן משניהם עכ"ל ולפע"ד דלאו ראיה כלל דודאי אפי' בלא נאמנות הו' מוכח אלא דרב כהנא לא היימנה לענין להחזירו ללוה שיתקרע השטר לגמרי ולכך פריך רבא והא אי בעיא קלתיה ותהא נאמן שהוא פרוע להחזירו ללוה ויקרע השט' ולהאי ליסגא כיון דאיתנ' בבי דינא תו לא מהימנת ויהא מוכח מיהו האי ליסנא איתותב התם בס"פ זה בורר וקי"ל כלישנ' קמא דאפילו אתחזק בבי דינא נאמן השליש לגמרי לבטולי השטר דשליש נאמן אפי' לית ליה מגו הגהתא וכמו שהוכחתי לעיל ריש סימן כ"ו באריכות והבאתי שם דברי הרשב"א גופיה פן ע"ש: (ח) קודם שבא ליד אחר כו' כתב הסמ"ע נראה דהאי ליד אחר ל"ד קאמר אלא כל זמן שלא נשמע מפיו דהאחר ספיקתו כו' ושבית תדם הסיג עליו ע"ש: (ט) ומיהו כו' כתובות אשה כו' כתב הסמ"ע היינו שעמא משום דאין כתובה ניגבת מקיים כו' והא דכתב הרא"ש והמחבר בסעיף ה' כ"ל דדוקא קאמר כדוכייתה משא"כ כתובה כו' ע"כ ולא דק וכתבם דאף דפשיטא דאדיב' אף בכתובה אינו לפרעון כשנמצא ביד אחר לאחר שנתארמל' וכדאיתא להדיא בש"ס פרק קמא דמציעא (דף ז' ע"ב) ופוסקים וכן בריטב"א גופיה שם וכמה שכתוב סעיף י"ב פ"ק ל"ב אלא הכא היינו מגד מאנהג כמה שכתוב בריטב"א שהביא בית יוסף מנהג הוא בגליותינו שהיורש מחזיר לאשה שתוקה שהי' הנגיע' כו' וכן כתוב בעיר שגון שכן דרך הנשים להפקיד כתובתן כו' והרב קיצר בדבר ולפי זה היכא דאין מנהג ברור חיישינן לפרעון ודו"ק: (י) אלא קרוע. היינו כשהמלוה מודה ללוה: (יא) ויש מי שאומר דלא חיישי' לקנוניא אלא בשטר שנפל דאיכא למימר משום דהוה כי"ריעותא לא נזהר בשמירתו אבל שטר המופקד לא אתיליד ביה ריעותא אלא שאין הנפקד יודע מכח מי בא לידו ואם שניהם רוצים יעשו כמאמרם שם: (יב) ואם שניה' רוצים יעשו כמאמרם כתב הסמ"ע וז"ל ל' הרא"ש והטור הביאו פי' אם יתפשרו ביניהם שיאמין הא' לחבירו בשבועה כו' ולפי"ז לא ה"ל להמחבר שכתב דעת הרא"ש לקצר בדבריו אלה וה"ל לפרש דעכ"פ שבועה מיה' צריך ודו"ק עכ"ל ולפי ע"ד יפה כיון המחבר והוא דדע' הרא"ש דאם שניהם רוצים אפי' בלא שבועה יחזירו למלוה וכן פי' הב"ח לדברי הטור והשיג על הסמ"ע בזה ע"ש וכן עיקר בדעת הרא"ש ועוד דהא הרא"ש

מאירת עינים

ו וכן יורשי הנפקד כו' קמ"ל בזה דלא הוא פרוע וק"ל: ו לוקא כשהנפקד מי דאיכא ריעותא לפנינו כשאינו יודע שהמלוה הוזכר בשטר הפקידו בידו משא"כ ביורשיו דלא ה"ל לאודע והא דיחזירו למלוה קמ"ל עוד יש רבות' ביורשים כמ"ש בפרישה בשם הרשב"א ע"ש ול"ע דבספי' רמ"ג ס"י ג פסק המחבר גבי מתנה שנמצ' אצל יורשי הנפקד דיחזירו ליורשי הנותן (ודוחק לחלק דשאני הכא דאינו יודע מיד מי בא לידו משא"כ התם דיודע שהנותן נתנו לידו אלא שאינו יודע באיזה אופן נתנו לידו) ואפשר לחלק דשאני מתנה די"ל דעדיין לא זכה במתנה ולא הגיע השט' לידו דמיירי שם בשטר מתנה שאי' בו קנין מ"ה יחזירו ליורשי נותן (אבל כשהוא בקנין מחזירין להמקבל כמ"ש מור"ם בהדיא בס"ס ר"ן) משא"כ בהלוא' כיון דיש שטר כשר לפנינו מודה שהלוה לו אלא דחיישינן שמא פרע לו הלוה כמ"ש המחבר בהדיא בר"ס וא"ה לא יחזירו לשום אחד מהן ודו"ק: ז המלוה בעצמו לקחו קודם שבא ליד אחר כו' נראה דהאי ליד אחר ל"ד קאמר אלא ר"ל כל זמן שלא נשמע מפיו דהאחר ספיקתו אף אם כבר בא לידו והמלוה לקחו מידו לא נולד הספק ביד אחר ולא אמר אלא לאפוקי אם כבר אמר אותו האחר השטר מצאתי ואינו יודע מה טיבו שוב אינו מועיל לקיחתו של מלוה ככ"ל ואף שבס בתשובת רשב"א סימן אלף ל"ה כתב כמ"ש המחבר כאן מ"מ אין טעם לדבר: ח ה"נ ומיהו אם היורש מוציא שטר כתובת אשה הנפקד אצלו כו' ותיבת הנפקד ל"זכר אשטר קאי: ט יחזירנו לאשה כו' ה"ט משום דאין כתוב' עומד' להפרע עד אחר מות בעלה וקיים שם בריטב' [☞] והיא הנותנת שאין היורש נאמן לומר האש' מכרה לי הכתובה בכתיב' ומסירה (אפי' לדעת הרי"ף והרמב"ם) או כאנב או משכנה אצלי עכ"ל והא דכתב הרא"ש והביאו המחבר בסמוך בסעיף ה' דשטר כדוכיית' הנמל' הוא כשט"מ כ"ל דדוקא קאמ' כדוכייתא שהי' כתנה לו בשעת שכנסה שהוא עומד להפר' טפי משא"כ כתובה דאסור לו לפרוע לה בחייו ולהשהות עם אשתו בלא כתובה ותהא קלה בעיניו להוציאה וכמ"ש בא"ע סי' ק' ע"ש בהגהות ש"ע סס"ב וסי' ק"ב ס"ה: י דחיישינן לקנוניא פי' שכבר פרעו הלוה ומה שאומר להחזירו למלוה כדי שיכא להפקיע מיד הלקוחות שלקחו מהלוה אחר זמן הלואה דש"מ זה: יא ויש מי שאומר דלא חיישינן ז"ל הרא"ש והטור דלא חיישי' לקנוני' אלא בשטר שנפל דאיכ' למימ' מגו דאית בי' ריעותא לא נזהר לשמרו אבל בשטר הנפקד לא אתיליד ביה ריעות' אלא שאין הנפקד זוכר מכח מי בא לידו: יב ואם שניהם רוצים יעשה כמאמרם כן הוא ג"כ ל' הרא"ש והטור הביאו וכתב עליו ז"ל פי' אם יתפשרו בניהן שיאמין הא' לחבירו בשבועה כי המלו' יכול.

טורי זהב

סי' סה בש"ע ס"ב קודם שבא ליד אחר יפה פי' הסמ"ע דה"ק קודם שנולד לו להאחר ספק בשטר אבל אם לא נולד לו ספק לא איכפת לן במה שבא לידו וכ"כ הרשב"א להדיא שם וז"ל דלא אמרו יהא מונח אלא בנולד הספק להשליש עצמו וכו' ומ"ש המחבר בסמוך קוד' שבא ליד היורש ה"ה לענין ספק קאי דעדיין אין היורש יודע מזה השטר ובתשובת רשב"א כתב בזה הלשון ואפילו לקחו מבית יורשיו קודם שבא ליד היורש שאף שהיא ביד היורש כל שלא בא לידו הוה זה כמו שנפל לו שטר בתלך חבירו ואפילו קודם שבא ליד אחר שלא אתרע כלל עכ"ל ומוקי"ל מגיה כאן ברשב"א בפני אחרים ומתוך כך פי' דאף שהיא ביד היורש לית רעותא עד שיתגלו ליד אחר ומתוך זה חולק על הסמ"ע ולעד"נ דברי הסמ"ע נכונים דהא בהדיא כתב רשב"א קודם שבא ליד היורש וכך פי' המחבר בהדיא:

סעיף ג' אם שניהם רוצים כו' בטור כתב פי' אם יתפשרו כו' הסמ"ע פי' בזה ומתוך פירושו הוציא דין חדש דאפילו בשניהם רוצים צריך שבוע' והוא דחוק מאוד והנלע"ד בפי' הדבר הזה דהוקשה להטור כיון דלהרא"ש יש לזה השטר כל יפוי כח ויכול לטרוף לקוחות בא עכ"ל כיון דמוכח ביד שליש כפרע ממנו קצת ע"כ תי' דעיקר הכונה ביד שליש היתה שיתפשרו מי יאמין לחבירו בשבועה כי הא' יכול להשביע חבירו וע"כ פי' כל זמן שלא נתפשרו יהי' מונח כלומר לצורך זה היה ביד שליש ובאמת אם הם מרוצים בלא שבועה ודאי אין כאן ריעותא ואפיל' צריך לקוחות משא"כ בריעות' דנפילה דאין כידם לתקן הריעות' דנפילה כנלע"ד ברור:

באר הגולה

ח טור וכן משמע שם בב"מ סוף דף כ' וכ"כ מדברי בה"ת בשער כ"ב ט תשוב' הרשב"א סי' אלף ל' מקורשים סעיף א י טור בשם אביו הרא"ש בשם י"א וכתב הכ"י שכן דעת הרשב"א וכ"כ בה"ת בשער ל"ב כ שם לדע' אביו הרא"ש דבשטר המופקד לא חיישינן לקנוניא ולא שמא כתב ללו' בניסן ולא לוה עד תשרי כיון שנזהר בשמירתו משא"כ בשנפל ממנו ל שם וכ"כ אביו הרא"ש בתשובה כלל ק"ה סי' ס'

וכול להשביע להלוה כו' ועפ"ר שם כתבתי דכ"ל דלא כתב הטור הא פי' אלא מטו' דהוה קשה לו לשון הרא"ש דלא ה"ל אם שניהם רוצי' דהא הא' ודאי רוצה שהרי נקט השטר לא ה"ל אם נתרצו זה לזה וגם לא ה"ל לשון יעשו כאומרים לא ה"ל יעשו כאמרו פי' הצלים יעשה ואף שהמחב' כתב ל' יעש' מ"מ קש' ל' כאומרים מ"ה כתב הטור פירושו דר"ל כזה שנתרצו בשבוע' דאו נרי' דבון שניהן רצונו של אח' שהאמין להשני בשבועתו ורצונו של שני שרוצה לישבע ואינו אומר להשני השבע אתה שבדבריך כן הוא ועול ודע שהטור פיים וכתב שם וי"ל לפיכך כל זמן שלא נתפשרו והיה מוכח עכ"ל וג' וה ק' להולאתו דמאי קידם כזה דיהא מוכח דהוא פשיטא וכתבתי דכא ל"ל מלינו לגם לפי דע' הרא"ש אם לא נתפשרו שישבע א' מהן יהא מוכח ולא מחזירו בלא שבועה אף אם נתרצה השני והוא כי אף שכתב הרא"ש דכאן דליכא ריעותא דכפילה לא חיישינן לקנוניא וכ"ל היינו לענין שיהא מוכח ואפי' שבועה לא יהנה וכדעת י"מ אבל למיחש מיהא בעי להצריך שבוע' לא' מהן ואם לאו יהא מוכח ולפ"ז לא ה"ל להמחבר שכתב דעת הרא"ש לקצר בדבריו אלא לפרשו דעכ"פ שבוע' מיהא צריך ודו"ק :

יג בלא כתיבה פי' כתיבה דקני לך איהו וכל שעבודיה דאית ביה וכמ"ש בסי' ס"ב וס"ד וס"ו : יד אבל אנן לא טענינן להו מטו' דאיכ' שכיח ליקח משכון כזה דאין גופו ממון וכל טענה דליכה שכיח לא טענינן להו : טו אע"פ ששטר נדונייתא הוא כשאר שט"ח עיין בא"ע סי' ק"ב : טז שהיא הפקידתו פי' עדיין לא זכתה המתנה לבעלה ☞ והיינו דוקא כשהוא בשטר מתנה בקנין צריך שיהא קשורי' יחד אבל אם הוא בלא קנין יתבאר לקמן בסי' רמ"ג סי"ג דאף בכה"ג שטר מתנה לאוד מחזירין לנותן וכ"כ בהדיא מור"ם האי קילו' בסי' ר"ן סכ"ה ע"ש :

יז אפי' הוא תוך זמנו אע"פ דחזק' שאין אדם פורע תוך זמנו כמ"ש בסי' ע"ח מ"מ כיון דאיכא ריעותא דכפילה אמרינן שמא איירע לפרע ומ"ה לא נזהר בשמירתו : יח ואפי' אמר הלוה או המלוה נקב כו' הטעם כמ"ש הטו' וז"ל שהרי נשתהה ביד המלו' ויודע בו הסימן ואפש' שנפל מיד הלוה והוא פרוע וגם הלו' שכת' שטר אע"פ שאין המלוה עמו עומד כזה הסימן בעודו בידו ואפשר שנפל מיד המלוה עכ"ל : יט וכן אם יש ללוה בני חורין כו' ולא

שאינו יכול לגבותו מהלוה יג בלא כתיבה מכל מקום לקחו למשכון טענתם טענה יד (יג) מ אבל אנן (יד) לא טענינן להו :

ה נ ראובן שמת ונמצאו ברשותו שטרות של אחותו קשורים יחד מקצת' לזכותה דהיינו שטר נדונייתה ושטרי קרקעותיה וטהם לחובתה כגון שטר מתנ' שנתנה לבעלה קרקע שהיה לה טו אע"פ ששטר' נדוניית' הו' כשאר [ס שטרי] ע חובו' (טו) מאחר שהוא קשור עם שטרי קרקעותיה שהם ודאי שלה הוי כאילו נודע ודאי שהיא הפקידתם פ ומטעם זה גם שטר המתנה שנתנה לבעל הקרקע (טז) אנו מחזיקי' טז שהיא הפקידתו ויחזירו לה או ליורשי' :

ו צ המוציא שטר חוב (יז) אע"פ שיש בו ק נאמנות יז (יח) אפילו הוא ר תוך זמנו ש ואפילו אין בו אחריות ולוה מודה לא יחזיר (יט) דחיישינן לפרעון ולקנוניא יח (כ) ת ואפילו אמר הלוה או המלוה (כא) נקב יש בו בצד אות פלוני לא יחזיר לא לזה א ולא לזה ואם מפורש בשטר בהדיא שאינו חייב ° באחריות אם חייב מודה יחזיר :

ז יט (כב) ב וכן אם יש ללוה בני חורין שמספיקין

הרא"ש בפ"ק דמציעא כתב בסתם יעשו כאמור' ולא הזכיר שבועה כלל וגם בטור גופי' מוכח כן שכת' שיתפשרו ביניה' שיאמין הא' לחבירו בשבועה כי המלוה יכול להשביע ללוה והלוה יכול להשביע למלוה כו' משמ' דכל שאין הלוה אומר שמלו' ישבע יכו' המלוה לומר השבע היסת או יחזירו לי שטרי הרי דתלי באחד' הלוה אלא דהרשות ביד הלוה לומ' או השב' אתה או יחזירו לי שטרי ואיני רוצה שיהא מוכח ביד שניהם כתנם וכן משמע בתשו' הרא"ש שם שכתב וז"ל הלכך לא יוציא השטר מתח' ידו ויה' מונח עד שיתברר הדבר או שיתפשרו שניה' שיאמין הא' לחבירו בשבוע' אבל אם יאמ' המלוה אתה אומר שפרעת את השטר השבע שהוא כדבריך צריך הלוה לישבע היסת ואם אינו רוצה לישבע יחזיר השטר למלוה ואם הוא אומ' שאינו רוצ' לישבע אבל יבי' עדי' שהוא כדבריו יתנו לו זמן ל' יום ואם לא יבי' עדי' בתוך הזמן יחזי' השט' למלוה וכן אם יאמר הלוה השתבע לי שלא פרעתיך צריך לישבע שלא פרעו ואפי' אם יש נאמנו' בשט' דכיון דאין השט' בידו ויוצא מתח' ידי אחר אין מועי' הנאמנו' ואם אינו רוצה לישבע יחזיר השטר ללוה כו' עכ"ל הרי להדיא דכל שהמלוה אומר שהלוה ישבע היסת והלוה שותק או שאומר שאינו רוצה לישבע יחזירו השט' למלו' ואפי' בלא שבועה רק כשאומר הלוה למלוה אשתבע לי או צריך לישבע או שיתפשרו מי ישבע כדי שלא יהא השטר שלהם מונח אבל כששניהם מודים זה לזה יעשו כאומרים אפי' בלא שבועה לדעת הרא"ש כן נלפע"ד (עיין בתשו' הר"ב סי' ל"ג) : (יג) אבל אנן לא טענינן להו · משום דאינו שכיח ליקח משכון כזה דאין גופו ממון עכ"ל סמ"ע ואין זה מדוקדק דמה בכך שאין גופו ממון אבל ל' הרא"ש בתשובה הוא דמילתא דלא שכיחא היא להלוות מעות על שטרות שאינו יכול לגבותם ולפ"ז אם הם כתובים בענין שיכול לגבותם אפילו ידעינ' שאינ' של אביהם טענינ' להו שלקחם למשכון : (יד) לא טענינ' להו עיין בתשו' הרא"ש דמייתי ראיה מעובדא דר' מייאשא ומהאכסו דמילת' דלא שכיח' לא טענינ' ליתמי ולפ"ז להפוסקים החולקים שם וכמ"ש ל' סי' ק"ח סעי' ד' ובסי' רנ"ז וסי' שמ"א ה"ה הכא טענינ' להו וצ"ע : (טו) מאחר שהוא קשור כו' וכן אמרי' (לקמן סעי' ט') מנא בתפיסה או בדלוסקמא יחזיר שכיון שנותן סימן בכלי שהשטר בתוכו יחזיר לו גם השטר וכן פירות בכלי (לקמן סי' רס"ב סעיף י"ט) מחזיר הפירות אגב סימני הכלי ומ"מ אין ראית הרא"ש מוכרחת דהתם לא ידענו שהיה ביד אחר ואמרינן כיון שזהו ודאי שלו א"כ גם זה שקשור בו הוא שלו ומהיכי תיתי ניחוש שב' ליד אחר משא"כ הכא שהכל הוא בידי שלים מאן לימא לן שהשלי' לא קשרם יחד דילמא ראובן שמת קשר כל הענינים המשולשים אלו יחד וצ"ע : (טז) אנו מחזיקין שהיא הפקידתו כו' פי' עדיין לא זכתה המתנה לבעל' והיינו דוקא כשהוא שטר מתנה בקנין כרי' שיהא קשורי' יחד אבל אם הוא בלא קנין יתבא' ל' בסי' רמ"ג סי"ג דאף בכה"ג שטר מתנה לאוד מחזירים לנותן וכ"כ בהדיא מור"ם האי אילוק בסי' ר"ן סכ"ה ע"ש עכ"ל סמ"ע כלפע"ד זה אינו דהא לא הוכ' שיש בו קנין וגם בש"ס מוכ' להדי' דאף שטר מתנה שאין בו קנין אין מחזירים לנותן וכמ"ש ס"ק י' אלא בסי' רמ"ג מיירי שהוא ידוע שהנותן הפקידו אצלו וכמ"ש שם ומ"ש וכ"כ בהדיא מור"ם האי קילו' כו' לית' וכמ"ש בש"ס ר"כ ע"ש גם מ"ש בשטר של קנין לאו דוקא דבין קשורים ליתא אלא בשט' שיש בו קנין אפי' ידוע שלא מהנותן מחזירין להמקב' דאשע' קנין שיעבו' נפשיה וכמ"ש הרא"ש בתשו' כלל פ"ו סי' ג' ע"ש וכן משמע ל' ס"ס ר"ן ע"ש ועיין מ"ש בסי' כ"ו סעי' ה' ס"ק כ"ו : (יז) אע"פ שיש בו נאמנות · אינו מועיל לא לענין לטרוף ולא לענין לגבות מן הלוה אם אינו מודה דכיון דכפל איתרע ליה ואזול נאמנות דיליה · (יח) אפילו הוא תוך זמנו · כ"כ הטור בשם הרמ"ה ואע"פ דלמאי דקי"ל ל' ס"ס ע"ח דאדם פורע תוך ל' יום (והרמ"ה כרא"ה דס"ל כיש פוסקים שהבאתי לעיל סי' ל"ט ס"ק ו' דקובע זמן וסתם הלואה חד דינא אית להו ע"ש) ראיי' הרמ"ה לאו ראיה היא מ"מ דינו אמת ולכך כתבו הטור וכ"כ הרמב"ם פי"ד ופ' כ"ג מה' מלוה ולוה ובעה"ת שער כ"ב וה' המגיד האריך וכת' שכ"כ הרמב"ן והרשב"א ושכן מוכח בש"ס בכמה דוכתי וכן הבאתי לעיל ס"ס מ"א דברי הריטב"א ובתוקי יוסף והוכחתי כן ע"ש בס"ק י"ט : (יט) דחיישינן לפרעון ונתבטל השטר ולקנוניא ולא שייך כאן לומר עדיו בחתומיו זכין לו : (כ) ואפי' אמר הלוה או המלוה נקב כו' כלומר שאין הלוה מודה אלא שאומר שפרעו ומידו נפל ונותן בו סי' אפ"ה אין מחזירין לידו כ"כ ב"י וה"ה כשהמלוה נותן סי' וה לא מהני לענין לגבות מהלוה עצמו אבל סי' אחר מובהק מהני ולענין לגבות ממשעבדי לא מהני סי' כלל היכא דאיכא למיחש שהלוה הגיד לו הסימן או שהלוה יודע ג"כ הסימן ועושה עצמו כלא יודע דהא אפי' שניהם מודי' חיישי' לקנוניא כן נ"ל : (כא) נקב יש בו כו' שהרי נשתהה ביד המלוה ויודע בו הסי' ואפשר שנפל מיד הלוה והוא פרוע וגם הלוה אחר ששכינו שכותב שטרו אע"פ שאין המלוה עמו עומד כזה הסימן בעודו בידו ואפשר שנפל מיד המלוה עכ"ל בעה"ת שער כ"ב [illegible] בטור ובסמ"ע ס"ק י"ז ואין לנו מכוון דהא בשטרי דלאו אקנייתא אין כותבין ללוה בלא מלוה כדלעיל סי' ל"ט סעי' י"ג ומשמע מדברי הכא אפי' בשטרי דלאו אקנייתא אלא עיקר טעמא הוא שהשטר הוא מתחלה ביד לוה גם כן וק"ל : (כב) וכן אם יש

מ משום דמילתא דלא שכיחא היא להלוות על שטרות דאינו יכול לגבות
נ תשובת הרא"ש סוף כ' קה"א סי' ג
ס כן העתיק גם הב"י
ע ונתבאר דינו בריש הסימן המוכא שטר אלו וכו' יהא מוכח וכו'
פ והבי' ראי' מדין מנא תבריכה שטרות וכו' יחזיר ב"מ דף כ' ע"א ומדין פירות בכלי יחזיר פי' יחזיר הפירות אגב סימני הכלי וכו' שם סוף ד' כ"ד
צ משנה שם דף י"ב ע"ב וכחכמים
ק כה"ת בשער כ"ב דלא הימנוהו אלא כשהשטר יוצא מתחת ידו
ר טור בשם הרמ"ה מימרא דר' אסי א"ר יוחנן וכו' לפרעון בתיותא לא חיישינן שם דף י"ז ע"א
ש כחוקיימתא דר' יוחנן דחכמים שכלו אחריות טעות סופר וכו' שם דף י"ג ע"ב
ת טור בשם בה"ת בשע' כ"ב וקאי אאין הלוה מודה והטעם מבואר
א פשוט הוא שם בגמ' ° פי' שאינו משעבד נכסיו שלא יטרוף ממה שימכור או יתן לאחרים ה"ה ביש פירות מה' גזילה בשם
ב וכסוהא דלא חיישינן לקנוניא לפסידה דכ"ש אחר אומר לשטר זה עוד יש

טורי זהב

סעיף ז' וכן אם יש | ללוה בני חורין יקשה דס"ל מ"מ לא חיישינן שמא יש לו ב"ח ואומר שאלו בני חורין משעבדי לרעהבניו שיחזירו השטר ללוה יהי' הוא מוקדם כמו דחיישינן בסי' זה בס"ק י"ד גבי שטר או נזכה או מכר וכו' ותי' דהכא דקאמר יחזיר ללוה זוכה ממש קאמר

בסמ"ע ובנ"ת ומ"ש בשם מהרש"ל ואכמ"ל ללוה אלא

ג ממימרא דר' אמי א"ר יוחנן דלעיל ד כפירש רב כהנא שם וכדעת הרי"ף ולרמב"ם שם ה הרא"ש כתשו' כלל ע"ג סי' ג' ו מימרא דר' אמי א"ל יוחנן וכאוקימתא דרב אשי דלעי ז ירא שם דלא בעינן שחייב מודה ח רמב"ם שם וכ"כ הטור משנה אם יש עמהם משנה שם דף כ' ע"א וכדמוקי לה שם בגמרא ע"כ כר' שמעון

יש ללוה בני חורין כו' בסמ"ע ס"ק י"ט פי' דכיון דיש שטר כשר בידו לא חיישי' שמא לוה ואחר כך אחר וזהו על שטר זה דלא חיישי' אלא היכא דאיכא ודאי פסיד' דלקוחות וכה"נ כתב הב"ח בסעיף י' דלא חיישי' לב"ח או ללקוחו' אחרי' שאין ידועים לנו דאיכהו לא זבינו אנפשייהו אלא אקנו לדעת לב"ח המוקדם ודבריהם תמוהין דבולהי סוגיא דש"ס פ"ק דמציעא ושאר דוכתי וכן בכל הפוסקים משמע לפרוש דחיישי' לב"ח וללקוחות אע"פ שאין ידועים לנו וה"נ אמרי' גבי שטר מכר ומתנה לקמן סעיף י"ד אלא ודאי לא שייך בכה"ג לומר איכהו לאפסידו אנפשייהו דיכול להיות שחקרו ונתברר להם האמת ששטר זה איננו כלום ועוד דלי"מ תיקשי דלמא חייב לאחרים שלוה מהן קודם זמנו של שטר זה והם יגבו מקרקעות אלו שביד הלוה וזה יגבה השטר זה מהלקוחו' שידועי' לנו שלא כדין אלא פשיטא דכל היכא דאיכא למיחש חיישי' וכ"כ מהרש"ל להדי' ומביאו הכ"מ רק מה שפי' מהרש"ל

שמספיקין לשעבור החוב אם חייב מודה יחזיר

כ ג וכן אם נמצא ביום שנכתב **כא** (כג)
ד וכתוב בו * הנפק (פירוש, קיום שעושין אנשי הבית דין תרגום יג"א נפק ולכן נקרא הנפק שיצא בבית דין)

כב אם חייב מודה יחזיר **כג** (כד) ויש מי ה שאומר דהא ו דאמרינן שאם נמצא ביום שנכתב יחזיר הני מילי דליתיה ללוה קמן אבל איתיה קמן ואמר פרעתיו וממני נפל לא יחזיר :

ח **כד** ז מצא בשוק שטרות קרועים ושטר חוב ביניהם **כה** לא יחזיר (כה) ואם יש עמהם שובר **כו** אפילו בלא עדים יחזיר השטר ללוה :

ט ח המוצא שטר בכלי (כו) יחזירנו למי שנותן סימן ט בכלי ואפי' אינו נותן סי' בכלי אלא כשזה מכריז שטר מצאתי וזה אומר מצאת בכלי פלוני י אם אין דרך העולם ליתן שטרות באותו הכלי הוי סימן :

י כ מצא ג' שטרות או יותר כרוכים זה על זה או שאח' כרוך בראש חבירו ל יכריז שטרו' מצאתי למי שיאמר

ולא אמרינן שכבר פרעו ויודע זה הלוה שהוי' חייב לאחרים ויפה לטרוף בב"ח אלו וי"ס אומר להחזיר השטר לזה המלוה שהוא מוקדם כדקיימינן דומה לזה בראובן שמכר שדה לשמעון ובא יודא לערער דאין ראובן מעיד לשמעון אע"פ שמכרה לו שלא באחריות ואפי' יש לו בנ"ק וכו' וכ"ש הטור בסי' ל"ו והמחבר ג"כ שם סע' ו דיש לחלק כיון דהשטר הכא כיון דיש לפנינו שטר כשר ומסייע להודאתו לא חשש אלא הוכ' דאיכ' ודאי פסידא ללקוחו' משא"כ התם הוא להיפ' דרוצה לסתור דברי המערער המביא בו עדות ודאי' כנגדו וגם בשטר מתנה או מכר הנמצא בשוק דאמרינן דלא יחזירנו להמקבל או להלוקח ואע"פ שהמוכר או הנותן אומר להחזירו כמ"ש הטור והמחבר בסי' מה פי"ד דיש לחלק ביניהן כמ"ש בדרישה ע"ש : **כ** וכן אם נמצא ביום שנכתב פי' דאז ליכא למיחש לקנוניא דהא אי בעי הוה כת' לו הלו' שטר אחרת ואף סי"ל שכבר נפרע שטר זה ורוצה הלוה לחזור וללות ממנו בו וחושש לאחר שיצטרך ליתן להסופר שכירתו משטר אחר וי"א דהמלוה אינו מסכים עמו לעשות כן כיון דלית ליה רווחא בזה בהקדמת הזמן חושש שמא כתוודע או יודע שהשטר זה פרוע ומחל שעבודו ויבואו לפוסלו אחר שילוה עליו שנית ועפ"ל : **כא** וכתוב בו הנפק כו' הכ"ד קיימו וכתבו בקיומו קדמנא נפק שטר זה כו' וכבר כתבתיהו בסי' מ"ו ופק"ס : **כב** אם חייב מודה יחזיר כ"כ הרי"ף והרמב"ם והמ"מ תמה עליהן למה הצריכוה להנפק מאחר שכתב בו ביום וחייב מודה ליכא למיחש לפרעון ולקנוניא כמ"ש ועל"ר שכתבתי ישוב לזה דס"ל דאיכא למיחש כיון דאיתיליד ריעותא בנפילה דילמא אין ביד המלוה מעות ולא ילוהו על זמן מה ויעש' קנוני' עם הלו' בשביל הקדמת הזמן מהיו' והלוה יעשהו בשביל פשיטא דספרא אבל כשהוא מקוים דהיינו הנפק ליכא למיחש לזכי ולמאן דאמר עדיו בחותמיו וכין לו אין צריך הנפק ולכן לא כתבוהו הטור : **כג** ויש מי שאומר כו' עד אבל איתי' כו' הלשון מגומגם דהא לסברא קמייתא נ"כ פי"ל כן והוסיף עוד עליה דבעינן דוקא שיהא החייב מודה ואיפכא הל"ל ויש מי שאומר דדוק' כשאית' קמן ואמר פרעתיו אין מחזירין אבל מסתמא לא חיישינן לפרעתי וכ"ל שהמחב' נקט לי' תשובת הרא"ש והוא שפיר כת' גם כן לפי עניינו שלא שכ"ע דהרא"ש בעצמו ס"ל כאוקימת' דרב כהנ' דבעינן דוקא שיהא החיי' מודה ועל"ר בס"כא מ"ש בישוב זה ודוק : **כד** מצא בשוק שטרות קרועי' כו' פי' וגם אותן שטרו' כבתבו ע"ש מלוה זה הנזכר בשטר זה הכלם הנמצא ביניהן וקמ"לן דלא אמרינן כיון שנמצא בשוק וגם בין שטרות הקרועים ודאי גם זה פרוע ולהחזירו ללוה אלא יהא מונח ביד ב"ד כאלו נמצא זה השטר לבדו בשוק · ומה שמסיק וכתב ואם יש עמהן שובר כו' יחזור להלוה דין זה הוא אפילו לא נמצא בשוק אלא אפי' נמצא השט"ח בבית המלוה בין הקרועים ויש עמהם שובר לא יחזירנו למלוה כמ"ש הטור והמחבר בסי' זה סי"ח ע"ש וק"ל : **כה** לא יחזיר כו' אבל אם מצא שטר שיש בו דיבית יקרענו המוצאו או הב"ד אם כא לפניהן כ"כ הג"מ בספר משפטים סי' כ"א ד"מ סי' כ"ב : **כו** אפי' בלא עדים ואפי' גם אין עליו חתימת יד המלוה וגם אינו

ליתן ליד פירושו וכותבין לו טריפ' מזמן שנמצא או כותבין לו שטר אחר הוא דוקא וכמו שהקשה עליו הב"ח לא כרה' אם יש ללוה בני חורין כו' ר"ל שידוע בבירור שהם בני חורין ואיכם משועבדין וגם איננו חייב עוד לשום אדם כלל דאי לאו הכי לא בקראו בני חורין ומשכחת לה כגון שהכריז אם חייב עוד לאחרי' או מכר קרקע' זו או שיש תיקון כעיל שכל שטר שאינו נכתב בפנקס הסופר איננו כלום וכה"ג שוטי וזה ברור : (כג) ופתוב בו הנפק וה' המגי' בשם הרשב"א תמה על זה דל"ל הנפק ומ"ש בסמ"ע ס"ק כ"א בזה לא מחוור גם מה שתירץ בס' מעד"מ פ"ק דמציעא בזה ול"נ דבלאו קושיא הוא דאי לאו דכתיב ליה הנפק איכא למיחש אמא כתב ללות ולא לוה ועכשיו רוצי' לעשות קנוני' עכ"ל אין דבריו נכונים דהא תוכח להדיא בש"ס פ"ק דמציעא סוף דף י"ב כאלו דמשני התם לעולם כשחייב מודה והכא היינו טעמא לחיישי' שמא כתב ללות בניסן ולא לוה עד תשרי ואתי לאטרף לקוחות שלא כדין כו' וכן כדף ט"ו ע"ב וכן כל"ף י"ו סוף ע"א גבי הא דפריך ומאי שנא מהא דתנן כו' ומשני הכא כיון דלית ליה כוותא כו' דדוקא משום לא לוה עד תשרי חיישי' משום כוותא דטריפת לקוחות אבל כשזמנו בו ביום ליכא הא' חששא לא חיישי' והאי קנוניא כשחייב מודה ע"ש והמעיין בש"ס ירא' דהעיקר כהרשב"א וסי' המ' וכן לעת התוספות וכן השיג בעל המאור על הרי"ף וכתב דל"רב כהנ' לא בעינ' הנפק והרמב"ן בס' המלחמות לא השיב עליו בזה ע"ש ואפשר גם דעת הטור כן ועכ"ח וכן מסקנת ר' ירוחם כתי' ד' ח"א נ' בשם רוב הפוסקים וכן נראה דעת הרב בדרכי משה שכתב וכן הוא סברת התוס' אע"ג דאין בו הנפק ודלא כרי"ף ורמב"ם כו' ע"ש : (כד) ויש מי שאומר כו' הל"ל מגומגם וכך הל"ל ויש מי שאומר דדוקא כדאיתיה קמן אבל כדליתי' קמן לא חיישי' לפריע' בת יומא וה"ה כ"ע דהרא"ש בתשובה כתב כן לרב אסי וכא ותקי"ל כר"כ הכי וכמ"ש הרא"ש גופיה בפסקיו וא"כ אין מחזירין רק כשחייב מודה וכן הקשה בסמ"ע וגם הב"ח בסעיף כ"א השיג על המחבר בזה ע"ש : (כה) ואם יש כו' יחזיר ללוה שאלו לא היה פרוע לא השליכו בין שטרות הקרועים והרי שובר נמצא עמו שאומר שהוא פרוע עכ"ל טור והוא מדברי הרמב"ם פי"ח מה' גזלה דין ה' ונראה שיגא לו להרמב"ם כן מפשטא דמתני' ספ"ק דמציעא דקתני מצא בע"כ בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו יהא מונח עד שיבוא אליהו אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות ומוקי לה בש"ס התם שנמצא בין שטרות קרועי' וכן נראה להדיא מדברי הרמב"ם בפי' המשנה שם ודלא כפירש"י שפי' אם יש עמהם סמפונות כו' מילי מילי קתני ואלתא באפ' נפשיה היא כו' ובס' לחם משנה פי"ו מה' מלוה הקשה על הרמב"ם דאי אפשר לומר כן מדהקשו בש"ס לרב דאמר סמפון היוצא מתחת ידי מלוה פסול ומתני' דאם יש עמהן סמפונות משמע למלוה מיירי עכ"ל ובאמת נראה שזה הכריחו לרש"י לפרש דמילי מילי קתני · וגם הב"ח דחק לומר לדעת הרמב"ם דהמקשה הוה ס"ל דמילי מילי קתני כפירש"י והתרצן משיב לו דאיירי בקיהדר וכל זה דוחק גדול ועוד הולך לדחוק דמ"ש הרמב"ם ספי"ו מה' מלוה המוצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו יהא מונח עד שיבוא אליהו היינו משום דס"ל דמהך משנה תרוייהו משמע ול"ע עכ"ל ולפע"ד דברי הרמב"ם ברורים ולק"מ ודרב לפירש' דוחק גדול לומר דמילי מילי קתני ועוד דמכ"ל להקשות אלא נראה דמיירי בשטרו ומכולהו שטרות דבמתני' לעיל כתוכה שטרות בשוק דלא יחזיר וכן במוצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו קאי דאם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות והיינו דקתני סמפון ולא קתני סמפונות וכן עמהן ולא קתני עמו והכי משמע בתוספתא דקתני בין שמצאן בשוק בין שמצאן בין שטרותיו של אביו כללו של דבר אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות ע"כ ופריך שפיר דאם איתא דבנמצא מתחת יד מלוה פסול מאי יעשה מה שבסמפונות היא כיון דאינו ידוע מה טיבו יש לומר שמיד המלוה כלל והוא מונח אצל ודאי אפילו בא מיד לוה יעשה מה שבסמפון היוצא מתחת ידי מלוה כשר ומשני שנמצא השטר בין שטרות קרועי' ולפי' גם מה שדקדק הב"ח בהטור סי' כ' כפי' רש"י וכפי' הרמב"ם ז"ל כתב בפשיטות דהטור מפרש כרמב"ם שכתב לעיל כפרש"י וכו' ועיין מ"ש ס"ק ס"ה : (כו) יחזירנו למי שנותן סי' בכלי ולא חיישי' לשאלה (כדקיימינן כה"ש סי' ר"ו וסי' קל"ב) דלוקח לאיסור אפי' היה חיישי' אבל בדבר של מוון לא חיישי' כמו שתקנו דכגון להחזיר אבדה אפי' בסימני' שהוא ומובקין (וכלקמן סי' רס"ז סעי'

לקוטי כתוב' וידוע בס"ה כיון שכתב' בין השטרו' הקדומין ונם כתב' שוב כל זה עליו לתרוץ שפרוש הוא ע"ל פעיף י"ח :

כז וה"ה שיאמר היקף היו כרוכי' וחתם לחתיל וכתב כרוכין זע"ו משום דחל"ס לקף שם היה כפל תיל המלוה ולפי כבר בתיתם לחתיר לחתל בתוך שלו ולקף לשון כריכה שיאמר מנינם יחזירם **כז** מ"ואין צריך שיאמר היאך היו כרוכים :

הגה **כח** (כז) אבל (כח) הכריכה לתוך לא הוי פיתון לקף כל השטרות היו על מלוה ולוה לחד (ד"ע בפי' דברי הטור והרמ"ה) והכי מילי שתין שניהם לפניהו (כט) אבל לקף שם שניהם לפניהו והחתל יודע הפריכה **כט** (ל) והכי לישנו יודע (לא) פותחין למי שהוא (לשון) :

מצא

פעיר"ו) ה"פ תקנו לחל כיתום לחלה כ"ה חתום' והרח"ם ספ"ק דמציעת וכ"פ עוד התום' ביומת כ' החזה בתר' דף ק"כ ע"ב (וכאן מוכח לקט' לישנו יודע שהשטר היה מוכח בכלי כותני' לו ולקף לשון כריכה מוכרחים והיינו בענין דתיבי' בחזקה אבל מ"מ מוכח דמחזירי' השטר לגבי מיטי' הכלי שיכל לשון יודע שהשטר היה כתוכו) אבל לפע"ד לשון דכריכה' מוכרחי' שאם לא כתבו בלשון כריכה אין יכולין לומר בענין דתיבי' אחת לא כתבו לשון כריכה אלא לשון חתימה בענין אחת אלא רק בענין לי מזוירין פפיטני' ע"ז ומה שהקשו התום' פפ"ק דמציעא' וגבי חפיסה ולנוסקמא' לא מוקמי לישני דהתם בס"ה גבי כיס וחרטן וכן הוא חתוך פירות בכלי ר"ל דמיירי בכלים שאין דרכן להחזיל ע"י ס"ה דחפיסה ולנוסקמא וכן פירות בכלי מיירי שתכרו' תתם שאלות לו פירות מלתתי הם לומר בחפיסה לו בלנוסקמא לו בכלי פלוני מלחתם ומתו שכירים' בחתני' דחפיסה ולנוסקמא שיאמרו הבעלים בכלי כך וכך מלאת קוחם ומה שהקשו התום' פפ"ק דמציעא דהלח דרך להניח שטרות בלנוסקמא בחתיכת כתוספתא לשבועות י' לנוסקמאות מלאים שטרות מתמתי לך בפע"ל לקמ"ל דהכי דרך לנוסקמאו' להניח בהן שטרות דוקא בד לנוסקמא' דה"ג יכול להניחן בחפיסה לו בכיס לו בחיבה וכה"ג וזה כרור ודוק וח"כ כיון זה לומר שחלק בלנוסקמא מקורין לו ואף לפרוך מקמו' בפימני בתוכך הייתו דמשמע לפ"ם דסת' תמור הוא עם תוכך"כ ע"ל ודוק : **מיהו** נבי לסור' נו פיה דפניע"ל להרמ"ה דקיימין בשלה וכן פסק בפ"ע פיתון י' פעיף כ"ד לקמיל פיתנין בתוך לחו מועיל לחייב' בשלה ומאחו לקמן שאר החלוקות : ולפיזי כ"ע טוב"ל דעיקר כהכ"י פרק בתרא דיבמות והר"ן פ"ב דמציעא שהנית הכ"י בל"ע שם דפסקו לחל חייבין בשלה ומ"ם הכ"י שם לחלקים חלו לחל לפמ"ה לקון כיון שהרי"ף והרמב"ם והרא"ם ובעל העיטור חולקים עליהם לחת מדברי הרא"ם מבואר כן בהדיא פ"ה כב"ם שם בפ"ק דמרי"ף והרשב"ם וכע' הני' לח מוכח מילי דיל' לקון מועיל לחייב' בשלה ומאחו בפימני' שתוב' מוכחין בית' מהני תתי' בכלי' ולהרמב"ם מדסתמו הרי"ף והרמב"ם וכ"ה חילקו בין כלי לנוסו ונם לח כתבו גבי כלים דחייבין בשלה משמע דם"ל דכלים ונוסו חד דינת לות להו וכן משמע מיו"ח ס' המעיל פי"ג מה' נזילות דין ס"ח על מ"ש הרמב"ם לע"פי שים פימני' בנוסו ובכלי' כו' וז"ל וכבר כתבתי בה' נזלה ואפילה אית פימנים מוכחין ביותר שהם מדר מהר"ל חלו' ום מקום ולף מעידים עליהם וכן כתב הרשב"ן והרשב"ל ז"ל כו' וכ"כ בספקי מהרח"י פימן קם"ח בשם מדר מהר"ל חלו' ום פיתון בנגדו לו בכתובת מהני ומהרח"י תמה שם עליו דהלמוד ערוך הוא בפ"ב דב"מ ובקרן בתרא דיבמות דחייבין בשלה כו' ול"ק מודי לקו"ל כמסקנת דמשבו ולו בעית לומר לוקמי בחיובי ובומקי דבמ פימנים מוכחין ביותר מהני לחו חייבין בשלה וכ"כ התום' ס"ה בחתי שם ומיהו לפמ"ה לחל חייבין כיון דלחו לפעיל לחלין בחלוקת כיון דלחו לפעיל לחלין בחלוקת עכ"ל ועכ"ל בל"ע : (רז)

בל"ע להדיח לח מלוה לו לפיון שהשטרות שם בל לוה ולוה לחד פמיעת שזה יודע פימן המכיר כמו זה והבך נ' כחד שטרח חשיב וכן מוכח בדברי הרמ"ה לחל כפירוש בל מר"ב וכמ"ש לקמן בחלוקת דנם הרמ"ה דם"ל דפיתון לחוליה מהני מוכח לזה דקיימו לח מוקי הש"ם בחד לוה ולוה ומ"ה הטור והרמ"ה פתב כו' ר"ל לחל כמ"ש לעיל לחלין כריך לומר פימן המכריב' לחל הרמ"ה כתב הרב"ל נ"כ מי' הכריכה ומוקי לה בחד לוה ולוה כן נרחה לי : (פח) הכריכה לתוך וה"מ כו' הר"ב לשעמיה חזר בשטרי הקון בחד לוה ולוה לחד וכ"ש בלא"ה מדברי הר"ב דכשלין יודע הכריכה לפילו בתרי שטרי נותני' לו כיון שהנירו לו יודע ונכמ"ע לחל הקדון על הר"מ בזה וברחה שהכיס עמו בזה לבל לפעול ד"ה הר"ב ליתח לחזל לשעמיה כך מ"ב וה"ה לח כתן לחל לבו לבל כבר כתבתי שלין פירושו מחוור לחל לפילו יודע לחן נותני לו ולזה לח כתן לחל לבו לחזל לשעמיה כך מ"ב יש נ"ב פימן המכיר לפיהו כתב הרב"ל נ"כ הכריכה כיון שהשני לו יודע לחל זה מוכח מילתח דלחו דיליה ניהו : (ל) והכי לישנו יודע כו' ולפ"ז לומר פימן הכריכה והכי לישנו פימן המכיר כתב בד"מ שנותנים למי שנותן פימן המכיר ולחל כב"י דמפתפק בזה וכמ"ש עפ"ק ב"ב כתב דהכיהן עון ולפי מ"ש לקמן לחותו שבריכה הכיר יודע לחן נותן לחל לבו לזה זיוק לחקר לפ נותני לו בכריכה לפילו בלי הכיר יודע שבריכה הכיר נותני לו ולזה לח כתן לחל לבו לזה זיוק לחקר לפ נותני לו בכריכה לפילו בלי הכיר יודע המכיר מוכח מילתח דלחו דיליה ניהו ול"ל נותנין לו זה שלומר המכיר וזה כהר"מ בדיוק ולפ כטעמיה ולפ"ה כהמ"ע בדיוק · כן כ"ל : (לא) נותנין למי שיולני והעיר שוכן כתב לכריכה לתוך לפילו בשלה לפ הוי פימן כו' לפיכך לפילו לפ"ל נותן פימן בכריכה והכי הכיר יודע לחן נותנים לחותו שיולע לחבל במכיר לרך בני לפ לקדקד לפיכך לפ לחד לומר המכיר והכי הכיר יודע מכיהם נותנים למי שיומר מכיהם כ"ל עם"ל ולפ"ה הכיר המבואר בדברי הרמ"ה לחדיה וכמ"ש לקמן : הכה בתבלר שפורים הר"ב ופי' המע"ש בדברי הרמ"ה לחיכה ופרים ושור לרחים בתנות לחזוב הקפ"ל ובמהר"ם לחיל"ש ובמ"ש לקמן : ולו כרלה שלין ל"ל פימן כ"ג ושלר לפ"ה בדברי הרמ"ה מבשון וכ"ל שדברי הרמ"ה ברורים ומה שהקשה הגית יוסף ז"ל דבדברי הרמ"ה בריכים ישוב לעת שבתב להני שטרי

דקד

שור' זהב

לחל לגבות שום מלוה קורעים השטר הל' וכשופת כ"ת לעורף מתו שפיר שורף ומ"ל מיהו' לח יחזור ר"ל לעכין משועבדים וכה"ג מחלק תלמוד בפ"ק דב"מ גבי מ' זנה עכ"ל ולפ"ז לעין יחזור מיהו כ' זה לחה נם בפה"ת שער כ"ב מלחה פיו זה לשטר שלין בו קנוניות משמע דלגחרי יחזור וכ"כ העור בתשובה החדוכה בפי' זה ול"ל לכל לם נכסים לגלוה לח חייבין לקנוניות עכ"ל ולעל"ד לתרץ קושית רע"ל דלכיון לכל שטר יש לו קול מ"ה לחרוין בחשתמ לקר שבעה שטר זה לח הלוה לו שום לדם ללקו כ"ע יודעים שלח מכר השטר ליל המלוה ולפ"ל שלוה משום לדם לחר בוה ולפ"ז לפיו מלים סיון לחלוק לחריתי חפ"ק בפי' ד' שמ"ל ולהפש שמ"ל לפ"ל לקוד וחזר וקיבל עליו לקריות להעמיד השלה בידו ויש לו הרבה נכסים לגבות על זה ועיין מ"ש בסעיף י"ד :

סעיף י"ב

דקל לוה ומלוה איכון וכבר אפשר דליהוי כמי לוין נ' ומלוין נ' דסתמא תנן ועוד שכתב ושמא בפ"א פרע הלוה והמלוה כתבם לו כרוכים ולכך ילע שהם כרוכים וקשה א"כ גם המנין ידע ועוד דלפי דבריו לא מפני טעם אלא לומר שסימן כריכה לחוד לא מהני אבל סימן דמנין מהני ועוד שכתב או כשהלוה הלוה כו' והאחר לא שת אל לבו תמוה דכשאיכם לפניכו עסקינן ומיום דבריו לא עסקינן שלא כשאינם לפניכו וכ"ע ומ"מ מ"ש דהכך תרי שטרי כרוכה שהוא טעות סופר דג' ניכהו עכ"ל ב"י: כראה לי ליישב כל קושיות הב"י בדרך אחר והוא כשום לב עוד בדקדוק לשון הרמ"ה שמתחלה כתב אע"ג דקי"ל קשר או מנין כו' ומיד אח"כ כת' הכא בעינן מנין עם כריכה או קשיר' הל"ל כמי הכא בעינן מנין וכריכ' או קשיר' או הכא בעינן תרווייהו ועוד שכתב ושמא כו' ולכך ידע שהם כרוכים כו' ולמה לא ביאר טעמא על מנין לחוד דלא מהני ועוד שכתב ולכך צריך מנין עם הכריכה או הקשירה לאיזה צורך כפל בלשונו לומר כן והרי כבר כתב לעיל הכא בעינן מנין עם כריכה או קשירה · והעיקר והוא היתד שהכל תלוי בו כי ראוי לשום לב מכין לו להרמ"ה כל זה מי הכריחו או הביאו לידי כך וכאשר יתברר זה או תבין דברי הרמ"ה על נכון ודעת קדושים תמצא:

תנן בספ"ק דמציעא מצא בחפיסה או בדלוסקמא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות הרי זה יחזיר וכמה אגוד' של שטרות שלשה קשורים זה בזה וגרסי' עלה בגמ' שמעת מינה קשר סי' הא תני ר' חייא ג' כרוכין זה בזה מאי מכריו מנין מאי אריא תלתא אפילו תרי נמי שלא כדאמר רבינא טבעא מכריז ה"נ שטרי מכריז ע"כ:

והנה קשי' בפוני' ג' קושיות עצומות דמדקתני במתני' כריכה משמע דעיקר רבותא דתנא לאשמועינן דסימן דכריכה לחוד מהני דליכא למימר דאתא לאשמועינן דמנין לחוד מהני דא"כ ל"ל למיתני כריכה כלל ועוד מדקתני מתני' תכריך של שטרות או אגודה של שטרות וכמה היא אגודה כו' קשורים כו' אלמא דעיקר מילתא למתני' לאשמועינן דתכריך או אגודה לחוד' הוי סימן דלאו למנס נקט תכריך או אגודה כרישא ועוד דאי אתא לאשמועינן דשלשה הוי סימן הכי הל"ל במתני' תכריך או אגודה של שלשה שטרות אלא ודאי עיקר רבותא דתנא לאשמועינן דתכריך או אגודה הוי סימן וכן משמע להדיא מפרש"י במתני' ושאר הרבה מפרשים וכמ"ש לקמן והכי מוכח נמי מדפריך בגמ' ש"מ קשר סימן ומשני תני כרוכין ואי במתני' קשירה לחוד לא הוי סימן א"כ אדרבה איפכא איכא למידק דקשר לא הוי סימן אלא ודאי במתני' קשירה או כריכה לחודה הוי סי' וא"כ קשה **א** דהא קאמר בתר הכי מאי מכריז כו' עד שטרי מכריז משמע להדיא דבעינן נמי דליהוי תלתא דאם לא כן תיקשי מאי אריא תלתא אפילו תרין נמי וכיון שהוכחנו דעיקר מילתא דמתני' לאשמועינן דכריכה לחוד הוי סי' הדר' קושי' הש"ס לדוכתא מאי אריא תלתא אפילו תרי נמי (ומ"ש הרא"ש שטרי מכריז והלה נותן סי' במנין ותכריך ואגודה היינו כדי שיוכל ליתן סימן במנין דאי לאו הכי שמא לא כפיל אהדדי ומתוייקם כי לא יוכל ליתן סי' במנין עכ"ל הוא תמוה אלא מה שכתבתי דבמתני' מוכח דעיקר אתא לאשמועינן דכריכה הוי סי' ועוד דמאי פריך ש"מ קשר סי' ועוד קשה על הרא"ש דכר"פ שו מציאות דמספקא ליה לגמ' אי מנין הוי סי' ולא מוי לאוכוחי אפום מתני' ופמ"ש התום' שם דקפ"ק עיקר ד"ה ש"מ מנין הוי סי' מאי לא מוכח מהכא מדקתני שלשה וכן משמע להדיא מפירש"י ותוס' ובעה"ת רים סעד כ"ב דלא כהרא"ש שכתבו שטרי מכריז שטרות מצאתי וזה צריך שיאמר כך וכך הוו וכרוכים הוו) וליכא למימר דמתני' או זה או זה קתני דהיינו כריכה או מנין הוי סימן דא"כ כי היכא דקתני במתני' מצא בחפיסה או בדלוסקמא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות פי' או שמצא תכריך של שטרות דדב' שיש בו סימן כ"א וכמו שפירש"י במתני' וכמ"ש לקמן ופירושו מוכרח ה"נ ה"ל למיתני או תכריך או אגודה או שלשה שטרות ומדקאמר וכמה היא אגוד' שלשה קשורים זה בזה משמע דעיקר סימנא הוא תכריך ואגוד' ועוד דא"כ אמאי לא פשיט בר"פ אלו מציאו' ממתני' דהכא דמנין הוי סי' ומאי כמי פריך לעיל ש"מ קשר סי' ולא פריך הכי אמנין: **ב** ותוקשה בהך שינויא נופ' דמשני שלא שטרי מכריז דהא מדמסיק אדעתיה מציקרא מנין מכריז ולא קאמר בתר' מכריז וגם מדלא אקשי ליה אלא ממתני' דמאי אריא תלתא אפי' תרי נמי אלמא דאי לא הוי תני במתני' תלתא הוה ניחא והוה אמרו' דמנין מכריז סתמא והיינו כודאי על כרחך דהוה ס"ל מפום דכל מאי דאפשר לברורי בהכרז' עבדינן כדישוים בעל האבדה עכין האבדה יותר אל לבו וא"כ ל"ל לשנויי שטרי מכריז ה"ל למימר אלא תכריך מכריז שמברר בהכרזה התכריך וזה נותן סי' במנין וזהו נ"כ קושיא נכונה על פי' הרא"ש בשמא נרבינא גופא בפ' אלו מציאות לק"מ דהתם איירי מנלינן מנא ידע שהסג' דסתם מנלין הם ג' כדמוכח התם מסא"כ הכא שלא ודאי צ"ל לגמ' מדקתני במתני' מצא בחפיסה או בדלוסקמא או שמצא תכריך או אגודה של שטרות כו' דתכריך ואגודה לסימנא הוא

ועיקר מילתא דמתני' לאשמועינן דכריכה סי' וכמו שהוכחתי וא"כ הדר' קושי' הש"ס לדוכתא מאי אריא תלתא אפילו תרי נמי:

ג ותו קשה דהא לפי מאי דקי"ל לפי האמת דקשר או מנין לחודי' הוי סימן אמאי לא קתני במתני' תכריך או שלשה שטרות דהא כל חד וחד באפיה נפשיה הוי סימן וכיון דמיירי מתני' בשלש' כי היכי דאשמועינן דתכריך הוי סי' ה"כ הל"ל למתני דמנין הוי סי':

אלא ודאי הכי פירוש' דשמעתין דודאי עיקר רבותא דמתני' לאשמועי' דכריכה הוי סימן והכי דייקא לישנא דמתני' מצא בחפיסה או בדלוסקמא תכריך של שטרות או אגודה של שטרו' הרי זה יחזיר משמע דדומיא דחפיס' או דלוסקמא קתני וכן פירש"י להדיא וז"ל מצא בחפיסה או בדלוסקמא שום שטר או שמצא תכריך של שטרות בכרך או באגודה הרי זה יחזיר לדבר שיש בו סימן הוא שהכלי סי' וכן תכריך ואגודה דבר שיש בו סי' הוא פלומפרש בגמ' ע"כ וכ"כ הנמוקי יוסף והברטנורה ובעה"ת רים סער כ"ב אלא דמעיקרא הוה ס"ד דכריכה הוי סי' בלא תלתא ואפילו מכריז מנין הוי כריכה סימן וא"כ פריך אי הכי מאי אריא תלתא אפי' תרי נמי ומשני אלא שטרי מכריז וכתלתא הוא דהוי כריכה סי' ואשמועינן תנא רבותא דכריכה הוי סימן דס"ד איכא דכריכה לא ליהוי סימן דהא באות כתרי לא הוי סימן וטעמא דאף על גב דבעלמא הוי קשירה או כריכה לחוד סימן הכא מיירי דהנך תרי שטרי דקל לוה ומלוה איכון ושמא בפעם אחת פרע הלוה והמלוה כתנם לו כרוכים ולכך ידע שהם כרוכים או כשלוה הלו' שמא לקח ממנו המעות בפעם אחת ונתן לו השטרות כרוכין ואותו שכרכן מכיר בכריכתן והאחר לא כתן אל לבו ואף שאינו יודע סי' הכריכה אין נותנים למי שיודע לכך קמ"ל במתניתן דבתלתא הוי כריכה סימן דלא אמרינן האחר לא נתן אל לבו בכה"ג דכיון שזה יודע הכריכה והשני אינו יודע לא זה ולא זה מוכחא מילתא דלאו דידיה ניכהו והלכך אף לפי מאי דקי"ל דמנין לחוד הוי סימן לא קשה הא דלא קתני או תכריך או שלשה שטרות כו' לאשמועינן כשיודע שהם שלשה הוי סימן דזהו פשיטא בלאו הכי אפילו לא היה מנין סימן דהא כשיודע שהם שלשה מהני אפילו ליכא בהדי סימן דכריכה דכיון שהשני אינו יודע שהם שלשה פשיטא דלאו דידיה ניכהו דהא לא שייך כלל לומר בכי' דשלשה והאחר לא נתן אל לבו דהיאך אפשר שלא ידע שהם ג' ואם כן מילתא דפשיטא היא טובא ואין כאן חידוש כלל אבל בתכריך אשמועינן חידוש גדול וכמו שכתבתי: ואם כן דייק בגמ' שפיר ש"מ קשר סימן דהא הכא כתרי כמי הוי מהני אי לאו טעמא דאותו שכרכן מכיר בכריכתן והאחר לא נתן אל לבו הא בעלמא דלא שייך האי טעמא הוי קשר סימן:

ומסתמא מתני' מיירי בכל גווני בין שניהם לפנינו בין אין שניהם לפנינו דהא סתמא קתני הרי זה יחזיר ועוד דהא דומיא דמצא בחפיסה או בדלוסקמא קתני דמיירי בכל גווני ועוד דליכא למימר דבאין שניהם לפנינו לא מהדרינן תבריך של שטרות כלל דהא מדקתני מיד בתר הכי מצא שטר ואינו יודע מה טיבו יהא מונח עד שיבוא אליהו משמע דברישא לא אמרינן יהא מונח אלא אפילו אין שניהן לפנינו הרי זה יחזיר ובשניהם לפנינו ניחא כדאמרן ובאין שניהם לפנינו בעל כרחך לא יך שידע שני הסימני' דכשיודע סי' דכריכה לחוד פשיטא דלא מהני דהא אפילו בששניהם לפנינו לא הוי מהני מטעמא דאותו שכרכן מכיר בכריכתן והאחר לא נתן אל לבו שלא דמהני מטעמ' דכיון שהשני אינו יודע לא זה ולא זה מוכחא מילתא דלאו דידיה ניכהו והלכך כשאין שניהם לפנינו דליכא האי טעמא פשיטא דלא מהני וגם כשיודע סי' דמנין לחוד לא מהני כשאין שניהן לפנינו דפשיטא ופשיטא דפשיטא דכיון דחד לוה ומלוה איכון שיודע שהם שלשה והנך תלתא כחד חשיבי אלא ודאי כשאין שניהן לפנינו צריך שידע שני הסימני' ולכך נקט במתני' שני הסימנים כשאין שניהן לפנינו ולכך אפי' כשאין שניהן לפנינו לא מצי תנא למיתני דסימן דשלשה לחוד או כריכה לחוד מהני דאף על גב דקי"ל בעלמא דקשר או מנין לחוד הוי סימן הכא כיון דשל חד לוה ומלוה איכון איכו מועיל כשיודע זה בלא זה כשאין שניהן לפנינו (ואם כן רש"י והב"י והבעה"ת שכתבו וזה צריך שיאמר כך וכך הוו וכרוכין היו מיירי כשאין שניהן לפנינו) ואף על גב דליכא למימר דזה שכרכן מכיר בכריכתן וידע שהם ג' וכרוכי' מ"מ כיון שידע תרווייהו תו לא חיישינן דמוכחא מילתא דקושט' קאמר כיון שיודע שני סימני' וחברו לא כא ולא אמרינן יהא מונח עד שיבוא אליהו · וליכא למימר דמתני' מיירי באין שניהן לפנינו לחוד דאם כן תיקשי כל הנך קושיין דאמרן דהא מוכח במתני' כשיודע סי' הכריכה לחוד מהני בשלשה ועוד דאם כן לא הוי דייק הש"ס מידי דקשר הוי סימן דהא קשר לחודיה לא מהני עד שיאמר גם כן סימן דמנין ועוד דכבר הוכחתי דמתני' מסתמא מיירי בכל גווני וזהו ברור פירוש הסוגיא ומוכרח אלה ואי אפשר לפרש הסוגיא כלל אם לא כמו שכתבתי:

ומעתה דברי הרמ"ה מוכרחים וברורים וז"ל הטור מצא ג' שטרות או יותר כרוכים זה על זה יכריז שטרות מצאתי

יא ס מצא ג' שטרות יחד על לוה אחד שלוה מג' אנשים ל והם מקויימים יחזירם ללוה אף בלא סימן ע ולא יתנם למלוה אף אם יתן בהם סימן ואם אינם מקויימים לא יתנם אלא למי שנותן בהם סי' פ ואם מצא ג' ביחד מג' לווין שלוו ממלוה אחד והם כתיבת יד לא שלשה סופרים יתנם למלוה אף בלא סימן ואם הם לב כתיבת יד סופר אחד יתנם לג למי שיתן בהם סימן: (לד והוא הדין שני שטרות משני לווין או שני מלוין) (רבי ירוחם נ"ב ח' ג' ל):

יב לה (לב) ק מצא אגרות * שום ואיגרות מזון (פי' אגרות שום שומת ב"ד נכסי לוה ונתנו למלוה ופי' אגרות מזון שקבל עליו לזון בני אשתו) שטרי חליצה ומאונין

לזום א' וכמ"ש בדרישה ובהגה"ת ע"ש : ל והם מקויימי' יחזירם ללוה כו' הטעם שהמלוה דרכו לילך לב"ד לקיים שטרו מיד שנתקיי' דרכו ליקחו מהב"ד ולא להניח שטר מקוים ביד ב"ד וכיון שהוא מג' מלוי' אין לומר דמיד המלוי' נפל דא"כ מי כרכן יחד אלא ודאי הלוה הא' שלוה ממלוה פרע לשלשתן ולקח שטרותיו מידן וכרכן יחד ומידו נפלו יחד מה שאין כן כשאינן מקויימין עדיין יש להסתפק שמא המלוי' הלכו כא' לב"ד לקיי' שטרותי' והב"ד כרכן יחד עד עת שיקיימן ומידם נפלו קוד' שקיימו אותן וא"כ הוא הוי של מלוים וג"כ איכא למימר דמיד הלוה הא' נפלו קודם שלוה מהן או לאחר שלוה ופרע להן לכך יחזיר למי שנותן בהן סי' והאי סי' אינו ר"ל בנוף השט' כגון נקב כנגד אות פלוני דכבר כת' הטור והמחבר בס"ו דאין מחזירין בסימן כזה כמ"ש מילתא בטעמא אלא ר"ל סימן מנין וכריכה הנ"ל ואף שג' מלוי' הם יכולים לומר דאינו שהב"ד כרכו ששלשתן יחד כשהלכנו יחד לקיימן ועפ"ר מ"ש שם עוד מזה : לא שלשה סופרי' יתנם למלוה דודאי ממנו נפלו לאחר שלוה לשלשתן וכרכן יחד דאי מהלוים נפלו מי כרכן יחד הן קודם ההלואה הן לאחר שפרעו ההלואה : לב כתיבת יד סופר א' כו' דאו איכא למימר דלאחר שכתבן לשלשתן כרכן יחד עד שיבאו הלוים ליתן לכל א' שט"ח ונפלו יחד מידו ואיכא למימר כמי מיד המלוה הא' שלוה לשלשתן נפל : לג למי שיתן בהם סי' כבתור' כרא' דהיינו כשאינן מקויימין דאם הם מקויימ' א"ל דמיד הסופ' נפלו דא"כ מי קיימן מיהו אינו מוכרח די"ל ששלשתן עם המלוה בקשו להסופר שילך בשליחותן לב"ד לקיימו ואמרו להשליח שלא' שיהיה מקוים לא ימסור השטרות למלוה עד שילו' להלוים מיהו זה דוחק דא"כ ידע הסימן כשוה וק"ל : לד וה"ה שני שטרות כו' פי' לע"ד קאמר הגמרא והפוסקים אלא ג' שטרות מג' מלוים כו' או ג' שטרות מג' לווין כו"ל אלא ה"ה כ' שטרות כו' ועפ"ר שכתבתי דאפשר לומר דהגמרא ופוסקי' דכתבו ג' ס"ל דגם בהני דמחזירין למי שנותן בו סימן היינו דוקא סימן מנין וכריכה ולסימן מנין בעינן דוקא ג' וכמ"ש לעיל : לה מצא אגרת שום כן הוא ל' המשנה והרא"ש והטור מצא אגרת שום שפי' כ' דנכסי לוה למלוה ואגרת מזון שקיבל עליו לזון בת אשתו או שמכרו הב"ד קרקע למזון האשה והכס' או שטרי אשת' שקבלוהו ב"ד נכסי לוה להמלוה ועפ"ר

מלתי . למי שיאמר שניהם יחזורם ואין צריך שיאמר איזה הוי כרוכים והרמ"ה כתב אף על גב דקי"ל קשר או מנין להודיה הוי סימן הכא בעינן מנין עם כריכה או קשירה ושעמא דהכך תרי שטרי דחד לוה ומלוה איכון ושמא בפעם אחת פרע הלוה והמלוה כתנם כרוכים ולכך ידע שהם כרוכין או כשלוה הלוה שמא לקח ממנו המעות בפעם אחת ונתן לו השטרות כרוכין ואותו שכרכן מכיר בכריכתן והאחר לא נתן אל לבו ולכך צריך מנין עם הכריכה או הקשירה והכי מילי שאין שניהם לפנינו אבל אם הם לפנינו ואחד יודע בכריכה או בקשירה או המנין והאחר אינו יודע לא זה ולא זה נותני' למי שיודע ע"כ: ראה דקדוק לשונו דפתח קשר או מנין וקאמר הכא בעינן מנין עם כריכה או קשירה ולא קאמר בקשרה הכא בעינן תרווייהו וצוד לאיזה צורך אור וכתב בסוף דבריו ולכך צריך מנין עם הכריכה כו' אלא כך יאמר המשך לשונו אע"ג דקי"ל קשר או מנין להודיה הוי סימן הכא בעינן מנין עם כריכה או קשירה שעל ידי מנין יועיל סימן דכריכה או קשירה אבל בתרי לא מהני סימן דכריכה בכל נוכא ושעמא דהכך תרי שטרי דחד לוה ומלוה איכון ושמא בפעם אחד כו' ואותו שכרכן מכיר בכריכתן והאחר לא נתן אל לבו לכך אינו יודע סי' דכריכה (וכשאומר סימן דמנין לא איירי הרמ"ה השתא דלא איירי אלא במה דאיירי מתני' וכמ"ש לעיל וא"כ דכשאומר שהם שלשה אפילו ליכא בהדי' סי' דכריכה מהני כששניהם לפנינו דהא בסי' דמנין לא שייך לומ' והאח' לא נתן אל לבו) ולכך כיון דמיירי בחד לוה ומלוה וידע שהם כרוכים ניחא דצריך שידע מנין עם הכריכ' ולא מהני כשיודע אפי' סי' דכריכ' לחוד וה"מ שאין שניהן לפניגו או צריך שידע שני הסימני' אבל אם הם לפנינו ואחד יודע בכריכה או בקשירה או המנין והאחר אינו יודע לא זה ולא זה כותנים למי שיודע . לכך בעינן הכא כשניהם לפנינו שיהיה סי' דמנין גם כן כדי שעל ידי זה יועיל כשידע סימן דכריכה ולכך בעינן כאין שניהם לפנינו שיודע סי' דמנין גם כן מפו' שאז אינו מועיל אפילו סימן דכריכה לחוד וכל שכן שאינו מועיל סימן דמנין לחוד כשאין שניהן לפנינו ודרך כלל כאינן לפנינו סימן דמנין להודיה גרע טפי דפשיט' עובא דכיון דחד לוה ומלוה איכון שיודע שהם ג' אבל סימן דכריכה לחוד ס"ד אמינא דמהני: ובשניהם לפנינו סימן דכריכה גרע טפי דאמרי' ביה האחר לא נתן אל לבו משא"כ בסימן דמנין וכמו שנתבאר . אבל כשאומר שני הסימנים מהני אף שאין שניהם לפנינו דכיון שיודע תרווייהו תו לא חיישינן :

ומעתה לפי מה שכתבנו כל קושיות הבית יוסף הלכו להם ודי למבין . גם מ"ש הב"י דהוכחא דא' אומר סי' דמנין ל"ע למי יכתן לפי מה שכתבתי פשיט' דיכתן למי שאומר סי' דמנין וכמ"ש למעלה . גם מ"ש הב"י דהיכי' דא' אומר שני סימנין וא' אינו אומר אלא סי' אחד נראה פשוט שיכתן לאומר שניהם ליתא לפי מה שהוכחתי אלא אם השני אומר מנין הם שקולין דאמרי' סי' דכריכה לא נתן אל לבו אבל כשאינו אומר שניהם ואפי' לא היה אומר רק סי' דמנין לחוד יכתן לו וכמ"ש לעיל . (ואע"ג שראיתי ברבי ירוחם כתיב ד' ח"ב שכתב דיכתן לאומר שניהם ר' ירוחם לא איירי התם בשטרות דחד לוה ומלוה עיין שם) :

גם מ"ש הב"י דהכך תרי שטרי נראה שהוא ע"ש דג' ניכהו ליתא ולדרב' דוקא כתב תרי שטרי וכמ"ש :

וכל זה נראה לי ברור רק מפני שהרב' אחרוני' כתקעו בזה ולא ירדו לסוף דעת הרמ"ה והאריכו בפילפולי' זלים ובפרט הבית קדש האחרי' אמד בדברי' שאין הדעת סובלתן על כן הוכרחתי לברר הדבר כשמש בצהרים . ולהורות כי לא מכלו כל אנשי חיל ידיהם . ומקום הניחו לי להתגדר מן השמים :

העולה מזה בתרי שטרי שהם של חד לוה ומלוה אפילו שניהם לפנינו אין מחזירין בשום ענין אפילו אחד אומר סי' דמנין וכריכה או קשירה והשני אינו אומר שום סי' לא יהיו מונחים עד שיבוא אליהו ובשלש' שטרות ושניהם לפנינו ואחד אומר סי' דמנין או כריכ' או קשירה והשני אינו אומר כלום נותני' למי שיודע ואם אחד אומר סי' דמנין והשני סי' דכריכה או קשירה נותנין לזה שאומר המנין ואם אחד אומר שני הסימני' והשני סי' דמנין הם שוין ויהיו מונחים ואם אין שניהם לפנינו אם אומר שני הסימני' דהיינו מנין וכריכה או קשירה מחזירין לו ואם לאו יהיו מונחים . ולעיל ס"ק ד' בארתי דלענין לגבות מיסעבדי לא מהני סי' היכא דאיכא למיחש שהלוה הגיד לו הסימן או עושה עצמו כאלו יודע דחיישינן לקנוניא : (לב) מצא אגרות כו' כתב הרמב"ם סוף ה' גזלה ואבדה וז"ל מצא כתובה אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לאשה שמא נפרעה כתובה זו או נמחלה ואחר כך מכר הבעל נכסיו והרי הוא רוצה לעשות קנוניא על הלקוחות עכ"ל וכתב ה' המגיד דין כתובה כשאר שטרי חוב ופשוט הוא עכ"ל ותמהני עליו שלא כתב מאין הוציא הרמב"ם דין כתובה כאלו אינו מוזכר בפירוש בש"ס רק שכלמד משאר שטרי חוב ואינו אומר שדין כתובה הוא מחלוקת בש"ס ריש פ"ק דמציעא בסוגיא דשנים אדוקין בשטר (דף ז' ע"ב) דגרסי' התם מצא שטר חוב לא יוכיחו עולמית ר' יוסי אומר הרי הוא בחזקתו ולא קיים ר' יוסי לפרעון והתניא מצא שטר כתובה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה (פי' הריטב"א ובמוקי' דלמאי דקי"ל דחיישינן לקנוניא מיירי הכא כגון דליכא למיחש לקנוניא שכתב בה מפורש חוץ מן האחריות ע"ש) אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה רבי יוסי אומר עודה תחת בעלה יחזיר לאשה נתארמלה או נתגרשה לא יחזיר לא לזה ולא לזה כו' ובסמ"ג סוף עשין ע"ד סוף דף קנ"ד (והובא בשלטי גבורים רפ"ק דמציעא דף ס"ד ע"א) ובהגה' מיי' שם כתב דמדברי הרמב"ם אלו וכן מדפסק גבי שט"ח שלא יחזיר לא לזה ולא לזה מוכח דפסק כר' יוסי ליבא דרבנן דלמר איפוך קמייתא ולא כרבנן דאמרי הרי הוא בחזקתו ולא חיישי' לפרעון ותמהו עליו דהא קי"ל הלכה כר' יוסי מחבירו ולא מצו ירדו ע"כ דבריהם ולא ירדתי לסוף דעתם דלהם איתא דפסק כר' יוסי אמאי כתב בסתם בכתוב' לא יחזיר לאשה ה"ל לחלק בין עודה תחת בעלה או לא דהא לר' יוסי עודה תחת בעלה יחזיר לאשה אלא ודאי דעת הרמב"ם ברור כמו שאבאר . והנה הריטב"א והב"י רפ"ק דמציעא כתבו שר"ת כתב דקי"ל כאוקימתא דרבינא ואפ"ה לענין פרעון בשטר קי"ל כר' יוסי ...

[illegible]

בעזר' ...

ס שם במשנה וכר"ש בג וכאוקימתא' דגמר' שם ע"ב עטור ממשמעות הגמרא וכן נראה מדברי הרא"ש בפר' הנזכר פ שם במשנה וכאוקימתא דגמרא שם צ מלת שטר שום בו ריבית * יקרענו המוכחו או הבית דין אם בא לפניהם הגהו' מיימוני' בס' משפטים סימן כ"א סמ"ע בשם ד"מ ק שם במשנה

ר ברייתא שם דף י"ט ע"א
ש מסקנת הגמ' שם

ומאונין ושטרי בירורין וכל מעשה ב"ד לז כגון
* חלטתא (פי' אלטתא שהחליטו וגמרו ב"ד נכסי לוה למלוה ושטרי בירורין שזה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושטרי טענה' שטענו בב"ד שזה אינם יכולים לחזור מהם) לז יחזיר לבעליו:

יג ר המוצא שטר שחרור אם אין האדון מודה בו לא יחזיר לא לזה ולא לזה ואם האדון מודה שנתנו לעבד להשתחרר בו לח יחזירנו לעבד (לג) ש ומיהו אם יבא העבד לטרוף בו ממה שמכר אדוניו מנכסיו מאחר זמן הכתוב בו (לד) לט צריך להביא

בעוד' תחת בעל' אפי' ר' יוסי לא חיי' לפרעון אלא דקי"ל כרבנן דפליגי עליה ואין הבעל מודה לא יחזיר ולא מסו' דחיישי' לפרעון אלא משום שתי כתובות ולאו באומר פרעתי אלא באומר אל תחזירוה לה שיש בידה כתובה אחרת ותוציא על ידי שטר אחר שטר ע"כ דבריהם וזהו שלא כדעת הרמב"ם דהא הרמב"ם פסק אף בכתוב' דחיישי' לפרעון ובפקא מינה אפילו אינו אומר כתבתי לה כתובה אחרת אין מחזירים לה · וכ"ל דעת הרמב"ם שפסק כרב ספרא דקאמ' התם לעולם לא תיפוך ור"י לדבריהם דרבנן קאמר לדידי אפילו בתארמלה או בתגרשה נמי לא חיישי' לפרעון לדידכו אודי לי מיהת בעודה תחת בעלה דיחזיר לאשה דלאו בת פרעון היא ואמרי ליה רבנן אומר לברי אתפס' ויתמי' ליה להרמב"ם דאע"ג דרבינ' בתרא הוא מ"מ כיון דר"פ מתרץ לה כפשוט' וא"כ לאפך ברייתא קי"ל כותיה ועוד דאפשר דגם רבינ' מודה לדינ' לר"פ אלא דבעי לתרוצי דמאי דקאמרי' לעיל איפוך קמייתא ומהדרינ' לומר בבתרייתא אפורי מחסר' ולעולם איפוך ולא חסורי מחסר' כו' עוד נראה דס"ל להרמב"ם דגם רבינא ס"ל דטעמא דרבנן משום דחיישינן לפרעון ולא ס"ל כפירש"י וריטב"א וכ"ז דמפרשים דלאו באומר פרעתי דליכא דאין הבעל מוד' לא משמע הכי שא"כ ס"ל דה"ק רבינ' דאע"ג דבעלמא ס"ל לרבנן דלא חיישי' לפרעון הכא מודו רבנן מסו' דחיישי' לשתי כתובות (מיהו לענין פרעון שע"ח פסק דקי"ל דחיישי' לפרעון דסוגיא דב"ב נבי מתני' דמלא שע"ח ס"ל הכי וכמ"ש הב"י וריטב"א וק"ל) והלכך נאמן לומר פרעתי במנו דשתי כתובות וכ"כ הריטב"א שם בריש פ"ק דמציעא וז"ל ואיכא מ"ד דאפילו כי אמר פרעתי נאמן ואפילו בעודה תחת בעלה מגו דמצי למימר כתובה אחרת כתבתי לה עכ"ל ואע"ג דכתב שם הריטב"א ומיהו מסתברא דאינו נאמן דהוי כמנו במקום חזקה כו'

לו כגון חלטת' עפ"ר שכתבתי בשם בעל התרומות שאגר' שום שמכרו ב"ד קרקע וכל הכ"ל היינו בשאלה' והמלו' שניהן לפני ב"ד ואז שמין ומכריזין וכותבין לו וז"ל הנוסח בא לפנינו פלוני כו' וירדנו לשום אותו והכרזנו עליו וקרענו שטר הלוא' והורדנו לפלוני בעל' פלוני כו' ואגרת אחלטת' היינו כשאין הלוה בפני הב"ד שאז כותבין הנוסח בע"א אבל אין לפרש אגרת השום תחלת השומ' שעושים ב"ד ומכריזין עליה ל' יו' וכמו שכותבין שטר אחלטת' וכמ"ש לקמן סי' ק"ג וק"ט דאשע' כזה לא הוה אמרי בגמרא דאי איתא דפרע ה"ל למיקרע' דאינו מושב למקרע' שא ויק' השטר, שעולאין בו הקרקע מידו: לז יחזיר לבעליו משום דליכא למימר כתו שמא כמלך שלא ליתנם דב"ד אין כותבין אלא דבר המקויים וגם אינן עומדין לפרוע ואגרת שומא אף שעומדת לפרוע דשומא הדר' כדלקמן סי' ק"ג מ"מ מחזירין אותו משום דליכא אפסיד אכפסי' דאם אית' דפרעי' ה"ל לחזור וליקח שטר קנין שדה מיד המלו' וע"ד שכתבתי מ"מ מסו"ם דאין מחזירין להמלו' ולא אמרי' דה"ל להלו' ליקח שובר מהמלוה: לח יחזירנו לעבד גם זה מטעם שכתבתי לעיל סק"ח שכיון שהשטר מסייעו להודאתו דהאדון לא חיישינן לקנוני וק"ל: לט צריך להביא ראיה כו' דכיון דאיתרע בנפילה איכא למיחש לקנוניא שאין דעתו לשחררו בו וזה שאומר ליתנו לעבד היינו כדי שילך העבד ויטרוף מהלוקחי' מהאדון אחר הכתוב' ומ"ה לא סגי בשמביא ראיי' שבא לידו קודם הנפילה דאכתי איכא למיחש לקנוני' ועד"ר שם כתבתי דאף לדב' הרא"ש דס"ל עדיו בחתומיו זכין לו וכמ"ש הטור בסי' ל"ט מודה בזה וכמ"ש בסי' מ"ג בסמ"ע ס"ק כ"ה ע"ש וזהו כמ"ש הב"י וד"מ וכמ"ש בסעיף

והרמב"ם לא ס"ל כן וס"ל דנבי כתובה כיון דנפל איתרע ליה חזקה וס"ל דכיון דאסור להשהות עם אשתו בלא כתובה שכיח דכותב לה כתובה אחרת ושכיח דלתפסה כרכי הוכיון שאבדה כתובתה ואסור להשהות עמה בלא כתובה בכתובעת מבעלה שיכתוב לה כתובה אחרת בעל כרחה בריכה למחול כתובה הראשונה ונראה שלזה דקדק הרמב"ם וכתב שמא נפרעה כתובה זו או במחלה כו' דלאיזה נורך כתב כתובה זו הל"ל שמא פרעה וכמ"ש כן לעיל גבי מנא שט"ח וכן לאיזה נורך כתב כאן או במחלה ולא כתב כן לעיל גבי שטר חוב אלא ודאי כוונתו לומר דכאן כיון דאסור להשהות עם אשתו בלא כתובה חיישינן שנפרעה כתובה זו או במחלה בשכתב לה אחרת וזה ברור ודו"ק · והרי"ף והרא"ש שלא הזכירו דין כתובה בריש פרק קמא דמציעא נראה שדעתם כדעת הרמב"ם דאם איתא דס"ל כהריטב"א וכה"ג ה"ל להביא סוגית הש"ס דהא כתובה שאני משטר חוב אלא ודאי ס"ל דכתובה דינה כשטר חוב וסמכו עלמם אמ"ש בשטר חוב דלא יחזיר לא לזה ולא לזה דחיישינן לפרעון ולקנוניא כן כ"ל · (ומ"ש המחבר יוסף בסוף דבריו וכן דעת הרי"ף ז"ל כתבו' כו' לפע"ד אינו ענין לזה כלל דהרי"ף איירי התם שהכתוב' בידה ע"ש) : (לג) ומיהו אם יבוא העבד לטרוף כו' בב"י וד"מ כתבו דבש"ס מוכח דהיינו למ"ד דלא אמרינן עדיו בחתומיו וזכין לו אבל למ"ד (לעיל סימן ל"ט ס"ק ל"ו) עדיו בחתומיו וזכין לו א"כ להביא ראיה לבסוף דמטא לידיה דכיון דזכין לו למפרע משעת חתימה דהא קי"ל זכות הוא לעבד שיולא מתחת יד רבו ולכן תמה הב"י על הרא"ש וטור ורבינו ירוחם שכתבו שצריך העבד להביא ראיה וב"ח תירץ קושי' הב"י ואין דבריו נכונים כלל לא בסברא ולא בש"ס ע"ש אבל לי נראה לתרץ דסביר' להו להרא"ש והנמשכי' אחריו דודאי המקשה לא אסיק אדעתיה שיש חילוק בין שטר שחרור לשאר שטרות והוה ס"ל דכמו דשאר שטרות עיקרן משום ממון לטרוף לקוחות ה"ה שטר שחרור לכך הוי ס"ל דלמ"ד עדיו בחתומיו וזכין לו הוי כמו בשאר שטרות דהא אין טעם לחלק ביניהו אבל למאי דמשני דכי אתא למטרף אמרי' ליה זיל אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך וא"כ כ"ל דלא דמי לשאר שטרות דלאין מחזירי' ע"י שבאמר לו אייתי ראיה אימת מטא שטר' לידך משום דשאר שטרו' אהדרוהו אהדרוהו כדי לטרוף אבל גט שחרורו אהדרוהו משלי' כדי שלא יהיה משועבד וכדמשני ש"ס לעיל הכי גבי גט אשה דל"ד לשאר שטרות מ"מ דהא דלהדרוהו ניהלה משום דלא תיעגן ותינשא ועיקר כתיבתו משום מילתא דאיסור' ולא משום ממון לטרוף וכמ"ש הנמוקי יוסף וכ"כ הרא"ש פ"ב דגטין דלקוחות מסקי אדעתייהו לומר אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך דמה שניתן הגט לידך היינו כדי לאפקא דעיקר הגט לאו לגובייני' וכה"ג מפליג (וכזה מתורץ מה שהקשה בס' תורת חיי פ"ק דמציעא ודחק לחלק דבגט שחרור איכא הוכחה מרובה לכתוב אחר ובתנס דחק דהדבר ברור כמ"ש) כין גט לשטר הכתוב בפ' שנים אוחזין עכ"ל וא"כ כיון דגט שחרור אין עיקרו רק משום מילת' דאיסור' דלא ליהוי עבד ולא משום ממון לטרוף מנא לן דאביי ס"ל בהא עדיו בחתומיו וזכין לו דהא שפיר יש לחלק דל"ד לשאר שטרות שעיקרן לטרוף א"כ וזכין לו העדים לטרוף משעת חתימה שעיקרו עומד לכך משעת חתימה אבל בגט אשה וגט שחרור לא זכו לו העדים משעת חתימה לטרוף לקוחות כיון שעיקרן אינן עשוין לטרוף לכך לא זכו בהן לטרוף עד שיגיע לידן · וליכא לאקשויי מנ"ל לחלק בכך דלדרב' איפכא איכא לאקשויי מנ"ל דלאביי פליג פלוגתא רחוק' דרב אסי וס"ל בכל דוכת' עדיו בחתומיו וזכין לו דלמא בהא מודה ליה כיון דיש טעם לחלק ביניהם · ועוד דיש להם ראיה לזה דבספ"ק דמציעא כתב הרא"ש וז"ל ועוד שמעינן מדברי הרי"ף דלא אמרי' עדיו בחתומיו זכין לו אלא דוקא לענין שעבו' דלא ליהוי שט' מוקד' אבל לא לענין מתנ' או מכר כו' עכ"ל והשת' קשה כהי להרי"ף ס"ל הכי מ"מ מנ"ל להרי"ף לחלק בכך שלא ודאי ס"ל דכל מאי דמצינן למימ' דאביי מוד' לר' אסי לא מפלגינן פלוגת' רחוק' בהכ' וא"כ ה"ה הכא כך יש לומ' לדע' השו' ור' ירוחמי · אבל לענין דינא נראה עיקר דהרא"ש לא העתיק רק דברי הרי"ף וליה לא ס"ל וכן דרכו בכמה תקומות וכמ"ש בספרי תקפו כהן סי' מ"ו ע"ש : (לד) צריך להביא ראיה כו' כיון דאיתרע בנפילה טור · משמע אבל בשאר שטר שחרור וגם דלא איתרע בנפילה א"צ להביא ראיה וכן משמע יותר בהרא"ש ור' ירוחם וכ"כ התוס' והג"ה מרדכי וכן הוכיחו עוד בתוספות פ"ב דגיטין והרא"ש והרשב"א והר"ן שם והשינו על פירש"י שם שפי' דבכל גיטין אמרינן אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך לענין טריפת לקוחות ואין להקשות

טורי זהב

סעיף י"ג ובמקום שעדיו בחתומיו כו' נראה דה"ק אם כודע שפעם א' בא השחרור לידו קודם נפילה דבה"ג אמר בטור סי' ל"ט דעדיו בחתומיו זכין לו אז אין צריך ראי' דודאי אף אם בא לידו ביום הכתיבה מ"מ זכה למפרע דהכי אי' בהדיא בס"ק דב"מ דף י"ט מלכתב הטור כאן שצריך להביא ראיי' אימת מטא שחרור לידו ס"מ דלא ס"ל עדיו בחתומיו זכין לו ורבים דוחקים עצמן לבדות כאן חששא בענין שגם למ"ד שעדיו בחתומיו וכו' צריך להביא ראי' ובתלמוד מפורש דאינו כן דבפ"ק דב"מ מוכח דלאביי אין שום חשש אם הקייב מודה ובכר כתבתי מזה סימן מ"ג :

סעיף י"ח

(לה) להביא ראיה שהגיע לידו מ מזמן הכתוב בו (לו) ימא ובמקום שעדיו בחתומיו זכין לו כדרך שנתבאר לעיל סימן ל"ט ת וא"צ להביא ראיה על זה) (כ"י):

יד (לז) א המוציא שטר מתנת בריא או שטר מכר אפילו אומר הנותן או המוכר שיתנוהו למקבל או ללוקח (לח) מב לא יתנוהו לו מג ב אלא אם כן פירש ג במתנ' ששייר לעצמו כח שיוכל לחזור בו כל ימיו כגון שכתב מהיום אם לא אחזור בי כל ימי חיי ד ואם הוא שטר הקנאה מד שפירש שהקנה לו מיד (לט) אף על פי שלא הגיע השטר לידו יחזיר אפילו לא שייר לעצמו שיוכל לחזור· מה ה המוציא שטר מתנת שכיב מרע אם הנותן קיים ואומר שיתנוהו למקבל יתנוהו לו ואם מת הנותן מו אף על פי שבנו אומר שיתנוהו לו לא יתנוהו לו מז ו אא"כ יהי' שטר הקנאה:

טו ישנים שהן אוחזין בשטר המלוה אומר שלי הוא והוצאתיו להפרע בו ממך והלוה אומר פרעתיו וטמני נפל אם היה השטר שיכול לקיימו (מ) ז זה ישבע

בסעיף שאחר זה ע"ש : מ מזמן הכתוב בו דאז לא חיישינן לקנוניא דלקוחות אינהו דאפסידו אנפשייהו ועפ"ר מ"ש עוד מזה : מא ובמקום שעדיו בחתומיו וכין כו' דגם בכה"ג הוא זכות לעבד שיצא לחירות וכו' וה דמור"ם כתב גם הב"י בזה וגם במלוה שטר מכר או שטר מתנה שיתבאר דינו בסעיף שאחר זה ע"ש והביאו ג"כ מור"ם בד"מ שלו ע"ש ואין לפרש דמ"ש כאן ובמקו' שעדיו כו' כוונתו לזה שכתב בד"מ והיינו למ"ד דס"ל כן דא"כ הל"ל למ"ד דעדיו בחתומיו ולמה כתב תיבת ובמקום ועוד דסיים וכתב וכדרך שנתבאר לעיל סי' ל"ט וגם לא הביא בש"ע מזה כלום ולדרכ' כתם וכתב שם סעי' ג' כהרי"ף והרמב"ם דאין עדיו בחתומיו זכין לו ע"כ נ"ל דמ"ש ובמקום שעדיו בחתומיו זכין לו היינו כשכתוב בשטר בהדיא מעכשיו וכמ"ש מ"ו ר"מ שם או מודי שהעדים זכו מיד בהשטר להמלו' ויצא מיד ברשו' המלו' דהוה כאלו זכה בו המלוה וכמ"ש שם בסמ"ע ע"ש ודו"ק וע"ל ר"ס קכ"ה מדין שליח שזוכה בשטר : מב לא יתננו לו הוא נ"כ מטעם שכתבתי דחיישינן לקנוניא דשמא אין דעתו שיזכה בו זה אלא כתבו לו כדי שיפקיע בשטר זה מיד מי שנתן או מכר לו זה השדה אחר זמן שכתב' שטר זה ומ"ה נראה דגם בזה אם יבא זה המקבל או הלוקח הנזכר בשטר זה ראייה שבא לידו השטר מזו' הכתיבה דמחזירין אותו לידו ולא הוצרך לפרשו כאן דסמך אמ"ש בדין דלפני זה אבל בשט"ח אין מחזירין להמלוה אפי' מביא ראייה שמטא לידו מזמן שכתוב בו דאכתי איכא למיחש שפרע לו דהא בש"ח עומד להפרע והא דכת' הטור והמחבר לעיל בסי' מ"ג סע"ו דמחזירין כשמביא ראייה ומשמע שם דקאי נמי אשט"ח שם מיירי שהמלוה עצמו מודה לאחר הכפילה וצפ"ל ודרישה : מג א"כ פי' במתנה ששייר כו' ה"ה אם שייר בשטר מכר והטעם דאז אם מכר או נתן לאחר אינו יכול להפקיע מידו בשטר זה דהרי כשמכר או נתן לאחר חזר בו מהראשון : מד שפי' שהקנה לו מיד כו' דאז ה"ל כשטר שחרור או מתנה הנ"ל שכתבתי דכשמביא ראייה שבא לידו מזמן כתיבה מחזירין לו וכמ"ש ובזה א"צ לבא לידו דה"ל כבא לידו מיד : מה המוציא שטר מתנת שכ"מ כו' דבש"מ אף שלא פי' ששייר לעצמו כח שיוכל לחזור בו סתמא כפירושו דמי וכמ"ש לקמן בסימן ר"ן : מו אע"פ שבנו אומר כו' הטעם דחיישינן שמא אביו כתב שטר זה ליתן ליד זה המקבל ולא נתן לו וזה הבן אחר מות אביו נתן שדה זה או מכרו לאחר ועכשיו נתחרט ובא להפקיע מידו ומ"ה אמר ליתנו לזה ולומר שאביו נתנו לו ולא חזר בו ובמלא שהוא מוקדם לזה שנותן לו הבן : מז אא"כ יהי' שטר הקנאה דאז ה"ל מתנת בריא וזכה בו זה המקבל הנזכר בשטר מיד שכתב לו השטר אע"פי שלא

לחקות א"כ כנתיין שכפלו כיון דלאו בשעת טריפה לא ידינו הלקוחות שכפל דכל גט שנמסר לאחר זמן הכתיבה קלא אית ליה וכן היא להדיא כדברי הפוסקים הנ"ל ועמ"ש בסי' מ"ג ס"ק ל"ג : (לה) להביא ראיה כו' דכיון דאיתרע בכפילה איכא למיחש לקנוניא שאין דעתו לאחררו בו ומה שאומר ליתנו להעבד היינו כדי שיטרוף לקוחות מזמן הכתיבה ומ"ה לא סגי כשמביא ראיה שבא לידו קודם הכפילה דאכתי איכא למיחש לקנוניא עכ"ל סמ"ע נראה מדבריו דאפי' משעה שראוהו בידו אינו טורף עד הכפילה רק משעת כפילה ואילך דאל"כ ל"ל לטעמ' שאין בדעתו לאחררו וגם ל"ל למימר דאכתי איכא למיחש לקנוניא תיפוק ליה דכי מייתי ראיה שהיו בידו קודם הכפילה מאי למיחש לן שהיה בידו משעת כתיבה ודוחק לומר דכי מייתי ראיה משמע הרב לפנינו אלא משמע דליכא דמזמן הכתוב בו שכתבו הטור והמחבר דיקו להסמ"ע לכך פי' דה"ק דאינו טורף משעה שראוהו בידו דכיון שלא ראו בידו ביום הכתיבה חיישי' שמא לא נתן לו הגט ע"מ לאחרר רק לטרוף מיום הכתיבה . כן נראה דעת הסמ"ע . אבל לפע"ד אין דבריו נכונים דמשמע בש"ס ופוסקים דכל אימת דמייתי ראיה שהיה הגט בידו טורף מזמן שראוהו בידו ואילך ולא חיישינן רק לקנוני' דשמא לא ניתן לו הגט בזמנו אבל משעת כתיבת הגט ואילך תו ליכא למיחש לקנוני' דכיון שניתן לו הגט ודאי דעתו לאחררו ומ"ש הט"ו מזמן הכתוב בו היינו כשרוצ' לטרוף מזמן הכתו' בו והזמן היותר אפשר נקטו בלשונם (ואולי יש לפרש גם דברי הסמ"ע דר"ל דאינו טורף מיום הכתיבה ולייסב לשונו בדוחק) ועוד נראה דעד כאן לא אמרי' דאיתרע בכפל' אלא כשאין ידוע שהגיע קוד' הכפיל' הגט והשחרור ליד האשה והעבד דאיכא למיחש שמבעל והאדון כפלו ולא הגיע כלל לידם ולא נתגרשה או נשתחרר אבל אם מביא עדים שראו השטר בידו קודם הכפילה טריף משעת הכתיבה דהא השתא לא שייך לומר דאיתר' בכפילה דכיון שהגיע השטר לידו קודם לכן כבר נשתחרר וכו' כפיל' א"כ ודאי מה שעבד כפל ואפילו או מהאדון כפל אין קפידה דאפילו כתבו העבד אחר כך להאדון או כתבה האשה הגט לבעלה וכפל מהבעל והאדון אינו כלום דכיון שנתגרשה ונשתחרר כבר יכולים לעשות עם הגט מה שירצו ומה בכך שכפל א"כ ואם כן כיון דליכא רעות' א"כ מסתמא נמסר ביום הכתיבה תדע דהא כתבו הרא"ש והרשב"א ושאר פוסקים פ"ב דגיטין דכל גט ושחרור שנמסר שלא בזמנו קלא אית ליה וא"כ ה"ה הכא אם איתא שלא נמסר ביום הכתיבה קלא הוה ליה . ומ"ש הט"ו צריך להביא ראיה שהגיע לידו מזמן הכתוב בו היינו כשמביא ראיה שיודעים מתי הגיע לידו כגון שהיו בשעת המסירה או צריך שידעו שהגיע לידו מזמן הכתוב בו דאל"כ אינו טורף אלא משעה שהגיע לידו ומשום דבש"ס איתא הא ליבא אייתי ראי' אימת מטא גיטך לידך לכך הוצרכו לפרש כן . כן נראה לי ברור ודוק : (לו) ובמקום שעדיו כו' רצה לומר כשכתוב בשטר בהדיא מעכשיו וכמ"ש הר"ב בסי' ל"ט סעי' י"ג וכן פי' הסמ"ע מיהו לפי מה שהשגתי בסי' ל"ט ס"ק ל"ז על הר"ב בזה א"כ (להמחבר והפוסקי' כרב חסדא) אין חילוק בין מעכשיו אך למאן דפסק כאביי א"כ גם בכאן עדיו בחתומיו וכין לו וכמ"ש הב"י וד"מ וכמ"ש לעיל ס"ק ל"ג :

לז המוציא כו' לא יתננו לו . כתב מהרש"ל דדין זה הוא לדעת הרי"ף והרמב"ם ולא אליב' דהלכתא לפי מה שפסקו התוס' והרא"ש כאביי דעדיו בחתומיו זכין לו דלדידהו אין חילוק בין שטר הקנאה לשאר שטרות אלא לעולם כשמודה כותבים לו אם לא בש"מ וכברי' עכ"ל וכן עיקר ודלא כהב"ח שהשיג עליו וכתב דמ"מ חיישי' שמא כתב ליתן ולא נתן והשליכו לאשפה דנתבטל השטר לגמרי ואשפה בעלמא הוא ולא אמרי' בכה"ג עדיו בחתומיו זכין לו כו' ע"ש שהאריך בזה וכל דבריו אינם נכונים לא בסברא ולא בש"ס דבש"ס פ"ק דמציעא דף י"ג ע"א ודף ד' ע"א ושאר דוכתי מוכח שלא כדבריו גם מה שכתב בפירוש דברי הרא"ש אינו נכון ואדרבה איפכא נראה דתמיהת הב"ח על הרא"ש מעיקרא אינה כלום דמתחלה לא העתיק הרא"ש רק דברי הרי"ף ולדידיה לא ס"ל וסמך אמ"ש אח"כ דמילתא דר' אבא בר ממל לא מיתוקמא כאביי וכן דרכו בכמה מקומות ואפשר גם הטור כוונתו כן שסמך אמ"ש מחלוקת הרי"ף והתוס' לעיל ס"ס ל"ט : (לח) לא יתננו כו' משום דחיישי' לקנוניא שמא כתב ליתן לו ולא נתן לו השטר וכתבו או מכרו א"כ לאחר והשתא קהדר ביה ש"ס ופוסקים . ומשמע דאם יביא המקבל או הלוקח ראיה שנתן לו השטר מהני דל"ד לשט"ח דאיכא למיחש לפרעון וכן כתב בסמ"ע ס"ק מ' ופשוט הוא ועיי' מ"ש לעיל ס"ס כ"ו ס"ק כ"ח וס"ס ר"ן אך מה שמסיים בסמ"ע וז"ל והא דכתב הט"ו לעיל בסי' מ"ג סס"ו דמחזירי' כשמביא ראיה ומשמע שם דקאי נמי אשט"ח שם מיירי שהמלוה עצמו מודה לאחר כפילה עכ"ל ולא נהיר' וכבר השגתי עליו בזה לעיל סי' מ"ג ס"ק ל"ג והא דאין מחזירין לנותן או ללוקח ע"י שנאמר להם א"כ זילו אייתו ראי' אימת מטא שטר' לידכם דכיון דעיקרן משום ממון לא אתו לקוחות ותבעי דאמרי כיון דאהדרוהו טהליי' ודאי קמו באלתר ויהבי' די מטא לידיה וכדאמרי' בש"ס גבי שט"ח וכמ"ש לעיל סעיף י"ג ס"ק ל"ג : (לט) אף על פי שלא הגיע השטר לידו כו' פי' אפילו ידוע שלא הגיע לידו וגם הנותן והמוכר מודים עתה ליתן לו אפ"ה יחזור וכמ"ש לעיל סי' ל"ט ס"ק ל"ו ע"ש : (מ) זה ישבע כו' וישלם כו' וז היא סברת הרמב"ם שאין מחלק בין אדוקים בתורף או בתופס וה' המגיד וגם הב"י נתקשה בזה וכתבו שאולי ה"ל להרמב"ם גירס' אחרת ולפענ"ד אדרבה ה"ל גירס' הספרים שלפנינו אלא דלא ס"ל כפירש"י משום דלפירש"י קשה טובא חדא דליסבא דר' יוחנן אמר משמע דפליגי ועוד דלפירש"י נ"ל דהאי ואפי' א"אדוק בטופס כו' המקשה קאמר ליה וזה דוחק ועוד דא"כ לא הו"ל כלום רק הנ"ל והתניא וזה כונס כו' ועוד דעיקר התירוץ דמר אמר חדא ולא פליגי חסר מן הספר ועוד דליסב' דלעולם חולקין דוחק לפרש דקאי דוקא אתורף בי מלעי ועוד דמשמע דהאי לא צריכא דקאי תורף כי מלעי אברייתא קאי ועוד דקאמר בתר

הכי

ת סעיף י"ג בהג"ה שכתב בשטר בהדיא א לשון הטור משנה ב"מ דף י"ח ע"א וגמרא דף יט סוף ע"א וכדמוקי לה בגמ' שם ע"ב ב כפירוש הרא"ש שם ג והוא הדין במכר ד שם ובדעת ר"א והרי"ף והרמב"ם דסברי דכל דלא מטא שטרא לידיה לא קנה וכמ"ש נמ"י ה"ה שם בשם ה משנה וברייתא לעיל וכדמוקי לה רב זביד שם ע"ב ו לשון הרמב"ם ספי"ד מהלכות מלוה מברייתא שם דף ז' ע"א וכרבי וכרבי יוחנן שם וכדברי ההלכות שלא חילק בין טופס לתורף וסכ"פ בעל העיטור ואולי היתה להם גי' אחרת

ישבע מח שאין לו ברמים אלו פחות מחציין ויורד ישבע שאין לו ברמים אלו פחות מחציין וישלם הלוה מחצה (מט שוויו של תוב שבשטר) (ר"י כ"ו ח"ה) ואם אינו יכול לקיימו נ ישבע *הלוה היסת שפרעו וילך לו (נא) זוי"א שאם הוא מקויים ואוחזין בו שניהם בשוה נא בטופס או בתורף או ששניהם אוחזים בגליון חואפילו כל התורף קרוב לאחד יותר מלחבירו (מב) זה ישבע שאין לו בו פחות מחציו וזה ישבע שאין לו בו פחות מחציו ויפרע לו חציו אפילו אם יש בו נאמנות. ט ואם אחד אוחז בתורף ואחד בטופס האוחז בתורף (מג) נב נוטל °יתרון הממון (מד) ששוה התורף על הטופ' (מה) נג והשאר יחלוקו בשוה בשבועה:

יז י המחזיר שטר שמן הדין לא היה לו להחזירו (מו) נד ישמי שאומ' שגובין בו ויש אומרי' שאין גובין בו (מז) כויש מי שאומר (מח) שאפילו גבו בו בית דין ואחר כך נודע בעדים שנפל נה מחזירין בית דין ומוציאין מהמלוה ללוה אבל אם מעצמו פרע למלוה או ליורשיו לאין מוציאים מידם: (ועיין ריש סימן ו"ה):

מי

(*° דנאמן לומר מחני כפל במנו דאי בעי הוה אמר שהוא מוויף כמ"ע) ז טור ופירוש תורף גליו של שטר מקום הלוה והמלוה והמעות והזמן ופי' טופס שאר כל לשון השטר ח כרבי יוחנן שם ע"כ וכדמתרץ שם בגמ' ט כמימרא דר"א שם °פי' כמה שוה שטר שיש בו זמן יותר משטר שאין בו זמן י טור בשם הרמב"ם סוף ה' גזילה מלאמר במתני' דלעי' וככל דוכתא לא יחזור ולא אמר פסול משמע לכתחלה ה"ה שם בשם בשם בה"ת בשער נ"ב ל דלחרכן יודע היה שאינו פרוע לכך פרע מעצמו

הכי בש"ס לר"א דאמ' זה נוטל טופ' וזה נוטל תורף כו' מדקא' לר"א דאמר כו' משמע דר' יוחנן פליג לכך נראה דר' יוחנן ס"ל דדוקא בטלית אמרי' זה נוטל עד מקום שידו מגעת כו' כיון שזה לבדו מה שתפוס בידו שוה שום דבר אבל בשטר כיון שאינו שוה כלום אלא היה כל א' נוטל מה שבידו דהא שטר קרוע אינו שוה כלום וגם גופו של שטר אינו אלא לראייה ואין גופו ממון הלכך אין תפיסתו כלום ולעול' חולקין *ואפילו אחד אדוק בטופס וא' אדוק בתורף והתניא גבי שטר כמו זה נוטל עד מקום שידו מגעת כו' וקס"ד דבריית' איירי בכל גווני ואפילו כשאחד אדוק בטופס וא' בתורף זה נוטל התופס וזה נוטל התורף וק' לר' יוחנן ומשני לא צריכא הא דקתני זה נוטל עד מקום שידו מגעת היינו היכא דקאי תורף בי מצעי ונוטל כל א' הנייר לצור ע"פ צלוחיתו עד מקום שידו מגעת ושאר השטר דהיינו התורף חולקין ופריך אי הכי מאי לאימרא פשיטא דנוטל עד מקום שידו מגעת ואמאי קתני בברייתא זה נוטל עד מקום שידו מגעת ומשני לא לכך קתני נוטל עד מקו' שידו מגעת לאפוקי דלא כיון' דכוב' דקריב תורף לגבי חד מטייהו חולקין כאמצע ויהבינן להאי התורף לגביה לבוס מעלה יותר בשביל דקרוב התורף גביה רק שנוטל עד מקום שידו מגעת ותנ"ע לאפי' אדוק בתורף לא יהבינן ליה התורף מ"מ אשמועינן היכא דקאי תורף בי מצעי דס"ל דדוקא אדוק לא מהני דכיון דשטר אין גופו ממון לא מהני תפיסתו אבל בבית דין עצמם חולקים על פי שווי השטר וה"א דהיכא דקריב תורף לחד מטייהו יתנו לו התורף על פי שומת בית דין קמ"ל. ולפ"ז לעולם אין חילוק אלא לעולם חולקין ולכך לא חילקו הרי"ף והרמב"ם ובעל העיטור דף ד' ע"ד וכן הסמ"ג דף קע"ז רים ע"ב בדבר: (מא) וי"א כו' כן הוא בטור וכתב ב"י והתימה על הטור שדרכו לימשך לדעת הרא"ש וכאן נראה שהוא חלוק עליו עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דאפילו תימא דהרא"ש ס"ל דפליגי ופסק כר"א מ"מ היאך נראה שהטו' חולק עליו דהא הטור כתב משם כדברי ר"א ועוד דאין הכרע בדברי הרא"ש ואדרבה יותר נראה דס"ל כפירש"י דלא פליגי ולכך לא הביא רק דברי ר"א כיון דר' יוחנן לא פליג עליו ודברי ר' יוחנן לא הוצרך להביא שהרי ר' יוחנן לא קידוש כלום דמה דס"ל לרבי יוחנן דחולקי' היכא דקאי תורף בי מצעי הוא בכלל דברי ר' אליעזר אבל אי הוה ס"ל להרא"ש דפליגי קשה אמאי לא פסק כרבי יוחנן דהא קי"ל בכל דוכתי הלכה כר' יוחנן לגבי ר"א. גם מ"ש הב"י בכאן ליישב קושיות ב"י דבריו תמוהים וכמדומה שלא ידע מה היו קשה לב"י וגם לא עיין בש"ס כלל בדברי ר"א שהרי לא הוזכר בש"ס כלל בדברי ר"א או ר' יוחנן אוחזין בגליון והוא פשוט מעצמו דאוחזין בגליון דינו שוה לשניהם אדוקי' בטופס או בתורף וק"ל: (מב) זה ישבע כו' וי"א שחולקין בלא נתקנה שבועה זו אלא כדי שלא יהא כל א' תוקף בטלית של חבירו לפיכך לא תקנוה אלא בדבר דשכיח אבל לא בשטרות דלא שכיח עכ"ל טור והמחבר השמיט דעת י"א אלו ומשמע שנראה לו עיקר כסברא הראשונה ואפשר משום שלא מלא המחבר סברת י"א אלו גם בב"י רשם דין זה ולא הראה מקורו ואשתמיטתיה דברי בעה"ת שער פ"ג שכתב סברת י"א אלו או אפשר שנראה לו דלא כי"א משום שבש"ס ופוסקים לא חילקו בכך וגם הרמב"ם וכן הסמ"ג דף קע"ז ריש ע"ב כתבו בפירוש בדין זה זה ישבע כו' והעתיק המחבר דבריו לעיל בסמוך וכן עיקר: (מג) נוטל יתרון הממון. שוה התורף יותר בשביל הזמן שבו וכך נוטל תחלה מי שהוחזק בו ואם יש כאן עדי מסירה כמאן שבין תורף ובין טופס שניהם כשרי' לגבות בלא עדי חתימה אלא שהטופס שוה יותר בשביל העדים החתומי' בו דשמא ילכו עדי מסירה למדינ' הים או ימותו הלכך שמין עילוי של תורף בשביל הזמן ומאי דכיני כיני מכרין ליה והשאר חולקין עכ"ל טור והיינו למ"ד עדי מסירה כרתי אף בשטרות. וכבר כתבתי לעיל ס"ס כ"ח ס"ק ו' דרבי' חולקין דלא קי"ל עדי מסירה כרתי בשטרות ע"ש: (מד) ששוה התורף. בשביל הזמן שהרי השטר כשר אף בלא זמן כן הוא בתוס' ואשרי"ו ועיין בעיר שושן שהאריך בפירוש דברי הטור ולפע"ד אין דבריו נכונים שהבין דכשאין עדי מסירה נמי שמין הטופס בשביל העדים רק שמין מה ששוה התורף יותר משום הזמן דומה לטלית שמוזהב' משני הקצות ובכל אחד יש בו זהב הרבה והוא בידו של אחד מהם ובכל השני יש בו זהב מעט והוא בידו של השני שצריך לגבות שיווי זהב המעט מן הזהב הרבה כו' וליתא אלא דכשאין עדי מסירה אין שמין הטופס בשביל העדים דאף על גב דאדוק בעדים אין תפיסתו כלום דכיון שהיה השטר פסול בלא עדים אין שמין העדים אבל כשיש עדי מסירה אז שמין ג"כ עילוי הטופס בשביל העדים וא"ש הטור הלכך שמין עילוי הטופס כו' קאי אי כאן עידי מסירה וכן מוכח להדיא בתוספות פרק קמא דמציעא סוף דף ו' וכן משמע באשר"י עיין שם ודו"ק (עיין בתשוב' ר"י לבית לוי סימן מ'):

(מה) והשאר יחלוקו בשוה בשבועה כ"כ הטור ומשמע דמה שאוחז בידו נוטל בלא שבועה וכ"כ בעיר שושן וכתב אלא דמ"מ יכול לגלגל עליו וכלקמן סי' קל"ח סעי' ג' ותימה לי על הטור דהיינו דוקא לדעת הרמב"ם אבל הרא"ש פ"ק דמציעא והטור הם פסקו לקמן סי' קל"ח דאף על מה שתפוס בידו צריך לישבע וי"ל דס"ל להטור דהיינו דוקא בטלית אבל בשטר כ"ע מודו ואף לסברא הראשונה דאף בשטר תקנו כן משום דלא פלוג הייתו כמטולים בשוה אבל כולי האי לא שכיח שיהא אדוק בשטר ובתורף דוקא ואפשר גם שאר הפוסקים שכתבו גם בשטר שבועה ולא חילקו הייתו לשיטתם שאין מחלקי' בין אדוק בתורף או בטופס אלא לעולם חולקים בשוה אבל לזה שאוחז בתורף כוטל שווי התורף אח"כ דנוטל בלא שבועה רק מגלגלין צריך לישבע או אפשר דהטור קאל שלשונו וסמך אמ"ש לקמן סימן קל"ח וצ"ע: (מו) יש מי שאומר שגובין בו כתב בסמ"ע עמש"ל ס"ק כ' דדוקא בשטר שנפל ס"ל הכי והר"נ כתב הב"ח ולא כהירא לחלק וכמ"ש לעיל סעיף א' ס"ק ל' ועוד מדברי הטור והמחבר שכתבו המחזיר שטר שמן הדין לא ה"ל להחזירו כו' משמע דכל שטר שלא ה"ל להחזירו דיכא הכי גם מדברי הסמ"ע גופיה בסימן כ"ה ס"ק ד' משמע דאין חילוק בין נפילה לשלים ע"ש גם מ"ש בשארית יוסף ותביאו בד"מ ריש סי' זה לא כהירא מכח מה שכתבתי גם כבר השיג הב"ח ע"ו ולא נראה דאין חילוק ולעיל בסעיף א' שאני כיון שהמלוה עצמו אינו טוען ברי וכמ"ש שם ס"ק ד' ע"ש: (מז) ויש מי שאומר שאפי' גבו בו ב"ד כו' ותנ"נ דלעיל סי' מ"ו כתב הרא"ש והטור סוף סעי' ל"ג דאם התפיסוהו בה קודם שנולד הספק מהני אפי' התם דהספק הוא בגוף השטר עצמו ולא איתרע השטר אבל הכא שהספק אינו בגוף השטר דאיתרע השטר כיון שנפל כן נ"ל: (מח) אפילו גבו בו ב"ד פי' שהלוה טוען שאינו חייב לו דאלו גבו לו ב"ד ע"פ הודאתו פשיטא דאין מחזירין וכן בכופת דאמר אבל אם מעצמו

מח שאין לו ברמים אלו פחות מחציין כדין שנים אוחזין בטלית שיתבאר דינו לקמן בסי' קל"ח ע"ש: מט שוויו של התוב דיש שטר דאין יכול להוציא בו מיד הלוה כל סך הנכתב בשטר מכח עניותו או אלמנותו:

נ ישבע הלוה כו' דנאמן לומר ממני נפל במגו דאי בעי הוה אמר שהוא מזויף: נא בטופס או בתורף תורף הוא עליונו של שטר שנזכר בו הזמן ושם הלוה והמלוה וסך המעות וטופס הוא נוסח כל שאר השטר כך פירש"י ולאפוקי הא"מ פי"ל מתלוה ועל"ר מ"ש מזה: נב נוטל יתרון הממון ששוה התורף כו' ז"ל הטור לא תורף ולא טופס ראויין לגבות זה בלא זה לפיכך בעיקור השטר הן שוין אלא שהתורף שוה יותר בשביל הזמן שבו שהשטר שיש בו זמן טורפין מן הלקוחות משא"כ כשאין בו זמן (וכמ"ש לעיל ריש סימן מ"ג) וכך נוטל תחלה מה שהחזיק בו עכ"ל: נג והשאר יחלוקו בשוה הטור הוסיף עוד וכתב ז"ל ואם יש כאן עידי מסירה כמאן דבין בתופס בין בתורף שניהן כשרין לגבות בו בלא עידי חתימה אלא שהתופס שוה יותר בשביל העדים החתומים בו שמא ימותו עידי מסירה או ילכו למ"ה הלכך שמין עילוי של התופס בשביל עדיו ועילוי של התורף בשביל הזמן ומאי דביני ביני מכרין מעיקר המלוה והשאר חולקין בשבועה עכ"ל הטור ופירושו כתבתי בפרישה ובהג"ה כתבתי ג"כ למה השמיטו הפוסקים והמחב' דין דעידי מסירה גם דין עלוי דתורף בשביל הזמן השמיטו קצת ע"ש ודו"ק: נד יש מי שאומר שגובין עמ"ש לעיל בסמ"ע בס"ק כ' דדוקא בשטר שנפל ס"ל הכי ע"ש: נה מחזירין כ"ד ומוציאין מהמלוה ללוה

צ אוקימתא דגמ' שם ק טור וכ"כ בה"ת בשער כ"ג וכ"כ הרמב"ם בפ' הנז'

שכתוב בלשון העדאת עדים ועדים חתומים עליו דאז אמרי' אף על פי שכתוב בכתב ידו וא"כ יודע לכתוב מ"מ חשש שמא בין השמשות לא ימצא עדים וכן משמע לפרש הב"ש ע"ש אבל אם הוא כתוב בלשון הודאת עצמו כגון אני מודה ששטר זה פרוע כאופן המועיל לקמן ריש סי' ס"ט ותני דלמה לו לכתוב כן כיון שיודע בעצמו לכתוב ודוחק לומר שחשש שמא לא יודמן לו לכתוב אף מדברי הרמב"ם פט"ו מה' מלוה והביאו המחבר לעיל סי' כ"ו סוף סעיף א' משמע לכאורה דאין חילוק וצ"ע וע"ל סימן פ"ח ס"ו ס"ק מ"ד: (נד) אא"כ שהשטר

ול"מ היכא דהשובר הוא כתיבת יד סופר אחר דפשיטא דליכא למימר הכי דמימר אמר שמא בעת שיב' הלוי לפרוע לו לא יזדמן לו סופר והשט"מ אינו כדי ליתנו לו ויעכב זה מעותיו אלא אפי' הוא כתב יד המלוה או הלוה דבידם הוא לכתבו בעת שיפרע כמו שכתבו עתה אפ"ה אמרינן שמא כיון הכינו המלוה כאשרו שמא בין השמשות יודמן לו הלוה לפרוע ולא יהי' לו עת לכתוב השובר וגם כשהוא כתב יד הלוה אמרינן דכתבו ונתנו ביד המלו' לאתוי עליו כדי שיתננו לו מיד כשיתן לו המעות כי הוא רוצה לפטור מחובו וק"ל: ס אפילו

עצמו (נד) אלא אם כן שהשטר שהשובר כתוב עליו למונה (נה) בין שטרותיו (נו) הקרועי' אף על פי שהוא אינו קרוע (נז) מכל מקום איתרע (נח) וסמכינן אשובר ס (נט) ק אפילו אין על השובר עדים אבל לא נמצא עליו שובר (ס) אף על פי שנמצא בין שטרות קרועים לא

בו' ורש"י כתב שכ"ל לפרש הא דאמרי' בש"ס נמצא בין שטרות קרועים שנמצא השובר בין שטרות קרועים הלכך אוכא למימר שנתקבל התוב והשובר הוא איכו לריך למלוה הוא אלא ללוה והלוה שכח ביד זה לפיכך נתנו זה עם השטרות שאין לריכים לו דאי ס"ד דמלוה כתבו להיות מוכן לו כשיגלה לוה לפרעו לא היה נתנו עם שטרות שאין לריכים לו עכ"ל וכ"כ בתשו' מהרי"ק שגון בי' קפ"ה בשם הריטב"א בשם התוספות והבאתיו לקמן בס"ק ס'

אין על השובר עדים עפ"רש הוכחתי דל"ל דגם אין עליו חתימת יד המלוה (וגם זה בכלל במ"ש שאין עליו עדים דחתימת ידו כעדים דמי) ומ"מ כיון דליכא תרתי לריעותא שנמצא השט"ח בין הקרועין וגם איכא שובר מחזקינן ליה בחזקת פרוע ואף שיש בשטר נאמנות ב"ח כ"כ ב"י וד"מ סכ"ה

וכ"כ ר' ירוחם כתיב שלשים חלק אחד וז"ל ועוד פסוק וא"ם יש עמהם סמפונות יעשה מה שבסמפונו' והשטרות שכתבו עליהם הסמפונו' בחזקת פרועי' וכתבו התוספות בשמצא בין שטרות קרועין דאם לא כן שמא נייה לכתבו שיהא מזומן אללו בשיבא לפורעו עכ"ל וכן מוכרח דעת בעל העיטור שכתב באות שי"ן שובר דף כ"ה ריש ע"ג וז"ל גרסינן בפ' שנים אוחזין סמפון היוצא מיד המלוה אע"פ שכתוב בכתב ידו איכו אלא כמשחק ופסול ואם נמצא בין שטרות קרועין יעשה מה שבסמפונות עכ"ל · ופירוש וכה"ל נכון בש"ס דקאמר פתמא שנמצא בין שטרות קרועי' משמע דלא שובר קאי דקמיירי ביה התם דאי אשטר הל"ל שנמצא השטר כו' ועוד דמשני גבי שטרות של יוסף בן שמעון כו' כמי שנמצא בין שטרות קרועין ולא קאמר שנמצאו כו' ו (ועיין בפ' גט פשוט דף קע"ג ע"א) אלא ודאי אשובר קאי (ומה שפירש"י שם שנמצא השטר בין השטרות פרועין וכו' אחד אומר והוא שטר אלו עכ"ל איכו אוכן ליחס לא ש"ם ס' בדבריו דהא בע"כ במשולשים בשטר איירי וכדפי' רש"י גופיה שם בדבור שקודם לכן ע"ש) ועוד דמשמע דמשני דכמל' בין שטרותיו מיירי בין שטרותיו הקרועי' והתם בשובר מיירי ובהכי כית' הא דלא משני גבי סמפון שיש עליו עדים שנמל' בין שטרות קרועין משום דהתם לא קתני נמצא בין שטרותיו · ונראה דמיירי דוקא בשיש עדים על השובר והכי משמע בפירש"י שם דהיינו כמו התם שובר דעלמ' ע"ש דאל"כ חששא בעלמ' הוא ולא שייך לומ' שהיה של לוה והלוה שכחו ביד זה דהיא' יקח הלוה שובר בלא עדי' שהוא חשש בעלמ' ועיין מ"ש לקמן בס"ק ס"ה: (נה) בין שטרותיו כו' עי' בתשו' מהרי"ק שגון סי' קפ"ה שנסתפק אי בעינן שיהיו כל השטרות קרועין או רובן כבולן ע"ש:

(נו) הקרועין · בטור איתא הפרועין וכ"ל שט"ס הוא שהרי כתב אחר כך אף על פי שהוא איכו קרוע כו' וכמ"ש המקבל ואם איתא דנרסי' פרועי' הכי הל"ל אף על פי שאיכו קרוע מדקאמר אע"פ שהוא איכו קרוע מכלל דאיכך שטרות הם קרועין ועוד דמאי אע"פ שאיכו קרוע מהיכי תיתי כיון שהוא קרוע אלא ודאי מיירי שמונח בין שטרות קרועין וס"ד דיהא עדיף כיון שהוא איכו קרוע כמו האחרים קמ"ל כן נ"ל ודלא כב"י וב"ח שגורסי' בטור פרועי' וע"כ כתב הב"י שנראה שהטור גורס בש"ס פרועי' וכן הב"ח דחק לומר דמ"ש הטור בסיפא אף על פי שנמצא בין שטרות קרועי' לא נרע כו' לרבותא כתב קרועי' וליתא אלא כדפי' · מיהו לענין דינא כראה דפרועי' הרי הם כקרועין וכן ברמב"ם ס"פ י"ו מה' מלוה וכה' המגיד שם איתא פרועים במקום קרועין:

(נז) מ"מ איתרע השטר וקרעינן ליה וכן הוא בבעה"ת שער כ"ג ח"ב וח"ג וכן משמע להדי' מדברי הרמב"ם ספי"ו מה' מלוה ·

(נח) וסמכינן אשובר · בין שהוא ביד המלוה או יורשיו כן הוא ברמב"ם פי"ו מה' מלוה ובעה"ת שער כ"ג ח"ג וכן משמע מדברי הט"ו ומשמע אפילו טוען המלוה ברי שאיכו פרוע דאלו באיכו יודע בלאו הכי השטר בטל כדלעיל סי' כ"ט וכ"כ בעה"ת שער כ"ג ח"ב וז"ל אם המלוה ברור לו שאיכו פרוע אפילו נמצא השטר בין שטרות קרועין וידוע לב"ד לא הורע כחו דאימור לא דק ואיתרמוי איתרמי ליה וכן יורשו אם יודע מה טיבו ושאיכו פרוע בודאי הי' נובה בו בשטר זה אלא הורע כחו לא בשנמצא בין קרועין ובסמפון דהתם כיון דאיכא תרתי לריעותא סמפון ובין קרועין אע"פ שהמלוה או יורשיו טוענים ידענו שאיכו פרוע שהשובר לא עשיתיו אלא שיהא מזומן בידי לא מהימנינן ליה דאיתרע שטרא ומחזירו ללוה מיד כו' ומסתברא דכל שטרא דאיכו ידוע מה טיבו או שנמצא בין שטרות קרועין ויש סמפון אע"ג דלית ביה נאמנות איתרע ליה עכ"ל והביאו ב"י: (נט) אפילו אין על השובר עדים · וזהו מהרמב"ם ואחריו נמשכו הבעה"ת והט"ו ונראה שיצא לו להרמב"ם כן מדפריך בש"ס פ"ק דמליעא וסמפון שיש עליו עדים כו' ולא משני בשנמצא השטר בין שטרות הקרועים כדמשני לעיל מיניה אלא ודאי דא"כ קשה מאי איריא יש עליו עדים אפילו אין עליו עדים נמי כשר ומ"מ אין זה הכרח גמור אף להמפרשים שנמצא קאי אשטר דלא קתני התם נמצא כמו דקתני באיכך דלעיל ובזה נדחה גם כן ההכרח שכתב בס' נ"ת דף שב"ג סוף ע"ג ודקאמר בש"ס ס"כ מסתברא כו' אליימ' דליכא עדים כלל לריכה למימ' דאשמועינן דאפילו נמצא בין שטרות קרועי' איכו כלום עכ"ד דהתם נמי לא קתני נמצא מיהו הכרח זה בלא"ה איכו כלום דלאו הוא פשיטא ליה לש"ס דאיכו כלום כיון דאין עליו עדים : ולפירש"י שכתבתי בס"ק כ"ל שנמצא קאי אשובר בלא"ה אין הכרעים אלו כלום ע"ש ואף שכתבתי לקמן ס"ק ס' דלפירש"י ה"ה כשנמצא השטר בין קרועין איתרע ליה בחזקה זו לבדה הא כתבתי שם דהיינו דוקא גבי יורשיו אבל לא במלוה כשטוען ברי שאיכו פרוע וק"כ י"ל דשובר בלא עדים איכו מזיק בזה · אלא שמדברי הרמב"ם ובעה"ת כראה להדיא דגם בזה השטר בטל אף על פי שאין על השובר עדים וכן משמע מדברי הט"ו ודבריהם צ"ע למעשה: (ס) אף על פי שנמצא כו' בין שטרות קרועים לא נרע ונובין בו יורשיו ובעה"ת שער כ"ג ח"ב כתב דה"ה כיון שנמצא בין שטרות קרועים איתרע שטרא ואין נובין בו ויהא מונח עד שיבוא אליהו ובס' גדולי תרומה שם תמה על ה"ה אלו דהא רב ספרא מוקי בפ"ק דמליעא מתני' דכל הכשבעין שבועה שלא מלאנו בין שטרותיו של אביכו ששטר זה פרוע בשנמצא בין שטרות קרועי' וע"כ אפילו כשאין יודעים מה טיבו עסקינן דהא קתני עלה ר"י כ"כ דאפילו כולד הבן לאחר מיתת האב ה"ז כשבע ונוטל וא"כ מאי אהני ליה שלא נמצא שובר כיון שהשטר הוא בין הקרועין כו' והניח בתימה ולפע"ד לק"מ די"א אלו מפרשים שנמצא השובר בין שטרות קרועין וכמ"ש לעיל ס"ק כ"ד

טורי זהב

פ"ק דב"מ דף י"ט לענין גט שחרור וי"ל דה"כ לא מהדרינן שובר אלא שיהיה פטור מהמלוה אבל לא למטרף לקוחו' וכמ"ש בגמ' אבל שחרור שוברנו כי היכ' דמחלק תלמוד' שם בין גט לש"ח דגבי גט אתי לנקוט ויאמ' הא דהחזירו הגט לך קיימו כדי שתנשא' בו ולא לטרוף לקוחו' וה"כ בשט' שחרור הוא מטע' כן שיאמר הלוקח לא החזירו לך לגבו' אלא למוטרך מן רכך וה"כ כאן בשובר יאמר לא החזירו לך אלא כדי להפטר מהמלוה שלך אבל לא לגבות בו משום אדם ומ"ה ל"ק מאי אמר התם יחזיר כמו שהקשיתי בטעי' י"ו על רש"ל דהחזיר' הוא כאן לגוף של דבר ולא לגבו' בו משא"כ בשט"ח דאין מחזירין אותו לא לגבות בו ודאי לא יבא הלוקח לב"ד כלל כי ן גרוע שהחזירו לו למלו' השט' כדאמרי' התם בהדי' בגמ' לא דק"ל כיון דלא מחלק התלמוד והפוסקי' בכאן ש"מ דבכל גווני מהני בזמן שהמלוה · מודה בי"ם שמא הב לאחרים בהודאתו כמ"ש סי' מ"ו דהיינו שמא הב לב"ח אלו ואין לו לגלם רק מהאי שטרא דכתב שובר על מקלתו והאי שטר לאתחזיק בב"ח ולא מהני אם הי' רוב עבטיו ליתן לו שובר ע"כ אמר שובר זה שזמנו מוקד' הוא של הלוה וכזה מפקיע את הלוה מב"ח שלו שלא כדין שמא בשמ' מיד מלוה כפל וי"ל דאין כאן תב לאחרי' דאפי' אם לא יודע המלוה עכשיו לא יוכל ב"ח דמלוה לטרוף מן המלוה דהלוה מוציא מיד כפל וכיולא פרשתי בסי' כ"ח בחילוק הגוסחא שבין דברי הטור והמחבר בלשון אם איכו תב לאחרים ע"ש · שם ואם הוא מקוים בשר משמע דבקדא בגו או שהוא מקוים או שנמצאו השטרות בין הקרועים וקשה דבסי' מ"ש ס"ח כתבו הטור והמחבר גבי ב' יבי"ם דבעינן שיהא השובר מקוים וגם השטרות מונחים בין הקרועים ונלע"ד דשם בעינן דוקא תרוויהו דהתם בעינן למפסל ב' שטרות שיש לו ללוה על ב' יבי"ם והספוק ברוך

סא (סא) ילא נרע (סב) וגובין בו סב ואם ‎ה עדים חתומים על השובר שנמצא ביד המלוה ישאלו העדים אם יודעים שהשטר פרוע יעשו על פיהם ואם אינם יודעים או שאינם לפנינו אינו כלום סג ‎ואם הוא מקויים כשר:

יט ‎אם השובר ביד השליש ואומר שהוא פרוע (סג) נאמן סד ‎כאפילו ראוהו בית דין כבר בידו (סד) ואפילו אין עליו עדים ואפילו מת השליש ‎גכשר השובר סה (סה) ודוקא שהשטר בידו עם השובר סו ‎דאבל אם אין השטר בידו ואין עדים

בין הקרועים: סב ואם עדים חתומי' כו' פי' הא דאמרינן דשובר הנמצא ביד המלוה אינו כלום דאחרי' כו' היינו דוקא כשהוא בלא עדים אבל אם עדים חתומים עליו ישאלו אותן: סג ואם הוא מקויים בב"ד אין מדקן המלוה לקיים שובר כ"א הלוה ואמרינן דכבר פרעו ולקח השובר מיד המלוה וכתבו לקיימו וחזר והפקידו ביד המלוה:

סד אפי' ראוהו ב"ד כבר בידו דאו ליכא מינו דאי בעי הוה נתנו ליד המלוה מכל מקום אמרינן כיון דהימניה מעיקרא וכתן השובר בידו הימניה בכל דבריו: סה ודוקא שהשטר חוב בידו עם השובר עפ"י רש"ם כתבתי דכשהש"ח בידו עם השובר אפי' אינו יודע השליש אם הוא פרוע או לא ת"מ מחזיקינן ליה בחזקת פרוע כמו בחת השליש והא דהתקיל וכת' ואמר פרוע הם מיירי בשובר שיש עליו עדים דאו אי'כשיהיה הש"ח בידו כל שבידו לקיים החתימות ואמר שהוא פרוע א"כ מ"ה כת' ואומר פרוע לאפוקי אומר אינו פרוע דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן לכתחילה ושואלין את פיו אם יודע שהוא פרוע או לא וק"ל: סו אבל אם אין השטר בידו ואין עדי' בשובר אינו כלום פי' ואפי' השליש חי ואומר שהוא פרוע והיינו טעמא

[illegible]

טורי זהב

[illegible]

ה שם וכ"כ בה"ת בשער כ"ב ופי' שנתנה ש"מ על אחרים בתיבתו מ"ו דדיינין ל"ם כתנה ש"מ בשוק וכו'

עדים בשובר אינו כלום ואם יש עליו עדים אף על פי שאינם כאן סז אם הוא מקויים כשר (סו) ואם אינו מקויים סח (סז) יתקיים בחותמיו ואם השליש מת לא יחזור לא ללוה ולא למלוה סט (סח) אפי' שהחייב מודה שהמלוה הפקידו בידו ועדיין לא נפרע החוב (סט) לפי שחוששין לקנוני' לפיכך

לו שובר דאל"כ מאי פריך התם בב"מ ס"פ זה בורר אלמא שליש מהימן כו' ומ"מ אפשר דהגה' מרדכי דוקא קאמר כששליש את אפשר דאינו כלום דאין לימא לן שהמלוה מסר לו שובר זה · אבל מדברי הרמב"ם פי"ו מה' מלוה והביאו המחבר לעיל סי' כ"ו סוף סעי' א' שנולד דאפי' את השליש וכתבו כתב אלו גשטר זה המונח אצלו פרוע ה"ז פרוע אע"פ שאין עדים על הכתב · ונראה שמפרש כפי' ר"ת והוא פי' הראשון של התוס' דס"פ זה בורר וכמ"ש לעיל סי' כ"ו ס"ק י"ב וכא לתרץ ל"ל סימפון וע"כ מוקי לה במת השליש וס"ל דמסתמא כיון שלא קרעו השליש לסימפון הרי הוא כאלו השליש חי ואומר שהסימפון הוא שוב דכיון שנאמנו שליש לא היה לו להניח השובר בשליחותו וא"כ פריך שפי' אלמא שליש מהימן ואפשר גם כוונת התוס' כן · אבל אין לפרש להתוס' מיירי שהסימפון הוא כתב יד השליש כלשון עדו' שמעיד השליש דפשט' למילת' דבריית' לא משמע הכי ע"ש ודוק ואין להקשות דהא לעיל סעיף ק' כתב הרמב"ם וכעה"ת והט"ו במנה שטר דאע"פ שיש עמו סימפון בעינן דוקא שיהא השטר בין שטרות קרועים דשאני התם שמלוה בשוק או בין שטרותיו ואינו שליש כלל ואיכא למימר מיד המלוה נפל השטר והשובר שהכין לעצמו כשיפרע לו משא"כ הכא שנמצא ביד שליש שידוע שעשאו שליש או שהמלוה מודה שעשאו שליש וע"ל בריך מהמלוה בא לו השובר גם כן אם איתא דאינו פרוע למה מסר ליה השובר ה"ל להשליש השטר לבדו ודו"ק · ועי' מ"ש לעיל סי' כ"ו ס"ק י"ב וס"ק י"ג: (סו) ואם אינו מקויים יתקיים בחותמיו · ואז נאמן השליש לומר שהוא פרוע כן הוא בטור · והמחבר שהשמיטו לטעמיה בב"י אזיל שהקשה דאם הוא מקויים מה צורך לנאמנותו של שליש ואין דבריו נכונים וכבר השיגו עליו הד"מ וסמ"ע וב"ח ושאר אחרונים אלא ה"פ דעכשיו אינו מקויים על כן בעינן שיאמר שהוא פרוע ואז נאמן כשאפשר לקיימו או כשמקיימים אותו נאמן אח"כ לומר פרוע (אע"פ שראו הב"ד השובר כבר ביד השליש ולית ליה מגו נאמן כיון שהיה יכול ליתנו ללוה כבר דהא מיירי שידוע או שמודה המלוה שעשאו שליש והימני' וכמ"ש לעיל ס"ק ס"ג) ונותנים השובר ללוה וקורעי' השטר אבל אי לא אמר כלום לא היו נותנים השובר ליד הלוה כיון שעכשיו אינו מקויים אלא היה מונח ולכך במת השליש לא יחזיר לא ללוה ולא ללוה ומיירי כשהשובר אינו מקויים ואפשר לקיימו דאי במקויים אבל השליש פשיטא דמחזירים ללוה דהא אפי' היה ביד המלוה היה מחזירי' אותו ללוה וכדלעיל סוף סעי' י"א ואי באי אפשר לקיימו כלל פשיטא שאינו כלום אלא ודאי כדאמרן · ובזה מיושבים היטב דברי הרא"ש דשבעה"ת שער כ"ג ח"ג שכתב אבל אם לא מסר לו השט' הוב שליחות השובר אינו כלום דמי יימר דעבדיה שליש דלאו שקרא הוא ומיהו בשליחות השובר נמי הוי השליש מהימן אם עדים חתומים בו ומקויימ' חתימת' דהא ודאי מידו דמלוה נפק ליה ליד שליש והלכך אע"ג דליכא עדי פרעון שליש מהימן עכ"ל והביאו ב"י · והקשה בס' ג"י תרומה דאם החתימות מקויימות ממילא ידעינ' שהוא פרוע בלא נאמנות השליש והניח בקושיא ולפי מ"ש ניחא דמיירי שמקויימת עתה ולא שנכתב הקיום על השובר תדע דאל"כ היאך קאמר דהא ודאי מידו דמלוה נפק כו' אדרבה כיון דמקוים ודאי מידו דלוה נפק וכדאיתא בב"מ ועוד דאיה הוה לך קאמר דהא ודאי מידו דמלוה נפק אלא ודאי ה"ק כיון דעדים חתומים עליו ליכא למימר מי יימר דעבדיה שליש דהא ודאי מידו דמלוה נפק ליה ליד שליש וזה ברור:

ומיהו נראה הא דכתב הרא"ש דהא ודאי מידו דהמלוה נפק ר"ל דבע"כ המלוה נמי מוכרח להודות שמידו נפק כיון שעדי' חתומי' עליו ואפשר לקיים חתימתן ואפי' לא יודה המלוה השליש נאמן שמידו נפק במגו דאי בעי יהביה ניהליה ללוה והיינו כשלא ראוהו הב"ד בידו השובר קוד' לכן אבל אה"כ אם המלוה מכחיש ואומר שלא עשאו שליש כלל רק שהשובר או השטר עם השובר מידו נפל וזה השליש מצאו וראוהו הב"ד השובר ביד השליש קודם לכן בענין דלית ליה מגו אינו נאמן לקרוע השטר אלא דינו כשמצא שטר דלא יחזיר לא לזה ולא לזה כן נ"ל ודו"ק: (סז) יתקיים בחותמיו אבל אם אי אפשר לקיימו אינו כלום וכמ"ש בסמוך וכן מוכח בטו' וכ"כ בסמ"ע ס"ק כ"ו ולא כמ"ש בס' מעד"מ ספ"ק דמציעא דס"ל להטור דאפילו לא נתקיים נאמן השליש מטעם דקיום שטרות מדרבנן ומדאורייתא לא בעי קיום ובשליש אוקמוה אדאורייתא וכתב שכן מוכח פשט הברייתא ודברי הרא"ש והאריך על הסמ"ע ע"ש ואין דבריו נכונים ולא מוכח מהברייתא והרא"ש מידי די"ל דמיירי כשיתקיים אח"כ גם אישתמיטתיה דברי הטור והמחבר דלעיל סי' כ"ו סעיף ד' דלא מהני כשאי אפשר לקיימו ע"ש · גם מ"ש המעד"מ שם שכן כתב הנ"י ספ"ק דמציעא להדיא דמיירי שאין בו עידי קיום כו' לפע"ד אין ראיה משם דהכי דאין בו עידי קיום כשובר עצמו מ"מ י"ל דהיינו דוקא שאפשר לקיימו · מיהו לפע"ד נ"ל דליכא מטעם אחר דבב"מ ס"פ זה בורר מבואר להדיא דאפי' אי אפשר לקיים עכשיו חתימת ידי העדים שהשובר מהני אפילו לית ליה מגו דכיון דהימניה לשליש והיה אפשר לקיימו בפעם אחת מהימן ע"ש וכן הוכחתי לעיל סי' כ"ו ס"ק א' שכן הוא לדעת התוס' ס"פ זה בורר ולא כהב"ח כאן לדעת התוס' גם מה שהקשה הב"ח על התוס' מסוגיא דספ"ק דמציעא לק"מ דהתוס' לא ס"ל כפירש"י דספ"ק דמציע' רק דברייתא דיתקיים בחותמיו לא מיירי שיש עליו עידי קיום דליסבה דיתקיים בחותמיו לא אתי שפיר לפי' זה אלא דס"ל כפי' להדי ע"ש ודוק: (סח) אפי' שחייב מודה · כתב הסמ"ע ס"ק ס"ט אבל כשהמלוה מודה שהוא פרוע מחזירים ללוה וכמ"ש לפני זה בסעי' י"א ס"ק כ"ח עכ"ל וכבר השגתי עליו שם בס"ק מ"ט ואם כן הכא כיון דאיתרע שטר' וכמ"ש לקמן אע"פ שהמלוה מודה אין מחזירי' ללוה דשמא הלוה יחזירנו למלוה: (סט) לפי שחוששין לקנוניא כו' הקשה הב"ח סעיף כ"ח על הטור דהא כתב הטור לעיל סעיף ה' בשם הרא"ש דבשטר המופקד דלא אתיליד ריעות' לא חיישי' לקנוניא (וכן קשה על המחבר שכתב ג"כ בסעי' נ' סברת הרא"ש ע"ש) ותירץ דהת' מיירי שהמפקד אינו רק שאינו זכור מאי בא לידו משא"כ הכ' שמת ויצא השט' מרשותו וכ"כ בס' ג"י תרו' שער כ"ב סוף ח"ג ואין דבריהם נכונים בחילוק זה גם מפשט לשון הטור והמחבר לעיל משמע דאפי' השליש מת דינ' הכי אלא נראה דמעיקר' ל"ק מידי דשאני הכא כיון שעכ"פ הוציא השובר ביד שליש שמה נפסך או אין הלוה בא הרי בטל השטר ואי אין המלוה בא הרי איתרע שטרא כיון שהמלו' השליטו בידו מה תאמר דכשטר המופקד לא אתיליד ריעות' א"כ כ"ש שהשט' בטל דכי נאמר לא אתיליד רעות' א"כ השוב' בתוקפו והשטר בטל ולכך לעיל סעי' י"א כשהמלוה מודה מחזירי' למלוה דהתם לא אתיליד ריעות' בשטרא דיכול להיו' שאין המלו' כפל שהכין לעצמו שובר כשיפרע לו משא"כ הכא שעכ"פ המלוה השליטו בידו וידוע שעשאו שליש או שמודה המלוה בכך והלכך הכא איתרע שטרא דיכול להיות שהשליטו בידו ליתנו ללוה (גם הב"ח גופיה לעיל סעיף כ"ג כתב כזה רק שקיצר ולא ביאר על נכון ותימה שדבריו סותרי' זא"ז):

ונראה

טעמא דלא עדיף השליש מהמלוה עצמו שיש בידו שובר שאין עליו עדים דאינו כלום ומיירי דג"כ אין עליו חתימת יד המלוה דא"ס הוה מהני ביד השליש כמו שמהני כשהוא ביד לוה וק"ל ועפ"ר : סז אם הוא מקויים כשר פי' אפי' אם אין השט"ח בידו ואפילו מת השליש וה"ש דהלוה מקיים ולא המלוה וכמ"ש לפני זה: סח יתקיים בחותמיו פי' יתקיימו החתימות ע"י עדי' והטור מסיק ע"ז וכתב ז"ל ואז נאמן השליש לומר שהוא פרוע ר"ל אז אחר שיתקיים כשאומר השליש שהוא פרוע מהימנינן ליה אפי' אם אין השט"ח בידו באינו דהיה יכול להחזירו ללוה אבל כל זמן שלא נתקיימו החתימות ה"ל כאלו אין עליו עדים כלל וכבר נתבאר דבכה"ג אין השליש נאמן דלא עדיף השליש מבעה"ח ביד לוה עצמו ומשום הכי נמי מסיק וכתב דאם השליש מת דאין מחזירין אותו והמחבר קיצר ולא כתב בפירוש דאף לאחר שיתקיים בחותמיו בעינן שיאמר השליש שהוא פרוע לטעמי' אזיל כמ"ש בב"י ז"ל דאם נתקיים השובר בחותמיו מה צריך לנאמנותו של שליש ואפשר דה"ק ואז כשאינו מקויים צריך נאמנות השליש כו' עכ"ל ועפ"ר ודרישה שכתבתי שדבריו תמוהין בזה גם יש לתמוה על מו"ה שלא הגיה והוסיף על דברי המחבר כאן כלום שהרי גם הוא תמה על הב"י בד"מ שלו ע"ש: סט אפי' שהחייב מודה כו' אבל כשהמלו' מודה שהוא פרוע מחזירין ללוה וכמ"ש לפני זה בסעיף י"א ס"ק כ"ח:

ואפי'

טורי זהב

הי' ביד המלוה לא הוי כלום דאמרינן שהכינו ליתן אבל השליש נאמן במה שאמר פרוע הוא השטר ואם לא הי' הש"ם אומר כלום אלא מראה שובר מקויים לחוד צ"ל היינו אומרים מדהשליטו ודאי יש בניהם איזה חילוק וא"צ דבסי' זה כתב הטור בשטר המופקד לית ביה ריעותא שאני נפקד מה לדודאי הי' חילוק בניהם עד כי היו מוכרחים לשלש אותו ומטעם זה כתב בסמוך סעיף זה אפי' שהחייב מודה כו' דחיישינן לקנוניא כיון שעכ"פ אנו יודעים שבדרך שליחות בא לידו של זה ודאי הי' להם חילוק באותו פעם משא"כ בהפס' לומר דרך פקדון הפקידו המלוה לחוד לא מחזקינן בזה ריעות' כנ"ל לדעת הטור ואמו"ל חילק בין מת או הלך למ"ה והלענ"ד כתבתי:

סעיף ד'

ע ואפי' במקצתו כו' הוא לשון הרמב"ם ונראה דר"ל דמקצת השובר כתב כנגד השטר ומקצתו למטה ממנו לאפוקי אם הי' כולו למטה ממנו דאינו כלום דלא בעי גיון ליה והטעם' כאחר באלימותו והיינו דוקא כשהמלוה' עצמו קי ומובן כרי שאינו פרוע

ונראה דאם אין המלוה מודה שעשאו שאם אלא שאומר שאכד השובר ואבלו זה שמת לא איתרע שטרא כלל ולינו כנמלא השובר בשוק דכשהמלוה מודה יחזיר למלוה כן כ"ל ברור: (ע) לפיכך אין גובין בשט"ח זה ממשעבדי אף שהחייב מודה: (עא) ואפי' במקצתו כו' הוא ל' הרמב"ם ומהספי' הסמ"ע

(ע) לפיכך אין גובין בשטר חוב שזה השובר יוצא עליו ואין קורעין אותו:

כ ישטר שנמצא בו שובר בגוף השטר בין מלפניו בין מלאחריו ע (עא) ואפילו במקצתו שטר זה פרוע או שנפרע ממנו כך וכך אפילו יוצא מתחת ידי המלוה עא ואף על פי שאין על הכתב עדים עב עושים כמו שכתוב בשובר (עב) (וה"ה אם מלא כתוב בפנקסו שטר פלוני הוא פרוע) (ר' ירוחם נ"י ח"ד):

כא עג (עג) זראובן נפטר ונמצא באחד משטרותיו מכתב ידו שטר זה פרוע או שנפרע כך וכך עושים כמו שכתוב בשובר:

טורי זהב

סעיף ך' בין מלפניו בין מלאחריו כ"ל פירושו בין שכתב הפרעון בפני הע' דהיינו בין השטות בין מלאחריו היינו מלד השני נגד הכתב שמעבר לדף ואפי' במקצתו פי' בגליון השטר בכל גווני מחזקינן פרוע ולא אמרינן כאן שהמלוה הכין לוה כשביל מלוה ללוקח בכתוב על כייר אחר שייך לומר כן מטעם שמא יתבע ממנו בין השטות ולא יהיה השטר אלא כלאי' בגמ' ספ"ק דב"מ ע"כ הכין ליתן לו שובר משא"כ בכתוב על גוף השטר ובסמ"ע כתב באם כתב הפרעון במקום שיוכל לחתוך אותו לאו כלום הוא ודברים תמוהים כתב דהא אי' ספ"ק דב"ת שובר היוצא לאחר מיתוס בשטרות כשר ושם ודאי יוכל לחתוך ויצא לו לסמ"ע הוכחה זו מן לשון המחבר בסעיף כ"א ראובן נפטר וכו' הא אפילו חי הוה כן וע"כ חילק הסמ"ע בין יתמי למלוה עצמו בדין אם הי' יכול לחתוך והוא דבר תמוה מאוד שאין לזה שורש בגמ' ולא בפוסקים ואין הוכחה מלשון סעיף ך"א ממ"ש ראובן נפטר וכו' דקמ"ל שם דאף בשטרי דיתמי אנו מקלקלין שטר שלהם ולא אמרינן שאביהם כתב כן שלא להשביע עצמו כמו דאמרינן בסעיף כ"ב בכתביו לפלוני קמ"ל דבלשון זה שכותב שהשטר פרוע לא אמרינן כן אפילו ביתמי וכמ"ש הטור בשם הרא"ש לחלק בין הלשונות ככ"ל פשוט וכן מנהגים בכל יום בינינו שאנו כותבין קבלתי בשטרות וממרכו"ת אפי' במקום שיוכל לחתוך ודברי הסמ"ע תמוהין בזה:

סעיף כ"א בא' משטרותיו מכתב ידו כ"ל הא דנקיט כתב ידו הוא לרבותא דלא מבעיא אם הוא כתב אחר או כתב הלוה פשיטא

כב ל מי שמת ונמצא באחד משטרותיו מכתב ידו שטר זה חציו לפלוני (עד) אין לאותו פלוני חלק בו:

כג ט האומר שטר בין שטרותי פרוע (עה) ואיני יודע איזהו (עו) כל שטרותיו פרועי' נמצא לאחר שם שנים הגדול פרוע ולא הקטן: הגה (עז) אבל אם נמצא שובר בכית לוה על הקטן ודאי הקטן פרוע ולא הגדול (ב"י) וכן אם לא אמר אחד פרוע (עח) אלא אומר שטר

(עד) אין לאותו פ' כו' ע"ל בעלמא כתב וכה"ג קמ"ל: (עה) ואיני יודע כו' לאו דוקא אומר בפירוש איני יודע אלא כל שלא בירר לבניו איזהו כן הדין כ"כ המגיה: (עו) כל שטרותיו כו' ואין חילוק בדינים אלו בין שהמלוה חי או מת ... (עז) אבל אם נמצא ... (עח) אלא אומר שטר אחד ...

עד אין לאותו פלוני חלק כו' ... עה ודאי הקטן פרוע כו' ... עו אלא אומר שטר א' מחול לך כו' ...

טורי זהב

[illegible]

עז חוב לך בידי פרוע כו' לכיון דלא הזכיר מכוס החוב אמרינן דכל השטרות שבכתבין עליו הן בכלל אותו החוב וע"ש לעיל סימן כ"ד וסימן ס"ג:

סו א אותיות אין נקנין כו' ל' הגהות מיי' בשם רבי' ואין קונין מילי במילי כ"ל דאין קנין מודר ותליפין קנין כ"א אדבר שגופו ממון והו' בידו מש"כ שטר זה דאינו אלא לראיה שבך וכך חייב ושהשדות של הלוה משועבדי' לו אבל עדיין אינו שלו דקי"ל כרבא דאמר ב"ק מכאן ולהבא הוא גוב' ולכך אפי' מסר השטר ביד הזוכה כו' וק"ל בע"פ קני לך איהו וכל שיעבודי' עדיין מילי במילי הוא עד שיכתוב לו אתה פלוני קנה שטר זה ממני על פלוני איהו וכל שעבודיה דכתיבה זו מחשב מעשה וקנה עצמו הקנין וא"ל קנין אחר דומה למ"ש קרקעות נקנין בשטר והיינו שכותב על נייר שדה פלוני קנויה לו כתובה לך כת"ש בסי' קל"ח אף שבקנין שטרות בעינן עוד שימסור לו השט"ח עם נייר זה שכתוב בו קני לך איהו וכל שעבודיו והיה אם כת' על השט"ח בעצמו קני לך איהו וכל שיעבודו כמו שני בהכי ועפ"ר שכתבתי והוכחתי זה דלא סגי בפתיב' הני תיבות לחוד אלא צריך לכתוב אני פב"פ מקנה לך פב"פ שטר זה על פב"פ איהו וכל שיעבודי' ע"ש:

(עט) שטר אחד מחול לך הקטן מחול ולא הגדול (מהר"ר דוד כהן בית כ' סימן ו'):

כד כ האומר לחבירו שטר לך בידי שהוא פרוע הגדול פרוע והקטן אינו פרוע עז חוב לך בידי פרוע כל שטרות שיש לו עליו פרועים:

סו דין מכירת שטרות ואונאתן ובו מ"ב סעיפים:

א א (א) א האותיות אין נקנין אלא

הגה

נוטן בדי ואומר שמחל לו ויחמת שהי' חייב למחול לו דאי לפרעון והגדול מחול והר"ב קיצר בדבר ודוק: (עט) שטר א' מחול לך כו' ע"ל סי' רמ"א סעי' ב' בהג"ה ומ"ש שם:

סו (א) אותיות אין נקנין כו' כתב הסמ"ע ציינן בהר"ן פ' הכות' ובנ"י פ' מי שמת אי מכיר' שטרות דאורייתא אודרבנן וכ"מ אי מוכר שטרותיו לעכו"ם וע"ל א' עכ"ל ולי נרא' עיקר דמכירת שטרות דאורייתא' וכן פסק הריטב"א בתשובה ומביא' ב"י בסי' זה ומחו' ע"ז וכתב שכן הסכימו כל רבותיו וחלקו על הרמב"ם פ"ו מה' מכירה ע"ש וכ"כ העיר שושן לקמן סעי' כ"ה דקי"ל מכיר' שטרות דאורייתא וכן נראה דעת היתכר שם וכמ"ש שם בס"ק פ"ג וא"צ שום ללקות לך דף הוהם כמו שהוא בתוספו' והר"ן מ"מ כיון דפשט' דמילתא לא משמע הכי יכין למילבדות סברא ולומר דמכירת שטרות דרבנן אם שלא כמוא בש"ם ואדרבה פשט' דש"ס משמע דהוי דאורייתא· וה"ג הב"י סי' זה סעי' כ"ג בשם תשוב' הרא"ש כלל פ"ט דכפ' מי שמת משמע שהוא מדרבנן אמת שהרא"ש פתב שם כן וכ"כ עוד הרא"ש בפסקיו בפ' הכותב אבל באמת לא משמע בפ' מי שמת מידי · וכמו שיתבאר ומה שיכול למחול היינו כמו שכתבו הריט"בא פ' הכותב והרא"ש והר"ן שם בשם רבינו תם דהיינו טעמא לפי ששני שעבודי' יש למלוה על הלוה שעבוד גופו של לוה שהו' מחויב לפרוע והוא עיקר השעבוד ושעבוד על נכסיו שיש למלוה על גוף הלוה לאו בר מכירה הוא ואינו מוכר אלא שיעבוד הנכסים לבד וא"פ שאינו מוכר לא פקע אבל כי חזר ומחלו ופקע שעבוד הגוף ממילא פקע שעבוד הנכסים שאינו אלא מדין ערב עכ"ל ומ"ש הב"י לקמן סעיף כ"ג והפוסקי' בשם הרי"ף פ' הכותב דס"ל מכירת שטרות דרבנן לא ירדתי לסוף דעתם ונראה שהביאו להרי"ף קושיא · לי' בתחלת דבריו קושית התוספו' דפ' הכותב אמאי יכול למחול (וכן משמע בר"ן ובנ"י שם שכתבו והטעם שיכול למחול כו' כתב הרי"ף ז"ל כו' ע"ש) לכך כתב דאזינן למקצת רבותא כו' ואם כן בע"כ צריך כמה שכתב הרי"ף שם הש"ס לפ' מי שמת ר"ל דהיינו טעמא משום דמכירת שטרות דרבנן דאל"כ לא תירץ הרי"ף מאי דקשיא ליה מעיקרא אבל לפעד"נ דהרי"ף לא קשיא ליה מעיקרא אמאי יכול למחול דיכול להיות דקבל כר"ת ששני שעבודי' יש או דס"ל כיון דשטרות אין גופן ממון יכול למחול אלא דקשיא ליה אמאי אמרינן דאם חזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל וכתבו במתנת ש"מ אינו יכול למחול מאי שנא שטר מרע מבריא וע"ז קאמר ותזינן למקצת רבותא כו' ודומה לבריאים אלא דה"ט דמתנת ש"מ עשאוה כשל תורה ונראה דמפרש הרי"ף הש"ס דפרק מי שמת כמ"ש התוס' פ' אוהב דף נ"ו בשם ר"י ופרק הכותב דף פ"ח ע"ש ופרק הספינה דף ע"ז בשם רבינו תם וכך כתב הר"ן פרק הכותב והנמוקי יוסף פרק מי שמת דה"פ אי אמרת בשלמא דאורייתא משום הכי אינו יכול למחול דה"ל כמו יורש דאורייתא והעברתם את נחלתו יש לך העברה אחרת שהיא כזו ופשיטא דאין יורש יכול למחול חלק יורש שלחבירו אלא אי אמרת דרבנן אמאי אין היורש יכול למחול הלא המקבל מתנה אינו יורש מדאורייתא ומשני עשאוה כשל תורה כמו יורש דאורייתא שלא תטרף דעתו עליו ופירוש זה עיקר בש"ס ומוכרח הוא לפי רוב הפוסקים שפסקו מכירת שטרות דאורייתא וכן עיקר וכמ"ש (וכ"כ בעיר שושן לקמן סימן רנ"ג סעיף ד' ובסמ"ע שם פ"ק מ"א הגיה עליו וכתב ולא נהירא כו' עיין שם ודבריו תמוהין ובדברי הע"ש עיקר כש"ס ומוכרח לומר כן לפי הסכמת רוב הפוסקים דמכירת שטרות דאורייתא וגם אתמיהתיה להסמ"ע לדברי התוספות והר"ן והנמוקי יוסף הנ"ל שהבאתי שהם מפורשים כדברי העיר שושן ע"ש) ואם כהסכמת הפוסקי' כדברי הרי"ף עיקר הענין חסר מן הספר שהרי לא הזכיר הרי"ף כלל בתירוצו דמכירות שטרות דרבנן רק הביא הש"ס דפ' מי שמת ועוד שכתב הרי"ף והא דאמרי' מודה שמוחל שאם נתנו במתנת ש"מ שאינו יכול למחול לאו דש"מ נופי' קיימי' אלא אירש קיימינן ומה"ט אין היורש יכול למחול מטעם דמתנ' ש"מ עשאוה כמתנה דאורייתא כו' משמע דלא בא אלא לתרץ אמאי אמרי' דמודה שמוחל שאם נתנו במתנת ש"מ א"י למחול אבל הא לא קשיא ליה מעיקרא דאמאי אמר שמוחל יכול למחול (וכן משמע עוד להדיא בהרי"ף פ' מי שמת שכתב פי' הא דאמר שמוחל א"י למחול ביורש קאי ולא אש"מ גופיה וכבר ברירנא להא מילתא שפיר בפ' הכותב עכ"ל משמע דלא בא בפ' הכותב רק לתרץ אמאי בש"מ א"י למחול וכדפי') ועוד שכתב הרי"ף ומה"ט אין היורש כו' עשאוה כמתנה דאורייתא כמאן דאתי' ליה לידי' דמקבל והיינו דאמרי' דלית ליה מאי דמחול ובהדיא אמרי' בפ' מי שמת כו' עד ועשאוה דברי ש"מ ככתובים ומסורי' דמי ומשום הכי לא יכול יורש למחול דלית ליה מאי למחול כו' הנ"ל לתרוצי בקלור דמשום שלא תטרף דעתו עליו עשאוה כשל תורה וכשל תורה א"י למחול אלא ודאי הרי"ף מפרש הש"ס דר"פ מי שמת כמו שפירשו התוספו' והר"ן וכו' שהבאתי והלכך אפילו הוי כשל תורה יכול למחול ולכך הוכרך לומר דכמאן דמטיא

טורי זהב

שערי מכריז וכלה נותן סי' במנין כו' הוא תמוה מכח מ"ש לפתתני' מוכח דעיקר אתא לאשמועינן לכריזה הוי סי' עכ"ל והוכחותיו כתובות למעלה וז"ל דמדקתני במתני' כריזה משמע דעיקר רבותא דתנא לאשמועינן דסי' דכריזה לחוד מהני כו' דא"כ ל"ל לאיתני כריזה כלל עכ"ל גם מעיני יפלא כי לענ"ד אין כאן הנהנה ולא הכרח כלל דודאי איצטרך לאיתני כריזה דאל"ה לא היה צריך להכריז כמ"ש הרא"ש בהדיא שמה לא כפל אהדדי ומתייאש ודוקא בקשר אמין שאינו כוח להפרד כמ"ש הטור ז"ל ומ"ש עוד מדקתני תכריך כו' כרישא אין זו ראיה כלל ולא מ"ש אח"כ הכי הל"ל תכריך או אגודה של שלשה שטרות דקדרתה מהכא טייעתא לדעת הרא"ש ז"ל דאי תנא הכי הו"א דבעינן תלי סימני' סי' הכריכה וסי' המנין להכי פלגינהו בתרתי בבי לאגמורין דלא ראי זה כראי זה דהמנין לאו סי' והכריכ' כדי שיוכל ליתן סי' ולא יתייאש והקדים הכריכ' כדרך הסיבה הקודמת למסובב שהכריכה סיבה לשיועיל פי' המנין להכריז והמנין הוא התכלית הבא באחרונה שמכחו הוא זוכה בשטרות ומ"ש עוד וזלפריך ש"מ קשר הוה סי' כו' ואי במתניתן קשירה לחוד לא הוי סי' כו' אופכא איכא למידק לקשירה לא הוי סי' כו' ממילא כפל דודאי המקשה סליק אדעתי' מדפלגינהו בתרתי בבי דכל א' מהם בפני עצמו הוא סי' ודייק מרישא ש"מ קשר הוי סי' אבל לדברי הרא"ש לפי המסקנ' הם כמו שיבא בפתור"מ"ש עוד וז"ל ועוד קשה על הרא"ש כו' מספקא לי' לש"ס אי מנין הוי סי' כו' וכמ"ש התו' כו' אמאי לא מוכיח מהכא עכ"ל תמהתי על פה קדוש יאמר דבר כזה ואלו עיניו ז"ל קאי הדבור הראשון ולא הבין האחרון שכתבו התו' דאלו למידקי דמנין ולרווחא הוי סי' ה"כ הוי מנין למידקי דכריכ' ומנין הוה סי' ומה ענין שמיעת אבל הך כוני הלא דברי הרא"ש אמורי' לפי האמ' דקי"ל מנין הוי סי' אבל ממתני' לחוד אין ראי' לקוב' למידקי לתרתי בעינן ובזה כלתה תלונתו ומה דכתב אח"כ דלפי הרא"ש ק"ה ל"ל תכריך מכריז לאפוקי לא ידעינן דמנין לחוד סגי ואף לפי האמ' דקי"ל מנין לחוד סגי כמו לק"מ דאין לנו להרבו' בסימני' בשני ההכרזה דזימנין דקוב' לא ומאי ובשם הסמן נופי פליגי ר"י ור"ל אי מכריזין בלית' או אכל דתנן סתם אבל כ"ע מוד' דאין מכריזין שום סי' ובהודעת הסמן לחוד סגי וכל זה ברור בשגם פחות הבאי' עוברה להרא"ש ויקולרית לעיפים ע"כ תנ"ה (בשם מהר"ש בב"י ד"ה כתב הרא"ש בתשו' כלל ע"ו וטו"ע הו"א לאיתו וכו' ודברי לו כ"ע דהא מסיק התם דוקא בשטר מודה דתייסי לפריעה בת יומא וא"כ אפי' לית' קמן חיישי' ועי' בסמ"ע ע"כ):

סי' ס"ו סעיף א' מיהו יכול לתפוס הנייר כו' משמע מלפרוע דלא כב"י שכתב כאן דמ"ש הטור בסי' ע"ו דהלוקח מעתמא בנייר הוא חולק על

מ"ש

ב מהרא"ה דרכ כפת פס דף ע"ו ע"ב

דמעות לדידיה דמקבל דמי דהיינו כיון שעשאוהו יורש כבל תורה כמאן דמטא לידי דמקבל דמי כמו יורש אחר ולא יכול יורש למחול חלקו של יורש חבירו דלית ליה מאי דמקבל · כן נ"ל ברור דעת הרי"ף דס"ל מכירות שטרות דאורייתא והנה הכנה"ת שער כ"ח ק"ו בשם תשובו' רמב"ן וגם הרא"ש והר"ן פ' הכותב וה' המגיד פ"ו מה' מכירה והב"י פ' הזהב כתבו בשם הרי"ף פ' הכותב דאמירת שטרות דרבנן ואחר זה נתפשו הב"י בסי' זה והרבה מן האחרונים וגם מהרש"ל כתשוב' פ"ס ק"ב ולא ירדתי לסוף דעת הגדולים הראשונים והאחרונים דנ"ל ברור דעת הרי"ף כמו שכתבתי (ואולי זה היה דעת ר' ירוחם שכתב בנתיב י"ד בשם הרי"ף למכיר' שטרות דאורייתא הגם שהו' נגד הרא"ש דבו לדעת הרי"ף ודלא כמהרש"ל סי' ק"ב שכתב שט"ס הוא בר' ירוחם ול"ל כ"ל כמקו' הרי"ף ע"ש) וכן עיקר :

(ב) אלא בכתיבה ומסירה · ור' ירוחם ני"ד כתב שטרות ביקני' בכסף כמו קרקע כך פשוט בש"ס דב"ק עכ"ל ולא בהירא שהרי התוס' פ"ק דכבא קמא דף י"ד ע"ב כתבו דלא נרפי' שטרות וכן נראה דעת כל הפוסקים :

(ב) אלא בכתיבה ומסירה ·

הגה ב (ג) מיהו יכול לתפוס הנייר ג עד שיחזיר לו דמיו (ר"י נ"ד) וכן אם אין למוכר לשלם ללוקח ד מוציאין מן הלוה ונותנין לקונה כדלקמן סי' פ"ו ואע"פ שלא קנה השטר (ב"י בשם הרשב"א) וכן אם קבל עליו המוכר אחריות אם לא יגבה הלוקח השטרו' ה (ד) צריך לקיים המוכר מה שקבל עליו אע"פ שלא קנה הלוקח השטרות (תשובות הרשב"א) ובמקום דלא קנה הלוקח השטר ואומ' שהמוכר עדיין יכתוב וימסור לו והמוכר חוזר במכירה (ה) י"א דאינו חייב ו לקבל מי שפרע ויכול לחזור בו ואע"פ שקבל המעות (ב"י בשם התרומות) (ו) ג הילכך האי מאן דמזבין שטרא לחבריה (ז) צריך למכתב ליה קני לך איהו

(הגה עיין בה"ר"ן פ' הכותב ובב"י פ' מי שמת או מכירות שטרו' דאורייתא' וכ"מ או מוכר שטרותיו לעכו"ם ועד"מ א') : ב מיהו יכול לתפוס הנייר כו' הג"ה זו איכה כדפס בסדר שהרי קאי אמ"ש אח"כ ואפילו הנייר כו' לא קנה ונ"ל הגה זו בסוף סעיף זה והג"ה הנדפסת בסו' סעי' זה מקומה הוא כאן : ג עד שיחזיר לו דמיו וכן אם תפס הלוקח אין מוציאין מידו כמ"ש לקמן סעיף י"ז ועמ"ש בס"ק ל"ד : ד מוציאין מן הלו' כו' היינו מדר' נתן שיתבאר דינו בסי' פ"ו : (הג"ה וכתב מהרי"ו סי' קס"ב הואיל ואין המקח קיים אינו על המעות רק שומר שכר ואע"ג דנתן לקונה שטר על המעות ובא וכאן לומר פרעתי במיגו דנאנסו עכ"ל ד"מ ג') : ה צריך לקיים המוכר מה שקיבל עליו פי' שחייב לשלם כפי שויו השטר לגבות בו כיון דקיבל עליו אחריו' דאל"כ מאי קמ"ל הא דמי המכיר' בלא"ה צריך להחזיר לו וע"ל סעיף ל"ב ול"ד : ו לקבל מי שפרע דינו דמי שפרע עיין לקמן בסי' ר"ד ובהג"ה דדוקי מי שפרע קאמר דא"כ לקבל עליו כיון דלא קנה דבר שגופו ממון אבל מ"מ יש בו משום מחוסרי אמנה שנתבאר שם ג"כ בטור בסי' ר"ד ו"ל אם רוצה לחזור לעמוד בדיבורו אע"פ שלא נתן דמים ולא רשם היא ולא נתן משכון כל החוזר בו בין לוקח בין מוכר הרי זה מחוסר אמנה' ואין רוח חכמים נוחה הימנו עכ"ל · ולא כמ"ש * בע"ש בסעי' זה אדין זה ו"ל אינו חייב לקבל עליו מי שפרע ויכול לחזור בו אע"פ שקיבל המעו' לא היה כאן שום קנין

ואם יוכל למכור הרבית שבשטר עי' לקמן סעי' ל"ב ס"ק ק"ג מ"ש בזה :

כתב הריטב"א פ"ק דקדושין אהא דאמרי' התם בדף מ"ח ע"ב אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ו"ל וכן הדין בהקדש לעניים בזמן הזה והוי כמסירתו דקאמר לאו מסירה ממש אלא מסירתו פירושו בהקנאתו כל חד וחד בהקנאה דיליה ובשטרו' הן בכתיבה ומסירה ובקרקעות בחזקה הלכך האומר שטר זה וכל שעבודו יהי' לעניים וכו לנדרי והוא דקאמר וכל שעבודו דכלל דהקנא' דהדיוט לא בעי אמירה דהדיוט בעי אפי' מודי כו' עכ"ל והביאו כתשו' ר' בצלאל סי' ט' דף כ' ע"ד : (ג) מיהו יכול לתפוס כו' אלקמן קאי ואפי' הנייר לגור ע"פ בלוחיתו לא קנה כו' מיהו יכול לתפוס כו' מיהו היינו כשלא פרע הלוה או שאין הלוה מקפיד בכך רק המוכר רוצה הנייר לכך נגד המוכר יכול לתופסו אבל אם פרע הלוה ורוצה השטר שלו יש אומרי' שצריך ליתנו לו וכמ"ש הרב לקמן סעי' ט"ו ועיי' מ"ש שם בס"ק כ"ט בארוכות : (ד) צריך לקיים המוכר מה שקבל עליו · פי' שחייב לשלם כפי שיווי השטר לגבות בו כיון דקבל עליו אחריות דאל"כ מאי קמ"ל הא דמי המכירה בלא"ה צריך להחזיר לו עכ"ל סמ"ע ס"ק ה' ולפע"ד אין זו הוכחה די"ל דאם לא היה מקבל עליו אחריות לא היה צריך להחזיר כלום כשיתן לו עתה כתיבה ואין להקשות כיון דהמקח אינו כלום א"כ הלוקח יוכל לחזור בו וי"ל כגון שאין הלוקח רוצה לחזור בו להיות כמי שפרע או כמחוסרי אמנה או שיש לו טעם אחר ודוק ולא דמי למה שכתבתי לקמן סעיף ל"ד ס"ק ק"ו שצריך להחזיר לו כל שיווי השטר דהתם נקנה לו השטר בלין ואפי' לא כת' לו אחריות דינא הכי משום אחריות ט"ס הוא אבל הכא שלא נקנה לו השטר אין לך אלא מה שמתחייב בפירוש ע"י כתיבת אחריות וכן משמע בתשו' הרשב"א שהביא ב"י מתו' ל"ו הלכך נראה דוקא אם פירש שאם לא יגבה הלוקח ישלם לו כפי שיווי השטר חייב כפי מה שחייב עצמו אבל אם לא פירש כן אלא כתב סתם שהוא מקבל עליו אחריות אם לא יגבה הלוקח השטרות א"צ להחזיר אלא המעות שקבל ודוק :
(ה) י"א דאינו חייב לקבל כו' דין זה אינו נראה לפע"ד ולפע"ד שהרב לא כיון יפה וגם דברי בעה"ת אינם ישרים בעיני וז"ל בעה"ת בשער כ"ח חלק ד' יש אומרים ואומ' שבכל דבר שהוא פטור אין מוסרי' אותו למי שפרע שהרי אין לו להחזי' לו את מעו' המקח וכדלעיל דכיון ליה לגור ואין בו משום אונאה וכדלעיל ואע"פ שאין ברור אצלינו כמו שכתבנו למעלה עכ"ל והביאו ב"י וד"מ לקמן מהו' י"ח ואין דבריו כ"ל דהכי דכתב למעלה דיכול הלוקח לומר לגור ע"פ בלוחיתו קניתיו היינו לענין שאין המוכר יכול לבוא מידו שהלוקח יכול לומר כמי שלא זכיתי בקנייתי לגבות הממון שבתובו מ"מ הנייר קניתי לגור ע"פ בלוחית שהרי קניתי השטר וכל מה שבתובו אבל אי הלוקח רוצה מעותיו פשיט' שמוכר חייב ליתן לו מעותיו (וכדליתא ברשב"ם ורמב"ן והרא"ש פ' הספינה ובר' ירוחם ובעי"ו וכן הוא בריטב"א פ' האיש מקדש מילתא בטעמא ע"ש) כיון שמכר לו השטר לראיה ולא קנה אותו לראיה ובשעת דאין המוכר יכול לומר לגור ע"פ בלוחיתו לבד מכרתי לך שזהו שקר הוא שהרי קנה אותו לגבות החוב שבתובו ואף דאין אונאה בשטרות או אפילו כיטול מקח היינו היכא שקונה שטר שזוה ק' בר' אבל כשהוא קונה שטר אדעתא דלגבות החוב ונמצא שהקנין אינו כלום פשיטא שצריך להחזיר לו מעותיו כי אדעתא דנייר לא קנהו ועוד דהיאך יכול המוכ' לומ' לגור ע"פ בלוחיתו מכרתיו דא"כ פשיט' דיש בו אונאה דהא אמרי' בש"ס פ' הזהב (דף נ"ו) וכל הפוסקים ונתבאר לקמן סעי' ל"ח ס"ק קט"ו שאם מכר שטרותיו לבשם לגור בהן שום דבר יש בהן אונאה כיון שמכר לצורך תשמיש נופן דלוקח לגבותו אין בהן אונאה אבל לצורך גופן לא ע"ש :
ועוד קשה לי על הר"ב בהכי דכתב הבעה"ת כן היינו לשטת האומרים דקנה הנייר לגור ע"פ בלוחיתו אבל להאומרים דלא קנה א"כ צריך לקבל מי שפרע והיינו שכתב הבעה"ת ואף על פי שאין ברור אצלינו כמו שכתבנו למעלה ר"ל דלעיל גם כתב די"א דלא קנה הנייר ואם כן כיון שהסכימו הפוסקים והטור והמחבר דאין קנין למחצין ולא קנה אפי' הנייר לגור ע"פ בלוחיתו אלא מקח טעות הוא ויחזור הנייר ויחזיר לו הדמים והרב סתם כדבריהם היאך הביא הי"א דא"צ לקבל מי שפרע · ע"כ נ"ל ברור דכמו שהדין לקמן סי' ר"ד בדברים ומעות שהחוזר בו צריך לקבל מי שפרע ה"ה כאן ושלא כדברי הר"ב : (ו) הילכך האי מאן דמזבין כו' אבל במתנה קנה הנייר מיהת כשמכר ולא כתב אלא שיש להראותו כב"ל לזכותו של זה בשם שמוציא אחר ראיות ודין עדות כ"כ הריטב"א פ' האיש מקדש · ודבריו נכונים דבשלמא במכר כיון דודאי אדעתא דנייר לא קנהו מתחלה א"כ המקח טעות ונתבטל לגמרי והוה כאלו לא נמכר כלל וא"כ גם הנייר לא קנה דאין קנין למחצין אבל במתנה כל מה שנתן לו מתנה הוא ועוד נ"ל ראיה מזה שהאשה מתקדשת בכב"נ בשטר הוא שוה פרוטה וכמ"ש הב"ח בא"ע סימן כ"ח סעי' י"א וכמ"ש לקמן סעי' כ"ג ס"ק ע"ה אלא ודאי כיון דאשה בפרוטה לאוד מיקדשא א"כ כל מה שנתן לה מיקדשא בה וה"ה הכא כן נ"ל ברור : (ז) צריך למכתב ליה כו' וה"ה אם כתב על השט"ח עצמו קני לך איהו וכל שעבודיה כיון כהכי סמ"ע ס"ק א' וכן הוא בסמ"ג דף קנ"ח רי' ע"ב וז"ל ורואיתי בתשוב' א' שהשיב ר"י שאין חילוק בין כתבו על אותו שטר בין כתבו בשטר אחר עכ"ל · מיהו היינו כשמכר לו השט"ח קודם שכתב עליו כן וכדלקמן סעי' ד' · ובתשו' מהרא"ן קיים סי' נ"ב דף קל"ו ע"ב נסתפק באם כתוב בשטר את"ל קני לך כו' אי מהני כיון שאינו

טורי זהב

א"ס כאן בשם הרמב"ן שלא קנה אפי' הנייר כו' אלא גם הרמב"ן מודה דיכול להתפיס כו' עד שיחזיר לו דמי הנייר ואו חייב להחזירו כיון דלא קנהו כדין מקח · שם ולכל מי שמוציאו כו' הוקשה לסמ"ע למה לא זכר כאן. רמ"א שבא ממחתו של ראשון כמ"ש גם ס' וצ"ל פירש דהכא מיירי שיש עדים דהלוקח מסרו לי' והוא תמוה מאוד דכיון שהשטר הוה נקנה בחליפין ודאי דינו כשאר מטלטלין למי שהם תחת ידו נאמן לומר שקנאום וגם כאן מיירי בבא מחמת הראשון והרמ"א לא הוצרך להביא כאן מ"ש בסי' כ' דשם עיקר :

סעיף י'

איהו וכל שעבודא דאית ביה ואם לא כתב כן (ח) לא קנה המלוה שבו ז (ט) ג ואפילו הנייר לצור על פי צלוחיתו לא קנה אלא מקח טעות הוא וטחזיר הנייר ויחזור לו הדמים :

הגה (י) י"א דשטר שכתוב בו אני משעבד לך ח ולכל מי שמוציאו כקנה בחליפין או במסיר' בלא כתיבה . (ת"ה סי' שנ"א) אבל אם לא כתוב בו כך רק שנכתב על שם הלוקח מתחלה צריך כתיב' ומסירה ודוקא שהיה השטר של מוכר רק שהיה נכתב על שם הלוקח אבל אם אמר מתחל' לעדי' כתבו שטר ללוקח ותנו לו דעיקר הכתיבה היתה ללוקח אין צריך כתיבה ומסירה ט ועיין בסמוך סעיף ד' ה' (כ"כ בשם הרשב"א והתרומה והרי"ף) :

אפילו

מאירת עינים

קנין דברים ודברי' אין כאן משום מחוסר אמנה עכ"ל דלא הל"ל ודברים אין כאן משום מחוסרי אמנה · ומו"ה לא כתב ויכול לחזור כו' אלא לענין שא"כ לקבל עליו מי שפרע וק"ל : ז ואפי' הנייר כו' הטעם כיון דדעת הקונה היה לקנות החוב והשיעבוד וזה לא קנה מ"ה לא חל הקנין כלל אפי' קנין לחצאין : ח ולכל מי שמוציאו כקנה כו' ע"ל ס"ס כ' שכת' מו"ס ז"ל וכן שטר שכתו' בו פלוני חייב לפלוני או לכל מי שמוציאו חייב לשלם לכל מי שמוציאו ודוקא שבא מחמתו כו' והכא לא חילק גם שם כ'שכתו' וכאן כתבו בשם י"א שאני הכא דמיירי שיש לו עדים או שטר ראיי' שמכרו לו ומ"ה אפי' בא מחמת עצמו מהני משא"כ בשם דאין לו עדים שמכרו לו וק"ל וע"ל סימן ס"א ס"ד ואפשר דאף דמחשב בעל דבר ואינו צריך כתיבה ומסירה מ"מ לענין מחילה מני מלוה ראשון למחול להלו' כיון דכת' בו אני משעב' לך ולכל מי שמוציאו משמע שמלוה הראשון הוא העיקר ואלו כשתעבד עכ"פ וע"ל ס"ק ס"ד מ"ש עוד מזה ועפ"ר : ט ועיין בסמוך סעיף ד' ה' בכ"ל (וכן מלאתי כתו' בהגה דהועתק מכתיב' יד מו"ס ז"ל) שגם בסעיף ה' מיירי בעניני' אלו · וגם בסוף ס"ד שכת' ראובן שיש לו שטרות כו' מיירי מעניני' אלו וכמ"ש שם לכן נראה דתיב' וה

שפתי כהן

שאינו כתוב שכת' לו קני לך כו' וכתב דאפשר דמהני למאי דקי"ל (לקמן סי' קנ"א ס"ג) דשטרי דידן שטרי קנין הם ועוד דאפשר כיון שכתוב בשטר שא"ל קני לך כו"ה בכלל זה עדות על הכתיבה כו' וע"ש וע"ל סעי' כ' : (ח) לא קנה · וכת' בסמ"ע וז"ל וכתב מהרי"ו סי' קס"ב הואיל ואין המקח קיים אינו על המעו' רק שומר שכר אע"ג דכאן לקונ' שטר על המעות וכאן לומר פרעתי במגו דהכא ש עכ"ל ד"מ נ' עכ"ל סמ"ע ובאמת כן הוא כד"מ אבל לפע"ד זהו שגגה כדמוכח להדי' בש"ס פ' איזהו נשך דף ע"ב בעובדא דפרדיסא ובכל הפוסקים לקמן ס"ס ע' ובנמוקי' פ"ק דמציעא גבי הכיל כה שאינו שלו וכן לקמן סי' שע"ג סעי' א' דהמעו' הוי הלואה וכן בכל התרומות שער מ"ו מייתי טובי כה"ג דהמעות הוי הלואה ע"ש וכ"כ ר' ירוחם נתיב ו' ח"ו כל מקום שהמכר אינו מכר הוי מלוה ע"פ כו' ומביאו ב"י לקמן סי' קי"א מחודש ח' · ומהרי"ו סי' קס"ב קאי התם להדיא אכתבים ולא אמעות שכתב שם וז"ל ואותן כתבי' אפי' לדברי שמעון שמסר אותם לראובן מ"מ אינן באחריות ראובן להתחייב באונסי' אחר דהמכירה לאו מכיר' היא ולכל היותר אינו חייב אלא כנושא שכר כו' וע"ש : (ט) ואפי' הנייר כו' הב"ח האריך בכאן להשיג על הב"י ועל מה שהשמיט המחב' לקמן סעי' ט"ו לדברי הטור סעי' ט"ו בשם בעה"ת ושלא כדת השיג עליו דודאי מדברי בעה"ת גם משמע דקנה הנייר מדכתב שלא קנה השעבוד והלוקח משתמש בנייר כו' משמע דהשעבוד לא קנה והנייר קנה וכן משמע עוד יותר בבעה"ת גופיה למעיין שם בשער כ"א ריש ח"ד ולכך השמיטו ועוד נראה דהמחבר ס"ל כיון דהרשב"א ור' ירוחם שהבאתי לקמן סעי' כ"ג ס"ק ע"ה חולקין דאין כופין הלוקח להחזיר השטר א"כ ה"ה במסר ולא כתב דחד דינא אית להו כזה וכמ"ש הב"י בסעי' ט"ו בשם בעה"ת דחד דינא אית להו והיינו שכתב הב"י לקמן מחודש מ' ומדברי רש"י נראה כהרשב"א ור' ירוחם כתב שכדברי הרשב"א עיקר ועיי' כמ"ש בסי' זה בשם בעה"ת עכ"ל ולכך השמיט לקמן סעיף ט"ו דברי בעה"ת ולא משום דס"ל כהרשב"א לגמרי דהא כתבתי לקמן ס"ק ע"ה דבא"ע סי' כ"ח סעיף י"ג משמע דלא ס"ל הכי אלא ספוקי מספקא ליה לכך לא כתב לקמן דברי בעה"ת ודו"ק : (י) יש אומרים כו' כקנה בחליפי' או במסירה בלא כתיבה · שני דינים אלו שכתב הר"ב לא נתבררו לי כמו שאבאר · והנה הב"י כתב כן בשם תרומ' הדשן סי' שנ"א וכתב עליו ואין דבריו ברורים אצלי ובדרכי משה הביא דברי ב"י וכתב עליו וע"ל סי' ס"א שמשמע כדברי הת"ה ע"כ ולפע"ד לא משמע בסי' ס"א מידי ואין ספק שהב"י ראה הא דלעיל סי' ס"א ואעפ"כ כתב שאין דבריו ברורים שהרי בת"ה שם הביא דברי הטור ח"מ סימן ס"א וז"ל שאלה שטר שכתוב בו שהלוה משעבד עצמו למלוה ולכל מי שמוציאו כו' תשובה בטור ח"מ איתא מתשו' שטר שכתוב בו כל המוציאו יש לו רשות לתבעו וא"צ הרשאה עליו ונראה די"ל דפי' היכי דמועיל זה הלשון שיכול אדם לגבות בו בלא הרשאה משום דגם לשמו נכתב א"כ כשהוא מוכרו לחבירו קנאו מיד כשאר מטלטלים וקי"ל עכ"ל ונראה דס"ל להב"י דדוקא לענין שלא יצטרך הרשאה מועיל לשון זה משום דאעפ"י שכתב בו כן מ"מ צריך שיבוא מחמתו וכמ"ש ר' ירוחם נ"ו ח"ה בשם הרשב"א ומביאו ב"י לעיל סי' כ' א"כ מועיל לשון זה דהוי כאלו נכתב מי שיבוא בשטר זה מחמת המלוה הוי כמו המלוה עצמו וא"כ היאך יועיל לענין מכירה שלא יצטרך כתיבה שהרי כל זמן שלא כתב לו צריך לבוא בכח המלוה והרי אינו אלא שלוחו של מלוה וא"כ לענין מכירה כל זמן שלא כתב לו קני לך כו' אין המכירה כלום והמוכר והלוקח שניהם יכולים לחזור בהם וכן ראיתי בתשובת מהרש"ל סי' כ"ב חולק על התרומ' הדשן בזה שאפילו כתוב בו ולכל מוציאו אינו למעט שלא יצטרך הרשאה אם יבוא שליח המלוה לגבותו אבל לענין מכירה בהא ודאי יצטרך כתיבה ומסירה כו' רק שלא הביא שם טעם וראיה לדבריו רק שכתב שמוכח כן מתשו' הרשב"א שהביא הב"י דשטר שיוצא בשם הלוקח צריך כתיבה ומסירה ולפע"ד אי משום הא לא איריא דשאני התם שלא נכתב לכתחלה ליתנו להלוקח רק שיוצא בשמו משא"כ הכא שנשתעבד מתחלה ליתנו לכל מי שמוציאו אך מה שכתבתי הוא ראיה נכונה דכיון דלא מהני לשון זה אלא שיבוא מחמת המלוה וכמ"ש ר' ירוחם בשם הרשב"א כו' ועוד ראיה ברורה ממ"ש הרא"ש גופיה בתשו' כלל ס"ח סי' ו' וז"ל וכיון שאותו מוציא השטר בא מכח המלוה אמו של היורש הרי היורש במקום אמו ומוחל השטר דקי"ל המוכר שט"ח וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל כו' ועוד כתב בכלל ההוא סי' ח' שטר שכתוב בו פלוני חייב עצמו למלוה או לכל מי שמוציא שטר זה דבר פשוט הוא דמהני ביה מחילה כיון שידוע שעיקר הממון של המלוה ולא כתב כן אלא שלא יצטרך הרשאה כו' ומביאו ב"י לקמן מחודש ל"ה בקצרה ואם איתא דא"צ כתיבה וקנאו מיד כמו שאר מטלטלי' משום דגם לשמו נכתב וכמ"ש בת"ה היאך יוכל למחול הא פשיט' דבשאר מטלטלים א"י למחול אע"ג דעיקר הממון של המלוה וכדאיתא בש"ס אמאי תקנתיה מקרקש ליה כוזי וכתב ליה שטרא בשמיה וכדלקמן סעי' כ"ג (ואע"ג דבסמ"ע ס"ק ק' כתב כדברי הר"ב דאפשר דאף דמחשב בעל דבר וא"צ כתיבה מ"מ לענין מחילה מני מלוה ראשון למחול להלוה כו' לא נהירא לי לדברי הר"ב ות"ה דא"צ כתיבה משום דגם לשמו נכתב א"כ היאך יוכל למחול וכן משמע בת"ה סי' שנ"א להדיא דא"י למחול ע"ש וכ"כ בס' נ"י תרומת שער כ"א ריש ח"ג דף ס"א סוף ע"ב דכי מעייני' משמע לכאורה דהני תרי מילי הא בהא תליא מחד טעמא כו') אלא ודאי כמ"ש דמ"מ צריך לבא בכח המלוה לומר שהוא שלוחו ואם הוא אומר שקנאו צריך כתיבה · ומ"ש בתשו' הרא"ש גם וז"ל תנאי זה אינו אלא במקום הרשאה או במקום כתיבה ומסירה כיון שידוע שעיקר הממון הוא של המלוה ולא עשה תנאי זה אלא שלא יצטרך להרשאה אם ירצה לעשות שליח לגבות החוב ואם ירצה למכרו לאחר שלא יצטרך כתיבה ומסירה אלא ימסור לידו השטר ויגבה בו וכיון שאותו מוציא השטר הוא בא מכח המלוה אמו של היורש הרי היורש במקום אמו ומוחל השטר כו' עכ"ל לאו למימרא שיוכל למכרו בלא כתיבה לענין שיהיה המקח קיים ולא יוכלו המוכר והלוקח לחזור בהם אא"כ (דלא כס' נ"י תרו' שער כ"א דף ס"א סוף ע"ב שהקשה כהרא"ש בזה ע"ש ואפשר שלזה נתכוין הג"ת שכמ"ש גם בסוף דבריו בעמוד ג' ולהרא"ש ז"ל שאת נאמר דדעתו שהמוציא הוא כח המלוה עצמו ומשבינן כאלו המלוה הוא כאן שמוציאו ותובע אבל לא לענין שיהא המלוה מופקע מן השעבוד עכ"ל וכוונתו כדפי' ודו"ק) אלא ה"ק ואם ירצה למכרו לאחר שלא יצטרך כתיבה ומסירה לגבותו מן הלוה לענין שיאמר לו הלוה לאו בעל דברים דידי את אלא של המלוה הוא דכיון שכתוב בו ולכל מי שמוציאו אפי' הוא של המלוה הרי הוא מוציאו בכח המלוה והיינו דמסיי' אלא ימסור לידו השטר ויגבה בו :

נמצא קשה על הת"ה בתרתי ועל הר"ב בתרתי · על הת"ה בתרתי דאם כדבריו היאך כתב הרא"ש שיוכל למחול · ועל הר"ב בתרתי דהרי הר"ב גופי' כתב לעיל סי' כ' בהג"ה דברי ר' ירוחם דלוקח בבא מחמת המלוה · ובסמ"ע ס"ק ק' כתב דשאני הכא דמיירי שיש לו עדי' או שטר ראיי' שמכרו לו ומ"ה אפי' בא מחמת עצמו מהני משא"כ בשם דאין לו עדים שמכרו לו עכ"ל ולא נהירא לי דמה בכך ס"ס כיון שצריך לבוא מחמתו וגוף השטר של המלו' הוא היאך יוכל למכרו שלא יהיה של המלוה בלא קנין המועיל דהיינו שיכתוב לו קני לך איהו וכל שעבודא דאית ביה ועוד דא"כ אמאי כתבו ר' ירוחם והרשב"א והר"ב לעיל סי' כ' ודוקא בבא מחמתו הא"כ כתוב בו בפירוש בין מחמתו או שלא מחמתו הא אפי' בא שלא מחמתו יתכן דגובה בו כשיביא ראייה שמכרו

באר הגולה

ג טור בשם הרמב"ן מפני שעיקר מקחו לראייה והכל בטל ולא יתקיים לחצאין

ב ד אפילו אם מסרו לידו וקנו מידו בקנין שמוכר לו כל השעבוד שבו וכתבו לו עדים הקנין זה הכתב אינו אלא לראיה בעלמא ה ואינו כלום י אלא צריך שיאמר לעדים שיכתבו שטר מכר יא ושיקנה באותה כתיב' שטר זה וכל שעבודו וצריך שיכתוב ואם לא נכתב לא קנה (יא) ו ויש מי שאומר שצריך שתבא לידו אותה כתיבה:

ג יב ז הנותן נכסיו לאחר במתנת בריא מטלטלי אגב מקרקעי בקנין יג והיו לו שטרות אע"ג דשטרי בכלל נכסי אינון (יב) לא קנאם יד (יג) כיון שלא כתב לו קני לך איהו וכל שעבורא דאית ביה:

יש

לו ועוד דמלבד חלקו שם משמע דאפי' ידוע שמכרו לו או שמודה או הלוה אינו נוגה בו כיון שאינו בא מחמתו. וכן כ"ל עיקר:

אמנם במה דס"ל להת"ה דשטר כזה נקנה בחליפין כלפע"ל דודאי לא כיון יפה דאפי' לו יהי כדבריו דשטר כזה נקנה במסירה לחוד וכפקא מינ' בשטר שכתוב בו לכל מי שמוציאו בין מחמתו או שלא מחמתו או שכתוב בו סתם שנתחייב למוציא שטר זה ולא הוזכר בו שם המלוה כלל דמודינא דנקנה במסירה לחוד וכן משמע להדיא בתשו' הרא"ש כלל פ"ח סי' ט' בתשו' שהשיב לחכמי נרב"ש ע"ש ושטר כזה נראה דאחר מסירה שוב אין המלוה הראשון יכול לחזור ולמחלו ואפי' הפו' דפליגי לקמן סעיף כ' והרא"ש מודו בהא דדוקא התם כיון דכתיב דאתא מחמתך. וכמ"ש שם תשב"ץ הכא מ"מ אינו נקנה בחליפין וכמו שאכתוב:

הנה בת"ה סי' של"א שם כתב וז"ל לענין מכירה דמי לשאר מטלטלים והיה נראה להוכיח מדברי רב האי גאון בספר"י ספ"ק דמציעא שכתב דאין שטר נקנה בקנין חליפין כמי לא מהני לקניי' השט' בזה מדאגב לא מהני דהא אשכחן מטב' שאינ' ניקני' בחליפין ומיקני' באגב והכי משמע קצת מן התו' פ' הספינה אע"ג דסביר' להו דאותיות דשטר מיקנן באגב כבמסיר' מ"מ בחליפין לא מיקני כבמסירה וכ"כ הרמב"ן בטור ח"מ וכיון דגר' קנין חליפין לענין שטר י"ל דאפי' בשטר כנדון דידן לא מהני ליה חליפי' אך בתו' פ"ק דב"ק (דף י"ד ע"ב) כתב דל"ע אם שטר נקנה בחליפין ול"ע נ"כ בזה במרדכי פ' הגוזל קמא וגם בהג"ה במיימון פ"ו דה' מכיר' כתב וז"ל כתב רב האי גאון בשמת תשוב' א' מהגאונים דשטר נקנה בחליפין ולא ברירא לי ור' ברוך כת' דאין נקנה בחליפין אלא אגב קרקע עכ"ל ולפ"ז מה שדקדקו לעיל מדברי רב האי גופי' ליתא דהא רב האי גופיה כתב איפכא בשם תשו' הגאון והדקדוק מן התוס' פ' הספינה כמי סתור הוא מן התוס' פ"ק דב"ק ולכך נוטה הדבר דשטר כה"ג שנכתב לשם כל המוציאו נקנה הוא בחליפין כמו במסירה עכ"ל הת"ה. הנה הנין מדברי הגהות מיימוני דס"ל לרב האי דשטר נקנה בחליפין ולפע"ד לא דק דהאי ולא ברירא לי שבהגהת מיי' הוא לשון רב האי גופיה וכן משמע להדיא למעיין בהגהת מיי' ובבעל העיטור בריש אמר קנין דף ה' ע"א. וכן הוא להדיא בס' מקח וממכר של רב האי גאון בשער י"ג דף כ"ט ע"ב עוד כתב שם רב האי גאון בשער ההוא דף ל' ע"ב וז"ל דהיכא שיש לו לראובן שטר על יהוד' ונתן לו שמעון לראובן שום חפץ חליפי' באותו שטר כדי שיגבנו שמעון מיהוד' כבר פסקנו למעלה שאין אותיות ניקנו' בחליפין ואע"פ שראינו למקצת מן גאונים שהשיבו באותיות ניקנות בחליפין אין לסמוך על אותו הדעת לעולם לא יקנה עד שיכתוב וימסור עכ"ל וכ"כ הבעה"ת שער כ"א חלק נ' בשם רב האי גאון. וגם בלא"ה לא מסתבר כלל לומר דקנין חליפין יהא עדיף מאגב וכדמשמע בש"ס פ' הספינה (דף ע"ו ע"ב) להדיא ע"ש:

ועוד נלפע"ד להוכיח מדברי רב האי גופיה שבהרא"ש ספ"ק דב"מ דשטר אין נקנה בחליפין אפי' בלא טעמו שכתב הת"ה דאשכחן בעלמא דחליפין גרע מאגב אלא מטעמא אחרינא שהרי הרא"ש הקשה שם אמאי דמשני בש"ס בשטר כתובה יוצא מתחת ידה לגיוס שמא הקנתה אגב קרקע וכתב הרא"ש שמתוך קושיא זו כתב רב האי גאון שאין שטר נקנה באגב קרקע ואם איתא דס"ל לרב האי דנקנה בחליפין הדר' קשיא לדוכת' לגיוס שמא הקנתה בחליפין ע"ש וזהו לפע"ד ברור:

גם מ"ש הת"ה והדקדוק מן התו' פ' הספינה כמי סתור מן התוס' פ"ק דב"ק לאו מילתא הוא דהא להדיא כתבו התוס' פ' הספינה דף ע"ו ע"א ד"ה אמר אמימר בשם רב יוד' גאון דאין אותיות ניקנות בחליפין ולא הביאו שום חולק עליו וגם בב"ק לא כתבו אלא בזה"ל עבדים ושטרות כמי ניקני' בכסף ל"ג שטרות דאין ניקני' בכסף אלא במסירה ושטר אפי' בחליפין כמי צריך עיון עכ"ל ור"ל דל"ע דלא אשכחן בשום דוכתא דנקנה בחליפין:

ועוד קשה לי על הר"ב דכיון דרוב הפוסקים הסכימו דשטרות אין ניקני' בחליפין וכמ"ש המחבר בסעיף ד' וגם הרב שם סתם כדבריו ולא הביא שום חולק וכן פסק עוד הרב לקמן ריש סי' ר"ג דשטרות אין ניקנין בחליפין למה יועיל שטר זה שכתב לשם כל המוציאו מאי אולמיה דהאי מהאי לענין קניית חליפין למידי הוא טעמ' דאין נקנה בחליפין כיון דאין גופן ממון וכדאיתא בבעל העיטור ובהגה' מיי' ובבעה"ת שם בשם הרמב"ן והאי טעמ' שייך נמי בשטר כזה ומה בכך שנכתב שיגבנו כל המוציאו הא עתה אינו מוציאו ומה שייכות יש לזה שנכתב בו שיגבה בו כל המוציאו לענין שיהא נקנה בחליפין פשיטא דלא עדיף משטר שכתב לו קני לך איהו וכל שעבודי' דלא הוי חליפין כמסירה וכן עיקר ודלא כהר"ב:

העולה מזה שטר שכתב בו פלוני נשתעבד לפלוני ולכל מי שמוציאו זה שמוציאו גובה בו בלא הרשאה ובלא כתיבה ומסירה מן הלוה ולא יכול הלוה לומר לאו בעל דברים דידי את כשב' מכח אותו פלוני אבל אם אינו בא בכח אותו פלוני אינו יכול לגבות בו וכן אם מכרו לענין שיהא המקח קיים אינו נקנה אלא בכתיבה ומסירה כשאר שטר ודינו שיכול המלוה למחול השטר לאחר מכירה כמו שאר שטר ואם כתוב בו ולכל מי שמוציאו בין בא מחמתו או שלא נכתב בו שם המלוה כלל רק פלוני נתחייב לכל מי שמוציא שטר זה הרי זה נקנה במסירה לבד ואין המלוה יכול למחלו לאחר מכירה מ"מ אינו נקנה בחליפין דחליפין לא הוי כמסירה:

(יא) ויש מי שאומר כו' חפשתי ולא מצאתי מי שאומר כן ובסמ"ע רשם טור ס"ס זה וליתא דלא קאי התם רק אשטרות המחברי' ע"ש. מיהו מסתבר כן דכיון דאין אותיות ניקני' אלא בכתיבה אותו שטר דמי לקרקע שניקני' בשטר דבעינן שיגיע השטר לידו וכדלקמן ריש סי' קל"ח ולפ"ז נראה דאע"פ שאין שם עדים קנה דלא גרעא כדלקמן גבי כתב לו על הנייר שדי מכורה לך שדי נתונה לך קנה אע"פ שאין שם עדים וע"ש: (יב) לא קנאם כו' ומדברי תשובת הריטב"א שהביא נ"י פ"ס זה מבואר שחולק וס"ל דשטרי וכל שעבדייהו איקרו נכסי והשיג על הרשב"א שכתב דמאי דאמרי' בש"ס נכסי לפלוני אינו אלא נכסים מרע אלא ה"ה בבריא ור"ל דאף על גב דבבריא לא אמרינן דדבריו ככתובים וכמסורים מ"מ אם אמר נכסי לפלוני ה"ל שטרות בכלל והוי כמו שאמר בפירוש השטרות וכל שעבודן יהיו לפלוני ואם כן אם הקנה אותן לו אגב קרקע מהני אפי' במתנת בריא וכדלקמן סעי' י' וה"ה למה שכתבתי לקמן ס"ק כ"ו דבאגב קרקע מהני אפי' במתנת בריא וה"ל כאלו כתב לו קני לך הוא וכל שעבודו ואג"ק הוא כמסירה וה"ה אם השטרות נכתבו לשם כל המוציאן דלא בעי כתיבה וכמ"ש לעיל ס"ק י' וזכה כאן המקבל כשהקנה לו נכסיו באג"ק. וכ"כ עוד הריטב"א פ"ק דקידושין דף כ"ו וז"ל וזו הוא שמנינו נכסי' שאין להם אחריות כו' ושמעינן מהכא דשטר וכל שעבודו מקרי נכסי' אפי' במתנת בריא שלא כדעת רבינו עכ"ל וכתב בתשוב' הריטב"א שם שכן דעת הרא"ה והרמב"ן ז"ל וכן הוא בנמוקי יוסף פ' מי שמת גבי שטרות אקרי נכסי אפי' במי שהעמידה אפי' בבריא ונכסי שאני שהשעבוד בכלל נכסיו הוא עיי' שם וכ"כ ב"י בס"ס זה בשם הרשב"א שם כתב שאין זה מקור בעיניו מ"מ הרי הריטב"א דחה דעתו והשיג עליו כטוב טעם (והיא כדפסת בתשוב' רמב"ן סי' ו') ואע"פ שהביא שם שהרשב"א כתב לו וגם לא אמר לו כן בע"פ ובדלקמן סעי' י' וכן מוכרח לפרש לו תשוב' הרא"ש כטור לקמן ס"ס רמ"ח ע"ש וכ"כ בסמ"ע בס"ק י"ד: (יג) כיון שלא כתב לו כו' כלומר שלא והפו'

זה כ"ל ד' ה' ונתחלף הד' יכוי"ן ומזה בא הטעות לדפוס זה ודו"ק: י אלא צריך שיאמר כו' ושיקנה באותה כתיבה פי' העדים יפרשו שהמקנה אמר להן שיכתבו לו בשמו קנה לך איהו כו' וז"ש וצריך שיכתוב פי' שיכתוב כן בשמו דמקנה. ומ"ש וי"א שצריך שיבא לידו אותו כתיבה קא"ל כזה דל"ת כיון שהקנה להן ע"י העדי' א"צ שיבא לידו ועפ"ר: יא ושיקנ' באות' כתיב' כו' הבעה"ת מסיי' כזה וכת' ז"ל והדר איכעי לקנו' מיניה דתזכ' ליה שטר' דמפ' ליה עכ"ל ועד"ר מ"ש פירושו: יב הנותן נכסיו לאחר במתנת בריא מטלטלי אג"ק כו' לקמן בס"ס זה כ"י כת' מור"ס דאין שטרות בכלל מטלטלין ועפ"ז כ"ל דמ"ש המחב' כאן מטלטלי אג"ק כו' ר"ל כשהמקנ' הקנה לו נכסיו וכדין מטלטלי אג"ק וזהו שסיי' וכת' ז"ל אע"ג דשטרי בכלל נכסי אינון וק"ל: יג והיו לו שטרות כו' ל' הטו' ואע"פ שהשטרו' הם ע"ג קרקע ונחשב כמסירה כו' ע"ש: יד כיון שלא כתב לו קני כו' כן הו' ל' הרא"ש בתשובה הביאה הטור בסי' זה ס"ג ולשיטתו א"ש דס"ל דשטר אינו נקנה באגב אבל לפי מאי דפסק הב"י כהרי"ף והרמ' גם דס"ל דנקנה באגב וכמ"ש המחבר בסמוך ס"י וגם מור"ס הסכים שם ס"ל דהכא מ"ש שלא כת' ל"ד כתיבה קאמ' אלא ר"ל שלא אמרו בע"פ וכמ"ש הרא"ש דגם להרי"ף והרמב"ם כ"ל כן בע"פ וכ"כ המחבר בש"ע בסמוך בס"י ע"ש גם לקמן בסי' רמ"ח כתב הטור אהאי דינא דבמתנת

ד טור וש"כ אביו הרא"ש וכ"כ בה"ת בשער כ"א בשם הר"י ן' מיגש ה ומפרש שם דהיות קנין ה"ל קנין מילי בעלמ' ומילי במילי לא מיקנו וש"כ רב האי גאון והג"י שם בהספינה ו כתב בשם הר"י ורבינו יונה משום דאין אדם יכול להקנות לחבירו קרקעות המשועבדים דעכשיו אינם שלו דקי"ל כרבנן דאמר ב"ח מכאן ולהבא גובה ז פסקים ד' לא ע"א וכ"כ הר"ן בפ"ק דמציעא גם בשם הרשב"א וכתב מהרי"ו סי' קס"ב הוא"ל ואין המקח קיים אינו על המעות אלא שומר שכר וכאמן לומר פרעתי במנו דכאנסו סמ"ע בשם ד"מ בס"ק ד' ו שם בשם הרמב"ם ז שם בשם תשובת אביו הרא"ש כ"ע ו סי' ב' וכתב שם אף על פי שהשטרות היו באותו הבית שהקנה לו וכ"כ הרשב"א בסי' תש"ב בשם הר"א וה"ר יונה וכן דאיתא בתוס' יבמות דף קי"ע"א בד"ה אותיות נקנו' במסיר' ועיין בסעיף י'

ד טו ת יש מי שאומר (יד) שצריך מסיר' השטר קודם כתיבת השעבוד ט אם השטר הנמסר אינו מצוי אצלו א אע״פ שהקנהו לו בקנין חליפין (טו) אינו חשוב כמסירה:

הגה: שטר על ראובן ושמעון ביחד שנתן להם המלך רשות לגבות הכנסת כפר אחד והאחד עושה שהכירו מחל לו חלקו והשטר תחת ידו אין שעבודו שעבוד השטר כזה אין נקנה אלא בכתיבה ומסירה הואיל ואין בו קיום כלל רק שהמלך נתן להם רשות שיהיו הם גובים האחד ולומר שהבני מחל לו מה שגבה גבה (כ״י בשם הרשב״א) (טז) ראובן שיש לו שטרות משמעון מופקדים בידו טז ושמעון מחל לו עליהם לא קנה ראובן דכתיבה ומסירה בעינן (כ״י בשם תשו' הרשב״א):

ה י ראובן הפקיד מעות ביד שמעון להתעסק בהם (יז) ונתן לו רשות להעלות השטרו' בשמו ואח״כ נתנם לו במתנ' בלא כתיבה (יח) כ לא קנה (וכבר נתבאר בסמוך בהג״ה):

ו יז ל שטר העשוי בערכאות של עכו״ם אם הוא עשוי (יט) מ בענין יח שהוא כשר בדינינו נ וכן שטר של כתב ידו הם נקנים בכתיבה ומסירה:

ז יט ס שטר הקנאה (כ) העשוי בדינין (נ״א בנוסן) של עכו״ם אם כתוב בו לשונות המספיקי' לנתינת גוף הנייר והשעבוד הרי הם כשטרות שלנו:

ח כ ע שטר משכנו' (כא) להרי״ן מי״גש כיון שיכול לסלקו במעות צריך כתיבה ומסירה והגאונים כתבו דמסירה בלא כתיבה לא קנ״א אבל כתיבה

סמ כ"ב ס"ת
סמ נפי'
צ טור כסס
ס"ג ב"ב ד'
ע"ו ע"ח ב"ה
לו כר' פסוסה
זכו' וכ"כ
הרמ"ם שם
ק שם והרמ"ן
שם וכ"כ התו'
שם ר' טור
בשם הרי"ף
וכ"כ הרמב"ם
בפ"ו מה'
מכירה וכפי
פירושם דהא
דמסיק הכ
הוא כיון
לתחויק זה
בקרקע נקנה
השטר בכל
מקום שהוא
ב"ב ד' ע"ו
ע"ב לאו
בשטרי מכר
לורה שדה
לחוד לגן
ה"ה אחר
שטרות

סם כשער ב"מ ס"ו שכתב דכיון דמני למלוה גווזי כאחר מלוה דמי ויכול למחול ולא נעי מיתתי בלא שבועה ומביאו לקמן בכ"י סעי' כ"ט וס"ל מזמא דקי"ל כתם עיקר דיכול למחול ס"ל קי"ל בכל כהנלוטים: (כב) האי מסירה כו' והרמב"ן בתחוש ר"פ הספיק תולק וז"ל והיתי מי שמסירה לגוד מסירה לחוד מסירה שם בה מזיכה כו' ואיכו כלום אחין המסירה והמזיכה הכוונין כש"ם מזוין זה מזה אבי לפי' תוריו' נקנו בחסירה מפני שהמסיר והמזיכ והנגה שוין בהן אחין נוטן מכו' ונקנו והרמי' שכהן לוקח בחסכת ומונפת בחזיכתן ולפיכך לא סגריכו כהן הנגבה ומזיכה ותקנת חכמים היא שיקנה משעה שהוליך הלוה לחיותיו מתחת ידו ונמי ונקנה לותו לו עכ"ל וכ"ל עיקר כדבריו וכל לחיות התום' והרמ"ם כ"ל לחותם וכתו אחכת' מלא דכך דוכחת מחמא לי' מסירה בש"ם מסירה הנחמר בכהן מסירה שם בה מזיכה: ועוד מדקאמר התם כש"ם מסירה נקנו' בחזיכ' ולחיות בחסירה מכלל דבחזיכ' לחוד ועוד מדפריך בחלי לוקיחתך כרבי מסיע' כחי תיקנו בחסירה כחי לחיות וכדחיתך בתום והרמ"ם שם דקדוק זה לגן כרלה דהך מסירה היא כחו שאר מסירה שבש"ם ומ"ש התום והרמ"ן דלא לפסר לחר כן לגן מזכו מסירה לגן בפסיכה וכעלי חיים לכל שאר מעלעלי לגן מיקנו בחסירה כהיכן בש"ם דקדוקין בכסים שאין להם לחרות חין בחקנין לגן בחזיכה מחמא לכל בחסירה לגן ס"כ לפי' לחקנות הקלף לגור ע"ם כלוחיתו לגן היה קונה בחסירה כ"ש לחקנות גם השעבוד עכ"ל גן ס"ת דלדברכה לחקנות השעבוד עלוף שפי כיון שאין השעבוד כאוך אז מונבה מסירה ומזיכה והנגבה שוה שכיון שחוליך לחיותיו מתחת ידו נחר והקנה וכתו"ם הרמב"ן והת לגן תני כחתני' דקדוקין דשטר נקנה בחסירה היכיכו לגן תני לגן מעלעלי שעון נקנה לכל שטר שקנה השעבוד מלגן לחרימי היל ועוד ר"ל דחתני' כתכסים שפי דבעינן כתיבה ומסירה ס"כ לגן מיירי לגן בכסים דבני לגן כתיבה לי כיכי מזיכה דחכן בש"ת דקדוקין לגן דוקל דקנ"ל תקני הם שפיכה כחי בקנית מסירה ומזיכה שוה בכוח. וח"ם עוד כתו' והרמ"ם וז"ל ועוד דקתני פסיכה כמזיכה ולוחיות כחסירה ומוקמיכ"ל בכחמת לגן קנין כתם מסירה וס"ל לחלי קנו שטר כחסירה כו' עכ"ל נם כן מתורץ מכח שכתבתי דשטר כיון שאין השעבוד כחכך הוי מסירה כחו מזיכה • וכן כרלה דעת הכעה"ת שערי"ס ח"ג שכתב וז"ל והת דלחמר' דקנות בחסירה לית מאן דלחמר לגן מסירה לחוד לגן מסירה שם בה מזיכה כחו מזיכה כו' עד שחסירת השטר וחזיכה כולן אוין כדיכן עכ"ל וכן כרלה מלכרי הרמב"ם פ"ו מה' מכירה ושלה פוסקים שכתבו כחת השטר בקנה בכתיבה וחזיכה חשעה כחו שאר מסירה וכן כרלה מלכרי הרמב"ם פ' המפיכה שגם הוכיר דברי התוספו' וכתב לימו בקנה כחסירה שאין הרלוה כחפסת ביד ולא יקנה בחסירה לך חוץ וקני כדיכך שאר המפירות עד שיכתוב לון"כ ויחסור וכחלת שקנה בכתיבה וחסירה עכ"ל והוא מלכרי הסמ"ג עצין פ"ב לף קכ"ח ריש ע"ד ועיין עוד בסמ"ג כריש דף קכ"ז שכתב שאין מסירה לריכ מוך לגן שיחמר לו החוכר לך חוץ וקני כו' (לף לכרי הסמ"ג כ"ע דבעצין ע"ד לף קכ"ד ע"ג כתב לכרי ר' שכתוספו' פ' המפיכה לעיל) וכ"כ הגי"ש המפיכה ח"ל ומיהו כרלה דהכא לגו מסרו כחסירה דעלמא דהיינו לחיות השטר בעודנו בקרקע קנה כחי וכ"ם שקנו כחזיכה חפני שאין השעבוד שבו בר חזיכה ובר הנגבה ואין עיקר קנייתו לגן חשם השעבוד הלכך בקנה לף כחסירה וכל שכן כחזיכה והנגבה וזו היל כלכרת הרמב"ן ז"ל וכתבו הלחרוכי' ז"ל כחיל ככוכה עכ"ל וחכיהו כ"י בקנה ריש פ' זה וכן עיקר:

(כג) הנגבה עמה לו חזיכה • כלומ' לם לפסר לגבות כריך הנגבה לגן חכי לדכר להנגבה חועיל חזיכה כן הית כתוספו' ס' המפיכ' לף ע"ו ע"ל ד"ה ר' כתן כו' וכן כתלר לקמן ריש פ' קנ"ם ועיי' שם עוד מקנטים לגו כי שם כיתם:

(כד) לי כמי לפיכו לגן בעי מסירה חיל ליל • וכן עיקר לגן בעי מסירה חיל ליל • וכן כרלה לפרוש מלכרי הרמב"ן ושלה פוסקים שכתלי לעיל ס"ק כ"ב דחסירה זו כמו שאר מסירות לקמן פי' קנ"ם סעי' ח': חיל ליל וע"ש: (כה) לפיכך הוכה בשטר הפקר כו' כיון שאין דעת לחרים כו' יש לפקפק דהת כגון כתיבה וכתו' מלר"ח מלוכ"ן כיון כ"ב תירן דגן הכיכו כתיבה גלך מלר המוכר כמקום שפיוך לומר שכשאר לו מום וכות לבעל השטר עדיין בשם ל"ל הפקיר שטרו שאין לו כלום ועוד דהת לפי' בלחר לך חיכו וכל שעבודיה כו' לגן מהני עד שיכתוב לו ומי נרע לומר מהפקיר ועוד יש לפקפק דגן לגן קנה השטר שהפקיר דהת הלוה שחייב בשטר זה קודם כו ומיהו שהפקיר השטר זכה הלוה כמה שכיכו כמוכח בש"ם פ' הפרה ויותר יש לפקפות כן עכ"ל מ"ש הסמ"ג עצין ע"ד לף קכ"ד ע"ג בשם ר"י הטעם לפי שאין מועיל כלום קנין חזיכ' שלהם גן ע"י דעת לחרת מקנה שחמל לו מיוך וקני לפקודי שטר הנר שהם מכר לית לגן קנה החוב עד ידו ממלן קף מכר לית לגן קנה החוב עד ידו ולהכי בש"ם פ' הפרה (לף מ"ט ע"ב) מוכח להדיח בשטר הנר שזכה בו הלוה כמה שכיכו תכף כמיחת הנר וכתנחי לקמן פי' ע"כ בש"ו ופי' רע"ח שם כ"ה ולפי' לגן הוה בעצין דעת לחרת מקנה לגן קנה זה שמיוך השטר לת החוב עד ידו • ולרלה דמיירי שכתב בלחרי שטרא עכל מי שיוליחו לף בלא כתיבה וכלעיל פ' קי' ולענין הקושי' הקשים כרלה דמיירי בשטר שיש לו עד העכו"ם וה"מ כ"ל לדפי' שכתבתי לעיל בכל מי שיוליחו לף"ל לקמן בעי' כ"ה כתב כל"ב לדקיימ' דיוכי' ליה וה"ל כתיב' ומסירה היינו כשנתן עכו"ם ליהרל שטר עד ושלח"ל מפ"ה ישרל ליהרל לגן ע"ל שטר על עכו"ם ולוק • ולהכך לי לחו לרעיון דעת לחרת מקנה זה שמכו וחין ישרל לחר יכול לחנוע לחותו לוק חין העכו"ם • כן כ"ל:

ולפי

טורי זהב

סעיף י' אבל לא יכול להקנות כתב סמ"ע מפ"ה בשאר לרכיים שיכול להקנות כמ"ש פי' ל"ו כבודו במקומו תוכח דשגג בזה דודאי אין לחם מקנה

כד הרי זה קנה השטר בכל מקום שהוא. כה בלא כתיבה ובלא מסירה, ^ס והוא שיאמר לו על פה קנה לך הוא וכל שעבודא דאית ביה: הגה וי"א כו דשטר אינו נקנה באגב (טור בשם ר"ת והרא"ש) (כז) ולענין הלכתא נקטינן כסברא הראשונה דנקנה באגב ולוקח שטר שסבר נכתב אגב לא

מאירת עינים

כד הרי זה קנה השט' בכל מקו' שהו' פי' אפי' אינו ע"ג קרקע שמקנהו לו אגבה וכמ"ש הטור לקמן בסי' ר"ב בדין קניית אגב ע"ש: כה בלא כתיבה ובלא מסיר' דכל שמקנ' אג"ק דינו כקרקע והקרקע נקני' בכסף בשט' ובחזקה ובקנין וכמ"ש הטו' בר"ס ק"ץ ומיהו אמירה ע"פ כתבו הרא"ש והטור דצריך וז"ש המחב' והוא שיאמר כו': כו דשטר אינו נקנה באגב כו' וכת' הרא"ש בתשובה כלל ע"ו סי' ג' דמ"מ משתעבד באגב עכ"ל ל"מ וי"א שטר

שפתי כהן

ולפי מה שהעליתי לעיל ס"ק כ"ב דשטרות ניקנות במסירה ומסיכה והגבהה א"כ ה"ה בהפקיד שטר שיש לו על העכו"ם שנכת' בו שנשתעבד העכו"ם למי שיוציאו אף בלא כתיבה או בגר שמת והניח שטרות בלא"ו על עכו"ם וזה כהן זה שמשכן ואין ישראל' אחר יכול לתבוע את העכו"ם כאותן שטרו' אבל אם לא משכן רק אחז בהן לא קנה אותם דמסירה לא מהני אלא מדעת המוכר במלותו כדלקמן סימן קנ"ח סעיף א' כן כ"ל ודוק: (כו) דשטר אינו נקנה באגב וכתב הרא"ש בתשו' כלל ע"ו סימן ג' דמ"מ משתעבד באגב עכ"ל ל"מ סמ"ע וכאות כתב כן הרא"ש שם אבל הרשב"א בתשו' סימן תתקי"ד כתב אדרבה להפך דאפילו למ"ד דנקנה באגב לא משתעבד באגב כיון דשטר אין גופו ממון ומביאו ב"י לקמן סי' ק"ד מחודש ד' בקנרה ובתשו' רשב"א עצמו שם כתב כן לבדיא בביאור יותר וז"ל ועוד דאפי' שעבדם לו בפירוש לא עשה ולא כלום שהשטרות אין גופן ממון ולא משתעבדי אגב קרקע כו' דאפי' את"ל דשעבוד כמכירה מ"מ אפי' לגבי מכירה צריך הוא לאכתב ליה קני לך כו' וכאן לא כתב דאוכן כן ולפי מה שכתב שעבוד דאוכן מטלטלי אגב קרקע לא מעלה ולא מוריד לגבי שטרי חוב שיש לו על אחרים עכ"ל וז"ש הרא"ש בתשו' שם דמיירי במקום אחר חילוק בין מכיר' לשעבוד דית' בקל אדם משעבד נכסיו ממה שמוכרם דקי"ל דאקני מועיל ומשתעבד נכסים שעתיד לקנות ואין למכור נכסים שעתיד לקנות עכ"ל ולפע"ד דלא דמי להתם כיון דהוא עצמו משועבד א"כ מיד שקנהו א"כ משתעבד לו וכשמכרו א"כ מכר דבר שאינו שלו משא"כ דשטר אין גופו ממון ומה בכך שמשעבד השטר וכי יכו' לשעבד השעבוד הא השעבוד אינו נקנה עד שיכתוב לו קני לך שעבוד' דאית ביה ונימסור לו השטר כאופן שיהי' שלו לגמרי ואפי' ישעבד לו ויכתוב לו בפירוש בשטר שעבד לו השטר וכל שעבודו מ"מ אין שייך לומר שיחול השעבוד על זה רק כשמקנה לו השעבוד בכתיב' קני לך כו' שמסלק עצמו לגמרי מן השעבוד ויקנהו לו בכתיב' זו וזכה זה במסירת השטר שהשטר שלו לגמרי מהיום משא"כ כשמשעבדו לו ודוק: מיהו דעת הטור והמחבר ושאר אחרונים לעיל סי' ס' סוף סעי' א' מוכח להדיא דשטרו' משתעבד באגב וכן מוכח מדברי הכנה"ג והע"ש לקמן ריש סעי' ל"ד וכן מוכח עוד מדברי הכנה"ג והע"ש לקמן סי' קי"א סעיף כ"ב ובסעי' כ"ג ושאר אחרונים וע"ש: (כז) ולענין הלכתא נקטינן כו' ולי נראה עיקר להכריע דאגב קרקע הוא כמסירה לחוד וכתיבה בעי וכ"כ בכנה"ג שער כ"ח ח"נ בשם יש מוכיחין דשטרא מיקניא אג"ק והוא דכתב לי' קני לך הוא וכל שעבוד' דאית ביה כו' ואע"פ שהכנה"ג שם חולק וכ"ל כהלמ"ב והר"י ן' מגש שהביא שם מ"מ כ"ל עיקר כמ"ש וכמו שאכתוב אבל מה למשמע מדברי הטור דאינו נקנה אג"ק כלל דאג"ק לא הוי כמסירה וכן משמע מתשו' הרא"ש כלל ע"ו סי' ג' וכן נראה להדיא דעת הרא"ש בפ"ק דמציעא שכתב אמאי דמשני התם כגון בשטר כתובה ואית מתאת ידה וז"ל דלא איתא דובינתא כתובה אתי בציצא נבה גביה ליקח הוא דהוי דשטר חוב אינו נקנה אלא בכתיב' ומסירה וא"ת וכיון דלאו מקנייה אגב קרקע ונפלה כתובתה בידה וי"ל דלא סמכו דעתייהו דליקוחות אם לא שתמסור הכתובה לידם ורב האי גאון ז"ל פתב מתוך קושיא זו דכי אמריכ' כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה השטר בכל מקום שהוא היינו דוקא שטר מכירת קרקע עצמו אבל שטר אחר אינו נקנה אג"ק וכן כתב ר"ת דאותיות לא מיקנו באגב עכ"ל ולא נהירא לי דבש"ס פ' המוכר הספינה (דף ע"ו ע"ב) מוכח להדי' דכל שטר מיקני באג"ק דהל"ל לא הוה פריך התם מידי וגם לא הוה ליה לשנויי אגב שאני להא מטבע כו' אלא ה"ל לשנויי שאני שטר של אותו קרקע אלא ודאי אין חילוק דבאמת אין טעם לחלק למה לי שטר של אותו קרקע או שטר אחר וכן הוא דעת כל הפוסקים דכל שטר נקנה אג"ק וכן הוא בתוס' והרא"ש גופיה פ' הספינה ודברי הרא"ש בפ"ק דמציעא תמוהין לי וגם דבריו סותרין למ"ש בפ' הספינה. וגם מ"ש הרא"ש בפ"ק דמציעא בשם ר"ת תמיה לי ולא ידעתי היכן מצא כן דבריר"ת והיאך אפשר שיהיה ר"ת נגד הש"ס ואף שכתב הרא"ש פ' הספינה דברי ר"ת דאותיות לא מיקני באגב היינו באגב לחוד אלא בעי נ"כ כתיבה וכ"כ הבעל העיטור במאמר שלישי אגב דף ח' ע"ב וז"ל ור"ת כתב דאגב כמסירה לחודה היא ולא מיקנו אלא בשטר עכ"ל וכ"כ ה' המגיד פ"ו מה' מכירה וז"ל רבינו תנכאל ז"ל כתב שאינו עומד אגב אלא במקום מסירה לבד עכ"ל וכן נראה להדיא מתשו' הרמב"ן בשם רבינו חננאל שהביא הכנה"ג שער כ"ח סוף ח"נ ע"ש. וגם מ"ש הרא"ש בשם רב האי גאון לא מצאתי בשום ספר או בשום מחבר רק מקח וממכר לרב האי גאון שער י"ג דף ל"ה ע"א שכתב וז"ל והיכא דאדם כותב שטר מכר לחברו על שדה ובא הלוקח והחזיק בשדה נקנה השטר בכל מקום שהוא דהו"ל שטר מטלטלים שהן נקנין אג"ק כו' עכ"ל ואולי מכאן משמע ליה להרא"ש דכתב כן גבי שטר אותו קרקע ולא כתב כן בשטר אחר א"מ דס"ל לרב האי מתוך קושיא דספ"ק דמציעא דדוקא שטר של אותו קרקע ואי משום הא לא הכריח דרב האי נקט כלשון הש"ס ומשמע דאין חילוק וכמ"ש. ומ"מ וכיונו לדין דדעת ר"ת כדעת היש מוכיחין שבבעל התרומות שהבאתי לעיל דאג"ק הוא כמסירה אבל כתיבה בעי ואע"פ שאר הפוסקים לא ס"ל הכי וגם הבעל העיטור שם כתב דלא נהירא ליה דעת ר"ת מדמשני אגב שאני דהא מטבע היו' נקנה בחליפין ונקנה באגב ש"מ דאגב ככתיבה ומסירה דמיא דמטבע נקנה באגב לחודיה עכ"ל מ"מ כ"ל עיקר כדברי ר"ת דלמה יהיה אג"ק ככתיבה ומסירה והלא המקשה היה סובר דאגב קנין גרוע הוא ולא עדיף משאר קניני' ואם כן נהי דמשני ליה אגב שאני היינו שטר דהתם שנכתב על שם הלוקח עצמו מתחלה ולא בעי כתיבה דהוי אגב במקום מסירה אבל שיהא אגב עומד במקום כתיבה זה לא נזכר בדברי התרצן כלל וכן נראה להדיא מדברי התוס' שם וכן מדברי הרא"ש שם דכין למקשן וכין לתרצן לא הוי אגב אלא כמסירה וכתיבה בעי ע"ש ומה שהקשה הבעל העיטור מדמשני דהא מטבע כו' לא קשה מידי דהכי קאמר אגב קנין חשוב הוא טפי משאר קניניס דהכ' נמי אשכחן דמטבע אינו נקנה בחליפין ואג"ק מיקנו אבל לא שיהא דומה קנין דשטר לקנין דמטבע דהא מטבע נקנה במסירה לחוד ולכך נקנה גם כן באג"ק לחוד דאג"ק היא במסירה מה שאין כן שטר שאינה נקנה במסירה לחוד עד שיכתוב לו גם כן. ועוד נראה לי דגם מה שכתב הרא"ש ושאר פוסקים לדעת הרי"ף דאג"ק היא ככתיבה ומסירה אינו מוכרח לפע"ד אלא כלפע"ד דכמו שפירשו התוס' והרא"ש דברי הרי"ף ולכך כתב ואע"ג דלא מקניין במסיר' אג"ק מיקניין דהא מטבע לא מיקנו בחליפין ואג"ק מיקני כו' ור"ל ואע"ג דלא מיקניין במסיר' ובעינן קנין חשוב בשטרו' מ"מ אג"ק מקניין דאג"ק קנין חשוב הוא ולא קנין גרוע דהא כו'. וגם מ"ש הב"י שהכנה"ג שער כ' הביא דעת הרלב"ד כהרמב"ם וכת' וז"ל מסיר' השט' יותר טוב כו' אני עיינתי שם בכנה"ג שער כ' ח"ד בשם הרלב"ד ולא משמע שם אלא דאג"ק הוא כמסירה ועל כן כתב אלא שמסירת השטר הוא טוב יותר מכל הדברים כו' אבל אה"נ דס"ל כרבינו חננאל והתוס' והרא"ש פ' הספינה והיש מוכיחין שבכנה"ג שהבאתי לעיל דכתיבה בעי וכן מ"ש ב"י שהרשב"א כתב בתשו' אי אפשר דאגב עומד במקום כתיבה ומסירה וכן דעת רוב המפרשים ז"ל ע"כ (וכן הוא בתשוב' רשב"א סי' תתנ"ד) נראה דאפשר קאמר אבל לא ס"ל כן להלכה ואני מצאתי בתשוב' רשב"א סי' תתקי"ד שכתב וז"ל וא"ת והרי שטרות איקרי נכסי ולכך זה שכתב ושעבד כל נכסיו מטלטלי אגב קרקע שטרותיו בכלל וקיימא לן דשטר נקנ' בכתיבה ואגב כדאיתא פ' הספינה לא היא דאפילו את"ל דשעבוד כמכירה בשטרות מ"מ אפי' לגבי מכירה צריך הוא למכתב קני לך הוא וכל שעבוד' דאית ביה כדאמר רב פפא בפ' הספינה וכן פסקו כל גדולי הפוסקים וכאן לא כתב לו כן עכ"ל ומביאו ב"י בקנרה לקמן סי' ק"ד מחודש ד' הרי להדיא דאגב אינו אלא במקום מסיר' וכתיבה בעי וכן עיקר הלכה למעשה:

שוב ראיתי גם בתשו' מהר"א ן' חיים סי' ע"ו שהבי' לראיה כמ"ש וז"ל שם בדף ק"ד ריש ע"ג ואם אמרו שהשטרות ניקני' אג"ק היינו לענין דרך הקנאתו ושהיה קנין אגב בו כמסירה אבל מ"מ מה שצריך עוד לקנין השטרות כדי שיועיל לגבות בו קני לך איהו

באר הגולה

^ש שם בשם הרא"ש לדעת הרי"ף וכ"כ הב"י וכ"מ לדעת הרמב"ם

טורי זהב

מקנה דשב"ל ואע"ג דכותב לזה למלוה דאיקני משעבד מה שעתיד לקנות שאני שעבוד בעלמא אבל לא קנין גמור והיא דעת התו' וכ"ע עלמו הביאס רס"ם וכאן מיירי בקנין אין חילוק בשטרות לשאר דברים והא דנקיט שטרות הוא לרבותא דאע"פ שסבר כשעה הקנין ע"ז ויש לו זכות מ"מ אינו יכול להקנות כל זמן שעדיין לא נכתב השטר וכמדומה שלא עיין שם ברוב"ש עצמו בזה שכן הוא בהדיא שם כמ"ש:

ת"ג ס"ק כ"ט הרמב"ם פכ"ו מה' מלוה כ"ה דרכי משה להני רישא ס"ק ק"ג ע"ש קצוה"ח ס"ק ב' מה' מכירה א' ס"ק ס"ג ה' ה"ה ס"ק ב' וכ"י ובסיום ועי"ש שהאריכו בזה ס"ק ל"ה ס"ק ל"ו ומה שיתבאר

ויהיו וכל שעבודיה קיימין לגבי חיובו מיושיתו ידיכך ולא שום קנין בעולם וכיוצ' בזה כתב הרמ"ז ס"ל בתשו' כלל ע"ו סי' כ' ולקמן כתן לבוכן כי' דמ"ש הרי"ף לשטרי' נקני' בחצי חיובו אפקע לי' שעבוד לגבי' בזה וכן דעת הרשב"ם ז"ל ג"כ בתשו' עם"ל ועי"ש שמ"ש וכיוצ' בזה כתב הרמ"ך בתשובה בי' לית' דהרמ"ך עם לא קאמר לגבי דלמילתא בעי וכמ"ש הרמ"ך בתשובה בי' לית' דהרמ"ך עם דף קצג ע"ג קקי כמי לענין המוכר לם הוא מכחיבו א' עם ונם ג' ה"ה עם וכ"כ הכ"י ובסיום ועי"ש שהאריכו עוד בזה ס"ק ל"ה ס"ק ל"ו מוזכין לדבריו ג"כ הרמב"ם ר' ה"ה עם בשיטול ה"ומ"ש עם

לגבי' דהרמ"ך עם לא קאמר לגבי דלמילתא בעי וכמ"ש הרמ"ך בתשובה בי' לית' דהרמ"ך עם דף קצג ע"ג קקי כמי לענין המוכר לם הוא מכחיבו א' עם ונם ג' ה"ה עם וכ"כ הכ"י ובסיום ועי"ש שהאריכו עוד בזה ס"ק ל"ה ס"ק ל"ו מוזכין לדבריו ג"כ הרמב"ם ר' ה"ה עם בשיטול ה"ומ"ש עם

כז שטר שעדיין לא נכתב (כח) שטר שעדיין לא נכתב (ריב"ש סימן ר"י):

יא תמי שהוציא שטר וטוען שחבירו מכרו לו בכתיב' ומסירה ואבר מנו שטר הטכר (כט) אינו צריך עדים כח לענין קנייתו כט אבל צריך עדים לענין תביעתו שהרי הנחבע אומר לו מי יאמר לי שבעל דברים שלי כתב ומסר לך ל לפיכך ראובן שהוציא שטר חוב ששי ללוי על שמעון ושעון שלוי נתנו לו בכתיבה ומסירה ואבד השטר שהקנהו בו (ל) או ששעון שהקנהו על גבי קרקע הרי זה גובה אותו משמעון כאם אין הלוה טוען מי יאמר שבעל דברים שלי כתב ומסר לך ג ואם טוען שמעון שפרע ללוי ואמר ישבע לי ישבע לוי לשמעון ואחר כך יבוא ראובן ואמר ישבע לי שלא לוי פרעו ל (לא) לואם יש ראיה שמכר ולא רצה (לב) לישבע לא חייב לשלם לראובן לב (לג) ה וכן (לד) אם (לה) הורה לוי שפרעו

ט"ו כמ"ש בהג"ה והמוכר צריך לגבות מכ"ע ולמ"ל ואם לא המוכר טוענת בחזקת יש בו פלונת' אם פחות ל"מ עם:

עטין

ת"ג ס"ק כ"ט הרמב"ם פכ"ו מה' מלוה כ"ה דרכי משה להני רישא ס"ק ק"ג ע"ש קצוה"ח ס"ק ב' מה' מכירה א' ס"ק ס"ג ה' ה"ה ס"ק ב' וכ"י ובסיום ועי"ש שהאריכו עוד בזה ס"ק ל"ה ס"ק ל"ו מוזכין לדבריו ג"כ הרמב"ם ר' ה"ה עם בשיטול ה"ומ"ש עם

ויהיו וכל שעבודיה קיימין לגבי חיובו מיושיתו ידיכך ולא שום קנין בעולם וכיוצ' בזה כתב הרמ"ז ס"ל בתשו' כלל ע"ו סי' כ' ולקמן כתן לבוכן כי' דמ"ש הרמ"ך לשטרי' נקני' בחצי חיובו אפקע לי' שעבוד לגבי' בזה וכן דעת הרשב"ם ז"ל ג"כ בתשו' עם"ל ועי"ש שמ"ש וכיוצ' בזה כתב הרמ"ך בתשובה בי' לית' דהרמ"ך עם דף קצג ע"ג קקי כמי לענין המוכר לם הוא מכחיבו א' עם ונם ג' ה"ה עם וכ"כ הכ"י ובסיום ועי"ש שהאריכו עוד בזה ס"ק ל"ה ס"ק ל"ו מוזכין לדבריו ג"כ הרמב"ם ר' ה"ה עם בשיטול ה"ומ"ש עם

טורי זהב

פעיף ל"א טען לו שלא מכר כו' הפשוט כפי מ"ש סמ"ע כתם"ל שלו אומר לבוכן כתמת כפרעתי מאחיון וחפ"ם חין לו לעיכן לך כלו' כי לא מכרתי לך כלל כשבע לו' היסת ע"ז ומ"ש סמ"ע לקמן ע"ז למה כשבע לו' הא המוכ"ם הוא בלתי מובן

ס"מ מריך סיפת • שם ו"א שגם לענין קנייתו כו' ח"ל כתן כתנו בלתי"ה ומ"ש פסי"ד שאם חין עדים ולפי המסיק כתנו בלת"ם או כתבו דגם כתן מילי בלחו מקלו השטרות סמוך שנתו לבי"ד כתן עדים ח"ב דבוקח אם טוען למשכן תפשתי לשה חין מריך כתיבה

שפרעו (לו) ישלם לוי לראובן ומת מוכר יורשיו נשבעים שבועת היורשים ונוטל לוקח. (לז) ואם לא רצו לישבע משלמין ללוקח לג (לח) טען לוי שלא מכר ולא נתן שטר זה נשבע היסת ונפטר ט וי״א לד (לט) שגם לענין קניית הנה (מ) אינו נאמן:

מאירת עינים

לג טען לוי שלא מכר כו׳ משמעות הל׳ הוא שלוי טוען כן נגד ראובן שאומר אמת הוא שפרעתי משמעון ואפ״ה אין לי ליתן לך כלום כי לא מכרתי לך כלום וקאמר דישבע לוי על טענתו שהוא כן ונפטר אבל הב״י והכ״מ לא פירשוהו כן אלא פירשוהו דמיירי שלוי טוען עם שמעון ואומר לו אני לא מכרתי שט׳ זה לראובן ואתה חייב לי ותשלם לי ושמעון טוען אני כבר פרעתי לך ולקחתי השט׳ מידך וממנו כפל ומכאו לראובן אזי נשבע שמעון ונפטר מלוי ומראובן וכמ״ש הרמב״ם הביאו הטור והמחב׳ בס״ו מ״מ דכל שהשט׳ יוצא מיד אחר מאמינין להלוה בשבוע שפרוע הוא״ה ועד״ר שכתבתי שע׳ למה פירשו הכי משו׳ דס״ל דאם יודה לוי שמכר וטוען נגד ראובן לא מכר זיהו לך אפי׳ שבוע׳ א״צ לישבע לוי נגדו דהמע״ה וע״ש שהארכתי בזה: לד שגם לענין קנייתו אינו נאמן הטעם דליכא ריעותא דאם אית׳ דהקנהו לו בכתיבה ומסירה ה״ל שטר הקניי׳ בידו ואינו נאמן לומר הקניהו לו אנ״ק או במעמד שלשתן דמהני נ״כ וכמ״ש הטו׳ והמחב׳ בסמוך כי י״ש כיון דדרך להקנו׳ השטרו׳ שפי בכתיבה ומסירה מבקנין אנ״ק או במעמד שלשתן וצפ״ל ונ״כ אינו נאמן לומר שטר קניי׳ הי׳ לי ואבדתיהו במיגו דאי בעי אומר לא היה בידי שטרך מעולם לאין

שפתי כהן

הב״י שם בשם ס״ה דמלוה דלאו מלין מנו אתי׳ עלה אלא דכיון דקא מודה דפריע הוא ושוכר מעלה הוא זה הוא מחילתה ומאן דאמרה מחול לך דמי עכ״ל ומשמע שם בב״י שדבריו הם לקושיא אדברי הרשב״א והר״ן ע״ש וכן נראה מפירש״י שם וז״ל ש״מ מדלא קיימי להכי לאו כמי הוא הכי ספי׳ וכה בעל בנות שנכתב לשמ׳ איתא לדשמוח׳ כו׳ הלכך אם מכרה זו כתובתה בחייו וחזרת׳ ומחלת׳ לבעל בתשרי מחיל׳ ושפי׳ טריף בעל עכ״ל ולאו דוק׳ כתבה שוכר אלא ה״ה אומר׳ שהיא פרוע אלא שהשוכר הוא לראי׳ שהכתוב׳ פרוע ולע״פ שהשבעה״ת שער כ״א ריש חל׳ ב׳ הביא לשון תשוב׳ הרשב״א במוכר שט״ח לחבירו שאינו נאמן לומר פרוע במגו דאי בעי מחיל׳ ושמעתתא דבבא מציעא מוכח כן דקתני מכלא שוכר בשוק וכו׳ ואם איתא דכלבורא בעלמא יכולה להפסיד הלקוחו׳ אלו טענתא איירי בשוכר כו׳ עכ״ל אין נ״ל כן אלא כמ״ש וגם בלאו הכי הא הרמב״ן והרא״ש והר״ן פ״פ כ״ל הנשבעין ושאר פוסקים והרמב״ם וה׳ המגיד והמחבר כאן וכן הבעל העיטור ובעה״ת והטור והמחבר לקמן סעיף ט׳ ודאי דלא ס״ל הכי דהא כתבו להדיא דמוכר שט״ח נאמן המוכ׳ לומר פרוע שלא ודאי כ״ל כדפי׳ דהא דנקט בב״ם שוכר משו׳ שהשוכר הוא לראיה כמי משום שיפ׳ דהיכא דאין האשה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה אבל אה״כ שנאמנת בלבורה לבד שהכתובה היא פרוע במגו דאיבעי׳ מחלה ליה או מטעם שכתבתי דכיון שהיא אומרת שהיא פרוע אין לך מחילה גדולה מזו ולא כתשובת הרשב״א וכן עיקר: (לו) ישלם לוי לראובן כו׳ טען לוי שלא מכר ולא נתן כו׳ ז״ל ס׳ המגיד ממה שאמר רבינו ז״ל ולא נתן יראה לי שדעתו ז״ל שכשאמר לוי שפרוע הוא משלם לראובן כדין מוחל שכתבתי (לקמן סעי׳ ל״ב) שחייב לשלם כל מה שבשטר ר״ל שאפי׳ מכרו במנה ושוה אלף מוליאי׳ מן המוחל אלף אף כאן כשאומר פרוע הוא משלם כל שווי השטר ואין אנו מאמיני׳ אותו לומר פרוע היה קודם המכירה (כ״ל דהיינו דוקא שיש עדים שמכרו לו דאל״כ נאמן לומר שנפרע קודם לכן במגו דלא מכרתי ולע״ג דאם היה אומר לא מכרתי היה יוצא והשתא אינו משיג ספיר אמרי׳ מגו בכה״ג כמ״ש לקמן סי׳ פ״א סעי׳ כ״ג ס״ק כ״א וסי׳ ל״ג סעיף ב׳ וכן הוכחתי לקמן ס״ס פ״ב בדיני מגו אות ו׳) ולא ישלם אלא דמים שקבל דכמלוה מקח שאינו מקח ולע״ג שאנו מאמינים אותו לענין הלוה היינו משום דמצי מחיל אבל ודאי הוא חייב בתשלומין כמו שהיה מתחייב אם מחל ואם לא תאמר כן אפילו הודה לוי שנתן לא ישלם כלום אם אנו מאמינים אותו שכבר נפרע קודם כתיבה דה״ל כנותן מה שאינו ויש לדקות ולומר שכוונת רבינו היא באמרו ולא נתן לא נתן כך באחריות או כמו לא נתן ואח״כ נפרע מ״מ עיקר הדין כ״ל כמ״ש עכ״ל ודבריו נכונים גם דעת הרמב״ם נראה כן ומ״מ יש לדחות כו׳ הוא דוחק וכן הבאתי לקמן סעי׳ ל״ב ס״ק ק״ט השלטי גבורים בשם ריא״ז וכן נראה דעת המחבר ועיקר (ומשמע דאע״ג שלא פרע לו כל דמי השטר לא שטוען שפרע לו כפי סך שקבל בעד המכיר׳ וגוזה כתרל׳ שיהא השטר פרוע לריך לשלם כל דמי השטר כיון שבגרמתו נפסד השטר: ואין להקשות ממ״ש הכנה״ת והג״ו לקמן סעי׳ ל״ד דאם הוציא הלוה שובר שהשטר זה פרוע ה״ז מקח טעות והמעות חוזרים משמע שא״צ להחזיר אלא המעות שקבל דשאני התם שמוכיח שובר א״כ אפילו בלא הודאת המוכר יתברר שמכר לו שטר פרוע והוי מקח טעות והדמים חוזרים משא״כ הכא שאינו מתברר שהוא פרוע אם לא ע״פ הודאת לוי שהרי אם היה רוצה לוי לישבע היה ראובן גובה בע״כ של שמעון א״כ מכח הודאת לוי או מכח שאינו רוצה לישבע דהוי כהודאה אינו גובה ראובן והוי כמוחל עתה ומזיקו שבגרמת לוי עתה הוא נפסד השטר הלכך צריך לשלם לו כל דמי השטר וכן נראה שמחלק בשלטי גבורי׳ בשם ריא״ז שהבאתי לקמן סעי׳ ל״ב ס״ק ק״ט ועיקר:

בזה כ״פ צ״ל לא קשה מה שהקשה הרא״ש סוף פ׳ שנים אוחזין אהא דאמרי׳ התם ש״מ איתא לדשמואל כו׳ דהא אי תמחול תצטרך לשלם לו כל דמי הכתובה וכתב שיש רוצים לומר מכח קושי׳ זו דכשמחל א״צ לשלם רק דמים שקבל מן הלוקח ולפע״ד דצריך לשלם כל דמי השטר וכמ״ש לקמן סעי׳ ל״ב ס״ק ק״ט ושפיר קאמר התם בש״ס ש״מ איתא לדשמואל משום דהתם כמי לריכי׳ לשלם ללוקח כל דמי השטר דהא אין מחזירי׳ השובר לא ע״פ הודאתה ואי לאו שהיתה מודה לא היו מחזירין לו השובר נמצ׳ שבגרמתה נפסד הכתוב׳ והרי היא כמוחלת עתה הכתובה ככ״ל ברור (וכן נרא׳ להדי׳ מדברי הב״י דמליב״ע ע״ש): (לז) ואם לא רצו לישבע משלמין ללוקח משמע שמשלמין לו כל מה שהיה שוה השטר וכן משמע בה׳ המגיד ועוד לפי מה שפי׳ בסמ״ע ס״ק ל״א דעת המחבר א״כ חייב לשלם ראובן היינו כל דמי השטר א״כ משתמא גם מ״ש המחבר כאן משלמין ללוקח פירושו כל דמי השטר דאם תאמר כל מה שקיבלו היו חייבין הם נ״כ ועוד דמסתמא מיירי בחד גוונ׳ דאל״כ ה״ל לפרי׳ ולא לסתו׳ ועוד ואין טעם לחלק בין אביהם להם עצמם דאין סברא לומר כיון שאביהן היה המוכ׳ יתחייב יותר דהא חייב לשלם יותר ממה שקבל דמי המכיר׳ וגם אפי׳ כתן במתנ׳ חייב לשלם אלא ודאי החיוב הוא כיון שאינו רוצ׳ לישבע וגורם ללוקח היזק בזה חייב מדינא דגרמי לשלם לו היזקו א״כ הכי טעמא שייך כמי ביורשי׳ מה תאמר שהיורשי׳ יאמרו אנו אין מתכוונים להזיק אלא שאנו יודעי׳ שהוא פרוע ואין אנו רוצי׳ לישבע שקר א״כ גם המו כר או הנותן יאמר טענה זו אלא ודאי כיון שאינו מכרר טענתו חייב מדינ׳ דגרמי׳ וכמ״ש לקמן סעיף ל״ב ס״ק ק״ה בשם השלטי גבורים בשם ריא״ז ואם כן ה״ה גבי יורשים וזה ברור. ומכאן גם כן סתירה על דברי הסמ״ע דלקמן סעיף ט״ו ס״ק מ״א וכמ״ש גם בס״ק כ״ג ע״ש: (לח) טען לוי שלא מכר כו׳ בלומר לוי טוען כן נגד ראובן נשבע לוי כו׳ אבל בב״י וכ״מ פירשו שלוי טוען כן נגד שמעון נשבע שמעון ולא מקשר ובסמ״ע ס״ק ל״ג כתב דהא דלא פירשו כפשוטו משום דס״ל דאם מודה לוי שנפרע וטוען נגד ראובן לא מכרתיו לך אפי׳ שבועה א״צ לשבועת לוי נגדו דהמע״ה עכ״ל ולא כהיר׳ דלמה לא ישבע לוי הא לא לפי דברי ראובן חייב לשלם לו כנ״ל וכך הם פשט דברי הרמב״ם וכן פי׳ ה׳ המגיד להדיא ומביאו ב״י וגם הר״ב רמ״א כתב בתשוב׳ סי׳ כ״ה שאלה ב׳ דנשבע לוי וגם הב״י סובר כן רק שהב״י מוסיף מדעתו שגם שמעון נשבע היסת וכ״כ הב״ח דגם הב״י מודה לזה לדינא וכ״כ העיר שושן דלוי נשבע ע״ש: (לט) שגם לענין קנייתו כו׳ עיין בעיר שושן שכתב שצריך להא דזיר לו נוף הנייר וכן הוא בבעה״ת שער כ״א ח״א בשם ה״ר נתן ב״ר מאיר וכ״כ הר״ן פ׳ הכותב גבי עובדא דמלוגא דשטרי וכמ״ש לעיל סי׳ ס״ד ס״ק ד׳ ע״ש: (מ) אינו נאמן. ומשמע דה״ה אם טוען כתבו לי במתנת ש״מ אינו נאמן ודלא כמ״ש ב״י בע״א סי׳ פ״ו וז״ל בתשובה להרמב״ן סי׳ ל׳ ולענין ש״מ שטענו האפטרופסים אם טענה שהבעל כתב׳ לה הדין עם האפטרופסים שהשטר אינו נקנה אלא בכתיבה ומסירה ואפילו ליכא עדים ורואה דהא לא שייך בשטרות מגו וכמ״ש הרי״ף פ׳ הכותב גבי מלוגא דשטרי ע״כ ותיהו אם אומרת שכתבו לה במתנת ש״מ משמע דנאמנת לדברי הרמב״ם והרא״ש שסוברים שאם כתבו במתנת ש״מ אין צריך לומר קני לך איהו וכל שעבודא דאית ביה וכמו שנתבאר בטור חשן משפט עכ״ל ולא כהירא לי דזה לא תלה ברמב״ם והרא״ש דלא״ג דסבירא להו דלא״צ לומר קני לך איהו וכל שעבוד׳ היינו כשידוע שנתן אבל מ״מ איכא באמנת שנתנם לה במתנת ש״מ תדע דהא מוכיח כן מעובדא דמלוגא דשטרי דפ׳ הכותב (דף פ״ה ע״א) ומהתם יש להוכיח דבמתנ׳ ש״מ כמו איכא באמנת

טורי זהב

ומסירה כמ״ש בסי׳ ס״ד צריך עדות שהפקידו אצלו ורואה מש״כ כאן שטוען לקחתי ממך דאין קנין כלל בלא כתיבה ומסירה א״כ כאן אלא רואה וא״צ יהא נאמן לומר לקחתי במגו דמשכון הם בידי דעשי׳ ניחא לי׳ לומר לקוח הדי שלא יוכל הלוה לשלם למלוה ככ״ל:

ס״יז ויש מי

באר הגולה

ו כתב ה״ה שכ״ל לא לבד מה שכתן בעדו אלא כל דמי שוויו ובייאר הסמ״ע ואם אין לו לשלם ויפסיד הלוקח ז נ״ז ה״ה שם בשם העיטור ח רמב״ם שם ° פי׳ ואתה חייב לי ותשלם לי ושמעון טוען אני כבר פרעתיו לך ולקחתי השטר מידך וכפל ממני ומאחר ראובן אזי נשבע שמעון ונפטר מלוי ומראובן כן פי׳ הכ״מ וב״י ט טור בשם ר״ם והרא״ש בפסקיו אפלוגתא דרשב״ג ורבי ב״ב דף קמ״ט ע״ב

הגה וכן נראה לי עיקר לענין הלכה (מא) ואפי' היה השטר לה מוכח מתוך יד שליש אף על גב דנאמן נגד המוכר שעשאו שליש מכל מקום (מב) אינו נאמן נגד הכתב ואין הלוקח יכול לגבות בשטר זה בלא כתיבה ומסירה (ב"י סוף סי' כ"ב):

יב לו ׳מכנסת לבעלה שטר (מג) אינו צריך כתיבה ומסירה ואם היא מלוה על פה אינו צריך מעמד שלשתן ואפילו אם היו נכסי מלוג:

יג ׳כיון דאין אותיות נקנות אלא בכתיבה ומסירה לז (מד) הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו השטר לא חזרה מתנתו עד שיכתוב לו קני לך איהו וכל שעבודא דאית ביה:

יד ׳אין שטר נקנה בכתיבה ומסירה אלא שטר חוב או שטר של קנייה (מה) שכתב לו שדי מכורה לך לח (מו) שהוא עיקר הקנין ובו קנה השדה ולפיכך כשמסרו הלוקח לאחר וכתב לו קני לך איהו וכל שעבודא דאית ביה קנה על ידו הקרקע אבל אם קנה הקרקע בכסף או בחזקה או בקנין וכתבו לו שטר לראיה אם מסרו לאחר וכתב לו קני לך איהו וכו' ׳לא קנה:

טו ׳הקונה מהמלוה שטר חוב שיש לו על הלוה ומת הלוה אבל אחר שלקחו מת (מז) נשבע הלוקח (מח) שלא אמר לו המוכר כלום ושאינו יודע ששטר זה פרוע וגובה ודוקא שמת המוכר אבל אם הוא חי לט (מט) גם הוא מ (נ) צריך לישבע קודם שיגבה הלוקח וכן אם הלוה קיים (נא) וטוען שהוא פרוע (נב) ואין בו נאמנות

שפתי כהן

לאמנת דא"ל כ הית' כאמנת הך איתתא דמקיים תפס' כמנו זה וכן הביא הב"י סיימן זה סעי' י"ב תשוב' הרשב"א דלעולם צריך להביא ראיה על הכתיבה ואפילו לרבא כו' וכן אינו נאמן לומר במתנ' ש"מ כתבו לו כדמוכח בפ' הכותב בעובד' דמלוגא דשטרי ע"כ וכן הביא בשם הנמוקי יוסף שכ' דברי המפרשים שאין תפיסתו ראיה על הכתיבה ולא על המסירה וה"ה אם טען שנתנו לו במתנת ש"מ צריך להביא ראיה ע"כ ולפכא למימר דהרשב"א לטעמיה אזיל ומ"ש ס"ס זה ס"ק ק"ל כ נשאו דש"מ צריך לומר נ"כ קני לך איהו וכל שעבודא כו' דמה תילי' יש בזה לענין ראיה. ועוד דהא הר"ן כתב בפ' הכותב נ"כ דאינו נאמנת לומר במתנת ש"מ כתבו לי והרי הב"י סוף סי' זה כתב שהר"ן פ' מי שמת כתב כהרמב"ם דש"מ א"צ לומ' קני כו' ע"ש וגם הרמב"ן בחדושיו פ' נט פשוט דף ק"ח ע"ב וכ"כ הריטב"א שם בפ' הכות' וכ"כ הנמ"ה"ת שער כ"א ריש ח"ח וכן הביא הנמ"ה"ת עוד שם בסוף ח"ח דברי ה"ר נתן בהר' משה וכ"ת דאינו נאמן בשום טענה בין שטען אגב קרקע כתב' לו ובין שטען במתנ' ש"מ כתבם לי והסי' גם על הראב"ד וכן עיקר וכן נראה דעת הרב בהג"ה: (מא) ואפילו היה כו' כ"ל שכ"ל ואם היה וכן הוא בעיר שושן: (מב) אינו נאמן כו' ואין הלוקח כו' יש לדקדק אמאי לא ה"ל הלוה מחויב שבוע' להכחיש השליש שהו' עד ואינו יכול לישבע שהרי אינו יודע ומשל' ולהפוסקים דבדבר דלא ה"ל לידע לא אמרינן משואל"מ י"ל דהכא נמי לא ה"ל לידע שמכרו אבל לאידך קשה ונראה דמיירי שהשליש הוא קרוב או פסול וכן בנמוקי יוסף שמתנו מקור דין זה איתא בדאמרי' בסנהדרין כו' ובסנהדרין שם בס"פ זה בורר היה השליש אשה ע"ש ודוק: (מג) אינו צריך כו' מפני שידו כידה ואין קנין לאשה בלא בעלה ומה"ט אינה יכולה למחול וכדלקמן סעי' כ"ח ועיין בא"ע סי' פ"ח: (מד) הנותן מתנה לחבירו. אע"פ שאין המתנה נקנה רק באותו שטר כגון שכתב לו שדי נתונה לך והחזיר לו השטר לא חזרה מתנתו וע"ל סי' רמ"ה ס"נ:

(מה) שכתב לו שדי מכורה או נתונה לך ר"ל ה"ה בשטרי דידן שכתוב בהן מכרתי ונתתי כדלקמן סי' קצ"א ס"נ דשטרי קנין הם וא"כ נקני' בכתיבה ומסירה וכ"כ בתשוב' מהר"מ אלשיך ס"ס ס"כ וסי' ע"ד רק שדבריו שם מגומגמים במה שנראה מדבריו דהפוסקים פליגי על הרא"ש וטו' ור' ירוחם כאן וליתא דלא פליגי רק במה דס"ל להרא"ש וטור לקמן סי' קנ"א דשטרי דידן שטרי ראיה הן אבל בשטר ראיה גופ' לא פליגי ומודו' דאין נקני' בכתיבה ומסירה: (מו) שהוא עיקר הקנין. ולא דמי לשטר חוב דהתם לא שייך ביה קנין אלא ממון שהלוהו נתחייב לו בע"פ והשטר נכתב לגבות בו ממשעבדי ובמסירת השט"ח וכתיבת קני לך כו' קונה את שעבוד הנכסים וגם אתוב הרא"ש וטור. ומשמע דכל שכן שטר חיוב שמתחייב לו עתה בשטר זה ליתן לו מנה כדלעיל סי' מ' דנקנה בכתיבה ומסירה. (מז) נשבע הלוקח. דאין נפרעין מנכסי יתומים אלא בשבועה: (מח) שלא אמר לו המוכר כלום. משמע הא אם אמר שהוא פרוע היה נאמן אפי' אחר המכירה שנפרע קודם המכירה וכן העליתי לקמן ס"ק כ"ה באריכות וע"ש: (מט) גם הוא כו' פי' שניהן נשבעין דטוענים בעד היורשים כל מה שהיה יכול אביהן לטעון ואלו היה חי היה יכול לטעון שפר' להמוכר או להלוקח מ"ה ישבעו שניהן מספק משא"כ אם הלוה חי דא"צ לישבע אלא האחד שאומר בברי שפרע לו עכ"ל סמ"ע וכ"כ הב"ח גם הוא צריך לישבע כו' שהרי כשם שיש ספק שמא פרע ללוקח כך יש ספק שמא פרע למוכר כו' ולפעד"נ לפרש בפשוטו דקאי אשבועה דלעיל שהלוקח צריך לישבע שאינו יודע הוא שפרע למוכר דשמא יודע שפרע למוכר וגם המוכר צריך לישבע שלא נפרע ואין שבועת המוכר פוטרו ללוקח דשמא המוכר נשבע לשקר והלוקח יודע שהוא פרוע וכיון שבא לגבות מהיתומים צריך לישבע נ"כ: (אבל כשהלוה חי אין הלוקח צריך לישבע דהא אין טוען שהוא יודע שפרע למוכר) מיהו נראה שצריך לכלול נ"כ שלא נפרע הוא בעצמו מן הלוה ולפי זה אפי' היתומי' מודי' שלא נפרע הלוקח כגון שיודעים שלא זזה ידו מידם משעה שלקחו וכה"ג צריך לישבע כמ"ש ודוק. (נ) צריך לישבע. וא"ת כשמת המוכר גובה הלוקח כיון דקנהו בעוד הלוה חי ובשעת המכיר' לא נתחייב לישבע עכ"פ דדלמא לא יטעון הלוה שפרעו אין זה בכלל אומרים אין אדם מוריש שבועה עכ"ל סמ"ע ואין לשונו מדוקדק דאפי' היה הלו' טוען שפרעו קודם שמכרו לוכא הכי דלא אמרינ' אין אדם מוריש שבועה אלא גבי שבועה דבא ליפרע מיתומים ולא כנגד הלוה דהכא לא דלא לוסיף עלה כדלקמן סי' ק"ח סעיף י"ד והכא היינו טעמ' כמ"ש הרא"ש והר"ן דכיון שמכרו אין עליו עיקר חיוב שלא משביעי' אותו מפני שהוא נאמן לומר פרוע במגו שיכול למחול ע"ש. (נא) וטוען שהוא פרוע. שפרע למוכר ואמר ישבע לי המוכר לכך צריך לישבע והיינו שכתבו הרמב"ם והמחבר לעיל סעי' י"א ואם טען שמעון שפרע ללוי ואמר ישבע לי כו' אבל אם אינו אומר ישבע לי א"צ שאומר שפרעו א"צ לישבע כדלקמן סי' פ"ב סעיף ב' אבל כשמת הלוה צריך לישבע נגד היורשי' אפי' אין אומרים ישבע לנו דאין נפרעי' מנכסי יתומים אלא בשבועה כדלקמן סי' ק"ח סעיף נ' וע"ש: (נב) ואין בו נאמנות. אבל אם יש בו נאמנות א"צ לישבע והלכך אף שאינו רוצה לישבע גובה הלוקח אבל כשאין בו נאמנות וצריך לישבע א"כ כשאינו רוצה לישבע אף שאינו אומר שפרעו מ"מ לא יפרע לו הלוה אבל אם מודה שהוא פרוע אף שיש בו נאמנות פטור הלוה כמ"ש לעיל סעי' י"א ס"ק ל"ד והמוכר משלם ללוקח מה שמפסידו בדבורו וכ"כ הרא"ש והר"ן וה' המגיד ושאר פוסקים שנאמן לומר פרוע במגו דאי בעי מחיל:

וכתב ב"י בסעיף י"ד וז"ל ונראה דהיינו דוקא כשהמוכר מודה שהוא פרוע אבל אם אומר עיינתי בחשבוני ולא מצאתי לו נגיה אידי אי לא ידיעה מילת' בסהדי לאו כל כמיניה דהמוכר דה"ל כההוא עובדא דהכהו גיכא' דספ"ק דגיטין וכ"כ בספר התרומות שער כ"א עכ"ל וכן הביא הב"י א"ח כ"כ במחו' י"ב דברי הנמ"ה"ת שכתב דא"י לומר עיינתי בחשבוני ושעיתי אלא כי ידיעה מילתא בסהדי ע"ש בבית יוסף ואחריו נמשכו הד"מ והסמ"ע ס"ק ל"ב שמחלקין בין פרוע ובין עיינתי בחשבוני ע"ש ולפע"ד זה אינו

מאירת עינים

דאין זה מינוס שצריך להרחו' השט' להוצי' מיד הלוקח וכ"כ הב"ח בשם רשב"א ע"ש ועיין מוה' בסי' פ"ד סק"ג: לה מוכח מתוך יד שליש כו' הטעם דלא עדיף השליש מהלוקח ואלו היה ביד הלוקח לא היה נאמן בלא כתיבה ומסירה: לו מכנסת לבעלה שט"ח כו' הטעם דידה כידו ואין קנין לאשה בלא בעלה ועד"מ ובהגהותיו מ"ש בזה ועיין בא"ע סי' פ"ח: לז הנותן מתנ' לחבירו כו' פי' אע"פ שלא נעשה קנין אחר להמתנה אלא בשטר זה כתב לו שדי נתונה לך ומסרה לידו אפ"ה לא חזרה המתנה בהחזיר ומוסר השטר בידו עד שיכתוב לו קנה לך איהו וכל שעבודא אבל כשיכתוב קאמר להנותן כתב מקרע שדי נתונה לך ודאי מכני אותו כתב לאוד דאז קנהו באותו כתב כיון שקנהו בכתב זה בראשונה מהנותן וק"ל: לח שהוא עיקר הקנין ובו קנה כו' ובשט"ח אף שאינו עיקר החוב אלא על ידי שהלוהו לו ע"פ נתחייב ונשתעבד לו והשטר אינו אלא לראיה' אפ"ה בשט"ח דלא שייך ביה קנין אחר וכדי שלא יוכל ללוה הוללהו לתקן שיוכל למוכרו משא"כ בשאר שטר ראי' דלא שייך ביה כעיל"א דלא ועוד דלא עדיף האי לוקח שני מלוקח הראשון וכמו שהראשון קנהו בכסף או בשטר או בחזקה או בקנין והשט"ל לקח לא לראיה גם לוקח השני יקנהו בא' מהקניני' כ"כ הרא"ש והטו' ע"ש:

לט גם הוא צרי' לישבע פי' שניהן נשבעין דטוענין והטוע' שהב"ד טוענין בעד היורשין מה שהי' אביהן יכול לטעון ואלו הי' חי הי' יכול לטעון שפרעו להמוכר או להלוקח מ"ה ישבעו שניהן מספק משא"כ אם הלוה חי דא"צ לישבע אלא האחד שאומר בברי שפרעו לו להמוכר או להלוקח דהרי לא לשניהן פרעו: מ צריך לישבע וא"ת כשמת המוכר גובה הלוקח בשבועה כיון דקנהו בעוד הלוה חי ובשעת המכירה לא מחייב לישבע עכ"פ דדלמא לא יטעון הלוה שפרעו אין זה בכלל אומרים אין אדם מוריש ממון שיש עליו שבועה וכו' ע"ש

באר הגולה

י כן השיב הרמב"ן [ג] קנה בתקנת חכמי' יוס"כ כל הטור ממשמעות הגמרא שכרייתא ב"ב ריש דף קמ"ט ובתשו' ל"ל שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו מ ומפרש טעמא שהרי גם הראשון לא קנה השדה באותו שטר והיאך יפה כח השני לקנותו באותו שטר נ שם וכ"כ אביו הרא"ש בשם הרמב"ן בסיף שבועות

יח א יש מי שאומר (סז) שאם זקפן במלוה: על שמו דינו כגבה:

יט ב ראובן שהיה לו שטר חוב על לוי ואמר ליהודה מנה יש לי בידך בשטר מט תנהו לשמעון במעמד שלשתן (סח) קנה שמעון אף על פי שלא נתן לו השטר ונשתעבדו לו הלקוחות כמו שנשתעבדו (לראובן) אלא שאין שמעון הזוכה יכול להוציא גוף השטר מיד המלוה אלא שמעון תובע ללוה ואם יכפור או שהוצרך לגבות מהמשועבדין בית דין נ כופין למלוה להוציא השטר ודנין על פיו * ג פרעו הלוה לשמעון הזוכה מוציאין גוף השטר מיד המלו' ומחזירין אותו ליד הלוה:

כ ד ראובן הפקיד שטרי חובות אצל שמעון ואמר לו שטרות שהפקדתי בידך נא תנם ללוי במעמ' שלשתן כל זמן שלא חזר בו ראובן יש לשמעון ליתנם ללוי חזר בו יש לו להחזירם לו שכל זמן שלא קנה השעבוד שבהם לא קנה גופם נב בין במסירה בין בחליפין בין במעמד שלשתן (סט) ה ואם כתב לו והקנה לו הן וכל השעבוד שבהן * והמחהו אצל אותו שמופקדים בידו (ע) המחאה זו כמו מסירה ונמצא שהם קנויים לו בכתיבה ומסירה:

כא ו ראובן היה לו שטר על שמעון ולוי חתום בו ומכרו ללוי העד אין לוי חשוב נוגע בדבר ולא חיישינן לחשדא לומר שהוא חתם לו שקר כדי שיקנהו ממנו אחר כך לפי שהעד האחר לא היה מסכים עמו להעיד שקר בשביל הנאתו של לוי (נג ודוקא אם העד חתום על השטר אבל לא יוכל להעיד על פה) (כ"י בשם י התרומות) (עא) ז אבל אם מכרו

מאירת עינים

כתב כ"ו ומשם ל"ה ע"ו: מט שלשתן פירוש ראובן אמר תנהו לשמעון כשהן במעמד שלשתן יחד דהיינו ראובן ושמעון ולוי וזה מהני כמלוה ע"פ כמו שיתבאר לקמן בר"ס קכ"ו וכאן כ' הטור והמחבר ללמדנו דכשנותן לו החוב במעמד שלשתן אע"ג דקנה שמעון המלוה והשעבוד מהלוה ומלקוחותיו אפ"ה אינו יכול להוציא גוף השטר מראובן מפני שאותיות יש להן שני קניני' קנין גוף השטר וקנין השעבוד ואין א' מהם נקני' בהקנאת חבירו וכ"כ הטור ע"ש: נ כופין למלוה להוציא כו' ל' הטור שראייה של הזוכ' היא אבל המלו' ואין כופין לו עדותו ולראייתו עכ"ל וכן כתב הטור והמחבר בס"ס י"ו ע"ש: נא תנם ללוי במעמד שלשתן כו' האי דין אינו דומה לדין שלפני זה שגם הי' הלו' וגם שמעון הזוכ' במעמד בשעה שזוכה לו המנה אלא שלא הקנה לו גוף השטר וכאן איירי דלא הי' הלו' במעמד רק הנפקד היה במעמד עם המפקיד והמקבל ומן הדין הי' זוכה לוי בגוף השט"ח שהקנה לו על ידי שמעון כיון שהיו שניהם במעמד אלא משום שלא זכה בהשעבוד כיון שלא היה הלו' במעמד לא הקנה לו נ"כ גוף השט"ח וק"ל: נב בין במסירה בין בחליפין בחליפין כבר כתבא' לדברי המח' ס"ל וגם בטור לדעת הרמב"ן דלא מהני לו' בחליפין כתיבת קני לך איהו כו' וה"ק כל היכא דלא קנה השעבוד כל א' לפי מה שהוא הן בחליפין והיינו דכותב לו קני לך כו' ולא מסר לו השט"ח הן במסירה והיינו דמסר לו ולא כתב לו קני כו' לא קנה גוף השטר: נג ודוקא אם העד חתום כו' הטעם דכל שנחת' מחשב כאלו נחקר' עדותו בב"ד כשעת חתימ' ואז לא הו' נוגע בדבר משא"כ כשאינו חתום ובא עתה להעיד דעת' כשע' עדות כבר

שפתי כהן

לא הוסיף עוד ולקמן סי' ר"ב סעיף ג' וסעי' י"ג ומכמה דוכתי דאף אם תפס לא מהני כשאין הקנין כלום כ"ש) וא"כ דברי הר"כ והב"י ע"ס ק"ו שכתב אחריו צ"ע (עיין בתשו' מבי"ט ח"ב סי' רס"ו): (סז) שאם זקפן כו' נראה דדין זה נלמד ממאי דאמרי' בס"פ הכותב כתב לו' שטר' על שמיה וכדלקמן סעיף כ"ג דאלמא כשזוקפן על שמו דינו כגבה ועוד דמסת' כן מהדיני' שנתבארו לקמן סי' ס' ז' מסעיף י"ד עד סעיף י"ח ומזה שנתבאר בי"ד סי' קע"א גבי לוה מן הגר כו' ע"ש וכן עיקר: (סח) קנה שמעון כו' ונשתעבדו לו הלקוחות כו' ולפי מה שהעליתי לקמן סעי' כ"ט ס"ק כ"ד בארוכו' דאינו נקנה במעמד שלשתן אלא גוף החוב אבל לא שיהיה מלוה בשטר ליתנהו לכל דינים אלו שבסעי' זה ולא נשתעבדו הלקוחו' לשמעון ויכול לומר לאו בעל דברים דידן את וגם לוי נאמן לומר פרעתי לשמעון כל שאין השטר בידו בכתיבה ומסירה. ולפי זה גם אין כופין למלוה להוציא השטר. והיה נראה לומר דכיון שנסתלק לוי מתחלה במעמד שלשתן והמחהו לשמעון אם כן הוי ליה השטר שבידו פרוע אך נראה כיון דלא נפרע בהדיא וגם לא מחלו בפירוש מסתמא השטר שבידו הוא עד שיפרע לשמעון ואם לא יפרע לשמעון או יכפור לו ויאמר פרעתי לו יוכל לחזור ולהקנות השטר לשמעון בכתיב' ומסירה ויגבה ממנו ואף על גב דבעלמא מיד שמחהו שוב אין למחאה כלום על המחאה הכא כיון שהכוונת המחאה השטר אלא מסתמא אדעתא דהכי הניחו שלא יתבטל עד שיפרע לשמעון בבירור. ולפי זה אם ראובן היה חייב לשמעון והמחהו ללוי כדי ליפרע בזה חובו ואחר כך אומר לוי פרעתי לשמעון או שהולך לגבות מן הלקוחות כופי' לראובן שיתן כתיבה ומסירה לשמעון דמאחר שהשטר נשאר ביד ראובן אדעת' דיכו' להקנותו אחר כך לשמעון בכתיב' ומסיר' אם כן מסתמא גם אדעתא דהכי נסתלק שמעון מראובן ללוי והלכך מאחר שעכשיו אומר שמעון שלוי אינו פורע לו או שצריך לגבות מן המשועבדים צריך ראובן ליתן השטר לשמעון בכתיבה ומסירה ויפרע לו מעותיו שהיה חייב לו אבל אם לא הי' חייב ראובן לשמעון כלום רק שיתן לו במתנה החוב שהיה לו ביד לוי והמחהו אצל לוי במעמד שלשתן אינו מחויב ליתן לו עוד השטר בכתיבה ומסירה כי מה שנתרצה ליתן לו במתנה נתרצה ומה שלא נתרצה לא נתרצה. הלכך אם לוי אומר פרעתי לשמעון נאמן וכן אפילו מודה שלא פרע אינו יכול לגבות מהמשועבדים דחיישינן לקנוניא וכדאיתא בדוכתי טובי דהיכא דיכול לטעון פרעתי אין גובי' מן המשועבדי' וכדאתבאר לעיל סי' ל"ט סעיף י"א ס"ק כ"א ולקמן סי' ע"ט סעי' י"ב ס"ק כ"ט אבל אם רוצה ראובן אחר כך מרצונו הטוב לתת השטר בכתיבה ומסירה לשמעון יכול לגבות החוב מלוי ולא יהא לוי נאמן לומר פרעתי וגם יוכל לגבות מן המשועבדים. כך נראה לי בדינים הללו: (סט) ואם כתב לו כו' והמחהו כו' נראה שהלשון מהופך ובעינן שהמחהו תחלה ואחר כך כתב לו דהא בעינן המסירה קודם הכתיבה כדלעיל סעי' ד'. כן נ"ל: (ע) המחאה זו כמו מסירה כו' ל"נ על הטור והמחבר שכתבו כן בפשיטות שהרי הרמב"ן חולק על זה ומביאו הבעה"ת בשער כ"א סוף ח"ג וכמ"ש ב"י בעצמו וגם קשה שהרי הרמב"ן כת"ש דלדברי הרא"ב"ד דשטרות נקנין בחליפין ה"ה אם המחהו קנה אותם דהוי ליה המחאה במקום מסירה כו' אלא שאין דעת הראשונים נראה כן עכ"ל הרי דמעמד שלשתן וחליפין חד דינ' אית להו ואם כן מאחר שפסקו הט"ו לעיל סעיף ד' דשטרות אינ' נקני' בחליפין דחליפין לא הוי כמסירה למה פסקו כאן דהמחאה הוי כמסירה וכן הקשה בס' גי' תרומה שער כ"ח ואולי סבירי להו לחלק וצ"ע: ומ"מ לענין דינ' אין להוציא נגד סברת הרמב"ן וכן נראה דעת הריטב"א פ' האיש מקדש וז"ל ודין מעמד שלשתן איתא בכל דבר שגופו ממון ולאפוקי שטר דבעי כתיבה ומסירה ולא מיקני במעמד שלשתן כמופקד אלא אחרי שקבל עליו ליתנו לזה דמאי מהני להאי קבלתו אבל בפקדון דעלמא כיון דקבל עליו זה כתרוקנה רשות מפקיד מעליו ונתחייב זה ליתנו לו וזה מבואר עכ"ל וליכ' למימר דמיירי בלא כתיבה דהא מחלק בין דבר שגופו ממון ולאפוקי שטר כו' ועוד דאם כן מאי צריך למימר דמאי מהני קבלתו על זה כו' תיפוק ליה דליכ' כתיבה אלא ודאי רוצה לומר כיון דשטר אין גופו ממון ואינו נקנה אלא בכתיבה ומסירה לא מהני מעמד שלשתן אף בכתיבה ועוד דאם כן לא הוי ליה לסתום אלא לפרש דהיינו כשלא כתב לו קני לך כו' אלא נראה שדעתו כדעת הרמב"ן: (עא) אבל אם מכרו לשני עדים כו' אין יכולי' לגבותו. דין זה אף שגם הטור כתב כן והוא מבעל התרומות לא נהירא לי דאם איתא דבכה"ג חיישינן להכי לענין שאין יכולי' לגבות בו אם כן גם כשמכרו לא' ניחוש להכי והיאך כיון שהאחר לא היה מסכים עמו אם כן אנו כבשר כל השטר על פי עד אחד וכה"ג כתבו התוספות פ"ק דגטין (דף י' ע"ב) והרשב"א ורבינו בפי' שם אהא דאמרינן התם וכגון דחתים ישראל לבסוף דלאו דכותי חבר הוא לא הוה מחתים ליה מקמיה ותי' לתימה אם כן כולי שטר' מתקיים אפומא דחד ישראל דחתים לבסוף ויש לומר דאין לחוש כיון דהוי כותי כשר מדאורייתא דגרי אמת הן עד כאן לשונם ואם כן כיון דליתא להאי בכ"מ פ"ב דיבמות ובהרי"ף והרא"ש שם וכל הפוסקים דעדים החתומים על שטר מקח יכולי' ליקח ולא חיישינן להכי והמקח מתקיים אם כן בשנים כמו

באר הגולה

א ר' ירוחם כתית י"ל
ב טור בשם הרמב"ן כ"ב בה"ת שער כ"ח
ג שם כ"ב בה"ת שער כ"ח
ד שם ושם
(* כתב הג"ך נראה שהלשון מהופ' ובעינן שהמחהו תחלה ואח"כ כתב לו דהא בעינן המסירה קודם הכתיבה כדלעיל סי' ד'
ה שם סעיף כ"א כ"כ בה"ת בשער כ"א מברייתא עדי' החתומים על המקח וכו' יבמות דף כ"ה ע"ב וכ"פ הרי"ף שם וכתבו התוס' שם מ"א בעל כפם יתרחק מזה מברייתא דחולין דף מ"ד ע"ב וכן העדי' שאשר וכו' אבל חכמים אמרו התרחק מן הכיעור ומן הדומה לו
ו שם בשער כ"א
ז גם זה

טורי זהב

סעיף כ"א ולא חיישינן לחשדא כו' תיקן בזה הטו' והמחב' ב' קושי' הא"ש בסעי' כ"ב שכתב א"כ שמעון נוגע בעדו' הוא וה"ל כימ' סבי' והב' מאי מהני עד הב' הא אין כאן אלא עד א' כשר וע"ז תי' דכאן אין פסול מן הדין כיון שהיו החתומות בהכשר והעדים החתומים כנחקרה עדותן דמי רק משום חשד היה לנו להחמיר כדאית' ביבמות בפ' כיצד אכס שאסר אסם על בעלה לא ישאנה מפני החשד מ"מ כתב דכאן אין חשד כיון שיש עוד עד כשר לאפוקי בסעי' כ"ב יש פסול מן הדין בשעת החתימו' שחתם שמעון להכחתו או אין מועיל העד השני

עז חוב לך בידי פרוע כו' לכיון דלא הזכיר סכום החוב אמרינן דכל השטרות שכתבין עליו הן בכלל אותו החוב וע"ל לעיל סימן כ"ד וסימן ס"ג:

סו א אותיות אין נקנין כו' ל' הגהות מיי' פ"ו ואין קונין מילי במילי כ"ל דאין קנין סודר ותליפין קלין כ"א אדבר שגופו ממון והו' בידו משא"כ שטר זה דאינו אלא לראיה שכך וכך חייב ושהשדות של הלוה משועבדי' לו אבל עליין אינו שלו דקי"ל כרבא דאמר כ"מ מכאן ולהבא הוא נוב' ולכך אפי' מסר השטר ביד הזוכה כו' וקי"ל בע"פ קני לך איהו וכל שיעבודי' עדיין מילי במילי הוא עד שיכתוב לו אתה פלוני קנה שטר זה ממני על פלוני איהו וכל שיעבודיה דכתיבה זו מחשב מעשה והוא עצמו הקנין וא"ל קנין אחר דומה למ"ש קרקעות נקנין בשטר והיינו שכותב על נייר שדה פלוני קנויה או נתונה לך כמ"ש בסי' קצ"א אף שבקנין שטרות כעינן עוד שימסור לו השט"מ עם נייר זה שכתוב בו קני לך איהו וכל שעבודו והיה אם כת' על השט"מ בעצמו קני לך איהו וכל שיעבודו כמי סני בהכי ועפ"ר שכתבתי והוכחתי זה דלא סני בפתיב' הני תיבות לחוד אלא צריך לכתוב אני פב"פ מקנה לך פב"פ שטר זה על פב"פ איהו וכל שיעבודי' ע"ש:

מוען כדי ולומר שהוא לו ויחשת סכי' מחויב למחול לו דאי לפרעון והגדול מחול והר"כ קיל"ר בדבר ודוק: (עט) שטר א' מחול לך כו' ע"ל סי' רמ"א סעי' ב' בהג"ה ומ"ש שם:

סו (א) אותיות אין נקנין כו' כתב הסמ"ע ביצין בהר"ן פ' הכות' ובב"י פ' מי שמת אי מכיר' שטרות דאורייתא או דרבנן וכ"מ אי מוכר שטרותיו לעכו"ם ועד"מ א' עכ"ל ולי נרא' עיקר דמכירת שטרות דאורייתא' וכן פסק הריטב"א בתשובה ומביא' ב"י בסי' זה ומהו ע"ז וכתב שכן הסכימו כל רבותיו ותלמידיו הרמב"ם פ"ו מה' מכירה ע"ש וכ"כ העיר שושן לקמן סעי' כ"ה דקי"ל מכיר' שטרות דאורייתא וכן נראה דעת המחבר שם וכמ"ש שם בס"ק פ"ג וא"כ שוב לקחות לך דפ' הזהב כמו שהוא בתוספו' והר"ן ומ"מ כיון דפשט' דמילתא לא משמע הכי מכין למו לבדות סברא ולומר דמכירת שטרות דרבנן אם שלא כמ"א בב"ם ולדרכה פשט' דש"ס משמע דהוי דאורייתא וה"ה הב"י סי' זה סעי' כ"ג בשם תשובת הרא"ש כלל ס"ע דכפ' מי שמת משמע שהוא מדרבנן אמת שהרא"ש כתב שם כן וכ"כ עוד הרא"ש בפסקיו בפ' הכותב אבל באמת לא משמע כפ' מי שמת מידי והמו שיתבאר ומה שיכול למחול היינו כמו שכתבו הרי"ט כת פ' הכותב והרא"ש והר"ן שם בשם רבינו תם דהיינו טעמא לפי שאני שעבודי' דם למלוה על הלוה שעבוד גופו של לוה שהוא מחויב לפרוע והוא עיקר השעבוד ושעבוד על נכסיו

אם לא יפרע אלין ערב לנכסוהי דאינש איתן ערבין ליה ושעבוד שיש למלוה על גוף הלוה לאו בר מכירה הוא ואינו מוכר אלא שיעבוד הנכסים לבד וא"כ אינו מוכר לא פקע אבל כי חזר ומחל ופקע שעבוד הגוף ממילא פקע שעבוד הנכסים שאינו אלא מדין ערב עכ"ל ומ"ש הב"י לקמן סעיף כ"ג והפוסקי' בשם הרי"ף פ' הכותב דס"ל מכירת שטרות דרבנן לא ירדתי לסוף דעתם ונראה שהביאו להרי"ף קושיא לו' בתחלת דבריו קושית התוספו' דפ' הכותב אמאי יכול למחול (וכן משמע בר"ן וכב"י שם שכתבו והטעם שיכול למחול כו' כתב הרי"ף ז"ל כו' ע"ש) לכך כתב ואזיגן למקנת רבותא כו' ואם כן בע"ל כרחך כמה שהביא הרי"ף שם הש"ס דפ' מי שמת ר"ל דהיינו טעמא משום דמכירת שטרות דרבנן דלא"כ לא תירץ הרי"ף מידי דקושיא ליה מעיקר' אבל לפע"ד דהרי"ף לא קשיא ליה מעיקרא אמאי יכול למחול דיכול להיות דסבר כר"ת שאני שעבודי' וא"ו דס"ל כיון דשטרות אין גופן ממון יכול למחול אלא דקשיא ליה אמאי אמרינן דאם חזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל וכתבו במתנת ש"מ אינו יכול למחול מאי שנא שטר מרע מבריא וע"ז קאמר ואזיגן למקנת רבותא כו' ודומה לבריאם אלא דה"ט דמתנת ש"מ עשאוה כנ"ל תורה ונראה דמפרש הרי"ף הש"ס דפרק מי שמת כמ"ש התום' פ' אזהב דף נ"ז בשם ר"י ופרק הכותב דף פ"ח ע"ב ופרק הספינה דף ע"ז בשם רבינו תם וכך כתב הר"ן פרק הכותב והנמוקי יוסף פרק מי שמת דה"פ אי אמרת בשלמא דאורייתא משום הכי אינו יכול למחול דה"ל כמו יורש דאורייתא מוהעברתם את נחלתו יש לך העברה אחרת שהיא כוו ופשיטא דאין יורש יכול למחול חלק יורש שלחברו אלא אי אמרת דרבנן אמאי אין היורש יכול למחול אלא המקבל מתנה אינו יורש מדאורייתא ומשני עשאוה כבעל תורה כמו יורש דאורייתא שלא תטרף דעתו עליו ופירוש זה עיקר בש"ס ומוכרח הוא לפי רוב הפוסקים שפסקו מכירת שטרות דאורייתא וכן עיקר וכמ"ש (וכ"כ בעיר שושן לקמן סימן רנ"ג סעיף ד' ובסמ"ע שם ס"ק י"ח השיג עליו וכתב ולא בהירא כו' עיין שם ודבריו תמוהין ודבלי הע"ש עיקר בש"ס ומוכרח לומר כן לפי הסכמת רוב הפוסקים דמכירת שטרות דאורייתא וגם איסתמיטתיה להסמ"ע דברי התוספות והר"ן והנמוקי יוסף הנ"ל שהבאתי שהם מפורשים כדברי העיר שושן ע"ש) ואם כהסכמת הפוסקי' בדברי הרי"ף עיקר הענין חסר מן הספר שהרי לא הזכיר הרי"ף כלל בתירוצו דמכירות שטרות דרבנן רק הביא הש"ס דפ' מי שמת ועוד שכתב הרי"ף והא דאמרי' מודה שמואל שאם נתנו במתנת ש"מ שאינו יכול למחול לאו דש"מ גופי' קיימי' אלא איורש קיימינן ומה"ט אין היורש יכול למחול מגום דמתנ' ש"מ עשאוה במתנה דאורייתא כו' משמע דלא בא אלא לתרץ אמאי אמרי' דמודה שמואל שאם נתנו במתנת ש"מ אי' למחול אבל הא לא קשיא ליה מעיקרא דאמאי אמר שמואל יכול למחול (וכן משמע עוד להדיא בהרי"ף פ' מי שמת שכתב פי' הא דאמר שמואל אי' למחול היורש קאי ולא אש"מ גופיה וכבר בריכנא להא מילתא שפיר בפ' הכותב עכ"ל משמע דלא בא בפ' הכותב רק לתרץ אמאי בש"מ א"י למחול וכדפי') ועוד שכתב הרי"ף ומה"ט אין היורש כו' עשאוה במתנה דאורייתא כמאן דאתי' ליה לידי' דמקבל והיינו דאמרי' לבריא"מ ככתובים ומסורי' דמי ומשום הכי לא יכול יורש למחול דלית ליה מאי למחול ובהדיא אמרי' בפ' מי שמת כו' עד ועשאוה כבעל תורה דמטיא לידיה דמקבל עכ"ל ואם איתא כ"ל להרי"ף להאי טעמא דכמטיא לידי' דמקבל דמי ולא יכיל יורש למחול דלית ליה מאי דמחיל כו' הל"ל לתרוצי בקצור דמשום שלא תטרף דעתו עליו עשאוה כבעל תורה ובבעל תורה א"י למחול אלא ודאי הרי"ף מפרש הש"ס דר"פ מי שמת כמו שפירשו התוספו' והר"ן וכ"י שהבאתי ולהכך אפילו הוי כבעל תורה יכול למחול ולהכך הוכרך לומר דכמאן דמטיא

טורי זהב

טורי מכרין וכלא נותן סי' במנין כו' הוא תמוה מאד מ"ש לפמתני' מוכח דעיקר אתא לאשמועינן לבריכה הוי סי' עכ"ל והוכחותיו כתובות למעלה וז"ל דמדקתני במתני' בריכה משמע דעיקר רבותא דתנא לאשמועינן דסי' דבריכה לחוד מהני כו' דא"כ ל"ל למיתני בריכה כלל עכ"ל נשג מעיניופלא כי לע"ד אין כאן הגנה ולא הכרח כלל דודאי איצטרך למיתני בריכה דא"ה לא היה צריך להכריז כמ"ש הרא"ש בהדיא שאז לא כפל אהדדי ומתייאש ודוקא בקשר אמין שאינו כות להפרד כמ"ש הטור ז"ל ומ"ש עוד מדקתני תכריך כו' כריכא אין זו ראי' כלל ולא מ"ש א"כ הכי הל"ל תכריך או אגודה של שלשה שטרות דקדרבה מהכא סייעתא לדעת הרא"ש ז"ל דאי תנא הכי הו"א דבעינן תלי סימני' סי' הכריכה וסי' המנין להכי פלגינהו בתרתי בבי לאשמועין דלא ראי זה כראי זה דהמנין לחו' סי' והכריכ' כדי שיוכל ליתן סי' ולא יתייאש והקדים הכריכ' כלומר הסיבה הקודמת למוכבי שהכריכה סיבה לשיועיל סי' המנין להכריז והמנין הוא התכלית הבא באחרונה שמכחו הוא זוכה בשטרות ומ"ש עוד ולדפריך ש"מ קשר הוה סי' כו' ואי במתניתין קשירה לחוד לא הוי סי' כו' איפכא איכא למידק לקשורה לא הוי סי' כו' ממילא כפל דודאי המקשה סליק אדעתי' מדפלגינהו בתרתי בבי דכל א' מהם בפני עצמו הוא סי' ודייק מריש"מ קשר הוי סי' אבל לדברי הרא"ש לפי המסקנ' הם כמו שיבאר בפתור"מ עול וז"ל ועוד קשה על הרא"ש כו' מספקא לי' לש"ס אי מנין הוי סי' כו' וכמ"ש התו' כו' אמאי לא מוכיח מהכא עכ"ל תמהתי על פה קדוש יאמר דבר כזה ולאו עיניו ז"ל קמי הדבור הראשון ולא תמיו האחרון שכתבו התו' דמאי למידק' דמנין וקרוזו' הוי סי' ה"נ הוי מצי למידקי דכריכ' ומנין הוה סי' ומה ענין שמיטה אצל הר סיני הלא דברי הרא"ש אמורי' לפי האמ' דקי"ל מנין הוי סי' אבל ממתני' לחוד אין ראי' דהוכ' למידקי לתרתי בעינן ובזה כלתה אתלוו מה דכתב אח"כ דלפי' הרא"ש ק' דהו"ל תכריך מכרין דאפתי לא ידעינן דמנין לחוד סני ואף לפי האמ' דקי"ל מנין לחוד סני כמי לק"מ דאין לנו להרכו' בסימני' בשני' הכריזה דוזמנין דקיב"מאי וכשם המנין נופל' פליגי ר"י ור"כ אי מכריזין בלימ' או אבל"דתא פתוח אבל כ"ע מוד' דאין מכריזין שום סי' ובהודעת המנין לחוד סני וכל זה ברור כשמש בתלי השמי' עשרה להרא"ש וקילורית לעיניים ע"כ מנ"ה) (בשם מהר"שק בב"י ד"ה כתב הרא"ש בתשו' כלל ע"ו וסו"על הו"א דליתא וכו' ודברי שו"ע דהא מסייע התם דוקא בשטר מודה דקיימי' לפריעה בת יומא וא"כ אפי' לית' קמן חיישי' ועיי' בסמ"ע ע"כ):

ס' ס"ו סעיף א' מיהו יכול לתפוס הנייר כו' משמע מלדבריו דלא כב"י שכתב כאן דמ"ש הטור בסי' ע"ו דהלוקח משתמש בנייר הוא חולק על

כ' מודה ש' דרכ' שם

סו

א אומר' דאי' אומר' הלכתא וכו' ב' בריש דף ע"ז בנידם' הרי"ף וכן הרמב"ם בפ"ו מה' מכירה וכן דעת התוס' והרא"ש שם וכתב הסמ"ע דה"ה אם *כתב על השטר אני פב"פ מקנה לך פב"פ שטר זה על פב"פ איהו וכל שיעבודיה שאי' כיה

מכרו לשני עדים החתומים עליו חיישי' להכי ואם אין הלוה מורה בו אין יכולין לגבותו:

כב פ ראובן שיש לו שטר על שמעון (עב) ונתנו ללוי בכתיבה ומסירה **נד** והיה שמעון א' מעידי המתנה ואחר עמו ורוצה ראובן לחזו' מהמתנה וטוען שהשטר פסול לפי ששמעון הוא נוגע בעדות שרוצה להעיד כדי שיפטר מבעל דינו שהשני נוח לו הדין עמו והרי הוא חשוב נוגע בדבר:

כג (עג) ט המוכר שטר חוב כרינו **נה** (עד) אם חזר ומחלו ללוה (עה) מחול (**נו** (עו) ואפי' אין ללוקח מקום לגבות (ומאי

כמי ומה דמחלק הרי"ף שם בין עד אחד לשנים היינו לענין לכתחל' משום חשד דעד אחד יכול ליקח אפי' לכתחל' ולי"ח משום חשדא דודאי האחר לא היה חותם עמו שקר בשביל הנאתו ומש"כ כששניהם קונים איכא חשדא לכתחלה עיין שם שמשמע כך להדיא אבל פשוטא דאם כבר מכרו לשנים בדיעבד יכולי' לגבות בו והכי מוכח נמי בתוספות ריש פ' שטרות דלאחר שיצאו שם אית' דאפילו יחיד מומחה שדן את הדין יכול ליקח אפילו לכתחלה ולאידך שיטה שם משמע דבדיעבד מיהו אם קנה המקח קיים עיין שם ודוק · מיהו בכל התרומות גופיה לית' הכי ליתא דאין יכולי' לגבותו ומפשר לדחוק ולומר דאה"נ דלענין אם יוכו לקנותו לכתחל' איירי דאיכ' למיחש ולא יקנו אותו אבל לדברי הט"ו שכתבו אבל אם מכרו לשני עדים החתומים עליו חיישינן כו' ואין יכולי' לגבותו צריך לי עיון: (עב) ונתנו ללוי בכתיבה כו' כלומר שלוי אומר כן וראובן כופר אבל אם מודה ראובן קנה לוי אף על פי שהשמעון נוגע וכן משמע מסוף דברי הט"ו וכן כתב הסמ"ע סעיף קטן כ"ד וכן בדין למה בכך ששמעון נוגע אם ראובן מודה שנתנו לו בכתיבה ומסירה ושמעון עד בדבר וה"ה בכל דבר שצריך עדים בענין אם הבעל דבר מודה שאלו הם עדים אף על פי שא' מהן נוגע או אפילו שניהן נוגעין הענין כשר ועוד דהכא אין צריך עדי' כלל דלא איכנו שהדי אלא לשקרא וכמו שכתבתי לעיל סעיף כ' ס"ק י"א ע"ש: (עג) המוכר שט"ח כו' בתשובת מבי"ט ח"ב סי' ש"כ ט פסק על מי שחייב לחברו מנה בשטר ומכר השטר בפקות לאחר שיכול הלוה לומר למלוה אני אתן לך כמו שנתן לך אחר ואין המלוה יכול למכור ואפי' מכרו כבר יכול לעכב המכירת שטרות הוא דרבנן כו' ע"ש והביא ראיה מלקמן סי' ש"ו ס"א ולא כהילכתא וכפרט לפי מ"ש לעיל סעיף א' ס"ק א' דמכירת שטרות דאורייתא ולקמן סי' ש"ו אין ראיה דהתם הבית הוא שלו נמי יש לומר לוה השכירו ולא לאחר וקל להבין ועיין מה שכתבתי לקמן סי' קנ"ה סעיף כ"ג: (עד) אם חזר ומחלו ללוה מחול · ואפילו למ"ד דמחילה לא מהני היכא דתפס שטר' וכמו שכתבתי לקמן סי' רמ"א ס"ב מודה הכא דהא לית' שטר' בידיה לאיהדר ליה כ"כ בעל העיטור דף כ"ג סוף ע"ב:

כתב בתשובת מהר"א בן חיים סי' כ"ב דף קל"ו ע"ב בנתן ש"ח ללאה ולאה חייבת ללוה דכי האי גונא לא מהניא מחילה דאם ודאי במוכר שט"ח דנוגה מקבל השטר עד שלא מחלו הנותן דמחיל' דבתר הכי לא מהניא והכא כיון שלאה היתה חייבת לו הרי מתנה שנתנו לה השטרות חשיבין כגבוי ועומד ופמו שמתבאר מתוך סוגית שנים שהוליאו שטר זה על זה זה גובה וזה גובה דכפרי' שני דייני גזירות והריב"ש ז"ל בסימן שנ"ו כמי שטען וכיתי בחטין בעד החוב שלי חלק עם מכם א' אם זכה אם לאו ולדעת החולק זכה מטעה דאחוב ולא נחלק שם אלא מפני שאין בקיאין בשומא ואע"פ שבגל ג"כ היו נותני השטרות מחוייבי שבועה לא אמום הא חשיב מחוסר גוביינא עד כאן לשונו ודבריו תמוהין דאדרבא בהדיא מוכח בש"ס פ' שני דייני גזירות בסוגיא דהתם וכן בריב"ש שם סיין שנ"ו הרבה פעמים דזה גובה וזה גובה וכן מוכח עוד להדיא בכמה דוכתי בש"ס וכל הפוסקים גם לקמן סי' פ"ה בכל הסימן ובפרט בס סעיף ד' וסעיף ו' (ומקך דקושין להריב"ש אדרבא מוכח שם להיפך ע"ש) והלכך הכא אף ע"פ שלאה חייבת ללוה יכול למחול השטר ודלא כמהר"א ן' חיים כ"ל ברור: (עה) מחול ומשמע דאין חילוק בין יש בשטר נאמנות או לא בכל ענין יכול למחול ודלא כמדברי הרא"ן סימן מ"ו ומביאו המרדכי בקלה פ' הכותב איכא למשמע דבנאמנות א"י למחול לא קי"ל הכי והיינו שסתמו הפוסקים והט"ו דלא חילקו בכך והכי מוכח ממ"ש הרי"ף והר"ן פ' הכותב ושאר פוסקים דטענת מחילה לא תליא בפרעון ואדרבה בש"ס בפ"ק דמציעא משמע דכאין לומר פרוע מתוך שיכול למחול והכאתים לעיל סעיף ט' וס"ק כ"ב עיין שם וכ"כ הרבה פוסקים בכמה דוכתי דנאמן לומר פרוע במגו דאי בעי מחיל ועיין מ"ש לעיל סעיף י"א ס"ק ל"ד:

כתב בסמ"ע כתב מהרי"ק שורש פ"ט דיכול למחול אע"פ שלא הגיע עדיין זמן הפרעון כו' ולחנם כתבו בשם מהרי"ק דמוכח הוא בש"ס וכל הפוסקים מכתובה ומכמה דוכתי ועיין בסי' כ"ו ס"ק י"א: (עו) מיהו אין ללוקח כו' כתב בסמ"ע ס"ק כ"ו וכתב ר"י כ"ד דדברי הרשב"א עיקר דא"ל לחזור בשלו ד"מ כ"ג עכ"ל ולפע"ד דברי הרשב"א כ"ע דעיקר ראיית הרשב"א היא מפ' האיש מקדש וכמ"ש הר"ן פ' הכותב בסוף דבריו שהרשב"א הביא ראיה מפ' האיש מקדש (דף מ"ח ע"א) מדפריך התם לרבי מאיר אדרבי מאיר ולא פריך דרבנן אדרבנן גבי שמין את הגזיר אלמא דאם יש בגזיר שוה פרוטה מקודשת לכ"ע וע"ש · ולפע"ד אין זה ראיה דרבנן אדרבנן לא בעי לאקשוי דלאו כאידך איבעית אימא דלעיל דפליגי בכתב ולא מסר ובפלוגתא דר' ורבנן או בדרב פפא ולכ"ע אתה משכ' לעת' דלא מחיל וכמ"ש לקמן בשם יש פוסקי' דאמא קי"ל כאידך אי בעי' אימ' ע"ש והלכך נהי דלא קנתה הש"ט לענין לגבותו כיון דלא כתב לו קני לך כו' מ"מ קנתה הגזיר לכיון דאית בפרוטה מיקדשא א"כ כל מה שנתן לה מיקדשא בה ודמי לנתן שטר במתנה דאע"ג דמסר ולא כתב קנה הגזיר מיהת וכמ"ש לעיל סעיף א' ס"ק ו' בשם הריטב"א (וכ"כ הב"ח בח"מ סי' כ"ח סעיף י"א דף כמסר ולא כתב קנתה הגזיר) הלכך לא מני לאקשויי ולמאי דמשני התם דלא מיירי בש"ס דאמרי' כמי גיטא דל"ק דרבנן אדרבנן ע"ש כן נ"ל ברור:

נם מ"ש הר"ן שם שמדברי רש"י פ' הכותב נראה כן לפע"ד אינו הכרח די"ל דרש"י מיירי בשאין הלוה מקפיד בכך ומניח שטרו במקום שהוא ולא בא אלא לפרש ליסבא דתנני ביה דמי ניירא · ולפמש מטעם זה כתב הר"ן גופיה בפ' האיש מקדש דאין שמין הגזיר כיון דע"כ מהדר ליה הגזיר והכא אתיו לעיל סעי' ט"ו ס"ק כ"ח ולא כנראה מדברי ב"י כאן סוף מחו' מ' בשם ר"ן בשם הרשב"א ולא הביא בב"י הר"ן לפ' האיש מקדש גם מ"ש הב"י שכן נראה מדברי רש"י דלעיל כבר כתבתי דאינו מוכרח · גם מ"ש הב"י שהרשב"א בתשובה הביא ראיה לדבר וכתב וכן דעתי לפני מורי הרמב"ן ואע"פ שהיה סבור להפך נתקבל כמה ולא עלה בידו עכ"ל לפע"ד אין מכל זה ראיה כי נראה שהיא אותה ראיה שהביא הר"ן פרק הכותב בשמו וכבר דחיתי ראיה זו ולכך ראיתי בחדושי הרשב"א פ"ק דגטין שכתב וז"ל אפשר שקנה הגזיר וכן כ"ל שוב להביא ראיה מפ' האיש מקדש גבי שמין הגזיר כו' ומיהו מדברי הרי"ף ז"ל נראה כהפך בעובדא דמלוגא דגשרי וכ"כ הרמב"ן ב"ר ויש להם על מה שיסמכו בהמניח תנן בגעים דהוו מוחזקין כטעלא שהיא שלה

נד והיה שמעון אחד מעידי המתנ' הלשון משמע שמיירי שהקנ' לו השט"ח במכירים וא"ל שיכתבו לו בשמו הכתיב' דקני לך איהו כו' ע"ד שנתבאר בסעיף כ' והי' שמעון אחד מהן והמוכר טוען עת' אמת שכתבתי לך השט"ח כנ"ל אבל לא וכית בו כיון דאח' מעידי הכתיב' דקני לך הוא נוגע נמצא דהוא פסול וה"ל מילי כמילי · מיהו מלשון הטור משמע לפיסולו לאשוב נוגע בדבר משמע דפיסולו הוא מפני שאין אנו מאמינים לו שרוצה להעיד שקר דומי' דנוגע בדבר שכת' הטור והמחב' לפני זה ולפי מ"ש פסולו הוא אע"פ שאומ' אמת מפני להבטל פסול וה"ל מילי כמילי לכן נ"ל דגם כאן מיירי שראובן כופר ומ"ש ונתנו ללוי בכתיבה כו' נם כתב ולזה ראובן לחזור בו כו' הכל הוא לפי הנראה לפנינו מתוך הכתב שביד לוי כתוב בו שנתנו ללוי ועתה שכופר נראה שדעתו שרוצ' לחזור בו ולא שהי' שקר מעיקרו וקאמר דאפ"ה הדין עמו ואינו דומה לדין שלפני זה דשאני כאן דמיד משעת המתנה נראה הריעות' משא"כ בדין שלפני זה דבשע' חתימ' לא היה ריעות' וכיון דהן חתומי' כ"ל מתו כאלו נחקר' עדותן בב"ד וכמ"ש שם ודו"ק: **נה** אם חזר ומחלו ללו' מחול בפר"ד כתבתי הטעם והו' דלא אמ"ד שמכירת שטרות אינו קנין גמור רק מדרבנן דכיון דמדאורייתא אינו מכור מ"ה יכול למחול אלא אפי' למ"ד מכירות שטרות דאורייתא מ"מ הוינו דוק' שעבוד נכסיו של לוה אבל שיעבוד גופו של לוה שהיה משועבד להמוכר בשעת הלואה אינו יכול למכור ובשאר אבל המוכר ובהדי דמפקיע המוכר בהמחילה גוף הלו' שבשאר בידו מיד הלוקח נפקע נ"כ שעבוד נכסיו דנכסי הלו' אינן משועבדי' להמלו' כי אם מדין ערב דנכסי דאינשי ערבין ליה ובמקום שנפטר הלו' מאמת המלו' נפטרים הערב וכמ"ש הטור והמחבר בסוף סי' מ"ט ואינו דומ' לאת הלו' דנוב' המלו' מנכסי הלו' דשם לא נפטר הלו' מאמת המלו' ועד"ר · (הג"ה וכתי' מהרי"ק שורש קפ"ט דיכול למחול אע"פ שלא הגיע עדיין זמן פרעון ואפי' כתב תקלה דפוסל כל עדים שיעידו על המחילה מ"מ יכול למחול כי מקבל"ח בשם רשב"א וע"ל ר"ס זה ובסמוך סעי' כ"ו ובס"כ מור"ס דפעמי' אין המוכר יכול למחו' ע"ש עכ"ה) :

נו מיהו אין הלוקח כו' וכתב ר"ו כ"ד לדברי הרשב"א עיקר

באר הגולה: פסח שם ולוה הספים כה"ת בשער הנזכר ט מימרא לשמואל כתובות דף פה ע"ב וטעמ' כמ"ש הרי"ף שם כיון דאין גופן ממון א"א לקנותן בהקנא' גמור' אלא שחכמים תקנו להם כד מכר וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מה' מכירה וכ"כ התו' שם אמימרא לשמואל בשם ר"י ור"ת וכת' מהרי"ק שורש פ"ט ° דאפי' כתב תקלה שפוסל כל עדים שיעידו על המחילה מ"מ יכול למחול ב"י והביאו הסמ"ע

ומאי תקנתיה י יפייס ללוה (עז) שיעשה לו שטר על שמו כ או יקבל עליו הלוה בקנין או בהוראתו בפני עדים שזקפו עליו במלוה לקונה ושוב לא יוכל למחול נז (עח) ל ואפילו אם (עט) התנה עמו שלא יוכל למחלו אם מחלו מחול מ ואפילו אם סלק עצמו מכח החוב ההוא לגמרי וריקן כל כחו בשטר לקונה אפילו הכי אם מחלו מחול נח נ ואפילו (פ) היורש של המוכר יכול למחול ס ומיהו אין היורש יכול למחול לעצמו כדי להפסיד ללוקח כיצד ראובן הלוה לבנו בשטר ומכרו לשמעון ומת ראובן לא יאמר הבן הואיל ואני יורש החזקתי למחול לעצמי נט ואין לי לשלם כלום מדינא דגרמי שאני לא כיונתי להזיק ללוקח אלא לפטור עצמי אלא פורע כל החוב ללוקח (פא) ע ויש מי

עיקר אח"כ להחזיר שטרו ל"מ כ"ג: נז ואפי' אם התנה עמו כו' הטעם דא"א להתנות שלא יוכל לעשות מה שיוכל לעשות כ"כ ב"י ועפ"ר שם כתבתי דר"ל דכיון דמחלו כבר נפטר הלוה ואינו יכול המוכר לעשות תנאי לגרע בו זכות הלוה לבטל המחילה וצ"ל למי שמתנה' עם הלוה שלא ימחלנו בשבועה' דהתם מקבל הלוה על נפשו התנאי לבטל זכותו וק"ל אלא שק"ל דלפ"ט ה"ל למור"ס לכתוב דכה"ג אפי' להמ"ד דא"צ לשלם המוחל כ"א הלוי שקבל ונמ"ש בס"ס ל"ב כזה מודה דמפני התנאי וקבלה שקיבל אנפשו לחייבו בכל דמי השטר כאשר הי' נוגה אם לא הי' מוחלו לכן נראה דלוקח בשליטה דפשוט הוא דהשליטה היה מאתו וכשהתנה ה"ל כאומר בפירוש אני לא אשמט אלא אתן לך אמנות במתנה קבל בזה דקאמר לא אמחול לא כרמז בדבריו שבאם ימחל ישלם לו דמי השטר וק"ל: נח ואפי' היורש כו' כתב מהרי"ק בשורש קפ"ט ואם קטן מחל הוה מחילה בטעות ל"מ כ"ד: נט ואין לי לשלם כו' עד אלא פורע כל החוב כו' אע"פ שגם כשמוחל המוכר או היורש להלוי פסק המחבר בסעי' ל"ב דצריך לשלם ללוקח כל החוב מ"מ אשמועינן דאין היורש מוחל לעצמו דאל"כ הוה מצי מחיל לעצמו לא היה משלם כלום משום שכתב דאין כאן להזיק קי"ל דאינו כל מחילה וה"ל כאלו לא מחיל וכיון דהוא עצמו הלוה צריך לשלם כל דמי השטר לכ"ע אפי' לדעת החולקי' שכת' מור"ס בסמוך בס"ס ל"ב בשם דס"ל דהמוחל א"צ לשלם אלא הדמים שקיבל וק"ל: שאף

שלא עכ"ל הרי שהרשב"א גופיה מסיק כהרמב"ן והרי"ף וכתב שיש להם על מה שיסמוכו כו':

נם על ר' ירוחם גופיה קשה לי היאך הכריע כנגד דעת הרא"ש שהרי מדברי הרא"ש פ' הכותב נראה שסובר כדברי חכמי פרובינצי"א שהבאתי לעיל סעי' ט"ז ס"ק נ"א וכן נרא' דעת הריטב"א שכתב בפ' הכותב וז"ל כשמחל השטר חייב הלוקח לתת השטר ללוה דאינו אלא כמשכון ביד מלוה עד שיפרענו וכי פרעיה או מחליה זכה הלוה בגופו של שטר ומחזירו לוקח בעל כרחו כדעת מקצת רבותי' ז"ל עכ"ל:

והב"ח כא"ע סי' כ"ח סעי' י"א כתב דדברי הר"ן פ' הא"ש מקדש דלעיל לא נהירין דהא אין ללוה על האשה כלום וכשהמלוה קדשה בשטר והקנה לה' הב"ח כמסיר' קנתה גוף הנייר דלא גרע ממשכון דאחרים דמקודשת וכו' וכבר כתבתי מזה אלא דהקדשתי לי בשטר חוב כו' סעיף ח' עכ"ל ולפי מה שכתב' דברי הר"ן נכונים והרבה פוסקים מסכימים עמו וכמה שכתב' ולדרכה דבלאו הכי לא נהירין דלא דמי למשכון שהוא שלו על הפרעון משא"כ גוף הנייר של השטר שאינו אלא למשכון בשביל החוב וגם לא דמי לשט"ח דידה דהתם כיון שיכול להחזיר השטר חוב עד שתפרע לו א"כ עתה נותן לה ש"פ כיון שעדיין לא פרעה מה שאין כן בשט"ח לאחרים לאחר שמחל או כפרע שפקע החוב גוף הנייר מחילא של לוה הוא וכן נראה מדברי המחבר בש"ע אה"ע סי' כ"ח סעיף י"ג שהשמיט דברי הטור שם דשיין הנייר וכתב וז"ל מלוה בשטר והקנה לה השטר בכתיבה ומסירה אינה מקודשת אלא כספק עכ"ל משמע להדיא דס"ל כהר"ן דלא אמרי' בהא שאין הנייר והספק הוא כהיא דאמרינן שהביא ה' המגיד פ"ה מה' אישות דין י"ז והביאו ב"י שם ונראה טעמם דאמר קי"ל כאידך אי בעי' אימא לבע"ח דאשה סמכה דעתה דלא מחיל וכן כתב מהר"מ יפה בלבוש שם להדיא וז"ל מלוה בשטר והקנה לה השטר כראוי בכתיבה ומסירה אינה מקודשת ודאי דשמא לא סמכה דעתה דסברה אזיל ומחיל ליה והכא ליכא למימר שאין הנייר כדאמרינן לעיל סעיף ח' גבי שט"ח דידה דהא קי"ל שהנייר של לוה הוא כדתנן שהלוה נותן את השכר וכשמשלם ליה או מחיל ליה ע"כ שהדרא ליה ניירא ואם כן אפי' הוא פרוטה עכשיו לאו מידי יהיב לה משא"כ בשט"ח דידה כשמחזיר לה השטר שלה שהוא ש"פ הרי הוא נותנו לה ממש במתנה ומקודשת בו שהרי אינו חייב להחזירו לה עד שתשלם לו עכ"ל אבל זה מבואר דלא כהב"ח שם:

ומ"ש כיון דהרשב"א והרבה גדולים ס"ל דאין כופין להחזיר הנייר נראה דדין זה הוי ספיקא דדינא והמוציא מחבירו עליו הראיה ואין כופין ללוקח ולענין קדושין נמי ספיקא הוי ואף על גב דבלאו הכי ספיקא הוי אי מקודשת במלוה שבשט"ח דדלמא סמכה דעתה דלא מחיל מ"מ כ"מ בלוקח ש"ח ופרע הלוה למוכר או שמחלו לו המוכ' וקדש הלוקח אשה באותו שט"ח אחר שנפרע או שמחל להרשב"א וסייעתו מקודשת אם יש בנייר שוה פרוטה או אפי' אין בו ש"פ שמא ש"פ במדי וכמ"ש הטור והמחבר ושאר אחרונים בא"ע סי' כ"ח ס"ק בקדשה בשט"ח דידה דאע"פי שאין ש"פ מקודשת מספק שמא ש"פ הנייר במדי וא"כ הוא הדין בקדשה הלוקח בשט"ח דאחרים. ודלא כנראה מדברי המחבר בא"ע שם סעי' י"ג וכן מדברי הלבוש שם דבהא ודאי אינה מקודשת. ואפש' גם המחבר ספוקי מספקא ליה בהא ועמ"ש לעיל סעי' ח' ס"ק ט': הארכתי בזה כי חלילה להקל בספק קדושין ובפרט בדבר שנחלקו בו אבות העולם ולא הכריעו:

העולה מכל זה ומה שכתבתי לעיל סעיף ט"ז דמי שמכר שט"ח בין שמכר וכתב לו באופן שקנהו או שמכר ולא כתב ומחלו או נפרע הרי זה ספק אם הלוקח מחויב להחזיר השטר ללוה ואין כופין אותו מספק שהמע"ה לפיכך לוקח זה שקדש אשה בשט"ח זה הרי זו ספק מקודשת שמא הנייר שוה פרוטה במדי אבל אינה מקודשת קדושי ודאי אף על פי שהוא שוה כמה פרוטה שמא מחויב להחזיר השטר ללוה וכן מלוה שקדש אשה בשט"ח שיש לו על אחרים אף על פי שהנייר שוה פרוטה אינה מקודשת קדושי ודאי דשמא אשה לא סמכה דעתה וסברה דלמא אזיל ומחיל הבעל"ח ואם כן צריכה להחזיר גוף הנייר ללוה אלא הרי זו ספק מקודשת: (עז) שיעשה לו שטר על שמו כו' כתב הריטב"א פרק הכותב פירש לענין שזה חייב לו לפרוע ומיהו אם מחלו אינו טורף מזמן הראשון ע"כ ופשוט הוא: (עח) ואפילו אם התנה עמו כו' בבית חדש כתב דכאן לדברים מעורבבים ומחלוקים ודיש צין מודה דאית ליה גביה או לא ומתוך כך הבית בכ"ע ולפע"ד הדבר ברור דבכל ענין לא מהני תנאי וגם דעת הב"י כן והוי דהבעל העיטור הובא כן ממאי דלא קאמר בש"ס הכי תקנתא מ"מ בש"ס גופה צריך טעמא לכך כתב הב"י שהטעם דאי אפשר לו להתנות שלא יוכל לעשות מה שיוכל לעשו' כו' עיין שם והיינו אם התנ' עמו שלא ימחו' והו גם כן בכלל טע' זה שהרי יכול למחול ואם התנה עמו מה לו ללוה בכך וגם דעת הבעה"ת כן ומ"ש הבעה"ת על דברי העיטור ולא נתגלה לי טעמו הייכו על מ"ש הבעל העיטור וגירסת הירושלמי אין מוכיח כן (עיין שם שאכל בבעה"ת תיבת אין וכשתעיין בבעל העיטור דף ל"ב ע"ד תראה שכן הוא) וע"ז כתב ולא נתגלה לי טעמו ועוד נראה דהאי ולא נתגלה לי טעמו שבבעה"ת מלשון העיטור הוא כמ"ש בס' העיטור שלפנינו על הירושלמי וצריך עיון. והיה כתוב בגמ' הבעה"ת ולא נתגלה לי טעמו במקום וצריך עיון או שהבעה"ת שינה הלשון כאשר כי המכוון אחד אבל מ"מ לענין דינא נראה ברור דבכל ענין לא מהני תנאי ומצי מחיל וכדמוכח בש"ס ופוסקים וליכא מאן דפליג בהא ודלא כהב"ח וע"ש: (עט) התנה עמו כו' ואפילו כתב לו תחלה דפוסל כל עדים שיעידו על המחילה מ"מ יכול למחול כן הביא הב"י ס"ס זה מקודם כ' בשם תשובת רשב"א ופשוט הוא:

וכתב הרמב"ם פרק ו' מה' מכירה דין י"ג ונראה לי דאפילו הקנה לו השט"ח אגב קרקע יכול למחול ופשוט הוא ומוכרח בכמה מקומות בש"ס ופוסקים: (פ) היורש כו' כתב מהרי"ק שורש פ"ט אם קטן מחל הוה מחילה בטעות ד"מ כ"ד עכ"ל לשון מ"ע ולא הוי ליה להעתיקו כאן דמהרי"ק התם בשורש פ"ט מיירי כשהקטן מחל מחמת שהיה סבר שפרע לאביו וכה"ג הוי מחילה בטעות והוא הדין בגדול כה"ג אלא דקטן מסתמא לא ידע כלום במילי דאבוה וכדלעיל סוף סימן כ' אבל כאן דמיירי שמוחל השטר אף על פי שלא פרע פשיטא דמחילת קטן הויא מחילה וכמבואר בדברי התוספות פרק הכותב דף פ"ו ע"א ופרק מי שמת דף קנ"ז ע"ב והר"ן פרק הכותב והרא"ש ספ"ק דמציעא דקטן שהגיע לעונת הפעוטות (וכדלקמן ר"ס רל"ה) יכול למחול שט"ח אפילו הוא יורש. ומבואר עוד שם דאין צריך לשלם כשיגדיל וע"ש. (פא) ויש מי שחולק ואומ' שאף לעצמו כו' כתב בסמ"ע ס"ק פ' בדרישה כתבתי דר"ת הלכה ס"ל דצריך לשלם ללוקח ואף על גב דאין כוונתו להזיק כו' ואין זה מוכרח ויותר נראה דכוונת המחבר לפטור לגמרי מטעם שלא כיון להזיק וכן מסיק הב"ח וכן ראיתי בבעה"ת שער כ"ח חלק ו' שאחר שהביא דברי הרמב"ן בס' הזכות אין יכול למחול כתב שם אח"כ אמר שמספקין בדברים אחרים וז"ל וליכא מ"ד דאפילו תימא שכל מה שכתוב בשטר ישלם המוחל ברחא

פטור

י מימרא דרב בריה דרב יהושע דף פו ע"א כ ומרדכי בשם רבינו האי ומ"ל ל טור בשם בעה"ע מ תשובה בשם ספר חו"ה התרומה מס"ל נ שם בכתובות במימרא דשמואל ס טור בשם בה"ת בשער כ"א וכתב שהלכה בספר הזכות שלמד כן מגמרא הרי שהיה נושה באחיו וכו' לא יאמר הואיל ואני יורש החזקתי אלא מוציאין מידו וכו' בכתובות דף פח ע"ב ואם איתא אמאי לא יאמר הואיל ואני יורש החזקתי שמחלתי לעצמי ע שם בשם התוס' שם דף יט סוף ע"א

ס כ"י בס' מי פעירת דהיכא דמקיבלי למיקל בקיום שטר מיתכוין להוציא מלקוח
שמת שם"ו והוא לישנו מלוה בלוס שלא שתפסיד מקמכל דאי בדרעת
ב נ"ושם להכחת עלמה היה מוחלת בכדי שתמוך ותיכף מתביעה וס"ל לעורם
מ"ש ק נ"ו שחקל שלישו מצלם בלוס וכ"ש למעלה ווה הסבר כתבה הרמב"ד
שם בשם בתשובותיו כי יש לה פנים עכ"ל
הרשב"ץ מישו לענין דיבת לין זה עיקר
ר טור סכ"ה לא נרחה עיקר כמ"ש בס"ק שחחר
בשם הרמב"ד זה: (פב) שאף לעלמו
וסכ"ב בע"ב יכול למחול. כן נרחה דעת
ולזה הסומכים רוב הסומכים וכן נרחה עיקר
הרמב"ן וכן פסק המחבר נוסיף בפתח
בתשובות בח"ע כי' ק"ס. ס"ו מישו
והחזיק דבריו לפיך לצלם מדינא דגרמי
מהא דלחר ות"ל לומר לא קבוצתי להוציא לכל
למיחל מצאת היכא דקיים מצינא דגרמי קיים
ג' בעשה כי' לפי לא כיון להוציא וכדומה
שחמר וכו' בס"ם וסומכים בכמה פוכחי
משתעבד' לך ובפקח מיבה שלישו (עורף
וכו' ניעין דף משתעבדי בשטר ולפי ל"ח
יג ע"ב ח"ב שחבחי לפקיע"ש ל"ם ס"ק ק'
הוי דיבו דיפקול לעיקון מ"ח פיבו) חל
כחעתיד נ' חיוב החלוחין עליו דף משעה
כלקיחין סכ"ע שחל"ת ולא חשית כחיבת השטר
ול"כ הר"ן ולפיכו עוקר השטר ונם יכול
בחשובה כי' לחר כך לטעון פרעתי לך מה
כ"ע משכנתא שבחיבתי לצלם מדינא דגרמי לו כמי לא קנו עוקר ולא עד שחת"ל עכ"ל ולפי
זוכרית בן שמת יכולה למחול השטר ופרעתי לך מה שקנתה לצלם קנתה
דשטר בעלמה כל זה נרלה לי עיקר בס"ם ופוסקים ע"ש:

וכתב בשלטי גבורי"ף בהוחב סוף דף חקע"ו שחוחר להזיקו עכה למיקול לא מיגיע לו ליוחם סוף מיגיע ולכל שלא
יהח המיינן הזה מן הדיוטים אלין לו לדין בלצלח ש שעות ותזלזלו עכ"ל והו' מחשעות הב"ח שם בשכחת הקיבוחים דכל
בדבר ש שם כחתן ע"ש: (פג) יש מי שחומרי' יכול לעשות סוכר כו' יש לדקדק מלי' קיק"ל הח כבר כחב כן בסעיף י"ח ובסיף ס"ו ולולי
בחשובת קח"ל דיכול לחתן לו כך כחוב בשכר שבכרע לפכ זה בסי' ונס מוכרח הוח בס"ם פ"ק דמציע' סוף דף י"ט ובכל הפוסקי' ול"ל ה"ל
הרשב"ץ לדע' לפחחב' לפחבו בלשון יש מי שחומר ולהסבר דחסוב לו להקריך זחן הפרעון בקשיבה בלי"ם מי שחומר אלין לו חכוח בס"ם
ה"לכ"ד ופוסקים. לכל מ"ח נס זה נרלה נכון לכקבלי מוקלי לוחן כמו מוחלי לנחרי. ומשחע דס"ם הרמ"ם בחשובה והרב לקין ס"ם שם ש ועיין
לקמן סי' ל"י בחשו' שלירת יוסף סי' כ"ח. (פד) וכן כל שכחן כו' ודייטי' ליה ליחלק כל זכות שהיה לו לעכו"ם כמ"ש הרמ"ם בחשובה והרב לקין ס"ם שם ש ועיין
ויחבע החוב מן הלוה פעם אחת לעיל ריש סימן זה הסבר כ"ב לף חס העכו"ם הוח חיש חלצם חיש ויש לחוש שיחזור מדבריו ויפסיד
לקמן סימן קכ"ו ס"ק כ"ש. ועיין עוד מלישי ישרלל הבח מעחת עכו"ם בסימן מ"ה סעיף י"ו ובי' קי"ל סעיף ש"ו ובסי' קכ"ל סי"ש
יך ום"ם קכ"ה וש"ם שם בשיחות חלו: (פה) ויפרלל שחכר לעכו"ם כלילו מכר ליפרלל דקי"ל מכירת שדות לחוכיחת
לפיכך לפילו מכרו לעכו"ם מכירתו מכירה ויש לעכו"ם פרה קיפרלל שחכרו לו עכ"ל עיר חוק וחוח מחבוחת ריטב"ח שבב"י ומוסיף
ס"ו וכן נרלה דעת המחבר וכבר כחבתי לעיל ריש סימן זה דכן עיקר דמכירת שדות לישראל דמפילו הוח
לרבנן מכירתו מכירה לכל מה דחקון בעין דקורייחת חקון וחפשר גם הרטב"ן קיפשל דמילחת לרווחל דמילחת כחב כן וכן משמע
בשחוקי יוסף דבר' הטמיכה כחב דיכול דרבנן וכפרק מי שמת כחב דיכול ומכלו לעכו"ם וע"ש: (פו) משתעבד' לך ולכל לפחי
ואחרך והודיע הקונה לפרנים שבעל השטר מכר לו השטר שיכו יכול למחול. כ"כ הרמב"ן בחשובה ומביחו ב"י כאן ולקמן ס"ם
מסודם כ'. ונלרלה לחיוכו מסום דלעין דכל לפחי מחמחך סבי משמע לכל לפחי מחמחך שחחרלם לו ומשמע ליה להר' פב"ן הכי
מד קחמר לחומר בס"ם פ"ק דנעשין שעשת דחמוד ש"ל חן הוח מסום דנעשה כחומר לו משחעבד' לך ולכל מלן לפחי מחמחך וחס כן
חקשי לימלן דלחמר דחמוד ש"ל חן לך ומכחי ש"ל לקמן סי' קכ"ו ס"ק כ"ח ובמ"ש לקמן סי' קכ"ו ס"ק כ"ח בשמו חלח ולפי
לל"ב דכל מלן לפחי מחמחך פירושו לפחי מחמחך פירושו כיוליחי וכ"כ הרשב"ן פ"ק דנעשין בחשובה להדי"ח ל"ל ובלקדק מדחמיי'
לפחמר כעשה כמי שחומר לו בשעת מחן שעות משחעבד' לך ולכל לפחי מחמחך חלמח כיון דהוי כמשעבד בפשיה חבי' בעל כרחים
כמי לימים ל"ל דבעשה כחומר משחעבד' לך ולכל לפחי מחמחך שחפי חחמחך ליכא ע"כ ויחף עלנב דלמ קי"ל כחמיר היינו לענין
דלמ לחרי' בעשה כו' חלמ מיבח שלשחן חוי הלכחח בלמ שעשח ל"ח מוכח דלפי ליפסק הלכה מלן לפחי מחמחך פירושו לפחי
מחמחך כיולימי וחס כן בשטר בשכחב לו כן בפירוש פירושו לכל מלן לפחי מחמחך כיולימי חבב כלמ חודיע לו חלמ בשחעבד לו
ויכול למחול וכן נרלה להדיח מדברי הר"ן בחשובה בי' ס"ט שכחב וז"ל ויחף עלפי שהרמב"ן ז"ל הקשה עלי הרמב"ד דחס חיחח לו
משכחח לה לחמיר בשום חוב בעולם שיכול למחול דהא חמיר בעשה כחומר קחמר ולכל חוב שבעולם חחח יכול לומר כן ושמוחל הח
קחמיר דיכול לחחול חוכה קיפי' לקלי דעל כרחך כי חמר חמיר בעשה כו' לפו בללח הוח לכל לפחי מחמחך וחס כן לפחי מחמחך וחס כן
לח מהכי חלח מדעחיה דלוה ולח בעל כרחו הלכך ע"כ כי קחמר חמיר בעשה כו' ה"ק לדידך דלכל מי שחסכי חלמ מלוי מדעחיה
עכ"ל ודוחה לומר ושמוחל דקחמר דיכול למחול מיירי לחמיר' כשעדיין לח כחבה הלוה שחר כך חלמח לימכל ולכל לפחי
מחמחך כ"ל כיולימי וחס לח סוחינו חף לפרמב"ד ודו"ן יכול למחול (ושמע דקין חילוק בין בעשה כחומר לחמיר וכין חומר כן
להדיח לפרמב"ד וסייעתו ולל"כם. גי' חרומה שער ס"ק ריש ח"ן דף ש"ל ע"ב שחמלן כלך וקין דבריו נכוחים לפע"ד ע"ש) לכל מ"ש
כיחיבה וחסיחה בעי לעכין שיהח השטר בקבה כו' דלל"ה לפי לפחי מחמחיה הוח דבעינן שיהח לפי מחמחיה כדין הכח מלבו חלמיכו
בכחובה וחסיחה וכ"ש לקמן בשעיף קטן פ"ו דקין לפרש לכחובת חשובת הרשב"ח חלמ בעינן כחיבה וחסיחה דף כשהודיע לו שעו
לעכין שלמ יוכ לו לומר לפו בעל דבר' דיבי לח בו וסוב ח"י למחול לפס כן לפה לי הודעה זו כשיבבר שקבלו ויעיל ונס מה מועיל הודעה
זו יפחר לו מלן ליחר שהודעה שלך לחח ועוד דדברי הרשב"ח בחשובה מוכיחים על מה שכחבחי שהבחי
כחב כבר לפיכ מה שכחבחי בחיבושי דעשין שלי כו' כדלחיחה בב"י ע"ש חלמ ודפי כוונת הרשב"ח לומר דבעינן כחיבה וחסיחה ופס"ה
לח מהכי עד שיודיע לפה וכ"ש. וכל זה נרוה: (פו) שוב חיכו יכול למחול. וכחב הממ"ש ס"ק ס"ג
וכחב הר"ן בחשובה סי' ס"ט דלפיכך זו עיקר ובכן הסכימו גדולי הלחקוטים ל"מ כ"ה עכ"ל ולפע"ד עיקר כהרמ"ם והרמ"ם
והרמב"ן ומ"ם הרשב"ח בחשובה ומביחו ב"י לבבי הרשב"ד בכוחים ובנדונים וכבר לפיכך בשם ק"ק דנעשין לפ לפר החוקיחי לבבי כו'
לפיחי

טורי זהב

פעיף כ"ו בה"ג לא חיה חייב לפיקח לפלו חיה חייב לבבר שום שוב ומילף מעשבד לו זה השטר מל"ן ולפן בוחו למחול מה שעיך לפחבים
בב"י כחב לפבבי הרמ"ם בחשובה ומביחו ב"י לבבי הרשב"ד בכוחים ובנדונים וכבר לפיחי לפחי מחמחיה כדין הכח מלבו חלמיכו
לפרוש מחכו לפן יכול למחול עב"ל ולפ"ד לפ"ד מיירי שם בחחקיים לפיכך לפיכך לפיכך לפיכך לפיכך לפיכך לפיכך לפיכך לפיכך לפיכך
פעישח שיכול למחול לפ"ש שלין לו בבפים לצלם בהיזק לפיקח ולפנ שיפפיים להרמ"ם לפ"ד בשם שהרש"ק בב"י ד"ה ואם פתב לו
בשטר

סר שאעפ״י יכול למחול. עד״ר גם כתבתי לשון הרא״ש דמוכח מיניה דהני ר״ל ס״ל דבזה קונה בשטר מהמוכר בלי כתיבת קני לך כו׳ כיון דשיעבד נפשו לו מתחלה והה״ט נמי כתב טור״ס בר״ם זה ססמ״ע לפנ׳ שכתו׳ בו אני משעבד לך כו׳ כקנה במסיר׳ בלא כתיב׳ ואעפ״כ פ״ל לראשון מצי מחיל ליה כיון דנשתעבד לו מתחלה: סה שהמוכר לא היה חייב ללוקח פי׳ שום חוב מתחלה אבל אם היה חייב לו הי׳ משועבד לו זה השט׳ מדל׳ נתן אפי׳ בלי מסירתו ואין ביד המוכר למחול כו׳ וכמ״ש בסי׳ פ״ו וע״ש טור״ס בר״ם זה וז״ל וכן אם אין למוכר לשלם לו כו׳ היינו לשלם לו הדמים שקיבל ממנו בעד לקיחת השטר אעפ״כ כשמחל השטר אף דמי המכר אין מוציאין מיד המלוה כיון דכבר

(פח) ויש אומרים שאף על פי כן יכול למחול:

סר רלייתי ועמדתי על דברי הרשב״א בתשובותיו פ״ק דגיטין ולקמן אמריהן ואינן מחוורין לפע״ד ולא דבריו גם דקאמר לא קאמר דכעשה כאומר משתעבדנא לך כו׳ רק במעמד שלשתן כו׳ ע״ש שהאריך בזה ולא נהירא כי הלא כשהמלוה בתחלה לא התנו לא בשעיר שלשתן ושום דבר רק שמכיון אחרו דבר זה דקנן שהדשלוה מעות מחברו כעשה כו׳ וא״כ בכל מלוה אתה יכול לומר כן וכן נראה להלייא ודבר הר״ן נופיה שהבאתי לעיל בס״ק הקודם וא״כ הדר׳ קושית הרמב״ן

סה הנה י״א הא דמוכר שטר חוב יכול למחול היינו שהמוכר לא היה חייב ללוקח מוחיו לו כמה לפרעו׳ אבל

לרוכת׳ דהיאך פריס ואומר שעיקר דמוחל דמעמד שלשתן קנה משום דכעשה כאומר כו׳ א״כ תיקשי לאמימר הא דקאמר שמוחל המוכר שט״ח לחברו וחזר ומחלו מחול כו׳ גם מ״ש הר״ן בתשו׳ סי׳ ס״ט דשואל מיירי קודם שנתרצה לו א״כ הלוה הוא דוחק דהא בהאי קאמר שמוחל וכל כי הא״י ה״ל לפרושי אלא ודאי אף לאמימר יכול למחול ועוד דמה בכך שכתב לו ולכל מאן דאתי מחמתך והא מ״מ אין השטר בקנה לו שיהא אלו כדין קניי׳ שטרות לענין שאין המוכר והלוקח יכולים לחזור עד שימכרנו לו בכתיב׳ ומסירה וכמ״ש לקמן ס״ק שאח״ז וא״כ כיון דמ״מ בעינן דלאתי מחמתיה ושימכרנו לו המוכר הרי עדיין שעבודיה דמוכר עליה דהא קאתי מחמתיה וא״כ הרי הוא כשר ועוד מכין לנו לבדות סברא זו שלא כמבואר בש״ס ובכל דוכתי אמרי׳ מתוך דמוכר ש״ח לחבירו וחזר ומחלו מחול ולא מפלגינן בין כתב לו׳ משתעבדנא כו׳ וכיון שלא מצינו חילוק זה בש״ס בשום מקום היאך נוציא מכח סברא מלבינו לחלק בזה אלא נראה דאף לאמימר יכול למחול ואף דלדידן במעמד שלשתן א״י למחול כמ״ש לקמן סעי׳ כ״ט ס״ק כ״ד היינו דכיון דבלאו הכי אמימר בש״ס בייסקנא כלקו גם בזה אלא כיון דמעמד שלשתן משום תקנת התגרים הוא והוא הלכתא בלא טעמא ותקנו חכמים שיהא קונה בלא טעם א״כ תקנת חכמים היתה דהוי קנין גמור לגמרי ואין יכול למחול וגם לאכולו תימא דלאמימר א״י למחול היינו דוקא במעמד שלשתן וכמו שהאריך הרא״ש בפ׳ הכותב בזה ע״ש. וגם כשתעיין היטב בדברי הרשב״א והר״ן גם תראה כי אף לדבריהם שכתבו ליישב הקושיות שהקשו המפרשים על הראב״ד מ״מ אין כדבריהם שום ראיה לדברי הראב״ד וגם ישובם בקושיות הנ״ל שכתבתי דלאמימר תיקשי דשואל ודשואל הוא דחוק וכמ״ש והסברא מכרעת כהרמב״ן וסייעתו וכן נראה דעת בעל התרומות שער נ״א ריש חלק ז׳ וכתב גם ומאכלמי הדור ראיתי ושמעתי שלא השוו עם הראב״ד בזה וכ״כ בזה הרמב״ן ז״ל כו׳ וכ״כ הגאון מוהר״ר יוסף פ׳ המוכל בשם הרא״ה וגם בעיר שושן כתב וי״א שאע״פ כן יכול למחול וכן משתבר וכן נ״ל עיקר בש״ס ובסברא וכמ״ש (עי׳ בתשו׳ ר״י לבית לוי סי׳ כ״ו ובתשו׳ מבי״ט ח״מ סי׳ קכ״ח):

(פח) וי״א שאע״פ כן יכול למחול. כתב הסמ״ע ס״ק פ״ד דמלשון הרא״ש מוכח מיניה וכיה דהני י״א ס״ל דבזה קונה השטר מהמוכר בלי כתיבת קני לך כו׳ כיון דשעבד נפשו לו מתחלה ומה״ט נמי כתב טור״ס בר״ם וה פ״ק ה׳ דשטר שכתוב בו אני משעבד לך כו׳ נקנה במסירה בלא כתיבה ואפ״ה כן ס״ל דהראשון מצי מחיל כיון דנשתעבד לו מתחלה עכ״ל ולפע״ד לא מוכח מידי כהרא״ש וגם לא נהירא לי וגדולה מזו נ״ל דאפי׳ לסברת הראב״ד דא״י למחול מ״מ לענין קנין בעינן שיכתוב לו קני לך כו׳ דהא בעינן דאתא מחמתיה וכן הוא בחדושי הרשב״א פ״ק דגיטין מאן דאתא מחמתיה כמלו׳ גופיה חשבינן לי׳ כו׳ וכל זמן שלא כתב לו קני לך כו׳ לאו אתא מחמתיה מיקרי ומה יועיל זה שכתב לו משתעבדנ׳ כו׳ לענין המוכר הא לא נשתעבד לו רק הלו׳ וכמה קנהו הלוקח מן המוכ׳ הא כל זמן שלא קנהו כדין קניי׳ שטרות עדיין ברשות המוכר הוא ויכול למחלו וכן משמע בלשון הרמב״ן שהביא הבעה״ת שער נ״א חלק ז׳ במה שהקשה על הראב״ד שם וז״ל דלאמימר דקאמר בעשה כאומר לו משתעבדנא לך ולכל מאן דאתי מחמתך בכל מלוה שבעולם קאמר דכעשי׳ כאומר לו והכי בשעת מתן מעות ומאן דקני מיניה בכתיבה ומסירה או בתנא ודאי אתי מחמתיה הוא וא״כ לטעמא דאמימר קשיא דשואל אדשואל כו׳ עכ״ל אלמא דכתיבה ומסירה מיהא בעינן. וכן משמע עוד בלשון הראב״ד גופיה שהביא הבעה״ת שם וז״ל ומלאנו בזה תשובה להראב״ד ז״ל וזה טופסה אם כתב לוה למלוה במלוה מחנו משתעבדנ׳ לך ולכל הבאים מכחך שוב אין יכול המלוה שמכרו לחבירו לחזור ולמחלו כי היא נקראת באה מכחו אחרי קנייתו והרי הוא כמו שכתב לו השטר חוב על שמו ולא עוד אלא שאינו צריך לכתוב לו בשטר המכר ז״ל דון והנפק לנפשך ועל כרחו הוא דן ומוציא מידו כו׳ עכ״ל מדכתב שאינו צריך לכתוב בשטר המכר משמע דשטר מכר מיהא בעי וגם מדכתב דא״צ לכתוב ז״ל דון והנפק לנפשך כו׳ משמע דקני לך כו׳ מיהא בעי והיינו דהראב״ל לטעמיה אזיל שכתב הבעה״ת בשמו שער נ״א ח״ד כי במוכר ש״ח לחברו צריך למכתב לו קני לך כו׳ דוכה בכל שעבודו וגם ז״ל דון והנפק לנפשך ואי לא לא מצי לאשתעויי דינא בהדיה בע״כ דלוה כך דעת הראב״ד כשפשטי הראשונות ויש תימה דלשון מי גרע ליוסף דקני לך הוא וכל שעבודו מלשון דון וזכה לנפשך עכ״ל בעה״ת שם בחלק ד׳ ומביאו ב׳ בקבלה בר״ם זה וקאמר הראב״ד כאן בחלק ז׳ דא״צ לכתוב בשטר המכר ז״ל דון והנפק לנפשך דכיון דנשתעבד לו מתחל׳ הרי הוא כמ״ש על שמו לענין הלו׳ דא״כ הרשא׳ נגד הלוה אבל מ״מ בעינן שיכתוב לו קני לך כו׳ דאל״כ לא קנהו מן המוכר ועדיין של המוכר הוא ויכול למחלו: ועוד נ״ל להוכיח כן מדברי הבעה״ת דלעיל והרשב״א והר״ן שהרשב״א בחדושיו פ״ק דגיטין כתב נ״כ שהקשו על הראב״ד דא״כ לאמימר תיקשי דשואל אדשואל דאמר שמוחל במעמד שלשתן קנה ויהיב אמימר טעמא דכעשה כאומר לו בשעת מתן מעות משתעבדנ׳ לך ולכל מאן דאתי מחמתיך שלא בכל מלוה עשו שאינו כותב ככותב וכיון שכן מן הדין א״י למחול ושואל הוא דאמר חזר ומחלו מחול כו׳ וכ״כ הר״ן בתשובה סי׳ ס״ט שכן הקשה הראב״ד (ותירוץ הרשב״א והר״ן בזה הבאתי לעיל בס״ק הקודם) משמע דאי לאו דאמר שמוחל חזר ומחלו מחול הוה ניחא ואם איתא בל״ה נמי תיקשי דא״כ לאמימר אמאי פליגי בעלמא רבי ורבנן אי אותיות נקנות במסירה או בעינן כתיבה וכן אמימר גופיה פסיק הלכתא פ׳ הספינה דאין אותיות נקנות במסירה אלא ודאי מ״מ כתיבה בעינן דאי לאו לאו אתי מחמתיה מיקרי: ונם להר״ן בתשו׳ סי׳ ס״ט נ״ל כן אף לפי האמת לדידיה שהרי הוא מתרץ דשואל חזר ומחלו מיירי כשלא כתרלה עדיין הלוה לזה שבא מחמתיה א״כ מ״מ תיקשי לאמימר דקאמר דאמר אותיות אין נקנות במסיר׳ הא משכחת לה דנקנות במסירה כשנתרצה לו ואמאי פסיק ותני אמימר דאין אותיות נקנות במסירה דמשמע דלעולם אין נקנות במסירה לחוד אלא ודאי לענין קנייה מן המוכר לא מהני זה שכתב לו משתעבדנ׳ לך כו׳ ולעולם בעינן שיכתוב לו קני לך כו׳ וכמ״ש. ומ״ש הרשב״א בחדושיו שם בשם הראב״ד דאי כתב ליה משתעבדנ׳ לך ולכל מאן דאתי מחמתך אם חזר ומחלו אינו מחול דהא כבעל חוב לידיה חשבינן ליה והיינו ללוקח אלא מלוה עכ״ל ר״ל כדאתי מחמתיה שקנהו כדין בכתיבה ומסירה או כב״מ דידיה חשבינן ליה ושוב לא הוי לוקח. ומ״ש הרשב״א בתשובה סי׳ תתקכ״א דהיכא דכתוב בשטר ראובן לשמעון ולכל מי שמוציאו או לכל מאן דאתי מחמתיה ובא יודא ותבע בלא הרשאה צריך ראובן לשלם לו היינו דוקא לענין ראובן הלוה דכיון שהשטר בידו והוא בא מחמתיה דשמעון אין צריך הרשאה דה״ל כאלו שמעון לפניו והרשה ליודא וחייב ראובן לשלם ליודא אבל לענין שיהא השטר נקנה ללוקח כדין קניית שטרות שלא יהיו המוכר ולוקח יכולי׳ לחזור בהן ושלא יוכל המוכר למחול אינו מועיל בלא כתיבה ומסירה וכן חלקתי לעיל סעיף א׳ ס״ק י׳ בתשו׳ הרא״ש וכל זה נ״ל ברור:

וא״כ

טורי זהב

שטר מכירה וכו׳ עד ס״ס הכי נקטינן: וכמ׳ בב״י שו״לק להכריע זאת והביא דעות הפוסקים דלב׳ כהרא״ש ע״ש. ע״ש ואם מת כתב הר׳ יהוד׳ וכו׳ עד דהתם על שמא הוא וכו׳ ר״ל דהתם שבועת הלוקח הוא על טענת שמא דהבעל אם הוציא ממנו׳ שלא נגבה כלום לכן יכול הלוקח להוציא בשבועתו אבל על טענת ברי דהלוה לא מצינו שיהא הלוקח נשבע שלא נפרע המוכר אלא המוכר בעצמו או יורשיו בשבוע׳ שלא פקדנו ולא הלוקח ודוק: בטור עא״ע דאפילו למאן דבעי כתיבה אין צריך וכו׳ עיין בר״ן פ׳ הכותב שהביאו מהא דפריקינן בכ׳ נ״פ דב׳ יב״ם הדין בעיר א׳ מוציאין ב״ח על אחרים ומפרסים לס״ל כרבנן כו׳ הלכך לדידן דקי״ל דאין אותיות נקנות במסירה ע״כ טעמא דמוציאין משום דיכול לשעבד כתב קנין הוה לו וכבר ואי״כ להביא ראיה על לא מבואר דס״ל דגם נגד אלוה אי״ב רפי׳ ולכך מוציאין על אחרים ודלא כרמב״ם ומ״ש ב׳

א כבי' בסוף הסיון ב כתובות דף יט ע"א ג מימרא דרב קהנא בב"ב דף ק"ו ע"ב מפרש בגמ' טעמא דאלמנ' רבנן למתנת ש"מ שלא תטרף דעתו עליו אבל הש"מ בעצמו מוחל ויכול למחול

ואם כן כיון דלהרא"ש ור"ש וסייעתו בענין כתובה ומסירה כ"ש להחולקים עליו דלא כהסמ"ע · גם מ"ש הסמ"ע ומ"ש כתב מור"ם בר"ם זה כו' כבר כתבתי בריש סי' זה ס"ק י' דלמור"ם אי' למחול וא"כ אין ראיה מדבריו לכאן · ועוד דכבר הבאתי שם לדברי מור"ם נופיה ע"ש :

שוב מצאתי בבית חדש סי' ס"ה סעיף כ"ג משמע גם כן מדבריו דלהרא"ש לא בעינן כתובה שכתב שם וז"ל מיהו קשה להרא"ש דאמאי יחזור הגובה (כמ"ש שבים אומנין סוף דף י"ט גבי מוכר כתובה) כיחוד למאי כתב בשטר משתעבדנא לך ולכל מאן דאתי מחמתך ולי כרא"ש ל"ק דלא תקנו רבנן להכי דמאן דלא שכיח' דקא עביד מלוה הכי דחושש שמא יאבד ממנו השטר ומי שימלכנו ינכה בו ויפסיד חובו וגם אם בא להפקידו אינו יכול מחמת חששא וכל מלתא דלא שכיחא לא חיישינן ליה עכ"ל ואין דבריו כ"ל וכמו שכתבתי · גם לענין מה שהקשה על הרא"ש מהך דשבים אומנין בחנם דהא שכבר כתב הרשב"א בחדושיו פ"ק דגטין וז"ל והא דשבים אומנין לא קשיא דאיכא ודאי מיליי ידעי דרוב שטרותיהן לא הורגלו לכתוב בכן תנאי זה ולמיעוטא בכי הא דאיכא מוכר מעליא תלא שכבר לא חיישינן עכ"ל וכ"כ הנמוקי יוסף ספ"ק דמציעא גם הא דלתא בזמננו אין כותבין כן בשום כתובה · (עיין בתשובות ן' לב ספר שני סי' כ"ד) :

(פט) אבל אם היה חייב לו ואין לו במה לפרוע כו' משמע דוקא שהיה חייב לו ללוקח בלאו הכי ואין לו לפרוע החוב שמעכשיו הלוה משועבד ללוקח אפילו בלא מכירת השטר (וכמ"ש לקמן סעיף ל"ג ס"ק ק"ו לתשו' הרשב"א ע"ש) אבל אם לא היה חייב ללוקח בלאו הכי אף על פי שאין לו לשלם מה שהפסיד לו במחילת השטר יכול למחול לכ"ע כן נראה מדברי הר"ב (שוב ראיתי בדרכי משה שכ"כ הר"ב להדיא ע"ש) וכן משמע להדיא בסמ"ע ס"ק ס"ה · ובבית יוסף מחודש כ"כ כתב דמדברי הרא"ש בתשו' כלל פ"ח ס' נ' משמע שהמוכר שטר חוב לחבירו אם אין לו נכסים מהם לפרוע א"א למחול עכ"ל ולא נהירא וגם אין דעת כל הפוסקים כן וכמו שיתבאר והרא"ש בתשובה מיירי התם לגבי אשה שהיתה חייבת לאחרי' דא"י למחול כתובתה ע"ש וכבר השיג עליו הבית חדש סי' מ"ו וכתן כוה ע"ש ובבית יוסף גופיה כתב לעיל סעיף י' דבטור על מ"ש הרא"ש ועוד דאם המוכר רוצה לישבע יפסיד הלוקח דרלה לומר שאם אין למוכר נכסים שהוא מפסיד והרי התם כתב הרא"ש הטעם שצריך לישבע מפני שהוא כאומר לומר פרוע כמנו שיכול למחול · ואף שראיתי בר"ן פ"ב דכתובות דף קכ"ח ע"ב שכתב וז"ל וא"ת אמאי איכו כאומר לומר שטר אמנה ניאמן מגו דאלו מחיל כדאמר שמואל המוכר שטר חוב לחברו וחזר ומחלו מחול תרין מוכר שטר חוב לא מפסיד לוקח כלום דהכי עסקינן שיש למוכר נכסי' ומחזיר לו דמיו למאן דלא דאין דינא דגרמי ולמאן דדאין יתן לו כל מה שכתוב בשטר דאה לי שרף ויה לי מחל אבל גובה מחברו ולומר שטר אמנה מיירי שאין למצוין נכסים עכ"ל מ"מ אין נ"ל כן כמו שהוכיח לקמן מן הש"ס ומן הפוסקים והכי מוכח נמי להדיא מדברי הר"ן פ"ב דכתובות והריטב"א ותשובות רמב"ן שבבע"הת ריש שער כ"ח וכן מדברי הרא"ש שם דע"כ לא פליג הרא"ש התם אלא בשעבוד' דר' נתן כדלית ליה נכסי אבל במכירת שטרות משמע שם להדיא דמודה דאף דלית ליה נכסי למוכר יכול למחול וקושיית הרא"ש הא כבר תירצוה התוספות ופוסקים שם בענין אחר ואדרבה משמע שם מדברי התוספות וכל הפוסקים דלא כרא"ש דהא כתבתי לקמן סי' פ"ו סעיף כ' ס"ק ה' דמוכח דהך דשטר אמנה מיירי דלית ליה נכסי דאי אית ליה נכסי נאמן לומר פרוע דכיון דלית ליה פסיד' ללוה שני ה"ל חוב זה כמשועבדים דתקנו רבנן דאין נוכין במקום שיש בני חורין וא"כ התוספות והפוסקים שהקשו מהך דאמנה למוכר שטר חוב וחזר ומחלו ותירצו תירוצים אחרים אלמא דס"ל להדיא דהמוכר שטר חוב אפי' לית ליה נכסי יכול למחול והכי מוכח נמי עניות דעתי בש"ס פ' החובל (דף פ"ט) דפריך התם אשה דפגיעתה רעה משו' דלית לה נכסי לשלומי ומאי תיובין כתובתה להאי דקבלה ביה ומשני משום דתמחול לבעלה כדשמואל ואין לומר דשאני כתובה שלא ניתנה לגבות מחיים וכמו שמחלק הר"ן פ"ב דכתובות שכבר כתבתי לקמן סי' פ"ו ס"ק י"ח דאין נראין לפע"ד דברי הר"ן בזה · ועוד דאף הר"ן אינו מחלק רק לענין שעבודא דר' נתן דכיון דלא ניתנה לגבות מחיים לא משתעבד הבעל עדיין מדר' נתן ויכולה למחול אבל אם איתא לדברי הר"ן דהיכא דמפסיד ללוקח ומה שהיתה שוה הכתובה ולית לה נכסי להחזיר לו אפילו מעותיו ומה בכך שלא ניתנה הכתובה לגבות עדיין מ"מ כיון דמפסיד הלוקח היאך יכולה למחול אלא ודאי גבי מוכר שטר חוב אפילו לית ליה נכסי למוכר לשלם ללוקח מעותיו שקבל ממנו או מה שמפסיד לו יכול למחול ואולי יש לחלק גם לענין זה בכך אבל אין נ"ל עיקר אלא כמו שכתבתי :

ודברי התוספות בבבא בתרא פ' מי שמת דף קמ"ו סוף ע"ב בל"ע שכתבו אהך דמכר כתובה וז"ל ותימה איך לא טריף אלא כדין והלא אם תמחול לבעלה יחזרו עליה הלקוחות ויגבו ממנה הכל על כן נראה שאין צריך להחזיר להם אלא מה שנתנו בה ומיהו קשה לי מ"מ יטרוף אלא כדין שהרי יחזרו עליה ממה שכתבו בה לכל הפחות ולומר ר"י דבדבר מועט כזה אין לחוש דאין כאן טריפה אלא כדין ומיהו קשה שמוכרת בדמי' יקרים ואם כן תפסידה הרבה ללקוחות וטורף בעלה אלא כדין שהרי לא תוכל למחול מה שהפסידתם עכ"ל דבריהם בל"ע טובא דמה לו לבעל בכך שהלקוחות יחזרו עליה מכל מקום הוא ישרוף כדין ועוד קשה דלמא יש לה לאשה לשלם מה שחייבת מדינא דגרמי וגם מה שחילקו בין דבר מרובה למועט הוא תמוה דמה לי מרובה או מועט דין של פרוטה כדין של מאה מנה ועוד דפעמים הכתובה הרבה וכתנו לה הלקוחות סך גדול אלא ודאי מעיקרא לק"מ כזה דמכל מקום הבעל טורף כדין · כן נ"ל ברור :

ואין לומר דכוונת התוספות דלית לה מגו דאי בעי מחלה דאי תמחול בעי לשלומי הכל וכעין מה שכתב הרא"ש בפ"ק דמציעא וכן נראה שהבין מהר"ש אידלש שם אבל אי אפשר להלום כן כלל בדברי התוספות ובלשונם ואפילו אם תפרש מה שכתב ומיהו קשה לי מכל מקום כו' כמו שכתב מהרש"א שם ע"ש מכל מקום תיקשי דאמאי מקשין הלא תוכל למחול לבעלה בעד המעות שנתן לה הבעל בעד הגובל ולא תמחול בחנם גם מאי מתרצין דבדבר מועט כזה אין לחוש כו' הא נבי לקוחות דבר מרובה הוא שהכתובה היא כולה שלהם ואי קאי אאשה שקבלה דבר מועט מכל מקום קשה מאי מתרצין דלמא היא איכה רוצה בהפסד דבר מועט בחנם ועוד אם קבלה סך גדול מאי איכא למימר וגם לשון התו' דאין כאן טריפה אלא כדין כו' וכן מה שכתבו אח"כ וא"כ תפסידה הרבה ללקוחות וטורף בעלה אלא כדין שהרי לא תוכל למחו' מה שהפסידתם כו' לא משמע דכוונתם כל היכא שמפסידה ללקוחות לא תוכל למחול כלל ואם כן הדרא קושיא לדוכת' מה שכתבתי לעיל וצל"ע : **(צ)** א"י למחול וכן עיקר ודלא כהיש חולקין וכמו שהעליתי לקמן סי' פ"ו סעיף ה' ס"ק י"ח באריכות וגם הר"ב גופי' פסק שם סעיף ה' כדברי המחבר שם וגם כעיר שושן כאן הסמ"ע היש חולקין ויפה כיון בזה ועמ"ש לעיל סי' מ"ג ס"ק ז' מיהו היינו דוקא כשחייב עדיין ללוקח בלאו הכי אבל אם היה חייב לו ונתן לו שטר חוב זה בפרעון חובו יכול למחול השטר אף על פי שאין לו נכסים וכמו שהעליתי לקמן סי' פ"ו שם ע"ש שהארכתי בזה : **(צא)** ואם הקנה לו כו' י"א דא"י כו' עיין במרדכי שם דסבירא ליה לבעל סברא זו דהלואה ניקני' באגב קרקע ולפי זה לאותי דקיימא לן ר"ס קכ"ג וסי' ר"ג ס"ט דאין הלואה ניקנית אגב קרקע קיימא לן הכא כהי"א דאין כאן קנין כלל וכן כתב מהרש"ל פ' מרובה סי' י"ד דאי כאן קנין אלא אם כן היה השטר על קרקע דניקני' בק"ס או על מעות פקדון דנקנה אגב קרקע וע"ש : **(צב)** דאינו נקנה באגב כו' עיין בתשובות מבי"ט ח"ב סי' כ"ה וסי' קס"ט ובתשובות מהרש"ך ס"ב סי' ק"ב ובתשובות מהר"א בן חיים סי' ע"ז : **(צג)** וע"ל סי' ר"נ סעיף ט' · וסי' רי"א סעיף ז' וסי' רכ"ג סעיף ך' : **(צד)** כתנו במתנת ש"מ · כאותן שיתבאר לקמן סי' ר"ן סעיף ד' וסעיף ו' אינו מוקדו מתנת ש"מ ועיין מ"ש לקמן ס"ס רמ"ט : **(צה)** אין היורש יכול למחול אבל הש"מ עצמו יכול למחול

(פט) אבל אם היה חייב לו ואין לו במה לפרוע שמעכשיו הלוה משועבד ללוקח כמו שיתבאר לקמן סימן פ"ו **(צ)** אינו יכול למחול (מרדכי פ"ב דכתובות וס"פ האשה שנפלו) ויש חולקין (רמב"ן בתו' והרא"ש) ע"ל סי' פ"ו **סו** **(צא)** ואם הקנה לו החוב עצמו אגב קרקע יש אומרי' דאינו יכול למחול וי"א דיכול למחול (מרדכי פ' הכותב בתי הדינות) וי"א דאין כאן קנין כלל **סז** **(צב)** דאינו נקנה באגב ולא בחליפין (בית יוסף בדעת הרמ"בם) **(צג)** וע"ל סימן ר"נ סעיף ט' :

כז **(צד)** ג נתנו במתנת שכיב מרע ומת **סח** **(צה)** אין היורש יכול למחול :

מכנסת

סו ואם הקנה לו החוב עצמו כו' פי' שלא הקנה לו השט"ח כי אם החוב שבו : **סז** דאינו נקנה באגב כו' דס"ל דאין מטבע נקנה באגב ב"ח כהוי' פקדון ולא חוב ויתבאר לקמן סי' קכ"ג וקכ"ג וכסי' ר"נ ס"ט ע"ש אבל במעמד שלשתן נקנה כמ"ש לפני זה בסעיף ט' : **סח** אין היורש יכול למחול משום דלא תטרוף דעת השכיב מרע כשידע שלא יתקיים כוונתו תקנו כן בגמרא פרק מי שמת ועיין לקמן סימן רנ"ג וכתב הבעל תרומות השכיב מרע עצמו יכול למחול :

מכנסת

לאחול כן הוא בבעה"ת והוא מהרי"ף פ' הכותב ופ' מי שמת וכן כתב כ"י שם ופשוט הוא · ועיין מה שכתבתי לקמן סעיף מ"ב ס"ק קכ"ח וקכ"ט וע"ל סי' רנ"ג סעיף ד' ומ"ש שם (ועיין בתשובות מבי"ט עורי' סי' פ"ה): (צו) או שלוו ממנה אחרים כו' א"י למחול. עיין באבן עזר סי' כ"א ס"ק ה' ועיין בתשובות ר"י לבית לוי סי' כ"ו · (צז) הנותן כו' במעמד שלשתן אינו יכול למחול · היינו על פי מ"ש הב"י שנדחו דברי כמ"ו שכתב שרוב המפרשים סוברים כהרמב"ן אבל לקמן סי' קכ"ו ס"ק י' הבאתי על הבית יוסף בזה והבאתי הרבה פוסקים שסוברי' כהרמב"ן דבמעמד שלשתן יכול למחול · ועוד נלפע"ד עיקר כדין זה שבכאן שיכול למחול · לפי שבעלי התו' וגדולי הפוסקי' נחלקו בזה לשני כתות והאריכו הרבה בדין זה בטעם מחלוקתם ונלפע"ד להכריע בהכרע' אחשה מה שהורוני מן השמי' שלא כדברי כת זה ושלא כדברי כת זה באופן שבדין שבכאן יכול למחול ולא כשטור והמתב' וע"כ הוכרח אני להאריך ולברר הדברים:

סט מכנסת לבעלה שט"ח כו' ואפי' בלא כתיבה ומסירה וכמ"ש לעיל סי"ב ול"ב: **ע** או שלוה ממנו כ"ל ממנה: **עא** במעמד שלשתן גם אנותן קאי והטעם דבהאשה זו שהעמיד המלוה להמקבל אבל הלוה שיתן מה שבידו הי"ל כאלו וקפו הלוה במלוה עליו להקונ' ואהכי דאינו יכול למחול כמ"ש בסעי' כ"ג מש"כ

כח סט ד מכנסת לבעלה שטר חוב או מלוה על פה (צו) **ע** האו שלוו [ממנה] אחרים אחר נישואיה אינה יכולה למחול דאין קנין לאשה בלא בעלה י ואפילו היו נכסי * מלוג (פירוש נכסי האשה שהבעל אוכל פירות ואם יש קרן כענין מלוג' הרא"ש שתולשין השער ומניחין הראש:

כט (צז) ו הנותן שטר חוב לחבירו או מכרו **עא** במעמד שלשתן אינו יכול למחול:

ל ז המוכר שט' חוב לחבירו ויש משכון בידו ומסרו ביד הלוקח שוב אינו יכול למחול ללוה מה שכנג' המשכון

הנה התוספות פ"ק דגטין דף י"ג ע"ב כתבו וז"ל אומר רבינו תם דאף ע"ג דהמוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול מכל מקום כתן במתנה במעמד שלשתן אינו יכול למחול וכן משמע בפ"ב דקדושין דקאמר במלוה בשטר פליגי בדשמואל דמ"ד מקודשת לית ליה דשמואל ומ"ד אינ' מקודש' אי"ל דשמואל ואב"א כולי עלמא אית להו דשמואל ובהאי סמוכ' דעתה קמפלגי מ"ד מקודשת סבר דסמכה דעת' לא שביק לדידה ומחיל לאחריני וכי קאמר במלוה על פה פליגי בדרב הונא אי קנה במעמד שלשתן במלו' ומשמע דאי אית להו דרב הונא אף במלוה לכ"ע מקודשת ואי יכול למחול אמאי מקודשת למאן דלית ליה נבי מלוה בשטר דלא סמכה דעתה ומאי לא מסיק ואי בעית אימא כ"ע קנה במלוה אפי' מלוה ע"פ ובהאי סמכה דעתה פליגי כדמפיק אדשמואל אמלוה בשטר אלא משמע דבמעמד שלשתן אינו יכול למחול ואם תאמר בפרק החובל גבי היא שחבלה באחרים דפריך ותיזבין כתובתה בטובת הנאה ומשני כל לגבי בעלה ודאי מחלה והשתא אכתי תמכור במעמד שלשתן דאז לא תוכל למחול וכן סוף פ"ק דב"מ גבי אבא סובר דפריך בזמן שהאשה מודה אמאי יחזור לבעל ביחוד דילמא כתבה ליתן בניסן ולא כתבה עד תשרי כו' ומשני ש"מ איתא לדשמואל והשתא ביחוד דילמא מכרה במעמד ג' דאי' למחול וי"ל דלא תקנו מעמד שלשתן בכתובה דאפשר דלא תביא לידי נגייה לעולם וצ"ל דהתם גבי סובר אין לחוש כלל דאם אין עדים שמכרה א"כ הבעל והאשה יכפרו המכירה ואם יש עדי' שהבעל כתרכה או אפי' שתק ודאי הסובר פקר ואם מיחה או מוכח שהסובר אמת וליכא למיחש דילמא כתב' ליתן בניסן כו' עכ"ל התוספות · וכ"כ הרא"ש והר"ן שם וגם הרשב"א בחדושיו שם כתחלת דבריו וכ"כ עוד התוספות פ' החובל דף פ"ט וכן כתבו עוד הר"ן בתשובה סי' ס"ט ופ"ק דמציעא דף ד' ופ' האיש מקדש דף מ"ח וכן כתב עוד הרא"ש והנמוקי יוסף פ"ק דמציעא וכן כתבו עוד שאר פוסקים:

והרמב"ן בחדושיו פ' מי שמת חולק על דברי התוספות וס"ל דבמעמד שלשתן גם כן יכול למחול ומביאו הרשב"א בחדושיו פ"ק דגטין שם וז"ל והרמב"ן נ"ר כתב בפ' האיש מקדש דיכול הוא למחול והתם היינו טעמא דלא אמר ואי בעית אימ' דכ"ע בין במלוה בין בפקדון ובדשמואל קמפלגי משום דבעי לאוקמא לה אליבא דהני פירוקי קמאי דאמרי' התם דפליגי בעיקר קנייה דלרבנן משום דלא קנתה כלל ובדרב פפא פליגי ומש"ה אצטריך למימר דרבנן במלוה ע"פ סבירא להו דלא קנייה לה במעמד שלשתן אבל אליבא דפירוקא בתרא דהתם דמוקמינן פלוגתייהו במלוה בשטר בדשמואל במלוה ע"פ כמי בדשמואל פליגי ובמלוה בשטר להודיעך כחן דרבנן דאפילו בשטר חוזר ומחלו מחול ובמלוה על פה להודיעך כחו דר' מאיר ותרווייהו מודו דאפילו מלוה בקנית היא במעמד שלשתן דהכי קיימא לן והכיא לאוי' מדתניא בפ"ק דקדושין קדשה במשכון מקודשת ואוקימנא לה התם במשכון דאחרים דלאו במלוה לאחרים אינה מקודשת אלא במשכון דמלוה שיש עליה משכון אם הקנה אותה ומסר המשכון ללוקח וחזר ומחלו אינו מחול עכ"ל וכן דעת בעל העיטור ונמוקי יוסף ושאר פוסקי' והבאתי דבריהם לקמן סי' קכ"ו ס"ק י' ע"ש ·

ואני אומר אם כדברי התוספות וסייעתו קשה הא דאמרי' בכמה דוכתי בש"ס המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ולא אשתמיט בשום מקום לומר דהיכא דמכרו במעמד שלשתן א"י למחול וכן כתב הרמב"ן בחדושיו פ' מי שמת וז"ל אבל המוכר שטר חוב לחבירו בכל ענין חוזר ומחלו מחול דסתמא קאמר שמואל וכן כתב רבינו חננאל ז"ל בפ' שנים אוחזין ואלו היה חלוק בדבר לא היו הגאונים ז"ל שותקי' ממנו עכ"ל וכ"כ הנ"י פ' מי שמת וז"ל ורוב המפרשים כתבו דהא דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול סתמא קאמר לה ואפי' מכרו במעמד שלשתן יכול למחול עכ"ל ועוד דבפ' הכותב אמר רב הונא בר יהושע אמילתיה דשמואל ואי פקח הוא מקרקש ליה בזוזי וכתב ליה שטרא בשמיה ומשמע דליכא אלא האי תקנתא ואם איתא הל"ל ואי פקח הוא ובין ליה במעמד שלשתן ודוחק לומר דה"ה הך תקנתא אלא משום דמכל מקו' יכול הלוה לכפור במעמד שלשתן דמכל מקום ה"ל לאוקמא האי תקנתא דימכרנו לו בפני עדים במעמד שלשתן ויכתבו לו העדים כן וליכא למימר דהיינו כתיב ליה שטרא בשמיה לא היא דכתיב ליה שטרא בשמיה לא טריף אלא מזמן שני והך תקנתא עדיפא דטריף מזמנא דשטרא קמא דקנה וא"כ ה"ל לאשמועינן תקנת' דעדיפא מינה ואף שיש לדחוק ולתרץ את זה מ"מ קשה כיון דתקנתא מעליותא מינה הוי ה"ל לש"ס לפרושי לה ולמימר דאיכא נמי הך תקנתא ובפרט דעדיפא הך תקנתא דגובה אפי' מזמן ראשון · ועוד דאמרי' בפ' הכותב מודה שמואל במכנסת שט"ח לבעלה שא"י למחול ובפ' מי שמת אמרי' מודה שמואל שאם כתבו במתנת ש"מ שא"י למחול ומשמע דליכא אלא הני נוני דאל"כ הל"ל נמי מודה שמואל במעמד שלשתן שא"י למחול · ואם כדברי הרמב"ן וסייעתו דבמעמד שלשתן יכול למחול א"כ קשיא נמי דהא סתמא אמריכן בכמ' דוכתי בש"ס מעמד שלשתן קנה ולא אשתמיט בשום מקום לומר דהיכא דחזר ומחלו מחול · וגם ראיית התוספות מפרק האיש מקדש נראה נכונה בזה ודברי הרמב"ן והרשב"א וכן דברי הריטב"א פרק האיש מקדש דחוקים בזה דמ"מ לא הל"ל לש"ס לאתוקי וה"ל לפרושי בהדיא ואי בעית אימא דכולי עלמא בין במלוה בין בפקדון בדשמואל קמפלגי ומדסדר הש"ס הך דבדשמואל קמפלגי לעיל אמלוה בשטר ולא סדר' במסקנא משמע דדוקא לעיל איירי הך דשמואל ולא במעמד שלשתן:

לפיכך נראה לפע"ד ברור דמעיקרא ל"ק מידי כל מה שהקשו התוספ' והרא"ש וסייעתם והרמב"ן והרשב"א וסייעתם · שנראה לפע"ד ברור דחוב שבשטר אינו נקנה במעמד שלשתן כלל אפי' גוף החוב ונרע ממלוה על פה וטעמא רבא איכא במילתא דבשלמא בחוב בע"פ דנסתלק הלוה מן המלוה לגמרי נקנה במעמד שלשתן דעשאו חכמים כאלו פרע הלוה למלוה ונתן המלוה המעות לזוכה ושוב חזר ונתן הזוכה המעות ללוה דהוה ליה לוה בעל דבר דזוכה ושוב אין לו עסק עם המלוה הראשון כלל ויכול לטעון לזוכה פרעתיך וכה"ג משא"כ בהלואה שבשטר שכל זמן שהשטר הוא ביד המלוה ובאי כחו לא נפטר הלוה מן המלוה הראשון לענין פרעתי וכה"ג ואף אם יתן המלוה לזוכה השטר בכתיבה ומסירה מ"מ כיון דפרישית לקמן דגוף השטר ושעבודו אינו נקנה במעמד שלשתן אם כן זה הזוכה צריך לבוא בע"כ בשטרו מכח המלוה וכשיטעון לו הלוה פרעתיך יתבענו בשטר בכח המלוה הראשון ואם כן לא שייך בזה מעמד שלשתן דממה כפשך אי תימא כיון דשלשתן עומדים יחד ה"ל כאלו פרע הלוה למלוה ונתן המלוה המעות לזוכה וחזר הזוכה והלוהו ללוה אם כן איבטל ליה שטרא לגמרי אלא ודאי דלא איבטל שטרא וה"ל כאלו לא פרע עדיין למלוה ומשועבד הוא עדיין למלוה הראשון א"כ היאך שייך מעמד שלשתן בזה כיון דלא נסתלק מן המלוה הראשון ואין סברא לומר שנסתלק לאחאין לענין שחייב המעות בעל פה לזוכה · ועוד

טורי זהב

דדעת הרא"ש כהרי"ף מנא"ס ליתא ודוק: ע"ש עא"ע אבל רב אלפס כתב שכל שנקנה וכו' מה שיש לדקדק על דעה זו מהנא' דב"מ דף ד' ע"א בתי' אביי בשטר כתובה יוצא מתחת ידו תאמר בבעה"ת שער כ"א סי' ג' ע"ב ע"ש · ע"ש אא"ע אבל צריך עדים · לענין התביעה וכו' ויש לדקדק א"כ היכי קאמר בגמ' דב"ב דתנא כרבה ותנא' פליגי כפלוגתא דאביי ורבא ותנא דמתני' דסבר מוציאין ס"ל כרבה דא"כ להביא ראיה הוי דבא גופי' מודה לדעת הרמב"ם וקמ"ל דבגד הלוה צריך להביא ראיה א"כ למה ס"ל מוציאין ואין הלוה יכול לדחות וכמ' בג"ש ישבו כדוחק

ד מימרא דרבא לבני' דרב חייא בר אבין כתובות סוף דף פ"ה ה בה"ת בשע' כ"א הכריע כסברא דתשובה שהבי' דדייקי מדכתב הרי"ף בפ' מי שמת · טעמא משום דאין קנין לאשה בלא בעל' ושכן הסיב הרמב"ן ו שם בשם הרמב"ן ז טור ובמעמד שלשתן אכותן נמי קאי כ"כ התו' גיטין דף טו ע"ב כל"ה תנהו לפלוני וכו' וכן העל' הרא"ש ספ"ק דמציעא והר"ן בתשובה סי' ס"ט ח שם בשם בה"ת בשער פ"א בשם תשוב' הרשב"א ד ממ"ש הרי"ף בכתובות מתנת ש"מ עשאוה כמתנ' דאורייתא כמאן דמטי לידיה דמי שמע מינה דבמספר המשכון ללוק' אינו יכול למחול

ועוד דדין מעמד שלשתן הלכתא בלא טעמא הוא והכי דלא לוסיף עלה ואין לנו להוסיף בתקנת חכמים מה שלא נזכר בש"ס ולא מהני דין מעמד שלשתן גבי שטר אלא כשיקרע השטר ויעשה המלוה בשטר מלוה על פה דאז כשיעשו מעמד שלשתן יסתלק המלוה לגמרי מן המלוה אבל כל זמן שהשטר בתקפו והלוה משועבד עדיין למלוה מכח השטר לא שייך מעמד שלשתן אף בגוף החוב וכן משמע לכאורה פשטא דש"ס בפ' האיש מקדש דקאמר במלוה על פה באתי פליגי בדרב הונא כו' משמע דבמלוה בשטר לא שייך כלל לומר דפליגי בדרב הונא והיינו מטעמא דפרישית · ועוד דקאמר התם דבמלוה בשטר פליגי בפלוגתא דר' ורבנן וקשה היכא רמיזא דלמא ניחא במלוה בשטר במי פליגי בדרב הונא ואי משום תרתי למה לי הא איכא למימר כדכתבו הרמב"ן וסייעתו הלא להודיעך כחו דר' מאיר והלא להודיע כחן דרבנן ואף שיש לדחות את זה מכל מקום אינו נראה אלא ודאי דמעמד שלשתן לא שייך כלל במלוה בשטר אף לענין גוף החוב אם לא כן נקרע השטר ונעשה מלוה על פה וכמו שכתבתי ואם כן אי אפשר לאוקמי דפליגי במלוה בשטר במעמד שלשתן אלא בדר' ורבנן ולהכי לא מדכר בש"ס כלל דפליגי בדרב הונא רק במלוה על פה · כן נ"ל ברור · והשתא פשיטא דלא קשיא כלל מה שהקשו התוספות והרא"ש וכל הפוסקים מסוף פ' החובל ומסוף פ' שנים אוחזין דדין מעמד שלשתן לא שייך כלל בכתובה וגוף שטר (ופשיטא דליכא לאוקמא שתקרע הכתובה ותמכור גוף החוב ועוד דאסור להשהות עם אשתו בלא כתובה) :

ועוד נראה דאפילו אם נבוא לסברת התוס' והפוסקים דדין מעמד שלשתן שייך במלוה בשטר היינו ההלואה שבו לענין שחייב לו המנה שבשטר אבל שיהי' מלוה בשטר והאי אפשר היינו דלא אשתמיט בשום מקום בש"ס ובדברי הגאונים לומר דשטר נקנה במעמד שלשתן ואלו כדברי התוספ' וסייעתם דהמוכר שט"ח לחבירו במעמד שלשתן אינו יכול למחול תהיה מוכרח לומר שנקנה גוף השטר ושעבוד שבו במעמד שלשתן ואם כן לא יצטרך גם כן כתיבה ומסירה · וגם על הרמב"ן והרשב"א וסייעתם קשה לי דעד כאן לא פליגי על התוספות אלא דאף במעמד שלשתן יכול למחול אבל מודים הם מיהא דקנה במעמד שלשתן כל כמה דלא ימחול ליה וא"כ לפי זה למה לי כתיב' ומסיר' ואפשר דס"ל דאע"ג דנקנה גם גוף השטר ושעבוד שבו במעמד שלשתן אף לטרוף לקוחות אין צריך כתיב' ומסירה אלא במסירה לחוד שבו ומסירה צריך לענין גוף השטר לראיה וכמ"ש הסמ"ע והטור בשם הרמב"ן והמחבר לעיל סעיף י"ט אבל באמת זה לא נראה לפע"ד דשטר עצמו יהא נקנה במעמד שלשתן ולא שמענו כן בשום מקו' בש"ס ובכל דוכתי בש"ס לא אמרי' אלא דאותיות נקנות בכתיבה ומסירה ולא אשתמיט בשום מקום לומר דאותיות נקנו' במעמד שלשתן [או במעמד שלשתן] ובמסירה בלא כתיבה אלא ודאי כדפי' דלא שייך מעמד שלשתן אלא בגוף החוב במנה שיש לו בידו דמכח מעמד שלשתן ה"ל כאלו פלוני הלוה לו הזוכה השתא אבל השטר היאך אפשר שיקנהו לו במעמד שלשתן והלא אינו מועיל להיותו מלוה בשטר רק כשהלוה מצוה לעדים לכתוב שטר והרי הוא עתה אינו כותב לו שטר אחר ואימא אי קא מיכחת אשטרא קאתי אשטרא קאתי למלוה כאלו ליכתוב · ועוד דמלאי לענין גוף החוב י"ל דמעמד שלשתן ה"ל כאלו פרע הלוה למלוה והמלוה נתן המעות לזוכה והזוכה חזר והלוהו ללוה דמאחר ששלשתן עומדי' יחד ומתרצו זה לזה ה"ל כאלו נעשה כן וה"ל כאלו וקנה באלוה לזוכה אבל לענין שיהא מלוה בשטר לא שייך לומר כן דאפילו היה נעשה כן שהלוה פרע למלוה והמלוה נתן המעות לזוכה והזוכה חזר ונתן מעות אלו ללוה אינו אלא מלוה על פה דמיד שפרע למלוה איבטל שטר דיליה ואפי' תימא דלא איבטל שטרא מ"מ האי שטר על מלוה ראשון הוא ולא על זוכה והלכך בעי כתיבה ומסירה ואפי' מכרו במעמד שלשתן ובכתיב' ומסירה וחזר ומחלו מחול · כן נ"ל ברור :

ואולי גם דעת התוס' והרא"ש וסייעתם והרמב"ן והרשב"א וסייעתם כן דמעמד שלשתן לא מהני רק להוי מלוה ע"פ ולא להיות מלוה בשטר · ומ"ש התוס' פ"ק דגטין דאע"ג דהמוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול מכר לו כאן במעמד שלשתן א"י למחול וכו' הוה כת' ג"כ הרא"ש בפ"ק דמציעא וכן הרשב"א והר"ן ושאר פוסקים כתבו כלשון הזה אפשר דרצונם לומר מכר לו כאן במעמד שלשתן א"י למחול גוף החוב ואע"ג דבפ' האיש מקדש כתבו התוס' וז"ל והא דקאמר לעיל המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול היינו דוקא באין הלוה בפניהם בשעה שמכר לו את השטר עכ"ל ר"ל הא דקאמר מחלו מחול דמשמע דפטור הלוה אפי' מגוף החוב היינו דוקא באין הלוה בפניהם · ומה שהקשו התוס' והרא"ש והפוסקים הנ"ל מהך דפ' החובל ופ"ק דמציעא היינו משום דהתם אי בעיא דתוכל למכור כתובתה במעמד שלשתן כדי דאם תמחול א"כ לא יהיה רק מלוה ע"פ מ"מ יוכל לגבו' מהבע"ל דכיון דאין כתובה גובית מחיים ה"ל כקובע זמן לחבירו דאין נאמן לומר פרעתי וכן מקבל לי החוב אינו נאמן תוך הזמן כדלקמן ר"ס ס' ע"ח וכן שאר שום שעבוד לא יועיל לענין דלא מהני שום שעבוד אלא במיגו דפרעתי · כך יש לומר כדעת התוספות והרא"ש והרשב"א והר"ן ושאר כל הפוסקי' ואע"פ שפשט לשונם לא משמע כן מ"מ עדיף טפי בהכי כדי להשוו' דבריה' עם הדין שהוכחנו מן הש"ס ומן הסברא לעיל ולא מצאתי בשום פוסק מפורש דמעמד שלשתן מהני להיו' מלוה בשטר רק בנעה"ת בשם רמב"ן שהבאתי לעיל וכבר כתבתי שאין נלפע"ד כן :

אך דברי הטור והמחבר א"א ליישב כן מדכתב הטור בהדיא כתב ג"כ אינו יכול למחול וכן המחבר כתב ג"כ לכתובה כו' וכן הנותן במעמד שלשתן כו' מדכללן כהדדי שלשה דינים יחד וגם כתב וכן כו' משמע דכולן דינא אית להו וכן משמע מדברי המחבר שסדרן יחד זה אחר זה ועוד דאי לא משמע לן לגוף החוב א"י למחול מאי קמ"ל הא כבר כתבו דין זה לקמן ר"ס קכ"ו גבי מעמד שלשתן · ועוד דכתבו לעיל סעי' י"ט דגוף השט' ושעבוד שבו נקנה במעמד שלשתן כתשו' רמב"ן שבנעה"ת דלעיל ועוד שכתב בב"י שנדחו דברי הב"י פ' מי שמת כו' מדברי הפוסקים הנ"ל ואם איתא הלא הב"י לא כתב אלא שרוב המפרשי' כתבו דמאי קאמר שמוחל דחזר ומחלו מחול אפי' במעמד שלשתן קאמ' כו' וי"ל דהיינו לענין השטר וכמו שכתבתי ובזה לא נדחו דבריו מפוסקי' הנ"ל אלא ודאי לדברי הטור והמחבר הם כפשוטו :

והשתא להנך תרי גוני לפרושי' ניחא להך דהמוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו בכל ענין מחול אפילו מכרו במעמד שלשתן ודלא כהתוספו' והרא"ש וסייעתם ולהכי קאמרינן בש"ס בכל דוכתא סתמא וחזר ומחלו מחול ולא מפלי' בין מכרו במעמד שלשתן או לא וכ"ש כמו הא דתנן דמשמע בפ' האיש מקדש דבמעמד שלשתן א"י למחול דהתם במלוה ע"פ קאיירינן ופשיטא דחיך שהמחהו במעמד שלשתן נשתעבד גופו וחייב לו מלוה ע"פ ושוב א"י למחול והיינו דקאמרי' בכמה דוכתי בש"ס סתמא דמעמד שלשתן קנה ולא הוזכר' בשום מקום דיכול למחול ודלא כהרמב"ן וסייעתו · ומה שהביא הרמב"ן ראיה מפ"ק דקדושין דקדש במשכון מקודשת לאו ראייה היא כלל דהתם קא משמע לן אפי' במשכון אלא במעמד שלשתן וכ"כ הר"ן בתשו' סי' ס"ט והאמת ניחא כמו הך דפ' החובל והך דספ"ט דמציעא גבי כתובה ואין צריך למה שתירצו התוספות והפוסקים תירוצים מה שלא נזכרו בש"ס אלא התם בכתובה יכולה למחול שטר הכתובה בכל ענין · ואולי גם דעת התוס' והרא"ש ושאר פוסקי' הנ"ל כן דלא מהני מעמד שלשתן רק לענין שלא יוכל למחול גוף החוב וכמ"ש לעיל בסמוך :

ונראה שגם דעת הרמב"ם כן דכתב בפרק ששי מהל' מכירה למעמד שלשתן קנה וכן בפרק ה' מה' אישות כתב דבקדשה בחוב במעמד שלשתן מקודשת (הרי דא"י למחול וכדאיתא בש"ס פ' האיש מקדש) ואח"כ כתב בפ"ו המוכר שט"ח לחבירו יכול למחול כו' ולא חילק ולפי מה שכתבתי ניחא דבשטר בכל ענין יכול למחול (ועיין בתשו' מהרי"ט שאין סי' ד' מ"ש בזה לדעת הרמב"ם ואין דבריו נראין לי ע"ש) :

ואפשר גם דעת הרי"ף כן ואף על פי שכתבתי לקמן סי' קכ"ו ס"ק י' שהריטב"א והר"ן פרק האיש מקדש כתבו למדהשמיט הרי"ף הך אוקימתא משמע דס"ל דיכול למחול לפע"ד אין דבריהם מוכרחים ויותר נראה דס"ל דכיון דאוקימתא לא דפליגי בדרב הונא א"כ פשיטא כיון דקי"ל כצ"ל כרב הונא דקנה ופשיטא דמקודשת וא"י למחול וכ"כ בכסף משנה פ"ו מה' מכירה לדעת הרי"ף ע"ש · וגם בתשו' הר"ן סי' ס"ט כתב דמ"ש הרמב"ן דמעמד שלשתן יכול למחול לא נדחק עצמו בכך אלא כדי ליתן טעם להשמטתו של הרי"ף כמו שנדח' בחידושיו פ' האיש מקדש עכ"ל ולפי מ"ש ניחא הא דהשמיטו הרי"ף וכמ"ש :

העולה מזה מה שנראה מבואר מהתוס' והרא"ש וסייעתם והרמב"ן והרשב"א וסייעתם לעיל דאין חילוק בין שטר למלוה על פה דלהתוס' והרא"ש וסייעת' בכל ענין במעמד שלשתן א"י למחול ולהרמב"ן וסייעתם בכל ענין יכול למחול אין נראה לפי ע"ד אלא נראה לפע"ד ברור מתוך הש"ס ומתוך הסברא כמו שכתבתי דבהלואה על פה במעמד שלשתן אינו יכול למחול ודין מעמד שלשתן לא שייך בשטר כלל אפי' להקנות גוף החוב :

אך מסתפינא בזה שלא אכוה בגחלת התוס' והרא"ש והרמב"ן והרשב"א ושאר גדולי הפוסקי' אף כי לפי עניות דעתי נראין דברי כנים ואמתיי' מ"מ כבר הורו הגדולי' הקדמוני' והאחרוני' :

אבן בזה שגוף השטר ושעבודו אינו נקנה במעמד שלשתן נ"ל ברור הלכה למעשה כיון ליישב גם דברי התוס' והפוסקים הנ"ל בזה וכמ"ש למעלה ונ"ל עיקר בזה כי המוכר או הנותן שט"ח במעמד שלשתן ובכתיבה ומסיר' באותו מעמד שלשתן וחזר ומחלו מחול והשטר בטל (והרי הרמב"ן והרשב"א וסייעתם מסכימי' בזה לדברי לדינא) וכמו שהוכחתי וביררתי מן הש"ס ומן הסברא רק החוב נשאר מלוה על פה שחייב הלוה ללוקח (אם בתחלה הלוה במעמד שלשתן איתנו לו וכמו שכתבתי לקמן סי' קכ"ו

(סמ"ע) מש"כ לקמן סעי' ל"ו דלא מיירי כשנמכר שלא נתן אלא בכותן בכתיבה ומסירה מ"ה יכול למחול ודו"ק : **עב** ה"נ וירד הלוקח והחזיק : **עג** ויש מי שחולק כו' פי' כשמוכר לו שטר על משכנתא שבידו דאע"פ דהחזיק בה הלוקח מ"מ כיון שאינו בידו לגמרי וגם ביד הלוה לסלקו במעות לכשירצה ה"ל כשאר חוב וה"ה במשכון דמטלטלים דלאו כל כמיני' לאפקועי מה שביד הלוקח : **עד** אינו יכול למחול הטעם דהא לא קנה הלוקח מתחלה אלא שעבוד נכסי הלוה אבל שעבוד גופו דהלו' נשאר אצל המלוה כמ"ש בסק"ג ודמה"ט יכול המלו' המוכר למחול והשתא דקנו' ומכרו לו כתרוקן מידו הכל וזהו נ"כ הטעם דכשמכר הלוקח לאחר דאינו יכול למחול דלא נשאר בידו כלום : **עה** היה יכול לחזור ולגבותו דלא הזיקו בקרנו אלא ה"ל כמונע מנוחה מחבירו ע"ש : **עו** אלא הדמים שנתן ו"ל הטור ולא דמי לשאר זבינו דכשטורף ב"ח מלוקח דאית ביה להלוקח שבח דהכא כיון דיש ביד המוכר למחול ואפי' היורש מוחל מעיקרא זבינו ריעי נינהו דאיכא לי' לאסוקי אדעתי' דמכתבי' בשט' וכיון דלא עביד הכי דין הוא שלא יטול אלא הדמים שנותן בשטר עכ"ל ודו"ק כזה ס"ל דא"כ ליתן לו אלא דמיו משום דע"י מחילה נעשה כנייר בעלמא ומעיקרא זבינו ריעי הוה אבל בכה"ג שטרפו מיד הלוקח או שבא אחר ואומר שלו הוא ולכך דכתב הטו' והמחב' כמיוך סל"ד כ"ע מודי' דצרי' לשלם כל דמי השטר והטעם דגם נשאר עליו גם שט"א וצריך הלו' לפרוע לאחר וגם לא ה"ל להעלות על דעתו שימכור דבר שאינו שלו מ"ה לא הוה זבינו

המשכון (צח) [ט] והוא הדין אם היתה משכונתא קרקע **עב** וירד הלוקח והחזיק בה שאינו יכול למחול **עג** [י] ויש מי שחולק בזו :

לא [כ] לוקח שטר חוב שחזר ומכרו למלוה **עד** (צט) אינו יכול למחול [ל] ולא עוד אלא אם מכרו לוקח ראשון לאינש דעלמא (ק) אין לוקח ראשון יכול למחול :

לב [מ] כשמוחל המוכר (קא) או יורשיו צריכי' לשלם [נ] כל מה שכתוב בשטר החוב (קב) מהיפה שבנכסין שהרי גרם לו לאבד השטר והרי הוא כמו ששרפו (קג) [ס] ומיהו שמין השטר כפי מה שהוא כגון אם הלוה גברא אלמא דלא ציית דינא או שאין לו נכסים (קד) ואם מת (קה) ישלמו יורשיו :

הגה (קו) ואם מכר לו שטר חוב של עכו"ם ומחלו (קז) צריך לשלם לו אף הרבית שעלה עליו (קח) אבל אם נודע שפרוע הוא אף על גב דהוא **עה** היה יכול לחזור ולגבות מן העכו"ם פטור המוחל (רבי ירוח' כ"ד בשם הרשב"א) וכל זה לדעת קצת רבוותא (קט) אבל רבים חולקין וסבירא להו דבכל מוכר שטר חוב ומחלו אין צריך לשלם לו **עו** אלא הדמים שנתן לו (טור בשם ע הרא"ש ורב שרירא גאון) וזה שהוא עליו (ד"ע) :

לג [פ] במה דברים אמורים שהמוחל חייב בתשלומין בזמן

(ש"ך) קכ"ו ס"ק כ"ח) ודלא כהטור והמחבר : (צח) וה"ה אם היתה משכונות קרקע כו' בנעה"ת שער כ"א ק"ו ומביאו ב"י מבואר דדעה זו ס"ל דנוב' מיתמי כלא שבועה והיש מי שחולק ס"ל דצריך שבועה וכן הריטב"א דס"ל הכ"י כתן כשמו דיכול למחול ס"ל דצריך שבוע' כמו שהבי' ב"י בשם ס"ק י' כשמו ודוק כי לכאור' אין טעם לחלק דאם נאמר שא"צ שבוע' ביתמי א"כ ה"ל כגבוי ופשיטא דא"י למחול וא"כ דברי המחבר שכתב כאן ויש מי שחולק ולקמן סי' ק"ח סעי' י"ב כת' בפשט דגובה מיתמי בלא שבועה כ"ע : ולענין דינא העליתי לקמן סי' ק"ח סי"ב ס"ק כ"ה דצריך שבוע' ואפ"ה נראה דכאן אינו יכול למחול וכן דעת הרשב"א בתשו' שהביא ב"י לקמן סי' ק"ח מתו' ה' והיא בדפוס סי' תתקל"ט דצריך שבועה וכאן הביא הב"י תשו' הרשב"א דאינו יכול למחו' וכן עיקר : (צט) אינו יכול למחול שעיקר שעבודו נשאר אצל המלו' הראשון מתחלה והאי טעמא כ"ל דלוקח שט"ח שחזר ומכרו למלוה שני במסירה לחוד בלא כתיבה ועוד דאיה מלעיל סעי' א' ס"ק י' ולא דמי לדלעיל סעי' י"ג דהתם כיון שקנה המתנה והשטר נכתב על שם מקבל המתנה ויצאת המתנה לגמרי מרשות הנותן למקבל לא הודה מתנתו אלא בכתיבה ומסיר' וק"ל : (ק) אין לוקח ראשון יכול למחול · אבל מוכר ראשון יכול למחול אפי' נמכר אח"כ הרבה פעמים זה אחר זה מיהו נראה פשוט דמוכר ראשון הוא דחייב מדינא דגרמי לשלם ללוקח האחרון כל מה שהיה שוה השטר דמוחל הוי כשורף ומוכר האחרון אינו חייב להחזיר כלום ללוקח שלו מהמעות שקבל ממנו ולא אמרי' כיון דידוע שהיה אפשר למחול השטר תיהוי כהכיר בה שאינו שלו כו' וק"ל : (קא) או יורשיו כו' כן הסכמת כל הפוסקים רבים וגדולים ראשונים ואחרונים בכאה דוכתי ודלא כשלטי גבורים בשם ריא"ז פ' הכותב סוף דף תקט"ו שכתב דדוק' מוכר שמחל חייב אבל יורש שמחל אינו חייב לשלם כלום ע"ש והוא כדע' הי"א בנעה"ת וכבר דחה הבעה"ת סברא זו בשתי ידים ומביאו ב"י והכי מוכח מדברי התוס' והר"ן פ' הכותב גבי קריביתיה דרב נחמן וכן הרא"ש פ' שום היתומים והתוס' בב"ב פ' מי שמת דף קמ"ו ע"ב ושאר הרבה פוסקים שכתבו מה שהיתה ירוותא קריביתיה דרב נחמן שהרי צריכה לשלם מה שמחלה ע"ש מבואר להדיא מדבריהם דיורש שמחל חייב כמו מוכר עצמו וכן עיקר : (קב) מהיפה שבנכסיו ל' הרמב"ם מהיפה שבנכסיו כשאר המזיקין ול"ל כדין המזיקין גובין מן העדית לקמן סי' תי"ט : (קג) ומיהו שמין השטר כפי מה שהוא שוה למוכר בשעת מחילה : (קד) ואם מת ישלמו יורשיו דדינ' דגרמי חייב מדינא ולא משום קנסא כ"כ הטור והוא מדברי בעה"ת שער פ"א וכתב שכן דעת הרא"ש והרשב"א ע"ש ולא הביא כל"י וכל"מ שום חולק בדבר ובאמת הרבה פוסקי' אחר חולקים ע"ז וס"ל דדינא דגרמי קנסו ולא קנסא בנו אחריו וכן כתב מהרי"ל ומהרי"ו ושאר הרבה אחרונים ודבריהם נראה עיק' כמו שהוכחתי לקמן ריש סי' שפ"ו וגם היש אומרי' שהביא הר"ב לקמן סי' שפ"ח סעי' ב' דדוקא שעמד בדין כו' הוא דעת מהר"מ שכתב אשמע שכן פסק ריב"א עכ"ל וכדאיתא במרדכי פ' החובל ובתשו' מהר"מ מרוטנבורק דפוס פראג סי' תקל"ט ע"ש עוד איתא בתשוב' מהר"מ ד"פ סי' ת"ם שפסק יו' הרב דכל דיני דגרמי משום קנס ולא קנסו לבנו ע"ש וא"כ קשה על הר"ב שלא הביא דעת הי"א ופתם כהמחבר · ועי"ל ריש סי' שפ"ו שהארכתי בזה : (קה) ישלמו יורשיו עיין לקמן סי' ק"ח סעי' ב' ס"ק ד' וסי' שפ"ח סעי' ב' בהג"ה ס"ק ט"ו מה שכתבתי בזה : (קו) ואם מכר לו שט"ח של עכו"ם כו' ולענין מתנת ש"מ שטר על עכו"ם עיין לקמן סי' רנ"ג ס"ק : (קז) צריך לשלם לו אף הרבית כו' דברי הר"ב צ"ע דהכי שכתב הב"י מתו' כ"ב בשם תשו' רשב"א וכ"כ ר' ירוחם כ"ד בשם תשו' רשב"א ומביאו ב"י בתחו' ל"ו דצריך לשלם לו גם הרבית מ"מ הרי הרשב"א גופיה בתשובה אחרת נסתפק אם יכול למכור כלל הרבית והיא בתשו' הרמב"ן סי' רכ"ג ומביאו ב"י בקצרה לעיל ריש סי' זה מתו' א' ע"ש וא"כ כיון שאין הרבית נמכר אע"ג שהיה יכול לגבותו אינו חייב לשלם לו דמניעת הריוח לא מיקרי היזק ופשיטא דהרשב"א בתשו' רמב"ן אם מיירי אף ברבית שעלה כבר כדמשמע התם להדיא ועוד דהא הוליא כן מהש"ס דפ' יש נוחלין ואם מיירי להקדים כן · וגם באמת נראה ראית הרשב"א נכונה מן הש"ס פ' יש נוחלין (דף קכ"ד ע"ב) דמוכח התם דהרבי' כל זמן שלא נגבה לאו דיליה הוא ולהכי אפי' רבנן דאמרי בכור נוטל פי שנים בהלו' אינו נוטל ברבי' ובע"כ כ"ל דהרשב"א ור' ירוח' שכתבו דצרי' לשלם לו אף הרבי' מיירי כשזקף הרבי' בשט' במלו' ולא ה"ל כגבוי וכדאיתא בש"ס פ' איזהו נשך (דף ע"ב ע"א) וכמו שכתבתי' בי"ד סי' קע"ח אבל מל' הר"ב שכת' צרי' לשלם לו אף הרבי' שעלה עליו לא משמע כן וצ"ע עיין בתשו' מהר"ש מיכן סי' ס"ו (קח) אבל אם נודע שפרוע הו' כו' כלומר שכבר פרע ללוק' : (קט) אבל רבים חולקים כו' כע"ש השמיט הרבים חולקים וכתב רק דברי המחבר וכן נראה לפע"ד עיקר כהמחבר בש"ס וכן הוא דעת רוב הפוסקי' וכמו שאבאר (וכל ראיות התוס' פ' מי שמת (עיין מ"ש לעיל סעיף כ' וס"ק פ"א והפוסקים החולקים יש לדחותם וכמ"ש לעיל סעיף י"א ס"ק ל"ו ול"ה וסעיף ט"ו וס"ק כ"ב ור"ג ע"ש ועיין בהרא"ש פפ"ק דמציעא ובריטב"א ור"ן פ' הכותב ושאר פוסקים) הלא המה רש"י פ' הכותב להדיא בביאור יותר דצריך לשלם לו כל מה שהיה כתוב בשטר אפי' כתוב בו אלף ומכרו במנה ובב"י כתב דהר"ן כתב כדברי רש"י ובאמת כתב כדברי רש"י ובביאור יותר ע"ש וכ"פ הריטב"א פ' הכותב וכן דעת הרב המגיד וכן נראה דעת הב"י ספ"ק דמציעא וכתב שכן דעתרבינו חננאל והרמב"ן והרשב"א וכן הבעל העיטור בלות מחילה דף ל"ג ע"א הביא כמסקנתו דברי רש"י והכריע כמותו ע"ש וכ"כ בפסקי מהר"ם רקנטי סי' תקל"ח דל"א ול"ת סוברים כרש"י ע"ש וכ"כ בתשוב' מהר"ם מרוטנבורק ד"פ סימ' קכ"ח ע"ש ומ"ש ב"י ול"מ ורשב"ם פ' מי שמת (דף קנ"ו ע"ב) חולק אף שנם בנעה"ת שער כ"א ק"ו

טורי זהב

בלוקח דתנא דמתני' פליגי בלוה כי היכי דפליגי אביי ורבא בגד המוכר ע"ש עוד צ"ע מאי מייתי אביי ראי' שם מהא דל' מן האחין כו' עליו להביא ראי' דלמא הא דקתני עליו להביא ראיה הוא לגבי לוה וגם רבא מודה בהכי וצ"ל דרבא לדחות הכי ולאפשר דעדיפ' מהני לי' גם לדעת הרי"ף מנ"ש והר"ן הכ"ל כי רבא יסבו' לדחות דהבבריית' דל' מאחין אתי' כמ"ד אין אותיות נקנות במסירה ואיהו ס"ל כמ"ד אותיות נקנות במסירה וק"ל ע"כ מהרש"ק) :

(באר הגולה) ט שם ושם בשם תשובת הרא"ש בשם הר"י בן מגש י בשם הרא"ש וכ"כ הרשב"א בתשובה וכ"י בשם הריטב"א י הראב"ד שם בשם הר"י ן' מיגש כיון דאמר לשלוקי כוחי וכ"כ הטור בשם תשובת אביו הרא"ש וכ"מ הב"י בתשובה שכסף מ' תוס' התוספה כ טור סעיף ל' כ"כ בה"ת ש"כ"א ל שם ושם וכן הב"י לו הרמב"ן משום דקנינו של לוקח מדבריהם ולא כשאר זכות אבל מן מימר' דאמימר כתובות דף פ"ע ואמן קי"ל כמאן דדאין דינא דגרמי כמ"ש ל' ס"א נ כפי' רש"י שם וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מהלכות חובל וכתב ה"ה שכן כתבו ז"ל וכ"כ הר"ן בפ' הכותב והרא"ש בתשובות כלל פ"ט ס שם בתשובה וכ"כ הטור ע ספ"ק דמציעא וכ"כ התוס' שם ריש דף פ"ו והמרדכי בהכותב ורשב"ם שם בב"ב והג"ה מוי' בשם שלו' גאון פ טור ס"א כ"כ בה"ת ש' כ"א

צ אם כתב
בהית שטר כ"ל
בשם הרמב"ן
* פי' לפי
עניותו לו
לשלותו
ק לשל בה"ת
זה מהירושלמי
דקידושין פ'
האומר וכתבו
הרי"ף פ'
המקבל שור
בשם תשובת
לחכיו הרא"ש
פכ"ל ס"ט
וכ"כ הרשב"ץ
בתשובה
ש הרשב"ץ בשם

מ"ו ראיתי שכ"כ בשמו מ"מ לפע"ד לזיכו מוכרח דלא כתב שם שלא
דנרמי להחזיר לו מצותו ור"ל דמסתמא קבלו שוו וכן משמע
בתום' שם דלזין מוכרח לפרש דברי רשב"ם כן ע"ש וכן בלפע"ד
עיקר כ"ם דכן משמע לישנא דמעכי כי' דמי שטרא מעליל וכמ"ש
רשב"ץ בתשובה פ' הכותב ושלח
פוסקים ושוב"ל שלא כן למקן
דלא דלזין היכ' דנרמי ר"ל להחזי'
לו לכי' מצותיו שכשל וזה ולפי
תימה היכך יחזיק על מכרו אלא
כדין וכל"ל יעשה קנוניא ויטול
שט"ח שהכר לחבלו ולפי
לשון למקן דלא דלזין היכ' דנרמי
נרוך עכ"ם להחזיר לו מצותיו
שכשל וה"ל נרוך לשלם לו כל
מה שהוצ' בשטר וכ"כ רשב"ן
בריב ספרו סי' מ"ו להדיה לשון
למקן דלא דלזין היכ' דנרמי
נרוך עכ"ם להחזיר לו מצותיו
שכשל וה"ל לשון מקח מלי כיולת
היינו כמו שהיה החוב יותר על
הדמים שלקחו בהן מלותו חוב
לא יתשלם לחלק דמי כיולת ולשון
דלזין היכ' דנרמי נרוך לשלם
לו כל החוב שהיה בשטר עכ"ל
ומכי מוכח מי לפע"ד כדברי הלזיכ' מדבותיה שמכיון דמי"ף
פ' הכותב והר"ן שם כתבו דטעמא דיכול לחטול
משום שיכול לומר עיינתי בחוזבני ולא פשיטי מילי לו
פרוע הוא ופשיט דכבכ"ג נרוך להחזיר לו מצותיו לפי למקן
דלא דלזין היכ' דנרמי מ"ל לדיין דלזין דיכול דנרמי
נרוך לשלם לו כל החוב דלא"כ היאך לשון למקן
דלזין היכ' דנרמי מכי היכ דלזין היכ' דנרמי נרוך לשלם
לו כל החוב שהיה בשטר מעליל הוא והר"ן שם
מלקו על פי ר"ת וכפיעתו היינו דס"ל דלפי' מוכח שלזיכו פרוע יכול לחטול בכל עת שלנוני ולזק • וכן מוכח לפע"ד בשם
מקח ומכר לרב הלי נלון שנר ל"ו שכתב שם מתלמה דמוכר שט"ח לחבלו ומזך ומקבל מחול ונרוך להחזיר הדמים שנטל וכן לפי'
יוכל חזור כדנרסינן לחר שמוקלב כו' ולפ"ל לפי' לחטול כדנרסי' לחר רב הונא בר יוסיע לי מקח
הוא כו' לחר לחזיר מלן דלזין היכ' דנרמי מכרי מעליל כו' לנלמ דלפי' כלנ לחזיר נרוך לשלם לו מצותיו שכשל
וה"כ לחזיר נרוך לשלם לו כל החוב שהיה בשטר וזק • ומם הרמ"ן שכ"כ בשם הרמב"ם בפ' בתרא כדברי התוספ' בתוס'
כתב כן ולפלוגתיהן נכ"ל וכן פסק בשלטי גבורי ס' הכותב פוף קף תקע"ו ונ"ל לחבלו שט"ח לחבלו כיתנם
וחזר ומקבלו לו שלו ולחר פרוע הוא ותפוייה ואלוה ליכתב עליו והוא לישנא רוחם לישנא הרי זה קייב לשלם
לנוקף שמכר לו לפי שכתבו בתחלה כל דמי השטר מצלי' שכרי בחוזקת שלזיכו פרוע ובכתיב ותכוון לשפטיו בשעתו הוא
עדיים מעידים שהיה השטר פרוע בעת שמכרו הרי זה מקחו מקח טעות ולזין המוכר מצלם לנוקף דמי השטר שלא הדמים שלקל מן
לנוקף כלבד ולפ כתבו בתחלה מלשון ולזיכו מצלם כלום ע"כ וכן עיקר • ועיין מ"ש לעיל פשיף י"ח ס"ק ל"ה (עיין בתשו"ל י"
לבית לוי סי' כ"ו): (קי) פשו' היחול מכר מלקלתו • לנלק גרע מזיוף לנקון כי' שם ס"ק ב':

כראן הכיא הכ"י בשם הרשב"ץ וז"ל שלנוקף ש"ח שחכרו ולפ"ל שלנוקף פרעתיו לחלוה ובזלזיכו לי שלא פרעתיו לא לחר כלום
לכן שנשטרו בידו שוקף לא פרעו ולפי' כל המוכר והוקף שפרעו לזיכו לחזיר שלם לי שטרות שכשל ולפ לזן
לו תוכזק לנקונלק ובפקום שחב לחלרים לזיכו לחזיר כלפ"ל כל לשון שכשל ולפ"ל לשון שכשל ולפ"ל
שהוק פקום לעיל פשיף י"ח וכן על הכעל העיטור והרמב"ן והרא"ש והר"ן והש"ע לעיל פשיף ט"ו ושלר הרמב
פוסקי' שכולם כתבו שהמוכר בלפן לומר פרוע מתוך ביכול לחטול וכ"כ בתוס' מהר"ן ן' חיים סי' פ"ח קף קל"ד ע"ב וסי'
כ"ב סוף קף קל"ו שחבו רשב"ץ זו חולק לוה"ר הפוסקים לעיל שלם לא יכבע המוכר יפכיר לנוקף ום"ל לזין ונקלק לוה"ר הלוה לעכבע
ע"ש ולא כהיכל שוקלוק על כל הפוסקים הכ"ל ובפרט שהבריחם בראים ועוד שחמע בן כדבריהם בפ"ק דמכשל שהמוכר
בלפן לומר פרוע מתוך ביכול לחטול ועוד שכבי' פ"ק דמציעא חמע דהרשב"ץ ס"ל הפוסקים הכ"ל ע"ש לכן נרלה דהחבו' רשב"ץ
זו היה המוכר מייב לנוקף בלשו הכי והיה מחעכב לו שטר זה מדר' כתן ובכה"ג ל"י לחטול ולזה' פרוע והש"ע לעיל פשיף כ"ו ס"ק
כ"ו והייבו שהכב ובמקו' שחב לחלרי' לזיכו בלפן כדלפ"ל כפ' הלפה שהחלמה והחם כפ' הלפה שהחלמה מייבי בשעודת דלכי
כתן • כן נ"ל: (קיא) חוכ הלוקח ונוכה המוכר מהן לחלרי' • כל יום שזה השטר לפי' יותר חמה שכתן בעדו לף
להחולקים לעיל פשיף ל"ב בהג"ה כ"כ בל"ח וכ"כ מהרש"ל והב"ח ולפ"ל כב"י ועיקר כדלקמן סי' קי"ו ודוק: (קיב) ופם כוכיח
הלוה שוכר שהכתב קוקם שהכרו שטר זה פרוע כו' ה"ו מקח טעות והמעות שהכן בעדו חוזרים: (קיג) ופם היה הלוה עני
בשע' שכיקם כו' כתבו מכי"ט ח"ב סי' קי"ג ח"ו דמיירי כשידעה הלוקח שהוא עני לפל בשלפ ידע הו מקח טעות וכה"ג בשע"
ולפעל"ד מהכתב מתקלה ה"ו מקח טעות וכלן כתב בשתם בכלל לוכלה הוא משחע לשענין לם היה עני בכל ענין הו בכלל לוכלה
לפ"ל בכלל מקח טעות וכן משחע לכדיק בשעה"ת שטר ל"ה מלקו' שחמו מקור דין זה דכתב מתקלה בריך בירור לם חלה עני מהו מי
לחכיהן כיון דקנה בחוקת שוכלן שוכלן סי' ל"ל מקח טעות לו דלמל לוקח ה"ל לפרש ולזה יפקנ"ל דלזה מהניא דיכוע לחי שהתכנו בשטר
מעשר שלפתן (והוכל לקמן סי' קכ"ו סי"ח) ויש להשיב שלזיכו דומה לזה דהתם כיון שהמשקה לומר תן לזה מעותי והוא לומר לא
לחלן כולי לם הוא עני ועשו שרמה לזן לך מעות גדול מזה שהעשקו לכל לוקח כיון שחכר לו בשטר וקבלם ממנו טרף ליה דליהני
ליה לילך עכר לזה לזיכו כו' ומשני שכשהקפתי כזה שלחתי לה' מהר"ן ז"ל וזה לשון הרשב"ץ ז"ל עד שלא כשהיה עני בכלל לוכלה
קוה ולזן לשטרות לוכלה כו' משחע שהר"ן הביא בכעין שלחתו למשע' דמיירי שלא ידע שהוא עני וכן משחע עוד להדיה ממה
שהביאו הרשב"ץ שם לכל סנור שהוא עשיר והוא עני בין שהשקה יודע בין שלזיכו פעור לה"ל לשחול עליו כו' שלחת דלפ"ל לשון שיך
מקח טעות בדין זה משע' דה"ל לשחול עליו ולפ"ז שהביאו הרשב"ץ בשם רבינו הלי פי' לחר נבי תענית שלפתן ובש"ע לקמן סי'
קכ"ו ס"ק ח"ג בשרח' דוקא הת' בתמר שלפתן מפ"ל בפוש ובן משחע בכעה"ת בשם ע"ב ודוק (עיין בתשו' מהרש"ך בשיורי לכפ'
כ' סי' ו'): (קיד) לפי' מלקוחיו שלקחו מהן זה כ"ע לה לזיכו דוקא לחלן דס"ל בזקין דמי לחלוה ע"ם ולזיכו
בוכה לפ"ל בעמידו בדין וה"ל הה הרב' בוסקי' ס"ל דיש קול לבזקין ושוקף מחעכבו ובח"ם לקמן סי' קי"ו ובים סי' תי"ע ע"ם ובש
פ"ע על הע"ם והמ"ע לכהן (ס"ק פ"ג) האחיקו בפת' לשון בהעול לפיכו בוכה בוכה בזקין ע"ם וכ"כ בע"ם שם:
(ס"ק י"ד) כתב בפת' כדברי ה"הת דיש קול לבזקין ע"ם וכ"כ בע"ם שם:

מיהו לשנין דינא במקול לפשר לומר דלפי' אלן דס"ל דיש קול לבזקין מודה כלן כיון דלא שנוד הוק כיוסיו לו לפי' ע"י נוכח

נשור

כו׳ פד אף כשניתן כו׳ פי׳ לע״ע שנתפשו לו בתחלה וחזרו בפתח׳ ותנה לקרוביו להקפיל כיון דלא נתן דמים להניחן קפ״ה מקנה מזיק לו כיצד שכבר זכה בו ותיובא לשמואל ועוד וכרבה דלקמי׳ להחולקין בתוספ׳ שם ע״ש דכתב תוס׳ כשחזר דלא דמים שנתן להמוכר בעדו מ״מ כשנותן לע״ג דנתנו לו בתחם מוכי׳ דלקריב לשלו׳ דיהי׳ כל הזמן דיכול להלוקח לומ׳ הי׳ עומה ליה להקפיל כלום׳ כפנדו כדי דמי כל הבשר (עיין שך):

פה פקע ליה וכשר ו׳ל שם דכיון שאם מקלו הגך הוי מקול מסו׳ דסיעבוד נופו של לוה כשחר לגלו׳ נם כי מת פקע ליה ונעשה הפקר וזכה הלוה כגופו דעמו וה׳ל דומיא דשכנו של ישראל שהו כיל נר ות״ת שלח זכה המקוה כו׳ עכ״ל וכ״ת פשוט בפי׳ ע״ש: פו לגבותו תלין בו כו׳ דקדקן וכתב לגבותו דלו תלין נופו של שער ממון שלח לרשו׳ בעלמא מ״ה תלין בו לוקח דליתיה ביח מ״ם נבי לוקח וכי תימרו מתכר כו׳ דבעינן זוכה כשנתו ממון לח לח מכר לו שערות לגור בו כי לגיחתו לו מכרן למוכר בשני להניח בו כשניהו לדברי הכל ונפן ממון הוא בו לוקח וכ״ב: פז ויש מולקין וכ״ל דכיות שמתה כו׳ בשור כת כשם ר״ת ו״ל עד פלגלתן בו ותשו׳ כישוב מקח ולח פלגל בכלל מוכת דם״ל לחם השעבו בפלגל המקח כשל נם לקמן בשור בסיומן קע״ם פי״ד כתב ו״ל דכלוקח כחשש כחות ממחיים וכן משמע לקמן בסיומן רכ״ו דכפלגל הוה כישוב מקח ול״ב ליותר מפלגל כמ״ש כלן ועמ״ש בדרישה בסיומן

כתב לו בשעת מכירה (לח) אחזור ואמחול חוב זה הריני משעבר עצמי ונכסי לשלם דמי חוב זה ניכר ממשעבדי (קטו) אפי׳ מלקוחו שקדמו למהילתו:

לן (קטז) תיש מי שאומר פד (קיז) שהוא הדין בנותן שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו חייב לשלם לו כדין המוכר שטר חוב וחזר ומחלו:

לן (קיח) לגר שהיה לו מלוה בשטר על ישראל ומכר השטר לישראל ומת הגר פה פקע ליה ונפטר הלוה:

לח ג דמוכר שטר לחבירו פו (קיט) ג לגבותו (קכ) אין בו דין אונאה לאפילו מכר שוה אלף ברינר (קכא) או שוה דינר באלף (קכב) פז (ויש מולקין לית הכי דניותר

נמור דק כדמורלן ולקן קול לשלו׳ דאביד היזק כדמורלן לך דמ״מ קשה על הע״ש והשתא ע״כ לקן הצעיקו בפתח דכרי הרמ״ה ועור דלקמ מכר לו כית וקבל עליו לקרות ונכרכו המוכר לח כ״ש לקיו נופה מחשעבדי לגלח מעמידו בדין כו׳ לגלח מלקוחו ע״ש דכתב תוס׳ כשם דס״ל דלח כגלח לגלח הדמים שנתן להמוכר בעדו מ״מ כשנותן לע״ג דנתנו לו בתחם מוכי׳ דלקריב לשלו׳ דיהי׳ כל הזמן מוכי׳ דלוקח לומ׳ הי׳ עומה ליה להקפיל כלום׳ כפנדו כדי דמי כל הבשר (עיין שך):

פה פקע ליה וכשר ו׳ל שם דכיון שאם מקלו הגך הוי מקול מסו׳ דסיעבוד נופו של לוה כשחר לגלו׳ נם כי מת פקע ליה ונעשה הפקר וזכה הלוה כגופו דעמו וה׳ל דומיא דשכנו של ישראל שהו כיל נר ות״ת שלח זכה המקוה כו׳ עכ״ל וכ״ת פשוט בפי׳ ע״ש: פו לגבותו תלין בו כו׳ דקדקן וכתב לגבותו דלו תלין נופו של שער ממון שלח לרשו׳ בעלמא מ״ה תלין בו לוקח דליתיה ביח מ״ם נבי לוקח וכי תימרו מתכר כו׳ דבעינן זוכה כשנתו ממון לח לח מכר לו שערות לגור בו כי לגיחתו לו מכרן למוכר בשני להניח בו כשניהו לדברי הכל ונפן ממון הוא בו לוקח וכ״ב: פז ויש מולקין וכ״ל דכיות שמתה כו׳ בשור כת כשם ר״ת ו״ל עד פלגלתן בו ותשו׳ כישוב מקח ולח פלגל בכלל מוכת דם״ל לחם השעבו בפלגל המקח כשל נם לקמן בשור בסיומן קע״ם פי״ד כתב ו״ל דכלוקח כחשש כחות ממחיים וכן משמע לקמן בסיומן רכ״ו דכפלגל הוה כישוב מקח ולח״כ ליותר מפלגל כמ״ש כלן ועמ״ש בדרישה בסיומן

המוקי יוסף בפ״ק דמציעא על שור וכן מלחתי במהרש״ל פ׳ מרובה סי׳ י״ל שכתב וז״ל ולי תוכר ולח״כ המוכר על המקח בעבור שחזר לו לקח פשוט דהח המוכר שם״ת לחבירו ומלו פשוט לכ״ע וכ״ל לקמן דפ׳ שור ולח״כ המוכר דמקפיל״ל כשהת המוכר ומיישבתם לקמן דלקן דיכל דנרחי ל״ל בשם לקח הדמים שנתן וכן משמע מדברי הם להדיח והכחתו לקמן סי׳ קכ״ג ס״ק כ״ע ופשוט לכ״ש דקחמר ר״ל לף לקמן דלקן דיכל דנרחי וח״כ לשמ״ל בפ״ק דף ל״ח לדרך בשם לקח לו כל הבשר ל״כ ס״ה כהח בכוכן שם״ת לדרך בשם לקח לו כל הבשר: וכ״כ הרישב״ם בכוכות ו״ל מנהי כיה דחי שטר מ״עלית חי׳ מה שהה המוכר בשעת המילה כין כך כין שעשה בזיוהו על זה חדין חוזק היה דקלן דיכל דנרחי דלכך חפ״ה לו קנין בחתנה כו׳ ע״כ וכן משמע מדברי ס׳ התניה שהכחתי לעיל פ״ק ס״ק ל״ו וכן מדברי הנ״ל שהכחתי לעיל פ״ק ס״ק ל״ו ועיקר: (קיח) גר כו׳ פקע ליה כו׳ כ״כ הנמוק״ת בשער ב״ח סוף חלק ו׳ שכן הסכימו המורים ה״ל דוחיק דמסכון על ישרחל כיד עכו״ם שלח זכה המחזיק בו דפקע ליה כמיתת הגר עכ״ל ותכי חנשחכים קדמונים ודחקרונים ולח מכחתי מי שהורה כן ונם לח דמי כלל למסכון על ישרחל כיד עכו״ם דהתם כיון דלין לעכו״ם על המסכון רק שעבוד ולח קנה ליה משכון כלל דעכו״ם מיסרחל לח קני משכון לכו״ע לף שלח בשעת הלוחתו וכ״ל בשעת הלוחתו ח״כ כשעת פקע שעבודים ותם לגלו הוה ישרחל מהדר ליה וזוי דילים הוה כיון דעכו״ם לימהולי ליה משכוכות משו״כ הכח דקני ליה לשעות קנין נמור בכתיבה ומסירה ולגלו הוה מוכר מהדר ליה מעלמו לח היה המקח מוחר כע״כ על נקט וח״כ כהי דיוקל למחול מ״ח כל כמה דלח מחיל ליה הוה לנמרי דהח קני ליה קנין נמור לח מסתבר לומר שבמיתת הגר פקע השעבוד וכ״ש למלי דקי״ל מכור׳ שעבודת דלוריית ופ״ע:

שוב מלחתי בריש״ח פ׳ הלוה מקדש שכתב להדיח כדברי וכתבת שמחה בלבית״ל · וז״ל אם ולגלו לקן לדלי יורש חוכל לחמרי׳ לח כל זמן שלח מקל היורש המכירה קיימת ולוכל למימר שהלוה נעשה בשעת הנוף נוכח לגיוקח מן הלוה שכבר היה מזועבד לו כל זמן שלח פעלו הלוה לו ויבריו והרי זה נכון ודפיך נר שכבר אמ״ת ולח״כ מת דפקע שעבוד הנוף נוכח לגיוקח מן הלוה שכבר היה מזועבד לו כל כלי׳ לו לבשם וכ״ש בן בקן דין לוקח כן הוא כש״ם וכ״ל: (קכ) לין כו דין לוקח כו׳ עיין כתוס׳ מהל״מ מלוכלין פי׳ ה׳ במה שפסק בש״ע שלקח מחכרו ש״ת וכר אלו להמכירה נעלה ולין לכרכיו ברוכים לגלי כלל כתשובה ע״ש וכ״ל שכן לפי מה שהעלינו לקמן פ״ק סי׳ ח׳ דלין לשטרות לוקח כלל לפי׳ דיכר בלגלף וכמ״ש הרי״ף והרמב״ם והמחבר ע״ש: (קכא) לו שוה דיכר בלגלף · עיי׳ בתוס׳ מהר״ן שמן פי׳ ק״ב קף קכ״ב ע״ד: (קכב) ויש מולקין כו׳ בתוס׳ שלחרית יוסף פי׳ ך כתוב שכ״כ מולקי׳ לגלו מעשה לקן הלכה כבתרלי לגלח מלכיי ורבח ולילך · ולי נר לגה עיקר כפנרת הרלשונה שה שהקשה הרח״ש על הרי״ף שפסק הלכה כרב כקן דכתרלה הוח והלכתח כותיה בדיני לקן הלכה כבתרלי לגלח מלכיי ורבח ולילך ונפ לקן הלכה כרב כקן דכיון דלגלח כנגד רב אשת ר״ל כנגד רבותיו רב ושמואל לו ר׳ יוחנן · לפמ״ש ל״ק מידי דכיון דלמרי לפי המקבל (נבי דיב דבר מצרח קף קי״ם ע״ש) וכן כמלקן ושו״ר מלה מכור מינה מכי למר לרקוני שדרתיך ולח לעשותי ק״ו מר קשיח לרב לפי הכי למרי כהדמי מזמה דרב כקן קן לוכלה לקרקעות לגלח לתך לפי׳ לתמלי כתרלי מר קשיח ורב לפי נם כבי הילכה קבלוה להך דרב קן ולח״ע דרבי למרי ור׳ יוחנן ור׳ יוכח ור׳ יוחנן פליגי כהזהם ס״ל בישוב מקח וה לגן גלח ולילך ס״ל להך לתמלי כתרלי דקי״ל כרב קן דכתרלה הוח והלכתח כותי׳ בדיני קף כנגד רב ושמואל ור׳ יוחנן · והכי מוכח כמי להדיח בש״ם פרק המקבל דף ק״י ע״ש נבי הוח שערת דהוה כתוב ביה בגין בתמל דלפליגי ר׳ יהודל ורב כהכיל וקלמר בש״ם התם והלכתא כותי׳ דרב כהגלח דלמר פירות בחזקת לוכליהן והלך קי״ל כהלכתא כותי׳ דרב כקן דלמר קרקע בחזקת בעליה עומדת ובן קי״ל כרב כקן בדיני ור׳ יוחנן דלמר כקן דלמר דכר זכה לגדם דלמר קרקע בחזקת בעליה עומדת ובן קי״ל כרב כקן בדיני ומ״ש בפ״ק דחזקת בעליה עומדת ומקקלמר והלך קי״ל להלכתא כותי׳ דרב כקן דלמר קרקע בחזקת בעליה עומדת ובן קי״ל כרב כקן בדיני ורב כקן דלמר קרקע בחזקת בעליה עומדת

כותי׳ דרב כקן בדיני ורב כקן דלמר קרקע בחזקת בעליה עומדת קלמר נבי שוכר מרקן כי׳ ב והו לגבה דיכר זכה לגדם כו׳ עכ״ל:

ואין מפקן לבי ע״ה דחפתחיתה לגבה״ם כוגיל זו להמקבל · נם נם׳ המקבל נבי המפקיד פירות לפי הן לכוזין לף יגע נהן דפקן הרי״ף כרב כקן בדיני הנ״ל קן״ל כרב כקן כנגד רבותיו דחפתחיתה נסכן ס״ם זו להמקבל שכתבתי · ונראה דנם הרמ״ה נוסיף חזר בו מהרי כתוספות כוף פ׳ לעפ״י וף מלית התם וף התדיר כתב הרמ״ה בפתם כלפני הרי״ף דהילכה כרב כקן בדיני לפי׳ דהתם פליגי שמואל ור׳ יוחנן ולף הנין עליו וכ״ם כפשוט ל״ב פי׳ כ״ל ופי׳ ע׳ וכי׳ קי״ל כרבן נפ׳ לעמה כיוצי דף ק״ע ע״ל נבי סוס הדיוטים פליג רב כקן על שמואל ופסק הרמ״ם נסכר״ג וכתב הרי״ף וכ״ם הטור לקמן בפי׳ רפ״ע

ת בה״ת שער ס״ו וסי׳ כ א שם בשם הורו המורים דוחיק המחבר ע״ש ויש״ל בית עכו״ם וכתב בסי׳ ע״ב ב משמה ב״מ דף כ״ו ע״ש ג דלגלו מכרם לגבות לגלו עיים בלוקחיה יש להם לוכלח שם בגמ׳ ע״ב ד הרי״ף שם כתב כקן בתמן דיוקים ב״מ דף קח ע״ש וכתשכה שום כסף וכפתפר׳ דגה כר עולח שם בגמ׳ כ״ק דף ידע״ב וכ״ם הרמב״ם פי׳ מכירה

ה כ"כ התום' ב"מ ריש דף כז להא דא"ר כתתין סס מזמיה דתפס לי' ו' וכ"כ נתתין תמר כר' וא"נ למשע לך מליג רב פליג רב נתתין לתפס רבו ותתשמעות מצה מוכר בהמה ומרגליות ונת' סס דף כח ע"ב ו' סס בתשובה ה"כ הר"ן סכנות הרשב"א סי' תפ"ו ושו"ת הרשב"א ח"ג סי' רנ"ו ושו"ת מהר"ם מלובלין סי' ע"ב ושו"ת מהר"ם אלשקר סי' ל"ב ושו"ת מהר"ם בן חביב ח"ב סי' ק"ב ושו"ת מהר"ם אלשיך סי' ע"ב ושו"ת מהר"ם בן חביב ח"ב סי' ק"ב ושו"ת מהר"ם אלשיך סי' ע"ב ושו"ת מהר"ם בן חביב ח"ב סי' ק"ב ושו"ת מהר"ם אלשיך סי' ע"ב

וכן נפ"ק דמכות גבי תקנת העדות בשלר פליגי שמואל ורב נתתין לי הלכה כרבי וכתב הרשב"ם בפתח כל' הרי"ף והלכה כרבי דקי"ל הלכה כרב נתתין בדיני כדתיתח בכתובות (וכ"כ הרשב"ם עוד בתשובה סוף כלל ס"ג) וכ"כ רלב"ן סס נדף ע"ו ע"ב סי' ל"ו וכ"כ נתתין תמר כר' ולע"נ להלכה כשמואל בדיני הכי מילי לענכי רב בכל היכא דפליג רב נתתין לשמואל הלכתא כותי' דרב נתתין דל"ב היה לפל ריש נלותא דשכיתי דייב ע"ב וכרלה דמ"ם הרי"ף פ"ק דמכו' כדלי' בכתובו' ר"ל דנרסי' פ"ק דכתובות דף י"ב ריש ע"ח דלי"ב קשיח הלכתא להלכתא דהא קי"ל הלכתא כרב נתתין בדיניו ובהא תמר רב יוד' תמר שמואל הלכה כרשב"ג וכו' עיי' סס ועיין מה שהקשיתי לעיל ריש סי' ל' ועל הכי' ועל הסמ"ג:

שוב תלפתי בהרש"ם פ' המוכר לת הכית שכתב הוא עלמו דקי"ל הלכה כרב נתתין בדיניו מדסרוך בפרק המקבל נבי מליה תומר תמא והא דקי"ל הלכה כרב נתתין בדיניו כי' ע"ם והוא מדברי התום' פרק חזקת הבתים דף ל"ה סוף ע"ח הרי הילכתא כוותיה דל"ב לפי' נגד שמואל רבו ויש ליישב בדוחק ודוק עכ"ה: הג"ה ולפע"ד יש לתמוה על הרש"ם נס מלותו סוגיא דמלי קוביא הילכתא להילכתא דילמא בהא לית הלכה כר"ב בדיבוק לפי שרב יהודה בשם שמואל רבו פסק בהלכתא כוותיה דל"ב בהדיא ס"ו עכ"ה:

וגם הרשב"ם דוקן בתלתן ושוה מלה הוא לשו דוקן לשלח דוקן בתלתן פחות כו' הוא דוקן גדול ועוד דל"ב מלי למימר ליה תר קשיא לרב לפי הכי תמרי נהרדעי משמיה דרב נתתן כו' לעלת הך דכתוב מיכה דקתמרי זכן בתלתן וזו' מלה דוקן קתמרי ולא תימא דבפירוש לתמרו זכן בתלתן פחות מעט מכ"ם קשה לתלוי שיכה מבלר הש"ם דבריהם במקום לחיכה לתשובה ועוד דל"ב מבכתת לה לפי דיבל דכתוב מיכה דתמרי לע"ל לתקוב' שדרתיך ולא לעוותי בטפי מפלגת בנוכי דהוי לוכלה ומלי למימר ליה תר קשיא הכי לתמרי מהרדעי משמיה דרב נתתן לתן לוכלה לקרקעות סוף סוף היכא דלחיכה לוכלה לקרקעות דהיינו טפי מפלגת דייב לתימר לתקוב' שדרתיך ולא לעוותי ולפי תר קשיא לן בלו ולפי תר קשיא לן מבכתת לפלג דיבל כלל אלו' דלתן לוכלה לקרקעות בכל עכין:

וגם הרשב"ם שמביא הרי"ף פ"ק דכ"ם סוה כתף דבר הסוה כל כתף ומלי כיבו קרקעות ועבדים ושטרות דלית ליה לוכלה רלים נכוכה היא ומ"ם התום' והרש"ם דכל כתף הוא לשו דוקן הוא דוחק • נס מ"ם כב"י שדעת רביבו תנקלע לרב בא מתמע קלת בהרש"ם לפע"ד לעתך דהמעיין בתוספות פרק הלים מקדש וב' תלמה ניחוכי וכבאר מקומות יללה דרביבו תנקלע לרב בא לשלח לפרש הירוש למי דבר מופלג דהיינו עלפלגת ונרים בפ' הלים מקדש הת לתמר ימר מצות נעל מקח ה"מ בחטלטלי לכל בחקרקעי לית לוכלה לקרקעות לכל לעכין דיב יכול לפסוק הרי"ף דרב נתתן ס"ל לית לוכלה לקרקעות לפי' דיבר בחלף ודקי"ל כרב נתתן בדיבי ולא כהירוש למי נסס ר' יוחנן וכ"כ הרמב"ן נפ' התלמות קוף פ' הוהב ובן הוא להלית בתוספות ריי"ד נפ' הלים מקדש נסס רביבו תנקלע וה לשוכם סס • והת לתמרת יותר מצות נעל מקח לית לשלח בחטלטלי לכל בחקרקעי לית לוכלה לקרקעות כך היא כתובה בספרים וכך נורס רביבו תנקלע ולפר הספרדים והמורה הפך הניכים משום דהוה קשיא ליה דבפ' הוהב לתמרי לוכלה לית לפסס לקרקעות לכל ביטול מקח יש להן ולא היא שהרי רביבו ילפה מפלה ופוקי לן הניחו סס הרבה לילות לתלוג לכו"ע הי לתורלי לתמרי התם דביטול מקח יש להן רב נתתן לתר בדוכת לחריב לדפי ביטול מקח לית להן ופקי"ל כרב נתתן בדיבי והלילות שהניח סס רביבו תנקלע לרב יפקח הן הלילות שהניח סס רביבו תנקלע לרב וכך הוא העיקר עכ"ל נס ב"ר לשעור כן כתן בפ' הוהב פפה כדברי הרי"ף והניח לילותיו וכן פפה הרמב"ן בפ' התלמות קוף פ' הוהב ע"ש שהניח עוד לילות לוה וכ"ם הריטב"ה בפ' התלמה ניחוכי וכפ' הלים מקדש וכן הר"ן סס וכן דעת המחוקי יוסף פ' הוהב וכפ' המקבל ונס כתב הכ"י שכן דעת הרמב"ה והר"ן וכן נרלה דעת הרמב"ם שהניחו התום' פ' השולח ריש דף ל"ז נבי כותבי פרוזבל על קלקע כל שהו וכ"ם בתדושי הרמב"ה סס ע"ש וכ"ם הסמ"ג לשון ק"ע והנ"ה תיי פי' דעת הלכות נדולות מוכח כן שהמיט לך סוגיא דפ' הוהב וכתב לך להמקבל מבמע לס"ל כהרי"ף והרמב"ם לפפי דיבר בלשו לוכלה לקרקעות וכן מבמע מדברי ה"ר יוכה שהניח העור והמחבר לקמן סי' ר"ה סעי' ד' ע"ש ודוק וכן עיקר:

שוב תלפתי כתשו' מהרשד"ם סי' שע"ו כתב שלין בדוחקו מי שיכריע ולכך הוי ספיק דדיב' ומי שתפס הין מוליאי מידו• ולפע"ד הדבר מוכרע כמו שכתבתי ורלילות ברורות יתבו עדיהן וילקטו: (קכג) דבויתר מתחלה פח יהו בטול מקח (עור בסס הל"ת והר"ת פ' הוהב):

לט (קכד) ישטרות פט אין נשבעי' עליה' אפי' הורה במקצת או שיש עליו עד אחד ה"ז פשור משבועת התורה אבל נשבעים עליהם היסרת אם כסיון קי"ה וכ"ו מזה: **פח** הוי ביטול מקח פי' ומלוכלי לוחתעטו ולא מדין ביטול מקח ושעם פלגתתן עדי"ר: **פט** לין נשבעין עליהן כו' דכתתעטו נ"כ מדכתיב כי יתן לוש ע רעהו כסף או כלים ופי' לוש טוען עליו התובע ס"ה ולפי' לוש טוען עליו התובע שרלה שהוין נידוי והוא כופ' ל"ב ליסבע ע"ו ס"ד כ"ה היסת מדרבנן ולוש טוען עליו שרלה שבועה כשהיתה ונענבו לו כתתעטו לפי' מול' בזה הכפקד לו הבשכר לשמרן פטור וכמ"ם בפשיף שלקר

ותו דכתי לישתעבו מכל שבועו' הייטו מדלוריית לכל כיון דמדרבנן נשבע נ"כ אשיטו ברשותו ק"כ הא קי"ל דבדרבנן נשבעי על עבדי' ושטרות וקרקעות וכדלקמן בס"ם הכותב (קף פ"ו ע"ב) דלקמי שבועות הוסכה נשבעי עליהן ותע"ג דיל"ל דלא תקנו אשיטו ברשותו רק כשבח לשלם ולישבע לגלן ס"ג דעיטו נתן בו לכל כשלקחו משלם לא תקנו דכשבח מיגזול לית שלו לגמרי מ"מ כרקם לישבע (וכן נראה מדברי ה"המ שם לכ"ם דלישבע דלקמי משלם שים משלם דכשבח זז"ע ב"ש ודוק) דלקמי דמקמי לשמח עיטו נתן בו כ"ם כשלקחו משלם דלגלן שוי לכל מקומי שטרות דילמר לכל שבועה דלא קי"ל כוותי' :

(קכה) מ אם היתה שם טענת ודאי (וכן נשבעין עליהם ע"י נעלון (הר"ף והרא"ש פ' שבועת ש"הדיוטים) (וע"ל סיון כ"ה) :

מ אם היה שומר שכר עליהם ונגנבו או אבדו אפילו בפשיעה י פשוט מלשלם כ אבל מפסיד שכרו עד שישבע ששמר כראוי (וכל שכן שומר חנם פשוט מבפשיעה) לוקח מחייבים בפשיעה (קכו) (והסברת לחזרה היא שיקר לפשוטים על שטרות לקמיה בפשיעה

הי' לריך לישבע לקמן כשבעין על טענת שמת ויש מחלוקת רבותיו כוה ואשמע מדברי הריטב"ח לקמיה' לריך לישבע וכן כ"ל בעיקר (ועיין מ"ש לעיל סי' ס"ד ס"ק ז') וכן כ"ל מדברי הרמב"ם פ' ה' מה' שוכן דין י' דתייב שכתב שם שטר מפרתי לך להל"ם ישבע היסת ולם לחיר הכתוב לחת שכרת לי ולכך ה"ו פשוט לף מפשוטת היסת עכ"ל ומביאו ד"י כי"ד והטור לקמן סי' ס"ה והל"ת כתם כשוטן להל"ם לית לי' מנו דלכך ולף"ם תייב וכן נראה דעת המחבר שכתם וכתב כשבעין היסת לם היה שם שטר ולפי וכן נראה להלוית מדברו בסדק הבית ע"ש (ועיין מ"ש לקמן סי' כ"ה ס"ד) מ"מ למ"ם לשעל"ם דקק הקודם דמ"מ לריך לישבע שלוטו כרשותו ולפ"ם כשוטן הקוזכי פשיעת היסת מיהו כעי לתיבי דיש לו מנו דלכאפו מ"מ נם לם שוטן כלכבי היה לריך לישבע מדרבנן שלוטו כרשותו ולפ"ם לריך לישבע ומ"מ טענת שמת לריך עכשיו לישבע היסת : (קכו) והסברת הרלשונה היא שיקר כו' כשלח לן דעת הרבה פוסקי' מלך ופרע הרא"ש בתשובה שכתב שלין לפקוק כהמ"ם מלף כהתוספו' שהביאו רלויות ירושלמי לפרכיוס ונם הב"י עשיה פשק לקמן סי' ז"ל מלף כהרמב"ם וכ"פ בש"ע לקמן ל"ם כ"ה בפתם לפל"ם מה לעשה שלפש"ל דבלי הרמב"ם עיקר ומוכרחים בש"ם ולרלות התוספות והפוסקים שהזינו עליו לפש"ל לוכם לרלות וכתו שהלר . ופשיטא לשין הולכים לחר דוב הפסוקי' במקום שהלה לעיטו בש"ם שהדין עם המועטים ונפרש כי הפוסקים לף פפקו כן מלף מפק לרלותיהם וכיון שכתב הענין כפל הכעין . מה שכתבו התום' והרא"ש והר"ן פ' שבועת הדיוטים ושלר פוסקים דהכי מוכח בהלוק מתלי לשמי דכם ם החוב (דף ל"ג סוף ע"ל) ההוק לתלבי לנדקה לתלי לפומבדיתא לפקלה דב יוסף נני ההוק נגרל פשע נם לתי נכני נכנזה חייבים דב יוסף לשר ליה לכני והתני' לשמור ולא לשלך לעניים ס"ל דמוכח מינה דמומבדיתא מקן קין להו ולשמור הוק ע"ב מלף כל הכי לשמעתא מהלי קרק לפ"ל מפשיעה מיתעטי . לפש"ל לף מוכח מידי דלתם כיון דמיתעט מלשמור ולא לשלך לעניים לשלך לשלך לעניים לשו לשמור הוק למלך כיון שלין לו דין שומר מלף כלומא דפשיטא לכשור לף מפשיעה (וע"ב גם הרמב"ם נופיה כריש פ' מ' שלשה ופקדון כתב מי שהפקידו לנגלו מעות על ענייט ופשע בהם ונגנבו פטור שלשמר לשמור ולא לשלך לעניים ע"כ) לכל הכל דין שומר יש לו לגלך למיתעט מפשיעה ומפשיעה לף מיתעט וכמו שיתבאר .

נם לשיטי כתם פ' הזהב (דף כ"ו ע"ב) שכתבו נראה לפפי פשע כשור מדפריך לקמן מהשוכר את הפרה לשמור כו' ולא משכו כשפשע כו' וגם זה לפש"ל לשו לראים היה דהתם מדקתני ס"ת שלין לו לשמור הוק ולא לשלך לעניים ומשו הכי לריך לפרש שלא לשמור שכר שומר שכר ולפי"ז לא פשע לשמריותו עליו ושוב לליכך למיתר למיירי כפשע דל"ל דקתני לין כותבים לו שכר שת לביכך לין לשמריות שת עליו כו' מה ביכך שלין כותבים לו שכר שת הל שומר שכם מיהל הוי לשיי בפשיעה ולף שום לדמות ושומר כיון דלין כותבים לו שכר שת הי"ל כשלא קבל עליו שמירת שת כלל וכשת הי"ל כשלא לשלך לעניים לשלך לשלך לעניים לשו לשמור הוק ולא לשלך לעניים ס"ל דמשמע לש"ם דכיון דקבלי בפתם ושלין הוק כרשותו יוש הפשת הי"ל מיפת שומר שכם עליו כיוש הפשת .

נם מ"ש הרמב"ם בהזנות ר"פ ב' מה' שכירות וז"ל ולם לשת הוק שומר שכם למה לישו כשבע על שעשתו שלא פשע שהרי לם פשע משלם עכ"ל דמ"ם דמשלה מקנת ועד ת' יוכית וכבר כתב הוק עלמו על זה ולם כפשך לשמר הלא מוקה במקנת שלם יוכיע שלם ותע"פ כן לישו כשבע עכ"ל ולפי לם כפשך לשמר ולפי לשת הוק ומ"ם הרמב"ם שם ע"ז הכי קתני תוקה כלל ופרע בש"ת וכלל ופרע בשומר שכר מה ש"ם מיעט לת שלו מעיקר התשלומין ולא מן הפשוע לבדה לף ש"ם שמיעט לת שלו לף מעיקר התשלומין מיעטן ולא מן הפשוטה עכ"ל הוכחה זו לישה תלוה בתירון ל"לכאי ויפה לו לשר לכתוב הוכחה זו לכל בתל"ד גם הוכחה זו לישה כלום לכל מה שכתב תוכה כך' פרכיו לפיוב' כגון ש"ת לפשוטה וש"ם לתשלומין לישעי' מכלל ופרע מתוכיח לילים שלישבתי התוכה לכל פשיעה בשומר חנם לף לתיח קתל לפיוב לפקילו לפקילו לגלו קרק כמי שכבת שהיה מחייבין לים לפוטר מזיק הוכיח"ל שזה דעת הרמב"ם שכתב כריש פ"ב מה' שכירו' וז"ל ירלה לו שלם פשע השומר בעבדים וכיולא בהן חייב לשלם שלישו פטור בעבדים ושטרות וקרקעות שלף מדין נגנבה ולכך ומתה וכיולא בהן שלם היה ש"ת על משלמים ונגנבו בעבדים וקרקעות ושטרות פטור שבועה וכן היה אומר שכר שמשלם נגנבה ולבדה כמשלמי' פטור משלם בלילו לכל שלם פשע בה חייב לשלם שכל הפושע מוזק הוא ולין הפרע בין דין המזיק קרקע לדין מזיק משלמין ודין הוא זה למיניהם וכן דלוי לדין עכ"ל . והכי"ת ולמה לי לאתרם ולמיניו הדעת ש"מ שכל הפושע מזיק הוא ל"ל כמו שכתבתי דלכך ממעטינן ש"ם מעיקר תשלומין ולא ממעטינן ש"מ מתשלומי' דילמר מפוש פשוטא קיים מדין מזיק מפרקי לפילו לגלו קרק . ומ"ם הרמב"ם בהזנות שם ולין פושע מזיק שלם היה כן פשיעה נבעלים שם לפוטר לפי פשוטא דלגלו קרק לפוטר פושע דומה למזיק עכ"ל וכ"כ הרא"ש והר"ן פ' שבועת הדיוטי' ושלר פוסקים . לפש"ל לין זו הוכחה לפשיטא דלין כוותם הרמב"ם דפושע מזיק ממש הוא לגלו כמו מזיק הוא לגלו לעכין דמן הפרק תייב פושע לפילו לגלו קרק וכמ"ש . ולין לפקשות היא נוף מכלן למעוטי עבדים ושטרות וקרקעות מתשלומין ולא מפשיעה ומשיכה כבעלים ממעטינן לפי' מפשיעה נראה לכתלת דעבדים ושטרות וקרקעות הייטו כדלתמרי' כש"ם דילפינן לה מכלל ופרע מה הפרע מפורש דבר המשלם ונופו ממון ילפו קרקעות שלינן משלמי' ילפו שטרות שלין נופן עבדים שהוקשו לקרקעות הקרקעות לתר קרק דשפו ולא אל הקרא ל"ת עבדים ושטרו' וקרקעות והקרקעות כיון דלינן בכלל התיוב שמיכה התוכה הרי לינם מוכרים בתוכה כלל ומכל מן לתיובינהו ומוקמינן לחוק תכבד' מכוון דפטורי' מבשוטא ומייבי בפשיעה דפושע כמו מזיק הוק לכל פשיעה בבעלים נפרכינן תוכה לפטור' דקל פתיב לם בעלו עמו לל ישלם ל"ק דקי מה שהזכירה התורה לתייב' דהייטו פשיעה ונגיכה ולינך לם בעלו עמו לל ישלם והייטו טענת דקל דכשבעלי' עמו לל ש"ל שומר עלו לל לל ש"ל כלל לל ל"ל כלינך לעלמך :

ואחרי לשר לשיטו ללות התוספות והפוסקי' לגלך ללות לדברי הרמב"ם . לגלך לפשע לשתני לקתני שומר חנם לשטו בשבע ונוסף שכר לשטו משלם משמע דדוקל ש"ת לשטו בשבע לכל משלם מיה לם מוקם בפשע . ועוד ללמי לשתם קתני העבדים ושטרות וקרקעות והקדשו לין לשן תשלומין כפל ולל תשלומי כפל ו"ה ש"ת לשטו בשבע ונוסף שכר לשטו משלם ובקלי לישבע שתי לשם מרי ישטי בפ' הזהב ובפ' שבוע' הדיוטים ולפ"ם לשטו בשבע ולפי לשת הוק ומ"ם הרמב"ם בקלת לין לשן דין שומרין ועוד דפ' שבוע' הדיוטי' קתני ולפי לברי' לשין העבדים ושטרות וקרקעות הן שומר חנם כו' עבדים ושטרות וקרקעות לין כשן דין שומרי' ללל ולפי משמע ללל קתני ללל תשלומי כפל ולל תשלומי ל"ה ל"ת לברי שתייב לשלם ולפי לשת הוק ומ"ם הרמב"ם בקלת לין לשן דין שומרין ולכך לשטו לשלם בפ' שבוע' הדיוטי' ש"ת לשטו בשבע קתני משלם (דיש דף כ"ח) ש"ת לשטו בשבע כו' ורמינהי בשי הציר שנלתו לת שקליהן ונגנבו לו שלכלו בשבעין לנזקרין כו' ומשיק לגלך קתני לשר ר' לליעזר שבועה זו תקנת חכמי' שלא יהיו בני לדם מזלזלין בהקדשות . לגלך דמדיוק לשיי בתשלומי לגלך דפטור מבועה דילפי לגלך לם מפשר לומר שיהל פטור משלומין משום שלא יהו בני לדם מזלזלין בהקדשות דבי משום שלא יזלזלו יקיימוהו מפשלומי והלא לפלי לם ולגלך ובשע פטור ומשום שלא יזלזלו ישלו מזה ותתו לזה ל"ל בכל מילי דהקדש היכל פטור יקיימוהו משום שלא יזלזלו . ועוד דלישתי דשבועה זו תקנת חכמי' היא כו' משמע דהשבועה היא רק תקנ' חכמים דלם לישתי קתני לגלך לשר לגלך לשר ר' לליעזר תקנת חכמים היא כו' מדקתני שבועה זו תקנת חכמי' משמע דשלשלומי לם ילוע שפשע לו מולה שפשע ולפי קתני רק דמשבועה פטור בהקדשות ושבוריהו ושבועה זו תקנת חכמי' היא שלא יהיו בני לדם מזלזלין בהקדשות . וכן נראה מדברי רש"י

ח"י הרמב"ם פ"ה מה' טוען וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם אפ' הכי ט וכ"כ הלמב"ם שטוען שבועה דף ל"ב ע"ב ל"ל ס"ת ותוס' ב"ב דף ל"ג ע"ב ד"ה אמר ר' אלעזר מתקני חכמים שבועות אלו כדי שלא יהו בני לדם מזלזלין בהקדשות ופרע הרמב"ם פ"ב מה' שכירות מתקני חכמים שבועה זו כדי שלא יהו בני לדם מזלזלין בהקדשות ופרע הרמב"ם פ"ה מה' מעילה

(קכח) ואם (קכט) קנו מידו שיתחייב כדין השומרים חייב (וע"ל סי' ש"א ולקמן ריש סי' ש"ה):

פא ס אחים (קל) או שותפים שבאו לחלוק וישלהם שטרות ישומו בית דין כל השטרות לפי שווין כל אחד לפי קרוב הזמן וריחוקו ולפי נכסי הלוה ואלמותו ויחלקו **צא** (קלא) ואם הוא שטר חוב אחד יכול כל א' לומר * גור או אגור (פי' מגוך או אמגוך כלומר קנה או מכור) ואם אחר ששמו ב"ד וחלקו בגורל נתקלקל שטרו של אחד מהם **צב** טולוגרם:

אמר

בתב"מ בתנ"ס פ' הזהב וז"ל ש"מ דאינו נשבע אלא פשע אלא הוקיקתו תורה לישבע עליהן ונושא שכר אינו משלם אם נגנבו ע"כ וכ"ם במי בשוגגין להקדשות (דף כ"ט ע"א) כתב וז"ל הכא בנושא שכר שאקיק' בלוי' שבוע' וז"א ליפטר מן התשלומי' הי"א דלאו שומר חנם נשבע על הפשיעה ולא נושא שכר משלם גנבה ואבד' כו' מתני' אלא שבועה זו ליטול שכרן הי"א ע"כ וכ"כ ה' המגיד רפ"ב מה' שכירות והב"י פ' הזהב שכן כראה מדברי רש"י וכתבו שם שכן דעת יש מפרשי' ע"ש וכ"כ הטור לקמן סי' ש"ה בשם הרמ"ה וכ"כ הרא"ש פ' שבועת הדיינין' בשם הרמב"ן והרשב"א והב"ח כתב בשם זה דהרמב"ן והרשב"א והרא"ש עם ט"ס הוא וכ"ל הרמב"ם והרמ"ה סברי בתשו' כתב בשם הרשב"א להפך וגם הריטב"א וה"ה כתב בשם הרמב"ן להפך עכ"ל ובאמת הרשב"א בתשובות חולק אבל מ"מ כ"ל דאינו ט"ס בהרא"ש שהרי הב"י פ' הזהב וגם ר' ירוחם כ"ל כתבו כן בשם הרשב"א כהרמב"ם לכך נראה דאלו הרשב"א ניכהו כנודע או אפשר שהרשב"א בפירושים ס"ל כהרמב"ם וחזר בו מזה בתשובות. וגם הרמב"ן אע"פ שכתבו ה"ה והריטב"א בשמו שחולק על הרמב"ן בדיני דגרמי שלו דף קי"א ע"ג וז"ל ואע"פ שאם הזיק חייב לשלם אם פשע בשמירתן פטור שלא מצינו דיכא דגרמי אלא במזיק ויש מי שאומר שהפושע מזיק הוא ומשלם אבל שבועת התורה לעולם אין נשבעין כו' עכ"ל והבאתיו לקמן סי' ש"ו ס"ק י' הרי שלא הכריע גם הסמ"ג דף קע"א ע"א והמרדכי פ' הדיינים כתבו בסוף דבריהם אבל המיימוני פליג כו' ע"ש ויהיה איך שיהיה העיקר לפע"ד כהרמב"ם וכמ"ש ואקום ואגיהו לי להתגדר בו:

(קכז) כגון שהאליכו להר או לדומה חייב (טור בשם הרי"ף והרא"ש ועיי' בב"י)

ושוב מצאתי בש"ך בביאור בדיני חוב על פה דף פ"ו ע"ב שכתב וז"ל אלו דברים שאין נשבעין עליהן העבדים והשטרו' והקרקעו' ודוקא בכל מה דכתוב באורייתא ואפי' שבועה לצד"ה ל"א כתב בהלי"ח בעניות אבל פשיעה ומזיק כולהו בר תשלומי ניכהו אבל איתבר או איתנס פטו' משבוע' דאורייתא עכ"ל וזהו כדברי הרמב"ם וכמו שפי' לעיל וה"ל ואפי' שבועה דצד"ה ל"א כתב בהלי"ח בההוא עכו"ל מ"מ כיון דכתב באורייתא ואי לאו קרא לא הוה מחייבי' שבוע' אבל פשיע' ומזיק כולהו בר תשלומי ניכהו מסבר' אפי' בלא קרא וכמ"ש לעיל ודוק. (קכז) כגון שהאליכו להר כו' ומפני כך פסק הרא"ש בתשוב' כלל ל"ט סי' ב' על סופר שכתב שטר לשמעון וכתבו לאביו דהוי כהאליכו לאיבוד בידים כו' ומביאו ב"י ומיירי שכתבו לאביו לגמרי ודלא כהר"ב בד"מ ובהג"ה לקמן ריש סי' ס"א שהבין שכתבו לאביו בתורת שמירה ולכך כתב דשומר שמסר לשומר בשטרו' חייב דגרע מפשיע' וחולק על מהרי"ק שורש י' ולא דק דפשיט' דהרא"ש לא פליג אמהרי"ק ולא משתע' כלל לומר דגרע מפשיעה וכ"כ הרא"ש גופיה בפסקיו פ' המפקי' דשומר שמסר לשומ' אפי' פשיע' לא הוי והכי מוכח בש"ס פ' המפקיד (דף ל"ו ע"ב) והרב' פוסקים וכבר הגהתי לקמן ריש סי' ס"א בארוכות על הר"ב בזה ע"ש:

(קכח) ואם קנו מידו כו' כתב ב"י וז"ל וכ"ל דלא קאי אלא אשומר שכר ומשתעבד ע"י קנין להתחייב בתשלומין אבל לש"ח האיך ישתעבד לשבע ע"י קנין וכ"ש כמי אש"ש איתמר עכ"ל וכתב עליו בד"מ וז"ל ולא ידעתי מה חלוקים בין ש"ח לש"ש בדין זה דהא אף הש"ח יכול להקנות ולהתנות שישבע או ישלם עד כאן לשונו כ"כ בסמ"ע ס"ק כ"ז דקאי גם אש"ח וכ"כ בדרכי משה ודלא כבית יוסף עכ"ל ולפע"ד לא ירדו לדעת הב"י דכוונתו דודאי אם התנה השומר חנם שיתחייב לשלם אם הקנין על התשלומין אבל אם התנה שישבע על מה יועיל הקנין אין זה אלא קנין דברים וכ"כ הב"י בספרו בדק הבית ובכסף משנה להדיא דאם קנו מיד השומר חנם שישבע אינו כלום דקנין דברים הוא אבל אם קנו מיד השומר חנם להתחייב לשלם כשומר שכר או כשואל חייב עכ"ל ודבריו נכונים ומוכרחים מסוגיא דש"ס ריש פ"ק דב"ב דפריך אקנו מידו לחלוק וכי קנו מידו מאי הוי קנין דברים הוא ומשני כגון שקנו מידו כרוחות או שהלך זה והחזיק בשל חברו כו' והוא מוסכם מכל הפוסקים כדלקמן ריש סי' קנ"ו אלמא דאי לאו הכי קנין דברים הוא והכי מוכח נמי מדברי הרמ"ה והטור דלקמן סי' קנ"ו סעיף ד' שכתב וז"ל ואם קנו מידו לעשות מבוי אין לחזור בו דלאו קנין דברים הוא וכתב הרמ"ה ומיהו דוקא דקנו מיניה דמחייב ליתן כך וכך דדרך הולאה היא אבל לדרך שעבוד דשעבד נפשיה להכי ולאו קנין דברים הוא אבל אם קנו מידו לתת כך וכך או לבנות כיון שאין קנין נופל על החיוב ולא על גוף הממון רק על הכתובה עלוה והכתובה אין בה ממש אלא מעשה בעלמא הוי קנין דברים ומאי הדר ביה ואיכא מרבוותא דסבירא להו קנין לתת לאו קנין דברים הוא דלא מקרי קנין דברים אלא שקנו מידו לחלוק או להשתתף או לילך עד כאן וכראה מדברי א"א הרא"ש ז"ל דלבנות לא הוי קנין דברים עד כאן לשונו הרי דע"כ לא פליגי אלא בלתת ולבנות כיון דהמעות או בנין דבר שיש בו ממש הוא אינו קנין דברים אבל אם קנו מידו להשתתף או לילך כיון דדבר שאין בו ממש הוא הוי קנין דברים וה"ה הכא בקנו מידו שישבע (ומשמע דאפי' קנו מידו ושעבד נפשיה לא מהני ולא מחלק גבי קנו מידו לתת בין שעבד נפשיה משמע דבסיפא בקנו מידו לחלוק או להשתתף או לילך אפי' קנו מידו ששעבד נפשיה לכך לא מהני והכי מוכח מסוגיא דש"ס רפ"ק דב"ב מדלא אוקמה בהכי שקנו מידו ושעבד נפשיה לחלוק אלא משמע דבכל ענין הוי קנין דברים וא"כ ה"ה הכי גבי שבועה) והכי מוכח נמי מדברי הרמב"ן שהבאתי לעיל סי' כ"ב ס"ק ד' ואפי' לב"י ורש"י שאבתי שם שאני התם דכיון שקנו מידו לא לחזור ה"ל כקנו מידו לעשות מה שיפסוק מסא"כ הכא ודוק והכי מוכח נמי לקמן סי' רמ"ה סעי' א' וב' ע"ש וכ"כ בעיר שושן כאן וז"ל ודוקא להתחייב בתשלומין משתעבד ע"י קנין כגון אם יש עדים בשומר חנם שפשע וכל ש"ח מגנבה ואבדה חייב לשלם אבל לענין שבועה שיתחייב אם אין עדים לא מהני הקנין דאין מועיל הקנין אלא על שעבוד חיוב תשלומין עכ"ל והוא מדברי ב"י דלעיל וקיינו כמו שכתבתי דגבי שבועה הוי קנין דברים וכן עיקר. (קכט) קנו מידו כו' ואף על גב דאתנה ש"ח להיות כשואל אף בדברי' בלא קנין כדלקמן סי' רצ"א סכ"ו שאני התם שהוא שומר חנם וכיון שהוא בדין השומרים יכול הוא לחייב את עצמו להיות כשואל אפי' בדברים אבל כאן שאינו בתור' שומרים כלל ק"א שיחול עליו שום חיוב אא"כ קנו מידו כן העלו הרשב"א והר"ן כ"כ הב"י פ' הזהב ומביאו ב"י לקמן ר"ס ש"א וכ"כ התוס' פ' הזהב דף כ"מ ע"א (ובסמ"ע כאן ס"ק ל' וכן לקמן סי' ש"א ס"ק ו' כתב כן בשם המ"מ ולא מצאתי כן במ"מ ולא עיין שפיר בב"י שם ע"ש) ונראה הטעם דבפי' רל"א מתנה להיות כשואל ושואל דומה להריני כאלו התקבלתי בגדרים כמו שנתבאר בי"ד ס"ס רל"ב מש"א כ"כ הכא דאפי' שואל פטור דאין כאן דין שומרים א"כ במה יתחייב את עצמו אם לא בקנין ודוק:

(קל) או שותפי' כו' נוד או אגוד כו' הרא"ש וטי"ו לשמייהו לקמן סי' קע"א אולי אבל ככר כתבתי שם דהרי"ף והרשב"א ובמוקי יוסף בשם ה"ר יונה והרא"ה ושאר פוסקים חולקין דאין דין דנוד או אגוד רק באחין שירשו ולא בשותפין ע"ש: (קלא) ואם הוא שט"ח כו' ור' ירוחם בשם תשוב' הרשב"א כתב דאין בשטרות דין גוד או אגוד ומביאו ב"י לקמן ס"ס קע"א מתוקם ה' וכן הוא בתשוב' רמב"ן סי' מ"ג ומביאו ב"י כאן בסי' זה וכ"כ הר"ב גופיה לקמן סי' קע"א ס"ס י"ד י"א דאין דין דגוד או אגוד רק בדבר שהגוף שלהן אבל בשכבתא או כדומה שעתידין לגבות אין אומרי' גוד או אגוד וצ"ע על מה שסתם הר"ב כאן כדברי המחבר ומה שתירץ בסמ"ע

אחרוזה: **צ** ואם קנו מידו שיתחייב כו' קאי גם אשומר חנם וכ"כ בד"מ ודלא כבית יוסף עיין ד"מ ומ"ש ואם קנו מידו גם לק"מ סי' ש"א ס"ל כתב המחבר דאינו מתחייב כ"א בקנין ומור"ם שכתב כר"ם כ"ה אהאי דינ' אם התנה לשלם הכל לפי תנאו כתבתי שם דאינו ר"ל התנה בדברים אלא בקנין והא דכתב הטור והמחבר ל' סי' רל"א סכ"ו דש"ח שהתנה להיות חייב אף באונסין חייב בדברים בלא קנין וחולו וכתבו כן בסי' ש"ה ס"ל כתבתי ישוב לזה בסי' ש"א כ"ד והוא דשאני שומרים דחייב עכ"פ מ"ה יכול להתחייב כדינור אף ביותר מ"ש בשטרו' וקרקעות ואינך דאין עליהן חיוב שומרי' כלל מ"ה אין יכולין להיות בדין שומרי' כ"א בקנין כ"כ המ"מ ע"ש ודו"ק:

צא ואם הו' שטר חוב אחד כו' ע"ל סיון קע"א ס"ס י"ד שכתב מור"ם די"א דאין דין גוד או אגוד בדבר שאין הגוף שלהן כמו במשכנתא שעתיד לגבות מעותיהן רק חולקין המעות כו' ע"ש וגם בשטר חוב דיכא הכי כמ"ש מור"ם כאן בד"מ כמ"כ בשם רמב"ן בתשוב' סי' ע"ג גם בשם רשב"א כ"כ בד"מ בסי' קע"א בס"ל ע"ש ומ"ש מור"ם שם כדומה כו' וא"כ כ"ל מה דסתם מור"ם כאן ולא כתב כלום אדברי המחבר משום דסמך אמ"ש בסי' קע"א שם ואפשר נמי לומר דדוק' משכנתא והדומה לו הכריע מור"ם לומ' דאין בהן גוד או אגוד משום דגם לצ"ע כיון שהקרקע בעין בידם מחשב כאחן לענין זה שאיד אפשר לעשו' חלוקה ביניהן במעות משא"כ בשט"ח: **צב** מולו גרם הטול סי' וכתב ז"ל ומ"מ מחמת חששא זו שמא יתקלקל חובו של א' אין לבטל

בו כ' ל"ט סי' ב' ובילקו' שם דכיון שהוליא את אלו מכלל פרשת השומרי' אין לחייבו אלא מטעם אדם המזיק ופושע בדבר וכתב לא חשי' אדם המזיק שהרי פושע בבעלי' פטור וכ"כ הרשב"א שם בהגהה וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א

ג ב"י בשם כו ורמב"ם שם מחלוקתא דרב ששת ור' יוחנן ב"מ ד' כח ע"א ס טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ל"ח סי' ו'

לבעל החלוקה מעיקרא עכ"ל: **צנ** ואם הוא אכ"מ כו' לפי קנהו עד שיעמוד לחתוך כריח דקה אם מקנה לו השוח"ם כפי' לפי קנהו עד שיעמוד לו להשער בכתיבה ומסורים ואין כ"מ בחה שהוא בכלל נכסים להחזיר כותב לו כפירוש קני לך לחיותו וכו' להיותו השטר ועכ"ר מ"ש עוף מזה: **צך** משער ירושה שלה וה"ה משח"מ שכותן לבתה עם זרעה: **צה** אין שטרות בכלל דבל' בני לחם אין שטרות בכלל משלשלים:

סז א אין שמיטת כספי' מוהגת כו' כפ' לקה כתיב מקץ שבע שנים תעשה שמטה וזה דבר השמיט שמוט כל בעל משה ידו אשר יקה מרעהו לא ינוש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמיטה לה' לא תבצר תנוש ושער יהיה לך את אחיך תשמ' ידיך ולפיכך מלכתיב וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו כו' שבשני שמיטות הכתוב מדבר בשמיטת קרקעות וקיימו יובל שיובו טוהג בו אלא בשמיטת קרקעות שהיו מוחזין לבעליהן ובשמיטת כספי' דכתיב שמוט ההלוה מהשלוה והוקשו להדדי לומר שאין שמיטת קרקעות (דהוה היובל) מוהג דהיינו בזמן שאין כל יושבים בה' וכמ"ש ביובל וקראתם דרור לכל יושבי' שמיטת כספי' נ"כ תיכה מוהגת: **ב** ומדברי סופרי' אתה כו' ושעתא מדי אלא תשתכח תורת שביעי' מישראל לגמרי מישראל ורשאי לה' לחזרו בשביעית ויובל כלי אלא תשתכח אלא היו רוב הנכנסי' יכולין לעמוד בו לחשוב בקרקע' שנים שביעית ויובל כ"כ לתום' כפ' הזהב (קף ל"ו ע"ב) דלוקח בזמן שהיה שמטה ויובל נוהגין בתורה היה מקוים בהן הכרכה לנד' כשהם שיהי' בארצם שנים ולא"י היה נרש' שעם לקח והוח לכהן דקדושתן תלויה בארץ ולא שייכא בתורה לארץ וכהן אלא שייכי' לעזות בהוח לבר בתורה לארץ גם בל"י לא תקנהו משח"כ שמיטת כספי' שהוח בתורה ושייכי' בין בארץ בין בחו"ל ושיין בפרקי' שם ע"ש ונם עיין בפרישה מ"ש כאן: **ג** שהיה לווה בכרוכיות לבע' המלוה כ"ש העור בשמו וכתב בקוף ל"ו וכתי מיהו נוחי לבאן לחיובי דן אלא לחמת שביעית ונם חיובי בותר מבחנם אלא לחיי מניחין לדון כאחנם

(קלב) ואם הוא ג"מ כו' לאבל בנכרים לא בקף מיהא וכדלחיתא בשור וכ"כ הט"ו לקמן ס"ם רמ"ח לאבל רבים חולקין דמ"מ אחיולו בנכרי לפי שהשטר וכל שעבודיה לקרי נכסים וכבר כתבתי בזה לעיל בקוף נ"כ ס"ק י"ב ע"ש: (קלג) סביב מלא כו' אלא אלא לחזר אלא בכסף לחזר אלו מפרשים דבריו כאלו אמר הן והלא שעבודן ואתה הרמ"ם פ"י מה' זכייה דין י' והט"ו לקמן סי' רכ"ג ס"ד דאם אמ' תכוב ג"מ זה לפלוני וכה בשטר וכאלו כתב ומכר קנס שאלא מצד שהוא מחזיר ס' המניד את הנכרי לחע"ם אלא לחזר רק לצון תנו שטר זה ולא לחזר תנו שטר זה וכל שעבודיה קנה השטר דה"ל כאלו לחזר תנו שטר זה וכל שעבודיו והסכי כן ה' המניד לנכרי וכן נראה לכאורה דעת הרן ומביאה כי' בקצה"ח כהן וכן לקמן סי' רכ"ג סעיף ל"ו · וכן דעת בעה"ת שטר ס' סוף ס"ד · אבל דעת הרשב"ם לבעינן שיחזר תנו שטר זה וכל שעבודיה וכן הוא בתשו' הרשב"ם סי' תתקי"ח וכן כתב כ"פ מ' שמת וחע"ם שהרב המניד כתב שנקלקו על הרשב"ם בפע"ד דין כאן רחוק ברובה לתלוק עליו ונם בדברי הרמב"ם הכרח כל כך ויש לומר שהוח כתב בלשון הס"ם וכמו שפי' הרשב"ם והרן הס"ם וכתבו שלשון קלרה לחזו בס"ם כך ס"ם לפרש דברי הרמב"ם וכן רחיתי בתשו' מבי"ט חלק ב' סי' י"ח שכתב דין זה מן מחר"ו בי רב והיחוב לו שדעת הרכה מן הפוסקים שחין בדבריו כלום אם לא נוה ג"מ שיתנו לו הוח וכל שעבודיה לחיות כיה ולוקח אבל לעת הרמב"ם אין לפקפק בלשונו והט"ם כמ"ש הרשב"ם כו' ומה שלא פירש הרמב"ם הוח שרגיל ליקח לצון הס"ם בקונטר ומה שפירשו בס"ם לריך לפרש בלשון הכף והו הכ"ל אחין רחוי לעקור הירושה מן היורשים אלא ברחיה גרולה כו' ויעקב בי רב עכ"ל ונם בתשו' מהר"ם שיעורן' שזון מי' קס"ח מלנד נדין זה וכתב שברלקא שהרן שנוב לריכא להרשב"ם ע"ש:

כיהו דעת הרח"ם בתשו' שהכיח השור לקמן ס"ם ל"מ לא כרלה בהרשב"ם וכ"כ בי' כאן. ובב"י תרומה סוף דף ס"ו הקשה על הני' פוה דהרח"ם שם לא קאמר רק בלאחר בתשו' והרשב"ם נופיה בתשו' מי' תתקי"ח מחלק שם בין שבאי בכולא ליתנו שטר זה בפרעות ולא"מ בלאבל הרשב"ם מחלק בכך מ"מ מלשון הרח"ם שכתב ס"ל קנין שדבריו ככתובים ומסורים והוי כבריח שכתב שטר על השטרו כו' לא משמע כן וכ"כ עוד הרח"ם בתשובת בלב פ"נ סי' ל' להלן ו"ל וא"א לאחר תנו ס"ת לפלוני וכתבקת לי לאחרי לא תקנה אלא מי שיתן לו ולוקחו לו דילמא כל מה שכתוב בו קלרה דע בי בכל דבר אחועיל שום קנין בבריח חועיל הכור כצ"ל ובלאחר תנו שטר זה לפלוני הוי כלאו כתב ומכר לו וקנה עכ"ל והיינו שכתב הב"י לקמן סי' רמ"ח על תשו' הרח"ם שם ועיי"ש בתשובת הרח"ם בלב פ"נ סי' ל' עכ"ל וכ"כ הב"ח שם · אך לענין דינא נ"ל עדיין שברלה מדברי הב"ח שם שפסק שם כן מתני' דהרמב"ם והרן נ"כ סוברים כן ובכר כתבתי שאין זה מוכרח בדעת הרמב"ם והרן וכן לקיימי בר' יוחס נתיב כ"ד בלא כתב לאת דברי הרשב"ם וז"ל שם וכתב הרשב"ם לוקח בשבלא כל נכסיו לו יועיל בשטרות לפלוני לא אחר וכל שעבודו לאחר ולוקח אלא מכל סרט השטרות לריך לומר בבריח לא יועיל בשטרות אלא כאו אלא בלא אחר וכל שעבודיה לאחר ולעניין בתשו' מהר"ם לעניין סי' ד': (קלה) ולכן בעל אסילק כו' לוקח בשעת תופה וכן מיירי בהריו"ח שם וכ"כ הריב"ם סי' ס"ד וק"ב וה' המניד פ"כ"נ מה לוקח בלאבל ס"ם ס"ו וז"ל בכותב לה בשעב כניסה לכל אחר ניחוחיה לא מהני בילוי כו' וה"ה בשעת כניסה לתופה מיירי בעודה תרוסה לאחרים ולא תרוסה לו בשעב כניסה לכל אחר ניחוחיה לא מהני בילוי כו' וה"ה בשעת כניסה לתופה מיירי בעודה תרוסה לאחרים ולא תרוסה לו בשעת הכנסה לתופה וכמ"ש הרשב"ם וקרן והמחבר והרי"ב בלא"ע סי' ל"ג וקוקוס תרוסים לו מהני מילוי מ"מ אחר ניחוחיה לכ"ע לא מהני מילוי אבל ניחוחיה לא מהני מילוי ודוק: כמ"ש בשם ע"ש ולפי זה נם דברי הר"ב בכאן לריך לפרש דכתב לה בעודה תרוסה ולעיין למחרטין בשעת התופה לא מהני מילוי ודוק:

(קלה) משלשלים לפלוני אין שטרות בכלל · ולפי' לאחר בכסבי מקרקעי ומטלטלי אין שטרות בכלל · ובדברי משה כתב על מ"ש הטור ורשב"ם דשטרות הוי בכלל נכסי לאבל נכסי מקרקעי ומטלטלי אין שטרות בכלל וכתב דמי שכתב לאחר בכסבי מקרקעי ומטלטלי אין שטרות בכלל כו' הכין דהכ"י פליג ע"ש · ולא דק:

סז (א) אין שמיטת כספים עיין בתשו' מבי"ט ח"ב סי' ק"ל ובתשו' מהרשד"ם סי' ק"ל ועיין בתשובת מהרשד"ם סי' ל' ובפ' קס"ו

סז

א רמב"ם ריש פ"ה מה' שמיטה ויובל מ"ה ב"ב דף ק"ה ע"ב

ע' בזוה"ק בתרומה דף ס"ו ע"ב ובב"ב דף ק"ן ע"ב

ב ו ט שביעית משמטת את המלוה ואפילו מלוה שבשטר ז שישבו אחריו נכסים ח כ והמשכנתא במקום שדרכם לסלק המלוה בכל עת שיביא מעותיו שביעית משמטת' ט ומקום שאינו יכול לסלקו עד סוף זמנו אין שביעית משמטתה ואם אינה משכנתא אלא י שקיים לו שדה בהלואתו לא אינו משמט יה יש אומרים דהני מילי באתרא דלא מסלקי ליה כ וכל שאינו יכול לסלקו אפילו יום אחד מקרי אתרא דלא מסלקי ליה:

ג יא ס מי שיש לו עיסקא משל חבירו שביעית משמטת פלגא שהיא מלוה:

ד ע מי שהיה יב שותף עם חבירו והיו מתעסקים בסחורות ובשטרות ונשאר ביד אחד מהשותפי' אין שביעית משמטתו שאין שביעית משמטת אלא מלוה:

ה יג פ ערב שפרע למלוה וקודם שפרע הלוה הגיע שנת השמיטה משמט:

ו צ כל דבר ששביעית משמטת גם כן יד משמטת שבועתו לפיכך שבועת הדיינים וכיוצ' בה שאם הי' מודה בו הית' שביעית משמטתו משמט' שבועתו אבל שבועת השומרים והשותפים וכיוצא בהם שאם היה מודה בו לא היתה שביעית משמטתו לפי שהם פקדון ולא מלוה אין שביעית משמטת שבועתו:

הגה: מי שחייב לחבירו טו ונשבע לשלם לו כל דבר שהשביעית משמטת פטור נ"כ לשלם מכח השבועה לא נשבע לשלם רק כל זמן שחייב ממון (מהרי"ק שורש פ"א ותשובת רמב"ן סימן כ"ו):

טורי זהב

סי' סז ס"ב וי"א באתרי דלא מסלקי כו'

ז [ק הלוהו ותבעו] וכפר ונשבע לו והגיע שמיטה טז והוא בכפירתו ולאחר שעברה שמיטה הודה או באו עדים אינו משמט אבל כפר ונשבע והודה אחר כך או שבאו עדים קודם סוף שביעית הרי זו משמטת:

ח ר תבעו ממון וכפר והביא עדים וחייבוהו בית דין יז וכתבו לו פסק דין הוי כגבוי ואינו משמט:

ט ש המלוה את חבירו והתנה עמו שלא תשמיטנו שביעית יח ת הרי זה נשמט (ג) אבל אם התנה עמו שלא ישמיט א הוא חוב זה ואפילו בשביעית תנאו קיים שנמצא שחייב עצמו בממון שלא חייבתו תורה שהוא חייב:

הגה: וכן אם כתב בשטר לשון פקדון אינה משמטת דלהכי כתב לשון פקדון שלא ישמט (מהרי"ק שורש קפ"ג) יט אם נהגו לכתוב כן בשטרות ובשטר אחד לא כתבו כך לא אמרינן דהוי כאלו נכתב אף על פי שלענין שאר דברים אמרינן כן כ כדלעיל סימן מ"ב (כ"כ בשם הרשב"א):

י ב המלוה את חבירו וקבע לו זמן כא לעשר שנים או פחות או יותר אין שביעית הבאה בתוך הזמן משמטתו דהשתא לא קרי ביה לא יגוש:

יא כב ג המוסר שטרותיו לב"ד ואמר להם אתם גבו לי חובי כג אינו נשמט:

יב ד המלוה על המשכון אינו משמט כד ה מה שכנגד המשכון (ד) ו ויש מי שאומר שאף היתר על המשכון אינו משמט:

יג ז משכנו כה שלא בשעת הלואתו על ידי בית דין דינו כמלוה על המשכון:

יד כו ח הקפת (פי' שקונה בהמתנה) חנות אינה משמטת ואם זקפה עליו במלוה משמטת:

הגה: ועיקר זקיפה כז משעה שקבע לו זמן לפרעו (טור והרא"ש פ' השולח) ויש אומרים דעיקר זקיפה היינו שכתב בפנקסו כל החשבון ביחד (מרדכי פ' השוכר):

טו כח ט שכר שכיר אינו משמט ואם זקפו עליו במלוה משמט:

טז כט י קנס של אונס ומפתה ומוציא שם רע אינם משמטים כ ואם זקפם במלוה משמטים ומאימתי נזקפים ל משעת לא העמדה בדין:

יז ל המגרש את אשתו קודם השמיטה אין כתובתה נשמטת לב ואם פגמתה או זקפתה עליו במלוה משמטת:

הגה: לג הבא מכח עכו"ם הרי הוא כעכו"ם לד ולכן מי שקנה שטר מן העכו"ם על חבירו אין השביעית משמטתו (תשובת רשב"א סימן תת"פט) וכן מי שנערב בעד חבירו נגד עכו"ם ופרע לעכו"ם ולקח השטר מן העכו"ם ותבע חבירו בלוותו השטר אין השביעית משמטת לה אבל בלאו הכי משמטת אף על פי שפרע לעכו"ם בשבילו (בית יוסף בשם הרשב"א):

פרוזבול

שפתי כהן

(ג) אבל אם התנה עמו כו' עיין לקמן סימן רכ"ז סעיף כ"א גבי אונאה דלא מהני לשון זה שאני התם דלא ידע דלית ביה אונאה מה שאין כן הכא כן כתב הטור והסמ"ע שם ס"ק ל"ז וק"ל: (ד) ויש מי שאומר שאף היתר על המשכון · עיין בספר החנוך להרא"ה מצוה שמ"ז ו"ל:

מאירת עינים

כגון שקבע לו זמן הפרעון קודם שמיטה ואח"כ כשבע לו שלא יצטרך להפרעון ולאחר שבאו עדים בזמן פלוני ולותו וזמן הוא אחר שמיטה דבכה"ג נ"כ השמיטה משמט כיון דקבע לו זמן הפרעון קודם שמיט' וכידו לגבות מלוה מכח הזמן ולות' לא היה דעתי מעולם להמתין לך עד זמן שנשבעת עליו ונראה דמזה שכתבתי אירי מור"ס מדלא הוכי' דעבר על השבועה ושיתיר לו שבועתו וכמ"ש הרמב"ן אבל בכה"ג דזמן השבועה היא לאחר השמיטה והשמיטה כבר שמטו א"ש דנראה דבכה"ג א"נ התר' לשבועתו דלא נשבע אלא לשלם כשהוא חייב משא"כ להרמב"ן הנ"ל דכבר עבר שבועתו קודם שביעית דצריך התרה לאפקועי מאיסורא וצררו למפרע וק"ל:

טז והוא בכפירתו כו' אינו משמט הטעם דהא בשעת שמיטה כיון שכבר נשבע לא היה למלוה עליו שום חוב ואחר השמט' כשהודה הו"ל כהלואה חדשה משא"כ כשהודה קודם השמיטה דהשמיטה הבאה אחר ההודאה משמטת לאותו הלואה החדשה: יז וכתבו לו פסק דין כו' דכל מעשה ב"ד כגבוי דמי ומ"ש בסעיף שלפני זה דאם כפר ונשבע והודה קודם סוף שמיטה דמשמט התם מיירי כדלא כתבו לו הב"ד פסק דין וכ"כ הב"י ע"ש: (הג"ה וכתב הרא"ש דאף אם פסקו הב"ד הדין אלא שלא כתבו הפסק דין משמט החוב וע"ל ס"ק ל' מזה): יח ה"ז נשמט דתנאי זה קאי אשמיט' שלא ישמיטוהו והרי הוא מתנה על מה שכתוב בתורה משא"כ כשמתנה עמו שלא ישמט הוא פי' הלוה לא ישמט כפשו אלא שלם לו חוב זה אפי' בשביעית דלא קאי התנאי אשביעית כ"א אהלוה והו"ל כאלו אמר אע"פ שהשביעית משמט ואין אתה רשאי לתובעני אני מקבל עלי לשלם לך ואדם יכול לחייב נפשו בממון שלא חייבתו תורה וק"ל: יט אם נהגו לכתוב כן אדלעיל קאי אמ"ש ע"ח שלא ישמיט הוא חוב זה בשביעית: כ כדלעיל סי' מ"ב בסוף הסי' ויש לדון עוד לחלק ביניהן כיון דמדין מלות שביעית מופקע ועומד הוא ממנו אין בידו לתובעו ולהוי כאילו מידו מכח מנהג הכתיבה דהלוה יאמר דהמלוה בכיון לא כתב כפי המנהג כדי לקיים מלות שביעית וק"ל: כא לעשר שנים או פחות או יותר ל' הגמרא הוא לעשר שנים ומתחלה כקט המחבר ל' הגמרא וכתב עליו דל"ד הוא אלא ה"ה או פחות או יותר ועפ"י מ"ש עוד מזה: כב המוסר שטרותיו לב"ד כו' אין זה כדין פרוזבול דבסמוך סי"ח דשם איירי דאינו מוסר גוף השט"ח ביד הדיינים אלא אומר בפניהן בע"פ שהוא מוסר בידם החובות נמ"ה בעי דיכתבו לו פרוזבול וכאן איירי שמסר ביד הדיינים השט"ח ומ"ה לא בעי שום כתיבה וכ"פ התוס' בפ' השולח ע"ש ולפי מ"ש הטור ומור"ם בסמוך בס"ך דאפילו כל אדם יכול לומר כן בע"פ צ"ל דמן דין תורה לעולם משמט עד שימסור שטרותיו לב"ד והלל בא ותיקן פרוזבול שיהא מהני דבור בעלמא בלי מסירת גוף השט"ח להדיינים ועד"ז שם כתבתי דברא"ה מהגמרא ומהרא"ש וביישוב דברי הטור דהלל לדרי תיקן כתיבת פרוזבול ורב נחמן בא אח"כ ותיקן דאמירה בע"פ בלא כתיבת פרוזבול סגי וז"ש מור"ם בהג"ה דסעיף כ' דה"ה דכל אדם נמי יכול לומר דבריו בע"פ: כג אינו נשמט דהתורה לא הזהירה אלא דלא יגוש המלוה להלוה בשביעית משא"כ זה דכבר סילק המלוה נפשו מזה ומסרו לב"ד וא"ן הב"ד מוזהר ע"ז: כד מה שכנגד המשכון כבר כתבתי טעמו דכיון שיש בידו לא שייך ביה לא יגוש וטעם דהו"א הוא כיון דמתחלה נטל המשכון בעד כל ההלואה הו"ל כאלו יש בידו משכון שוה ככל הלואה: כה שלא בשעת הלואתו ל' הטור וכן משכנו שלא בשעת הלואתו ע"י ב"ד ולקח ממנו כלים אע"פ שצריך להחזירם (משא"כ כשמשכנו בידו בשעת הלואתו דא"צ להחזיר לו עפ"ד) אינו משמט עכ"ל ור"ל דכלי יום צריך להחזיר ביום וכלי לילה בלילה מדין תורת השבת העבוט וכמ"ש הטור לקמן סי' צ"ז והטעם דאינו משמט דכיון שמשכנו קנה המשכון והוי שלו בעד חובו עד שישלם לו אלא שחוזר ומשאיל לו בעת לרכו והראיה שהלוה נריך להחזיר לו בלי יום בלילה: כו הקפת חנות כו' כתב ב"י אבל המוכר דבר לחבירו מיד כשמכרו לו ה"ל כאלו הלוהו ומשמטו השביעית והטעם לפי שדרך החנונים להקיף שנה ושנתיים ובסוף כוללי חובו ואין דרך לנוגשו וה"ל כאלו הלוהו וקבע לו זמן לאחר שביעית דאין השביעית משמטתו משא"כ במכר כו' · וכן דרך השכיר להניח שכר שנה או שנתיים ביד שוכרו ואינו נוגשו לתתם לו אלא הם בידו כפקדון או כהלואה עד אחר שביעית ע"כ ע"ש דלא הזכיר טעמים הללו וכתב טעמים אחרים ואינן נראין בעיני: כז משעה שקבע לו זמן לפרעו · ול"ת דוקא משעת העמדה בדין כמו בקנס בסעיף שאחר זה ועיי"ש שם: כח שכר שכיר כו' כבר נתבאר טעמו לפני זה: כט קנס של אונס כו' כבר כתבתי לאיכן הלואה: ל משעת העמדה בדין הטעם כתב ב"י כיון דאונס ומפת' מעשה ב"ד הוא וה"ה כתובת אשה דבסמוך מעשה ב"ד הוא מ"ה לא הוה זקיפה דידהו כהלואה כ"א אחר שעמדו בדין משא"כ בהקפת חנות הנ"ל דלאו מעשה ב"ד הוא: לא העמדה בדין נראה דמיירי דלא כתבו לו פסק דין דאל"כ קשה מ"ש מהא דכתב לעיל ס"ח דאם תבעוהו וכפר וכתבו לו פסק דין דהוי כגבוי ואינו משמט: לב ואם פגמת' כו' דיליף בהיתר משם שם חוב כתובה וה"ל כמלוה: לג הבא מכח עכו"ם הרי הוא כעכו"ם כו' עד אין השביעית משמטתו ואע"ג דהוא למעליות' וכ"פ מור"ם לקמן סי' קכ"ד בהג"ה פ"ח מיהו י"ל דאפילו המחבר דפסק שם דלא אמרינן הבא מכח עכו"ם הרי הוא כעכו"ם ה"א לגריעות' מודו בהא כיון דבשטרותיהן נוגין כו מדינא דמלכותא וכמ"ש בפי' ת"ה ס"ו דשם נ"כ פסק המחבר גופא דאמרי' כן אפילו למעליותא ע"ש מ"ש עוד מזה: לד ולכן מי שקנה אין השביעית משמט וסיים שם רשב"א אבל אם זקפו עליו במלוה משמט: לה אבל בלאו הכי כו' פי' שאינו תובע בלותו שטר אלא שתבעו שהולרך לפרוע בשבילו נעשה מלוה ומשמט:

באר הגולה

ק כמי' כ"ב הרא"ש שם מהירושלמי וכ"כ הטור והרא"ש כל הסוגיא שם והר"ן בפרק כל הנשבעין כתב ישוב לזה הביאו הב"י והכ"מ שם ר כ"כ הרא"ש בתשו' סוף כלל פ"ו ממשנה ב' פ"י דשביעית וכל מעשה בית דין אין משמטין וכדמפרש בירושלמי ש מסי"ו ש לשון הרא"ש שם מתיאורו ת דמוק' מכות דף ג' ע"ב וכדמפרש לא רב ענן א כפי' רש"י שם שהשביעית איכה חבור' בידו לומר שלא תהא משמטת א שם וכ"כ הרא"ש בתשו' כלל ע"ח שתנאי זה לגמרא קאי ומועיל ב כלישנ' בתר' דרב יהודה אמר שמואל וכ"פ התו' שם בשם ר"ת דמתני' דמכו' מסייעא ליה וכ"פ הרא"ש והטור והרמב"ן וסה"ת ג לשון הרמב"ם ומשנה ב' פ"י דשביעית וכמו שפירשו התוס' שם במכות ד שם במשנה ה הרמב"ם שם מהא דמפיק הס"ם לעולם כנגדו שבועות דף מ"ד ע"ב תוס' לדרך דהיה אתחר וכמ"ש הכ"מ שם וכ"כ הטור במו ו שם בשם אביו הרא"ש ומאמרת

ם מסנה ג' פ'
י ד שביעית
דף לז ע"ב
ג רמב"ם שם
מהל' לוה'ן
בניטין כרב
אחי ורב אסי
דלוי'מי וכו'
וכתו אסי'
הל'ן דכריו
והגיזו הכ'ת
שם ובב' דרב
אחי ורב אסי
לגו דוקא בלא
ה'ה כ'ד תשוב
שבוע וכ'ם
בתום' (שם)
ארי'ת כתב
פרוזבול
משע' זה ולזה
הסכים הב'י
וכ'כ בה'ת
בשער י'ה
ס מסנה ד' שם
בשביעית
ע ריש'ם שם
מהל' לוה'ן
רבנן דרב אסי
מכרו מילייהו
להדדי ניתין
דף לז ע"ח
פ וכ'כ הרא'ש
להל' לוה'ן רב
נחמן לקיומי
שם ד' ב' ע"ב
וכ'כ בתשובת
הרשב'ץ
וכה'ג כתב
הל'ן בשם
הרמב'ן והרב
ב'ח הובית
כדברי
הריטב'ם
דף רב נחמן
נופיה לא
תקנה חלא
לי תריסר תילי
צ שם'ת בשם
הרי'ו מהר'
מם'כו ק'מצ'
ג' פרק י'
דשביעית ופי'
הר'ם שם תשו'
דלוה'ן סוף
השטר כשטר
ביד ב'ד ולא
קריינן ביה לא
ינוח'ר כתבו
התום' שם
בניטין בשם
הרשב'ם תשו'
שהוא כלל
הסוף דלוה'ן

(ה) וי'ל דכותבין פרוזבול עיין בתשוב' מיי'ם פ'י' סי' פ'ח: (ו) וה'ה שיכול למשול בב'ד חוכותיו: עיי'בתשו' מיי'ם פ'כ סי' ע'ח: (ז) שם להם תלוה כיד לקרים: עיין בתשוב' מהרשד'ם סי' ס'ח: כל

יח לן פרוזבול אינו משמט ואינו נכתב אלא בבית דין חשוב כהויינו שלשה בקיאים בדיין ובענין פרוזבול ויודעים ענין שמיטה והמחום רבים עליהם באותה העיר (ה) (וי'ל דכותבין פרוזבול בכל בית דין (טול וכ'י בשם הסומקים) וכרלה לי' לז דיש לפקל בזה:

יט לח ס זהו נופו של פרוזבול לט מוסרני לכם פלוני ופלוני ופלוני הדיינים שבמקו' פלוני שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצ' והדיינים או העדי' שיחתמים מלמטה (ו) (וה'ה שיכול למסור בבית דין חבירו שבעל פה) (ל'ן פ' האזלח):

כ ע תלמידי חכמים שהלוו זה את זה ומסר רבריו לתלמידים ואמר מוסרני לכם שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה אינו צריך לכתוב פרוזבול מפני שהם יורעים ששמיטת כספים בזמן הזה מדבריהם וברברים כלבר הוא נרחב:

הגה וי'ל דכל זמן שבי יכול לחזור ולכריו בעל פה לבתי ב'ד ויתבי ליך פרוזבול (טור) פ ולפ'ז אין לנוק בין זמן הלוה בעיר הדיינים לו לא כי יכול לחזור לפלוני אלא בפניהם לבי מופר שרשותי לבית דין פלוני שבעיר פלוני (מלחמי פ' האזלח):

כא יש מי שכתב ענין שטר פרוזבול כך היא הולך המלוה אצל שלשה עירים מ ויש אומרים אפילו לשנים ואומר הוו עלי סהדי וחזו דאנא מסרנא פרוזבול קמי שלשה דיינים דאינון פלוני ופלוני ופלוני דיינים שבמקום פלוני ודי לו אם יחתמו בו אותם עדים ואי חתמו ביה דייני טפי מעלי ואין צריך שם עדים:

כב מא ק אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע ואפילו קרקע ל פל שהוא סני ואפילו אין לן מב אלא עציץ נקוב מונח על גבי יתידות באויר אע"פ שאין מקום היתידות שלו סגי אפילו אין ללוה כלל מג ויש לחייב לו או לערב או למי שחייב לן כותבין ואפילו אין ללוה ולא ללוה ויש למלוה או למי שחייב לו מוכחו ק אפילו על ירי אחר פד ואפילו שלא בפניו:

הגה מיהו אם הלוה בפניהם ואם תיכי רוצה לזכות בקרקע של אחרים אין מוכחן לו לגבי כעל כרחו (ל'ן פרק האזלח):

כג ג השאילן מקום להנור או לכירים כותבים עליו פרוזבול מה והוא הרין אם חשכירו לו:

כד ג היתה לו מן שרה ממושכנת כותבין עליה פרוזבול:

כה ד כותבים לאיש על נכסי אשתו ה ולאשה על נכסי בעלה מז ויליתומים על נכסי אפוטרופוס:

כו ז חמשה שלוו מאחר מח רי לן בפרוזבול אחר מט ו ואם לוו בשטר אחר אפילו אין קרקע אלא לאחר מהם כותבים פרוזבול על כולם:

כז ט חמשה שהלוו לאחר כל אחד צריך פרוזבול:

כח נ יתומים קטנים (ז) שיש להם מלוה ביד אחרים אין צריכים פרוזבול כ מי שחייב לקופת הצרקה אינו משמט: יתומים

שידוע להן שמכר פרוזבול לבני דייניס לחלים: מא ין כותבין פרוזבול חלח על הקרקע כ"ש לפתם הלוחה וכתם הלוחה לומר כי חם למי שיש לו קרקע ומייתר עליה בנכיות תוכו ויש מפרשים הטעם משום דכשיש לו קרקע מחשב שפי כגבוי ועומד ביד הב"ד ולבני הטימני בקרקע כל שהו בני יפוש דיכסה מרבותא דם"ל דאין לוכלח חלא בקרקע ולא בקרקעות כללי ולפיכך ה"ט דקרקע לחויה לגבות ולחזור ולגבות מחכם עד שיפרע לו חובו ועכ"ל: מב חלא עציץ נקוב דדרך הכיסים ינוקו ולומת מן הקרקע ומחכם בקרקע: מג ויש לחייב לו כו' פי' מי שחייב לחלוה דהיק מחוגבת להחלוה כיון דבוכותו אם זכות הוח לו חע"ג דוכח לו על ירי חייכו חוכה הולכין לחחר חם ויכול לחזור בקרקע והטעם דקיל הוח שיעשה כספים בפרט בזמן הזה: מה וה"ה חם הכיכירו לו פי' ולית דוקא בכפילו שהוח עומד ברשות הזה לכל לקנין לוכסין ה"ה חשוב שלו מכ"ש בכיכירות: מן שהם ממושכנ' כו' פי' שהלוו השכיכה ביד לחר ק"ש שלין לו משעת לפרעון ונם הוח כחחרת ללא מיכלקא ה"ת החלוה וכול לכתוב עליה פרוזבול כלומר לפי הטעם הזה ביה הלוה: מז וליתומים על נכסי חפוטרופוס היינו חם חייבים לחחרים חותן לחחרים כותבין פרוזבול על היתומים ללא לשמש חוכחם דקרקע שיש להן להחפטרופסי' שלהן יכול כלומר הוח שלו יתומים וכ"כ בעל התרוחות בשער ה"ה ועד"ר דכתבתי דלא ל"ל פי' כן (ונם כתבתי טעמו) ללא מקנין כיון חוב שלו לגבייה של יתומים דל"ל כלומר בלבד לגלות וכיון חוב שהיתומים עומדים לגבות לחרך דקרקע ע"ג: מח פי' לו בפרוזבול לחד ל' השטר שיכתוב מוסרני לכם כל חוב שיש לי על פלוני ופלוני וכו' מט ואם לוו בשטר אחד לפי' חין קרקע ללא לחחד כו' הטעם משום דקיל מחשה שלוו בשטר ל' מת כולם בעצין לחחרי' וערכאין זה לזה כמ"ש הטור ס"ם ע"ו ועכ"ר שם בשבתי לתני' לוו כל ל' בבני עלמו ויש קרקע לל' מהן כותבין פרוזבול על כולם דהל קרקע יש להם חשוב ולו הלוה מוכחו לגבין שלו וכמ"ש הטור והמחבר לבני זה ללא לתי לריך שיכתבו הלוה לכל לחד ולחד כפי חלקו בשטר ל' ויכול בעלי חובות לכתוב כל חובו בשטר חחד לפי' כן הם חלו בקופה שלהן כדי להב"ד ולעניין כיד היתומים משב"ם כנגדים לדוקא חם ביכיו חלקיהן שעניין להו

כתב

חוכלה לקרקעות דם"ל כהרי"ף והרמב"ם כנז' לי' סי' ס"ו וכ"ש פירש שם בע"ח ש"ש בריישת דהגל וכדמפרש לה בגמ' ניטין ד' לז ע"ח ה בריישת שם
א טור כ"ב הרח"ש והר"ן שם דקל הוח שהלוהו בפרוזבול לחלים שהוח חוב לו ויכול לזכותו ב מימרל דרב יהודה שם ג מסנה ג' פ' רשביעית ד שם בגמ' ומסיק דל' הוח מקרקע עליו ה טור מקירושלמי כתבו הרח"ש שם בניטין ו שם בגמ' ז שם מסנה ח טור כ"ב מהסופרים הכילה הרח"ש שם ט שם בגמ' י מימר' דרב יהודה לחר שחולל משעתל דכ' לפיהם על יתומים ושטרותיהם כמפורש לב"ד ניטין שם כ הרשב"ץ מהל' לל"ר יוסף יד עכויס חלן כ"ק קף לו ע"ב ומימרל דרב יהודה לגעיל שם

טור"ז זהב

יוכל לסלקו כל ית דוק ולח"כ כתב כלין יכול לסלקו עד סוף זמנו ומתוך כך דקל לגיבוי ולפי מה שבחרתי לין כלין קושי כל עיקר דלמל"כ המחבר בלה כ"ע לל פלינו דהיינו בסלקי בכל ית ולח"כ כתב סלקתים דיהיו בם לוקח מיקרי לגלה מסלקי לגלה מי לוקח עד סוף זמנו ולרשב"ץ לפי' יום ל' כגלע"ד נרול.

סי' כ"ב שאפי' שלא נפטרו עיין מ"ש בי"ד סי' קס"ב סעי' ה' מה שקשה על ההיח מזה:

כמ"ש לקמן סכ"ט ·

נא טענינן להו כו' וכיתומים קטנים
ס"ל דזה דקאי ידוע דלא היה לתביען פרוזבול ודלא הוכ' שום
תבעי לן הלוקחין משמט וכמ"ש לפני זה בסכ"ח :

נב דלא
מהרח"ן שטן סי' קמ"ה :
שמיטה וזה לכאורה
(יא) מסכנ עמו בדברים · עיי' במהרי"ק שורש כ"ב :
שמוט כל בעל משה ידו כו' :

נג כל זמן שהוא יכול לגבות
החוב כותבין פרוזבול הרמ"ה
בש' הגאון והעור כתבו דלא"נ
דלעו"ג השמיטה משמט דלא בסופו
מ"מ אין כותבין פרוזבול אלא
עד סוף שנה שביעית אבל גם הרמ"ה
מודה דאין כוח הלוה לתבוע
חובו כל שנה שביעית ולא לחזרו
לאין שביעית משמטת אלא בסופו
אלא לענין שלא תצא עליו' מעצמו
יכול לקבל ממנו אבל הרשב"ם
ס"ל דיכול לתבוע חובו כמ"ד כל
שנה שביעית עד סופו כמ"ד כל"ש
ס"ל שאי אפשר לכל זמן שיכול
לגבות חובו להיותו ע"י הדיוטים
כותבין פרוזבול אלא שתוקנין
עד היכן יכול לגבות חובו וכ"כ

נד ס"ק ע"ב : **נד** סעיף ל"ב ע"ב :
והמחזיר פסול משום לקין יכול
לחזור לב"ד החובות שהיו לו
עדיין וכשיחזר זמנו לפרוזבול
יוכיחו לאחר זמן ונעשה ע"י תפי'
המוכות שכתבייהו לו לאחר
כתיבת הפרוזבול לבל במוקדם
מגרע כחו וכוין דבשט"ח הוא
להיפך המוקדם פסול והמאוחר
כשר וכשהם שכתב השור והמחבר
בסיימן מ"ג משום דשם מיפה כחו
במוקדם לשרוף מלקוחות מאותו
זמן ומגרע כחו במאוחר וק"ל :

נה נתען לדם לומר כן'
הטעם דחוקה הוא דלא שכיח
לומר שיתרח וקבל חיכוכה
ובודאי ומסור שטרותיו לב"ד או
כתבו לו פרוזבול וצ"ל למה
שכתב השור והמחבר בסיימן ס"ו
סי"ח דאין לדם נתען לומר שטר
קיים הוא לו כתוב בו תקי לך
לאיהו וכל שיעבודי ואבדתיהו
דשלחי השם לגלח רשה לכתוב
לו כן אם בשטר שכתב לפני
זה מכאן לבל כתן שכשם ס"ו ודאי
שלו הוא ובדידיה תלוי מילתא למיבור מוסתמ' עצמן
ות"ה כתבו השור והמחבר בסיימן שלפני זה שכתן לומר תבעיהו
כן אין לוכך למה שחלקו הרח"ם ור' יונתן בין מלוה למוכרו בזה):

נו לאחר פסק דין חיכו נתען דכיון דשתק בשעת פסק דין הרי הוא כמודה
שלא היה לו פרוזבול וכשיל תנאי שתקר : **נז** במינו דלא כעבי לומר כו' אבל אינו חיכו נתען מעשה שכתבתי לפני
זה : **נח** שלא ישול מעותיו כו' הלוה שכתב לו בזה הסיג לו מזמט לכי יחזיר הלוה ויטול ויל"ל :
שטר מהלוה עפ"י שם כתבתי לכ"ל דולפי' המכוור ברוך הלוה להחזיר לו דה"ל כשטר מסכון בידו בעד דמי המכוור לבל דמי שכר
המוכר ח"ל ניתן לו דג"כ בזמט בשביעית דהח גוף השטר חיכו שוה יותר מדמי המכוור לגבי ע"כ בלוחיתו : **ס** טוענין לגוקח הרמב"ם שם
וכ"כ הטור

בשם הר"ח וכ"כ הרשב"ם בתשובה וכ"כ הר"ן צ"ע לגון הטור וכ"כ הרמב"ם שם ק"ל הרמב"ם שם בלמד ממ"ש בסעיף ל"ג ד"מכנה ת' שם בשביעית
ש בריותיה שם ת לגון הרמב"ם בפי פירושו לחלק לחתי התם תלוי ליה עד לחתר הכי קרוב לפי' זה פי' בערוך והרח"ם והכיולו הטור ולא כפי' רש"י
שם א טור וכ"כ בהת ס"ה וכ"כ הרמב"ן וכ"כ הרח"ם ב שם ושם בנה"ת

טורי זהב

ס"ל מוציאין שטר מן המלוה הסמ"ג כתב דנוסו של נייר הוא של מלוה תמוה הוא לע"ד דלא כתב לכיולו בהדיא דנוסו של נייר הוא של המלוה ולפי
הכרלה צלוה לכתוכין שכריך להחזיר לת הנייר לבלוה ותו דלפ"ז דבשיב הנייר מחזיר לבלוה כלחר כל החוב חיכו משמט לפי דעת הי"ל בפ"י ס"ב
דלף היתר על המחזיר חיכו משמט וכתב בירושלמי לפי' משט לבל בע"ד דלין כאן שייכות מחזיר למשכון דמשכון דבקש הוא לזכרון דברים בעלמא ותע"ג דלא קי"ל כר"י בבבא מ"מ כאן שודים דלא בקשי למחזיר כלל ות"ל בפ"י ד"ל דהיקדש
משם בשטר שחין לת הנייר לם יש בו שום פרוטה מקודשת ס"ב ע"ב מחזיר הוא הל"ל דבודאי כלחותה שעה שהיא לה שטר לשם קידושין דעתי' על
הנייר למתפם לנייר ו"ל כמלח דעתי' דכ"ע יודעי שאין מקדשין כמלוה מחמ"ב בשלר חוכחי כבל"ע פשוט (בשם מה"רשך בב"י ד"ה וכן המלוה
לזוין וכו' עד כלים קולח דמביעי' מחמת וכו' לחי בעבוי לא הכניתי לברי רי"ף ז"ל דלדלכה מלא כתב הרי"ף דמתני' לחירי במלוה על המחזיר
או במוסר שטרותיו כדמוקי לה בשבת קמ"ל מוכח דם כ"ש בתרת דחין שביעי' מחמת ולבך לומדין וכו' דחי הוה ס"ל דמביעי' מחמ ס"ב מחי
לומדין כולי בבי לגלומי כדפריך התם ומוקי לה במלוה על המחזיר או במוסר כו' ולבך נם דברי ב"י הן תיהוין בעיני · ע"ש אפי' אין ללוה
בלל וכו' עד לוח' בתוספת' מחזה וכו' כ"ל בחין כאן מקומו לגלח מקומו לקמן בסעי' ד"ש וחין לו פה סוס מיכוד ק"ל ולפשר דמני' כלי' לעכב
בל לוה קלחר דמשועבד למלוה ויכול לבתוב דם' שלו יכול לבתוב מעשה לכונן עלבחן זה לוה וק"ל ע"כ) :

סא אינו נאמן (יד) ואם ישלו נכסים נאמן ונפטר הלוה והמוכר ישלם ללוקח :

סח דין שטרות העשויות בערכאות עכו״ם ובו ב׳ סעיפים :

א (א) א שטר שכתוב בכל לשון ובכל כתב אם היה עשוי כתקון שטרי ישראל שאינם יכולים א להזדייף ולא להוסיף ולא לגרוע והיו עדיו ישראל (ב) ויודעין לקרותו ב הרי הוא כשר וגובה בו מהמשועבדים ג אבל כל השטרות ג שחותמים עכו״ם פסולים חוץ משטרי מקח וממכר ד (ג) ושטרי חובו׳ והוא שיתן ה המעות בפניה׳ ויכתבו בשט׳ לפנינו מנה פלוני לפלונ׳ כך וכך דמי המכר או המעות וחוב ג והוא שיהיה עשוים בערכאות שלהם אבל במקום קיבוץ פליליהם בלא קיום השופט שלהם לא יועילו כלום (ואפי׳ לנו כבר הערכאות ע״פ אותו השטר והחזיקו הקונה במקחו אינו כלום (ת״ו כ״ק לגטין) ד וכן צריכי׳ עידי ישראל שיעידו על אלו העכו״ם שהם עידי השט׳ ועל זה השופט שלה׳ שקיים עדותן שאינם ידועים בקבלת שוחד ה ואז גובים (ד) מבני חורין ואם חסרו שטרי העכו״ם דבר מכל אלו הרי הם כחרס :

הגה ו וספר שכותבין בו הערכאות הוי ז כשטר שלהם (כ״כ בשם הרשב״א) ויש אומרים ח דסתם ערכאות לא מקבלי שוחדא וכיון שנעשה בפניהם נובין אפילו ממשעבדי אפילו בלא עידי מסירת ישראל ואפי׳ אין השופט חתום לקיים העדים ט אלא כל שנעשה בפני הערכאות לא מרעי נפשייהו לשקורי ואפילו נפסק עלייהו

(יד) ואם יש לו נכסים כו׳ דין זה אף שהוא מבעל התרומות והטור שכתבו רק דאם יש לו נכסים נאמן המוכר לחוב ומשלם ללוקח שהרי הטעה שמכר לו שטר שמחל שעבודו בחזקת שהוא קיים עכ״ל לא נהירא לי דכיון שמכרו סוב אינו נאמן כיון דלית ליה מנו דלאו בעי מחול וכמ״ש לעיל ובפרט מה שכתב מהבעה״ת והט״ו שאינו משלם לו אלא דמשום שקבל מעות מקח טעות אינו כ״ל אלא דכיון שבא להפסיד בהודאתו אינו נאמן כלל ול״ד למלוה שאמר על שטר שבידו שהוא אמנה שהוא נאמן בדלית ליה נכסי וכמ״ש לקמן סי׳ פ״ו ס״ק ה׳ התם הא מתכוין טעמ׳ כיון דלית ליה ללוי שיפסיד בנכסיו וה״ל לחוב זה כמשועבדי׳ דלאו נוגע במקום שיש בני חורין והלכך כיון שהשטר הוא שלו הוא נאמן משא״כ הכא שמכרו ויצא מתחת ידו לאו כל כמיניה לחוב ללוק׳ בהודאתו וכן מוכח מדברי הרשב״א פ״ק דגטין שהבאתי לקמן סי׳ קכ״ו ס״ק פ״ג ואפי׳ להרא״ש שם היינו משום דהתם ליכא שפילא לזוכה משא״כ הכא שאינו מקבל רק דמיס שנתן לחוב׳ וכן כל דוכתי דשטר כן ללוקח פסיט׳ דהיינו אפי׳ המוכ׳ אמר נגד זכות הלוקח לאו כל כמיניה וכדמשמע בכמה דוכתי וכ״כ ר׳ ירוחם במישרים ומהרי״ו ן׳ ל״ב בספר שני סי׳ ע׳ להדיא וז״ל הלוקח אין הלוקח אפי׳ שאמר גולה היא בידי לאו כל הימנו לבטל זכותו של לוקח ע״כ הוא הכא כן נ״ל ודוק :

ה אינו נאמן כיון דקי״ל שוטעין ליורש וללוקח כל מה שהי׳ המוכר או המוריש בעצמו יכול לטעון אבל כשלקחו קודם שגביית אין טוענין דמסתמא עדיין לא היה ביד המוכר פרוזבול כיון דלא הגיע זמן השמיטה: סא אינו נאמן דאין אדם נאמן בהודאתו לחוב לאחרים וכמ״ש הטור והמחבר לקמן בסי׳ ע״ו:

סח א להזדייף ולא להוסיף ע״ד שנתבאר בטור בדברי המחבר לעיל ריש סי׳ מ״ב ע״ש: ב הרי הוא כשר פי׳ ואין הלוה יכול לומר פרעתיהו וגובה ממשעבדי דעדי ישראל מפקי לקלא ואין חילוק בזה בין לשון או כתב כתבוהו כיון שהעדים יכולים לקרותו: ג שחותמין עכו״ם פסולי׳ כלל הדברים כל דבר שנעשה ונתקיים זולת השטר כגון מקח שנתקיים מיד שנתן הלוק׳ דמי המכר להמוכר או שקנהו בקנין או בחזקה או בכסף (פי׳ פרוטה שקונין בו בשעת התחלת המקח וכמ״ש ר״ס ק״ץ) ואין השטר אלא לראיי׳ בעלמא שקנהו בכסף או בקנין או בחזק׳ בזה מועיל שטר הנעשה בערכאות ע״ש דאף דאין עדים זולתן והמוכר כופר ואומר שמעולם לא קנהו בקנין או בכסף אמרי׳ דעכו״ם לא מרעי נפשייה לאסהודי שקר וה״ל כאלו הדבר ידוע ונעשה לפני דייני ישראל אבל דבר שלא נתקיים כ״א ע״י השטר כגון שנתן לו שדה והקנהו לו בשט׳ עצמו שכתב בו שדי נתונה לך כיון דלא קנהו כ״א ע״י שטר זה הנעשה ע״י עכו״ם לא קנהו אפי׳ נעש׳ בעש״ע דאע״ג דהימנינהו להו מ״מ לאו שטרא׳ כתיבא דעכו״ם לעשות גוף הקנין ע״י כתיבתן וקי״ל וע״ל סי׳ ס״ו סעי׳ ו׳ ז׳: ד ושטרי חובות הטעם שגוף הלוה נשתעבד לו בלי שטר מיד בנתינת המעות: ה המעות בפניהן פי׳ בפני עדים החתומי׳ בהשטר אע״פי שלא ראוהו הערכאות לשסרא זו והוא דעת הרמב״ם שטר העול׳ בעש״ע היינו שכל עניינו כעש׳ בפני עכו״ם לעצמה והן כותבין וחותמין והולכין אל הערכאו׳ לקיים חתימתן ודומה לקיום שטרות שלנו שעדי׳ כותבין וחותמין והב״ד מקיימין ומ״ה מצריך בעל שברא זו שיעידו עידי ישראל על אלו העכו״ם עדי השטר שהן בחזקת כשרות וגם על הערכאו׳ דאל״כ דליחוש בעל השטר זייף וכו׳ חתימת עכו״ם נאמנים בלא ידיעתם והערכאי קיבל שוחד לקיימם אבל דעת הר״ש שהביא הטור והוא דעת הרא״ש ס״ל דשטר העולה בעש״ע היינו שאין עכו״ם עידי השטר חותמין השטר עד שיבואו עם בעלי הדברי׳ לפני השע״ע ויהיו כל הדברים ונודרי׳ לפני הערכאו׳ ואחר שנתברר להן כל דבר הערכאות מצוי׳ לעדי׳ שיחתמו והן מקיימין חתימתן ומ״ה לא מצריך בעל סברא זו שיעידו על עדי עכו״ם החתומי׳ שהן בחזקת כשרות כי אם לא היו כל הדברים כמו שהן כתובין בשטר אמת לא היו השע״ע מניחי׳ לחתום וגם א״צ שיעידו על השע״ע עצמן דס״ל שמסתמ׳ בחזקת כשרות הן דלא מרעי נפשייהו ומ״מ נמי א״צ לכתוב בשטר שבפניהן מנה הלוקח או הלוה המעות דמסתמא נעשה בהכשר ומ״ה ס״ל נמי דגובה בו ממשעבדי כיון דכל הדברי׳ הנעשי׳ בערכאות קלא אית ליה כך מסור׳ בהטור להמדקדק בו וכמ״ש בפרישה והמחבר ומו״ר קצרו בהעתקת דבריהן ע״ש ודוק: ו וספר שכותבין בו הערכאו׳ פי׳ כרך שאין שכותבין בו כל דבר הבא לפניהן כנהוג נ״כ בזמנינו אמרינן בו נ״כ דלא מרעי נפשייהו לכתוב בו שקר: ז כשטר שלהם ועיין ברשב״א סי׳ תתק״פב מדין ספר הערכי שכתוב בו שראובן קנה שדה פלונית והיה עליו העברת קולמוס וראובן מוחזק בהשדה בלא״מ ג׳ הביאו: ח דסתם ערכאות לא מקבלי שוחדא כו׳ כבר נתבאר מ״ש לפני זה ונתברע דברי׳ מחולק בעל סברא זו (והוא דעת הרא״ש) עם בעל סברא קמייתא (הוא הרמב״ם) הה׳ במה דס״ל עדות על הערכאות שאינן ידועין בקבלת שוחד הכ׳ שא״צ שיהא כתוב בשטר שראו כתיבת המעות · הנ׳ שיהא כל דבר נעשה לפני הערכאות ומה״כ ס״ל דא״צ שיהיו עדות על כשרות העדות · הל׳ דגובה אפי׳ ממשעבדי ומטעם שכתבתי לפני זה כל חד לפי סברתו ועפ״ר: ט אלא כל שנעשה בערכאו׳ פי׳

סח (א) שטר שכתוב בכל לשון כו׳ עי׳ בבעה״ת שער פ״ו מדיני אלו שכתוב זה וכתשו׳ ן׳ לב ספר ג׳ סי׳ ק״ו ועי׳ בתשו׳ רמ״א סי׳ כ״ב ובתשו׳ מבי״ט ח״ב סי׳ פ״ט : (ב) ויודעין לקרותו · היינו כדאיתא בג״פ פ״ב דגטין (דף י״ט ע״ב) בדלידעי למקרי אבל אם אין יודעי׳ לקרות לא ומתוך לכתחלה ע״י שקרא אחר לפניהם אע״פ שמכירים הלשון מיהו אם חתמו אע״פ שאין מכירים הלשון רק שבני ישראלים אחרי׳ תרגמו להן הלשון השטר כשר בדיעבד כל זה העליתי לעיל סי׳ מ״ה סעי׳ ב׳ ועיי׳ בתשו׳ ר״ל ן׳ חביב סי׳ קכ׳ ובתשו׳ ר״ש כהן ס״ב סי׳ קי״ב · וס״ג סי׳ ד׳ וסי׳ קי״ח : (ג) ושטרי חובו׳ · א״ש ב״י וכו״ה דנקטינן כהרמב״ם כהא כיון שכן דעת העיטור והרמב״ן והרשב״א והרא״ש והר״ן כ״ע דהא הפוסקי׳ שכ״ל מיירי מענין אחר · גם עיינתי בעיטו׳ ולא מצאתי דבר גם כר״ן משמע להיפך ע״ש ועי׳ בהגהו׳ הרא״ד וכה״ה ותמהני כדברי דכש״ם שאני דכיון דאינו נוגה ממשעבדי ולית לי׳ קלא לא חשו להניחו בידו ויכול לטעון פרעתי ע״ש · ועי׳ בתשו׳ ן׳ לב ספר א׳ סי׳ ס״ב דף פ״ו : (ד) מבני חורין ואפילו בשטר מקח וממכר · ונרע מחוכר שהיו בעדים דס״ל להרמב״ן דוקא עידי ישראל הוא דמפקי לקלא אבל ה״הא כתב להריב״ש בשטרי מקח וממכר כשר לגבות אפי׳ ממשעבדי דלא גרע כו׳ אכן מסתימת ל׳ הרמב״ם והט״ו לא משמע כן וכ״פ הב״ח ע״ש · עי׳ בתשו׳ ר״ש כהן ס״ג סי׳ קי״א ובתשו׳ מהרל״ו לבית

טורי זהב

ס׳ ס״ח ס״א בש״ע עשרי הוראות שפלוני הודה וכו׳ יש כותבין טעם שבאלו יכול לומר דרך שחוק אמרתי כן בפני הערכי ואף שלווייתו שיכתוב בס׳ הערכי מ״מ הכל הי׳ דרך שחוק ואין לזה טעם דכל שהערכי כשר להעיד לו הוי כישראל ונלע״ד הטעם באלו דכל מה שיש חילוקי דינים ביניהם וביניכו אין ממש בעדותם דאפשר שלא כתבו שהודה שהוא חייב והוא בענין שאין בו ממש בתורה הולתה לפי דיניכו וכן במחילות אפשר שהם אשבו זה למחילה ובאמת אינו מחילה ולפ״ז אם כתב שבלשון זה ממש אמר פלוני לפלוני בנאמנים לכל ענין ואגוודין על הדברים כאלו נדברו לפנינו ועפ״ז מתורץ מ״ש הטור והמחבר שטרי הודאות שפלוני הודה בפנינו שהוא חייב לו שהוא מותר לפלורה

סח א לשון הרמב״ם ריש פכ״ז מהלכות מלוה ולוה ממימרא דשמואל בגיטין דף יט ע״ב ב משנה ונמ׳ שם דף י׳ ע״ב בלישנא בתרא קון מבגמי׳ כשום וכן דעת רוב הפוסקים והא דלא אמרי׳ בהו דוכ׳ דמלכות׳ דינא משום דהוא לא בין אדם לחברו ואין בזה תועלת למלך ה״ה ג כלק״ל רפרם לרבינא שם דף י״א ע״א וכתב הטור שנראה שהרמב״ם מפרש שעדים עכו״ם חותמי׳ על השטר והערכאות שהוא דיין ממונה ע״פ המלך מקיים אותם ד כן מפרש הרמב״ם מ״ש הרי״ף שם והוקא בערכאו׳ דלא מקבלי שוחדא ה שם בפי גירסת הספרים לגרסי׳ צמימרא דאמימר מבני חרי ומפרש שם הרמב״ם מפני שאין לו קול שהרי לא ידעו הלקוחות במה שנעש׳ בעכו״ם

פי' כשידוע שכינו כל הדברים לפניהן או שבערכאות כ"כ בסוף השטר שכנע' הכל בפניהן: י אבל שטרי מתנות כו' וה"ה שטרי מכר כשנקנין בשטר כגון שכתב לו שדי מכורה לך אלא מש"ה דאין השדות נקנין בשטר לחוד כ"א כשנמכר מפני רעתה כמ"ש הטור והמחבר בסי' קצ"א ס"ה

לבית לוי סי' כ"ד ובתשו' מהרשד"ם סי' ש"ן: (ה) שרוא לשם בגמ' נתיבת המשפט עיי' בתשו' מהרשד"ם סי' ל"ש: (ו) עיי' וכלשכי' בתר' סופר המלך כשר עיין בתשו' מהר"י לבית לוי סי' כ"ד: (ז) וכמ"ש בגיל שעיקר הקנין עיי' בתשו' רמ"א סי' ק"ט: (ח) או שטרי וכן הוא שם

דמלכות וכל שטר שמכשירין משום דינא דמלכותא אם לא נכתב בהון לפי דיניהם אף על פי שנכתב כהונן לפי דינינו פסול דלא נכשיר יותר מהם (רי"בש סימן כ"א) יז וכן להפך אם פסול לפי דינינו וכשר לפי דיניהם (מהרי"ק שורש קפ"א) ויש חולקין בזה (תשובת הרא"ש כלל י"ח):

כ אם לא ידעו דייני ישראל לקרות שטר זה הנעשה בערכאו' של עכו"ם נותנו לשני עכו"ם זה שלא בפני זה וקורים אותו שנמצא כל אחד כמסיח לפי תומו וגובה בו מבני חורין ^כ^ שטר שעידיו עכו"ם שמסרו הלוה ליד המלוה או המוכר ליד הלוקח בפני שני עדים מישראל אף על פי שאינו עשוי בערכאות של עכו"ם ואין בו כל הדברים שמנינו יח הרי זה גובה מבני חורין יט והוא שיהיו העדים שמסר בפניהם יודעים לקרותה וקראוהו כשמסרו בפניהם ויהיה כתיקון שטר ישראל שאינו יכול להזדייף לא להוסיף ולא לגרוע ^ל^ ויש מי שאומר דה"מ ששמות העדים החתומים בו מובהקים בגיות **כ** (י) שאין דרך ישראל לקרות באותן שמות **כא** או במקום שאין ישראל רגילים לחתום בשטרות כלל

הגה

מכירה דישראל: **טז** ולכן שכ"מ שעשה כו' הטעם דדברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמי והשטר יז וכן להיפך אם פסול לפי דינינו כו' לשון הטור שאין דינן של מלכים אלא להכשיר

ה"ל כמי דין שטר לענין שאינו יכול לומ' פרעתי כל זמן שהשט' בידו ועפ"ר: **יט** והוא שיהיו העדים כו' עפ"ר שם כתבתי דהרמ"ש כתב דגם בשטר הנעשה בעש"ע בעינן שלא יהא ראוי להזדייף ושיהא מוחזר מעביכו בשטה אחרונה ושלדעת הרמ"ש יש להסתפק בזה אם צריך או לא ע"ש: **כ** שאין דרך ישראל לקרות כו' דאל"כ פסלינן ליה משום גזירה שמא יבואו לסמוך פעם אחרת אאלו עכו"ם החתומים לחוד בלאותם שמכשירים שטר וזה ולא יעלו על דעתו שהיו כאן עדי מסירה ישראל משא"כ כשידוע שאין שמות העכו"ם לא יבואו למטעי לסמוך עלייהו לחוד: **כא** או במקום שאין ישראל רגילי' לחתום כו' דאז כמי לא יבואו לטעות לסמוך אהני החתומי' דהא ידעו דלאו ישראל נינהו מלקתמו בפייהו בשטרות:

והלוה

עדי מסירה אבל בעידי עכו"ם לא חיישינן להכי אפילו בשמות שאינם מובהקים בעכו"ם ^ל^ טור ס"ז בשם הרמ"ה כאוקימתא דגמ' הב"ע בשמות מובהקים גיטין ריש דף י"א ובוכר הרמ"ה כיון דאוקימנא לרבי שמעון כרבי אליעזר הלכתא כוותי' וה"ה לשאר שטרות דבשאין שמותיהם מובהקים חיישינן דלמא אתי למסמך עלייהו סיתשוב שהם ישראל

טורי זהב

לכאורה ובמ"ע כתב דמשמע אם הודה שנפרע וכו' ולענ"ד נראה דהכוונה היתה דוקא אם אין כותבין לשון שאמר פלוני לפלוני אלא כותבין שהם מעידים שהודה פלוני בזה אפי' שלא הודה בפניהם והם חשבוהו להודאה וכן במחילות ופשרות ולפ"ז אפי' אם כתב שהודה לו שנפרע לא מהני שאפשר שהם הבינו מכלל דבריו כן ואף שנמסרו בפני עדים ישראל ה"ל מזויף מתוכו כיון דידוע שהם כותבין לפי ראות עיניהם וכמ"ש משא"כ בש"מ שכתוב בהן ענין כתיבת המעות הם נאמנים ואפי' לנוס"ל לרמ"בם בש"מ שצריך שיהי' כתו' שרא כתיבת המעות מפני שחיישינן שמא טעו באיזה ענין שע"י זה חייב לו ככ"ל נכון לשברת רמב"ם:

בטור וכן פי' הרמ"ה וכו' כ"ל דלא כ"כ אלא לענין הפי' כמ"ש בגמ' ערכאות דקאי על השופט המקיים החתימות אבל יש חלוק ביניהם דהא להרמ"בם צריך בירור על העדים ועל השופט שצריך שיהי' ידוע לנו מן נאמנות העדים ג"כ אבל להרא"ה א"כ לזה אלא כשידוע מן נאמנות השופט ידע ממילא מן נאמנות העדים דלא מקבלי סהדי אלא א"כ מוחזק להם והרא"ש הקשה על שניהם דא"א לידע מן נאמנות העידים וא"כ קשה על הרמ"בם בענין ידיעתי' משניהם ועל הר"מה מידיעת הערכאות מנאמנות העדים דכ"ז א"א דפתם עכו"ם מקבלי שוחדא ולא

ע"ז וס"ל דלא מהני כיון שמוציא מתוכו אלא דוקא כשאין עדי עכו"ם מתוכו כלל מיירי בנו' ועיין בטו' וכ"י ולא ידעתי למה השמיט הר"ב דעתו ועיי' ב"ח ביטו' דברי רמב"ם בסעי' א' :

סט (א) גובה מנכסים בני חורין · דכל שאין עדים חתומי' עליו לית ליה קלא ולא ידעי לקוחות לאזדהורי ...

[illegible]

כב והלוה כופר כו' עיין ברשב"א דכתב דנעשה הותוק כפרן ע"י ספר הערכי כמו ע"י עדים ד"מ שם בכולו : כג העשוי לפני עכו"ם כו' פי' שאינם ערכאות וכ"כ בד"מ בהדיא והטעם כתבתי שם בהג"ה וגם כתבתיהו בסמ"ע לעיל בסי' ס"ח ס"ג ...

[illegible]

כב והלוה כופר בו נאמן הגה שטר העשוי בערכאות הסופר להגיד שהוא כתבו (תשובת רמב"ן סימן ע"ח ותשובת רשב"א סימן תת"קפו) שטר כג העשוי לפני עכו"ם והלוה בעצמו חתום עליו אף על פי שאינו יודע לקרות חייב בכל מה שכתוב בו דהרי גמר בדעתו להתחייב ולכן חתם עצמו ובודאי קראוהו לפניו והאמין לקורא ההוא (תשובת רשב"א סימן תתקפ"ה) ועיין לעיל סימן מ"ה סעיף ג' :

סט דין הוצ"א עליו כתב ידו מקוים או בלתי מקוים ודין טענת פרעתי ומודה מקצת · ובו ו' סעיפים :

א [א] הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו א (א) גובה מנכסים בני חורין [ב] בין שכתב אני פלוני הבא על החתום מודה שאני חייב לפלוני מנה (ב) וחתם למטה בין שכתוב בכתב יד אחר והוא חותם מטה [ג] והוא הדין אם לא חתם למטה אלא כתב אני פלוני בן פלוני חייב לך מנה אלא שבזה יש חילוק שכשחתם למט' [ד] אפילו כל העליון כתב יד אחר גובה אבל כשחתם שמו למעלה צריך שיהא הכל בכתיבת ידו ב (ג) [ה] רשמא חתם שמו בראש המגילה ומצאו אחר וכתב תחתיו אבל כשהכל הוא כתב ידו ליכא למיחש לזייפא (ד) אפילו לא כתב שמו אלא שכתב אני חייב לפלוני כך וכך כיון שהוא כתב ידו חייב [ו] ולפיכך הפיתקות שהשותפים מוציאים זה על זה הואיל והוא כתב ידם אפילו אין בו חתימה כלל אלא קבלתי ביום פלוני כך וכך גובין בו מבני חורין ג ואינו נאמן לומר לא היו דברים מעולם : הגה (ה) אפי' כתב לו בכתב ידו חתימת ידו למט' ד תעיד עלי כמאה עדים אפ"הכי לא הוי רק כשאר כתיבת יד (פסקי מהרא"י סי' ר"א) :

ב [ז אפילו] נתקיים בב"ד שהוא כתב ידו אין לו אלא דין מלוה על פה בעדים ואינו נוברא לא מן

[illegible]

טורי זהב

קאי על הערכאות · ע"ש יראה מדבריו ... [illegible]

סי' ס"ט בש"ע סעיף א' ואינו נאמן לומר ... [illegible]

[illegible]

מן היורשים ה (ו) ולא מן הלקוחות אלא ממנו אם הודה שלא פרע (ז) אבל אם טוען פרעתי נאמן ונשבע היסת ונפטר ואינו יכול לומר שטרך בידי מאי בעי שאינו חושש להניחו בידו כיון שאינו שטר גמר ו (ח) ואם מודה לו מקצת (ט) נשבע שבועה דאורייתא (י) ט ואם כפר ואמר (יא) שאינו כתב ידו (יב) אם נתקיים בבית דין ז (יג) או שערים מעידים שהוא כתב ידו הוחזק כפרן ומשלם ואם לאו נשבע היסת ונפטר הגה

עדים לית ליה קלא ואדם פורע ואינו חושש להניח שטר כזה ב״ד המלוה וכמ״ש בסעי׳ שאחר זה : ה ולא מן הלקוחות פי׳ אפי׳ אם הלוה מודה שלא פרעו משום דלית ליה קלא וגם חיישינן לקנוניא וכ״מ הטור והמחבר לקמן בסי׳ צ״א : ו ואם מודה לו מקצת כו׳ והיינו דוקא בכתב ידו אבל בשטר בעדים אין נשבעין שבועה דאורייתא וכמ״ש הטור והמחבר לקמן בס״ס פ״ח סעיף כ״ט וע״ש בטור סל״ח בפרוש׳ ודריש׳ ובמ״ע מ״ש שם לדעת התוס׳ והרא״ש והט״ו דס״ל דאפי׳ במלו׳ ע״פ אין נשבעין ש״ד וכ״ש בכתיבת יד אליבייהו היכן מלינו שבוע׳ דמודה מקצת ודע׳ אחד ע״ש : ז או שעדי׳ מעידים כו׳ אבל לא אמרינן דיחזי חתימתו בב״ד ומדמין לה כיון דמצי לערומי בודאי יערים ויפנה כתיבתו בחתימתו כ״כ ב״ה דאיכא מ״דכן ד״מ י״ב

להזכיע בכתב יד : (ו) ולא מן הלקוחות פי׳ אפי׳ אם הלוה מודה שלא פרעו משום דלית ליה קלא וגם חיישי׳ לקנוניא וכמ״ש הט״ו לקמן בסי׳ צ״א עכ״ל סמ״ע · ומ״ש וגם חיישי׳ לקנוני׳ אינו מדוקדק דמאי קנוני׳ שייך כאן דהא כמ״ש שפרע לו והחזיר לו הכתי׳ וקזר וכתן הכתי׳ למלוה א״כ גם במלוה בשטר כיוס להכי ואי כיוס שאז עתה כתב הכתי׳ א״כ היכא דהיוזק כתב ידו כבר בבית דין לגבי מהלקוחות וכ״ש סוף כבא בתרא מוכח דבכל ענין אינו גובה מלקוחות וכן משמע בכל הפוסקי׳ ובעלמא לא חיישי׳ לקנוניא אלא היכא דכפל ואיתרע כדלעיל סי׳ ס״ה ואחר דוכתי וכן לקמן סימן צ״א סעיף י״ז לא חיישי׳ לקנוניא בשבועה אלא לענין דהמלוה צריך לשבע אבל בשבועה מיהא גבי אלא הכא עיקר טעמא הוא משום דלית ליה קלא : (ז) אבל אם טוען פרעתי כו׳ ומשמע להדיא בבעה״ת שער י״ג ב״א דאפילו טען פרעתי אחר שנתקיים חתימתו בבית דין נאמן מטעם דכיון שאין לה קול כמו שיש למלוה בשטר לא זכר אותה בשעת פרעון דליכא למימר דדייני הקיום יוכיחו הקול דהא הדייני׳ חותמים אע״פ שלא קראו מה שכתוב בו (וכדלעיל סי׳ מ״ו ס״ך) וא״כ יכול הוא לומר שכחתי שכתבתי לך חתימת ידי וחשבתי שהדייני׳ קיימו חי׳ אחרת ע״ש · וכן משמע מדברי הפוסקים והט״ו ומשמע לי עוד דאפילו קראו דייני הקיום החתימות יד נאמן לומר פרעתי ואינו גובה ממשעבדי משום שקראוהו דכיון דלא היה מוטל עליהם לקרותו לא מפקי קלא · והיינו שלא חילקו הפוסקים בכך · וכן מוכח בס״פ ס״ם גט פשוט דאל״כ לא הוי פשיט מידי מר׳ אליעזר ואין להקשות מ״מ אמאי לא משני הכי דשאני עדים שהיה מוטל עליהם לקרותו י״ל דהיינו באמת מה דמשני התם משעת כתיבה שעבד נפשיה כלומר שכתב ע״מ שיקראוהו העדים ע״ש ודו״ק : (ח) ואם מודה לו מקצת נשבע ש״ד כו׳ ע״ל סי׳ פ״ח סעיף כ״ט הצלתי דבכתי׳ כבאמנות אינו נשבע ש״ד במודה מקצת אע״ג דאינו שעבוד קרקעות א״מ כיון דאי׳ לכפור ה״ל כילך ע״ש : (ט) נשבע ש״ד כו׳ אבל בשטר בעדים אין נשבעין ש״ד וע״מ ל״ סי׳ פ״ח סכ״ט לדעת התוס׳ והרא״ש והטור שם דס״ל דאפי׳ במלוה ע״פ אין נשבעי׳ ש״ד וכ״ש בכת׳ יד אליבייהו היכן מלינו שבועה דמ״מ וע״ש עכ״ל סמ״ע ויהו אכן לא קי״ל הכי וכמ״ש שם וכן משמע בסמ״ע שם ס״ק כ׳ וע״מ ש״ש : (י) ואם כפר ואמר שאינו כתב ידי כו׳ בהרי״ף והרי״ס והרא״ש ורמב״ם וסמ״ג איתא ואם כפר ואמר לא לויתי וזה אינו כתב ידי כו׳ וי״ל דוקא כשאמר לא לויתי אבל כשאמר זה אינו כתב ידי לחוד לא הוי כאומר לא פרעתי וכמ״ש ב״י סי׳ פ׳ בשם הרשב״א אבל הטור והמחבר שהשמיטו לא לויתי נראה דס״ל דכשכופר בכתיבה ה״ל כאומר לא לויתי וכמ״ש הב״י סוף ב״ב וכן נראה מדברי רבי ירוחם כ״ו ח״ו וז״ל ואם אמר שאינו כתב ידו או שלא לוה ובאו עדים שהוא כתב ידו הוחזק כפרן עכ״ל וא״כ יש לתמוה על הרב בהג״ה דכאן סתם כדברי הט״ו ולקמן ר״ס פ״ב הביא דעת הב״י והרשב״א ולא הכריע · ולא מסתבר לחלק בין שטר לכתב יד בזה · ועוד דהא הרשב״א כת׳ להדיא דבריו גבי כתב יד ואפשר הוא מפרש מ״ש הט״ו ואם כפר ואמר שאינו כתב ידו כו׳ ה״פ ואם כפר בהלוא׳ ואמר שאינו כ״י והוה כאלו כתבו ואם כפר ואמ׳ לא לויתי וזה אינו כ״י ואע״פ שדברי ר׳ ירוחם דוחק לפרש כן וכו׳ דס״ל לר׳ ירוחם כהב״י מ״מ דברי הט״ו אפשר לפרש כן · ולפ״ז אם טוען רק אינו כתב ידו לא הוחזק כפרן לסברי׳ הי״ש חולקין שהביא הר״ב לקמן ר״ס פ״ב וכמ״ש הרשב״א שם להדיא מיהו אם אמר רק לא לויתי אע״פ שלא אמר זה אינו כתב ידי פשיטא דכשנתקיים הכתי׳ אחר כך הוחזק כפרן וכ״כ ב״י בשם הרשב״ץ סימן זה סעיף ח׳ · וע״ל סי׳ ע״ש סעיף ו׳ : (יא) שאינו כתב ידו כו׳ ויורש שאמר שאין זה כ״י מורישו פטור דשמא לא הכיר החתימה · כ״כ בתשובת מהרש״ל סי׳ ו׳ ע״ש : (יב) אם נתקיים בב״ד · כתב בבעה״ת שער י״ג והטור כתב שרב שרירא גאון כתב בתשובה שאין מקיימים אותה משני שטרות או משני כתובות דכיון דקיום שטרות מדרבנן היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר ונראה שאין לחלק בין קיום דהכא לשאר קיומי ע״כ לשונם · והב״י כתב שיש לתמוה על דברי רב שרירא דלדרבה כיון דמדאורייתא לא בעי קיום יש להקל בו עכ״ל ול״נ דמידי דהא רב שרירא כיון דקיום שטרות דרבנן ומדאורייתא לא בעי קיום לעדים החתומים על השטר דהוי שנחקרה עדותן בב״ד דמי ומטעם דקיום שטרות מדרבנן הקלו לקיים משתי שטרות או משתי כתובות היכא דאיתמר כגון בשטר איתמר אבל בכתב יד דמדאורייתא בעי קיום שהרי בא לחייב את הלוה עצמו ולא שייך כאן לומר כמי שנחקרה בב״ד דמי לא איתמר וכן פי׳ הב״ח · אבל תמהני עליו מ״ש ואחרי להו אחרייהו לבעה״ת והטור שהשיגו על הגאון בסברתם בלי ראיה ולא ירדו לסוף דעת הגאון עכ״ל דנראה דירדו לסוף דעת הגאון ואע״פ כן השיגו עליו דכיון דהוי קיום אין חילוק בין שטר לכתב יד דקיום מעליא הוא ולא משום שהקלו לקיים משתי שטרות ושני כתובו׳ · וכן נראה מדברי הרי״ף והרא״ש בסוף ב״ב והרמב״ם פ״ו מטוען וסמ״ג עשין צ״ה דף קפ״ב סוף ע״ב דדין קיום כתב ידו כקיום שטר לכל דיניו שכתבו אם הוחזק כתב ידו בב״ד או אם יש עדים שהוא כתב ידו הוחזק כפרן כו׳ משמע לכן שיש עדים על חתימתו או שהוחזק כתב ידו בבית דין כלין קיום שטרות דעלמא לעיל סימן מ״ו הוי קיום · מיהו נראה דבכל הנך דמקיימים מכח קולא דקיום שטרות דרבנן כגון שלא בפני בעל דין לעיל סימן מ״ו סעיף ד׳ ס״ק י׳ או כנאמן להעיד בגודלו שהכיר בקוטנו שהוא כתב יד רבו אם סעיף י״ו ס״ק מ״ו או בעד כעשה דיין בקיום שטרות שם סעי׳ כ״ד ס״ק כ״ו · וכל כה״ג דמקילינ׳ להדיא מטע׳ קיום שטרו׳ דרבנן לא מקילינ׳ בכתי׳ שצריך קיום מדאורייתא · ומ״ש הבעה״ת והטור דאין לחלק בין קיום דהכ׳ לשאר קיום היינו לענין שתי שטרות ושתי כתובו׳ ודכותיה דכיון דלא איתמר בהדי׳ בש״ס דטעמ׳ הוא משום קיום שטרו׳ דרבנן א״כ אמרינן דמסתמא קיום גמור הוא לכל מילי אבל היכא דאיתמר בהדיא טעמא משום דקיום שטרות דרבנן הקלו פשוט׳ דלא מקילינ׳ בכתי׳ כן נ״ל ולא כתשו׳ מהרש״ל סי׳ קמ״ו ע״ש ואפי׳ תימ׳ דהבעה״ת וטור פליגי גם בזה · מ״מ נרא׳ עיקר בזה כרב שרירא גאון דכבר נודע דאין לחלוק על הגאון כי אם בראיה ברורה וכל שכן כאן שדבריו מסתברים וכמ״ש וכ״ש שהב״ח פסק כותיה לגמרי וגם מדברי הסמ״ע סי׳ נ״ה ס״ק ט׳ מוכח להדיא דבכתי׳ הלוה מדאורייתא צריך קיום עיין שם ועיין מה שכתבתי לעיל סי׳ מ״ו סעיף ד׳ סעיף קטן י׳ : (יג) או שעדים כו׳ אבל לא אמרינן דיחזי חתימתו בבית דין ומדמין לה דכיון דמצי לאערומי בודאי יערים ויפנה

ח שם וכ״כ הרי״ף והרא״ש שם והרמב״ם בפי״א מה׳ מלוה וכ״פ בה״ת וכ״כ רב שרירא ורבינו האי וכ״ה הרשב״ץ בתשובה וכתב ה״ה שזו סברת הגאונים והרמב״ם ורוב המפרשים ט שם כ״כ הרי״ף והרא״ש שם והרמב״ם שם

טורי זהב

כפר בעיקר החוב ולא כפר כתב ידו מנו דיכול לומר כו׳ עכ״ל ואין חילוק בין כתב שם חתימתו או בלא חתימתו כמ״ש בספרים אחרים · והנה הב״י הקשה כאן בשם הרב המזרחי הרבה קושיות בטור על דין זה ונלע״ד דלא ק״מ והעיקר הוא דכל זמן שיש לו מגו דפרעתי או יכול לומר שכחתי וכאמן במגו ולא במקום שאין לו מגו לפרעתי ומ״שה בההיא דלא לחתום אינים אסוף המגילה דלאו משכח וכו׳ ל״ק הא יכול לומר שכחתי וחתמתי כו׳ דחיישינן שמא יטעון אותו מתחלה בע״פ והוא לא ידע שיש שטר עליו כתוב ויטעון להד״ם על עיקר ההלואה ואח״כ יוציא זה הכתי׳ ואז לא יוכל לומר פרעתי דהא כבר הודה שלא לוה ממילא לא פרעו וכ״ש גם טענת שכחתי וכו׳ לא יוכל לטעון כי היא טענה רעוע׳ ואין לו מקום רק ע״י מגו דפרעתי דוקא דהיינו שהי׳ יכול לומר באותו פעם שהוא אומר שכחתי מש״כ בזה שקודם אמירת שכחתי הודה שלא נפרע מלך תביעה אחרת על ממון זה ותמהני על הרב הגדול הכ״ל מה השיב בקושיא זאת דהא תי׳ זה הוא עצמו כתב בשם הרא״ש והמרדכי על קושיא אחרת אלא דעל הטור הוקשה לו דלע״ג דאינו יכול לטעון פרעתי יוכל לומר שכחתי כו׳ והא ליתא דזה תלוי בזה כמ״ש וזה עצמו טעם הדין שכתב הטור בסמוך שהוחזק כפרן ע״פ כתי׳ ודברי הטור כאן היינו במקום שאומר מיד להד״ם ושכחתי בעוד שיש לו מגו לפרעתי ולא א״כ לאו טען תחלה להד״ם לא מהני תו מגו למפרע אם ירצה כתב יד דלא אמרינן מגו כמו שהבאתי בסי׳ כ״ה ובזה נסתלק מה שהקשה עוד המזרחי לדברי הטור ה״כ טועה למודה בפני עדים שחייב לחבירו מנה יכול אח״כ לומר דרך אמנה הודיתי שהאמנתי לו שילוה לי אח״כ ולא הלוה לי במגו דפרעתי ווה ודאי אינו דהא כתב בסי׳ ע״ש

הגה (יד) ויש אומרים ח דאינו יכול לומר פרעתי על כתיב' ידו (טור בשם הרמ"ה ומגיד פי"א מהל' מלוה וב"י סוף פ' המוכר את הבית ומרדכי פ' ג"פ) ואין לדיין בזה אלא מה שעיניו רואות (ריב"ש סי' תכ"ד):

י ואם טוען ואמור אמת כי היא חתימתי אבל מעולם לא חתמתי על הודאת הלואה ט אלא שכחתי וחתמתי שמי בסוף מגילה י ואיפשר שמצאה זה וכתב עליה:

הגה יא ולא מהני טענה זו (טו) אלא בטוען ודאי ° לא חתמתי שוי מעולם אבל אם טוען טענת שמא לא מהני (בית יוסף בשם התרומות):

יב (טז) או שטוען אמנה היתה הודאתי זאת ביני לבינו אבל לא לויתי הלואה זו מעולם נאמן בהיס' במגו

שפתי כהן

ויסנה כתיבתו · בצה"ת והביאוהו האחרונים : (יד) וי"א דאינו יכול כו' וכ"פ מור"ם ז"ל עכ"ל סמ"ע · ולפע"ד עיקר כסברת המחבר שהיא סברת הגאונים' והרי"ף והרמב"ם והרא"ש והרמב"ן ובעה"ת וטור ומהר"מ במרדכי סוף כ"ב וה"ה פי"ד מה' מלוה והרשב"ן ושאר פוסקי' ראשוני' ואחרונים דהכי משמע לכאור' במתני' דנקט המלוה את חבירו בעדים גובה מנכ"ח הוציא עליו כת"י גובה מנכ"ח משמע דקד דיכא אית להו וכי היכא במלוה ע"פ קי"ל דא"צ לפרעו בעדים ונאמן לומר פרעתי וכדלקמן ר"ס סי' ע' ה"ה בכת"י · ומה שהקשה הרשב"א על טעם שכתב הרמב"ן (ז"ל הרמב"ן בס' המלחמות פ' ג"פ והטעם שכיון שאינו גובה מן המשועבדים אין מקפידין עליו ומניחים אותו ביד מלוה ע"פ שהוא פרוע ואין נוהגין כן בכתב ידו · עדים מפני שיש לו קול וזילי כבפי לקוח שהרי גובין המשועבדי' עכ"ל וכ"כ טעם זה הב"י פ' המוכר את הבית בשם הגאונים וה' המגיד פי"א מה' מלו' בשם הגאוני' ורוב המפרשים שכיון שאינו טורף ממשעבדי לא חשש להביאו בידו וכ"כ הריב"ש סי' תכ"ד) משטר פקדון בעדים שאינו גובה ממשעבדי ואפ"ה אם טוען החזרתי אינו נאמן אלא היכא דיכול לטעון נאנסו ומשום מגו וכמ"ש בנימוקי יוסף פ' המוכר הבית והריב"ש סי' תכ"ד על שזו וכן הוא בתשוב' הרשב"א סי' אלף ל"ו · לפע"ד לק"מ דהתם נמי' להכי אינו גובה ממשעבדי כיון דיכול לטעון החזרתי במגו דנאנסו ועי"ל דהתם כיון דיש שטר עליו אין מניחי' אותו ביד המלוה ללאו · כולי עלמא דיעא נמירי לפלוגי בין שטר וגם אין · הכל יודעים שהוא שטר פקדון ומחזיקים שאחמת השטר ולא עליו קול וזילי נכסיה · תדע דאי לא תימא הכי תיקשי על הרמב"ן וסייעתו משטר בלא אחריות דאינו גובה ממשעבדו ואינו יכול לטעון פרעתי כדמוכח להדיא בפ"ק דמציעא (דף י"ג ע"ב) בסוגיא דמצא שטרי חוב אלא ודאי ה"ק הרמב"ן וסייעתו דכת"י כיון שלעולם אין גובין בו ממשעבדי ואין שם שטר · עליו אין מקפידים עליו משא"כ בשטר (וה' המגיד פי"ד מה' מלוה הבין הטעם דכיון שאינו · גובה ממשעבדי לא חשש להביאו בידו · דהא אי בעי יהיב ומזבין לכולהו נכסיה · ולא טריף מידי ומביאו ב"י לעיל סי' כ"א סעיף ד' וכ"כ הב"ח סי' זה ס"ו · וקשיא לי עלייהו הך דשטר בלא אחריות · ודו"ק ולע"ע) ונראה שלזה נתכוין הרא"ש פ"ב דכתובות וז"ל וי"א דלא מהני לאימור פרעתי מידי דהוי אשטר שאין בו אחריות כו' ומיהו איכא לאימור מתוך שאין עליו עדים לא חשש לתבוע כתב ידו עד כאן לשונו כלומר כיון דאין עליו עדים ולעולם אין גובי' ממשעבדי בלא עדים ואין שם שטר עליו לא חשש לתבוע ממנו משא"כ בשטר כיון שיש עליו עדים ולפעמים גובין בו ממשעבדי אין לחלק בין שטר לשטר · ותדע דהא הרשב"א גופי' כתב בתשו' גבי עד א' בשטר וא' בע"פ וז"ל עכשיו · שאומר שפרע אפשר שהוא נאמן וישבע היסת ואע"פ שיש כאן שטר אינו אומר שטרך בידי מאי בעי כיון שאינו גובה · ממשעבדי עכ"ל מביאו ב"י לעיל ס"ס ל"א ודאי כת"ש · וגם בלאו הכי הא הרא"ש גם כתב טעם אחר וז"ל וגם שטר שיש עליו עדים יש לו קול ולא מיכסי ליה אבל כתב ידו · פעמים דלאם · שוכח שמסר לו כתב ידו עכ"ל וכ"כ עוד בביאור יותר בתשובה כלל פ"ו הבאתי לשונו לקמן ס"ס קכ"ב וכ"כ בעה"ת שער י"ג ע"ש ודברים נכונים הם · הלכך קטינן דנאמן לומר פרעתי וכ"כ בג"ה פ' המוכר הבית שכן פשט המנהג וכ"כ בתשוב' מהר"ר שלמה כהן ס"ג סי' כ"ח וכ"ה דכן הלכה רווח' בישראל וכ"כ בתשובת מהרשד"ם סי' ס"ה דכן יש להורות אם לא היכי שהמנהג להיפך ע"ש וכ"כ בתשו' מהר"מ מלובלין סיין ס"ט שנאמן לומר פרעתי כשאין בו נאמנות שכן הוא הסכמת רוב הפוסקים וכן אנו נוהגים להורות עכ"ל וכ"כ · בתשובת מהרא"ן חיים סיין י"ח דף ל"ג ע"ב שכן פשט המנהג וכפי' ל"ב דף קל"ז ע"א כתב דהוי ספיקא · דדינא ומצי המוחזק לומר קים לי כהפוסקי' · דאינו נאמן לומר פרעתי ע"ש וכן משמע בתשוב' מהרא"ן ששון ר"ס כ"ה דהוי ספיקא דדינא וכן נראה דעת · הר"ב בהג"ה וכן משמע בב"ח ולפע"ד עיקר דלא מצי לתובע לומר קים לי אם תפס בעדים דמהני באחר פלוגתא דרבוותא · מיהו כשתפס שלא בעדים מהני תפיסתו דהל"ל כי מהכא מהני תפיסתו מכח מגו אבל היכא דלית ליה מגו לא מהני תפיסתו לומר קים לי מכח הדין דהעיקר כהסכמת רוב הפוסקים דיכול לטעון פרעתי הכתיבת יד · וכן מוכח לעיל ר"ס סיין כ"ע וכ"ש האידנא דנתפשט המנהג דדנין דנאמן לומר פרעתי אפילו תימא דמתחלה נהגו כך משום ספיק' · דדינא מ"מ פשיטא דיכול לטעון פרעתי ומשו' דלא תבע ממנו כתב ידו אין לחייבו כיון שהמנהג שדנין שנאמן לומר פרעתי א"כ סמך על הדין שנהגו ודו"ק כן כלפע"ד · וכל זה בסתם אבל בשדיין רואה איזה אומדנא שלא היה מניח הכתיבת יד בידו אם היה פורע הכל לפי ראות עיני הדיין וכמ"ש הריב"ש והר"ב : (טו) אלא בטוען טענ' ודאי על המלוה אבל אם טוען טענ' ספק כגון לא ידעתיו או איני זוכר אם לויתי ממנו ס"ל התתימה ודאי והמלוה ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי וחייב לשלם : (טז) או שטוען אמנה היתה כו' וה"ה בשאר · טענות עיי' בתשוב' מבי"ט ח"ב סי' מ"ג · וכתב הסמ"ע וז"ל או שטוען אמנה היתה כו' כתב · ב"י ומש"ה בשם הרשב"א וז"ל ראובן שטוען על שמעון הנה · כתב ידך בכמה מכרת סחורתי ובכמה קניתי והוא יותר · ממה שהודה · ושמעון אומר לא כתבתי אלא · להתעסק ולא להיות · לך לראייה וגם לא כתבתי שמי בו ולא בא מידי לידך · ונגנב או נאבד או נפל · ממני ומצאתו והשיב שאין כטענ' שמעון כלום דמה · שטוען ממני נפל ומצאתו לנפילה לא חיישינן · כדאיתא ס"פ · גט פשוט וכן נמי לגניבה לא חיישינן גם מה שטוען · להתעסק כתבתיו אין

מאירת עינים

י"ב: ח דאינו יכול לומר פרעתיכו' וכן פסק מור"ם ז"ל ועיין בהג"ה: ט אלא שכחתי פי' ולא שמתי על לבי איכא תקו' ע"י זה: י ואפשר שמצאה זה עפ"ל שם כתבתי דהאי ל' ואפשר קאי אמ"ש שמצא' זה דהוא א"י לטעון בריבה מצאו דיכול להיות דאחר מצאה וכתבה לזה אבל צריך לטעון ברי לי שלא חתמתי לשום חוב מעולם וכמ"ש מור"ם בהג"ה דא"ל"כ ס"ל התתימה ודאי והמלוה ספק ואין הספק מוציא מידי ודאי וק"ל : יא ה"ג ולא מהני טענה זו אלא בטוען טענת ודאי אבל בטוען כו' וקאי אמ"ש המחבר מעולם לא חתמתי על הודאת הלוואה ור"ל טענת זו צריך שיטען ברי וק"ל :
יב או שטוען אמנה היתה כו' כתב ב"י ומש"ה בשם הרשב"א וז"ל ☞ ראובן שטוען על שמעון הנה כתב ידך בכמה מכרת סחורתי ובכמה קניתי והוא יותר ממה שהודה ושמעון אומר לא כתבתיו אלא להתעסק ולא להיות לך לראייה וגם לא כתבתי שמי בו ולא בא מידי לידך ונגנב או נאבד או נפל ממני ומצאתו והשיב שאין בטענת שמעון כלום דמה שטוען ממני נפל ומצאתו לנפילה לא חיישינן כדאיתא ס"פ גט פשוט וכן נמי לגניבה לא חיישינן גם מה שטוען להתעסק כתבתיו אין

באר הגולה

י שם וכסברת ראשונה שכתב בה"ת בשער י"ג וכ"ב מדברי הרא"ש בפסקיו בפ"ב דכתובות ואח דאמרינן דלא לחתום איכא מסוף מגילתא וכו' ואי נאמן לטעון לעולם לא חתמתי וכו' אמאי לא לחתום תירצו הרא"ש והר"ן והמרדכי שם ובה"ת בשער הנזכר ע"ש
* פי' על הודאת הלואה וכתב הב"י ומש"ה בשם הרשב"א
*ראובן שטוען על שמעון הנה כתב ידך בכמה מכרת סחורתי ובכמ' קניתי והוא יותר ממה שהודית לי ושמעון אמר לא כתבתיו רק להתעסק ונפל ממני או נגנב וכו' והשי' דלנפילה ונגיבה לא חיישינן כדאיתא ס"פ גט פשוט (דף קע"ב ע"ב) גם מה שטוען להתעסק כתבתיו אין בו ממש דאין אדם מתעסק וכותב להפסיד עצמו

טורי זהב

ע"ש מנה לי בידך אמר הן למחר אמר להד"ם הוחזק כפרן · אמאי לא יוכל לומר דרך אמנה הודיתי ותמהתי דודאי נאמן בזה במגו דפרעתי כי היכא דאלימנו ר"ס מ"ו בשטר דאינו מקוים דמצי אמר שטר אמנה הוא זה במגו דמזויף · וה"נ כן הוא כהודה ע"פ עדים ופשוט הוא ולא הוצרך לכתוב אלא בטענת להד"ם הוא אינו נאמן לפי שבזה אין לו שום תי' על דבריו הראשונים וגם כאן הדין כן · אבל בטענת אמנה יש לו תי' אלא שהוא תי' אינו נכון כ"כ ובזה מהני מגו דפרעתי ובזה מתורץ גם מה שהקשה עוד מפי' ע"ש למה הוחזק כפרן אין כאן קושיא · דבטענת להד"ם הוא עכ"פ מוכחש והוה מגו במקום עדים עוד הקשה המרדכי מכח ק"ו · דמה טענת שלא להשביע שהוא טענה טובה אפ"ה לא · מצי טעין אותו כל שהודה בפני המלוה ק"ו לטענת אמנה ואומר אני ק"ו פריכא הוא דשאני טענת שלא להשביע שהיא · בפני המלוה והוה מגו במקום עדים · משא"כ בטענת אמנה שאפשרית היא ודאי נאמן כ"ז שיש לו מגו והעיד ב"י שחזר המרדכי סוף ימיו מזה ואפשר שהוא מטעם שזכרנו · כנלע"ד ברור · שם ואין לדיין בזה · אלא מה שעיניו רואות כ"ל דלפ"ז אין להאמין אותו בטענת שכחתי כו' דהא אין לו מגו · דפרעתי שהוא ירא שמא הדיין · יראה לו לפי ראיית עיניו דאינו נאמן בטענת פרעתי · שם אם נתקיימה · חתימתו דעת רב שרירא גאון דלא מהני כאן לקיים מכ' שדות · כדלעיל סי' מ"ו סכ"ו דהא אמרינן בגמ' דגם בזה יש חשש שמא תזו ותוזיף · אלא דבעדים לא חששו דמצי לכוין כ"כ כמ"ש שם · והיינו דוקא בעדים החתומים על השטר דמן התורה א"צ קיום כלל אלא מדרבנן ומש"ה סגי בהכי · אבל בכת"י דצריך לקיים מן התורה · לא מהני דרך זה והטור לא מחלק בין קיום כת"י לשאר קיום כן הוא · פי' לדברי הטור ולא כפי' ב"י · ונ"ל סי' רכ"ח סעיף ל"ח משמע דאפי' · בעידי לקוחיתא מהני מה שמכיר החתימה דהא מהני שם לענין · כתובת דשות כמ"ש שם מתשובת ראב"ן (שם הביאו הר"ב ז"ל פ"ק מ"ו עכ"ה) · ע"ש ואם לא · נתקיימה חתימתו נאמן בשבועת היסת הטעם שאין שיש נאמנות

אין בו מחאה דאין אדם מתעסק וכותב להפסיד עצמו עכ"ל:
יג ואם כתב בו נאמנות כו' עיין בהג"מ שם כתבתי דכ"ל דאף אם לא כתב בו שיהא נאמן בלא שבועה אפ"ה דינו שנוטל בלא שבועה כדין נאמנות במלוה ע"פ בעדים וכמ"ש המחב' לקמן כ"ס ע"א ע"ש
שכתבתי מ"ל ת' כטעמ' צוד כתבתי בהג"מ דאם לא כתב בו שיהא נאמן המלוה אבל כתב בו שלא יהא נאמן הלוה לומ' פרעתי ואחר כך טוען שפרעו אזי המלו' נשבע שלא נפרע ונוטל ולדעת הי"א שכתב מור"ס לפני זה דס"ל דכל כתב ידו אף שלא כתב בו שום דבר אפ"ה אין הלוה נאמן לומר פרעתי נראה דמהכי זה להמלוה כשכתב בו שלא יהא הלוה נאמן דיטלנו המלוה בלא שבועה וכן הדין לכ"ע כשכת' כן בשטר בעדים וכמ"ש לקמן סי' ע"א ע"ש ודו"ק:
יד כאן כשבועת היסת דאף שכתב בשטר שהמלוה יהא נאמן י"ל שפרע והניח השטר ביד המלוה משום דסמך בשבועה דאינו יכול לקיימו זולתו ויהא נאמן לומר פרעתי במיגו דמזויף הוא השטר עם הנאמנו' שבו וכ"כ הטור ע"ש:
טו אינו נאמן לומר פרעתי וחע"ג דאינו כתוב בל' שטר אלא כלשון מודה אני ח"מ כו' דכל שיש עדים על הענין אינו מניח שטר כזה ביד המלוה אחר שפרעו:
טז פנקס שחתמו עליו בעלי הדבר כו' ע"ש באמצע תשובה הארוכה

אין בו מחאה דאין אדם מתעסק וכותב לעצמו עכ"ל ומשמע מהסמ"ע שהעתיק דברי הרשב"א ככאן לדברי המחבר דאפי' אין בו נאמנות א"י לטעון לא כתבתיו אלא להתעסק כו' וכ"ע דברי' הרשב"א לעצי' אזיל דס"ל דא"י לטעון פרעתי או אמנה בכתי' דאל"כ היאך כת' הרשב"א כ"כ בפשיטות דאין בטענ' אמנון כלו' בלא טעם ורחייה אלא ודאי כיון דלית לי' מגו לאו כל כמיני' לטעון כן אבל להמחבר ולדידן דיכול לטעון פרעתי או אמנה א"כ יכו' לטעון נ"כ להתעסק כתבתיו או איכך טענו' במגו דפרעתי תדע דהא לעיל סי' כ' כתבו הטו' והמחבר דנאמן לומר מאחר כפל ומלאתו במגו דפרעתי וכאן לכפילה לא חיישי' ואין לחלק בין כפילה דיחיד לכפיל' דרבים דהא קי"ל כרב דס"ל ל"ש כפיל' דיחיד ל"ש כפילה דרבי' לכפילה לא חיישינן וכדמוכח בפרק גט פשוט (דף קע"ב ע"ב) ובפוסקים שם אלא ודאי כמ"ש וא"כ מה שהעתיק הסמ"ע כאן דברי הרשב"א להלכה צ"ע:

(יז) ואם כתוב בו נאמנות כו' עיין בתשו' מהרי"א ן' חיים סי' קי"ז שכ' דדוקא אם כת' בו שיהא לו דין שטר נראה לאסור שנשבע המלוה ונוטל דעד כאן לא קאמר מהרי"ט (והרב לעיל בהג"ה) אלא כשכתוב בכ"י שמעיד עליו כך' עדים מכו' דמ"מ אינו אלא כעדי' והמלוה בעדים יכול לומר פרעתי משא"כ כשכתוב שיהא לו דין שטר ולפע"ד אין זה מוכרח ואדרבה נראה דמדכתב מהרי"ט שם דאין נראה לחלק משום דהכהו טעמו דכתב האשל"י דהלוה לא חשש לתבעו משום דאין עליו עדי' או שמא איכסי מינ' דלית ליה קלא טייכי נ"כ בכתוב שתהא כ"י מעיד עליו כק' עדים דבין כך ובין כך אינו אלא חתימת ידו ולא של עדים וא"ת למה כתב הכי י"ל דלשופרא דשטר' להודיע בחתימתו דהודאת בע"ד כק' עדים דמי ולא אתי למימר להשוות כתבתי עכ"ל וא"כ אף כשכתו' בו שיהא לו דין שטר י"ל דלשופרא דשטר' כתב כן ואפשר פרעו ולא חשש לתבוע ק"י כיון דאין עליו עדים ולא טריף משעבדי או כיון דאין עליו עדים לית לי' קלא ואיכסי ליה וצ"ל לכתוב בו נאמנות דודאי משקר שהרי הוא האמינו ועוד דאמרינן ליה אפי' יהי' האמת כדבריך את הוא דאפסדת אנפשך דהימנת ליה עליך משא"כ כשכתוב בו שיהא לו דין שטר והלא אפי' בשטר גופיה מהימנינן למלוה אלא משום שטרך בידך מאי בעי וה"נ לתבוע שטרו וכיון שזה לא שייך בכתי' משעמא דאמרן א"כ נאמן לומר פרעתי כן נלפע"ד:

בעיר שושן סי' ע"א כתב דמי שהוליא על חברו חתימה מלק מכלי שום מש...' אינו כלום ויכול החתום לטעון ממני כפל ומלאתו או פרעתי במגו דלא לייתי עליו או איזה שאר טענות והאריך בזה ע"ש והסמ"ע שם חלק עליו דהא קי"ל דלכפילה לא חיישי' ע"ש שהאריך נ"כ וכן בס' מגדול דוד שם האריך להשיג על הע"ש בדבר שפתים אך למותר ואין כהם טעם והב"ח שם וכאן בסי' זה כתב כדברי הע"ש ע"ש שהאריך נ"כ וכן נלפע"ד עיקר דבמה יתבע אותו הלא אין כתוב דבר ומשום מגו דאי בעי הוה כת' עליה מאי דבעי אין לחייב החתום דהוי מגו להוציא ממון מהחתום וגם הגאון מה"ו ז"ל כתב בגליון סמ"ע שלו בסי' מ"ח וז"ל ולי נראה ראיה לדברי הע"ש מדאמר בש"ס דכתובות (דף כ"א) דילמ' משכח איניש דלא מעלי וכתב עליה מאי דבעי ותקן הוציא עליו כו' ואי ס"ד שיהא חייב על חתימת חלק אמאי צריך לכתוב עליו מה דבעי הלא בלא כתב כמי יכול לתובעו באיזו שירצה אלא ודאי היכא דלא כתב אמרינן דילמא מכח שחתם בסוף מגילת' ומאי דלא חיישי' לכפילה היינו היכא דליכא ריעות' (כלומר והכא כיון דלא נכתב שום משמעות הוי ריעות') וכן הוא בע"ש עכ"ל ושפתים ישק מיהו היינו מדינא אבל מנד המנהג כתב הב"ח שבכבר נהגו באגרות האלו לגבות בו ע"פ תיקון המדינות ע"ש והיכא דאין מנהג ידוע נראה עיקר כמ"ש ועיין עוד מדיני ממר"מי לעיל סי' מ"ח:

(יח) כתבו נאמנות כו' כתב בסמ"ע ס"ק י"ג דאף אם לא כתב בו שיהא נאמן בלא שבועה אפ"ה דינו שנוטל בלא שבועה כדין נאמנות במלוה ע"פ בעדים לקמן ר"ס ע"א ואם לא כתב בו שיהא נאמן המלוה אבל כתב בו שלא יהא נאמן הלוה לומר פרעתי וא"כ טוען שפרעו אזי המלוה נשבע שלא נפרע ונוטל ע"כ ונראה דהמלו' נשבע אע"ג דאין הלוה אומר לו השבע לי תשא"כ בשטר לקמן ר"ס פ"ב:
(יט) נאמנות כו' וא"צ קנין על הנאמנות בעה"ת וטור ומשמע דאפי' האמינו שלא בשעת הלואה ודוקא בכתב נאמנות אבל בנאמנות כבי תרי צריך קנין שלא בשעת הלואה כדלקמן סי' ע"א ס"כ וכ"כ הב"ח:
(כ) אינו נאמן כו' ונגבה משעבדי כן משמע להדיא ברמב"ם והמחבר לעיל סי' מ' סעי' ב' וע"ש:
(כא) לומר פרעתי אלא המלוה נשבע ונוטל היכא דא"ל אשתבע לי כדין שטר לקמן סי' פ"ב:
(כב) פנקס כו' כל"ע כדין זה שכתב

3 כתב ידו שהחתים עדים אחר חתימתו לא לקיים החתימה אלא לקיים הענין טו (כ) אינו נאמן (כא) לומר פרעתי:
ד טז (כב) פנקס שחתמו עליו בעלי הדבר והחתימו

במגו שאם היה רוצה היה אומ' פרעתי יג (יז) ואם (יח) כתב בו (יט) נאמנות אם נתקיימה חתימתו אינו נאמן לומר פרעתי שאילו פרעו לא היה מניחו בידו כיון שיש בו נאמנות ואם לא נתקיימה חתימתו וטען פרעתי יד נאמן בשבועת היסת (ועיין לקמן סימן קכ' וסעיף י"ג וי"ד אם נאמן לומר טעיתי במינו דפרעתי):

ב שם כ"ב כה"ת שם וכ"כ בתשובות להרמב"ן סי' כ"ו ל ומפר' שם שאפשר שהאחינו לפי שהיה בטוח בו כיון שהוא יכול לקיימו כי אם על פיו מ לבי ירוחם נתיב ו' חלק ו' מתודשי' סי' ב' נ הרא"ש בתשובה סוף כלל ק"ז סי' ג'

טורי זהב

יב לומר שפרע ולא איכפת לי' בשטר מגו שיכול לומר מזויף הוא ולא הוי דברים מעולם: נשאלתי כמי שנתן עיסקא לחבירו והתנה עמו בינו לבינו כל מה שלא יברר ההפסד בעדים יהא מכיסו ועכשיו טוען לוה שהיה לו הפסד ורוצה שיאמינו לו מכח מגו דלהד"ם כמו כאן ומלוה אומר שלא הי' לו הפסד כ"ל דאין זה דומה לכאן דעיקר טעם מגו שיאמינו לו שעכשיו טוען עכשיו וכאן אין הכחשה אלא רוצה לקיים התנאי שהתנ' ומאחר גרע תנאי זה מכל התנאים שהותנה בין אדם לחבירו בלי הכחשה דעכ"פ צריך לקיים התנאי אבל מ"מ נראה דיש כאן מיגו דלהד"ם כיון שלפי דעתו יש באמת הפסד בעיסקא יכול לומר מעיקרא שהבטחתיך לברר בעדים לא נמרתי באמת בדעתי זה כי סמכתי עצמי שאוכל לומר להד"ם ודאי לזה מ"ש הרא"ש פ' הנשבעין בשם ר"י הלוי וז"ל האי מאן דתבעי' לחברי' ואמר שותפי הוית ופלגינא עמך ותנאי עמך קודם החלוקה דתשתבע לי' על שמא ומודה לי' חברי' דהוי שותפו אך שלא נגלו מעולם כלום תע"ג דליכא סהדי שהי' שותפו ויש לו מגו לא מפטר מההוא שבועה דלא אמרינן מגו לאפטורא משבועה עכ"ל וע"כ כ"ל שזה מודה שהי' תנאי מה שהי' חייבשבועה דאל"כ אין עליו שבועה כיון שהוא אחר החלוקה וגם כן אין צריך שבועה שלא הי' אם תנאי דאין משביעין אלא בטענה שאם יודה בה יתחייב ממון ולא שבועה כמ"ש בסי' כ"ג ס"ס אלא ע"כ שמודה בתנאי ואפ"ה מהני המגו כיון שהוא יודע באמת שלא נגלו כלום ומעיקר' שהי' מתנה עמו לישבע בסוף לא חשב לקיים כי סמך עלמו שיכול לומר להד"ם דהא לא היה עדות שהיה שותפו כלל כ"ש שאין עדים על התנאי ע"כ פטו' משבועה אי לאו שאין אומרים מגו לאפטורי משבוע' וה"נ בכה"ג מהני המגו לפטור מן התנאי וא"צ לברר בעדים שהי' לו הפסד רק ישבע על זה כנלע"ד (אמר המגיה יש לי להשיב על דאי' הרב ז"ל דהתם הכי פירושו שהתנה עמו בשעת חלוקה שישבע לו כפי החיוב המוטל עליו מלד הדין שהשותף נשבע בטענת שמא אלא כי קיבל דלא להוי מחילה כחלוקה דקי"ל חלקו השותפין אין להם זע"ז שבועה מטעם מחילה וכיון שזה הודיעו שאינו מוחל שבועתו איגלאי מילתא דאף שחלקו ואין התנאי לחדש ענין ולא לחייבו בשום דבר אלא גילוי דעת שאינו רוצה למחול שבועתו שהוא חייב לו מאז ומקדם אמטול הכי פ"ל דליהני מגו דה"ל כזה אומר עדיין השותפות קיימת וזה אומר אמת שעדיין קיימת היא אבל לא נגלתיך ואין עדים בדבר דהוה כאומר אי לאו דא"א מגו להפטר משבועה לאפוקי מדין הרב בט"ו י"ל דהתנאי היה שישלם כל הפסד שלא יברר בעדים דודאי בלי תנאי לא הי' חייב לשלם לו ההפסד בין שיכול לברר בעדים או לא והתנאי מחייבו לשלם על כיולא בזה כאמר כל תנאי שבממון קיים ומה לנו ולמיגו שלו כיון שהוא מודה בתנאי וזאת היא כוונת הרב המגיד שהביא בש"ע ס"ס כ"ב ס"ק י"א והניח בצ"ע ובזוכתו באמת כמ"ש ונ"ע לדינא ודוק עכ"ה):

סעיף ד' והחתימו עד א' עמהם פשוט הוא שם בתשובת הרא"ש דהאי עד א' לרווחא דמילתא הוא והמחבר העתיק דברים כהוויין ובאמת אפי' בלא עד א' נאמן בפנקס וכן כתב הסמ"ע לענין דוכא:

ס טור סי' נ ופסוס בכמה מקומות דעכ"ל ליתמי כל מה דקוה מכי קכוהין לסיעין ע"ס וכ"כ לקמן סי' ס"ו בכמה תשובה וכ"כ בכמה תשובה הנה"מו דס' מפסיס סיימן ו' בס כמה גדולים

שכתב המחבר כי לעש' שכתבתי לעיל ס"ק ח' בשם הרמב"ן והרבה פוסקים ככתי' דכיון שלקוו נוכח ממשעבדי לא מצי לגביהו כיון ולכך כתבן לומר פרעתי ס"ק נ"ס בזה כ"ל כן והרח"ש לעיל לעשמי' שכתבה מהכרוי פ' כ' דכתובות שעיקר הטעם משום דכיון דלית ליה קלא קוו וזכר שכתן לו כתב ידו וכ"כ עוד להדיה בתשובה כלל ס' סי' כ"ו ל"ל ולא מכי לימות' כתב ידך כידו מלי נעי לפי שלין לדם נזכר כ"כ שם כתן כתב ידו לגבורו כמו שהיה נזכר שם מפר שטר לידו כי שטר נעשה בעדים ולא"ל קלא וזכר מתנו לכל לוקו זכר כ"כ שם מפר לו כתב ידו עכ"ל וזה לא שייך בכתן המיוח' להם בעל ס' ונ"ל לכתוב תמיד בתשובה וכ"כ בתשובה הנה"מו דס' מפסיס סיימן ו' בס כמה גדולים

והחתימו עד אחר עמהם (בג) אינו נאמן לומר פרעתי כל זמן שהפנקס ביד חבירו:

ה ס הוציא כתב יד הלוה על יורשיו אף על פי שמורי' שהוא כתב יד אביהם יז (כר) אנו טוענים להם שהוא פרוע יח (כה) ע"פ ופטורים אף משבועת היורשים יט אבל מחרימין סתם בטענה היורשים אם שום אדם יודע שאביהם לא פרעו: הנה וכן עיקר ולא כיס תולקין ולומרים לדוכאי הלוה (טור בשם התוספות) ומכל מקום נהגו בלורות לחרחוקים להחמיר על היורשין ליכשע לס כי קלת מגליס לדבר וים להסתפק לס מייב לו (פסקי מהרח"י סיימן רמ"ח):

ואם

שלא כפרע וטוען וכלן ככת"י נפטר היורש: יח ופטורים לף משבועת היורשים וסת' שכועתו' יורשי' כי בקיא שלא פקדנו לכל ומכ"ם העור והמחבר לקמן סי' ק"ח ע"ש לכל מדמסוק המחבר וכתב לכל מחרימין סתם משא"כ לל"ל לפקי' היסת ולפי' תרס לנוכח לין משולין על היתומים והיינו כדעת הר"ף והעור שכתבו דלא תקנו על היורשים שכועה אלא כשלין להן לכוחין על ק' ולין כן בלמות ולא לוה שוען פרעתי ולא בפקח' מוכיח מה על היורשין ובא' ומוקף הבע"ת ומיעתו ומ"ל לקרוך ליכשע היסת והן היס מולקין דכת' מול"ם בהג"ה ועכ"ל: יט לכל מחרימין סתם כו' ל"ל כשם הרח"ש לף מחרימין סתם כיעמד היורשי' שכל מיעודע במחון זה לס פרוע הו' שיודה ולס לימו פרוע הו' שיעידו ונפהיורשין יחמרו לס יודעין שלימו פרוע על"ל ובפרים כתבתי לף בטעת' דלקנ אשתילין תרס משילין תרס נס על המלוה' שלס הו' פרוע שיודה ויתוור הפשר ליד היורשים ויתפני

שהלוה

לתרוכה (בלף קכ"ב ע"ח) שכתב ז"ל דלס לית' דפרעו לף היס לו להניח הפינקס כיון דהרי הוא כשטר מלוה שכיון עליו ונס התחייבו עד ח' שלמים ולכרר על עסקיהן ועדיף משטר כי הפשר הו' כ"ל שנעשה על עיקר תלוה העסק והפנקס הוא פרשי לכרר על עיקר העסק דכר יוסי כיוסו כי' ולף כמ"ש בע"ס הטעם דלימו כלמן לומר פרעתי משום דהעד הוא כמו שנים נגיהן וה"ל כלנו הפשר יוסף מיד הנשים עכ"ל כי טעם זה לית' שם לף כמ"ש ודו"ק: יז ולמו שיעיקן לסם שהוא פרוע ולפי' כתב כשטר כלמנות סתם לף מהני כלמנות סתם כשהיורשים לנכי יודעים שם לא שכחו' כשטר נפי' כיוסף שיסף נלמן נס נגד יורשיו וכ"כ כל"מ ונס נפי' ע"ס כ"כ הש"ו לף מהני הנלמנות לנגי יורשים שם לא שכחו' כיוסף שיסף נלמן נס נגד יורשיו וכ"כ כל"מ ונס נפי' ע"ס כ"כ הש"ו לף דשם כשבע המלוה לפשע"ק כשטר כ"י נפשר היוסף עכ"ל מ"ע וכן הוא כתשוב' מהר"ם כתשוב' מוי' לפפר מפשים כי' ל"ח ומכיוהו ל"י שם ס"ק כקנרה וכן מ"מ בשור שני' ל' לכלמנו' כתם לף שכח"י לף מהני כנד יורשיו שכתב ולף כתב כו כלמנו' שהלמינו עליו ועל יורשיו כי': (כה) ופטורי' לף משבוע' היורשי' • דלמן היורשים כריכי' ליכשע לנף פקדנו לנף שטר זה פרוע לכל לפפר פטורי' לף משבועת היסת כשטוענו' שמף לכל כשטוענו' כרי שפרע כריכי' ליכשע כדלקמן סי' ע"ה סעי' ע"ו וסעי"ך ועמ"ש

טורי זהב

סעיף ה אנו טוענים לכם נכח"ת שער י"נ כתב כזה כיון דלכוחים מכי למשען פרעתי טעניכן להו מצמע דכחקום אמין לכוחים יכול לטעון פרעתי כגון שים כלמנות למלוה ליכיכן היורשים לפרוע לחר שיכשע המלוה ועוד כ"ל הוכחה דהם כתבלר לעיל

סעיף כ' דכת"י שים כו כלמנות עדיף משטר אמין כו כלמנות בעמן שלי"ב בעל הכת"י שבועה נגד הלוה ובשטר ולקי נוכח מהיורשים בשבועה: והף לכתב לף"כ בכמה"ת בעכין כלמנות לכרוך עליו ועל היורשים היינו לגבות מיתתי בלא שבועה כמ"ש בס בהדיא נס מלכתב בית יוסף על דברי העור כלן זה פשוט בכמה מקומות דטעכינן ליתמי כל מה דמלי לכוהון למשען ז"ח בלא כלמנות מיירי לכל בכלמנות הוי כשטר גמור • שלא דבתשובת מיימון לספר מפשים כי' ל"ח כתוב שם דלס כי' כתוב עליו כלמנות לגבות ולא על יורשיו ומת היורשים ס"ל לשלם דהם לא התחייבו עליהם ולפשר שכרע לכוחים ולאו לדעתיה דכתב לי' כלמנות דבשלמו מכי כת"ו ומביא לקיה ממי שכתב למלוה בשטר שלו נקי כדר נקי שבועה לפלים לכרוך שבועה נגד היורשים לחמריכן שמף פרע ובשטר קל ומומר בזה לחם לפי' שכתב דהתניה ה"ל לפקוקי שערלי מניה דהף שטר גמור הוא

ופ"ב

שה מלו' עמו לפני הב"ד מטילין עליו החר' לנוכח שיוד' הוא עצמו משא"כ ביורשין שאינם הם הלווים עצמן אין מטילין עליהם אפי' לנוכח קודם שיודו אלא מטילין חרם אכ"ע מי שיודע יבא ויעיד לו; וגם היורשין בכלל והמחב' קיצר בהעתק ובענין החרם וק"ל:

כ הואיל ומודי' שהוא כתב יד א' כיהן כו' עד אף על פי שהוא בתוך הזמן כו' לכאורה נראה דדקדק וכתב אע"פי שהוא בתוך הזמן דס"ל דדוקא בכה"ג דאיכא למימר דהשטר הוא זייף וממי לא אין לחוש להזמן שבו שמיני ... כרא' שהוא תוך הזמן דהא הוא זייף מעיקר' הוא דפטורין משא"כ כשלוה בחליו שחייב לו או שנידוהו ע"ז אבל בטו' כת' דגם בהני הן פטורי' וגם מדהתחיל המחבר בשלשתן וכתב ובענין עוד שיהיה ידוע שהוא כתב ידן או שהיו רשי' מודי' משמע דאם אינו ידוע ואינן מודי' בשלשתן פטורי' ועפ"י שכתבתי טעם לשלשתן והוא דאם מת בתוך זמנו פטור מטי גם הנ"ל דאימור אבל זייף הוא ואם ליוה בחליו י"ל דשלא להשביע את בניו ליוה כל זמן שלא א"ל תנו לו · ואע"פי שלא אמר יכן שלא להשביע כו' כשכתוב החוב בשטר או בכת"י אימר כ"י זה זייף ואף שצוה וא"ת שמ"ל בכת' אימר זוה אמר שלא להשביע · וכמ"ת בנדויו דליכא למימר הכי מ"מ אכתי איכא למימר כיון דהאי כא ריעותא לפנינו דאין הכתב מקוים וגם היורשים טוענין שאין מכירין את הכתב וגם הב"ד לא ראוהו בחייו (דא"כ היו מקוי' ימין אותו כשראוהו שעומד בנדויו ואינו טוען שהו' מזויף) א"כ' למיחש שנידוהו אכתב יד אח' מקוי' ואותו אינו מראה עתה ורוצ' לגבות עתה בזה הזייף וא"כ יחזו' ויגבה בכת' יד המקוי' ולא ... ומרו דנוכין אפי' מלו' ע"פ מיורשי' כשמת בנדוי (וכמ"ש בסי' ק"ח) אלא היכא דליכא ריעותא לפנינו אבל במקום דאיכא ריעותא לא חיישינן ולא מזקיקן להיורשי' במקום ריעות' ליטול שובר ולשמרו מהעכברי' וק"ל ומקצת כעין זה כתב ג"כ בש"ע יוסף · וגם מהר"ר ושל ז"ל בהגהותיו ועפ"י ר"מ עוד מזה · ונרא' דגם המחבר כאן הראשון משלשת' נקט וה"ה לאינך תרתי ומור"ס דמגיה ... וכת' מיהו אם נידוהו כו' הוא דעת שליסיה ופ"ל דבתוך הזמן ובליוה מתוך חליו הוא דפטור משום הני טעמי' שכתבתי אבל

(כו) פ ואם הוא תוך הזמן (כז) או שהודה החייב וצוה בחוליו שהוא חייב לו כך וכך בכתב ידו או שנידוהו כדי שיתן ומת בנידויו ולא נתן צ הואיל ומודים שהוא כתב יד אביהם או שנתקיים כתב יד אביהם גובה מהם (כח) ואם אין

וגמ"ש שם · ועיי' בתשו' מהר"ר יוסף טראני סי' ע"ב · אבל מהרימ"ה כו' עיי' בסמ"ע ס"ק י"ט : (כו) ואם הוא תוך הזמן כו' הואיל ומודי' שהוא כתב יד אביהם כו' דין זה נ"ל אף שגם הטור ובעה"ת כתב כן כיוצא בכך שהם מודים שהוא כ"י אביהן מ"מ אלו היה אביהן קיים והיה מודה שהוא כתב ידו אף על פי שהיה בתוך הזמן היה נאמן לטעון פרוע כמו דאיתו כת' ידי א"כ נטעון ליתמי דילמא פרע אביהן דאע"ג דאביהן לא היה נאמן אלא משום מגו טענינן ליתמי וכמו שהעליתי לקמן סי' רל"ו מיהו בהודה בחליו או מת בנידוי לק"מ דאביהן נוטה אלו הוה קיים והיה טוען פרעתי לא היה נאמן שהרי כבר הודה שלא פרע או נתנדה על שלא פרע ולא היה יכול לטעון אלא פרעתי אחר שהודיתי או אחר שנתנדה וזה לא שייך בנוה בחליו או מת בנדוי אבל בכת"י שהוא תוך זמנו ומעולם לא הודה שלא פרע קשיא · ונראה דהטור לטעמיה אזיל דס"ל לקמן סי' ק"ח ס"ו דלא טענינן ליתמי כאמנו אע"ג שאביהן היה יכול לטעון כאמנו משום דמילת' דלא שכיח' לא טענו' ליתמי וכן י"ל דס"ל לבעה"ת וא"כ קשה על המחבר שהביא לקמן סי' ק"ח סעי' ד' גבי כאמנו ב' דעות וכאן סתם לגמרי כדברי בעה"ת וטור (וגם בב"י וד"מ לא הביאו כאן שום חולק) ואפשר כ"ל דדוקא דאין אדם פורע תוך זמנו גרע טפי ממילתא דלא שכיחא ואפילו מאן דפליג במילתא דלא שכיחא מודה דלא טענו' ליתמי דילמא פרע אביהן כיון דחזקה אין אדם פורע תוך זמנו · אבל באמת נלפע"ד למאן דפליג התם פליג נמי הכא וכמ"ש לקמן סימן ע"ח סעיף ג' על דברי הרא"ב עיין שם דאף על גב דקושט' דמילת' דחזקה גרע טפי ממילתא דלא שכיח' כדאוכח בכמה דוכתי ותדע דהא איהו גופיה היה יכול לטעון כאמנו אף בשטר מקוים ופרעתי תוך זמנו לא היה יכול לטעון אפי' הוא בעצמו אפי' בהלואה ע"פ בשום עדים בקביעות הזמן וכדלקמן סי' ע"ח מ"מ נלפע"ד דטעמ' דמאן דפליג התם הוא משום דס"ל דלעולם טענינן ליתמי כל מה שהיה יכול אביהן לטעון ולעולם אנו חושבי' כאלו אביהן קיים לפנינו וטוען כך או כך יהיה איזה טענ' שיהיה וכן משמע להדיא מדברי הרמב"ן בס' המלחמו' פר' המוכר את הבית ופ' הגוזל קמא ע"ש במה שכתב שהגאוני' כלם הפי' נימו דטוענ' להו כל מאי דמצי טעין אבוהון כו' ע"ש · וכן נלפע"ד עיקר : (כז) או שהודה החייב וצוה בחוליו שהוא חייב לו עדיין או כמלא כתוב בפנקסו שהוא חייב לו או נדוהו כו' לשון רשב"ן בשם בעל התרומות · ופירש בבדק הבית דר"ל דפנקסו אפי' לו אחר ומשו הוי כחייב מודה כו' וצריך מכתב ידו ע"ש וכן פי' בתשובת מבי"ט ח"ב סי' ע"ד ע"ש ולפי עניות דעתי נראה דלדסמיך ליה קאי שמצא כתוב בפנקסו שאותו כתב יד עדיין חייב לו והא לאו הכי לא עדיף פנקסו מכתב ידו כמ"ש הרשב"א בתשובה להדיא ומביא בבית יוסף ובש"ע סי' ק"ז והשתא א"ש דהך דיוקא דפנקסו לא נמצא בבעל התרומות ואדרבה הבעל התרומות בשער י"ג ... כתב אלא ג' דרכים ואם איתא הכ"ל ד' אלא ודאי כדפי' ודוק : (כח) ואם אין מודים כו' אף על פי שהוא תוך הזמן כו' הסמ"ע ז"ל לכאורה נראה דדקדק וכתב אף על פי שהוא תוך הזמן דס"ל דדוקא בכה"ג דאיכא למימר דכת"י הוא זייף ומחמ' דלא אין לחוש להזמן שבו משא"כ כשלוה בחליו או שנידוהו אבל בטור כתב דגם בהני פטורים ועפ"י שכתבתי טעם לשלשתן והוא דאם מת בתוך זמנו פטור מטעמ' הנ"ל ואם לוה בחליו י"ל שלא להשביע את בניו לוה כל זמן שלא א"ל תנו לו ובמת בנידויו אכתי איכ' למימר שנידוהו אכת"י אחר מקוים ואותו אינו מראה עתה ורוצה לגבות עתה בזה הזיוף ואחר כך יחזור ויגבה בכת"י המקוים ומקצת כעין זה כתב ג"כ באלרית יוסף וגם מהר"ר ושל ז"ל בהגהותיו ונראה דגם המחבר כאן הראשון משלשתן נקט וה"ה לאינך תרתי ומור"ס דמגיה ... וכתב מיהו אם נידוהו כו' הוא דעת שליסיה וסבירא ליה דבתוך הזמן ובליוה בחליו הוא דפטור משום ק"ט שכתבתי אבל בנידוי ... סבירא ליה הטעם שכתבתי לדוחק ומכל מקום לא הוי ליה למור"ס לסתום ולכתוב מיהו אם כדוהו כו' כאלו הוא בא לבאר דברי המחבר ו"א אלא המחבר סבירא ליה כמו שכתבתי ובעיר שושן נמשך אחר תמיה' בית יוסף ומ"ה כתב ... בנידוהו ובין בנוה בחליו חייבים היורשים לשלם · והנלע"ד כתבתי ודוק עכ"ל · ואשיב על דבריו על לשון ראשון ... אחרון · מה שכתב בליוה בחליו חיישי' דשלא להשביע הודה לא נהירא לפי עניות דעתי וכמו שכתבתי לקמן · ומה שכתב ... במת בנידויו אכתי איכא למיחש שנידוהו אכתי' אחר מקוים כו' ואחר כך יחזור ויגבה בכתב יד המקוים כו' תמה שגם כמ' ... זה ובתשובת מהרא"ן ... סי' ק"ל תירצו כן אבל לא נהירא לפי עניות דעתי שיעכבו מצותיו בשביל חשש זו גם הבית חדש ... ברבים תירצו כן והשיג עליהם מטעם זה דכיון דודאי חייב לו אביהן היאך יעכבו מצותיו בשביל חשש זו והלא אין ספק מוציא מידי ודאי ע"ש ודבריו נכונים בזה ובפרט למאי דקיימא לן לעיל סי' כ"ד כותבי' שובר ע"ש (ואף שבאלרית יוסף כתב וז"ל ... אין זות וכי משום חשש זו כפסיד לזה למה לא יכתבו פטורי' שאינו חייב לו כלום עד היום הזה כיון הדין לכוף שיכתוב ... ורמזה ברורה מפורסמת שהרי כתב הטור ח"מ סי' מ"ח ס"ך וז"ל וכתב הרמ"ה שצריך לכתוב בקיום דבה לומר שבשטר מקוים ... שבשטר הראשון דאם לא כן פסול הוא דשמא ילך לבי' דין אחר ויעשה קיום אחר ויחזור ויגבה ע"כ והנה קשה נ"כ למה פסול הוא יכתבו ... פטורי' אלא ש"מ שכבים לחוש לערמה אין לכתוב פטורי' אלא לא יגבה וכן בכאן ואולי הטעם שאינו חייב לשמור פטורי' שלו מן העכברים עכ"ל כל דבריו לפע"ד דא"כ מי שאומר אבד שטרי לא יצטרך הלו' לפרוע לו והא קי"ל שצריך לפרוע לו ואינו יכול לומ' שצריך לשמור שוברו מן העכברים וכמו שמוכח מכל הפוסקי' בפ' גט פשוט וכ"כ הטור והמחב' לעיל סי' כ"ד ס"ב וכ"ש הכא שהמלוה

טורי זהב

פ"ב אמרינן בשביל תקנת יתומים דלמא פרע ושבק כ"ש הכא בכת"י זה דסכם לבאמנות ולא תם לאפוקי מכיה דסמיך דמלי למטען כל שעה פרעתי טענ: וכן להו דלמא פרעי' ובד"מ הביא זה ופסק דיתומים פטורים כ"ו שאין נאמנות עליו ועל יורשיו · ולאפוקי אלי' אבי כלוי להכרזע הייתי אומ' שאין ... מהכיא דבקי כדר דלא מכינו יפוי כח בתקנת יתומים אלא לענין שבועה מי שרולה להוליא מהם אבל זה לא מלינו שיהיו פטורים לגמרי ממון שהיה אביהם חייב לתת בלא שבועה אדרבה מלינו כמה פעמים היתומים חייבין לשלם במקום שהאב הי' יכול ליפטר כגון בשטר עסקא על היתומי' בסי' ק"ח דלא טענינן להו כאמנו אע"ג דאבוהון הוה מלי לטעון כן · ע"ש ואם הוא תוך הזמן וכו' קשה ל"ל כתב ידו מקוים הא קי"ל מלוה ע"פ נגבה מהיורשים כמ"ש בסי' ק"ח והכא בתוך זמנו פשיטא דלק"מ דשמא הכל זייף אבל בהודה החייב קשה ל"ל כת"י מקוים ותי' הסמ"ע דמלוה שלא להשביע וק"ל א"כ בהלוה ע"פ אם הודה ... מה שמת פרע את ההלואה וההודאה היא שלא להשביע אלא ע"כ דמיירי בהודה הודאה גמורה כגון שאמר תנו לו וזהו מדוקדק בלשון הטור והמחבר שכתבו שהודה החייב וליוה בחליו האריך בלשונו לכוונה זאת · וה"ל דכאן איירי שהחולה לא

פ שם בשם בה"ת
צ קמי אחלוק' לתשובה ואם הוא תוך הזמן וכדמפרש לקמן דאלו בחייב מודה או שמת בנדויו מה לנו אם לא יתקיי' ידו כ"מ המחבר בב"י ולא כ"מ הטור בשם בה"ת

(כט) אין מורים שהוא כתב יד אביהם וגם לא נתקיים כתב יד אביהם אף על פי שהו' תוך הזמן (ל) פטורים אבל מחרימין סתם במעמ' היורשים אם שום אדם יודע שאביהם חייב חוב זה ולא פרעו: הגה מיהו אם כידוהו ומת בנידויו אין לחלק ובכל ענין חייב לשלם (ב"י ק' וד"ע):

ו לאם ראובן הוציא פסק על יורשי שמעון שאביהם נתחייב לו שבועה על עסק תביעת ממון והם אומרים שמא נשבע לך או פרע לך כא (לא) פטורי' אף בלא שבועה אלא מחרימים סתם במעמד היורשים:

ע דין מלוה על פה ואם אמר ליה אל תפרעני אלא בעדים. ובו' סעיפים:

א א [א]אסור להלוות בלא עדים ב (א) ואפילו לתלמיד* חכם ג אלא אם כן הלוהו על [ב]המשכון והמלוה [ג]בשטר ד (ב) משובח יותר

שהמלוה אומר שזהו הכתי' עצמו שאין הדין נותן כלל שכשכ"ל חשש פסק לא יצטרכו לפרוע ובפרט כיון דאפשר בכתיב' שוכר ומ"ש ודאיה ברור' מפורסמ' כו' לפע"ד לאו ראיה הוא כלל דשאני התם שיש לחוש שהלוה לא ירבים ברמאות ויש"לם לו כפשוטו ולא יבקש מהנו פטורים והלכך כיון שיכול לבוא לידי פסול הוא פסול כדלעיל סי' מ"ד ושא"כ הכא כן נלפע"ד) ומ"ש ונראה דגם המחב' כאן הראשון משלשתן בקט וה"ה לאיכך כו' איכו נלפע"ד אלא כראית דקודל לטעמיה בב"י שהביא בתחלה דברי הכנה"ג והטו' כהוד' כתליו ובמת בנידויו וכוונתו כמ"ש הע"ש ומ"ש ומור"ם דמסיק כו' הוא דעת עליהם כו' הוא אמת כדעת מור"ם וכ"כ בד"מ להדיא על תמיה בי' וא"ל וכ"ל דלק"מ דאף ע"פ שהוד' שחייב לו אפשר דכדי שלא להשביע את בניו אמר כן וכמו שנתבאר בסי' ל"ב וס"פ כו' וא"מ שמת בנידויו בהא אין לחלק' כיון אם מקויימי' כתי' או לא כן כ"ל עכ"ל ד"מ דלא כמ"ש הכוד' ותוב דף פ"א שמגנו' בדברי הרב בכנ"ה וכ"ל דס"ל דה"ה בשקיים שלה וקדמוניו בקט כו' וכע"ל מתנו דברי הד"מ ע"ש וגם הכ"מ בהוד' בתליו תירן כהד"מ ובמת בנידויו תירן דקיימי' שאת שבן מזויף ופסקו לו שישבע ונידוהו על שלא רצה לישבע. וכל זה דוחק. גם לא כהיר' לפע"ד לומר דביותו משום שלא להשביע הודה דא"כ אפי' היורשים יודי' שהוא כתי' אביהן כמי נטען להם שאת פרע אביהן ומה שהודה היה שלא להשביע ועוד דהא לקמן ר"ס ק"ח כתי סתם' אמרי' דנוכים מהיתומי' אלא ודאי מיירי בכהך גוני דליכא למימר שלא להשביע וכדלקמן סי' פ"א ע"ש. אבל לפע"ד י"ל דמעיקרא לק"מ דהכנה"ת והטור מיירי שהודה שחייב לו סך ממון כשמעו' הכתב יד שביד חברו ולא פרט הסך רק שהודאתו היה שאותו כתב יד שביד חברו עדיין חייב לו ולאיכו פרוע וכן משמע למעיין בכנה"ת כשחייב יעלה ולוה בתליו שאותו כתב יד הוא חייב לו וכן מ"ש או שנידוהו מיירי נ"כ בכה"ג ולכך מתו היורשים למטען דילמא לא היה חייב לך סך שבכתב יד זה דדילמא כתי' זה זויף הוא וכל דגם הב"י והד"מ והאחרוני' מודי' לזה לדינ' כי הסברא כבו"לא דל' הטור שהוא חייב לו כך וכך לא הוה משמע להו הכי אבל באמת נראה כוונת הטור כמ"ש ולכך כתב שהוא חייב לו כך וכך בכתב ידו ללאיה טורך הזכיר בכתב ידו אלא ה"ק שאותו סך כך וכך כלומר שהודה שכך וכך הוא חייב לו שפי כתב ידו ולא הזכיר הסך. כן נלפע"ד: (כט) אין מודי' שהוא כתב יד אביהן וגם לא נתקיים אע"פ כו': (ל) פטורים אע"פ שחוקה אין אדם פורע תוך הזמן וה"מ בשטר גמור ולא בכתיבת ידו עכ"ל עיר שושן ודבריו תמוהי' דהדבר פשוט דגם בשטר אי לא נתקיים לא אמרי' ביה חזקה אין אדם פורע תוך ואמו דדילמא הכל זויף וכן בכתב ידו ודאי אם נתקיים לא אמרינן ביה שפרעו תוך הזמן אלא הכא בכתי' כמי טעמ' הוא דדילמא הכל זויף והוא פשוט ואפשר דה"כ קאמר העיר שושן ה"מ בשטר גמור כלומ' היכא שנתקיים אבל לא בכתי' בעלמא שלא נתקיים. אך הלשון דחוק: (לא) פטורים אף בלא שבועה כו' כתב הסמ"ע דאפי' ידוע שלא נשבע פטורי' היורשי' כו' ע"ש וכ"כ בבדק הבית וכן משמע לקמן סי' פ"ו סעי' ל"ב וכתב עוד בב"ח דמ"ש מחרימי' סתם היינו דמחרימי' שאם שמעו מאביהם שהיה חייב אותו ממון ולא פרעו וע"ש (עיין בתשו' מהרי"ט כהן ס"כ סי' פ"ד' ובתשו' מהר"ר יוסף טראני סי' ע"ב וסי' קי"ב דף קל"ט ע"כ):

ע

כל כידוהו ומת בנידויו פ"ל הטעם שכתבתי לדוחק ומ"מ לא ה"ל למור"ם לסתום ולכתוב מיהו אם כידוהו כו' כאלו הוא כא לבאר דברי המחבר וז"א אלא המחבר פ"ל כמ"ש וכע"ש כימשך אחר תמיהת הב"י וא"ה כת' דבין כנידוהו ובין בהוד' בתליו ליתן לו בכל ענין חייבין היורשי' לשלם והנלע"ד כתבתי ודו"ק: כא פטורים אף בלא שבועה עפ"ל שם הוכחתי דאפי' אם ידוע שלא נשבע אביהן אפ"ה הן פטורין כיון דלא הי' חייב לאביהן ממון ודאי ואיכא למימר אם היה חי הי' נשבע דלא עדיף חיוב שבועה זו דכפסק דין מכל כתי' דאביהן דנפסק עליהן דאף דאביהן עכ"פ היה חייב לישבע היות שפרע אפ"ה היורשי' פטורי' בלא שבועה וכו"ל: הג"ה עיין בטור שהביא וכתב בשם זה ז"ל כתב לו שכתב ידו וכתנו לו בפני עדים זהו שט"ח גמור וגובה ממשעבדי משעת מסירה דקי"ל עדי מסיר' כרתי כו' ונראה דר"ל שכתב לו כל' מתוקנת מטה שחייב לו ומסרו לו בפני עדים דהכתיבה ידו כוה אודיי כל הסי' והמחבר ומור"ם קצרו ולא כתבוהו כאן דסמכו אמ"ש בס"ס מ' ובס"ס כ"ח ע"ש ואף דאין עכינם עכין א' מ"מ ס"ל דאין לחלק אלא לעולם עדים מפקי קלא וגם יש סברא דכ"ש הוא הואיל והוא כתי' וכס"ס מ' כתב הטור והמחבר דיש נאמני' מלדיכים שיאמר לעדים שאמרו בפניכן מתנו והעידו שנמסר בפניכן וע"ש שם:

ע א אסור להלוות בלא עדים כו' כן הוא בגמרא דעובר אלפני עור לא תתן מכשול (פי' רש"י שהלוה גורם לכפור מדעתו) וגם המלוה גורם קללה לעצמו שהבריו' יאמרו שתובע לחבירו מה שלא חייב לו: ב ואפי' לת"ח פי' אף דמסתמ' ת"ח לא יכפרנו מדעתו ולית ביה משו' לפני עור לא תתן מכשול ואו נ"כ לא יבא לידי שיגרום קללה לעצמו מ"מ יש לחוש שמחמת טרדת למודו ישכחנו ויסבע שאינו חייב ויגרום לעצמו קללו' כנ"ל ועפ"ר מ"ש עוד מזה: ג אא"כ הלוהו על המשכון דאז לא שייך בו הני טעמי כ"כ דמ"מ וה"ט דלית ביה משו' כפירה דהמלו' יהא נאמן בשבועתו עד כדי דמי המשכון וגם אין קללה מהבריות כיון דהמשכון בידו יאמינו לו שודאי הלוהו: ד משובח יותר משום דבהלואתו על המשכון אכתי יש קללה קצת שבזמן שלוקין כמה הלוה עליו משא"כ כשהלוה בשטר דהכל רואין הסך שכתב

ע (א) ואפי' לת"ח דמסתמ' לא יכפור אפ"ה יש לחוש שמחמת טרדת למודו ישכח: (ב) משובח יותר לפי שגוב' שכום ההלואה כן כתב הסמ"ע ולפ"ז משמע דה"ה כתב יד אבל בתשו' מהרשד"ם סיין כ"ג כתב דדוקא שטר אבל לא כתב יד ועיין

ע

ק הא דשמעינן מהגה זו דבחייב תוך' מלוה בתליו דנעינן כמי איתקיים בקודמיו הוא ד"ע מטעמא דיי"ל שלא להשבי' את עצמו אמר כן והכתובת יד הוא זויף וכמ"ש הסמ"ע ר אם כשם תשובת אביו הרא"ש ש וכתב מהרי"ק בשור' ק"ט שבאותן הכן לומר על כתיבת יד אביו שהוא פרוע וא"כ פכוע"* ואפי' בשהערב מוד' שאיכו פרוע

ע

א ל' הרמב"ם פ"ב מהלכו' מלוה ומאימרא דרב יהודה אמר רב ב"מ דף ע"ה ע"ב [*]דמסתמא לא יכפור אפ"ה יש לחוש שמחמת טרדת למודו ישכח וס"ע וש"כ ב לפי שהמלו' נאמן בו בשבועה עד כדי דמיו ג כשובה דרב אשי עם רבינא שם ומשובח השטר מהמשכון שאפשר שיטען עד שהלואה אש"כ בשטר

טורי זהב

לא עשה מאותה בנידוי שחייב לו אלא כמסתפק אם ירא לכם פלוני כת"י תנו לו ע"ז לא כתב הטור שחייב לו כך וכך בכתי' וא"כ צריך להיות הכתב יד אמת דלאו זייפו אח"כ ודאי' לפי' זה דבאמת בסי' ק"ח לא כתב הא' לישנא שחייב לו בכתי' ובמת בנידוי כתב הסמ"ע שאת על כתי' אחר בדוהו צ"ל ולא ידעתי מה ריעותא יש כאן מבשטר שנתבאר דקי"ל ר"ס כ"ב שכותבין שובר ומוא"ל כמ' ב"י כתן טעם לאמת בכדוי דהיתומים טוענים שאת לא כדוהו רק בשביל שפסקו עליו שבועה שאינו חייב כלום ולא רצה לישבע והוא תמוה ביותר דהא כתב הטור כדוהו כדי שיתן ומו דא"כ כתי' מאי מהני דלמא כבר פרעו והכדוי היה בשביל דבר אחר וכ"ל דמיירי כאן שאין אנו יודעים בבירור כמה הוא החוב שכדוהו ליתן אלא סתם ומשתמא אומרים שעל חוב שהוא ברור שודאי חייב לו ע"ז כדוהו וה"ה במלוה ע"פ בעדים שהחוב ברור לא צריך זו ולא מידי משא"כ כאן שכעלם כך החוב ואכתי' אנו בוחכים מש"ה צריך שיהא מקוים אבל אם ברור לנו על איזה סך כדוהו ודאי א"צ כתי' וכלל זה כ"ל כוונת רמ"א שכתב בסמוך מיהו אם כדהו כו' דלכאורה קשה היאך פסק כנד דעת הטור ולמ"ש ניחא דלמ"א מיירי ביודעים על איזה סך כדוהו ע"כ אין צריך כתי' כלל כנלע"ד ברור וכבון [ג] בשם מהרש"ק בב"ד"ה מי שלוה מחבירו וכו' עד אלא שאתנו בפני עדים וכו' ולא כתנו בפני כו' כמ"ל וכן הוא בב"י לבדיק בשם ריטב"א ע"כ:

סי' ע בש"ע סעיף א' ואפילו לת"ח בגמ' סוף פרק איזהו נשך אמרינן דרבינא לא רצה להלות לרב אשי ר' זוז בלא שטר ועדים ואמר ליה רב אשי אפי' אנא שלא ליה כל שכן מר דטריד בגירסא ומשתלי ונורם קללה לעצמו משמע דת"ח הוא כ"ש והטור והמחבר כתבו אפי' ת"ח כ"ל דלפ"ל בגמ' גורם קללה לעצמו הוי ת"ח כ"ש משום אבל אכשים אבל לא"ל עובר משום לפני עור לא תתן מכשול קאמר אמר כת"ח אין שייך זה ע"כ כתב הטור אפי' ת"ח והטור רוצה לפסוק כת"ל משום עור דיש נפקותא בין הנך טעמי דלטעמא משום קללה אי אמר לא איכפת לי בקללה אין מוחה בידו אבל לטעמא משום לפני עור יש איסור וע"כ כתב אסור להלות ואתי שפיר דאי' בגמ' וכ"ש ת"ח דזה שייך שהוא שוכח ויותר משלא אין שייך ביה עונש אלא לפני עור לת"ח אבל מ"מ אף לת"ח אסור ולכן כתבו הטור והמחבר לשון אסו' דשייך לענין איסור והיינו כמ"ד לפני עור וכו':

שכתב כו וז"ל ואפילו אין כתוב שקיבל עליו והפרעון הוה שעבר נרוע דל"כ שטרו כיון שלא כתב וקיבל עליו: ה נלמן בשבועת היסת לומר בדעתיך היינו לומר לשלח ואין שקבע לשלוחו לכל תוך הזמן לאינו נלמן וכ"כ המחבר לעיל סי' ל"ט ס"ק ע"ג: ו דכל קנין לבתיבה עומד עומד כו' וכ"ל לקמוך שיש בידו שטר מעידי קנין דהם כותבין שטר קנין לפי' ואין מדובה לחתר ההלוחה וכ"כ הטור והמחבר בסי' ל"ט ס"ג גבי סי' לו בפרוע עד שיתן לו השטר או הזכוך וק"ל: ז מחלת לי כו' ע"ל סי' כ"ב סי"ח: ח שטרך לבדר דבריו הרמב"ם לית כתב כלי זה חלת ל"ל לומרים הבריות ואפשר מתו לו הלכו למדינת הים ישבע היסת שפרעו שלוחן לו מטריכין להבריות חלת לבדר דבריו להפשר לף מטעוה שהלוה לקבריו בעדים עכ"ל. הרי חלת כתב בהם שטרך לבדר דבריו חלת כתב בלשון כדי להפשר מהשבועה וה"ב דקדק העור שהרמב"ם ס"ל דלפי' בלוי עדי והכחישוהו יפשר בשבועה וכ"כ בפרים לכל מלן דכתב לטרך לבדר דבריו בהם פשיע חלת מכני שבועה בהכחישוהו ולת ס"ל למור ז"ל לכתוב לפרכי העדים לית לן בה ושיון לקיון הים סיון ע"ה:

ג יא (ח) יאמר לו אל תפרעני אלא בערים בין

יותר וכל המלוה בלא עדים עובר משום לפני עור לא תתן מכשול (ג) הוגרם קללה לעצמו המלוה את חבריו בערים בלא קנין ובלא שטר אין צריך לפרעו בערים אלא ה נאמן בשבועה היסת דלומר פרעתיך:

הגה לכל הם קנין לקיון לפי' בלא שטר לף יוכל לומר פרעתי להוי בשטר. ו דכל קנין לבתיבה עומד

(ג) כ"ם בשם התרומות בשטר כ"ה ומדברי פ"ק דכתובות)

(ד) ויש חולקין (ז"ם מהרי"ק) (ה) ועיין לעיל סי' ל"ט סעיף ה' וכל מקום שנלמן לומר פרעתיו נלמן לומר ז מחלת לי לף עד סי אחריהם טענה נרועה היא (מרדכי פ' השתפין):

ב (ו) יאמר פרעתיך בפני שנים ושנים אומרים ללוה הביאם והפשר ח (ז) (ס"ל מרדכי לבדר דבריו) (עור) לא באו ואפילו באו ט והכחישוהו ואמרו לא היו דברים מעולם ישבע היסת ויפטר יואם אומר שהזמינם לערים כשפרעם הכחישוהו חייב לשלם:

הגה וי"ח ו דלין חלוק כין הזמינם או לף וכל שכלו עדיו, והכחישוהו חייב לשלם חלת לטרך לבדר דבריו (הר"ם פ' גע פשוט והתניא פ"ו מה' טוען טייב הרא"ם נס) ויפה לף יוכל להביא העדים לית לן בה ועיין לקמן ריש סימן ע"ה:

ג יא (ח) יאמר לו אל תפרעני אלא בערים בין

וע"ל סי' ל"ט ס"ה דכאמן לומר פרעתי לכ"ע דשלחי פתם שהזמין לקחרי בקניטו וכן מבואר בע"ח סם ע"ש: (ו) לומר פרעתיך כו' כפסרי התכתבי כוה והעליתי דהעיקר כדעת ר"ם והרי"ף והטור ורמב"ן סימן ע"ג דלעולם לף הוחזק כפרן וכהך דכ"ם פ' שבועת הדיוטים והוכחתי שם שכן נ"ב דעת הרא"ם (והב"ח כתב ז"ל וכ"כ כהטור שטר בפתם בפני ע"ט סעיף י"ל עלפמ"ש כאן להרא"ם והרי"ף והרמב"ם הכשימו לף לבדר לפקולו מהכחישוהו לף הוחזק כפרן ולף כתב הרא"ם בפרק נ"ב דמשנע דם"ל לפם הכחישוהו הוחזק כפרן ויבואר בי' לעיל"ע ולף דק בדברי הטור נוכו כתב לקמן סי' ק"מ ס"ג בדברי הרא"ם פ"נ"ם והרא"ם נ"ב הא כתב כאן לקמן סי' ע"ט בפתם בפ' כל האבעי' לף ודלי דע' הרא"ם ושור דהוחזק בשטר לומרי הכי כיון דהוחזק מכת שטר קלקיון וכדעת הרמב"ן והר"ן והרמ"ה והריטב"א בד"מ מהגהו"מ ורבינו ל"ח בשם הרא"ם והר"ן והרמ"ה והמרדכי ומהרי"ל בשם הרא"ם ושור דהוחזק בשטר לומרי הכי כיון דמ

(ט) יבין שאמר לו בשעת הלואה יב בין שאמר לו אחר שהלוהו צריך לפרעו בעדים (י) ואם אמר שפרעו שלא בעדי׳ יג (יא) אינו נאמן (יב) והמלוה גובה ממנו בלא שבועה כטען ואמר כן עשיתי ופרעתיך (יג) בפני פלוני ופלוני והלכו למדינת הים או מתו להרי זה (יד) נאמן ונשבע שבועת היסת ונפטר וכן אם אמר אל תפרעני אלא בפני תלמיד חכ׳ או בפני רופאי׳ ואמר בפניהם פרעתיך ואותם עדים שפרעתיך בפניהם מתו או הלכו למדינת הים הרי זה נאמן ונשבע היסת ונפטר:

אמר

שפתי כהן

(ט) בין שא״ל כו׳ כתב הסמ״ע ח״ל וכת׳ הר״ן פ׳ שבועת הדיינים דלדעת הרמב״ם אפי׳ אם אחר הלואה אין רצוני לפרוע לך אלא שלא בעדים אפ״ה צריך לפרוע בעדים כו׳ וכ״כ הר״ב המגיד כו׳ עכ״ל וכ״כ בע״ש בשם (וכ״כ בתשו׳ מהר״ר שלמה כהן ספר שני ריש סי׳ א״ח בשם רוב המפרשים) ובאמת כ״כ הר״ן וה׳ ה׳ שכן כרא׳ מדברי הר״ן מגה והרמב״ם ומביאם ב״י אבל לפע״ד לא משמ׳ מדברי הרמב״ם מידי ואדרב׳ מבו׳ הרמב״ם שכתב צריך לפרעו בעדים מפני התנאי משמע שהלוה לא מיתה כמו כל תנאי שמתקיימים שביניהם. ויכול להיות שגם הר״ן מגה לא כתב אלא כדברי הרמב״ם. וגם בלאו הכי דעת הרא״ש וטור להדיא דבין בשעת הלואה ובין לאחר הלואה אם מיחה אינו צריך לפרעו בעדים וכ״כ ר׳ ירוחם נ״ג ח״ב בשם התוס׳ וכן דעת כמה פסקי׳ וכהי דכמה דס״ל להרא״ש וטור ור׳ ירוחם דבשלא בשעת הלואה בעינן שיקבל עליו הלוה בפירוש ולא סגי בשתיקתו לא קי״ל כותייהו אלא כהרמב״ם והג״ן וה׳ המגיד ושאר מחברים דלא בשתיקה סגי. אפילו לאחר הלואה וכמ״ש המחבר וגם פשט לשון התשובה משמע שבתק לאחר הלואה מ״מ בהא דס״ל דבמיחה בפי׳ א״כ לפרעו בעדים הא גם הרמב״ן ס״ל הכי בהדיא וגם במשנה לא הוזכר מיחה ומשמע דהלוה שותק וכן משמע פשט ל׳ הרמב״ם וכמ״ש וכפרט לפי מ״ש הר״ן גופיה שיש שאמרו דלאחר הלוא׳ כשהמלוה שעבד ואין הענין מטעם שעבוד אלא משום דכשא״ל אל תפרעני אלא בעדים אין הלוה עשוי לפרעו שלא בעדים ואי טען שפרעו בלא עדים אמן סהדי דשקורי משקר עכ״ל וזה לא שייך כשמיחה בו מתחלה ולא קבל התנאי ויכול לומר סמכתי על מחאתי ופרעתי לו שלא בעדים וליכא למימר בהא אמן סהדי. מיהו היכא דהתנה בו בפני ב״ד אל תפרעני אלא בעדים אף הרא״ש והטור ור׳ ירוח׳ מודו דאפילו מיחה ואומר אינו רוצה לקבל תנאי זה צריך לפרעו בעדים מאחר שהוצרך להביאו לפני ב״ד כמבואר בדבריהם להדיא ע״ש וגם על זה יש לדחוק דהיאך יכול זה להכריחו שיקבל תנאו בעל כרחו וצ״ע: (י) ואם אמר שפרעו שלא בעדים ושכח התנאי. הר״ן שם ואוכח מדכ״ש אם לא שכח אינו נאמן ע״ש: (יא) אינו נאמן. ואין להאמינו במגו דאי בעי אמר קיימתי תנאך ופרעתיך לפני פלוני ופלוני והלכו למ״ה או מתו דאין זה מגו טוב דיותר נוח לו לומר פרעתיך בינו לבינך ושכחתי התנא׳ שאתרית כי לפרעך בעדים ממה שיאמר פרעתיך בפני פ׳ ופ׳ ומתו כי יאמרו העולם הרוצה לשקר ירחיק עידיו. הרא״ש. וה׳ המגיד תירץ שאין כאן דין מגו שהרי הוא מודה שלא קיים התנאי ולפיכך צריך לקיימו דהא איהו מחייב בפשיטה בקום התנאי דאמר דלא קיימיה וכיון דלא נתברר שפרע אמרי׳ ליה מחייב לקיומי תנאך עכ״ל. וב״י כת׳ וז״ל ולי נראה עוד דכיון דא״ל אלא תפרעני אלא בעדים אמן סהדי דלא פרעיה אלא בעדים והיכא דאמן סהדי ליכא מגו ע״כ. ואולי גם ה׳ המגיד כיון לזה. וע״ש לקמן סי׳ קל״ג סעיף כ׳ ס״ק כ׳: (יב) והמלוה גובה ממנו בלא שבועה כו׳ נראה דהיינו דוקא שבועה דלפני הפרעון אבל לאחר הפרעון יכול להשביעו היסת כדאיתא לקמן סי׳ ע״א סע׳ ה׳ דכ״ש הוא מהתם ע״ש: (יג) בפני פ׳ ופ׳ כו׳ משמע דוקא במייחד עדים ואומר בפני פ׳ ופ׳ אבל אם אומר פרעתיך בפני עדים והלכו למ״ה או מתו אינו נאמן דכיון דלא מייחד עדים מוכח׳ מילתא דמשקר וכהרא״ה וטור וכ״כ הב״ח דהכי משמע ליסנא דש״ס וכן כתב הרשב״א מיהו היכא דיש רגלים לדבר דאינו יודע או ששכח מי הם העדי׳ נראה דפטור לסברא זו דנורסי׳ נאמן בלאו הכי הר״ן חולק ע״ש: (יד) נאמן שהרי הוא אומר שקיים תנאו. והרי״ף והרא״ש פלוני פוסקין נמי נאמן וכן כתבו׳ להרמב״ן סי׳ נ׳ וכן דעת הרא״ד וכהי דהרב המגיד הקשה על הראב״ד דבזה מפרש דנירסא דנאמן מיירי כשאין עדי׳ על התנאי מ״מ בדין לא הקשה עליו כלום לפי הגירסא אינו נאמן וגם יש ליישב כל קושייתו של ה׳ המגיד ועיין בס׳ ני׳ תרומה שער כ״ה סוף חלק ב׳ וכ״כ בהג״ה אשר״י פ׳ שבועת הדייני׳ דכן הלכה למעשה ואמרינן ז״ל פרע ליה ובדרתו פלוני ופלוני ואמרי דפרעת ליה מחייב לאהדורי לך מה׳ ו׳ עכ״ל וכן נראה לפע״ד עיקר בש״ס דמ״ש הר״ן והרא״ש דרב אסי מודה לשמואל דאם אמר פרעתיך בפני פ׳ ופ׳ והלכו למ״ה נאמן לא כהירא לי דא״כ ל״ל לרב פפא משמי׳ דרבא למימר הלכתא כו׳ ואם אמר כו׳ והלכו למ״ה נאמן כיון דרב אסי ושמואל תרוייהו ס״ל הכי כללא ובפרט לפי מה דמשמע פשטא דמלתא דהלכתא קאי כמי שהא וא״כ קשה ל״ל לאפסקי הלכתא בהא כיון דרב אסי גופ׳ מודה בהא ועוד דא״כ דשמואל לא פליג אלא היכא דאמר פרעתיך בינו לבינך דאינו נאמן במגו א״כ היכי קאמר יכול לומר לו פרעתיך בפני פ׳ ופ׳ והלכו למ״ה הא רב אסי נופא נמי מודה בהא וה״ל הא ועיקר מלתא תסר מן הספר והכי הל״ל מתוך שיכול לומר פרעתיך בפני פלוני ופ׳ והלכו למ״ה יכול נמי לומר פרעתיך בינו לבינך ועוד דהכי קאמר תנאי היא ורב אסי דקאמר כת״ק דר׳ יודא בן בתירא דקתני בעדים פרע לי או יתן או יביא ראיה שנתן. משמע דלא מהני שום טענה רק או יתן או יביא ראיה שנתן דוקא ולא סגי בלא ראיה כלל א״נ דלא מהני כשאומר פרעתיך בפני פ׳ ופ׳ והלכו למ״ה אלא יביא ראיה דוקא ועוד דא״כ מנ״ל לשמואל דר׳ יודא בן בתיר׳ סבר כותיה דילמא ר״י ב״ב דוקא קאמר יכול לומר פרעתיך בפני פ׳ ופ׳ והלכו למ״ה אבל מנו לית ליה ועוד דליסב׳ דקאמר שמואל יכול לומר כו׳ לא משמע מתוך שיכול לומ׳ כו׳ לא כפשוטו אלא ודאי הכי פירושא דשמעת׳ דרב אסי אמר אם אמר לו תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדי׳ ופת׳ קאמ׳ צריך לפרעו בעדי׳ משמע האי ליסנ׳ דלריך לפרעו בעדי׳ דלא מהני לי׳ שום טענ׳ רק יביא עדי׳ דוק׳ שפרעו בפניה׳ וגם מדקאמ׳ בתח׳ צריך לפרעו בעדי׳ ולא מחלק בין אם אמר פרעתיך בינו לבינך ובין אם אמר פרעתיך בפני פ׳ ופ׳ והלכו למ״ה משמע דבכל גווני לא מהימן רק צריך לפרעו בעדים ושמואל קאמר יכול לומר לו פרעתיך בפני פ׳ ופ׳ והלכו למ״ה אבל כשאומר פרעתיך בינו לבינך מודה לרב אסי ואותביה עליה דשמואל מדתנן מנה לי בידך א״ל הן א״ל אל תתנהו לי אלא בפני עדים פתחיו לך חייב מפני שצריך ליתן לו בעדים אלמא דלא מהני ליה שום טענה אלא בכל גווני חייב דאל״כ אמאי תנן בתמא חייב ה״ל למתני׳ לפלוני כהכי. ובפרט דברישא מחלק בין פטור לחייב הכא נמי ה״ל למחלק דיש גד דפטור ויש גד דחייב ועוד דקתני כמו ליסנא שצריך ליתן לו בעדים דמשמע שצריך לברר שפרעו בעדים וכמ״ש התוס׳ והרא״ש אבל לפע״ד אין צריך לזה דיותר נראה דפריך כפשוטו מדקתני בתמא חייב ולא מחלק וכדפירש׳ ומשני תנאי היא כו׳ והשתא בעל כרחך דגרסי׳ בשילתיה דרב פפא משמיה דרבא אינו נאמן דאל״כ היאך פסק כשמואל דהא איותב שמואל וכמ״ש הר״ן גופיה דרב פפא משמיה דרבא לא פסיק כשמואל משום דאיותב ומאי דאהדרוכן תנאי היא אלא תלמיה מדפריך רב אחא ממתני׳ דבשעת הלואה קאי כו׳ ועוד דוקא לומר דפסק כר׳ יודא בר׳ יודא ב״ב ולא כת״ק וגם דלא בפתם מתני׳. ועוד דהיאך יאמר רב פפא בענין אחד שני מאמרי׳ הסותרים זה את זה דמתחלה קאמ׳ ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים צריך לפרעו בעדי׳ והיינו ממש ליסנ׳ דרב אסי והוי ליסנ׳ משמ׳ דבכל גוני צריך לפרעו בעדי׳ ולא מהני לי׳ שום טענ׳ אף אם לומ׳ פרעתיך בפני פ׳ ופ׳ והלכו למ״ה וכדפיר׳ ובתר הכי מיד קאמר ואם א״ל פרעתיך בפני פ׳ ופ׳ והלכו למ״ה נאמן ועוד דאם איתא דפסק כשמואל לא ה״ל להזכיר דברי רב אסי כלל והל״ל ואם א״ל אל תפרעני אלא בעדים וא״ל פרעתיך בפני פ׳ ופ׳ והלכו למ״ה נאמן:

והשתא לא קשה מה שתמה הרמב״ם וכי מה היה לו לעשות וכי יש לו לאסור את העדים בבית הסוהר ועוד אם מתו כמלא זה פורע פעם א׳ פ״א כ״כ בעשית עדות זו עדו׳ בשטר כו׳ וה״ה הספים עמו שהוא תמה כא״מ והבאתיו לקמן ס״ק ט״ו ולפי מ״ש בע״כ לאותמיה הייא דהא רב אסי ס״ל הכי וגם בל״ה הא תנא קמא דר׳ יודה ב״ב ס״ל הכי וכמ״ש והיאך טיקום אכן לתמוה מסברא אתנאי ואמוראי אלא ודאי ל״ק מידי דכיון שהתנה עמו כן צריך לקיים תנאו ואינו נאמן בכך ואין צריך לאסור העדים בבית הסוהר או לפרוע אם מתו רק תקנתו שיכתוב שובר וכמ״ש הרא״ד בהשגות והבאתיו לקמן ס״ק ט״ו כל זה נ״ל ברור להלכה. אך למעשה

כיון

מאירת עינים

יב דלכ״ל הוא כאלו כאינו דאמר לא התנה עמו כן עפ״ר׳. יב בין שא״ל אחר שהלוה וכו׳ וכת׳ הר״ן פ׳ שבועו׳ הדיינין דלדעת הרמב״ם אף אם אחר הלוה אין רצוני לפרוע לך אלא שלא בעדים אפ״ה צריך לפרוע בעדים והטעם דכל שהתנה המלו׳ להלוה כן אין מדרך הלו׳ לפרוע לו בלא עדים כדי להוצי׳ נפשו מהחשד ומהמחלוקת וא״ה כשיש עדים שהמלוה התנה עמו כן אמן סהדי מכח החזקה דלא פרעו וא״ה נאמן המלוה בלא שבועה כיון דאמן סהדי וכ״כ הפ״מ ר״פ ט״ו ממלוה ומסיים בטעמו דעבד לוה לאיש מלו׳ ועפ״ר: יג אינו נאמן ואין להאמינו במגו דאי בעי אמר קיימתי תנאך ופרעתיך לפני פלוני ופלוני והלכו למדה״י או מתו והוי פטור בטענ׳ זו וכמ״ש הטו׳ והמחב׳ אח״ז דאין זה מיגו דיאמרו הרוב׳ לשקר ירחיק עדיו. ועוד מכח החזקה דאמן סהדי שכתבתי

באר הגולה

י רמב״ם ריש כ״ו פט״ו מהלכות מלוה ולוה וכדעת רבו הרי״ף מיגש ואפילו לא קבל עליו הלוה דעבד לוה לאיש מלוה ודעת הרשב״א והרא״ש כראין כן ה״ה והר״ן פי׳ משום דכל שא״ל אל תפרעני אלא בעדים אין הלוה עשוי לפרעו שלא בעדים וכו׳ ואמן סהדי דשקורי משקר כ ל׳ הרמב״ם שם ל כפי גירסתו האמיתית וכתב שם שהגיע לידו במצרים מקצ׳ גמרא ישנה כתובה כמו ת״ק שנה קודם לזמן הזה ומצא כן הגירסא בשתי נוסחאות וכ״כ הרא״ש בשם ר״ח וכ״כ ה״ה בשם רבינו מאיר הלוי והעיד שכך מצא בנוסחי דוקי ועתיקי ובנוסחי דרבוותא קשישי מ שם ברמב״ם

כיון דרבו החולקים והלוה מוחזק כ"ע: (טו) אמר לו כו' משמע דגם בדין זה אין חילוק בין אמר לו בשעת הלואה או לאחר הלואה אלא לעולם מועיל תנאו אף בלא קנין וכדלעיל ס"ג גבי א"ל אל תפרעני אלא בעדים וכן משמע להדיא בהרא"ש פרק זה בורר ובטור לעיל סי' ס"ט סעיף ד' ע"ש אף על גב שבמרדכי פרק שבועת הדיינים כתב דרשב"ט פי' דהיינו בקנין הא כתב שם שרבי יואל פליג ועוד נראה דרשב"ט מפרש שבאו עדים אחרים והעידו שפרעו וכמ"ש רש"י והרי"ף לקמן ולא כפי' הרמב"ם ור"ת וכן משמע במרדכי התם דמייתי דברי רשב"ט בתר פרש"י והרי"ף וכת' אח"כ ור"ת פי' וכו' וס"ל דזה דמי למהימנא לי כבי תרי ובהימנ'

ד (טו) אמר לו אל תפרעני אלא בפני פלוני ופלוני ואמר לו פרעתיך בפני אחרים (טז) אם באו אותם

כבי תרי ס"ל לרשב"ט התם דבעי קנין וכמ"ש המרדכי שם ואפילו הכי פליג ר' יואל דס"ל כראב"יה שבמרדכי שם דבהימנא כבי תרי נמי א"צ קנין ולפי זה לדעת רש"י והרי"ף וסייעתם לקמן דס"ל דאפילו באו עדים אחרים והעידו שפרע נאמן דה"ל כהימני' כבי תרי נראה דכי היכא דס"ל להרי"ף גבי נאמנות כבי תרי דבעי קנין לאחר הלואה וכמו שכתבתי לקמן סימן ע"א סעיף ב' ע"ש ה"ה הכא לא מהני תנאי זה אם באו עדים והעידו שפרע אלא כשהתנה כן בשעת הלואה או שקנו מיניה ועמ"ש בסימן ע"א ס"ב ודו"ק: (טז) אם באו אותם אחרי' כו' באמת נ"ל בדין זה כי נלפע"ד עיקר כש"ס כהרי"ף וה"ר יוסף הלוי ורש"י וסייעתם וכמו שאחר וגם ראיתי גדולי הפוסקים שסוברים כן מה שלא הביאם בית יוסף כלל הלא המה ה"ר זרחיה הלוי בספר המאור והרמב"ן בספר המלחמות וכן בהג"ה אשר"י פרק שבועת הדייני' כתב וז"ל וכן הלכתא כרב אלפס ופרש"י ולא כמיימוני עד כאן לשונו ולענין מה שהקשה הרמב"ם פט"ו מה' מלוה על זה וכתב שהוא טעות גדול שהרי באו עדים והעידו שבפניהם פרעו ואין כאן בית מיחוש וכה תירץ הראב"ד בהשגות וז"ל שאמר אל תפרעני אלא בפני פ' ופ' באמת נראין דברי הר"ב ז"ל (ר"ל הרי"ף) דאמר פסליניהו לכ"ע לגבי האי פרעון וכי אתו אחריני ואמרי קמן פרעיה מלי אמר סהדי ניכהו והתימה שתמה זה החכם ע"ז ואמר שאפי' אמר בפני פ' ופ' אם יבואו עדים שפרעו בפניה' אין כאן בית מיחוש יתמה על מה שאמרו מהימנא עלי כבי תרי שיפרענו פעם אחר פעם לא אם יש לו שטר יקרענו ואם אין לו שטר יכתוב לו שובר בכתב ידו וזהו תקנתו לכל ענין עכ"ל ובב"י כתב שה' המגיד סתר דברי הראב"ד ועיינתי בה' המגיד וראיתי שאין סתירתו נכונה לפע"ד ודברי הראב"ד נכונים והנה ז"ל ה' המגיד אני תמה בדברי הר"א ז"ל שאמר נראין דברי הר"ב ז"ל דאמר פסליניהו לכ"ע גבי האי פרעון וכי אתו אחריני ואמרי קמן פרעיה מלי אמר סהדי ניכהו ע"כ והנה אלו שתי טענות נראות כסותרו' וא"ו דאם איתא דפסליניהו ואפי' לא מלי אמר סהדי ניכהו וכגון שמעידי' שמחמת הלואה שהתנ' עליו פרעו קודם וגובה אותם דה"ל כאמינו כל זמן שלא יעידו אותם פ' ופ' ואת"ל דטעמא דעדים אחרים אינם נאמנים משום דמלי אמר מלוה סהדי ניכהו כל זמן שהעדים מעידי' שעל אותה הלואה פרעו דלא מלי אמר סהדי לא יחזור ויגבה והנה הרב ז"ל ארכבה אתרי ריכשי לפי שהוקשה לו איך בפסול אכתנו עדים והוא לא הזכיר כלל פסולים גם לא הזכיר נאמנות כלל: עוד כתב והתימה שתמה זה החכם ואמר שאפי' אמר בפני פ' ופ' כו' ובאמת רבינו לא תמה אלא בדין הראשון לפי שעשו דין מלוה זו כדין מלוה בשטר והוא תמה באמת עכ"ל ה"ה (גם בספר גדולי תרומה סוף שער כ"ה דקדק אחד בדברי הראב"ד ע"ש ולפע"ד דברי הראב"ד נכונים וכוונתו דלא תיקשי שהרי העדי' לפנינו ומעידי' שפרעו וע"ז כת' דכיון דא"ל אל תפרעני אלא בפני פ' ופ' ה"ל כאלו פסל כל העדי' לגבי האי פרעון וה"ל כאלו האמינו כבי תרי כל אימ' דלאמ' לא פרעני כל זמן שלא יעידו פ' ופ' (וכן הוא בהרי"ף והר"ן טעם הדבר שנפסלו כל העדי' חוץ מאלו ע"ש) ומ"ש הראב"ד מלי אמר סהדי ניכהו היינו אפי' מעידי' העדי' שמחמת הלוא' שהתנה עליו פרעו כו' מלי אמר סהדי והעדי' הם עידי שקר שהרי פסל כל העדי' לגבי האי פרעון (והרי כאלו הימני' מעיקר' כשיכחיש העדים ויאמ' סהדי וע"ל סי' כ"ח סק"ט) ולא אתא אלא לאפוקי בטוען המלוה להד"ם דאינו נאמן דנהי דה"ל כהאמינו כבי תרי ופסל כל העדי' שיעידו על פרעון זה מ"מ הלא יוכל הלוה לפרעו בב"ד ויתבענו אח"כ ויאמר לו תן לי המעו' שלקחת ממני ואם יכפור הרי יביא עדי' דנהי דעל הפרעון לא יהיו העדים נאמנים מ"מ ולא יהיו נאמנים שקבל המעות ממנו דלאו בשביל שפסל כל העדים לפרעון זה יהיו כל העולם כפסולי' לו לכל הענינים כלא פסלם אלא לגבי האי פרעון ומה ישיב המלוה על זה אם יודה לדברי העדים ויאמר קבלתי בע"כ יחזור וישלם לו ואם יכפור הרי העדים לפנינו ואמרו שקבל ממנו מעות ודאי דמפלגינן דבורייהו (וכדאמרי' לעיל סי' ל"ד סכ"ו וכמה דוכתי ובכ"ג אמרי' בכתובות דף פ"ח ע"א אי פקח הוא יהיב לה כתובת' באפיה סהדי קיימ' ותרת' ומוקים להכי ווזי קמא' בהלואה ופרש"י שם שיאמר לא הרי הן מלוה אצלך שהרי בפרעת כתובת' שבית כו' ע"ש בדברי הפוסקים והטור בא"ע סי' צ"ו ס"י"ג ע"ש וע"ל סימן ע"א סעיף ה' ס"ק י"ג) וא"כ בעל כרחך יחזור וישלם לו וא"כ הפוכי מטרת' למה לן אלא ודאי כשטוען המלוה להד"ם פטור הלוה אבל כשטוען סהדי ניכהו נאמן דאע"פ שיאמרו העדים שקבלם בפירוש על חוב זה שהתנה עליו יכול הוא לומר קבלתי על חוב אחר ואלו העדי' שאומרים שקבלתי על חוב זה עידי שקר הם שהרי פסל כל העדים שיעידו על פרעון זה חוץ מפ' ופ' שהתנה וטענת סהדי בעלמא מעליותא היא אע"ג דלית ליה מגו דלהד"ם דכיון דה"ל כאלו הימני' להכחיש העדים שיעידו על האי פרעון הרי הוא מכחישם ואומר סהדי וע"ז האמינו מתחלה וכמ"ש לעיל סי' כ"ח ס"ק ט' ע"ש ואפי' כשאמינו גופיה שהאמינו כבי תרי כל אימת דאמ' לא נפרעתי הדבר ברור דכשטוען המלוה להד"ם אינו נאמן נגד ב' עדי' שהרי בע"כ יחזור ויתבענו כי יפרעם ויאמ' לו תן לי מה שנתתי לך מעו' והרי כאן עדי' דנהי דעדי' אינן נאמני' על הפרעון משום שהאמינו כבי תרי כל אימת דאמר לא פרעני מ"מ נאמנים על הקבלה דפלגינן דבורייהו ומה ישיב על הקבלה שהרי אמר להד"ם וע"ז הוא מוכחש בעדי' והוא לא האמינו אלא לענין פרעון ולא לכל שאר עניני' וא"כ הפוכי מטרת' ל"ל והא דאמרי' (לקמן סי' ע"א סעי' ה') דבהאמינו כבי תרי א"צ לשלם אף אם תבעו אחר הפרעון היינו נמי דוק' כשטוען סהדי כן נלפע"ד ברור ומ"ש ה"ה והר"ב ז"ל ארכבה אתרי ריכשי לפי שהוקשה לו כו' לפע"ד לית' דלא ארכבה אתרי ריכשי ולא הוקשה לו להראב"ד היאך בפסול אכתנו עדים כו' ופשוט לו דכיון דא"ל אל תפרעני אלא בפני פ' ופ' ממילא נפסלו שאר עדי' וה"ל כהאמינו לגבי כל שום אחר חוץ מאותם פ' ופ' רק דהוצרך לומ' דטוען סהדי מטעמ' דפרישית דאל"כ פשוט דהעדי' נאמני' לומר שקבל בפניהם כך וכך מעות דנהי דנפסלו להעיד על הפרעון מ"מ כשרים על הקבלה דה"ל מילתא אחריתי: ומ"ש ה' המגיד עוד כתב והתימה כו' עד והוא תמה באמת עכ"ל לאו מילתא היא כלל דעיקר כוונת הראב"ד לומר דמ"ש הרמב"ם על הרי"ף דכשאמר אל תפרעני אלא בפני פ' ופ' לפרעו בפני עדים אחרים אינו נאמן שזהו טעות גדולה והדין האמת שאם באו עדים שפרעו בפניהן בפטור ואין כאן מקום חשש כו' ועוד כתב הרמב"ם אח"כ אבל אם באו והעידו שפרעו אין כאן בית מיחוש כו' עכ"ל ועל זה קאמר הראב"ד דמה שתמה זה החכם ואמר שהוא טעות גדול דכיון שאומרי' העדים שבפניהם פרעו אין כאן בית מיחוש יתמה תמיה זו על מה שאמרו בש"ס מהימנא עלי כבי תרי דהיאך יפרענו פעם אחר פעם והלא העדי' מעידי' שפרעו בפניהם ואין כאן בית מיחוש אלא ודאי כיון דפסליניהו מלי למימר סהדי ניכהו וכמ"ש וא"כ ה"ה הכא כיון שכבר הקדימו הרי"ף והראב"ד דה"ל כפסל כל העדים חוץ מאלו ה"ל כהאמינו כבי תרי וכן מדמי להו הרי"ף להדדי ע"ש וא"כ בע"כ בהימני' כבי תרי אם יש לו שטר יקרענו ואם אין לו שטר יכתוב שובר וא"כ ה"ה הכא וזה תקנתו לכל ענין ודקדק הראב"ד בלשונו וכת' וזה תקנתו לכל ענין ולא כתב וזה תקנתו גם בזה כדי לכלול ולתרץ נ"כ מה שהקשה הרמב"ם כא"ל אל תפרעני אלא בעדי' ואומר שפרעו בפני עדי' ומתו או הלכו למ"ה דאינו נאמן וכו' מה הי' לו לעשות וכי יש לו לאסור את העדים בבית הסוהר כל ימיהם שלא ילכו ועוד אם מתו מה יעשה נמצא זה פורע פעם א"פ כו' דספיר יוכל לעשות שיכתוב שובר לכך כתב וזה תקנתו לכל ענין: ובזה נדחה נ"כ מ"ש ה' המגיד והוא תמה באמת: ואחרי שבררתי בס"ד שאין בסתירת ה' המגיד כלום בדברי הראב"ד נראה עיקר כש"ס כהרי"ף והראב"ד וסייעתם: מה דלישנא דאזל ופרעיה כו' וכן באפיה סהדי א"ל באפי' סהדי פרע ליה כו' בש"ס משמע כהרי"ף וכדאיתא בהר"ן: וגם לא הוזכר בש"ס כלל שהלכו העדים למ"ה וטוען שימתינו לו עד שיבואו העדים והעיקר חסר מן הספר ועוד כיון דהוכחתי בס"ק י"ד דגירסא אינו נאמן עיקר מוכח הכא כהרי"ף דאל"כ למה ליה לרבא למימר להכי קא"ל באפיה דראובן ושמעון ומ"ש הר"ן משום דאי לאו הכי יהכינן ליה ויימא הוא דוחק וגם קשה דהא מלישנא דאביי דקאמר באפיה תרי פרע ליה משמע דפטור לגמרי ומה דקאמר בש"ס כי היכא דלא לדמיה ל"ק לדעת הרי"ף כדאיתא בהר"ן: ואע"פ שאין אני כדאי להכריע בין ההרים הגדולים ובפרט שהבעל העיטור דף ס"ו ע"ב והסמ"ג ורמב"ן

טורי זהב

סעיף ד' שהרי אמר שקיים תנאו נראה פשוט אפי' לומר פרעתיך ביחידות נאמן כיון שלא היה אפשר לקיים תנאו שהרי מתו ונראה דלרבותא נקט כן דל"ת אם אית' דפרעי' בפניהם היה לו ליקח כתוב וחתום מהם: **ע"ש אלא** פורעו בפני ב"ד ק"ל אמאי לא

באר הגולה:
נ גם מעובדא גם דף מ"א ע"ב וכדא"ל רבא לאביי ובפירוש התו' גם שהיה הלוה טוען שאלו אחרים מתו או הלכו למ"ה אבל אם מייתי סהדי דפרעיה פטור וכ"כ הטור והרא"ש וכגם ר"ת והמרדכי בשם רבינו האי

ס ומפרש שם ברמב"ם וכו' יש לו לאסור את הגדים בבית הסהר כל ימי חייהם שלא ילכו וכו' אם מתו יגבה ע"ש טור וכ"כ בשו' ע' ש"ם ה"ר יצחק וכ"כ הרשב"א דכלי שהתנה עליו שלא יהיו עדים כאחרים על כ"ד לא התנה

ודלא כר"ן סי' מ"ג וסה"פ פוסקי' כמ"ש ס"ל כהרמב"ם והרא"ש והתו' והר"ן וה' המגיד מ"ו כלפע"ד אי תפס התוב' אפי' בפני עדי' מצי למימ' קים לי כהרי"ף ורש"י וכו' והראב"ד והרז"ה והרמב"ן והג"א ואולי גם המחבר אי הוה ידע דהרז"ה והרמב"ן והג"א מסכימי' לדברי הרי"ף וסייעתו לא הוה פסק בפשיטות כדברי הרמב"ם והוי מבי' ג"כ סברתם כאן כש"ע שהרי לא הביאם כספרו ב"י כלל וגם אלו הרבים שאין בסתירת ה' ה' כלום היה מודה מקצת לדברי הראב"ד · ואנכי אחרי שזכיתי ת"ל לבאר דברי הראב"ד וזכיתי לראות כמה אלפי רברבי

יד אותם אחריב בפניהם (יז) והעידו שפרעו (יח) פטור (יט) (מיהו המלוה יוכל לומר טו שעל חוב אחר קבלם אף על פי שפרעו בעדי' הוא"ל ולא פרעו בפני פלוני ופלוני שיאמר (מרדכי פרק הדיינים) (כ) ס ואם מתו או הלכו למדינת הים אינו נאמן ואם אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני שייחד ומתו או הלכו למדינת הים נאמן בשבועה שהרי אמר שקיים התנאי ואם מודה שלא פרעו לא שאומר (כא) לא אפרעך עד

שהתנה ריע שעתיה דודאי לא פרעו בינו לבינו: יד והעידו שפרעו כו' והטעם דאמרינן דלא ייחד עדים כדי לפסול עדים אחרים אלא כדי שלא יעקר הלוה לומר פרעתיך בפני האנשי' שידע שהלכו למד"ה או כבר מתו: טו שעל חוב אחר קבלם ע"ל סי' כ"ח וסי' פ"ג מ"ש הטור והמחבר בדין זה: עד

דקסיע ליה בפשיטו' דמני אחר התופס קים לי כותייהו מיהו היינו דוקא בטוען הילו' פטרתי אבל בטוען להד"ם ובאו עדים שפרעו בפניה' פטור לכ"ע וכמ"ש ועמ"ש לקמן סי' ע"א ס"ק י"ג · וכר' דאם אותו פ' ופ' הלכו למד"ה ומני עדי' שפרעו בפניהם כאן אף להרי"ף וסייעתו דכהי דפסלינהו לכ"ע לבר מהנך סהדי היינו כל כמה דלא מקיים לתנאי אבל כי משהדי סהדי אחריני דפרעיה קמיה פ' ופ' הרי קיים תנאו והרי מתו או הלכו למ"ה וכ"כ הרמב"ן בס' המלחמות · ונראה דאפילו הבעל המאור דס"ל דאף לענין הודאה אין העדים האחרי' נאמנים היינו כשהודה בפתם לפניה' שפרעו ואיגום להודו' ופרעון קלה אלתא הוא וגמלה דמ"מ לא קיים תנאו אבל כשמעידים שפרעו לפני פ' ופ' הרי קיים תנאו ולפ"ז כשמעידים שבפניהם הודה שפרעו בפני פ' ופ' לכ"ע נאמנים : אך בבעה"ת סוף שער ב"ה משמע דהדין דכשמעידים שהלוה קיים תנאו שהם ראו שפרעו בפני פ' ופ' כמו שהתרהו כו' דינו שוה להודה בפניהם שפרעו בפניהם כו' ובמחלוקת דהבעל המאור והרמב"ן היא שנויה ע"ש · וגם ר' ירוחם נתיב ג' ח"ג אחר שכתב מחלוקת הרי"ף והרמב"ם כתב וז"ל והרא"ש תפס עיקר דנאמן ואם הביא עדים שפרע בפני פ' ופ' אינו נאמן דלגמרי פסלן לכל עניני פרעון חוב זה כ"כ הר"י הלוי עכ"ל וכ"ע · גם לדברי ר' ירוחם בלא"ה כ"ע שהרי לדעת הרא"ש פשיטא דנאמנים וכ"ל דמ"ש ואם הביא עדים כו' מילתא באפיה נפשיה היא ואינו דמפיים ב"כ הר"י הלוי והרי"א הלוי ס"ל להדיא כשטת הרי"ף ולא כהרמב"ם והרא"ש · ואע"ג דגבי הודאות כבי תרי כתב שם מיד אח"כ בשם הר"י הלוי דבהודאה נאמנים כ"ל דהודאה עדיף מאלו שפרעו לפני פ' ופ' וכך משמע לכאורה בס' המלחמות להרמב"ן דהודאה עדיף טפי ע"ש · ומיהו לענין דינא נראה עיקר כהרמב"ן בהא דכהודאה בפני שנים שפרעו פתם נאמנים ולא מני למימר בכה"ג קים לי כבעל המאור כיון דבלא"ה רבו החולקים על שטת הרי"ף · וכ"ש בהודה בפני פ' ופ' או פרעו שפרעו בפני פלוני ופלוני · ונדולה מזו פסק המחבר לקמן סי' ע"א ס"ג דאפילו בנאמנות כבי תרי נאמנים על ההודאה כ"ש כאן ואף שכתבתי שם שדבריו לכ"ע היינו בנאמנות כבי תרי משא"כ הכא וכמו שמחלק הרמב"ן לפרש והביאוהו הפוסקים וכמ"ש לקמן ס"ק ד' ע"ש · כן נלפע"ד : (יז) והעידו שפרעו בפניהם כו' הטעם (של סברא זו) דאמרי' דלא ייחד עדים כדי לפסול עדים אחרים אלא כדי שלא יעקר לזה לומר פרעתיך בפני האנשים שידע שהלכו למ"ה או כבר מתו עכ"ל סמ"ע ולכן הוא בהרא"ש והר"ן וסתר פוסקים : (יח) פטור כו' ז"ל הפלוגתא גבורים דף ס"ג ע"א שלא הזכיר פלוני ופלוני שיהיו נאמנים הם משאר האנשים שמה נאמנו הם משאר העדים ולא הזכיר פלוני ופלוני אלו שלא יוכל לדחותו שפרעו בפני עדים והלכו להם או שמתו אלא אם יבואו עדים אחרים ויעידו שפרעו בפניהם הרי אלו נאמנים מ"ל תפרעני אלא בפני ששונים הלכות הרי· מכל עלנו שאר העדים והתנה שלא יהו נאמנים שוני הפרק ואם באו אחרים והעידו אינן נאמנים עכ"ל · נראה שהוא מחלק דבאו"ל אל תפרעני אלא בפני אנשים תשובי' בגון ששונים הלכות וכה"ג אפילו הביא עדים אחרים אין נאמנים וכן נראה לכאורה מדברי ר' ירוחם נתיב ג' ח"ג שכתב אל תפרעני שלא בפני פ' ופ' הביא מחלוקת הפוסקים אי נאמן בעדים אחרים ומסיק דהרא"ש תפס עיקר דנאמן ומיד אחר כך בסמוך כתב הו"ל א"ל אל תפרעני אלא בפני בי תרי דתנו הלכתא צריך לפרעו בפניהם ואינו די בעדים אחרים כו' אבל באמת מדעת שאר כל הפוסקים נראה להדיא שאין לחלק כזה שהרי הרי"ף דחה דברי האומרי' דבאו"ל אל תפרעני אלא בפני פ' ופ' ומביא עדים אחרים שפרעו דנאמנים מיהו דאמרינן בש"ס ההוא דא"ל לתבריה כי פרעת לי פרעין באפי בי תרי דתנו הלכתא אזיל ופרעיה באפיה סהדי כו' דמוכח התם דאין נאמנים ע"ש ואם איתי' מאי ראיה מייתי הא שאני התם דא"ל באפי בי תרי דתנו הלכתא וכן הרמב"ם פט"ו מה' מלוה והרא"ש והר"ן ובעה"ת סוף שער כ"ה לא דחו ראית הרי"ף אלא משום שהגירסא היא בספרים ישנים אזיל פרעיה בינו דיליה לדיליה · אלא דאין חילוק בין פ' ופ' ובין תנו הלכתא וכן כתב הטור להדיא וז"ל ואם פרעו בפני עדים אחרים והם בפניו ומעידים שפרעו וכן אם א"ל אל תפרעני אלא בפני עדים ת"ח או רופאים והלך זה ופרעו בפני אחרים בהא איכא פלוגתא לרש"י והרי"ף אינו נאמן ולדעת ר"ח והרמב"ם נאמן ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל עד כאן לשונו וכן משמע מדברי שאר פוסקים (שוב ראיתי בספר גדולי תרומה דף ק"ו שדקדק מדברי הרמב"ם שגם הוא מחלק בין פ' ופ' ובין תנו הלכתא ואין דבריו נכונים לפע"ד ע"ש) ומשמע דבין ייחד לו העדים חשובי' כגון אמ"ל אל תפרעני אלא בפני פ' ופ' ששוני' הלכות או אמ"ל סת' אל תפרעני אלא בפני מי ששונים הלכות בכל ענין לר"ח והרמב"ם והרא"ש וסייעתם אם הביא עדים אחרי' שפרעו נאמן · וכן נראה מסתימת דברי המחבר : (יט) מיהו המלוה כו' דברי הר"ב אלו פלע"ד לכאורה משמע מנ' הר"ב שכתב אף על פי שפרעו בעדים כו' וגם מדתלי טעמא הואיל ולא פרעו בפני פ' ופ' שאמר דאפילו העידו העדים שפרעו בפירוש על חוב זה שהתנה עליו שלא יפרענו אלא בפני פ' ופ' מני למימר פטרתי · ועוד דאם לא כן לא הוי להר"ב לסתום אלא לפרש דהיינו דוקא שמעידים שפרעו סתם · אבל באמת זה אינו שהרי לפי שטת הרמב"ם והמחבר וסייעתי' דקאי בהו הר"ב לא מפסלו שאר עדים אלא אחרי' תנאי היכא דיש לא ידחהו שמתו או הלכו למ"ה וא"כ כאלו לא יהיו העדים נאמנים כשמעידים שפרעו בפירוש על חוב זה שהתנה · ואפי' אם נאמר דהר"ב מיירי שמעידי' שפרעו סתם (ואף על גב דלעיל בסי' כ"ח אפילו בפרעו סתם א"י לומר פטרתי שאני התם דלא היה שום תנאי והלכך כיון שיש עדים אחרים בדבר איתרעא ליה טענת פטרתי אבל הכא כיון שהתנה שלא יפרענו אלא בפני פ' ופ' ופרעו שלא בפניהם א"ל לפרש בפניהם שפורע על חוב שהתנה וכיון שלא פירש טענ' פטרתי טענה מעלייתא היא) מ"מ קשה מנ"ל להר"ב הא דהא י"ל דהי"מ דמרדכי דיכול לטעון פטרתי קאי בשטת הרי"ף ורש"י וסייעתם וכן משמע התם במרדכי דמייתי להו אפירש"י דפירש פטוען שעידי שקר הם ולכך יכול לטעון פטרתי אפילו כשמעידי' כפי שקבל על חוב זה שהתנה עליו מטע' דפסיל כל העדי' שיעידו על פרעון חוב זה וכמ"ש ס"ק ט"ו לדעת הראב"ד דקאי בשטת הרי"ף ורש"י וסייעתם אבל לשטת הרמב"ם והמחב' וסייעת' דשאר עדי' לא פסלו א"כ י"ל דאפי' מעידי' רק על הפרעון לחוד א"י לטעון פטרתי והיינו דכתבו הרמב"ם והמחבר וסייעתם בסתם דהלוה פטור ומשמע דשום טענה לא מהני למלוה וככל ענין הלוה פטור אע"פ שהמלוה טוען פטרתי · ומ"ש הרב המגיד שהבאתי לעיל ס"ק ט"ו שכתב ואת"ל דטעמא דעדים אחרי' אין נאמנים משום דאלו אחר מלוה פטרתי כיהו כו' אין להבי' ראי' דהא את"ל קאמר והיינו את"ל דכוונת הראב"ד כן ואיהו לא ס"ל הכי וכבר פרשתי בס"ק ט"ו כוונת הראב"ד ואפשר משמע לי' להר"ב מדכתב המרדכי אלא כמו שפירש הפוסקי ורש"י פי' כרב שפסקי דפי' והאמר עדי שקר הם וי"מ לעולם בדליתנהו לסהדי וכגון דאמר התוקע פטרתי ניכהו וקאמר רבא דנראה טענתו דלהכי אמר ראובן ושמעון כו' עכ"ל משמע דמתחלה דוחה פירוש הקלספי דלא מסתבר שיהא נאמן לפסול העדים אלא מיירי בדליתנהו קמן ואחר כך בתב וי"מ לעולם בדליתנהו לסהדי קמן ואינו פוסל אותם רק שאומר פטרתי ניכהו וקאמר רבה דנראה טענתו · כך משמע ליה להרב : ומכל מקום צריך עיון דיש לפרש המרדכי דמתחלה דוחה פירוש הקלספי דלא אפשר לפרש דליתנהו קמן ופוסלם דאם כן הפוכי מטרתא למה לי ובתר הכי קאמר ויש אומרים בדליתנהו קמן ואינו טוען להד"ם אלא טוען פטרתי כו' וכמ"ש ועיי' ס"ק ט"ו לדעת הראב"ד וגם קשה דס"ל להר"ב לפרש דליתנהו מכחים העדים ועוד דמ"מ קשה דהמרדכי קאי בשטת המפרשים דליתנהו לסהדי קמן משא"כ להרמב"ם והמחבר דמפרשים בליתנהו קמן ומשמע מדבריהם דבליתנהו קמן בכל ענין הלוה פטור וה"ל להר"ב לכתוב כן בלשון יש אומרי' וצ"ע : (כ) ואם מתו או הלכו למ"ה אותם האחרים ואינם מעידים כן בפני ב"ד אינו נאמן: (כא) לא אפרעך עד שיבואו פ' ופ' כו' כדי שלא יוכל המלוה לומר על חוב אחר קבלתים וכפ"ל עכ"ל סמ"ע וכן כתב הע"ש והב"ח והוא דחוק דהא הטור והמחבר לא הזכירו כלום מטעמי' ועוד דא"כ ל"ל ב"ד יפרענו בעדים ויאמר שפרעו על חוב זה שייחד לו בפני עדים דמהני אפילו בנאמנות כבי תרי לקמן סימן ע"א סעיף ג' לדעת הטור והמחבר כ"ש כאן ואפילו הרמב"ן דפליג התם מודה כאן כדאיתא להדיא בטור שם ובספר המלחמות

מאירת עינים

טז עד שיבא פלוני ופלוני כו' כדי שלא יוכל המלוה לומר על חוב אחר קבלתים וכנ"ל: יז אלא פורעו בב"ד כו' ליזו ג"כ אין יכול לומר כן וע"פ"ר: יח ודברי' שאומר זה כו' כי אף שאמר זה שבשעה שקיבל המעו' היה דעתו לכך ה"ל דברי' שבלב ודברי' שבלב אינן דברי' כ"כ רש"י ... אבל אם אמר בשעה שקיבל המעו' בהדי' שלשם פקדון מקבל' וכתבו לא הוי פרעון וכ"ד לשון הטור והמחב' לקמן סימן ק"ך דאפילו אם אמר המלוה בפירוש לא אקבלם בתור' פרעון והוא הוליך המעות בפניו בתורת פרעון נפטר ממנו הלו' כזה דשאני הכ' דיכול המלוה לומר כן ומן שאין העדי' לפניו הריהו כאלו לא הניע זמנם: יט וכתבו לו מעשה ב"ד כו' וזה עדיף מפסקו של דייני' שיש בו פלוגתא כמ"ש לעיל סי' ל"ט סעיף ו' והטעם דפסק

טו עד שיבא פלוני ופלוני שיחדת לי ואפרעך בפניהם אין שומעין לו יז לא פורעו בבית דין וכותבין לו שפרעו בפניהם:

ה. פ אמר לו אל תפרעני אלא בפני פלוני ופלוני פרעו בינו לבינו ונאנסו המעות (כב) והמלוה אומר בתורת פקדון קבלתים עד שיבואו אותם פלוני ופלוני ותובע שיחזור לפרעו אין בדבריו כלום מאחר שמור' שקבלם והלה לא בתורת פקדון מסרם הוי פרעון יח ודברים שאומר זה אינם דברים°:

ו צ מי שנמחק שטרו (כג) וכתב לו ב"ד שטר אחר (כד) דינו כמלוה בשטר ואינו יוכל לטעון פרעתי ק ויש מי שאומר דהוא הדין אם תבע את חבירו על פה ונתחייב לו בדין ולא היה בידו לפרעו יט (כה) וכתבו לו מעשה בית דין אם טוען אחר כך פרעתי אינו נאמן וגובה מהלקוחות (כו) ר מי שמכר שדהו באונס ומסר מודעא קודם לכן בענין שהמכר בטל המעות של האנס שביד המוכר יש להם דין מלו' על פה כ ואינו טורף ממשעבדי בכח שטר שבידו שאין לו דין שטר (כז) שלא ניתן ליכתב וגם נאמן לומר פרעתי (כח) והוא הדין לכל שטר כא שלא ניתן ליכתוב (ועיין לעיל סימן ס"א סעיף ב'):

לוה.

טורי זהב

[illegible]

עא לוה שהאמין למלוה בעל פה למה מועיל נאמנות · ובו כ"ג סעיפים:

א התנה המלוה עם הלוה שיהא נאמן בכל עת שיאמר שלא פרעו א (א) הרי זה נוטל (ב) בלא שבועה אף על פי שטוען שפרעו ג אפילו היא מלוה על פה:

הגה ודוקא בלאיכא עדים שהאמינו עליו אבל אי ליכא עדים והלוה אומר שהאמינו ופרעו נאמן במיגו ב ועיין לעיל סי' ס"ט ס' ב'

ג אבל אם הביא עדים שפרעו אינו נוטל כלום ואם

באר הגולה

עא

א לשון הרמב"ם בפ' ט"ו מהלכות מלוה בה"ה שם מדברי רבינו וכ"כ הרמב"ן בתשובה ולא אמרינן דהימניה שויה דינו כדין השטר שנוטל בשבועה אם אין בו נאמנות ג שבלא שבועת דף מב ע"א ובאתקפתא דרב פפא

שפתי כהן

עא (א) הרי זה נוטל בלא שבועה אפי' בנאמנות סתם שורי שלא כתב לו שיהא נאמן בלא שבועה ואפי' במלוה ע"פ כ"כ הסמ"ע וכ"כ הב"ח וכן מבואר בבעה"ת שער כ"ו והמביא עיין הרמב"ן והביאו ב"י בסעיף י"ב וכ"כ ה' המגיד פט"ו מה' מלוה דין ג' [illegible]

מאירת עינים

עא א הרי זה נוטל בלא שבועה אפי' בנאמנות סתם מיירי שלא כתבו לו שיהא נאמן בלא שבועה וכמ"ש כפרים ובמלוה בשטר שעשאו פשוט דאם צריך שבועה [illegible]

[illegible]

טורי זהב

ס' ע"א סעיף א' בש"ע הרי זה נוטל בלא שבועה טעם הסמ"ע בזה כ"ל דאינו מספיק [illegible]

[illegible]

ב זהא דמהני נאמנות בלא קנין דוקא בשעת הלואה ו אבל לאחר הלואה ולא קנו מיניה (ז) לא משתעבד:

ג זהא דמהני נאמנות כנגד עדים הני מילי כשמעידין בפנינו פרעו (ח) אבל אם העידו בפנינו הודה

ז טור ס"ד בשם הרמ"ה וכ"כ ה"ה בשמו ושכן משמע לשון רבינו התנה המלוה ועיין בח"מ בשם הרב ב"י בסעיף ט"ו בהג"ה
ח לשון הטור בשם תשובת הרי"ף וכ"כ בה"ת בשער כ"ו והתשובה כתובה שם וכ"כ הרמב"ם שם בפ' קנו"כ

תהא נאמן עליו כב"ד או כב"ד של ג' פשיטא דעדיף מיניה דלא מהימנת עליו כבי תרי ואפי' הודאה או פרעון כב"ד לא מהני כל שתבעו בפני ב"ד אחר אפי' לדעת ה"ר ישעיה והרשב"א דלקמן ס"ק ח' והוא סובר בהא פשיטא דמהני גם בזה: (ז) לא משתעבד בנאמנו' סתם מהני בכל ענין כ"כ הב"ח וכן משמע מדברי הרמ"ה שבטור סי' כ"ב וכן משמע לכאורה מ"מ המחבר לעיל סי' פ"ע גם סתם ואם כתוב בו נאמנו' איני נאמן לומר פרעתי ולא חילק משמע דהיינו כמ"ש הבעה"ת והטור שם דא"צ קנין על נאמנות

אלא נגדו ולא נגד שני עדים· אבל הוא קנה דוקא דלפ"ז לא יהנה נאמנות סתם דמאמין הלוה למלוה דהא לעולם יש לו מיגו דנאמנתי ולאה לא נאמר מדיכין שהאמינו נגדו הוי כאלו נאמן נגדו כשני עדים כשיאמר אלא התורה לוה לבגנו במקום עדי' כמו שאמרו היכא דהאמינו הוא כנגד הפקודה וכ"ל דאמני מוק' לקמן מהדי והרי הוא כאלו עדי' לפנינו ומ"מ כ"כ נאמנות סתם דאם עדים עמדו לפנינו לא היה נאמן וק"ל: ו אבל לאחר הלואה כו' ועפ"ר כאן וכס' כ"ב ח"ם

אך מדברי המחבר כאן משמע דאפי' בסתם נאמנות צריך לאחר הלואה קנין וכן משמע בב"י שכתב על דברי הרמ"ה וז"ל כ"כ ה"ה פט"ו מה' מלוה וכתב המרדכי שכן נראה מפרש"י עכ"ל וכה' ה' גם משמע דאפי' בסתם נאמנות הדין כן וכמ"ש לקמן· ועוד שהרי המחבר על כרחך כיון למה שכתב ש"ס פ' שבועת הדיינים (דף מ"ב ע"א) דהוה דה"ל לאתבריה בשעת הלואה כו' ורש"י פי' שם כן גבי סתם נאמנו' ולפ"ז כ"ל דהמחבר בסי' פ"ע שלא חילק היינו משום שגם כתב ואם כתוב בו נאמנות כו' ובשכתוב בו נאמנות אמרי' דמסתמא היה כן בשעת הלואה או שהקנה בקנין וכדלקמן סעיף ט"ו ס"ק ל"ד מ"מ לענין דינא נראה עיקר כמ"ש (וראיית המרדכים מפירש"י יש לדחות דל"ד בקנין ותמהני על הב"ח שכתב שיש ראיה מפרש"י לנאמנות כבי תרי דלא איירי רק ראיה אפי' לסתם נאמנות כמ"ש ע"ש) וכן משמע ממ"ש ר' ירוחם נ"ב ח"ג וז"ל נראה לפי מ"ש רב אלפס בתשו' בשהאמינו כשני עדים צריך קנין כו' ומביאו ב"י ועוד משמע כן יותר למעיין בר' ירוחם עצמו שכתב שם וז"ל התנה עמו שיהא נאמן כל זמן שיאמר שלא פרעו ואפי' בלא קנין ופרעו בינו לבין עצמו חייב ואם פרעו בפני עדים פטור ואם התנה שיהא נאמן עליו כשני עדים אפי' הביא ג' עדים שפרעו חייב לפרעו פעם אחרת כו' ומ"ש אפי' בלא קנין כ"כ התוס' וכמה פוסקים אחרים כו' ונראה לפי מ"ש רב אלפס בתשובה בשהאמינו כשני עדים שצריך קנין ויש חולקין עליו א"צ קנין והלשון עיקר עכ"ל ועוד כלפע"ד דר' ירוחם הוציא כן מדברי הרי"ף פ' זה בורר ומ"ש לפי מ"ש רב אלפס בתשובה ע"ש הוא ובמאמוכת כמ"ש דז"ל הרי"ף ריש פ' ז"ב היכא שקבל עליו קרוב או פסול א' לאחור בו והיכא דקבל עליה קרוב או פסול כבי תרי תוכן לשון דקאמר אפי' קנו מיניה בב"ד מאי הדר ביה דקנין בשבועת הוא דרמיכא אמר ע"פ ב' עדים ארבעותא אחריני אחרי או קבל עליה חד קרוב או פסול כבי תרי וקנו מיניה לא מצי למיהדר ביה דקי"ל אין לאחר קנין כלום ומסתברא כותייהו דהא אפי' קבל עלייהו לבעל דיניה כבי תרי וקנו מיניה א"י לאחור בו כדגרסי' בפ' שבועת הדיינים דהוה דה"ל לאתבריה מהימנת עלי כבי תרי כל אימת דאמר לא פרעתך כו' עכ"ל הרי"ף· וכ"כ בכ"מ בשם וז"ל ההיא דשבועות קאי דאמרי' התם דהוה דה"ל לאתבריה מהימנת לי כבי תרי כו' ונראה דהרי"ף ז"ל מפ' לה בקנין דקי"ל אין אחר קנין כלו' עוד תירצו מן אחרונים ז"ל דהתם כשהתנה עמו כן בשעת הלוא' ומש דבמסיב' קמהנו' גמר ומשעבד נפשיה והוי כקנין עכ"ל ונראה דגם הרי"ף מודה דבשע' הלוא' משתעבד אף בלא קנין לא רק ה"ל דקנין לאחר הלוא' הוא בשעת הלואה בלא קנין וכן פי' במרדכי ריש פ' זה בורר לדברי הרי"ף וז"ל ומה שהבי' הר"ם אלפסי ראיה מפ' שבוע' הדייני' כי היכי דלהתני מעיקר' מהלי' תנאו' לנאמנות כבי תרי ואפי' בלא קנין הכ' מהני' ע"י קנין אפי' בלא"ה וזון כהא שכאן גבי ערב דבשע' מתן מעות משתעבד בלא קנין ולאחר מתן מעו' לא משתעבד אלא בקנין כו' עכ"ל ולענין דינא ע"כ שדעת רא"ש במרדכי פ' שבוע' הדייני' דא"צ קנין וז"ל מהימן לי כבי תרי גם זה פי' רשב"ם בקנין ולא נראה לר"ת דהא מחילת ממון א"צ קנין כו' עכ"ל נראה עיקר כרשב"ם ולא דמי למחילת ממון שמוחל לו מה שבכבר בידו אבל הכא כיון שמעידי' עדי' שפרעו ואעפ"כ צריך לפרעו מחדש הוי כמתחייב ליתן לו ואע"פ שגם דעת הרא"ש כ"פ זה בורר נראה דבכל ענין א"צ קנין ומ"מ נראה עיקר כמ"ש וכן נראה דעת הב"ח בסי' זה ובסי' כ"ב ואע"פ שמ"ש הב"ח שגם הרא"ש מודה שהימני' כבי תרי שלא בשע' הלוא' צריך קנין לא כמ"ש לפע"ד מ"מ לדינ' נראה כן עיקר דאין טעם לומר שיתשעבד לאחר הלואה לפרעו שנית באמירה בעלמא ובפרט שכבר הוכחתי שכן דעת הרי"ף והב"י והרמ"ה ור' ירוחם וכ"כ ה' המגיד פט"ו מה' מלוה וקרוב אפילו לומר שגם הטור לא ישרו בעיניו דברי הרא"ש ולכך אע"פ שבסימן כ"ב הביא ג"כ דברי הרא"ש כתב כאן בסימן זה דברי הרמ"ה בסתם: מיהו בסתם נאמנות נראה עיקר כהרא"ש ונראה שגם הרי"ף מודה לו וכמו שהוכחתי מדברי ר' ירוחם וכן משמע בב"י וטעם הדבר דה"ל קבל פסול כמו ואע"פ שמדברי ה' המגיד נראה דאפי' בסתם נאמנות צריך קנין ונראה שם מדעתו שכן דעת הרמ"ה שהרי ליין בדברי הרמב"ם בסתם נאמנות וע"ז הביא דברי הרמ"ה ואח"כ ליין מקדם דברי הרמב"ם בנאמנות כבי תרי ע"ש ועוד שכתב על דברי הרמ"ה וז"ל ולשון רבינו (הרמב"ם) מורה כן שאמר התנה ולא אמר אחר הלואה כמו שאומר למעלה עכ"ל והרמב"ם אמר לשון התנה גם בנאמנות סתם עיין שם מ"מ נראה בזה עיקר כדעת הרא"ש והפוסקים שהבאתי וכ"פ בעה"ת שער כ"ו ח"ג דא"צ קנין בנאמנות ומשמע דאפילו אחר הלואה מדלא חילק ועוד שכתב דלאו שעבודא קבלתים איתי' דלצריך קנין אלא כמו התנאה הוא שלא יפרענו בלא קבול שטר או שובר ובכל ענין שמה התנאה כמו שכתבנו בשער כ"ה שהקדמנו כו' עכ"ל ובשער כ"ה ח"ב גבי א"ל אל תפרעני אלא בעדים כתב וז"ל ליכא לפלוגי בין בשעת הלואה לשלא בשעת הלואה דהא לאו שעבודא הוא כי היכא דנפלוג בינייהו ולימא בשעת הלואה שעבד נפשיה שלא בשעת הלואה לא שעבד אלא התנאה בעלמא היא ובכל ענין שמה התנאה כו' עכ"ל ואע"פ שמדברי בעה"ת נראה דגם בנאמנות כבי תרי א"צ קנין מ"מ נראה עיקר בזה כמ"ש דהא בנאמנות כבי תרי שעבוד' הוא דהא יש כאן עדים שפרעו ואפ"ה צריך לפרעו שנית ואין לך שעבוד גדול מזה ועוד שכבר הוכחתי שכן דעת רוב הפוסקים וכן דעת הב"ח קדם בסימן זה ובסימן ס"ט סעיף י"א ובסי' כ"ב דבנאמנות כבי תרי צריך קנין לאחר הלואה ובנאמנות סתם א"צ קנין ע"ש: :

(ח) אבל אם העידו כו' כ"ע בדין זה לפי שלע' ה"ר ישעי' דלהודא' כמו פסולים וכן דעת הרז"ה בספר המאו' פ"ב שבוע' הדיינים וגם הרמב"ן בס' המלחמות הודה לו גם בזה וכ"כ הטור בשם הרמב"ן וגם הבעה"ת סוף שער כ"ו מביא דברי הרמב"ן במסקנתו וגם הר"ן פ' שבועת הדיינ' הביא דברי הרז"ה והרמב"ן בסתם משמע דס"ל כותייהו בקא ע"ש וגם הרב המגי' פט"ו מה' מלו' מביא דברי הרז"ה והרמב"ן במסקנ' ומ"ש הטור שדעת הרמב"ם והרא"ש כהר"י מג"ש (כלפע"ד מ"ש הטור וא"א ז"ל כתב כדברי הר"ר יוסף מג"ש קאי אלעיל מ"ש ודוקא כו' אבל הודאה כו' הוא ל' הר"י מג"ש (וכ"כ ר' ירוחם נ"ב ח"ג לאדיו בשם הר"י מג"ש ע"ש) וכן פי' הב"ח רק שמפיים וכן פי' מהרי"ו איסרלש ולא עמדתי על סוף דעתו בזה שהרי מהרש"ל פי' בהיפך דז"ל בד"מ וא"ת הרא"ש ז"ל כתב כדברי הר"י מג"ש נ"ל דא"ת מיך דברי ה"ר יוסף לכאן דלאפשר דקאי ר"י מג"ש מודה לענין הודאה נאמנים וכדברי המחלקים בהא ולכן נראה דלדעת הטור מדלא חילק הרא"ש וכתב סתם כדברי ר"י מג"ש משמע ליה דאין לחלק בין הודאה להלוא' עכ"ל ומ"מ דברי מהרש"ל לא בהירין כלל מכמ' טעמי' למעיין בטור וגם קושטמיטתיה דברי ר' ירוחם הנ"ל וגם קושטמיטתיה קצור פסקי הרא"ש פרק שבוע' הדייני' סי' כ' דכתב שם להדיא דדוקא בפרעון אבל בהודאה נאמנים ע"ש ואזה נראה שיש טעות בספרי הרא"ש שלפנינו שהרי אין דרך של רבינו בעל הטור (בעל קצור פסקי הרא"ש) להוסיף שום דבר מה שלא נזכר בהרא"ש וכ"כ בביאורי מהרא"ש על הסמ"ג (דף ס"ז ע"ד) דיש חילוק בין מעידים שהודה לאו נאמנים וחילוק זה הוא בהדיא בהרא"ש פרק שבועת הדייני' בשם ר"י עכ"ל הרי שהיה כתוב כן בהרא"ש) אף שגם הבעה"ת וה' המגיד כתבו לדעת הרמב"ם וגם מהרא"ש בביאוריו כתב כן לדעת הסמ"ג שלשונו כלשון הרמב"ם מ"מ כלפע"ד דלא מוכח מידי מדבריהם דז"ל זה שהאמין למלוה כב' עדים מה תהיה תקנתו כשיפרע יקרע השטר או יעשה זה המלוה על עצמו שבטל כל שטר שיש לו על פלוני או יעיד על עצמו שלא בפני הלוה שקבל

כל

טורי זהב

בסמוך ודוקא להוכא עדים בו למנו מבטל נאמנות דבאמי הכא שיש נאמנות מפורש כשני עדים אמרינן דהוי כב' עדים דלא להני מגו כמו בכל מגו במקום עדים·

סעיף ב' הא דמהני נאמנות כ"ל פשוט דאין חילוק בין נאמנות סתם לנאמנות מפורש כשני עדים דבכל גווני אין משתעבד אחר הלואה וכן משמע מבואר למעיין בבה"ת שער י"ג ושער כ"ו דבשעת הלואה קאי וכן משמע גם בב"י:

סעיף ה'

מ"ם כזה לעשות הרמ"ם שהביאו העור בסי' כ"ב ס"ד: ז שלא פסלם
אלא לפרעון כו' לכל לם גילה דעתו בדברי בחמות שהחיטו נס
לזה ובכוונת כזה ודלי מהימן לסבל והכלל כל בלבי שבחמון קיים
ודוקא בשר שהוא בולדי כל' התפלי לסבל בלבר האסופן בו לחרוץ
המע"ם: ח דלין הבחמות
אלא למה שהחמיטו וכ"כ רשב"ם
בי"לף כ"ו ע"ש על שער בקדון
שבתו שהחמיטו בעיר' המעו'
הכוכרים בחמות שלימה כשני
עדים דלו לחריכן כיון שבקש
בל' בעיר' המעות לא החמיטו אלא
אלא ישעון לחמה היה דבריהו
לו ריבו' לבל פרעתי יכול לטעון
א"נ וכ"כ רשב"ם בסי' תקנ"ל
ש"ם כתב כשר שהחמ
בחמן בכל עניבו' רשב"ג כ"כ הדין
בסי"ל ד"מ כ"ו: ט והחמין
לנותן עליו ועל יוחזיו בשלמת
הרמ"ם ונם בתשוב' כתב שם שלא
החמיטו ע"ו סתם אלא לפ
יהו' המקבל יוכל לישבע שבועת
השומרין כ"ל דם"ל לשולח
דהמעשה כך היה ושם"ה לם
החמיטו סתם אלא לירע שפסד:
י והבית מהן ביד לחר כו'
שם בתשובת הרמ"ם ובטור כתב
דמיירי שהניח עוד מהן רק אלא
הו' בעין כ"ש על שער שור ושפק
דלישנו בחמן ביקח המהן שהוא
בעין עד שיעור שור רק שעל
השע"ח יקח ג"כ אלא אלא מהנו ע"ש:
יא מכתב ירו של מלוה על שטר של נאמנות ותו ליכא למיחש למידי:
יב מ הרי שפרעו ונתן המלוה שלא נפרע ופרעו פעם שני מפני התנאי הרי הלוה חוז' ותובע את המלוה ברין ואמר לו כך וכך אתה חייב לי מפני שפרעתיך שני פעמים אם הודה ישלם ואם כפר ישבע שבועת היסת על כך שלא פרעו אלא פעם אחת:
הגה (יב) ולפילו פרעו תקלה בעדים מלאר שהחמיטו
נגד עדים (יג) אין לו עליו אלא שבועת היסת
(פור בשם הרמ"ם ורבי' בן מינג וכ"י):

° ולשיכך

כל שור שיש לו אלא פלוני עבל ולחדרבה מלכתב לו ויעיד על עלמו ש"ם בשם
כו' משמע דהייבו שמעיד על עלמו בפני בית דין בשער זה לו שור בה"ת
זה בעל (וכזה כ"ע מוריס וכ"ם ס"ר ויעיש בעור לבהודה בפני לכ"ע דמקיל'
כ"ה הוי הוללה) ולין להקשות דלי לחלקי כתב לו ויעיד על עלמו מילתא
הלל"ל לו יפרע בפני ב"ד משום לחריהי היל
דבל לומר לפילו היכא שכבר מכתב לו ויעיד על עלמו שהוא בשר
פרע לו ויוסיף שלח"כ יוכיל בשלמה
שעדו בשלמות יעיד על עלמו והכילו העור
כן הייבו בפני ב"ד אבל בפני בש"ד לחריהי
עדים לא מהני ולם לילף דם"ל לחמיטו
להרמב"ם דמהני לא הוי ליה המקבל לבותן
לכתוב דין זה ברמו ובתקנת לשלח בחוקם
הענין רק הוי לי' לבתו' מעיקרל שילרע כו'
נוף הדין דבהודלה בלחמיט דבר המעבבו
ולח"ב ה"ל לכתוב דוהו תקנת מלינבע
הענין לשלח בלילה בח"ם וב"כ שבועת
הרשב"ם בתשובה סימן תקנ"ב הזותפים
דלפילו בסודלה לין בלחמיט ובמו שביאר
בשהודה בפני בית דין אבל בל אם בתשובה
שלח החמיטו שדים ולמרו שבפיהם פרע לו לנותן שלח
שהודה בפניהם בלחן שבן בשיעור
החמיטו עליו בשני עדים ובן המקבל שעבוד
הסבויהו דבותיהו ובן מקובל לפי שאל ולח יוכל
בידי ובן לחו בוהנין עב"ל ובן לישבע ולח
בלילה דעת מהבאר"ם סימן ל"ג בשיעור
ובן בלפע"ד עיקר: (ט) טעמת בדי
שלח פסלם שלח לפרעון כו' אבל ובעודו חי
לם גילה בדעתו בדברי בחמותו דלה המקבל
שהחמיטו גם בזה ולכילוף בזה להמזיר לו
ודלי מהימן לסבל והכלל בל המתן
תלוי שבמתן קיים ודוקא דבר בשעות
הכתוב עליו בשני עדים ובן המקבל שעבוד
הסבויהו דבותיהו ובן מקובל לפי שאל ולח יוכל
בידי ובן לחו בוהנין עב"ל ובן לישבע ולח
בלילה דעת מהבאר"ם סימן ל"ג בשיעור
ובן בלפע"ד עיקר: (ט) טעמת בדי
שלח פסלם שלח לפרעון כו' אבל ובעודו חי
לם גילה בדעתו בדברי בחמותו דלה המקבל
שהחמיטו גם בזה ולכילוף בזה להמזיר לו
ודלי מהימן לסבל והכלל בל המתן
תלוי שבמתן קיים ודוקא דבר בשעות

אהוה בודלי בלשון התלוי לבל בדבר המסופק בו לחרוץ המע"ם
לל מהני לבל כ"ו מהני ודוק בבל בשהוא שבכותו בך
וכך
וכן מצאתי להריח בכעת"ן ובשור ע"ש: (יא) דלין הבחמות שלח למה שהחמיטו כו' וכ"כ הרשב"ל בתשו' סימן
(כ"ל שלח ב') על שטר פקדון שבתוב בו שהחמיטו בעיקר המעות שלימה כשני עדים לחחמיטן כיון דפקש בעיקר
המעות לל החמיטו לו רבית לבל שלח ישעון למה היה לברין לו רבית לבל פרעתי בחמן וכ"כ הרשב"ל בסימן תקנ"ל בפש כתב בשר
שתהל בחמן בבל עניבו שטר זה בדרך שרגילים לבתוב בותבי שטרות לין הבחמות שלח בעניין השטר ממש בגון שזה לומר מבה
שבתוב בחן בתיבו לך וזה לומר לל קבלתי עדיין לו בשעון שטר למבה היה וזה לומר לל היה וכל בוונת בזה שיהל בחמן לומר
ממחוקו ופסק לל בפרעתי לייבו בחמן שלין זה מעבייבו השטר שלל"ב בתב לו מבורש עב"ל וב"כ הרייב ס"ם תל"ל וב"כ בתשו' מהר"ל ן' סיים סימן
מ"ם וע"ם בחריבות · ועיין בתשו' מהר"ל ן' לב ספר ל' בלבי י"ט סי"ב בתב דלפ"ם ל"ל בהחמות לל חלי לטעב' מחילה לו
בדוחק לי זמן ע"ם וב"ב הטור והר"ב בלחמן סימן ס"ב סי"ל וע"ם ועוד בשתפק מהר"י ן' לב שם בבתוב בשטר מבולד בבל חזוקי
מופר ובבל תוקף שלחוי היה לומר שהוא בלבל מיבו הטעמות לחבה ובבית פרעון ומחילה בייבו לו לחלי"ב מה תוקף דבר
בחבה לו בו' וע"ש: (יב) ולפי' פרעו תקלה בעדים בו' לריך לבאם לו שהוא לשון להרמ"ם ובמ"ש לשון סעיף ל' סי"ב ג' ע"ש
לבב ב"ל מיהו בייבו דוקא בשטרי בייבו לבל שם שהוא לשון להרמ"ם ובמ"ש לשון סעיף ל' סי"ב ג' ע"ש
(יג) אין לו עליו אלא שבועת היסת לפי' ובקיבל עב"ל מהל דתנן שם שהוא בבל ובמ"ש בעל ל' מעיד' שהיל פרוש לל תפרע אלא
בשבוע' ובן"ם מביל רבן שבוע' זו מהלבבן בדי להפיס דעתו בל ב"ל ב"ל ספק לו פקה הוא שויתי לה לידי ב"ד ומסיק דייבה לה
בתובת' בלפי מהר' קלל ובהלל בתרת ומוקים לם להבי קלתי במלוה לחלת ב"ש ובתן לה פרעון מ"מ יתבע' לבו ובסמ"ע
פרעון הרלשון ויחזר לה מלוה הן לחלף שהרי בפרע' בתובתך שנית בו' והבל בתי דבותה שלחר שפרעו שנית מלים לה להבי קלתי
במלוה ושם תבפור הרייט עדים ויחזר מלוה הן לחלף שהרי בפרע' תובך שנית ואע"פ שנתן לו מחילה בשם פרעון מ"מ לשפרע בעשית דהמעשה בך
מלוה לחלף בלתי בתוב' ובה רלייה בדוחה לדברי רבינו הלי ואפ"ה לומר דהר"י מב"ם ודעתיה ס"ל דהבל שהחמיטו בבי תרי שם היה ובה"ה
בן פרעון הרלשון שנתן לו בשני עדי' ס"ל בלבו בתן לו מחילה לו ובסבר' רלבי"ה בתרבבי פ' הדיוטים שע"ג דלל"ב לל חמרה
שלח לשעין זה שלח בעי קבון מ"מ הר"י מב"ם תופס בסברת זו שלם לשעין שלח יובל לחלוב ולומר מלוה הן לחלף דבבר מחל בתם שלח
לו מה שנתן לו בין שהחמיטו בבי תרי שב"ל והתירון לל בהירל בשע"ד דרבי"ה לל קלמר שלח דהוי מחילה ולל בעי קבון לבל היקל לירע הספל
בלמר שנתן לו מחילה לבילו יבבר שברא לו ב' בעמים ועוד דהל הטור בתב לבמן בעיף ו' דלין הבחמות מועיל שלח לבחריס בתם שלח החמיטו לבוול (ומבמע דלבי' בבחמות בבי תרי דיבל הבי) ושם לילף דמתבה הוא לשם יבריס בתם · לבל בפע"ד בשטר
מעיקרל לין"ם בפי מ"ם בעיל ס"ק ג' וי"ב דהייבו דוק בשטרלי שם בן ל"ד בלבל דהבל בין שהחמיטו בב' עדים ס"ל לל יתקייב שהחמיטו
המלוה שלח בשיהחזיר העדים שברע לו בפירוש על מוב זה שהתנה דלי"ב הבי הוא שטון בשטרלי ובאמן הוא בבל דלהל"ם בעיקר מעות
בין שהחמיטו בב' עדים שברע לו בפירוש על מוב זה בשיהחזיר העדים שברעו בפירוש על מוב זה שהתנה הבי ליתמיטה בבי תרי להבתיבם על לו שטר שבתב
בפרעון זה ובפרעון שם לפרעון זה ול"ל בתלו שם מבקרים שלח בבלו על פרעון זה ושם בן יבול לטעון בשטרלי· בן בלפע"ד (בבל
בין לתרץ דשמני הבל בין שהחמיטו דבל לי שתם שלח החמיטו לטעון ב"ד בין בבבר שהחמיטו לטעון תשלומין דבי ניחל שתרו שלח מבי
שלין בבל
מבואר בחמות בין דשהביל שהוא פרעון הבל בחי לל מבו לחבויהו ב"ד בין דבבר שהחמיטו דבותת פרעון יהיב לה ודוק): עניני שטר זה
יהיו בחמנים שבתן לו בפירוש שהבתן לו מתבה בתן לו בלך שהו טעבה בין בטרלי דבל הרשב"א בת'
לחמת דשמר לשל פרעון בבל לטעון ולל לשתבה דבבי לשלח שהחמיטו שבתן לו לפרעון זה בתשובות סי'
פועיל לטעבת פרעון שלח שלח יבול לומר שטר לחבה הוא ובבילו הבית יוסף שבל"ד ובב"ה ל שם ומשון הרשב"ם שם בם' הזוכר בתקל"ל ובי'
ובתב ה"ה זה דעת רבינו ז"ל וכן עיקר דלי לל לפובי מטרלת לחה לי ° עוד בשם בת"ת מדברי הרשב"ם

טורי זהב

סעיף ה' קלה וחמורה וגלגול לעולם כתב בסמ"ע לתיבת לעולם ל"ל דשלחמנוה לב' עדים ולעינן שפעור שלח שבועה קלה וחמורה
וגלגול ומיבור וכתבו ג"כ דלפילו לחר הפרעון יהיה פעור ושב"ה לל בזכור העור תיבת לעולם
ובפה לי לשם כן לף תיבת קלה וחמורה לין כו' לריך דשלחר שבבר כתוב בו בלחמות לפי' פתם בפשר מגלגול שבועה וכמ"ש ל"ם זה לפי' בחלוה
ל"ב שלח בלע"ד דשלפי תיבת לעולם הוא העיבור דייבור דשלח בשבועה קלה ובמורה לין ממנו מובבים שלח שהוא מיבלח ל"ל שבתבו מבוס ב"ד עועיו

ג שור פט"ו וצב"כ רב הלכי גאון בתשובה והתשובה כתובה בבה"מ סי' שער כ"ו ופפרים סי' מצוה צלך החמיר לגזלו ויש לו גזל לין עליו קרס פתח וכ"כ הלשם בתשובה

רין לפרעון לכל כשטוען פטרתי לא יהיו כחמים להכחישו לף כתב אוילתו שכתבם לפרעון רק כשלחרו שכתבם לו לפרעון זה ולגבי פרעון זה לא פסליהכון כ"ל ברור ודוק:

עוד כתב הב"ח ז"ל והר"ן הוכיח כן דלא"כ הפוכו מעשית למה לי ומביאו כ"י (וכ"כ ה"ה פט"ו) ולי נראה דג"מ שוכף היכא דלקיחת לצד עדיות וכיוצו' ולצד זכורית וכדרב כחמן בפ' ב' דייני גזירות ויתבאר לקמן סי' ס"ה עכ"ל ונס זה לא נ"מ לפי מ"ש היכיו כשטוען פטרתי ק"כ לי תיפוק להעדים כחמנים היינו ע"כ שכחמנים שכרעו על פוב זה ול"כ הפוכי מעשית' ל"ל דע"כ לא קלקלתי בפ' ב' דייני גזירות ולקמן סימן ס"ה ג"מ היכא דלקיחת לצד עדיות וביוצו' ולצד זיכורית לא כאזה קייב לזה וזה קייב לכאן לזה פרע לזה ק"כ לחיבו קייב לו דם"ם יתברר שפרע וק"כ כי כיון דלקיחת לצלף לו מכח הכחמנות ולף"כ יקזור ויוליף ממנו מחמת מה שכרע לו בפני העדים דהוי פרעון ק"כ הפוכי מעשית ל"ל ולא כ"מ שלדי כלל ודוק: (יד) וגלגול כו' לכאורה

יב ולפיכך אפ"פ כתב לו בנאמנות שיהא נאמן בלא שום שבועה קלרא וחמורא (יד) וגלגול (טו) לעולם לא בתחילת הפרעון ולא בסוף הפרעון:

הגה שער שכתב כו כחמנות כל זמן שלף כתוב עליו תברף לף עליו על הפער ממש קלמר לצלף על הקוב קלמר ולפיכך נכתב בחקום לחר (מהרי"ק שורש פ"ו) לצלף שם כן פירש בהדיא לשו נרין לקיומיב תשובה (רש"ן) יג ומכו לכיון עדים שפרעו (טו) מכאן לחוי כלל לחר לצלף שכפני פלוני ופלוני ופרעו לפני עדים לחרים (שם) וכמו שנתבאר לעיל סימן ע' סעיף ד:

יג אין הנאמנות מועיל יד (יז) שלא להחרים חרם סחם טן (יח) אפילו אם פירשו בפירוש:

הגה

יד שלף להחרים חרם סחם כיון דליכו מחרים ומקבל לכוכח לף מכי המלוה לעכב עלהחרים:

טן לפילו שם פירשו בכתב איזהו נחין בלף חרם ד"מ לף היחיכים שיגזול לוחו ולם לף כוכח עוד שם

הגה

גזל לף עליו קלי הקללה וכ"כ בשור

וכך כת"ם בשחוך סעיף ע' פ"ק כ"ל ע"ש: יב ולפיכך שם לף כתב כו' "עד ונלגול לעולם עפ"י שם כתבתי והוכחתי לשף שם לף כתב תיבת "לעולם כמי הוא דיוק הכי ממלהמוהו כשכי עדים ממילף ידעינן שבשור בלף שבועה קלה ושמורה ונלגול וכולפי כוונתו היה בחם שקול וכתבו דלפני לחתר פרעון יהיה פטור מכל וכל ומ"ב לף הזכיר הטור תיבת "לעולם כמי הוא דיוק לשון פטרתי ע"ש עוד מזה: יב ולם הכיוק עדים שפרעו מהני והייבו דוק כשתם כחמנות ולף כהמנוהו כבי תרי • לבל מ"ם לפני זם ולפני מהני כמ"ש ס"ק י"ב בתב ג"כ להדיק דלף לחתר לף כדין הלשון דלף בפני פ' ופלוני ופ"ל דגם הר"ב ה"ק מהני ופשור הלוה לשוי כלילו לחתר לף תפרעני לעיל סימן ע' ס"ד דגכי ה"ל לף תפרעני לף כפני פלוני ופלוני נופיס לכרי הרב בל"ע ולפשר לשיכו בחי לחתר פשרתי בלל לגיר' הרשב"ם והמחבר והר"ב ע"ש):

(יז) שלף להחרים חרם סחם • כיון לשיכו מחרים ומקבל לכוכח לף מכי המלוה לעכב עלהחרים עפ"י מ"ע ונרחה להיינו דוקל כשפרעו בפירוש מקבלת חרם לכל לם פשרו משבועה יכול לכופו לקבל חרם בבית דין לף פשרו לף מן החשור ולף מן הקל ולל לפשרו מן השבועה לכדר בכלל לף על נב דכדר קל משבועה משום דכדר הוא בפל' לשון שבועה • ה"ב שאין דרך להזיר בבית דין משל"כ בק"ת בלפע"ד: יח) לפילו לם פירשו בפירוש • שכתב בשער שלף לחיל לפילו חרם ימיכו מועיל שלף להחיכו

טורי זהב

וכלשון המחבר לת הבית דף ס"ט דכתבי דקלין כו' ולע"ג דכי' כמי קנה לפ"ה שופרלי דשער'הוש ובגרמב"ם כת'משום כ"ד טוענין ובתשוב' דשב"ם סי' ק' כ' יליף מהיהיו נמלף לשף מהני ויתבר בשון בשער כלשפער שכתבו משום יפני שער ע"כ לין כלן קוכתה משום יתור לשון דק מחמת לשון לעולם ובמ"ם בסה"ת שער כ"ו ושער ו"ל סי' ב' וכמ"ש המחבר גם בסוף תוכת לעולם ולקיחי כשער ק' שהגיה רב המוכהן גם בסוף תוכת לעולם ומ"ש גלע"ד:

דגם בלחמות מעורם לזיכו מועיל לכלל רלה ובפרישה כתבתי פירוש לדעת השור דהיכו דוקא כגון שיאמר לא יהיה רלאו על הגזלן כרי ע"ש ונם כתבתי שם למה השמיטו בעל הש"ע :

טז כלר בכלל וה"ה לוקבת שבועה בכלל וכלמקין לזלן שיולין בין שבועה לכלר וכ"כ שם וכלל"מ : יז לא לימלל כלל מלן דגזליה הטעם דלא לגזלן לאוד קלי הקלה לא נם לומי שנתבו לו הגזילה והיל בעיל בילו לא קנל כי לם כילוף עם שנוי רשות שלחיו ונם לאמר ילא "מכלר לחלל"כ לא יהיב הגזלן הגזילה שילאר שליה תיקון בחזק להלם"א גזלה מתלם ועש"ב עוד מזה בפרישה : יח לין פותבין פתק כו' ל"ל השור בשם רב הלי גאון לין לזו דינלין לילן רשות לכל מי שילא ולאמ' כתבו לי פתק' ללעות' ותנו לי רשות להחרי' בלבור שלא לך תנו לומרי' לו לם לתה תובב שלם ילוב הרי דין כיכיסם ולם לאו מבור אתה בכילך דין על נוזלך וקבל אותו בהליבך עכ"ל . ול"ל זה משמע לי דיין הספק לין יכול להכיח לב"ד רבים הנמצים ולהטיל פרס פתם עליהם כ"ל כשיש לו תביעה ולילות על מוכיהו לכל מבכי הב"י בללה להיות לפניו גירש' לפרס ועל פיהם כתב לשם חוזר קלת בכי שלם שם גזלן יכול להחזיק כולם לב"ד ולהשוע לפניהם, פרס פתם וכ"כ בע"ם ועש"ב : יט ולפי שיטת כי הוא ג"כ לשון השור ולשון ולפי כוי"ו יתפרש בלשון ולפי כלל"ת ובשור מביה בתב ע"ז שכל פרס לב"ד גוזלין אותו ש"ב לבעל דין לעבות לתן ולף לם יהיה בפלוגות ים לפרס על עליו עכ"ל . ולף לכתב השור והמחבר בפי' פ"ב וכ"כ דיעבד התביעו לתן היינו כשהוא שם והוא מצניעו בב"ד ועש"ב שם עוד מזה : כ לפותבין לכל שלם פרס גם השור והמחבר כ"כ שם וכלו שלא יפחדו לבריהן ול"ל כתבו השור והמחבר דדוקא לזיתומים כותבי' פתק' לבעות' כי"ל דמ"ש בפי' ו"ו הוא דוקא בשטרן ולומר יש לי עדי' בולפי ולילו יודע בילו מי הן וכ"ש שם בהדי' ולתן לילי' בלבל טוענין ולילו לין שכן לף ש"ל לשו"ש בלתו' ה"ל ש"ל מולקין ע"ז ועל"ל פי' כ"ל ס"כ :

כא לפיז זה כ"י ל"ל כיון לל"מ מולקין ע"ז ועל"ל פי' כ"ל ס"כ : לפיז עם הלוה דעבות פטרלי נילבו לף מהבי הלוה והמחבר בס"ם כ"ל והבי מהבו המעות בפבי עדים וכ"ש השור והמחבר בס"ם כ"ל והבי בת"י כעדים דמי ושם בתבו' ובשור בת' לף"כ הלמילבו בפבי עדים ולם לכתב השור והמחבר, בס"ד דהמדקדקין עוסין שובר מכ"י ומבבי לפני בשלמילבו בפבים וכ"ש שם בתב לזיבי לבת' בשוב בהבי לעל"ע שבילבו על הלוה על פלוני שלדי פלוני לקבל לך וכך משמ"כ בלבל לף לבל בכתב בבת"י שעל סוב פלוני לקבל עפ"י ודו"ק :

כב ונילף מתבת יד לחר כו' בלבים שהוא משעם שבתב השור והמחבר לעיל סי' מ"ת בשם הרמב"ם בדין הדומה לזה ל"ל וכן הודו לכותי שלפני' השטר יוכל מיד לחר והלוה טען ממנו בפל לחר שפרעתיו לפי' שהוא בתוך הזמן כשבא היתה ונפטר שכיון שלין השטר ביד הלוה לין כלן תוקה עכ"ל : כג כתב פרעון הלוה ליבבע היתה ולם לף יחזירו השטר למלוה בלף שבועה ולם זה לומר יבבע זה וזה לומר יבבע זה שהתפרו ביניהם לו יקף מוכת עד שובות בלף"ו, כן מתבאר בתש"ו הרמ"ם שם . ולפי זה לפוסקים דלפילו שבועה לפיז להחזיר השטר בשם לחד מהן לף כ"מ בדין זה וכן משמע בתש' הרמ"ם שם שכתב לחר זה ול"ל לכך כתרכתי לבתר היולך הדין בין המלוה לבלה לפי שרלינו מבפני שבתבו שלפני' שניהם חוזרים לף יכילנו מתחת ידו לף קרוב לזייבי' לקבוצת וזה לו יכיו לף יזייבי' לקבוצת לף בשטר דהוה ע"ב בכפילה כו' עכ"ל ולפי קבת תיתת על המחבר דלעיל סיימן ס"ם סעיף ג' כתב ג"כ מבבת הי"מ דלפי' לזמר דלשוטינן דמ"מ לפי' לפילו דלפי' יש כו בלחמות לף יקזיר לף לזה ולף לזה מי שחלקו בשוב ול"כ הי"מ שם דמ"ל דזה דמי לחלקו בשוב בשטר דלין לחלק שין יש כו בלחמות לו לף ועש"ב : (כח) קיבבי היובשים להקזיר כו' לפילו הוא לף תוך זמנו כן הוא בתשו' הרמ"ם

יש לומר דלפי' כת בהולקה לבתור בלחמות ע"כ כתב דלפיכו מועיל בנד עדים לף ק"כ הי' בבי תרי ובהולקה לפי' מבתמת בקרע עדים ולין בת בשום בלחמות לבתור בהולקה וכ"כ מוה"ל ולף בכמ"ש שכתב מכח זה לחלק כין כת"י זה לבת"י דסעיף ד' בפילוף דקוק :

טורי זהב

סעיף ט' הדין עם הלוה לף מהבי פטרלי נגד עדים ה"כ נגד כת"י והטור בשם הרמ"ם הי' לכ"ל בלחמיהו עליו בבי' עדים ולף כתבתין בזה דשו לחמיהו כב' עדים לפיו מועיל כת"י דולקי מועיל כמשמע הי' זה בעיי' ל' לף להרמ"ם בתבתין בזה להרמיה

ר תשובות הרמ"ם כלל ע"ח סי' ת' ובתשובה בטור לקמן רים סי' קי וכ"כ המחבר שם טור בשם תשוב' לרבי קלונימוס והיה כתובה בשם ת"ח מטולס ג"ר קלונימוס אומרים שם מצוה לתמרי לכי היומנות מצוה לכל בעל בחוקת בעל בחזקת בחזקת קיימי בחזקתן אלא השתא דהוקון כפרן שיתרע ליה בחזקת בתשובה מהכנות הבניין דהוקון בטור ובשם הרמ"ם שם ובלח"מ פ"ה מהלוה ובתשובה סי' קמ"ג מדוקדק ודו"ק וכרלה דה"ה שם שוטן שפרע ליורש לחר שבח בכתו דלוקון גוכה בלח שבועה ויורש לריך לישבע וכמ"ש הסמ"ע ס"ק נ"ב נבי כשהחזיק את המלוה ויוכיחו דו"ק :

(ל) כפרן בדבר לחר כו' כתב הסמ"ע דיש לנרום בדבר לחר כרי"ח ור"ל דלפי"ז לח הוקון כפרן בזה הטער בשום דבר כ"ח בדבר לחר שיהו כולו לחת כשבועה וכן מוכח לקמן סימן ע"ש בעיף ה' עכ"ל ובע"ח כתבו' ע"ש בלח מוכח מידי שיהו בלח"ה הוח דוקא שהוקון כפרן בלחר בדבר לחר ולם"ה הוח דוקא בכפרן בבית דין קודם הנחזקות כל מילי דכ"ד קלח לית ליה וספר וקבל כ"כ בם נדולי תרומה דף קי"ט ע"ב ובע"ב :

(לא) בשל הנחזקות . ולה בעשה כעיקר בשל הנחזקות כל מילי דכ"ד קלח לית ליה וספר וקבל כ"כ בם נדולי תרומה דף קי"ט ע"ב ובע"ב :

(לב) העדים נחזקים לומר שלח קבו על הנחזקות וכשטר כתב וקבוץ מיוחס על כל מה דכתוב ומפורש לעיל וכטור כתב טעם הדין זה משום דלין כאן תנוך ותוזר ותנוך דלוכל לומר מילי דשטרי ותוזר וכו' משום דלין כאן תנוך ותוזר ותנוך דלוכל לומר מילי דשטרי וכדוקמי בחזקת העדים לומר ע"ז ותתמו ועי"ז לח תתמו עכ"ל ולזה מדכרי בעה"ת שער כ"ו ב"ק לעיל סימן כ"ט :

כן כיון שלוכו מנכח פשוט כו' דלפ"ז היה מנכח פשוט נוכלי לח לשופרל לשטר לחוד כשמשם המנכח לכתוב כן לחל משום דנלשת מלמינם וח"ו והכר כשנלפי לעיל

(לג) כיון שלוכו מנכח פשוט וה"ה בשלר מקומות שכשנכ יוסף ה"ה בשלר מקומות שכשנכ יוסף כן שמעון וכתוב בשטר כהן מלינן לסמוך על כל השטרות והכעיה"ת מוכיח שלין מנכח פשוט לכתוב כן בכל השטרות רק שנקטן כתוב כן וכ"כ כתב נ"כ כלן בע"ב כריס דכרי ומנכח המקום שהרכם כותבי' כלומר כו' לכל בחזקת ק"ל על תירון זה שהרי בכעה"ת ונשטר כתוב להדיח שרגילו'המופרי' לכתוב כן בכל השטרו' וכן הקשה גם גדולי תרומה גם התירון הנזכר שכתב יוסף וה"ה לשוטו ק"ו הרמ"ם מיוכי בשלין כלן העדים שיעידו שלח כתבו בלשון הלוה עד כלן לשוטו לח מהוור למע"ד דהח מלתלי הרמ"ם שיאמר שחתחתת דעתו שיכתבו כפי המנכח שם כן לפיכך העדים לפנינו ומעידי' שלח נתה כלום ויכולים לכתוב בו בחזקת דחתחתת היה כוונתו כפי הנכתב וכן הקשה עליו גם גדולי תרומה ובלח"ב כתב כלן בע"ב ריך התירון הרלשון ושוב בו מהנחי' וגם גדולי תרומה שם תירון דהנעה"ת והרמ"ם תרוייהו מיירי כשנתנו לכתוב כן בכל השטרות שלח שיש קיולן בין שהעדים לומרים שהעיקר הקנין לח היה שלח על תחלת השטר ושלר שניכים ולח נתכוונו לשעות שלח בחזקות שלח כשעשה קנין בשלמ"ח מפני שרלו וכן כשלר שטרות ובין שהעדים לומרים שכתכוונו על החזקות לחובלת החלוה שלח מוכיל לפיולי כתכוונו שלח בפיולי הלוה עכ"ל ובדכריו נרוכים תקון ומה נכך שלומרים שכתכוונו כמעשה קנין בשלמ"ח וכ"ל דמיירי שלומרים גם בשלר שטרות לין כותבין רק לשופרל דשטרל ולח לתובלת המלוה וכן תירון בנדק הבית וכ"ל דהנעה"ת שכתב מנהג המקום שכותבין בחזקות בלח המלכת הנעלים לשופרל דשטרל ה"ם שמנהג המקום שלין כותבין בחזקות שלח לשופר' דשטרל ולח

(כט) ע"ם שיש בשטר

טורי זהב

בעיף ל"ד כיאם מפני שהוח הכ"ד שקשה מפ' ס"ל בשם שמנהג לכתוב הוח כפי שכתב בפי' ותי' דהכח לין מנהג פשוט לכתוב בכל השטר כן וק"ל שהרי כתב הטור כמו שרגילין לכתוב בכל השטרות וכלע"ד דכאן מיירי שלעניין בחזקות בפי' דוקא שלח שהר הנרים היה כותבין מעניין לשופרל דשטרל ה"ם שמנהג המקום שלין כותבין בחזקות שלח לשופר' דשטרל ולח

בעיף ט"ו

כח ובענין הנאמנות מאי דכתיב ומפורש לעיל מפורש ואחר כך אמרו לא אמר לנו מעולם נאמנות זה או בטעות כתבנוהו אינם נאמנים דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ג לכך מנהג טוב לכתוב בשטרות קנין על הנאמנות מפורש ושוב אין לפקפק:

טו ד במקום שנהגו שלא לכתוב נאמנות אלא בצווי הלוה **כט** (לד) כשמצוה הלוה מועיל אפילו בלא קנין:

הגה (לה) ונראה לי דוקא שאמר כן בשעת הלואה (לו) כמו שנתבאר בסימן זה סעיף ב' ה:

יז ו שטר שיש בו נאמנות וכתוב בו זמן קבוע לפרעון **ל** (לז) אע"פ שעבר הזמן עדיין הנאמנות קיים:

יח ז במה דברים אמורים דמהני נאמנות סתם לפטרו משבועה בעוד שהלוה חי ובא לגבות ממנו אבל אם מת **לא** ובא לגבות מיורשיו לא מהני **לב** (לח) ח אא"כ פירש (לט) שפוטרו ממנו ומיורשיו

לעיל סי' ס"א בטור ובדברי המחבר שם ס"ה דכל המקבל קנין סתם אדעתא דמנהג מקבל קנין וכותבין כל דבר שנהגו לכתוב אפילו שלא קבלו עליו הלוה בפירוש ומ"מ כשאינו פשוט אף שהרבה היו כותבין כן ועד"ר ופרישה מ"ש עוד בזה: **כח** ובענין הנאמנות מפורש ודלא כתב בקיצור ואם כתב בו בפירוש שקנו מידו גם על הנאמנות נראה דר"ל שכתב בהשטר בלשון זה וקנינא על כל מה דכתיב לעיל ובענין הנאמנות מפורש ופירושו הוא מ"ש לעיל בשטר נאמנות לא מעצמינו כתבנו אלא מפורש היה בין המלוה והלוה לפנינו בשעה שבאו לפנינו (והשתא א"ש דל"ת למה הצריכו שיכתוב שהקנין היה מפורש גם אהנאמנות כיון שהנאמנות א"צ קנין כמ"ש בסעי' שאחר זה) ומכ"ש כשכותבין שהקנין היה מפורש מהלוה למלוה גם אהנאמנות ועפ"ר וק"ל: **כט** כשמצוה הלוה כו' נראה דהיינו ר"ל דצריך להיות ידוע לב"ד שהלוה כן להעדים אלא ה"ה כשבא אותו מקום לפניהן שטר כתוב בו נאמנות אמרינן מסתמא ציוה לכתוב ולחתום כן דאל"כ לא הי' הסופר כותבו ולא העדים חותמין אותו כיון שהוא מקום שאין כותבין לכתוב כן בלא ציווי הלוה ומשום דכאן לא בא אלא לאמדינו דהנאמנות מהני בלא קנין ואין רגילין לכתוב קנין מפורש בנאמנות אלא משום שלא יאמרו העדים לא כתבנו בציווי הלוה אלא ע"פ המנהג מ"ה כתב דבמקום שאין רגילין לכתוב ואז ליכא חששא זו אזי כשיש בו נאמנות ע"פ ציווי הכל מהני הנאמנות בלא קנין וק"ל ועפ"ר · ומ"ש מור"ם ע"ז וז"ל נראה לי דאמר כן בשעת הלואה כו' לא אתי אלא לאפוקי היכא דידוע דלא אמר כן בשעת הלואה דלא מהני וק"ל: **ל** אע"פ שעבר הזמן בפריש' כתבתי דר"ל אפילו זמן רב שעבר הזמן ומטעם דא"כ שטרך בידי מאי בעי דאל"כ פשיטא דהא לא כתב בו סתם נאמנות אלא כדי שלא יאמר פרעתיך בכלות הזמן דאלו בתוך הזמן חזקה דאין אדם פורע בתוך זמנו ודוקא לומר דמשום יום א' דמשלם בו הזמן לחוד בא הנאמנות ע"ש ודו"ק: **לא** ובא לגבות מיורשיו לא מהני והטעם דאע"ג דאביהן ל"ת למטען פרעתי מ"מ אנן טענינן להיורשי' שאביהן פרע ואם היה הלוה חי לא היה המלוה מצוה פניו כנגדו לומר שלא פרע ומ"ה היאמנוהו הלוה כנגדו ולא היאמנוהו כנגד יורשיו מפני שירא שיעיז כנגדו לכפור הפרעון שפרעוהו הלו': **לב** אא"כ פירש שפוטרו ממנו ומיורשיו נראה דאף אם כתב לו

ולא ע"ד שיהא קיים כל שלא נאלכו בבעלים והרא"ש מיירי שכתנו לכתוב ע"ד שיהיה קיים עכ"ל ותירוץ זה נכון לדינא אבל לפע"ד מעיקרא ל"ק מידי לפי מה שכתבתי לעיל ס"ס מ"ב וסי' פ"א סעיף ה' דע"כ לא קאמר הרא"ש אלא כשידוע שהלוה ידע שנהגו לכתוב כן בכל השטרות וא"כ הנעי"ת מיירי כאן כשאין ידוע שהלוה ידע שהמנהג כן לכתוב כן בכל השטרות · ועוד הוכחתי שם דהיכא דידוע דהלוה ידע שנהגו לכתוב כן בכל השטרות אז אפי' לא נכתב נכתוב דמי ולפי זה מה שפסק מהר"ר שלמה כהן בסוף ספר שני דנאמנות אע"פ שלא נכתב נכתוב דמי כיון שנוהגי' לכתוב כן בכל השטרות (וכן משמע בתשו' מהרי"ן לבספר א' כלל י"ט סי' ק"ה) היינו נמי דוקא כשידוע שזה ידע מהמנהג · וכזה מיושב דאין הריטב"א שהביא ב"י כאן חולק אמהרש"ך וכזה אתי נמי שפיר דלא תיקשי מ"ש הב"י כאן בשם הריטב"א בשם רב האי דנאמנות אע"פ שנוהגים לכתוב בכל השטרות לא מחשבינן עד דמפורש בשטר והרי הכ"י פ' המקבל (וה"ה פ"ח מה' שכירות) כתב בשם רב האי דכל שנהגו לכתוב דינו כאלו נכתב אלא ודאי כמ"ש וכבר הארכתי בזה לעיל ס"ס מ"ב וסי' פ"א סעי' ה' וכל זה דלא כספר גדולי תרומה שער כ"ו דף קי"ד שלא ירד לחלק בכך ולכך הביא דברי הריטב"א בקושיא וגם הבין שמהרש"ל חולק אהריטב"א ולפעד"נ כמ"ש ודוק: (לד) כשמצוה הלוה כו' כתב הסמ"ע דהיינו ר"ל דצריך להיות ידוע לב"ד שציוה כן להעדים אלא ה"ה כשבא במקום שהוא לפניהם שטר כתוב בו נאמנות אמרי' מסתמא ציוה כן לכתוב ולחתום כיון שאין כותבים אותו בלא ציווי הלוה כו': (לה) וכ"ל דוקא שאמר כן בשעת הלואה כו' וכשכתוב בו נאמנות מסתמא אמרי' שאמר כן בשעת הלואה או שקנה ממנו על הנאמנות לאפוקי אם ידוע בבירור שאמר כן לאחר הלואה ולא קנו מיניה אז אין מועיל הנאמנות וכ"כ הסמ"ע: (לו) כמו שנתבאר בסי' זה סעיף ב' כתב הב"ח ואתר' ליה מרי' דבסעיף ב' הם דברי הרמ"ה ואיכא אלא בנאמנות בבי תרי משא"כ הכא בסתם נאמנ' כו' עכ"ל שתפלפל על האחרים וצריך לאותו דבר דהכ"ע קאי אדברי המחבר דלעיל סעיף ב' והמחבר אינו מחלק בין נאמנות בבי תרי לנאמנות סתם וכמ"ש לעיל ס"ק ז' מיהו לענין דינ' כבר העליתי שם דיש לחלק בכך ע"ש: (לז) אע"פ שעבר הזמן כו' כתב הסמ"ע דאפי' יש זמן רב שעבר הזמן ומטעם דאם כן שטרך בידי מאי בעי דאל"כ פשיטא דהא לא כתב בו סתם נאמנות אלא כדי שלא יאמר פרעתיך בכלות הזמן דאלו בתוך הזמן חזקה אין אדם פורע תוך זמנו ודוקא לומר דמשום יום א' דמשלם בו הזמן לחוד בא הנאמנות ע"כ וק"ק דלפ"ז בנאמנות כביתרי לא יועיל אלא תוך הזמן אבל יותר נלפע"ד דמסתמא כל זמן שהשטר בידו משמע בטור ובע"ה"ת במה שסיימו וכל אימת דנפק שטר' מידי' נאמן בלא שבועה וכ"כ הגאון אמ"ו ז"ל בגליון סמ"ע שלו: (לח) אא"כ פירש כו' ועיי' בא"ע סי' כ"ח שפסק הר"ב בהג"ה גבי כתובה דאפי' פטר' בפירוש מן היורשים לא מהני והיינו כדעת הר"ן ורא"ש וב"ת והרא"ש שחולקים על הרי"ף ורמב"ם וסייעתם וכדאית' בטור וב"י שם מחלוקת הפוסקי' בזה ולפ"ז קשה על הר"ב שסתם כאן כדברי המחבר וכ"ל דגבי אשה קיימי' טפי לגררי כמ"ש הב"ח שם סעי' ט' לדעת הטור ע"ש וכה"ג כתבו התוס' והרמב"ן בחדושיו ריש בבא בתרא ובעה"ת שער ע"ו ח"ב גבי תוך הזמן כפרעי' אפי' מן היתומים ואשה אינה נפרעת מן היתומים אלא בשבועה משום דבאשה קיימי' טפי לגררי ע"ש · מיהו בב"י פ' הכותב כתב בשם ר"ח וכל חכמי נרבונה דבום נאמנות אפי' מפורש לא מהני גבי יורשי' בין כתובה בין במלוה בשטר כשבא לגבות מבני לוה ע"ש ואע"ג דבמ"ש הב"י שם דאם מת מלוה אחר לוה אין בני מלוה יכולי' לגבות בלא מבני לוה מטעם אין אדם מוריש שבועה לבניו נראה דה"ל יחידאה והרו"ה ובעה"ת והרשב"א והר"ן והריב"ש כולם פסקו דלא אמרי' אין אדם מוריש שבועה לבניו בכה"ג כיון דאית ביה נאמנות אפילו למ"ד דהנאמנות לא מהני למלוה כנגד היורשי' כשהוא חי וכ"פ הרב בהג"ה בא"ע שם דלא אמרי' אין אדם מוריש שבועה בכה"ג (וכ"כ הע"ו לקמן סי' ק"ח סעיף ג') מ"מ בהא דס"ל דכשהמלוה חי צריך לישבע כנגד היורשים אפילו האמינו בפי' על היורשי' משמע דגם שאר הפוסקים דס"ל בכתובה לא מהניגום באמנו' כנד היורשי' ס"ל גם במלוה כן וכמ"ש הב"י וכן הוא להדיא בריב"ש ס"ס קס"ט וסי' תכ"ד דחד דינא אית להו ע"ש וכ"ע לדינא (מיהו כל זה בשלא קנו מיני' אבל אם קנו מיני' מהני הנאמנו' לכ"ע אפי' בכתובה כמ"ש הטור א"ע שם בשם ר"ח וכ"כ הב"י שם בשם תשו' הרשב"א והריטב"א ע"ש והר"ב בהג"ה שם שלא ביאר זה והיה לו לבאר): (לט) שפוטרו ממנו ומיורשיו · נראה דאף אם כתב לו כן לא מהני אלא שאין המלוה צריך לישבע אם היורשים טוענים שמא אבינו פרע לך אבל אם טוענים אנו פרענו לך יש להסתפק אם מהני קבלת החוב עליו לענין זה ולכאורה נראה דלא מהני כיון שהם אומרי' שפרעו החוב אין כח ביד אביהן לגרוע כחן ולהפקי' ממונן וכן אם האמין את המלוה ויורשיו עליו אינו מועיל אלא שאין יורשי המלוה צריכים לישבע שלא אמר להם אביהן שהוא פרוע או שלא מצאו שום שטר או כתב שחוב זה פרוע אבל אם יטעון הלוה או יורשיו פרענו לכם צריכי' הם לישבע וכן משמע בא"ע סי' כ"ח שכתב

ג בס ובס בשם הר"י ברצלוני ד שם סעיף כ' וגם משנה מתנה ש"מ לפיות פטור וכו' ב"מ ריש דף כד ועיין במ"ש לעיל סעיף כ' ה הב"י כתב דדוקא בנאמנות כגון תרי בעינן שלא בשעת הלואה קנין וכ"ש בסימן כב לענין קבלת הפסולים לדין אבל בסתם נאמנות אפילו בלא שעת הלואה ובלא קנין משתעבד והביא ראיות לזה ו שם בשם תשוב' להרי"ף וב"ית שער כ"ו ז שם סעי' ל' משנה כתב לה נדר ושבועה וכו' אבל היורשים וכו' כתובות סוף ד' פו ח שם במשנה

טורי זהב

סעיף ט"ו וכ"ל דוקא שאומר עיין מ"ש לעיל סי' זה סעיף ג':

סעיף י"ז אא"כ פי' שפטרו ממנו ומיורשיו הסמ"ע כתב דאין זה מהני לא אם טוענים יורשי הלוה שמא אבינו פרע לך אבל אם טוענים אנו פרענו לך לא מהני אפי' פי' כן בהדיא שיהא נאמן על זה כאמן אפסר דאין לו כח לגרוע כח בניו כוה וכן אם האמין לוה למלוה וליורשיו עליו לא מהני רק לפטור יורשי המלוה משבוע' דלא פקדנו אבא שהחוב פרוע אבל אם יאמר לוה פרעתי לכם לא מועיל הנאמנות לפטור משבוע' ע"כ דבריו ותמהני מאד בעיני דמ"ש בסוף בנאמנו' לוה ליורשי המלו' דלא מהני אם אמר פרעתי לכם דבס"ק ח' סעי' י"ג מביא ב"י דברי

ט שם וכ"כ ב"ה בשער י"ד ועיין בטו' א"ה סי' נח
י שם וזה פשוט שכיון שלא היה המלוה חייב שבועה לבני לוה לא מצי למפטריה מטעם אין אדם מוריש שבועה לבנו וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' אלף נ"ש וכ"כ הר"ן פ' הכותב וזהו דעת הרי"ף והרמב"ם והגאונים והרמב"ן ז"ל
כ שם בשם ר"ח וש"כ לבני הרא"ש וכ"כ הרמב"ם בפ"ו וכתב ב"ה בשער כ"ב בשם הרשב"ן שהגאונים פה אחד כתבו כן נגד הרי"ף

שכתב גם בכל הפי' דין נאמנות דכתובה (וגם כלמד נאמנות דב"ח) ולא כתב אלא דהאשה נאמנת נגד יורשי הבעל ואיכ"צריכה שבועה שאין בידה מאה שהיה תחת ידה בחיי בעלה או שתפיסה לה נדרי וכן בנאמנות של יורשים א"כ לישבע שלא אמר להם שנפרע' מכתוב' כו' אבל לא כתב גם שהנאמנות יועיל אם יורשי הבעל ישבעו אנו פרענו לך או ליורשים ודוק עכ"ל סמ"ע ועיי' בא"ע גם כתבו הט"ו ובפעי' ד' דאם כתב לה נדר ושבועה אין לי וליורשי כו' אינו יכול להשביע' לא הוא ולא יורשיו כו' ואפילו פגמו היא או היורשים כתובת' או יורשי' מן היורשים כו' וכתב בפרישה גם דר"ל או יורשים מן היורשי' אומרים שנפרעו קצת מהיורשים כתנאי שפוגמי' היורשים הכתוב' אין פרעון היורשים של הבעל עכ"ל וג"ל דהתם איירי שיורשי הבעל טוענים' אנו פרענו לך האמי' ואביכו פרע לך האמי' · אבל אם טוענים אנו פרענו לך הכל צריכו' לישבע · וזה שכתבתי לישבע שלא תיקשי דברי מהרו"ך אהדדי · אבל באמת ליתנהו לדברי הסמ"ע כיון דלדרבה כיון דפטורי' משבוע' שלא פקדנו אבא כ"ש דפטורים משבוע' שלא כפרעו הם עצמם מהלוה והיורשי' וכדמוכח להדיא מדברי בעה"ת שער י"ד ח"ב שכתב גבי לוה שהאמין למלוה וליורשיו וז"ל ואיכא מ"ד דהיכא דמית מלוה וקא תבעי יתמי ללוה או ליתמי דיליה דלא מהני נאמנות אלא היכא דכתב בשטר היכא דשות למלוה וליורשיו לגבות ממנו ומיורשיו בלי שום שבועה קלה וחמור' בעולם ואפי' שבועת היורשי' ואפי' ע"י גלגול ואי לא כתיב הכי וטעין לוה או יתמי דיליה דפרעיה לאביהן ואפסר דלאיהו פקיד אמרי' יד בעל השטר על התחתונה וכי פטריכהו היכא דטעין פרעו' ליתמי אבל זה שטוען שפרע לאב כוה לא פטרו מיהו אי כתב מהני תנאה ע"כ ובעיני כבלא זו רחוקה מאד מן הדעת כי כולאי אחר שהאמין לבניו הבאים אחריו בלא שום שבועה אע"פ שלא פטרם בפירוש משבועת היורשי' על כל דבר שבשב נאמנותם דשבוע' אשתבע לי דלא פרעתיך היא קילא ולא מחמירינן בה דמשכינן אחזקה דמעמיד שטר על חזקתו וכשהאמין לבניו בכל טענה שיטענו כנגד האמינם בין בשאומר שפרע לאביה' בין כשיטענו שפרע להם דבל' נאמן בלא שום שבועה קלה וחמורה כל שבועה במשמע ואפילו שבועת היורשים עד כאן לשונו ומביאו בית יוסף בקצרה לקמן סימן ק"ח סעיף י"ד הרי להדיא דאפי' לא"ד דחייבי' לישבע שבוע' היורשים מ"מ פטורי' לישבע כשטוען שפרע להם והבעה"ת סובר דאפי' שבוע' היורשים א"צ לישבע ומכ"ש שפטורי' לישבע שפרע להם עצמ' וכן מבואר להדיא בדברי בעל העיטור סוף מאמר אמנה דף י"ב ע"ד וז"ל היכא דכתב ביה מהימנת עלאי ועל ירתאי כל אימת דאמרת לאו פריעה הוא ולאו יתמי לאיגבי ביה יתמיה ואמר אבא פרעיה לאבוכון אפשר דהוא פקיד לפריעה הוא ל"ע אי משתבע ליה שבוע' היורשי' או לא מי אמרי' כיון דלאיהו הא מית ולא קאמר לא פרעני' היאך מהימן וכי הימניה לירתיה בתריה היכא דטעין פרענו ליתמי אבל אי טעין פרעני' לאבוכון לא מהימני' או דילמא לא שנא ומשתבעא יד בעל השטר על התחתונה עד כאן לשונו וכן מבואר בב"ח לקמן סימן ק"ח סימן ט' ואין ספק דהסמ"ע לא ראה דברי בעל העיטור ובעל התרומות בזה ואי הוו קמיה לא הוה הדר ביה :

(מ) יורשיו בכלל כו' ואם כתב הכאים ברשותו הוא מחלוקת הרמ"ה והטור והב"ח פסק כהרמ"ה דאין היורשים בכלל הבאים ברשותו וכן נוטה שהוא דעת הריב"ש סימן תל"ד ע"ש : (מא) שיש בו נאמנות סתם · כלומר דלא האמין גם ליורשי מלוה עליו כמו בסיפ' דאז היו גובי' בלא שבוע' אבל פשיט' דאיירי שהאמינו על יורשיו דאל"כ לא היו יכולים יורשי המלוה לגבות אף בשבועה דכיון דהיה המלו' חייב שבוע' אין מורים שבועה לבניו כדלקמן סימן ק"ח ס"ג וכן פירשו הסמ"ע והב"ח והוא פשוט : (מב) אין נאמנות מועיל כו' כל"ע בדין זה כי הרא"ש לא פסק כן בפשיטות רק שכתב כיון דנפישי רמאי נכון להחמי' כדברי ר"ח ור"ל קומרא לתובע שהוא המוציא מהלקוחות שלא יוציא עד שישבע וכן משמע מדבריו בתשוב' כלל ע"ח סי' א' שכתב כיון דאיפלגו רבות' לא מפקינ' ממונ' עד שישבע המלוה כו' וא"כ כיון דהרא"ש בתשובת מולק וכן דעת בעל המאור והרמ"ה דהיכא דקדם הנאמנו' בשטר ללקוחות מהני וכדבריה' נראה עיקר בתוספתא כי המעיין תשיב ירא' שמה שתירץ הרמב"ן בס' המלחמות (ובעה"ת מביא דבריו בשם ספר הזכו' ע"ש) והרא"ש דבאים ברשותו לאו היינו לקוחות הוא דוחק דפירוש באים ברשותו לא יהא כפירוש באי' ברשותו וגם שדברי הרמב"ן עצמו גם כן נראה שהוא דוחק בעיניו רק שטרח להעמיד דברי הגאונים · גם דאיתו ברש"י וכברטנורה פירשו להדיא באי' ברשותו לקוחות שלו וא"כ אין לימא לן דלוי תפים מלוה מהלקוחות ואינו רוצה לישבע דלא מצי למימר קים לי כרש"י והר"י עובדיה ברטנורה והרא"ש וכבעל המאור והרמ"ה וגם הרא"ש אפשר דמודה היכא דתפס מלוה דהפתא הוי מוחזק' ללקוחות שהם התובעים כן כלפע"ד מיהו היינו דוק' בנאמנות מפורש שכתוב בו שהאמינו גם כנגד הלקוחות אלו אבל סתם נאמנות פשיטא דלכ"ע לא מהני נגד הלקוחות : (מג) וה"ה כו' אע"פ שכתוב בשטרו נאמנות מפורש שיגבה מהמלוה בלא שבועה אינו מועיל וכ"כ שמחבר לקמן סי'

ומיורשיו לג שאז גובים בלא שבועה ואם כתב תהא נאמן עלי ועל באי כחי (מ) ט יורשיו בכלל ומקבלי מתנה נ"כ בכלל באי כחו :

יח י מת לוה בחיי מלוה בשטר לד (מא) שיש בו נאמנות סתם ואח"כ מת מלוה היורשים גובים בשבועת היורשים שלא פקדנו אבא ששטר זה פרוע לה ואם כתוב בשטר נאמנות מפורש שפטר אותו והבאים מכחו ממנו ומבאי כחו גובים בלא שבוע' כלל :

יט (מב) כ אין נאמנות מועיל לגבי לקוחות לו אפילו התנה בפירוש שיגבה מהלקוחות בלא שבועת המלוה לז (מג) והוא הדין למלוה מוקדם הבא לגבות שצריך לישבע אף על פי שכתוב בשטרו נאמנות :

יש

לו כן לא מהני אלא שאין המלוה צריך לישבע אם היורשי' טוענים' שמא אביכו פרע לך אבל אם טוענין היורשי' אנו פרענו לך אין הנאמנות מהני לענין זה ואפי' אם פי' כן בהדיא בנאמנות שיהי' המלוה נאמן אפילו אם יורשי הלוה ישענו אנו פרענו לך יש להסתפק אם מהני קבלת התוב עליו לענין זה דלכאורה נראה דלא מהני כיון שהם אמרו שפרעו התו' אין כח ביד אביהן לגרוע כחן ולהפקיע ממונן וכן אם האמין את המלוה ויורשיו עליו אינו מועיל אלא שאין יורשי המלוה צריכין לישבע שלא אמר להן אביהם שהוא פרוע או שלא מצאו שום שטר או כתוב שחוב זה פרוע אבל אם טוען הלוה או יורשיו פרענו לכם צריכים הם לישבע וכן משמע בא"ע סי' צ"ח שכתב שם בכל הפי' דין הנאמנות דכתובה (ושם כלמד דין נאמנות דב"ח) ולא כתב אלא דהאשה נאמנת כנגד יורשי הבעל ואינה צריכה שבועה שאין בידה ממה שהי' תחת ידה בחיי בעלה או שאביה' התפיס לה נדרי וכן בנאמנו' של יורשים א"צ לישבע שלא אמר' להם האב שנפרע מכתובה כו' אבל לא כתב גם שהנאמנות יועיל אם יורשי הבעל ישענו אנו פרענו לך או ליורשין ודו"ק : לג שאז גובה בלא שבוע' כל"ל גובה כה"ג ועמ"ש בדרישה דיש חולקי' בזה : לד שיש בו נאמנו' סתם ע"כ צ"ל דהאי סתם נאמנו' לאו דוק' הוא דא"כ לא היימנוהו ללוה שלא אכפשיה ולא הוה מצי המלוה לגבות מהיורשי' אלא בשבועה וכמ"ש בסעיף שלפני זה ופשוט הוא בגמ' ובדברי הטור כאן וגם לקמן סי' ק"ח בסי"ג וגם בדברי המחבר שם ואין אדם מוריש לבניו ממון כזה דלא הוה יכול לגבותו אלא בשבועה וע"כ צ"ל דנאמנות סתם דכתב כאן ר"ל דהימניה הלוה למלוה עליו ועל יורשיו וקראו סתם כיון דלא האמין גם ליורשי המלוה עליו ועל בניו ובאי כחו דזה מקרי נאמנות מפורש וכמ"ש המחבר מיד אחר זה ודו"ק : לה ה"ג ואם כתוב בשטר נאמנות מפורש שפטר אותו והבאי' מכחו ממנו ומבאי כחו גובים בלא שום שבועה : לו אפי' התנה בפי' שיגבה כו' והטעם דקיימינן לקנוניא : לז וה"ה למלוה מוקדם פו"פי צריך

טורי זהב

ב"ה שער י"ד אם האמין לוה למלוה וליורשיו על עצמו דאיכ' מ"ד דלא מהני אלא שלא יטעון ליתמי פרעתי לכם אבל אם יטעון פרעתי לאביכם לא מהני והוא חולק עליהם וטעמ' דאותו מ"ד כ"ל דלא כתן לוה למלוה ויורשיו נאמנות אלא במידי שלא יכול להציע נגד פני הפורע ובודאי לא יכפור לו התם אם מקבל ממנו המעות מה"ט אם יאמר פרעתי לאביכם דודאי מעיז היורש לומר לא פרעתו בזה לא כתן לו נאמנות ובעה"ת עצמו ס"ל דהלוה האמינו ליורש בכל גווני הרי לפניך דעכ"פ יותר פשוט דמהני הנאמנות בטוען פרעתי ליורש של מלוה מטענת פרעתי למלוה שלא כדעת הסמ"ע ולפי מסקנת בה"ת דמהני הנאמנות בכל גווני ה"ה כמי הכא מהני הנאמנות שכתן לוה למלוה וליורשיו על הלוה ויורשיו בכל ענין ולפ"ז נ"ל דלא הזכיר הטור בא"ע סי' נ"ח מטענת יורשי הבעל שהוא במקום הלוה של האשה אם אומרים אנו פרענו דזה פשיטא דליכא מהני מק"ו כיון שטענת אביכו פרע לא מהני כמ"ש · אך קשה דבא"ע סי' נ"ח מסיק הטור דאין פטור מועיל גבי יורשים רק בקנין והיינו כאבא שאול פ' הכותב והכא פסק בסתם מתניתין דקתני דפליגי על אבא שאול ור"מ פסק גם שכ"ל להורות שאין פטור בפי' מועיל לגבי יורשים ועליו נ"כ תימה דלא כתב כאן כלום על דברי הש"ע ·

סעיף י"ח שיש בו נאמנות סתם פי' על המלוה ועל יורשיו וקראו סתם כיון דלא האמין כמו יורשי המלוה עליו

כ ל יש אומרים שאין נאמנות מועיל אלא לנפרע בפניו ממנו לח (מר) אבל שלא בפניו לאו אלא בית דין משביעים אותו ואם פירש ולא לבאי מכחו אין בית דין משביעים מ אותו:

כא מלוה נ שהאמין ללוה שיהא נאמן על השטר לומר שהוא פרוע מועיל נמי גבי ס יורשים שאם מת המלוה ובאים יורשים לגבות מהלוה לט נאמן לומר שהוא פרוע מ (מה) אבל צריך לישבע שהוא פרוע (מו) ע אפילו בחיי המלוה אלא אם כן כתב לו שיהא נאמן בלא שבועה (מז) ואין המלוה יכול לגבות בשטר זה מן היורשים (מח) ולא מהלקוחות אפילו אמר הלוה לא פרעתי אין המלוה טורף בשטר זה פ מהלקוחות דחיישינן לקנוניא ואם טען הלוה בשטר זה מא ואמר פרעתי מקצתו או כולו והמלוה אומר לא פרע כלום מב משלם המקצת שהודה בו (מט) צ ונשבע היסת ואם התנה עליו שיהא נאמן בלא שבועת היסת אינו נשבע כלל:

טורי זהב

ק שם בשם בה"ת שער כ"ו וכ"כ ה"ה שם בפ"טו בשם קצת מפרשים
ר שם בשם בה"ת שם ובן כתב ה"ה שם
ש שם בשם אביו הרא"ש בפרק הכותב
ת שם בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ב"ו סימן ו'

כב ק כשהאמין המלוה ללוה שהוא נאמן על השטר לומר פרעתי אפילו תוך הזמן נאמן לומר פרעתי ואם מת הלוה תוך הזמן ר יש מי שאומר שאינו גובה מהיורשים שאנו טוענין שאביהם פרע מג (נ) ומיהו בחרם סתם דלא ידעי דלא פרע ש ויש מי שאומר מד (נא) שחייבים לפרוע מה אלא אם כן הביאו עדים שאביהם אמר לפניהם שהוא פריע:

כג ת שטר שכתוב בו נתחייב פלוני (נב) לפלוני או לפלוני והאמין למוצי' השטר וא' מהם הוציא השט' וטוען הלוה שפרע לחבירו וחבירו מוד' לו (נג) כיון שהאמין למוציא השטר (נד) לאו כל כמיניה לומר שפרע כל זמן שזה הוציא השטר מו (נה) ואם היו שותפים בחוב כיון שאח' מהם מודה שנפרע אם יש נכסים למודה בית דין יורדים לנכסיו ופורעים לחבירו חלקו ואם אין לו נכסים למודה אינו נאמן להפסיד לחבירו כיון שהשטר בידו אבל על חלקו הוא נאמן

(נ) ומיהו בחרם סתם כו' אבל שבועת היסת אין צריך דאין היורשים נשבעים להפטר כדלעיל ס"ס ס"ט: (נא) שחייבין לפרוע. בתשו' מהרש"ל סי' כ"ג תמה על סברא זו וז"ל נפלאתי אלך מסברת הרא"ש ז"ל אחר שהוא ז"ל סובר ג"כ בהכרח שמלוה זה אינה אלא כמלוה ע"פ איך אפשר שלא נאמין ליורש או שלא נטעון בעדו שיש לנו יפוי מוגד דטענינן ליתמי וללקוחות עכ"ל ולא קשה מידי דהא דטענינן ליתמי וללקוחות היינו היכא שהיה אביהם נאמן בלא נאמנות דלגבי' מה שאין כן הכא שלא היה נאמן אלא מפני שהאמינו שהרי טעם סברא זו שיכול המלוה לומר לאביכם האמנתי כשיאמר פרעתי ולא לכם ואני אומר שלא אמר אביכם מעולם שפרע וכמבואר בהרא"ש וטור ור' ירוחם ומשמע מטעם סברא זו דאפי' לאחר הזמן הדין כן וכ"כ בסמ"ע ס"ק מ"ד וכן משמע להדי' בתשו' מהר"א ן' חיים סי' כ"א דף מ' ע"ד והוא פשוט ותמהני על הע"ש שכתב וי"א שכיון שמת בתוך הזמן חייבי' לפרוע דמוקמה אין אדם פורע תוך זמנו ולא שבועה ללא טענינן להו אלא אפילו אמרו היתומים וטענו בבירור אבינו אמר לנו שהוא פרע שטר זה אין בדבריהם כלום שיכול לומר לאביכם האמנתי ולא לכם כו' דהא גם אחר הזמן סברא להו להא"ה כן וכמ"ש: (נב) לפלוני או לפלוני כו' ובקצת ספרים בטור איתא הגירסא לפלוני ולפלוני' (נג) כיון שהאמין למוציא השטר לאו כל כמיניה לומ' שפרע כו' כתב הב"ח והא דכת' הרשב"א בתשו' סי' תש"פ ב (והביאו הר"ב לקמן סי' ע"ו ס"ז) דכל מי שהשטר בידו גובה בו ואפי' אין בו נאמנות התם מיירי שאין השני אומ' שפרע כגון שאינו לפניו אבל הכא שהשני אומר שנפרע לא היה גובה בו אם לא היה כתוב שהאמין למוציא השטר עכ"ל ולא הי' צריך לזה דהכי משמע' לשון שהאמין למוציא השטר גובה זה שהשטר בידו אפי' בלא שבועה ולכ"ע אפי' לא האמין למוציא השטר והשני אומר שנפרע גובה מיהו' זה שהשטר בידו הפלגי בשבועה: (נד) לאו כל כמיניה כו' כתב בתשו' מהר"א ן' חיים סי' כ"א דף מ' ע"ג דמשמע אפי' היה ברור לנו שפרע לחבירו היה נפטר בכך ואע"פ שכתוב בשטר שכל מי שיוציא השטר יגבה כל החוב אין הכוונה שאם פרע לחבירו שלא יועיל אלא שלא יוכל הלוה לומר אפרע לך חלקך ולחבירך חלקו אבל כל שפרע חלקו שפיר דמי ספרי כתב שהאמין למוציא השט' לאו כל כמיני' לומר שפרע דמשמע דמשו' דלא מהימן לומר שפרע הוא הא ידענא שפרע שפיר דמי עכ"ל דהי"ק שכיון שהאמין למוציא השטר הרי שעבד נפשיה למוציא השטר ולאו כל כמיניה לומר שפרע לחבירו דפרעון לחבירו לא חשיב פרעון כיון שהשטר ביד זה: (נה) ואם היו שותפי' בחוב כו' כתב הסמ"ע וז"ל דוקא כשהן שותפין דאז מה שנתן הלוה לא' מחשבינן הוי קנה ברשות ומשא"כ כשלא היו שותפים דאז גובה מהלוה חלקו והלוה חוזר וגובה מזה שנתן לו עורף וכ"ת אם נכסיו דהלוה בינונית ושל המקבל זיבורית או שזה רך וזה קשה להוצי' מידו עכ"ל ולענ"ד דוחק לחלק בזה דאפי' כשהם שותפין בחוב או לא דכיון בין הם שותפין בחוב אם אין לו נכסים למודה אינו נאמן להפסיד לחבירו ואפ"ה כשיש לו נכסים ב"ד יורדים לנכסיו א"כ כשאינם שותפי' מאי אם איתא דיכול הוא דיורדים לנכסיו של מודה תחלה כשיש לו נכסים הוה לן למימר דנפרעים מן המודה תחלה אף על פי שאינו שותף בחוב אלא נראה דלא כתבו הרא"ש והטור לומר דיורדי' לנכסיו דהמודה כשיש לו זבורית וללוה בינונית דא"כ מאינו מוצא כשבר שבזה שנפרע שלא כדין בשבר בינונית ועוד דאין טעם לדבר הלא שעבודו של בעל השטר שהאמינו על הלוה ומה לו להודות חברו הלא יוכל לומר ללוה אתה חייב לי ושלם לי מנכסיך וגדולה מזו כתב הטור לקמן סי' ק"ח בשם הרא"ש דאפי' בסתם שטר שותפו' אפי' זה שהשטר בידו אינו נאמן להפסיד לחברו

לגבו' בו ועפ"ר: מג ומיהו בחרם סתם כו' מחבר לטעמו אזיל דפסק כן בסי' ס"ט ס"ה דהיורשים אינן צריכי' לישבע היסת ולפטור בפסם שלא בחרם סתם סגי והוא דעת הרא"ש והטור שכ"כ שם והטו' שכתב כאן דנשבעין היסת העתיק לשון ב"ת שכ"כ הכי וכמ"ש הטור בעצמו שם בסי' ס"ט ועפ"ר: מד שחייבי' לפרוע ז"ל הטור (על סברת ב"ת) אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב מת הלוה ואמרו היתומי' אבינו אמר לנו שהוא פרוע אין בדבריהן כלום שיאמר המלוה לאביכם האמנתי כשיאמר שפרע ולכם לא האמנתי ואני אומר שלא אמר לכם אביכם מעולם כלום אבל אם הביאו עדים כו' עכ"ל נתבאר מזה דהרא"ש ס"ל דאפילו מת אביהן לאחר שהגיע זמן הפרעון ואמרו שאביהן פרע לא"ח שהגיע הזמן או שאומרי' שכן היה שאביהן פרעו אין נאמנין וכן הוא כוונת המחבר במ"ש וי"א שחייבים כו' ולא קאמר הרא"ש דנאמני' היורשי' לפטור נפשם אפילו בלא שבועה וכנ"ל אלא דוקא כשמוציא המלוה עליהן כתיבת יד הלוה אביהן מקוים דע"ז כתב הרא"ש דינו כמ"ש הטור בס"ס ס"ט וכ"ש במלוה ע"פ אבל כשמוציא עליהן שט"ח אביהן בעדים מקוים ואין בו לא להלוה ולא להאלו' נאמנו' נשבע המלוה ונוטל אף מהיורשי' וכמ"ש הטור לקמן סי' ק"ח ס"ח וגם המחבר שם אלא דכאן דיש להלוה נאמנות ס"ל להב"ת דמהני הנאמנות גם ליורשיו והרא"ש ס"ל דלא מהני הנאמנו' ליורשיו ה"ל כאלו לא נכתב נאמנות לגמרי והדרא לדינ' הנ"ל דהמלוה נשבע אשטרו בעדים וגובה אפי' מיורשי הלוה: מה אא"כ הביאו עדים שאביה' אמר לפניהם שהוא פרוע כ"כ גם כן הטור בשם הרא"ש וא"ת גם אם יביאו עדים לאם יכבה יאמר המלו' לכך נתתי לו נאמנות מפני שידעתי שלא יעיז לפני משא"כ בפניכם דהעיזו וכמ"ש לפני זה בס"ק ל"ב בנאמנות לוה למלוה ובס"ק ל"ח בנפרע שלא בפניו י"ל כאמירת אב לבניו לא אמרינן הכי דאין מדרכו לשקר לבניהן ועוד דלעיל דוקא דלהוציא קאי אמרינן הכי אבל כאן דמיירי אלהפטר לא אמרינן כן: מו ואם היו שותפין בחוב כו' ב"ד יורדים לנכסיו כו' בפרישה כתבתי דדוקא כשהן שותפין בחוב דאז זה שנתן הלו' לא' מחשבינן הוי קנה ברשו' כיון שכתוב הו' של שניהן מ"ה פוטרין הלו' ויורדין לנכסי המקבל ופורעין

טורי זהב

סעיף כ"ב אא"כ הביאו עדים הקשה הסמ"ע כי אוכל עדים מאי הוה ליחא לא האמנתיך רק בפני שלא תעיז נגדי ותי' בדיוקא ובאמת לא קשה מידי דע"כ האמין מלוה ללוה אפי' נגד יורשי המלוה דאל"כ היה מקלקל לו כאשר כתבתי סעי' כ"א:

סעיף כ"ג והאמין למוציא השטר בטור סי' ע"ו בסופו הביא ב"י בשם רשב"א ורמ"א בהגהו הסי' בהג"ה סעיף י"ד דבשם בשטר יכול כל א' מהם לגבות כל החוב ולא הוצרך נאמנות שאני התם דהלוה מודה דאינו פרוע רק שאומר שאתה אינך בעל דברים דידי רק על חלקי בזה מפסק שם שחייב לשלם כולו אבל אם טוען שם פרעתי ה"כ דצריך נאמנות כמו כאן: ע"ש ואם היו שותפין בחוב הקשה הסמ"ע מאי שנא לנקוט שותפין ותי' דאם היו שותפי' מקרי פרעון הלוה לא' מהן ברשות וע"כ פטור הלוה ויורדים לנכסי המקבל אבל באינם שותפים צריך הלוה לשלם והוא יבקש מהמקבל מה שנתן לזה וכ"ת אם נכסי הלוה עידית ונכסי המקבל זיבורית ותמוהין דבריו דמאי יהא כל כמיניה דזה המודה לגרום היזק לחבירו המלוה שיקבל פרעון זבורית מה לו להפסד גדול מה לי קטן ולענ"ד דודאי אין לו כח להזיקו כלל אפי' בזה והא דנקט שותפין אין כאן קושיא לגמרי דנקט הפוכא דרישא דבריש' לא מחייב אלא לא' מהם ע"כ לא איכפת לן במה שאומר שפרע לחבירו משא"כ בסיפא דשותפין הן ונתחייב לכל א' החלוי הוי הדין באופן אחר דהודאת הא' פוטרת את הלוה מן החלוי וחייב לפרוע החלוי ואין שותף המוציא יכול לומר תן לי הכל ואני אדון בזה עם שותפי ובהכנס טרח בסמ"ע בזה והוציא דין חדש מתוך תי' שלו ולענ"ד אינו נכון:

מדברי הטור בא"ע סי' ע"ה בסופו שכתב שאלה לא"א הרא"ש ז"ל כי ראובן שטוען קודם הנשואין כו' כלומר דין א' דאם התנה לוה עם המלוה שלא יהי' לו נאמנות וא"כ בשעת הקנין הקנה לו סתם והוא במקום שמסתמא כותבין נאמנות שהדין עם הלוה ואין למלוה נאמנות (בשם מהרש"ק בשור ע"ש) עיין באמנם העדים לומר ע"ז חתמנו וכו' ואפי' כ"י יוכל ממקום אחר וכמ"ש הטור סי' מ"ג ס"ח ולא כמ"ש שם בשם ריב"ן הטור בשם ר"י והרא"ש וא"כ כ"ע למה כתב כאן בשם בעה"ת בסתם כאלו אין חולק בזה ויש ליישב: בב"י ד"ה ומ"ש שאם העדים בפניו מעידים וכו' עד לכתוב כן בכל השטרות וכו' ולא דק דהא הטור כתב במה שנהגו הסופרים לכתוב בכל השטרות כו': בא"ה עד כאן כאן עדים שיעידו וכו' ולא דק דהרי הרא"ש כתב כל מי שמקנה בסוף דעתו שיכתבו כמנהג המדינה כו' נראה דעל הסתם סומכין ועיין בש"ת רבי בצלאל סימן כ"ה כו': ע"ש לפיכך אפי' את לוה וכו' עד וכן המלוה כשבא וכו' ולא ידעתי הרי רבינו בשם ר"ת והרא"ש כתבו דמעשים בכל

(כט) אין מורים שהוא כתב יד אביהם וגם לא נתקיים כתב יד אביהם אף על פי שהוא תוך הזמן (ל) פטורים אבל מחרימין סתם במעמ' היורשים אם שום אדם יודע שאביהם חייב חוב זה ולא פרעו: הגה מיהו אם כידוהו ומת בנידויו אין לחלק ובכל ענין חייב לשלם (כ"י ק ה"ע):

ו ל אם ראובן הוציא פסק על יורשי שמעון שאביהם נתחייב לו שבועה על עסק תביעת ממון והם אומרים שמא נשבע לך אי פרע לך כא (לא) פטורי' אף בלא שבועה אלא מחרימים סתם במעמד היורשים:

ע דין מלוה על פה ואם אמר ליה אל תפרעני אלא בעדים· ובו' סעיפים:

א א א אסור להלוות בלא עדים ב (א) ואפילו לתלמיד* חכם ג אלא אם כן הלוהו על ב המשכון והמלוה ג בשטר ד (ב) משובח יותר

שהמלוה אומר שזהו הכתב יד עצמו שאין הדין נותן כלל שבשביל חשש פסק לא יטרחו לפרוע ובפרט כיון דאפשר בכתיב' שוכר · ומ"ש ודאיה ברור' מפורסמ' כו' לפע"ד לאו ראיה היא כלל דשאני התם שיש לחוש שהמלוה לא ירגיש ברמאות וישלם לו כפשוטו ולא יבקש מיהו פטורים והלכך כיון שיכול לבוא לידי פסול הוא פסול כדלעיל סי' מ"ד ומ"ש הכא כן כלפע"ד) ומ"ש ונראה דגם המחב' כאן הראשון ומלשתן בקט ול"ה לאוכך כו' איכו כלפע"ד אלא כראה דאזיל לטעמיה בב"י שהביא בתחלה דברי הכעה"ת והטו' בשוד' כתלוי ובמת בנידויו וכוונתו כמ"ש הע"ש ומ"ש ומור"ס דמסיק כו' הוא דעת שליסיה כו' הוא אמת כדעת מור"ס וכ"כ בד"מ להדיא על תמיה' ב"י ו"ל וכ"ל דלק"מ דהא ע"פ שהוד' שחייב לו אפשר דכדי שלא להשביע את בניו אמר כן וכמו שכתבתי כסי' ל"ב ופ"א כו' ומ"מ אם מת בנידויו כהא אין לחלק בין אם מקיימי' כת"י או לא כן כ"ל עכ"ל ד"מ דלא כס' אגוד' אזוב דף פ"א שמגמג' בדברי הרב בהג"ה וכ"ל דס"ל דה"ה בשחייב שלה ולד מכוייאו בקט כו' ונע"ל מתכו דברי הד"מ ע"ש וגם הכ"ח בהוד' בתלוי תירץ כהד"מ ובמת בנידויו תירץ דקייםי' שאם טוען מזויף ומסקו לו שישבע ונידוהו על שלא רצה לישבע · וכל זה דוחק · גם לא כהיר' לפע"ד לומר דניחוש משום שלא להשביע הודה דא"כ אפי' היורשים מודי' שהוא כת"י אביהן כמו נטעון להם שמא פרע אביהן ומה שהודה היה שלא להשביע ועוד דהא לקיין ר"ס ק"ח כתי כתח' אמרי' דנוכים מהיתומי' אלא ודאי מיירי בכהך גוני דליכא למימר שלא להשביע ובדלקמן סי' פ"א ע"ש · אבל לפע"ד כ דמעיקרא לק"מ דהכעה"ת והטור מיירי שהודה שחייב לו סך ממון כשמשמעו' הכתב יד שביד חברו ולא פרע הסך רק שהודאתו היה שאותו כתב יד שביד חברו עדיין חייב לו ואיכו פרוע וכן משמע למעיין בכעה"ת כשחייב שלה ולוה בתלוי שאותו כתב יד הוא חייב לו וכן מ"ש או שכידוהו מיירי נ"כ בכה"ג ולכך מהו היורשים למטען דילמא לא היה חייב לך סך שבכתב יד זה דדילמא כת"י זה מזויף הוא וכו' דגם הב"י והד"מ והאחרוני' מודי' לזה לדינא כי הסברא כמו שלא דק' הטור שהוא חייב לו כך וכך לא הוה משמע להו הכי אבל באמת נראה כוונת הטור כמ"ש ולכך כתב שהוא חייב לו כך וכך בכתב ידו דלאיזה צורך הזכיר בכתב ידו אלא ה"ק שאותו סך כך וכך כלומר שהודה שכך וכך הוא חייב לו מפי כתב ידו ולא הזכיר הסך · כן נלפע"ד : (כט) אין מודי' שהוא כתב יד אביהן וגם לא נתקיים אע"פ כו' : (ל) פטורים אע"פ שחזקה אין אדם פורע תוך זמנו ה"מ בשטר גמור ולא בכתיבת ידו עכ"ל עיר שושן ודבריו תמוהי' דהדבר פשוט דגם בשטר אי לא נתקיים לא אמרי' ביה חזקה אין אדם פורע תוך זמנו דדילמא הכל מזויף וכן בכתב ידו ודאי אם נתקיים לא אמרינן ביה שפרעו תוך זמנו אלא הכא בכת"י כמי שנעש' הוא לדילמא הכל זיוף והוא פשוט ואפשר דה"ג קאמר הע"ש ה"מ בשטר גמור כלומ' היכא שנתקיים אבל לא בכת"י בעלמא שלא נתקיים · אך הלשון דחוק : (לא) פטורים אף בלא שבועה כו' כתב הסמ"ע דאפי' ידוע שלא נשבע פטורי' היורשי' כו' ע"ש וכ"כ בבדק הבית וכן משמע לקמן סי' פ"ו סעי' ל"ב וכתב עוד בב"ה דמ"ש מחרימי' סתם היינו דמקרימי' שאם שמעו מאביהם שהיה חייב אותו ממון ולא פרעו וע"ש (עיין בתשו' מהרי"ט כהן ס"ב סי' פ"ד · ובתשו' מה"ר יוסף טראני סי' ע"ב וסי' ק"ב דף קל"ט ע"ב) : ע מרין עדי מסירה כרתי עיין לעיל ס"ס מ' וס"ס כ"ח ומ"ש שם :

ע (א) ואפי' לת"ח · דמסתמ' לא יכפור אפ"ה יש לחוש משכחת טרדת למודו ישכח : (ב) משובח יותר · לפי שגוב' שכוש המלוה כן כתב הסמ"ע ולפ"ז משמע דה"ה כתב יד אבל בתשו' מהרשד"ם סימן כ"ג כתב דדוקי' שטר אבל לא כתב יד ועיין

אבל כידוהו ומת בנידוי פ"ל הטעם שכתבתי לדוחק ומ"מ לא ה"ל למור"ס לסתום ולכתוב 'מיהו 'אם כידוהו כו' כאלו הוא כא לבאר דברי המחבר ומ"מ אלא המחבר פ"ל כמ"ש* ובע"ש כתשך אחר תמיהת הב"י ומ"ה כת' דבין בנידוהו ובין בלוה' כתלוי ליתן לו בכל ענין חייבין היורשי' לשלם והכלע"ד כתבתי ודו"ק: כא פטורים אף בלא שבועה עפ"ר שם הוכחתי דאפי' אם ידוע שלא נשבע אביהן אפ"ה כן פטורין כיון דלא הי' חייב לאביהן ממון ודאי ואיכא למימר אם היה קיי הי' נשבע דלא עדיף חיוב שבועה דנפסק דין מכל כת"י דאביהן דנפסק עליהן דאף דאביהן עכ"פ היה חייב לישבע היפת שפרע אפ"ה היורשי' פטורי' בלא שבועה וכב"ל: הג"ה עיין בטור שם וכתב כס"ם וז"ל כתב לו שכתב ידו ונתנו לו בפני עדים זהו שט"ח גמור וגובה משעבדי משעת מסירה דקי"ל עדי מסיר' כרתי כו' ונראה דר"ל שכתב לו בל' מתוית חטה שחייב לו ומסרו לו בפני עדים דיכתיבי' ידו כוה איירי כל הסי' והמחבר ומור"ס קצרו ולא כתבוהו כאן דסמכו אמ"ש בס"ס מ' ובס"ס כ"ח ע"ש ואף דאין עניכם ענין א' ממ"ס ל"ל דאין לחלק אלא לעולם עדים מפקי קלא וגם יש סברא דכ"ם הוא הוצ"ל והוא כתי וכס"פ מ"כתב הטור והמחבר דיש נאומי' מלריכים שיאמר לעדים שאמרו כפניהן חתמו והעידו שנתאמר בפניכן ועמ"ש שם :

ע א אסור להלוות בלא עדים כו' כן הוא בגמרא דעובר אלפני עור לא תתן מכשול (פי' רש"י שיבא הלוה לכפור מדעתו) וגם המלוה גורם קללה לעצמו שחבריו יאמרו שתובע לחבירו מה שלא חייב לו: ב ואפי' לת"ח פי' אף דמסתמ' ת"ח לא יכפרנו מדעתו ולית ביה משו' לפני עור לא תתן מכשול ואו נ"כ לא יבא לידי שיגרום קללה לעצמו מ"מ יש לחשש שמחמת טרדת למודו ישכחנו וישבע שאינו חייב ויגרום לעצמו קללו' כב"ל ועפ"ר מ"ש עוד מזה : ג אא"כ הלוהו על המשכון דאז לא שייך בו הני טעמי כ"כ המ"מ והע"ש דלית ביה משו' כפירה דהמלוי' יהא נאמן בשבועתו עד כדי דמי המשכון וגם אין קללה מהבריות כיון דהמשכון בידו יאמינו לו שודאי הלוהו: ד משובח יותר משום דכהלוואתו על המשכון אכתי יש קללה קצת כשאין מלוקין כמה הלוה עליו משא"כ כשהלוה בשטר דהכל רואין הסך שכתב

ק הא דשמעינן מהגה זו דבקייב' תוב' מלוה כתלוי דבעינן כמו שיתקיים בקותמיו הוא ד"ע מטעמא דיל"ל שלא להשבי' את בניו אמר כן שהכתיבת יד הוא זייף ובמ"ש הס"מע ר שם בשם תשובת אביו הרא"ש ש וכתב מהרי"ק בשו' ק"ח שנאמן הבן לומר על כתיבת יד אביו שהוא פרוע וא"כ שבוע'* ולפי' כשהגרב מוד' שאינו פרוע

ע א ל' הרמב"ם בפ"ב מהלכו' מלוה ומלוה מהא דרב יהודה אמר רב ב"מ דף ע"ה ע"ב ב ° דמסתמא לא יכפור אפ"ה יש לחוש שמחמת טרדת למודו ישכח (מ"ע וש"כ) ב לפי שהמלו' נאמן בו בשבועה עד כדי דמיו ג כשובלא דרב אשי עם רבינא שם ומשובח השטר מהמשכון שאפשר שישכ' סך ההלואה משא"כ בשטר

טורי זהב

לא עשה כוונה כבירור שחייב לו אלא במסתפק אם ירצה לכם פלוני כת"י תנו לו ע"ז כתב הטור שחייב לו כך וכך בכת"י מש"ה צריך להיות הכתב יד אמת דליכא זייפו אע"כ ודאי לפי' זה דבאמת בסי' ק"ח לא כתב הטי' לישבע שחייב לו בכת"י ובמת בנידוי כתב הסמ"ע שאת על כת"י אחר כדוהו צ"ל ולא ידעתי מה ריעותא יש כאן מבשטר שבאמצע דקי"ל ר"ס כ"ב שכותבין שובר ומוש' ול"ל בס' ב"ח כתן טעם לאמת בנדוי דהיתומים טוענים שמא לא כדוהו רק בשביל שפסקו עליו שבועה שאינו חייב כלום ולא רצה לישבע והוא תמוה ביותר דהא כתב הטור כדוהו כדי שיתן ותו דא"כ כת"י מאי מהני דלאמת כבר פרעו והכדוי היה בשביל דבר אחר וכ"ל דמיירי כאן שאין אנו יודעים בבירור שמה הוא החוב שכדוהו ליתן אלא סתם ושמתא אומרים שעל חוב שהוא ברור שודאי חייב לו ע"ז כדוהו ומ"ה במלוה ע"פ בעדים שהחוב ברור לא צריך זו ולא מידי משא"כ כאן שנעלם סך החוב ואכתי אנו בוכים מש"ה צריך שיהא מקוים אבל אם ברור לנו על איזה סך כדוהו ודאי א"צ כת"י כלל ובזה כ"ל כוונת רמ"א שכתב בסמוך מיהו אם כדהו כו' דלכאורה קשה היאך פסק נגד דעת הטור ולמ"ש כיוון דרמ"א מיירי ביודעים על איזה סך כדוהו ע"כ אין צריך כת"י כלל כנלע"ד ברור ונכון (בשם מהרש"ק בב"י ד"ה מי שלוה מחבירו וכו' עד אלא שכתבו בפני עדים וכו' ולא כתבו בפני כו' כנ"ל וכן הוא בב"י לפדיא בשם ריטב"א ע"כ:

סי' ע בש"ע סעיף א' ואפילו לת"ח בגמ' סוף פרק איזהו נשך אמרינן דרבינא לא רצה להלות לרב אשי ר' זוז בלא שטר ועדים ואמר ליה רב אשי אפי' אנא שלא ליה כל שכן מר דטריד בגירסא ומשתלי וגורם קללה לעצמו משמע דת"ח הוא כ"ש והטור והמחבר כתבו אפי' ת"ח כ"ל דלא"ד בגמ' גורם קללה לעצמו הוי כת"ח כ"ש משום אבל אמרים אבל לת"ד עובר משום לפני עור לא תתן מכשול קיימא לומר כת"ח אין שייך זה ע"כ כתב הטור אפי' ת"ח והטור רוצה לפסוק כת"ד משום עור דיש כפקותא בין הכך טעמי דלטעמא משום קללה אי אמר לא איכפת לי בקללה אין מוחה בידו אבל לטעם משום לפני עור יש איסור וע"כ כתב אסור להלות ומאי דאי' בגמ' וכ"ש ת"ח דזה שייך שהוא עובר ואחר מתילא אין שייך ביה עובר אבל לפני עור לת"ח אבל מ"מ אף לת"ח אסור ולכן כתבו הטור והמחבר לשון אסו' דשייך לענין איסור והיינו כת"ד לפני עור וכו' :

ומוערין לחבירו חלקו מזקיכ כשלח היו אותיין דלמ גוזין מהלוה חלקו והלוה חוזר וגובה מזה שנתן לו עודף וכ"מ לפ שכשיו דהכני כיוצאית ושל המקבל זיכורי לו מזה כך וזה קשה להוסיף מידו וק"ל:

עב א מפני שהוא כמו ריבית קדקד וכתב יכמו ריבית דריבית מתר ליתן לח בדבר שנוף ההלוחה כתרבה בו שהלוה לו דיבר ומחזיר לו דיבר ופרועה דקיבלו פירושו של ריבית ועיין כי"ד ל"ם קס"ו שכתב העור כשם הרמב"ן וגם המחבר כתבו שם בדין המלוה ועות לחבירו דלכור לדור בחבירו קכם וכתב ע"ז ז"ל דוקא להתחלה אבל לם בבר דר בו כיון דהתחר לח קיימת לחברת לפני הוח נגרת דעביד למינר לפני לבתת ידי שמים ק"ל לתת לו עכ"ל. ונראה דה"ה כאן לם בבר עבר ושימש ק"ל לתת לו שברו לם לח קיימת לחברת וכ"ם הוח ומה התם דלחבירי לח הלוהו על מנירו ואין לחברו הלוחתו על התבר כך ק"ו בזם שהתם בבר שהלו עליו ולחברו הלוחתו הוח עליו (דשרי שפי כיון דהוח קרוב להסכיל דלם ינבב לו ילבב מהעולם ילבב כוכו. ומזק"כ כשלח הלוהו עליו דלם ינבב לוחו הדבר שהתם בו ינבב מוכו ממקו לחבר) ובחילוק זה בריכין לחלק שם בי"ד שלח מקרי לבני הרמ"ם להדדי מת"ם שם בם"ם קס"ו בשמו ל"ח בשמו בסי' קע"ב בהלו"ע שכיוכו ומ"ם שם גם שור"ם כתבו בר"ם קע"ב ס"ק ע"ג ודוק: **ב** שלח בראות בעלי דמסתמח ביתן ליה והוה כחזיב לו לבבילה והטור מביון בזה וכתב ז"ל לבל בדברי לקרי שפחתתו מרובה לח סי' שלח יסברתם שלח מדעת הבעלים: **ג** משום שקדם סי' ליקדמו לותו דמסתמח בו בשביל הלוחתו שלח בכוית, וכטור מוימי רלויה לזה ע"ג: **ד** לבל שם התבה עם הלוה מתבלה שרי והייכו דוק בכוית, (וכן פירש"י בהדיח בפ' הלומכי' כתבתי לי בדרישה ע"ם) ויקיל לן דתו לית ליה משו' שקדם להיודע שהוח משכון בידו ידע כמי שהתבה עמו להסתמח בו בכוית, דהח מיד בשעת ההלוחה התבה עמו כן לבל שלח בכוית, לשור כמו בל ריבית לו לבבן ריבי' לש"ג דרובה לחתו לו כמתבה מתבלה לו בשוף דלשור כמ"ם הטור בי"ד סי' ק"ם:

סוף

ובשלח"ם שיכול לשומה בעלמו בלח כ"ד דכיון דחזיב לבבה הוח לח מזדי לח בשביל לבבה דלח מזדי ליה עכ"ל ולפעל"ד דלח דמי לבתה בבר דחזיב כשלח לבבה הוח לח לגזול לח היה לומר שהוח שבבה מזק"כ הכח שלימו משוב לבבה שלח עתה בשעת הבבירות ק"כ שפיר יש לחולדו שחזיב לעלמו בשעות כן בלפע"ד ברור: (ד) לבל שם התבה עמו כו' דייכו ע"ם מ"ם כל"ת שבן מחמע מפרש"י לשוחבן (דף ס"ב ריש ע"ב) וכ"ב ני"ב לפי' רש"י לבדעת קטור לבל בלפע"ד דז"ל לרש"י לח מייתי כשהתבה עמו דל"ב לבבה ואין דם יוסף הוי ז"ם משום דחמור קעביד ואם לוחת תיקתי דלח בלח"ה הוי ז"ם לב"ע משום שוסר שלח ואלו מייתי התם כשלח התבה וכמ"ל בעני ב"ם ק"י ומ"ש לח קשה לבדעת הטור דשם לח מייתי משום חזיל מדין לפי הוי ז"ם אז משום משוב עי"ל דבטור סבירלי ליה כפי' ר"ת שהביאו התוספות שם ולפ"ז דייכו שלח בהתבה עמו ל"ש דיל דגם בזה לוכל לוכל משום חזיל בדבעת הטור דלוכל מדין לידע שהוח משכון שלמו ולח ידע שהתבה עמו ול"ע

(ה) שרי. בבכויית, דוקא שלמ"ב יש בו לוכבור רבית:

סוף

טורי זהב

בכל יום דנוכין בכוחמות שהיוכיחים שלח שבועה וכך יש להקשות על העור ל"ם דמבוין שם בשם ר"ח והרמ"ם דקיל"ל כלבא שלוח שלח מהני כחמות לגבי יורשים וכ"ע גם לקמן סי' ק"ל סמק לשלח כר"ח כרי"ף ורמב"ם ע"ם שלח כמ"ם בשל"ח ועיין בחשובת הריטב"ל בשל"ח ס"ם ס"ק ויתיישב לך קשת והוק ע"ם בני העור שם שהביאתיו:

סי' עב בט"ע ס"א משום חשרא הכי"א הקשה לל לחמרינן בגמר' כחלוה לריך למשכון פלינו ופרש"י להיות משחתם בו ופוקת מהכוב ותו' דשם מיירי בהתבה שעיקרלו ולחלעתי' דהכי קוופיה לבל הכל מיירי שלח בדעת בעלים ולכאורה משמע מזה דבשעת הלוחה דוקא לריך להתנות וע"ז לחמר ליפכל דמעיקרלו וכן משמע מדברי הטמ"ב לבל ק"ל למה סיים כ"י לבל שלח מדעת בעלים לסור לם הוה לם לסור לחר הלוחה לפי' הוה מדעת בעלים ותו מ"ם מחלוה על בית משם דקי"ל דמותר בכבייתה והייכו לפי' שלח עשה הכבייתה בשעת הלוחה דלמ"ל לח לשחתיה שום פוסק להקשיר ע"ז שיהי' דוקא בשעת הלוחה ותו דבשבר הריבית דף ס"ד לימת בחתניתין המלוה לת חבירו לח ידור כו' מייתי התום' דמותר לדור בכבייתה והיינו משום דחתניתין לייתי לאחר הלוחה דבל מדמי לה התם בגמ' להלוהו ודר בחבירו עיין שם שלח לעני"ד דבל לחמר ב"י מעיקרל ר"ל קודם שבשחתם וכל דכתב ב"י ותדעתי' דבבל לוופי' דייכו דהתם בגמ' לייתי מזה וכתבו ב"י לבלי' על בבריתו דבהתבה תקבה לייתי לבל לשולם ס"ה דמותר לאחר דלוופי' לם התבה קודם שבשחתם דיו לח גזרו משום חזיל ובכ"ל כוונת רמ"ח שבתב התבה עם הלוה מתקילה כ"ל קודם שבשחתם ויש להקשות לבל דלחמרינן במחני' מותר להשביר משמע בל עני מפני שהוא כחזיב לבבילה שלריך לשומכן לתתב ברייכו סי' רם ופשם הרמ"ם דיכול לשלם לעלמו וכתב ב"י בשם הרמ"ם דכיון דחזיב לבבילה הוה לח חזיל וכ"ל דלח הוכוח לי' לעכין יותר להשביר לבל לח לעכין חזיל וכלי' מחתני' דפרק המפקיד דף ל"ח במפקיד פירות לבל שביכו והו לבין לשבור בשב"ג לומר מיבכן בב"ד שהוא בחזיב לבבילה הרי לשלם לפי שבשם לבבילה לם הקפידו למוכרם בב"ד ולח לחמרו שיום לעלמו ל"ב בחתני' דבקש מותר להשביר ל"ל דוקא לח לחרים חזיל בין ספרים בשם"ע חוקי לח"ם רמ"ח בי"ד דמותר להלות על ספרים כייכו דוקא בחתנה תקבה לשלח לח ידעינן חלי קלחר בהתבה נרע שפי דלם כ"י חבוח תשובת הרשב"ח בחח"ו ס"ח דבל שהותבה מתקבה בשבת הלוחה שלמד מתוכם הוי בבית קבוצה ובלחת ל"ח מידי דבמ"ח בלח ידעת הבעל לי מקרי בגח ידוע"ם במ"ע דבמשבון לפי' בח"ם יש לחיקור חזיל מבל דבבר ריבית דבר

ה (ו) ישולח יד בפקדון (ז) ויש ומחלקי
ו (ח) משום דקסבר מצוה קעביד (מרדכי פ' אלו מציאות שתי הדעות) ועיין בי"ד סימן קנ"ב:
המלוה

ו ודינו מבואר בס' רל"ב סעיף א' וסעיף ה' ז רא"ב"ה שם דכדיעבד לא מקרי גזלן והב"י במרדכי רא"י והכהו עובדא דקכורא"י סנהדרין דף כ"ו ע"ב ובי"ד סי' קנ"ב סעיף א' הב"י רמ"א בשם מהרי"ל ואגודה פ' הזהב דאפילו לכתחלה מותרים מירושלמי לאין כריבית לחבורת מצוה וראיתי בסמ"ע שכתב לתרץ דשם איירי בשהתנ' עמו המלוה להשתמש בו בלא כויתא ותימא הוא לענ"ד דודאי מיגרע גרע וכ"כ הרשב"א הביאו הב"י מסי' דכוה הוי רבית קצוצה

(ו) שולח יד בפקדון וכ"מ דמשם ואילך אף אם נאנסו מידו חייב הוא באחריותן וגם אם אומר המשכן שכך וכך נתקלקלו מחמת למודו וזה שלמד מתוכו אומר שלא נתקלקלו אינו נאמן בשבועה לפטור נפשו אלא המשכן נשבע על פחיתתו ונוטל ודוקא כשיש עדים שלמד מתוכו דאל"כ נאמן בשבוע' במגו דלא למדתי מתוכו דאין אדם נעשה גזלן לפסול ע"פ עצמו כ"כ המרדכי שם בשם רא"ן וראב"יה כתב שאף שלכתחלה אסור בלא כויתא אפי' בספרי' מ"מ אי עביד וקרא בספרי' לא מיקרי שולח יד בפקדון להיות פסול לשבועה כיון דסבר משום קעביד (וכתב במרדכי שם ונ"ל ראייה לדברי ראב"יה כו' ודוקא בדיעב' אבל לכתחלה אסור בלא כויתא ונ"ע למה כתב מור"ם בהגהותיו בי"ד סי' קנ"ב סעיף א' דיש מתירים ללות על ספרי' וללמוד מתוכן ועל מקומות כ"ה ולישב עליהן אפילו בלא כויתא הא ראב"יה זה דחולק ומתיר היינו דוקא בכויתא ואפשר דמור"ם איירי כשהתנה עמו מתחל' בשעת ההלואה שילמוד מתוכו או ישב על מקומו וס"ל דמועיל התנאי כיון דמצוה הוא וראב"יה איירי דלא התנה עמו מתחלה עכ"ל סמ"ע · ומ"ש ואפשר כו' וראב"יה איירי דלא התנ' עמו כו' אין נלפע"ד דכיון דלראב"יה אסור משום רבית א"כ מה בכך שהתנה ואדרבה יותר שייך איסור רבית כשהתנ' עמו אבל כבר כתבתי בספרי שפתי כהן שם ס"ק ט' דלק"מ דהיש מתירי' שכתב הר"ב הם מהרי"ל בתשו' סי' ל"ו ואגודה פ' איזהו נשך דס"ל דאפי' בלא כויית' שרי משום מצוה וגם מהר"ב לא נעלם דעת ראב"יה ושייצתו וע"פ דבריהם כתב שם בהג"ה וטוב להחמיר ולעשות בכויית' עיין שם · ועתה מקרוב שאלני חכם א' דילמא מהרי"ל והאגודה מיירי נמי בכויתא דוקא והשבתי לו זה אי אפשר חדא שהרי מהרי"ל גם לא הזכיר בכל התשובה מכויי' ועו' שמוה שכתב האגודה למד מהרי"ל שם דמותר להלות מעות יתומים ברבית כו' ע"ש וגם המעיין באגודה יראה כמ"ש שכתב שם וז"ל פיר"י מכאן יש ללמוד שאסור ללות על בית לדור בו אפי' בכויתא נ"ע אין מותר ללות על מקומות כ"ה ולישב עליהן ודילמא לצורך מצו' שרי כדכתבתי לעיל פ' הזהב עכ"ל אלמא דהיינו אפילו בלא כויתא דאל"כ למה כתב נ"ע דילמא קי"ל כר"ת ועוד שכתב כמו שכתבתי לעיל פ' הזהב ובפ' הזהב כתב בפירוש דמותר להלות ברבי' לצורך מצוה אבל זה נראה להדיא דדעת האגודה ומהרי"ל דמותר ללמוד מתוך הספרים אפילו בלא כויתא והם הם מתירין שכתב הר"ב שהביאם בד"מ בי"ד שם ודלא כסמ"ע וזה נלפע"ד ברור (שוב ראיתי שגם הגאון מו"ה בגליון סמ"ע שלו השיג על הסמ"ע בזה וכתב המתירי' הוא מהרי"ל ואגודה) : (ז) ויש מחלקין כו' לגון העיר שוגן ויש מתירין ללמוד כהן משום דמצוה קעביד כו' ולא דק דליכא מאן דמתיר ללמוד כהן לכתחלה וכדאיתא בש"ס פ' אלו מציאות דף כ"ט ע"ב דאסור ללמוד כהן לכתחלה וכ"פ כל הפוסקי' וכמו שנתבאר לקמן סי' רצ"ב סעי' ד' אלא דראב"יה ס"ל דגבי דלכתחלה אסור מ"מ לא הוי שולח יד בפקדון משום דקסבר מצוה קעביד דומיא דקוברי המת בי"ט ראשון דלעיל סי' ל"ד ס"ד דלאו נפסלי' משום דסברי מצוה קעבדי וכן הך היש מחלקי' שכתב הר"ב : (ח) משום דקסבר מצוה קעביד כו' ע"ל בס"ם רל"ב דכתב מור"ם בהג"ה במפקיד ספרים דבהמפקיד ביד ת"ח מותר לקרות ולהעתיק ממנו כי ודאי אדעתא דהכי הפקידו אצלו והוא נ"כ מהמרדכי והיינו דוקא בפקדון אבל במשכן אסור אפי' לת"ח משום חשש רבית ובפקדון נמי דוקא בהפקיד לת"ח דיל"ל דאדעתא דהכי הפקידו כנ"ל אבל לא כאדם אחר לראב"ן הנ"ל דמחשבו לשולח יד בפקדון וכל זה דוקא בשבא הספר לידו מדעת בעליו אבל לילך לבית חבירו ולקרות מתוך ספרו שלא מדעתו אסור אפי' לת"ח ובלא חשש רבית שמא חבירו יקפיד ע"ז מחמת שיקרע ספרו וכ"פ מור"ם בא"ח ס"ם י"ד ע"ש עכ"ל סמ"ע · ומ"ש לראב"ן הנ"ל דמחשבו לשולח יד בפקדון כו' אינו מדוקדק דהא גם ראב"יה מודה לראב"ן לענין לכתחלה · ומ"ש וכל זה דוקא כו' וכ"פ מור"ם בא"ח כו' הכי מוכח בש"ס פ' אלו מציאות שם וכן הוא במרדכי שם מיהו היינו דוקא ספר דיש לחוש שיקרע אבל טלית ותפילין וכה"ג כתב הר"ב בא"ח שם דמותר ליטול אפילו בלא ידיעת חבירו וכ"כ הרא"ש פ' כל הבשר וד' ירוחם והפסיק דמותר ליטול טלית של חבירו בלא ידיעתו משום דמסתמא ניחא ליה לאינש דליתעבד מצוה בממוניה ומביאם ב"י בא"ח שם ע"ש ולפ"ז נ"מ כאן דלא הוי שולח יד בפקדון לכ"ע · אך שנראה שם בס"ע על דברי הר"ב בא"ח ס"ם המפיכה ועיינתי שם בב"י ואדרבה דעת הב"י להפך וז"ל שם אומר המחבר וכיון דקי"ל כרבנן דאמרי גזלן הוה היה נראה שאסור לאדם להניח תפילין של חבירו או להתעטף בטליתו שלא מדעתו אבל מורי כו' לומר דכדבר מצוה שאני דניחא ליה לאינש דליעבדו מצות בממוניה עכ"ל הריטב"א ז"ל ותמהני אני על פסק זה של רבותי' ז"ל דבהדיא אמרי' סוף פ' אלו מציאות מצא תפילין שם דמיהן ומניחן ואם לא שם אותם וקנאם לא היו מתירין אותו להניח כשאר גוף אבדה שאסור להשתמש בה שלא התירו משום מצוה גבי ס"ת נמי גבי אין השואל רשאי להשאיל דאמרינן פ"ת דניחא ליה לאינש כו' אעק"ל דאלו היה לרבותי' ז"ל שום ראיה הייתי דוחק עצמי לישב זה אבל עכשיו דמהני ע"ב עכ"ל אך לפע"ד תמיהת הב"י תמיה לאה"כ אלו רוצה להשתמש בהן דרך ארעי מותר אלא מיירי שרוצה שיהיו אצלו מזה להשתמש בהן בקבע אף אם יפסידן דרך תשמישן ובספרי' אפי' דרך ארעי אסור לכתחלה וכדמוכח בש"ס שם ע"ש והיינו משום שרגילין להתקרע ולהתעטש · וגם לפי' האחרון שכתב הרא"ש פ' א"מ דשם דמיהן ומניחן היינו שמניח הדמים אצלו והוא עיקר לפע"ד מדגרסי' התם בש"ס מתיב רבינא מצא ספרי' כו' נוללן אין שם דמיהן ומניחן לא כו' והתם לא שייך לומר שמניחן על ראשו א"כ פשיט' דלק"מ · ואדרבה נלפע"ד משם ראיה לדעת רבותיו מדקאמר תפילין שם דמיהן ומניחן והסיק טעמא משום דמשכח שכיחי לקנות ולא קאמר כל אימי דשכיחי שם דמיהן ומניחן ואלו שבא תפילין דבקע אלא ודאי דוקא תפילין שהרי עשויין למכרן ולמה יהיו מונחים בקופס' בחנם וניחא ליה לאינש דליתעבד מצוה בממוניה והלכך כיון דשכיחי לחזור ולקנות' ואין בו הפסד יכול לשום דמיהן ולהניחן וכן מדוקדק לי' הרמב"ם פי"ג מה' גזלה והסמ"ג עשין ע"ד דף קנ"ג ע"ד שכתב מצא תפילין שם דמיהן ומניחן שדבר מצוי הוא לקנות ואינן עשויין אלא למכרן בלבד עכ"ל ומ"מ יכול להשתמש בהם דרך ארעי בתפילין ובטלית של חבירו בלא ידיעתו וס"ת שאני משום דשכיח שיקרע או יתעטש וכמ"ש · וכן מחלק הב"י גופיה בהלכות קטנות בהלכות ציצית וז"ל ובמקום שנהגו להניח טליתיהן בבית הכנסת אם בא אדם להתעטף בו לפי שעה ולהחזירו למקומו מותר ולא חשיב שואל שלא מדעת וגזלן כיון דליכא הכ' חשש בילוי קרנא ניחא ליה לאינש דליעבדו מצוה בממוניה משא"כ בספרים דשמא יבוא לקרות בהן הרבה עד שיקרע מרוב משמוש עכ"ל עוד נלפע"ד דרבותי' למדו כן ממאי דאמרי' רפ"ק דפסחים דף ז' ע"ב גבי מאכיר בית לחבירו בחזקת בדוק דניחא לאינש לקיומי מצוה בממוניה ע"ש · שוב מצאתי בדרכי משה באורח חיים ישב נ"כ קושית הב"י כוונה כדברים שכתבתי וז"ל וכדי ליישב דברי הפוסקים והמנהג אומר אני דלא דמי לס"ע דהתם איכא למיחש שיקרע ולא ניחא ליה וגם אין ראיה מההי' דשם דמיהן ומניחן דהתם לאו לאימרא דבלא"ה אסור להניחן אם ירצה אלא לאשמועינן דאם אינו רוצה להניח תפילין של אחרים ורוצה לעשות מצוה בממוניה מותר לשומן מיד וליתן דמיהן משא"כ בשאר אבדה כדאית' שם כ"ש לאותן שמכניסים דמפרשים שם דמיהן ומוכרן ומניח המעות אצלן וכמו שנתבאר בח"מ סי' רפ"ו אבל אין נראה לאסור בתפילין

ב המלוה את חבירו על המשכון בין שהלוהו מעו' ז בין שהלוהו פירות ח (ט) שבין שמשכנו

פ"פ י"ד ע"ש: ז בין שהלוהו פירות ואז המלוה נהנה בהלואה זו דכשיתו היו הפירות כרקבו' ועכשיו מחויב הלוה להחזיר לו פירות טובים כבלות זמן הלואה דכוה פשיטא דהוה ש"ש 'וכבין 'בין דרכו לנקוט הפשוט בתחלה אבל בטור כתב איפכא ע"ש:

ח בין שמשכנו בשעת הלואתו בין כו' בטור כתוב איפכא ל"ש משכנו שלא בשעת הלואתו כו' וכתבתי בפרישה דלא זו אף זו הוא דל"מ אם משכנו שלא בשעת הלואתו דקנאו מדר' יצחק א"כ מסום דאז ודאי לגובינ' משכנו אלא אפילו בשעת הלואה דה"א לוכרון בעלמא נקטי' ע"ש וה"כ יש לומר דעת המחבר דכתבו בלי 'בין 'בין ועל הרוב 'בין האחרון פשוט יותר 'מבין הראשון וכו"ל: הרי

כמו בספרים דהא המכנה פשוט להיתר ולהצות תפילין לטלית עכ"ל וכבלל דבריו דברי: (ט) בין שמשכנו בשעת כו' הלואה כו' אזיל לטעמי' שכת' בב"י דכל הפוסקי' סוברי' דאף שלא בשעת הלואתו לא הוי אלא שומר שכר לפי מרש"י שסוב' שחייב באונסי' · אבל לפעד"נ עיקר כש"ס כרש"י ונם דעת הרבה גדולי הפוסקי' הוא כן וכמו שאכתוב · ולפי שהתוס' והרבה גדולי' חלקו על רש"י מוכרח אני להאריך ואף שאיכני כדאי להכנים ראשי בין ההרים גדולים מ"מ הלא התורה מונחת בקרן זוית וראיות ברורות יתנו עדיהן ויצדקו · הלא דליסנא דאמרינן בכמה דוכתי בש"ס וכדרב יצחק דאמר ר' יצחק בעל חוב קונה משכון משמע שקונה המשכון ויש לו בו קנין גמור ואי לא הוי אלא ש"ש לא שייך ביה לומר שקונה המשכון · ועוד קשה לי דהא ר' יצחק יליף לה דב"ח קונה משכון מדאמר דקמנא ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון לצדקה מכין ואם איתא דר' יצחק לא קאמר אלא לענין דהוי ש"ש א"כ עדיין יש ללוה זכייה בגופו של משכון א"כ הדרא קושיא לדוכת' לצדקה מכין שהרי הוא של לוה ואין המלו' אלא שומ' עליו וכי שומר שומרי' הפקדון לבעליו כצדקה יהיה לו · ועוד קשה מה שהקשו התוס' פ' האומנין דף פ"א ופ' הגוזל דף צ"ו והרא"ש פ"ק דקדושין אמאי קנאו להיות עליו ש"ש אי חשוב קנין גמור כאונסי' נמי נחייב ואי לא חשיב קנין אפילו ש"ש לא הוי (דע"כ בלא פרוטה דרב יוסף ס"ל לרבי יצחק דהוי ש"ש וכדמוכח בפ' האומני' ובפרק שבועת הדיינים להדיא ע"ש ועוד דהא אמרינן דר' יצחק קאמר דוקא שלא בשעת הלואתו ואם מצו' פרוט' דרב יוסף אפי' בשעת הלואתו נמי) ומה שתירצו שם דקני ליה להיות ממונו לקדש בו האשה ולקנות בו עבדים וקרקעות ולכך הוי ש"ש היא גופ' קשיא כיון דאין לו בו קנין גמור היאך יוכל לקדש בו האשה או לקנות בו עבדים וקרקעות אלא ודאי קונה אותו קנין גמור והוי כשלו · ואין להקשות על פירש"י דהא בהגוזל ובפ' כל שעה (דף ל"ב) משמע דהך דר' יצחק אף בשעת הלואתו הוא לענין דאינו משמט ולענין חמץ דעובר עליו וא"כ בשעת הלואתו ע"כ לא קנה בו קנין גמור וא"כ אמאי אינו משמט ואמאי עובר עליו לק"מ דכב' פירשו התוס' והרא"ש שם לפי שעת' דכיון דשלא בשעת הלואתו קני ליה קנין גמור א"כ לכל הפחות בשעת הלואתו קני ליה לענין שלא ישמט ולענין דקרינן ביה שלך אתה רואה וא"כ גם לפירש"י י"ל כן ולהלכה לפי' בש"י ניחא שפי דאלו לפי' התוס' וסייעתם קשה היכא כיון דשלא בשעת הלואתו קני ליה קנין גמור א"כ גם בשעת הלואתו קני ליה לענין דלא משמט ולענין דקרינן ביה שלך אתה רואה הא אף שלא בשעת הלואתו לא קני ליה לגמרי וגם קשה אף בשע' הלואתו אמאי כיון דלענין לקדש בו האשה ולקנות בו עבדים וקרקעות לא הוי כשלו וכמ"ש התוס' והרא"ש גופיה שם ולענין שמטה וחמץ יהא כשלו ואמאי פלוגתייהו דהאי מהאי (אמת שבמרדכי רפ"ק דקדושין כתב בשם התוס' דאף לענין קדושי אשה קונה בשעת הלואתו אבל אינו כן בתוס' שלפנינו וגם קשה לפ"ז מאי איכ' בין שעת הלואתו לשלא בשעת הלואתו והמרדכי עצמו שם הביא בשם התוס' דר' יצחק אמר דוקא שלא בשעת הלואתו וכ"צ) ואף שהתוספות והרא"ש כתבו כיון דשלא בשעת הלואתו לא קני ביה אלא לענין לקדש בו האשה ולקנות בו עבדים וקרקעות א"כ בשעת הלואתו אין לו כח וה מ"מ היא גופ' קשיא אמאי יהא לו כח לענין דאינו משמט ולענין דעובר בבל יראה ואין לו כח לענין שיוכל לקדש האשה ולקנות עבדים וקרקעות · אבל לפירש"י ניחא דכיון דשלא בשע' הלואתו קני ליה קנין גמור ממש אם כן בשע' הלואתו נמי הוי כתפים ועומד לענין דקרינן כי לא יגוש והאי כנגש ועומ' הוא וכן לענין חמץ נמי הוי כשלו לענין דעובר עליו בבל יראה אבל לענין קדושי אשה ושאר דברים בעינן שיהא שלו לגמרי דודאי אינו יכול לעשות קנין בדבר שאינו שלו לגמרי (וזהו מה שבלפע"ד ליישב פירש"י אף לפי שטת התוספות אבל לקמן כתבתי עכין קדם דלא קשה מידי לפירש"י):

ובזה פרקה מ"ש הרמב"ן בספר המלחמות פ' שבוע' הדיינ' ואחריו נמשך הרשב"א בחדושיו פ' הגוזל להוכיח דר' יצחק אמר למילתי' אף בשעת הלואתו ומאי דאמרי' בפ' האומנים ובפ' שבועת הדיינים איצור דאמר ר' יצחק שלא בשעת הלואתו בשעת הלואתו מי אמר לא ע"ד בירור קאמר אלא ע"ד הספק דא"כ קשיא הך דהגוזל ופ' כל שעה והך דפ"ק דקדושין (דף ח' ריש ע"ב) ע"כ דבריהם · ולפי מ"ש לא קשה מידי וכמ"ש התוס' והרא"ש שם וכן הך דפ"ק דקדושין פירשו התוס' והרא"ש דהיינו דוקא שלא בשעת הלואתו וכן הוא במרדכי פ"ק דקדושין בשם התוספות ורא"ביה ע"ש וכן הוא בתוספות ריד · ומ"ש הרמב"ן והרשב"א דליסנא דקידשה במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדר' יצחק משמע דהיינו בשעת הלואתו לא ירדתי לסוף דעתם דהתם הכי איתמר איתביה רבא לרב נחמן קדשה במשכון מקודשת התם במשכון דאחרים וכדר' יצחק א"כ שפיר נוכל לפרש הך ליסנ' דקדשה במשכון היינו משכון דאחרים שלא בשעת הלואתו · גם הראיה שהביאו הרמב"ן והרשב"א מהא דאמרינן פ"ק דקדושין (דף י"ט סוף ע"א) המקדש במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדר' יוסי בר חנינא אינו ראיה כלל לפי מה שפירשו התוספות ושאר מפרשים בפרק קמא דקדושין שם דמיירי בתשכון דידה ואין מחויר לה המלוה ולדרכה להרמב"ן והרשב"א קשיא דאמאי קאמר מקודשת מדר' יוסי בר חנינא הל"ל מקודשת מדר' יצחק וכמ"ש התוס' והרא"ש שם · וגם פשטא דש"ס דקאמר ותבירא איצור דאמר ר' יצחק שלא בשעת הלוא' בשעת הלואתו מי אמר משמע להדיא דדוקא שלא בשעת הלואתו קאמר ר' יצחק וכן מבואר בתוספו' בכמה דוכתי ובהרא"ש ובמרדכי פ"ק דקדושין וסמ"ג עשין ל' דף קצ"ו ע"ג ושאר הרבה פוסקים דר' יצחק אמר דוקא שלא בשעת הלואתו ודלא כהרמב"ן (וכן הוא בתשובת הרא"ש כלל ק"א סי' כ"ו בדברי הר' הגואל וכדברי הרא"ש שהשוה' להך דר' יצחק מיירי דוקא שלא בשעת הלואתו ודלא כהרמב"ן והבאתיו לקמן סי' ע"ג ס"ק כ' ע"ש) וכן הרשב"א בחדושיו שם כתב שהלשון אינו מתיישב להא ליסנא בבירור משמע ולא ספיקא לא שכתב שהענין נכון בעצמו ורחוי לסמוך עליו ומשמע שם שטעמו אמ"ש שהרמב"ן חזק זאת הסברא בראיות נכונות מדאמרי' בקדושין המקדש במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדר' יצחק והאי ליסנ' במלוה שיש עלי' משכון משעת הלואתו משמע ואי דגרסינן התם המקדש במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדר' יוסי בר חנינא כו' וכן היא שמעתתא דפסקים מוכיחה כן כו' עכ"ל ולפי מה שכתבתי אין מכל זה ראיה כלל (ועוד אכתוב לקמן דמהך דפסחים אין ראיה ע"ש):

ומה שהקשו התוספות והרא"ש (והרמב"ן בס' המלחמות) על פירש"י דא"כ היאך הוה משני כדר' יצחק פליגי הא במתני' קתני הלוהו על המשכון שומר שכר · נראה לפי עניות דעתי דלא קשה מידי שהש"ס טעמים הרבה דלאו הכי נמי דהוה מצי לאקשויי הכי ועדיפ' מיניה פריך וכן כתב בעל העיטור סוף דף פ"ח וכ"כ הרא"ש בפ"ק דקדושין דיש לדחות דהלא מתרי פירכא נקט · ועוד דאי הוה פריך הכי לא הוי מצי לאקשויי אלא ממתני' דאם כן אמאי הוי שומר שכר באונסין נמי לחייב אבל מכל מקום הוה שפיר מצי לאוקי' כבריית' דפליגי ר' עקיבא ור' אליעזר דאוקמינן לה דפליגי בדר' יצחק הו' אתי שפיר אלא דהוה קשיא מתני' אתיא דלא כמאן והשת' פריך אגופ' דאוקימת' דהיאך מוקמינן לברייתא דפליגי בדר' יצחק הא ר' יצחק לא קאמר אלא שלא בשעת הלואתו אבל בשעת הלואתו מי אמר ונראה שלזה כיון רש"י שפי' בפ' האומני' והך פלוגתא ר' אליעזר המלוה על המשכון קתני כו' כלומר והיאך מוקמת לה לברייתא דפליגי בדר' יצחק ואם כן אפילו בלא מתני' האי אוקימת' ליתא בגופה

טורי זהב

קשה הוא (א"ה נלע"ד ברור דט"ס הוא בסמ"ע וצ"ל חשש במקום חסר וכ"ה בהבתקת הש"ך וא"כ לק"מ דודאי כרבי' אף שכר' פרשוהו מלוה אפילו אסור וא"ש וכברור עכ"ה) מ"ש איסור גזילה במפקיד שלא יחשדו לת"ח אאיסור ריבית גם אוכי יודע מי הבריחו לכך דאחן דברי במפקיד אבל ת"ח פ"כ במשכון (א"ה הא ודאי ליתא עכ"ה) והכא לא מיירי בת"ח ורמ"א נמשך שם סי' רצ"ב אחר אותו פוסק שכתב הדין במפקיד וה"ה למשכון ובס"ם כל"ב הוכחתי מדברי המרדכי דבמפקיד אבל ת"ח ספרים הוי מיד ש"ש ואפי' הרמ"א החולק על המחבר נראה דמודה בזה כיון שיש עוד סברא אחרת בזה בלאו הכי והיינו שאין לת"ח ספרים כתלו משלו דאז דוקא נכנה כנלע"ד ולעיל אחר תיבת ש"ש כ"ל על ספרים בהחיות הנאה שיוכל ללמוד מתוך הספרים ונראה דה"ה במשכון הוי כן ותו דהא בלאו הכי פסק המחבר דכל מלוה על משכון הוי שומר שכר ·

סעיף ד':

ח ל' הרמב"ם ריש פי"ו מה' שכירות · משנה שם דף פ' ע"ב וכת"ק ט טור וכ"פ הרי"ף והגאונים וכתב הר"ן בסוף שבועות הדיינים בשם הרמב"ן לגיטת הגאונים דסברי דכי אמרינן אימור דא"ר יצחק משכנו שלא בשעת הלואתו וכו' דרך דחייה איתמר (שבועות ל' מ"ד ע"א) וקושט' דמילתא אפי' בשע' הלואתו וכן משמע בפ' כל שעה (דף ל' ע"ב) וכפ' הגוזל (דף לו ע"א)

בגופה דבריית' והכי משמע בפ"ק דשבועי' המייסרים דתם ליתח
בפ"ם מתני' דהלוואין ופם כן לי הוה פריך הפ"ם הכי הוה ניריך
לאתויי מתני' דהלוואין כדי להקשות לולא מתני' כמאן ולכך
פריך שפי בפציעות לגוף דלוקיתתך דמוקים לברייתא (בפ'
שבועת הדיינים וכפ' הלוואי) בדר' יפתן ותסברת כו' ועוד
נרלה בעיני המעיקרא לית קשה מידי דולדלי כי היכא דאפרשים
התוספות והרא"ם בתחת כיון דשלח בשעת הלוואתו קני ליה קנין
גמור לענין לקדם בו התשה ולקנות בו עבדים ושקיעות שם כן
לף בשעת הלוואתו קני ליה לענין שמשה ויפן הכי פמי ניים לומר
כיון דשלח בשעת הלוואתו קני ליה קנין גמור לפילו לתוספין
בשעת הלוואתו פמי קני ליה לענין להעת עליו כשומר שכר כך
הוה ס"ד דס"ם והכי פמי פריך שלח תיתח דשכיר ליה לר' יפתן
דשלח בשעת הלוואתו קנו ליה קנין גמור לענין לוכסי ובשעת
הלוואתו קני ליה לענין לילוי עליו שומר שכר להכי פריך לימור
דלמר ר' יפתן שלח בשעת הלוואתו משעם שקוסם המשכון לגמרי
לכל בשעת הלוואתו שיקנהו כמקח' מי לתר וכמו שכתבתי לעצ'
דלין מכרת כלל שיקנהו למלוין • גם מה שהקשה הרמב"ן
בספר התלמות שם על זה וזה לשונו ולתריכן פמי פתם
(בפרק הלוקחים) כלן אמשכנו בשעת הלוואתו כלן אמשכנו
שלח בשעת הלוואתו פי' מתני' דקתני שומר שכר כמשכנו
שלח בשעת הלוואתו לכל משכנו בשעת הלוואתו ג"ת והיכל הוי
ג"ם הם קני ליה כלל יפתן כו' ודרתי לפוף דעתו דהם
מעיקרא לית לסיים לדעתי' דר' יפתן וכתר הכי מסיק דפליני כלל'
יפתן ומעיקר' עשת' לתריכן לוכל כמילת' וכרלה דשמת תשום
דכהוחת הכלה דתפים ליה למשכון לחוכיה הוי ג"ם וכרלתי'
פתם נפי לוהן כהסיק הכלה דתפים ליה לללנריה הוי שת' שכר
ולף על גב דהתוספות שם פוף לף ס"ה דקא תפים ליה לללנרי'
כו' והרין בשוכות פי' ע"ש כתבו דלי לקשר לומר דהמלוה על
המשכון הוי שומר שכר מהלי שמשת הייטו לף לחוכת דתתי'
מיירי בשעת הלוואתו ומשמשת שכתבו שם לר"ת לחוכן דתתם לית
ליתתבי מלוה מידי דלין מרוות כתה שהלוה תתה שלח היה מלוה
ולף היה לו משכון מה שלין כן שלח בשעת הלוואתו דתרוייה דכיון
שכבר הלוה תרוייה עשה כתה שלוקח המשכון לריות בשות בתוכו
ודמי לחוכן ועוד יש לומר שפתי' לתריבו דהוה ס"ד דם"ם דשלח
בשעת הלוואתו הוי ג"ם כלל הת דר' יפתן וק"ל:

גם מ"ש הרמב"ן שם וז"ל ומשמעתין מתי דיקא דקתם ד' דר'עקיב'
כר' יפתן וקתני לכך ולכך בשמיעת פפיכתו פים דחויה היא ולין שומעין
לך עכ"ל לית לי ירדתי לסוף דעתו דהת בפ"ם בפ' הלוי מוכיח' (דף
כ"ט) ובפ' המפקיד (דף מ"ג) ובפ' הזהב (דף כ"ת) מוקים
דכי לכדו שטעה בפיכתו פים • ועוד דהכי ל"ל דר' עקיב' נקט
לבדו כלישב' דר"ת בריש ור"ח נקט לכדו לרכות' דלפי' לכדו
יפבע וישול מעותיו דם"ל לפי' ג"ם לף הוי • פוף דבר ליכי רוחה
פום שעשה ככול בכל דבדי הרמב"ן בפ' המלוה' וכבר כדרתי
דלביקור כרש"י דשלח בשעת הלוואתו קני ליה לגמרי לף לחוכת:

ועוד נלפע"ד לדך לחר' לפשת רש"י לפי דקשי' לי לפי הדרך
שכתבתי לף שהשכימו בו התוספו' והרא"ש ושל' פוסקי'
מ"ת קשה מלד לומר דכיון דשלח בשעת הלוואתו קני ליה קנין
גמור יקנהו לף בשעת הלוואתו לענין אחשה ויתן • גם לפון
הפ"ם פ' השולח וכ' שעה דקוק לומר כן גם רבינו אחזן בפי'
התשכה פ"י דשבועית כתב וז"ל ולריך לקוק שהוא דעשין דהכי
קלתר אתי משכון דקני ליה שלח בשעת הלוואתו כדר' יפתן
והוקיל וכן בשע' הלוואתו אתי לתכי לענין דקדוש כיה על לתיך
כדרך עכ"ל משמע מדבריו שזה דוקק • גם הרשב"ל בתשובה פ'
השולח כת' על הרי"ף שכת' כדבדי התוספו' וז"ל ודבדי רבינו
ז"ל מתייתן דלי הוה משכון לאו כגון הוה אלי לתכי לין מלי
דלתבר במשכון לתר דשלחת למיהוי ליה קנוי כדר' יפתן ושוה
דבתלר משכת' אתי לך דלף משום כגון אפיי' לו קבלה כלע"ת
דבריית' ס"ה בהלוואה על תנאי בלתר' דלף משלוף לב"ע עכ"ל גם
הרמב"ן גם התלמות פ' כל שעה כתב על דבדי בעל המלוה אפי'
כן וז"ל לתר הכותב ללו דבדי הכלי וכי בשביל שהוא קונה בתלו
לתר יקנה כלן שלח כדין ופם כן לפי' שרלל מעכו"ם יקנה הוא'
ויש"ל משרלל קונה עכ"ל ודבריו ברלון בכונים בוה:

וראיתי גם לשלח"ן פרק שבועת הדיינים דף קי"ו שהקשה לו
מתני הך דפרק כל שעה ותירן לו דולדלי לר' יפתן
לף קני בשעת הלוואתו והת דפתתים פ"ם בעי לשוקמה דתכלי
פבירת לשלח לף כר' יפתן וכבירת לשו לפיכך בשעת הלוואתו
קני ליה מיהו לכן קי"ל כר' יפתן ולף כהני תלתי עכ"ד בקלמה
ע"ש שהלריך • ולפ"ז נתיישבו ג"ם דברי רש"י • ותע"ש עוד
דוק קלת דהתתם דפ"ם פ' כל שעה משמע דתפלתי"ל כר' יפתן
מ"מ ניח ליה שפי בתירון זה מכל מה שהילטו הקלמוני בזה
מכח כל הנך קושיות שכתבתי • ולין לתקשות לפ"ז דהת
בהשולח מוקמינ' בתתת דמתני' דשביעי כר' יפתן והתם כמי

דיכו' לגבות חובו כותבי' פרוזבל · ואף לדעת הב"י דנוטה חובו לעולם כל שנה שביעי' ואפי' ע"י ב"ד וכן נראה להורה עיקר מ"מ ב"ע' דב"ח קונה המשכון דכיון דבסוף שנה שביעית לא יוכל לגבו' חובו א"כ כך הוא נודית הכתוב כל זמן שזה לא יוכל לגבו' חובו יהא המשכון שבידו כאלו מכרו לו עתה וקבל מעותיו כבר ודו"ק :

ובזה נראה כמי מה שהביא הרמב"ן בס' המלחמו' בפ' שבוע' הדיינים ראיה דר' יצחק לא קאמר דקני ליה לאונסי' וז"ל ויש ראיה לדבריה' ממה שאמרו בפ' ד' וה' כגון שתפסו ניזק לגבות ממנו וכשבה עליו ש"ש לנזקיו והתם משכנו שלא בשע' הלואתו הוא וקאמר דשומר שכר הוי ולא מחייב באונסין ולא תימ' דהתם מיל' בעלמא קאמר משום דבהכי סגי ליה לאיתויי ניזק כנזקין ומאי דצריך ליה קאמר דבשמירת ש"ש מתחייב בנזקין דאי הכי לימ' ש"ח אי כמי שומר סתם דכל ד' שומרין ככנסין תחת הבעלי' לנזקין ועוד דהא כמילתי' דר' יצחק ליכ' פלוגת' והלכה פסוק' היא ואפי' בתנאי לא בעי לאוקמה הש"ס וכיון שכן אמאי אמר רבא ש"ש ולא אמר סתם כגון שתפסו ניזק לגבות ממנו ונתחייב בנזקיו שלא להוצי' דבר שקר מפיו אלא ש"מ ש"ש הוי עכ"ל · ולפע"ד אין זה ראיה דכיון דמיירי התם בשור תם א"כ לא נתחייב לו זה עד שעת העמדה בדין דקי"ל פלגא ניזקא קנס' וקנס אין אדם זוכה בו עד שעת העמדה בדין וא"כ לא נתברר עדיין לב"ד שזה חייב לו והיאך נאמר שיהא כאלו הקנהו הב"ד המשכון לזה וכאלו מכרו לו במקום שהרי אינו חייב לו ממון רק קנס יתחייב לו וגם זה דוקא אם יפסקו לו הב"ד קנס ואפי' למ"ד פלגא נזק' ממונ' כמי כיון' דכיון דעדיין לא נתברר ע"פ ב"ד מה שנתחייב לו לא קני ליה אלא דמ"מ שומ' שכר הוי בההיא הנאה דתפו' ליה שור לנזקי' וכן פירש"י התם דבההיא הנאה דמשתלמי נזקייהו מהשכו ולא מצריכו ליה בעלים לאנמא הוי עליה ש"ש :

ועוד דהתם מוקי לה כר' ישמעאל דאמר בעלי חובו' גובהו וכגון שתפסו ניזקכו' וא"כ יכול המזיק לסלקו בזוזי וכדאית' להדיא בב"ק המכוס (דף ל"ג ע"ב) דלר' ישמעאל דאמ' ב"ח הוא יכול לסלקו בזוזי ואם הקדישו ניזק אינו קדוש ואם מכרו אינו מכור וא"כ לא קני ליה וא"כ מוכרח לומ' דכשבה ש"ש משא"כ במשכנו שלא בשעת הלואתו דקני לי' קנין גמור ויכול לקדש בו האשה ולקנות בו עבדים וקרקעו' וכמו שנתבאר וא"כ פשיט' דחייב בו באונסי' וזה ברור :

עוד כתב הרמב"ן שם בתחלת דבריו וז"ל דלפע"ג דקני ליה כדר' יצחק אין כל הנאה שלו ואדרבה יש ממנו הנאה גדולה לחבירו שהוא מקוירו לו ועוד שאינו משתמש בו (וכ"כ בחדושי הר"ן סוף פ' שבוע' הדיינים דאינו חייב באונסי' כיון שאינו יכול להשתמש בו) ומעותיו אצל זה כשלו' אצלו ולא אינו שואל שיהא אסור בשאלתו וזה לזה משתמש בו ומלוה שנשתמש בו מעלה שכר ללוה ואע"פ שקנה אותו למקצת דברי' שא"כ כשבה מטלטלי' אבל נכיו כיון שאין כל ההנאה שלו אינו כשבה עליו ש"ש והם אמרו אומן קונה בשבח כלי ומקדשין בו את האשה ואינו אלא ש"ש דתנן כל האומנים שומרי שכר עכ"ל · ולפע"ד אין מכל זה ראייה תדא דאמן לימא לן שאין המלוה יכול להשתמש בו בשעה שהוא בידו כגון כשמחזיר המחרישה ביום והכר בלילה וחוזר ולוקח ממנו המחרישה בלילה והכר ביום יכול המלו' להשתמש בו בשעה שהוא אצלו כיון שהוא' שלו לפרעון חובו אלא דרחמנא חייבי' להדורי ליה משו' כדק' והלכ' צריך להחזי' לו המחרישה ביום והכר בלילה משום חיותו ומלוה לכדק' הוא דרמיא עליה אבל כשהוא בידו יכול להשתמש בו כל זמן שהוא ירצה אלא דלאו אורח' להשתמש במחרישה בלילה ובכר ביו' ולהכי כי אמרי' בפ' המקבל וכי מאחר שמחזירי' לו' ממשכנין ומשכנו שלא תהא שביעי' משמטתו ושלא יעשה מטלטלין אבל ביו ולא קאמר שיה' רשאי להשתמ' בו משום דמסתמ' אין משתמשי' בו אלא כפי תשמישו הראוי א"כ אפי' תימא דאינו רשאי להשתמש בו מ"מ חייב באונסין כיון דב"ח קונ' משכון והריהוא שלו לגמרי והא דאינו רשאי להשתמ' בו היינו משום דכיון דרחמנא חייבי' לעבות לדקה ולהחזירו לו בשעת תשמישו א"כ בזה ישתמש בו ויפחות מה' לדק' המוטלת עליו שיתקלקלו ולא יוכל העני להשתמש בו זמן שהיה משתמש בו מקודם אבל מ"מ גוף המשכון הוא שלו לגמרי · ומ"ש והם אמרו אומן קונה בשבח כלי ומקדשין בו את האשה ואינו אלא שומר שכר דתנן כל האומני' שומרי' שכר כו' · לפע"ד כמי לאו ראיי' הוא דודאי למ"ד אומן קונ' בשבח כלי קני ליה לגמרי דאי לא מצי לקדש בו האשה והא דתנן כל האומני' שומרי שכר מיירי בדליכא שבח' כגון דאגירה לביטשא ביטשא או בצלים' דאגרת' כדמוקי בכה"ג בפ' הגוזל קמא ובפ' המקבל עיין שם ואדרבה מכאן ראייה דאינו יכול לקדש האשה אלא בשקנה ליה לגמרי דאם לא כן מאי פליגי אי אומן קונה בשבח כלי או לא הא מ"מ ש"ש הוי וכדתנן בהאומני' וכל שהוא שומר שכר יוכל לקדש האשה אלא ודאי כהי דהוי ש"ש מ"מ כיון דלאו לו קנין בגופו של כלי אינו יכול לקד' האשה מכל זה כתבאר בבירור שהעיקור כרש"י דשלא בשעת הלואתו קני אותו לגמרי אף לענין אונסים

וא"כ היה נראה להורות כן כפשוטו' אך שרבו הפוסקים מאד הסוברים דלא קנה אותו לאונסין וכמ"ש לקמן ס"ק ט"ו · אבל והכ"ל ברור · דאם עדיין לא שלם הלוה תבי למימר קים לי כרש"י וכן אם חזר ותפס אחר שגילם אפי' בעדי' דכפלוגת' דרבות' מהני תפיס' בעדי' ובפרט שמלאתי ורא"תי הרבה גדולי' סוברים כרש"י הלא המה הראב"ד כהשגות ר"פ י' מה' שכירו' חולק על הרמב"ם והרי"ף וכן בבעה"ת שער מ"ט סוף חלק ד' כתב בר' אפרי' חולק על הרי"ף וגם הרז"ה בס' המאור פרק שבועת הדייני' ושאר מקומו' חולק על הרי"ף וס"ל דקונ' אותו אף לאונסים

(דין משכנו שלא בשע' הלואתו ומחמת שאין לו לשלם וה"ה אם היה המשכון כבר בידו ונתברר' לבית דין שאין לו ממה להשתל'רק ממשכון זה י"א דקונה אותו אף לאונסים והעיקר כדבריה' אך רבים חולקים לכן הוי ספיקא דדינא ומי שמוחזק אין מוציאין מידו) :

וכן מצאתי בבע"ל העיטו' דף ס"ח ע"ג שהכריע כרש"י ע"ש שהאריך וכן דעת רא"ב"ן להדי' בפ' האומנים ופ' שבוע' הדיינים וכן דעת התוספו' ר"י"ד פ"ק דקדושין וגם מדברי הר"ר ברוך שבהג"ה מרדכי סוף בבא מציעא מוכח להדיא דמשכנו שלא בשעת הלואתו ע"פ ב"ד קונה אותו קנין גמור אף לאונסין ע"ש גם הר"ן ס"פ שבועת הדיינים כתב שהיא מחלוקת ישנה גם בפרק כל הנשבעין נבי סוגיא דשכיר כשבע ונוטל כתב הר"ן וז"ל ואלו מלוה על המשכון קני ליה קנין גמור ואפילו להתחייב באונסים לדעת רש"י ז"ל כו' ע"כ גם בתשובותיו סימן י"ט כתב שגדולי' חולקים על הרי"ף ולא הכריע · וגם המגדל עוז כתב שהיא מחלוק' ישנה בין הראשונים · גם בפסקי תוספו' פ' האומנים אחר שכתוב שם שב"ח אינו קונה משכון לאונסים ככתב שם רש"י חולק וכן האגודו' אף על גב דבפ' האומנים ופרק הדיינים כתב רק פי' ר"י דאינו חייב באונסים מ"מ בפרק כל שעה הביא ג"כ דעת הי"מ דחייב באונסי' וכן ר' ירוחם סוף נתיב י' הביא ב' הסברות (וכהגהת מיי' רפ"י מה' שכירות כתב דר"ת ס"ל דאינו חייב באונסים כמ"ש בתשו' מיי' בסימן כ"ג ותמיה לי דהא ר"ת בתשו' שם סימן כ"ג איירי בשעת הלואתו והוכא תשוב' זו בתשובת מהר"ם דפוס פראג סימן קפ"ה ע"ש) (שוב מצאתי בתשובות מהר"ר יעקב לבית לוי סימן כ"ח דף קכ"ב מוכח שם מדבריו בפשיטות דמצי למימר בכה"ג קים לי כרש"י והראב"ד ע"ש ומכל שכן לפי מה שכתבתי שכן דעת הרבה גדולים ושכן נראה עיקר) :

ועוד נלפע"ד דאף שגדולי הפוסקים הכינו מדעת הרי"ף דאינו קונה אותו אלא לענין דהוי שומר שכר · מ"מ לפע"ד אין זה מוכרח בדעתו · וכיון שכבר בררתי דהעיקר בש"ס דקונה אותו לאונסים א"כ יותר נראה דגם דעת הרי"ף כן · ורא"יה לזה דאי לא ס"ל הכי לא"יזה צורך הביא בס"פ שבועת הדיינים הך דר' יצחק וכל הך שקלא וטרי' דשקלו וטרו בש"ס עלה ותסבר' לימור דאמר ר' יצחק שלא בשעת הלואתו בשע' הלואתו מי אמר כו' כיון דאיהו פסק כר"י דהוי ש"ש משום פרוט' דעני א"כ כהי דליתי' לדר' יצחק ס"ס הוי ש"ש משום פרוטה דרב יוסף · ודוחק לומר דס"ל דפרוטה דרב יוסף לא שייך אלא במשכנו בשעת הלואתו משום שבשעה שלוקח המשכון היה פטור מעני דהא מדבריו שכתב בפ' האומנים וז"ל ל"ש משכנו בשעת הלואתו ול"ש משכנו שלא בשעת הלואתו בכולהו שומר שכר הוי מ"ט מלוה קעבי' בההיא הנאה דלא בעי למיתב ריפתא לעניא משום דכמצוה קעסיק דקי"ל העוסק במצוה פטור מן המצוה הוא עליה שומר שכר עכ"ל הרי להדיא דס"ל דאף שלא בשע' הלואתו הוי ש"ש משו' פרוטה דרב יוסף וכדמשמ' מדברי שאר כל הפוסקים והיינו טעמא דעוסק במצוה לגוש' ולנער' וכה"ג וכמ"ש התוס' פ' שבוע' הדיינים והרא"ש כתשו' והטור בס"ס זה · ועוד קשה לפי מה שפירש הרמב"ן בס' המלחמות ס"פ שבועת הדיינ' דעת הרי"ף דס"ל דר' יצחק אמר למילתי' אף בשעת הלואתו א"כ היאך הביא הא' ותסברא לימור דאמר ר' יצחק שלא בשעת הלואתו בשעת הלואתו מי אמר · אלא נלפע"ד דס"ל להרי"ף דר' יצחק אמר למילתיה דוקא שלא בשעת הלואתו דקני אותו קנין גמור אף לאונסים אבל בשעת הלואתו לא הוי אלא שומר שכר משום פרוטה דרב יוסף איהו משום פרוטה דרב יוסף הוי כמי שומר שכר אף שלא בשעת הלואתו משום דעוסק במצו' לגוש' ולנערה וכה"ג ולא כתב דל"ש משכנו בשעת הלואתו ול"ש שלא בשעת הלואתו הוי ש"ש אלא לאורויי דאף שלא בשעת הלואתו הוי ש"ש וכפקא מינה דאי לא הוי ש"ש כהי דהוי קני ליה לאונסין היינו מה שגוה כנגד חובו מטעם דב"ח קונה משכון ומטעמא דפריסית דכיון שאין לו לשלם אלא ממשכון זה ששעבודיה דמי על משכון זה והו"ל כאלו מכר לו מה שכנגד חובו אבל מה ששוה יותר מחובו לא מחייב עליה באונסי' דפשיטא הוא דב"ח אינו קונה משכון יותר ממה שמגיע לו ואם כן כיון דאינו קונה אלא כנגד חובו אי לא הוי אלא ש"ח לא הוי חייב בגנבה ואבדה על המותר לכך אשמועינן הרי"ף דהוי

(דין דאף למ"ד משכנו שלא בשע' הלואתו קונ' אותו לאונסי' היינו מה ששוה כנגד חובו אבל על המותר פטו' מאונסין)

שמשכנו בשעת הלואתו בין שמשכנו אחר שהלוהו (י) ט הרי זה (יא) שומר שכר:

הגה י ואין חלוק בין אם פירש שקבלו למשכון כנגד שויו בין קבלו סתם (טור) לפיכך אם אבד המשכון או נגנב י חייב בדמיו ואם היה שוה המשכון כדי דמי החוב אין לאחד על חבירו כלום כ ואם החוב יתר על המשכון משלם הלוה היתרון·

הגה יא (יב) וי"א דאם פירש ואמר בשעת הלואה שמקבל המשכון בכל החוב אפי' אם קבל קתא דמגל' באלפא

י מתני' דב"מ הכו' לעיל וכר"ע בברייתא שבועות סוף דף מ"ג וכרב יוסף דאמר שומר אבידה כשומר שכר דמי פי' שכר מלוה ומלוה על המשכון כתימלוה עבד שם דף מ"ד ע"ב וכ"כ הרי"ף שם ושאר גאונים כ כאוקימתא דגמרא שם ריש דף מ"ד בדלא שוי שיעור נוזי כ"ע לית להו דשמואל דאמר אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי וכ"פ הרי"ף שם ושאר גאונים וכ"פ הטור בשם

ש"ש ופסיט' דכיון דהוי שומר שכר חייב בגניבה ואבידה והיינו דמסיים הרי"ף ואם היה המשכון יתר על החוב משלם המלוה ללוה היתר על החוב כו' והיינו דכתב הרי"ף ואם אבד באונסי' שומר שכר פטור גם המלוה על המשכון פטור ונוכה תוכו מן הלוה כו' ולא כתב בקצרה גם הוא פטור ונוכה חובו כו' דליכתמע מיניה בין משכנו בשעת הלואתו בין שלא בשעת הלואתו שהזכיר שם מקודם אלא דייק וקאמר גם המלוה על המשכון פטור דהיינו שהלוהו ומתחלה על המשכון דוקא פטור · כן נראה לפי עניות דעתי בדעת הרי"ף · והאמת יורה דרכו · ואפשר כל הפוסקי' מודו' לדינ' למה שכתבתי דמשכנו שלא בשעת הלואתו עי"פ ב"ד מחמת שאין לו לשלם קונה אותו אף לאונסי' ומ"ש דלא משכנו בשעת הלואתו ול"ש משכנו שלא בשעת הלואתו כו' מיירי בים לו לשלם אלא דפשט דבריהם משמע דאין לחלק בכך מדסתמו הדברים ולא חילקו · ועוד מדלא הביאו מילתא דר' יצחק משמע דבתר שאמרו שלא בשעת הלואתו בכלל בדבריהם הך דר' יצחק וכו' יצחק מיירי להדיא כאין לו לשלם דהא יליף לה מקרא דולך תהיה צדקה א"כ משמע דס"ל דגם בדר' יצחק לא הוי אלא שומר שכר· ומ"מ לענין דינא העיקר כמו שכתבתי:

ביהו בלפע"ד דכל °זה במשכנו שלא בשעת הלואתו ברשות ע"פ ב"ד או מדעת הלו' דבהכי מיירי קרא דולך תהיה צדקה וכן פירש"י להדיא בפ' האומנ' ובפ' הדיינים משכנו שלא בשעת הלואתו ע"פ שליח ב"ד אבל משכנו שלא ברשות חייב באונסי' לכ"ע ולא מטעם דכ"ם קונ' משכון דלא משע' דכיון דמשכנו שלא ברשות חשיב גזלן וכדמוכח בש"ס ופוסקים פ' כל הנשבעין וכמו שיתבאר' לקמן סי' צ' דמ"ש שמשכנו בשבע ונוטל א"כ הרי הוא באחריותו · ולפ"ז אפילו מה שהמשכון שוה יותר מחובו חייב עליו באונסין · ובזה נראה לפי עניות דעתי לתרץ מה שהקשה הבעל העיטור שם על הפוסקי' דלעיל דפטרי מאונסין מדאמרינן במכות (פ' אלו הן הלוקין דף ט"ז סוף ע"א) והרי משכון דרחמנ' אמר ולא תבוא אל ביתו לעבוט עבוטו השיב תשיב לו ומשכחת לה בקיימו ולא קיימו בטלו ולא בטלו ומשני התם כיון דחייב בתשלומין אין לוקה ומשלם ואם איתא דפטור מאונסין משכחת לה קיימו ולא קיימו בשרפה מאליה עכ"ד וגם הרמב"ן בס' המלחמות פ"ק שבועת הדיינים כתב ואי תיקשי לך מההיא דמכו' כו' ותירץ כדוחק דהתם מבטלו ולא בטלו פריך כו' ע"ש · ולפי עניות דעתי נראה דהתם כיון שמשכנו שלא ברשות כ"ע מודו דחייב באונסין וכמו שכתבתי · ורא"ה ברורה לזה מדברי הרמב"ם והרב המגיד שהרמב"ם כתב בפ"ג מה' מלוה וז"ל עבר ב"ד ונכנס לבית הלוה ומשכנו או שחטף המשכון מידו בזרוע אינו לוקה שהרי ניתק לעשה שנא' השב תשיב לו ואם לא קיים עש' שבו כגון שאבד המשכון או נשרף לוקה ומחשב דמי המשכון ותובע השאר בדין עד כאן לשונו ואף על פי שהראב"ד השיגו שם וז"ל שבוש הוא זה מפני שנתחייב באונסין עד כאן לשונו ורוצה לומר כיון דחייב באונסין א"כ אינו לוקה וכדקאמר בש"ס סדרים דלעיל דכיון דחייב בתשלומי' אינו לוקה ומשלם מכל מקו' דגם להרמב"ם חייב באונסין וכן כתב הרב המגיד שם בלשונו וז"ל ואף דעת רבינו שחייב באונסין וכמו שכתב ומחשב דמי המשכון לבעליו עד כאן לשונו וכן כתב עוד הרב המגיד שם בפשיטות שחייב באונסין ע"ש והרי הרמב"ם והרב המגיד סבירא להו כפ"י מסבירות דאפילו משכנו שלא בשעת הלואתו פטור מאונסין אלא ודאי כיון שמשכנו שלא ברשות שאני · וכן נראה לפי עניות דעתי עיקר ודלא כנראה מדברי הרמב"ן בס' המלחמות שם שאפילו משכנו שלא ברשות פטור מאונסין ולכך הוצרך לדחוק דלא פריך אלא מבטלו ולא בטלו כו' אלא כדפרישית: (י) הרי זה שומר שכר מטעם דהמלוה על המשכון מלוה קעביד ואלו מתרמי ליה עני בההיא שעתא לא הוה בעי למיתב ליה פרוטה משום דהעוסק במצוה פטור מן המצוה ומשום ההיא פרוטה נעשה שומר שכר כל זמן היותו אצלו עד שיחזירנו לבעליו אפילו אחר שפרעו · כן מוכח בתשו' הרשב"א שהביא בית יוסף ריש סימן זה וכן מוכח בתשובות הרא"ש וטור ומחבר לקמן סעיף מ"ג ע"ש · ובתשובות מהרשד"ם סוף סי' כ"ט הקשה על הרשב"א מהא דתנן בפ' האומנין (ונתבאר לקמן ר"ס ש"ו) שול את שלך והבא מעות שומר חנם הרי עיננו רואות שאין לחייבו משום שומר שכר אלא כשכוונתו לתפוס המשכון הא לאו הכי לא הוי אלא שומר חנם ואם כן קל וחומר כשפרעו עד כאן לשונו ולא קשה מידי דדוקא התם באומנין דלא הוי שומר שכר אלא מטעמא דתפיס ליה אאגריה ואם כן כשאין כוונתו לתפוס המשכון לא הוי אלא שומר חנם אבל הכא דהוי שומר שכר מטעם דהוי ליה כאלו קבל פרוטה בתחלת השמירה משום פרוטה דרב יוסף אם כן פשיטא דהוי שומר שכר לעולם וק"ל: (יא) שומר שכר כו' בשאר סדרים פרק האומנין ובפרק שבועת הדיינים מסקינן דאפילו במלוה צריך למשכון מלוה קעביד והוא ש"ש לרב יוסף וכן נראה מדברי הרי"ף וכן כתב בעל המאור וכן נראה דעת הפוסקי' והטו' שלא חילקו ופירש"י דהיינו שהמלוה צריך להשתמש ולפחות מן החוב בברייתא וכן פירשו התוס' וכן פירשו הנ"י והרא"ן פ' האומנין ופסקו כן ואין להקשות דא"כ לימא דלא פ"ל כרב יוסף ולא הוי אלא ש"ח וכדאיתא בש"ס התם ואמאי הא מ"מ שוכר הוי שהרי ישתמש במשכון בברייתא' וכמ"ש לקמן סעי' ד' ס"ק ל' בשם תשוב' הרשב"א דכשלוהו על המשכון ונתן לו רשות להשתמש בו בברייתא הוי שוכר י"ל דלא הוי שוכר אלא כשעושה עמו בפירוש להשתמש בו אבל כשיכול להשתמש בו מעצמו בברייתא לא הוי שוכר כל זמן שלא נשתמש בו (ובזה מתורץ מה שהקשה בס' תורת חיים פ' האומני' אפירש"י גם שאר קושייתיו שם אינם כלום למעיין שם) : (יב) וי"א כו' והב"י חולק דליכא למ"ד הכי להגאונים ולפע"ד גם הר"ב לא כיון לדעת הגאונים אלא לסברת ר"י שבטור ופוסקי'

ט הרי זה ש"ש כן הוא דעת הגאונים ומשום דהמלוה על המשכון מלוה קעביד ואלו מתרמי ליה עני בשעה שמלוה לו לא הוה בעי למיתן ליה לאפס ולא שום צדקה דהעוסק במצוה פטור מהמצו' ומשום ההוא פרוטה דנהנה בשעת שהלו' מעות על המשכון נעשה ש"ש עליו כל זמן היותו גביה כבל ש"ש שבשכרו שמקבל בתחלה או בסוף נעשה עליו ש"ש לעולם כ"כ הרשב"א ועפ"ר מ"ש עוד טעם אחר: י ואין חילוק בין אם כו' הג"ה זו נדפס בש"ע על מ"ש המחב' ה"ז ש"ש ולא שייכי שם אלא אמ"ש אחר זה דאם החוב יתר על המשכון משלם הלוה היתרון ושם צ"ל מקומ' וקמ"ל דאפי' אם המלוה קבלו סתם לא אמרינן דקבלה כנגד כל החוב ובסמוך דס"ל ד' אם הניח לו למשכון קת' דמגלא אבד קתא אבד חובו אבל הגאונים לא פסקו כוותי' וכמ"ש בטור · וכ"ש אם פי' המלוה בהדיא בשעה שמשכון לו המשכון שמקבלו למשכון בכדי שויו ולא ביותר משויו דאם נאבד לצריך הלוה לשלם לו מותר החוב וכן כתבו בטור בהדיא אבל בכה דאם החוב יותר על המשכון · ובילור דבריו יותר נ"ל ואין חילוק בין אם פי' המלוה שאינו מקבל המשכון אלא בכדי שויו בין אם קבלו סתם עכ"ל ועל"ר דכתבתי שם ס"ל להטור הגירס' בגמר' בגירס' רש"י דאוקי לשמואל דאמר אבד קת' דמגלא אבד אלפא זוזי אפי' בדלא פי' ואמר אע"פ שאינו שוה כנגד החוב קיבלתיו אלא קבלו בסתם ובהא דוקא אין הלכה כשמואל וכ"ש אם אמר בפי' שאינו מקבל להמשכון אלא בכדי שוויו הא אם אמר בשעת הנחת המשכון לידו אע"פי שאינו שוה כפי החוב קיבלתיו גם הגאוני' ס"ל דאבד מעותיו וז"ש מו"רם בהג"ה שאחר זו די"א דאם פי' ואמר שמקבלו בכל החוב אבד הכל והא דכתבו מו"רם בל' י"א דאם פי' כו' ה"ט משו' דהתו' דקו גרסת רש"י וגרסי בגמר' דשמואל דאמר אבד הקת' אבדו כל מעותיו היינו דוקא בדפירש ואמר אע"פ שאינו שוה קבלתיו וכתבתי בדרישה שנראה מדברי הגאוני' דס"ל נ"כ כגירס' התוס' ולפי גירס' זו להגאוני' דלא פסקו כשמואל אפי' בכה"ג לא אבדו כל מעותיו כ"א כפי שוויו המשכון לא תפו' להרי"ף בקט נ"כ גירס' רש"י מ"ה נמשך הטור ומו"רם אחריו וכתבו פסקן דהגאוני' ע"פ גירס' רש"י והרי"ף וכדי למעט המחלוקת לפיו יהי' דעת הגאוני' ודעת ר"י דפסק כשמואל שוים בזה דאם אמר אע"פ שאינו שוה קבלתיו דאבד כל מעותיו אבל אין לומר דגם דעת מו"רם הוא להגאונים ס"ל כגירסת התוס' דאפי' אם אמר אע"פ שאינו שוה קבלתיו לא אבד המו' ית' על המשכון והי"א דכת' דס"ל דאבד הכל היינו דוקא בשפירש דבריו בהדיא ואמר שאם יאבד הקת' יאבדו מעותיו הוא דאבד וקמ"לן דלא הוה אסמכת' ופלוק' בכה"ג אבל בענין אחר אינו אבד דא"כ עיקר חסר דהל"ל דמקבלו ויאמר יאבדו מעותיו ועוד דא"כ הל"ל בהג"ה זו דלשונה רבות' דאפי' אם אמר אע"פ שאינו שוה קבלתיו דלא אבד כל מעותיו וק"ל והאמת א"ש דמתם מו"רם א"כ שכתבו דברי ר"י וכתבו עליו דמספיקא לא מוציאין ממונא והל"ל נ"כ הא קולא לכתוב דאף אם אין המשכון שוה כמו החוב דאבד המלוה כל מעותיו אם אמר אע"פ שאינו שוה קבלתיו וכמ"ש הטור בשם ר"י אלא ודאי סמך אמ"ש בדברי הגאוני' בהג"ה שנייה די"א אם פי' כו' דלאותן י"א אין חילוק בהא בין פיסקא דהגאוני' לפיסק' דר"י וכמ"ש ודו"ק ועל"ר מ"ש עוד מזה גם בסמוך בסמ"ע כתבתי בהג"ה שאחר זה מה ששייך עוד לזה: יא וי"א דאם פירש ואמר כו' הג"ה זו שייכ' מ"ד אחר

סתר הנ"מ צלפני זה ולצמיתן מקום' כתן וכמ"ש בכיאור הנ"מ צלפני זה ושם נ"כ כתבתי טעם למה כתב הנ"מ זו כלי' ז"ל וע"ש :

יב וזם כתבם המחבר כו' דמ"ש פשוט מן הקונסין ופע"פ שפי' ואתר כשעת הלוואה אתקבל זה למחבר בשר כל' מובו מסתתי לצ"ל היה דעתו כי זם לא לנביה ואכיתם דמכיון ולצ"ל לקונסין דלתין שכיתין וכמ"ש הטור והמחבר לקמן סי' רכ"ה לענין לתרויות ע"ש ועפ"ר : יג ויש"י לו בשכל המחבר את מוכו סיימו דוקא זם אין הלוה מכתיבו בכרי ומע"ש שכתב הטור כם"ש והמחבר בסי' ר"מ דתין זה ז"ל שהרי אין הלו' יודע כיצד נתכב והי"ל כהלוותני ואיכו יודע זם התזכותי לך זם לאו ומשמ"מ זם לא טוען הלו' כרי לי שהמחבן כיוך לו מכרתיו וקבל"ת מיד אין המלו' לתתן כשבועתו שנתם מידו לסוסיף מיד הלוה הטוען כרי נגדו וכ"כ המחבר בהדיא בסי' זה סב"ש דכשטוען הלוה ברי לי שתת"מכרתיו וקבלת דמיו דכשבע הלוה היסת ונפטר וכתבו הטור ג"כ זה בשכ"נ ע"ש ולא שייך אצת"ם הטור בשעת ו"ל בשבע הלו' היסת ונפטר כמיגו שתין לך כרי כלו'לו פרעתיך עכ"ל דמשמע לת בתקו' שתין לו מיגו כגון שהלוה ונפרעים יודעים שלא פרעוהו המלוה בתתן ונכיכן לתוק ולומר להשתם למיגו לא כת' ולא לתת דפטור הלוה בהיסת ום"ל דבמקום שתין לו מיגו תף תתן המלוה בתתן ליגבע ולהוסיף מיד הלוה היום כריך ליגבע שכופה תמוכה נגד טענת התלוה כיון שיש עדים שהלוה לו ושלא פרע לו עדיין והטורה הקיתנו בעלמת לתקילו להוסיף ומזה דכוח הלוה מיגו כרי עכ"פ הוא פשוט מהמלוה בשבועתו מ"ם קיבר המחבר שם בשכ"ט ולא כת' דפטור משום מיגו : יד לא הוה לצלא ג"כ שעתו שלא מתזכ זו לשכירות שם תולי בה עכי בשעת הלוותו והיינו דוקא כשהזכן על שהשלא שהשכירו לשעותו שלא ריכית ✡ אבל אם משכן ושרשל ליזכרשל שכירו משכן על עכו"ם וכותן לו ממנו ריבית כרשי פשוט דהוה עלי"ם בכניכתו ואבידתו לשלם לו כל דמי משכון שרשל דשכיר גדול כזו משתבר דשכל מודי' דהו' עלי' ז"ש ועו"ל דשכל כלו הלו' לעכו"ם עשתו שכותן לו ריבי' דהיה קיום לשלם לו כל דמי משכונו כן ישרשל הכל כשקומו להם תין היתר ליזרשל לשלו' מעותיו בריבית על משכנו של עכו"ם ע"י שכירו אם לא מכח דהיזרשל השכיח לו המשכון הוא כשלוקו דשלוה לקבל המשכון מיד העכו"ם ולשכירו לו על לתריותו ולסוליך להשכו"ם המעות כשכילו על לתריותו וכמ"ש העור בשם הרשל"ם כי' דסי' קס"ו וכרי הוא כשלו שלוה לשכו"ם בעשתו • וזה נרשה בעיכו פשוט לדעת הרשל"ם ול"ל שמשכם של עכו"ם בערבותיהן הוא שמו שכשכר מידו משכון שקבל משכו ריבית שלזו מלם לו יותרון דמי המשכון לזו פשוט גם מהיזרשל מה"ט דכתיבנו • ושמעתי שבתשובת בן לב מסתפק בזה והכלע"ל כתבתי

ופוסקי' שפסקו כשמואל ולצ"ל כהסמ"ע ס"ק י' ושו"ת בשעת מו"ם ושוב לצהסמ"ע קשה לצ"ל לשעור לכניין מתלוק' הנזכרים ולי' בדשמואל כיון לצענין דיכול לצ"ל בלוה כשלא שהיו שזה כדי הזוב לצהנזכר' לפי' לם פיכם המלוה ושמר לשיפ שהיו שזה כדי הזוב קבלתיו הוי כשתם והיינו דשת ל"ת דנכרים שמואל בדפרים ופסק דלצ"ל כשמואל מיהו היכ' דשמר בפי' אצם יאכל ויפסיד כל הזוב משמע בתום' דלצת הכל גם להנזהר' וכ"כ ב"י וכ"ש כתב דלפי' בכה"נ לפשר דהוי לפטת להנזהר' ע"ש וכן מוכח להרשל"ם כהנ"ם לצרי ס"פ הלומכין בשם דבריו תנכלל וכן משמע בתום' ולענין דיכול כלשה לכלל נוכי הוי ס"פ הלומכין עיין שם ודוק •

ספיקת דלריכל והתי"ט וכ"פ הכ"ה הלכה למעשה ע"ש :

(יג) לכל המשכון לכל הכל • וכן לם הלוהו על שכי קתו' לצלף זו או על קתן עם משכון לתר לצלף זו ולכל בקתן לו המשכון הכסיף מכי הזוב לכל הזכי הכסיף מכי הזוב לצלתר עכ"ל טור ועיי' בתום' : (יד) ולם כתבם כו' ויצלם לו בשל המשכון לת תוכו' כתב הסמ"ע וז"ל הייכו דוקא לם לין הלוה מכתיבו בכרי ומשעם שכת' הש"ע כשפי' ר"ל לדין זה וז"ל שהרי לין הלוה יודע כיצד נתכב והי"ל כהלוותני ולייכי יודע לם פרעתיך לצ משמע משם דלצם הלוה טוען כרי לי שהמשכון כיוך לו מכרתיו וקבלת דמיו לין המלוה כתתן כשבועתו שכלל' מידו להוסיף מיד הלוה טוען כרי נגדו וכ"כ המחבר בהדיא כסי' זה סב"ש דכשטוען הלוה ברי לי שלת"מ מכרתיו וקבלת דמיו דכשבע הלוה היסת ונפטר ולצ"ל שבע"ש שכתב שם הטור בשע' ול"ל כשבע הלוה היסת ונפטר כמיגו שתין לך כרי וכלם לו פרעתיך עכ"ל דמשמע לת בתקום שתין לו מיגו כגון שהלוה ונפרעים יודעים שלא פרעוהו המלוה בתתן ונכריכו לתוק ולומר לבשעם למיגו לא כתב שלא דפטור הלוה בהיסת ום"ל לבתקום שתין לו מיגו תף תתן המלוה בתתן ליגבע ולהוסיף מיד הלוה מ"ם הלוה היום כריך ליגבע שכופה תמוכ' נגד טענ' המלוה כיון שיש עדים שהלוה לו ושלא פרע לו עדיין והטורה הקיתנו בעלמת לתקילו להוסיף ומזה דכוח הלוה מיגו כרי עכ"פ הוא פשוט מהמלוה בשבועתו מ"ם קיבר המחבר שם בשכ"ט ולא כת' דפטור משום מיגו : יד לא הוה לצלא ג"כ שעתו שלא מתזכ זו לשכירות שם תולי בה עכי בשעת הלוותו והיינו דוקא כשהזכן על שהשלא שהשכירו לשעותו שלא ריכית ✡ אבל אם משכן ושרשל ליזכרשל שכירו משכן על עכו"ם וכותן לו ממנו ריבית כרשי פשוט דהוה עלי"ם בכניכתו ואבידתו לשלם לו כל דמי משכונו שרשל דשכיר גדול כזו משתבר דשכל מודי' דהו' עלי' ז"ש ועו"ל דשכל כלו הלו' לעכו"ם עשתו שכותן לו ריבי' דהיה קיום לשלם לו כל דמי משכונו כן ישרשל הכל כשקומו להם תין היתר ליזרשל לשלו' מעותיו בריבית על משכנו של עכו"ם ע"י שכירו אם לא מכח דהיזרשל השכיח לו המשכון הוא כשלוקו דשלוה לקבל המשכון מיד העכו"ם ולשכירו לו על לתריותו ולסוליך להשכו"ם המעות כשכילו על לתריותו וכמ"ש העור בשם הרשל"ם כי' דסי' קס"ו וכרי הוא כשלו שלוה לשכו"ם בעשתו • וזה נרשה בעיכו פשוט לדעת הרשל"ם ול"ל שמשכם של עכו"ם בערבותיהן הוא שמו שכשכר מידו משכון שקבל משכו ריבית שלזו מלם לו יותרון דמי המשכון לזו פשוט גם מהיזרשל מה"ט דכתיבנו • ושמעתי שבתשובת בן לב מסתפק בזה והכלע"ל כתבתי

ולכאורה קשה מכ"ל הא דהרי"ף דע"כ לא פליג ר"י אלא"י שלא דפסק כרבה ושלא כרב יוסף למזוז שלוה לא הוי ס"ם שבוע' הריטיכס פרעת דס"ל לר' יוחל כתתכי דלור ס"ם משעם דדרכן להתרקב ובקבה כתה שהלוה והוה ס"ם וכדהיתת כס"ם נכי ושת מדקתכי סיפא ר' ויוחל יומר הלוהו תעות ס"ת הלוהו פירות ס"ם מכלל שלא שבת כו' ומכלל דס"ל להרשל"ם ושור כיון דלפי' ר"ע"כ טעמל דת"ק דהוי ס"ם דוקא כנגד תעותיו משעם דהוי כלוה פירם שאם יאכל התזכון יפסיד תעותיו וש"כ כתה שזה התזכון יותר פשור וש"כ ה"ל לת"ק לפלוגי בין תעות לפירות ולשמואל דכפירות הוי ס"ם על כולו שלא ולפי ת"ק לת ס"ל הך דכנרך דר' יוחל כלל וש"כ לין חילוק בין תעות לפירות וכן נרשה דעת שאר לתרוכים והר"ב שלא חילקו בזה : (טז) לת הוי שלא ס"ת כו' שאם דמי התזכון יתוכי על תזוק שמא יתם כתובו שלא בשעת הלוותו לין המלוה כתן לצלוה היתרון וכ"ם כמלכרכ"ם שבועת הדיוטים לכדי בשם תשובת מהר"ם לבעצת ר"י ורשל בתשו' מיימוני סי' כ"ו ע"ש לכל לצמלכ"ם דכתזכון מתכלה בשעת הלוותו מוכה ר"י דבתי דפסק כרבה הייכו דלת לצלף דכרב יוסף דלא תשוב שאר תזכון משום פרוטה דעבי' לכל ר' ויפת ע"כ סכירת ליה דהוי שומר שכר משום פרוטה דכר יוסף וכדמוכח בס"ם ותוספתי וכל הפוסקים להדיא • ולדברי מהר"ם ס"ל דמאי דתתי' בס"ם ע"כ לית לה דר' ויפת שלא בשעת הלוותו הייכו כי ליתת לשמואל וכדילתת כתוספות שם כן לרבה דהוי שומר תכם בשעת הלוותו תף כשנך מעותיו לת הפסיד לכל כי ליתת לשמואל תין תילוק בין שעת הלוותו לו לת להת נם בשעת הלוותו הפסיד כשנך מעותיו משעמת לשמואל כלילתת בתוספתי והרשל"ם ושלר פוסקים (וכזה מתורן קושיות הכ"ו על העור ע"ש ודוק) וזה דוקא ופשע דברי התוספות משמע תף לר"י שלא בשעת הלוותו הוי שומר שכר לנמרי בהיות הכלה דיכול לקבל כו הלוה כיון לכ"ת קונה משכון משלא בשעת הלוותו שלא קבי ליה ושומר שכר כמי לת הוי משמת שום הכלה שלא הלוהו כשומר משעמת לשמואל וכזה כלתו כל הוכתיתו על תשובו' מהר"ם שם ע"ש ול"ל שלא בשעת הלוותו תוכן לצלוה היתרון • וכן כתוב בשערי דרב שלבם שער ט' דבשעת הלוותו הוי שומר תכם ושלא בשעת הלוותו הוי שומר שכר והמלוה לריך לשלם היתרון ע"ש והיינו דמשלא בשעת הלוותו הוי שומר שכר ולריך לשלם היתרון • וכלילה תף לשה שכתבתי לעיל ס"ק ט' דהת דלשה ר' יפת שלא בשעת הלוותו קונה משכון הייכו לענין תוכסי' דשם שכנגד תובו הוי כלוה מכוח לו ת"ל ליכא לתוכסי' מה"ת לית לה להיתרון דהת לת לשה ר' יפת דהוי שומר שכר מכל מקום כלילה מבתון דהוי ס"ם ניכ להיתרון משעם דבעין השכנו שלא בשעת הלוותו משמת שתין לו לשלם ת"ל תף כשלה גדולה תוי ובהיות הכלה דתפים ליה תוזי מזיק שומר שכר ולילים ליה להת כרים פ' שור שנגח ד' וה' לשה ר' יפת שמעת"ל דשה לר' יפת כשלי תוכסי הוי ס"ם כשתכו לשור תם לנכות מחצו ומשמע דתם משום דבהיות הכלה דתפים ליה לשור תכוסיה ולא לעריוני ליה בעלים לתוזת ולא היה יכול להשתלם מחלו הוי ס"ם וכן פירש"י שתם להדיא ופירוצו מוכרת לליכל לשיור שתם שעמת בעין דיכול לקבל כו הלוה שהת בשעת (דף כ"ב) נבי הת דשריך שתם ושה לשה ר' יוחנן נזלזלת בתוזתו הכעלים כו' דהיכ' לשלו יכול לקבל כו הלוה שלא יכול לקבל כו הלוה ולשי אף על פי שלשו יכול לקבל בו הוי שומר שכר משעם דתפים ליה לכוסיה ושם כן הוי הדין הכת וגזלם מזה כלילה לעה שכתבו הפוסקים לגר' שקיבל לקוישת לן לוותיה לפילו בשור המועד הוי עליה שומר שכר וכבתי דבריהם לקיל

סוף סי' ת"א אם כן הכא כשמשכנו שלא בשעת הלואתו אפילו יש לו לאלם מקום אחר הוי עליהם שומר שכר מהאי טעמא' דתפים ליה אתוביה וכן כתב הבעל העיטור ריש פ' שור שנגח ד' וה' והנימוקי יוסף שם וז"ל שמעינן לר' עקיבא לענין מועד כן שאם תפסו כיון לגבות ממנו וכן בעל חוב שתפס שורו של לוה לגבות ממנו נעשה עליו שומר שכר וקוי' בנוקיו עד כאן לשונו ומשמע התם להדיא דהוי שומר שכר על כולו אפילו במה שיתר על נזקיו או חובו ע"ש ואף שמדברי הרא"ש פ"ק דקדושין מוכח דאף במשכנו שלא בשעת הלואתו לא הוי שומר שכר מהאי טעמא דתפים ליה אזוזי מכל מקום אין דבריו מוכרחים ואפשר גם התוספות מודו' דהוי שומר שכר מהאי טעמא וכפ' האומנין שכתבו דדוקא גבי אומן הוי שומר שכר מטעמא דתפים ליה אזוזי' ולא במלוה היינו במשכנו בשעת הלואתו והא דלא פירשו לטעם דר' יצחק הוא כן היינו משום דסבירא להו דכיון דאמר ר' יצחק בעל חוב קונה משכון משמע שקונה אותו לגמרי דבר שיכול לעשות בו כמו בשלו וע"כ הוכרחו לומר דקונה אותו לקדש האשה ולעשות קנין עבדים או קרקעות אבל אין הכי כמי דמודים דמבחון דהוי שומר שכר מטעם ההוא הנאה דתפים ליה אתוביה אחר הלואה ׃ ולא היה מלאכי לבי לחלוק על דברי מהרש"ל אך כיון דכלהו הכי הרבה פוסקים סבירא להו בהדיא דהוי שומר שכר לגמרי אפילו ביתרון הלא המה הבעל הלכות גדולות ושערי רב אלפס והרי"ף והרמב"ם וה' המגיד והר"ן והנימוקי יוסף ובעל העיטור והרא"ן ובעה"ת שער מ"ט ח"ד ושאר פוסקים וכן פסק המחבר וכן פסקו שאר אחרונים והבאתים לקמן ס"ק כ"ב ואינו מבואר בדברי ר"י שבתוספות שחולק על זה דנהי דסבירא ליה כרבה שומר אבדה כב"ח מ"מ י"ל דמודה' שלא בשעת הלואתו מהכך טעמי אחריני דאמרן ורא"ה לזה שהרי גם בשערי רב אלפס פסק דבשע' הלואתו הוי שומר חנם ואפ"ה הכי פסק דשלא בשעת הלואתו הוי ש"ש אם כן מהר"ש שכתב כן לדעת ר"י יחיד הוא ולית הלכתא כותיה ׃ ואפשר שזה דעת הרב בהג"ה שכתב וי"א דמלוה על המשכון לא הוי אלא ש"ח ולא כתב בקלור וי"א דלא הוי אלא שומר חנם אלא ר"ל דכמלוה על המשכון דוקא פליגי אבל במשכנו שלא בשעת הלואתו מודה למחבר דהוי שומר שכר וא"כ גם ביתרון חייב המלוה ׃ וכן עיקר ׃ (יח) אף ש"מ כו' ומשמ' בפוסקי' דאין חילוק בין סלוהו בשט' או שלא בשטר ולאפוקי מהלכו' גדולו' וכן משמע בטור והמחבר והרב שלא חילקו ׃

כתב בתשובת מיימוני לספר משפטים סימן כ' ובמרדכי ס"פ שבוע' הדיינ' רש"י שאלתי ראובן משכן חפץ לשמעון ושמעון משכנו ללוי וכן אמר לו שמעון ללוי שקבל אותו משכון מראובן על אותו זמן ואם יעבור הזמן שוב לא יפדנו והלך לוי נתנו במתנה ליהודה ועכשיו בא ראובן ותובע משכנו משמעון ׃ כך דעתי נוטה שראובן ושמעון מוליאין המשכון מיהודה ויחזירו ליהודה שיעור הלואה שהלוה לוי לשמעון דכל זכות שיש לו כותן לו ללוי ואין יכול יהודה לומר לראובן ושמעון לאו בעלי דברים דידי אתון דאמר רב יהודה גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא א' ואכלו רצה מזה גובה רצה מזה גובה כו' והא דאמר ר' יצחק ב"ח קונה משכון היינו במשכנו שלא בשעת הלואתו ומה שטוען שמעון למשכון זה נתן לזמן לאו טענה היא דכל כי האי אסמכתא היא ולא קניא אי לאו תמס וקנו מינו' בב"ד חשוב כדאמר בנדרים הלכך אם טוען יהודה שאין המשכון בידו ישבע שאין ברשותו כדאמרי' בפ' המפקיד ועוד ישבע כמה היה שוה ואף על גב דקי"ל כרב אשי דאמר גבי מלוה חברו על המשכון ואמר המלוה סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר ג' דינרים היה שוה דשבועה נבי לוה היא דהודאה מקצת וקאמר רב אשי זה נשבע שאינו ברשותו וזה נשבע כמה היה שוה משום דלא קים ליה למלוה כמה היה שוה לפי שלא היה שלו מ"מ כיון דיהודה היה סבור שיש בו מתנה גמורה קים ליה בגויה כמה הוא שוה ונשבע כדין כל הנשבעים שבתורה שנשבעים ולא משלמים ושלום שלמה ב"ר יצחק ע"כ ומביאו ב"י וד"מ בסימן זה מקודם כ' ׃ ותמיה לי טובא דלמאי דחיק לומר כיון דיהודה סבר שיש בו מתנה כו' דמשמע הא אם יהודה הלוה עליו אינו נשבע משום דלא קים ליה למלוה דהא בכולא סוגיא דבש"ס פ' המפקיד (דף ל"ד ול"ה) ופ' שבוע' הדיינים (דף מ"ג) מוכח להדיא שוטי וזמני דהיכא דהלוה תובע למלוה נשבע המלוה כמה היה שוה וכן מסיק רב אשי גופיה התם בפרק המפקיד להדיא ולא קאמר רב אשי התם דלא קים ליה למלוה אלא משום דפריך התם אמאי דמשני תהא במאמינו כלומר שהלוה מאמין למלוה שאינו ברשותו ולהימניה נמי למלוה כמי בהא כמה היה שוה ואהא משני דלא קים ליה כלומר שהלוה סבר דהמלוה לא קים ליה בגויה ולכך אינו מאמינו בלא שבועה אבל בשבועה מיהא נאמן וכ"פ כל הפוסקים וכדלקמן סעיף י"ב וכן נראה לפי ע"ד ברור לדינא ודברי רש"י והפוסקים הנ"ל שהביאוהו צ"ע ׃

ועל מ"ש רש"י ישבע יהודה כמה היה שוה כו' כתב מהרש"ל מעתיקתין בגליון המרדכי וז"ל ואותו מותר ישלם לוי שפשע בו לתת במתנה אפן שאינו שלו ויש להסתפק אם גם שמעון מסייע ללוי בתשלומי' וחייב פושע במה שמסר משכונו של ראובן ביד לוי בדין שומר שמסר לשומר דקי"ל דחייב בפ' המפקיד ועוד הא פשע להכשיל את לוי שקבל על זמן ואם עבר הזמן שוב לא יפדנו ומלשון תשובת הגאון שכתב כך דעתי נוטה שראובן ושמעון מוליאין המשכון מיהודה משמע שבתשלומי' בין שניהם עכ"ל ואין דבריו נכונים לפע"ד דפשיטא דלוי פטור מתשלומי' דהי כשביל שיודא חייב בחזרת תשלומי המותר לראובן יתחייב לוי לשלם ליודא דאטו במתנת אחריות אית בה ואי מיירי שיודא טען שנאבד באונס שפטור מתשלומי' ולוי חייב לשלם לשמעון ושמעון לראובן מטו' שומר שמסר לשומ' א"כ בלאו הכי חייב לוי בתשלומי' אפילו היה מסרו ליודא בתורת שמירה ולמה ליה לטעמא שפשע לתת במתנה אפן שאינו שלו ׃ ועוד דעל כרחך מיירי בתשו' רש"י שיודא טוען שאינו ברשותו ומכרו או אבדו בפשיעה בענין שיודא חייב לשלם דאל"כ אמאי ישלם לוי ע"פ שבועת יודא שישבע כמה היה שוה וישבע לוי עצמו כמה הי' שוה וכמו שהוכחתי למעלה דמלוה נשבע כמה היה שוה (ואין לומר שאין לוי יודע כמה שוה דא"כ ה"ל לוי משואיל"מ ויודא לא הוי עד דכנגע הוא ועוד דבמשואיל"מ אין עד מסייע פוטר וכמ"ש לקמן סעיף ט"ו ס"ק ס"א) ולפי פסקו של רש"י דשבוע' גבי לוה היא ה"ל לראובן לישבע כמה היה שוה ׃ ועוד קשה דהא מלי לוי לומר אין יודא נאמן עלי בשבועתו כמה היה שוה לחייב אותי ׃ אלא ודאי דרש"י מיירי שיודא נשבע ואותו מותר משלם יודא ׃ גם מ"ש דשמעון מסייע בתשלומי' כו' לא כסירא לפע"ד דלא דמי לשומר שמסר לשומר משום דהתם השומר השני פטור בשבוע' דאל"כ את והימנת לי בשבוע' היכא לא מהימן לי בשבועה משא"כ הכא כיון שראובן מוליא מתוכו למה יתחייב שמעון בתשלומי' ׃ ומ"ש ועוד הרי פשע להכשיל כו' לאו מלתא היא מטעמא דפרישית דלוי פטור ואפי' היה לוי חייב בתשלומי' כגון שנתנו ליודא ויודא טען שנאבד אצלו באונס או שלוי מוכרו בעצמו בידים וכה"ג מ"מ כלפע"ד דאין שמעון מסייע בתשלומי' דכי בשביל שאמר לו ועבר הזמן ושוב לא יפדנו גרם לו היזק לוי אינו לאפסיד אנפשיה דלא גמיר דיני אסמכתא ואבדו בידים ׃ ומ"ש הגאון שראובן ושמעון מוליאין המשכון מיודא היינו בא אלא לומר שראובן ושמעון מוליאין המשכון מיודא ויכולי' להיות בעלי דברים דידיה ולא ששמעון מסייע בתשלומין ׃ כן נראה לפע"ד ברור ׃ (יט) שומר חנם כו' ואם פרעו שוב אין המלוה חייב באחריותו לשבירה זו דהוי ש"ח כ"כ הב"י והר"ב דלקמן בסעיף מ"ג ועמ"ש שם ׃ (כ) אלא אבד מעותיו דה"ל כאלו פירש שאם יאבד המשכון או יגנב יפסיד חובו מיהו באונסים פטור וכתב מהרא"ן לב ספרב"ג סי' קע"ו דה"ה אם נגנב חלק מהמשכון ובמה שנשאר יש כדי כל החוב מסתברא דהמלוה אינו מפסיד כלום מחובו באותו הגניבה דקרי מה שנגנב הוא יותר על החוב וכבר כשמתרו בידו כנגד כל החוב ואזלינן בתר טעמא טעמא מאי כתבו התוספות דכמאי שהוא כנגד חובו הוי ש"ש משום דהוי כמפרש דודאי לא נתן משכון ושיהי' באחריותו המשכון ושיחזור המלוה לתבוע ממנו חובו ואכן שהדי דלדעתא דהכי נתן המשכון שלא יוכל לתבוע ממנו כלום אם לא יחזיר משכונו שהרי משכונו שיה שוה כנגד החוב וכיון דכן הוא ה"נ דנגנב חלק מהמשכון כיון דבמה שנשאר יש כנגד החוב ואינו צריך הלוה לתת למלוה כלום מחדש אין לו חלק למלוה באחריות אותה הגנבה ולא מפסיד מידי אלא כל המפסיד הוא על הלוה ע"כ ׃ (כא) ולא יותר כו' כתב הסמ"ע דהיינו דוקא במשכון של ישראל שהשכינו לטובתו בלא רבית אבל אם ממשכן ישראל לישראל חברו משכון של עכו"ם ונותן לו ממנו רבית נראה פשוט

דהוא

(יח) אלא (יט) שומר חנם לענין זה שאם דמי המשכון יתרים על החוב אין המלוה נותן ללוה היתרון

טו (כ) אלא אבד מעותיו (כא) ולא יותר (טור

כתבתי ודו"ק ׃ **טו** אלא אבד מעותיו כו' שעשו בזה מבואר בטו' דאף דס"ל דהוי ש"ש מ"מ אבד מחובו כנגד דמי שווי המשכון אפי' בלוהו סתם ואפי' משכנו בשעת הלואה דלא קנהו מדר' יצחק (דר"י לא אמר אלא במשכנו שלא בשעת הלואה) משום דפסק ר"י וכייעתו כשמואל דאמר אם אמר בשעת הלואה אע"פ שאינו שוה דמי חובו קבלתיו אם נאבד א"כ המשכון נאבד כל חובו אפילו המשכון הוא קתא דמגלא וכיון דהלכת' כשמואל אחרי' כמו אפי' לא אמ' כלו' בשעת הלוא' דקבלו לכתו' על אחריותו בדמי שוויו וכן הוא מפורש בתוס' ומוכרחין אנו לומר כן בפי' הטו' וכמ"ש בפרישה ולא כמ"ש ׃ בע"ש ז"ל וי"א שאין מלו' על המשכון ש"ש אלא מה שהוא כנגד חובו שהוא עיקר המלוה כו' גם שם אמר זה בת' שאם דמי המשכון יתירים על החוב לא נתחייב המלוה ביתרון ומעותיו אבודין מפני שהוא ש"ש עליהן ולא דק דלשיטת ר"י אין הלכה כמ"ד דנעשה ש"ש משום המלוה והא ר"י הא דכשומר אבידה ס"ל דהלכה כרבה ולא הוו עלה אלא ש"ח אע"פ שנעשה המלוה

בנוף

נגוף הלכיכך לגלן שעמו כמ"ש ורמ"ק ועל"ר: טן ומפקיע' לא מפקיען אחוב וכ"ל דמור"ם כתב כן לגלמדנו שפפקיען כבכורת ר"ן הללו דלין המלוה ברוך לגבם היתרון מהמשכון ודע שהעור מפיק ותכף עוד לגלמדנו ר"י דפסק כשאוכל פם החוב יתר על המשכון הלוה הוא כותן לפמלו' דמי היתרון כד"ת שהלוהו פתם לכל פם פיכם ל"א פם אף אמר נהניח לגם יפסיד המשכון שיפסיד כל חובו דפשוט לגלין שגם לגי לא מל לגע"פ שגיהו שוה כל החו' קיבלתיו לפני"פ המלוה על קחת לכך אם זוז לכך הקחת לכך כל פחוב וכן פם הלוהו על כ"קחתי"לף זוז או לו על קחת עם משכון לגלף זוז ולכך הקח' או המשכון הפפיד מני החוב הפפיד הגני הפפיד מני לאחר העכו"ם ופמ"ש תילוק בין פפקיד הגלוהו לפפקיו לא"ר בהא דגם לגם לכך המשכון לכהו הלוהו על שני קחתת לו על קח' ומשכון ולכך ס' מפם וכמ"ש הטור ולכהריע כין דעות שם בזה בגמרא ועפ"ר: יז חייב המלוה כו' עד לכתי ברשות דמלוה קני השעם דגם המלוה יוכו לגלף ס"ת המלוה ופשוט ענינה: ולפכרת קמיית הכותר בפעי' ל"פני זה דהמלוה ס"ם חייב לגלם לתי המשכון מה שזה יותר מדמי חובו ולפרש"י ס"ל כהן המלוה יחייב ר"ל דהמלוה הפפיד לתי חובו ספי זיווי המשכון * וכ"ש לפ"ק דין כמ"ם דין זה לגילכת דמ"ד דכשפת עליו ס"ם לחוד והרפיים דהמהדכי כעל דין זה ס"ל כרי"ף לגלף כשפת עליו ס"ם ודו"ק:

יח כיון דפתורת פקדון נתנו לו פי' מלגלף לומר לו הריפי מחזיר לך משכון שנתת לי ר"ל כלגלו הפקידו זה המלוה ביד חבר: יט על כנגי לגהו כו' ולכתב שם מרדכי ר"ל ולע"נב דלין לדם יכול למכור לו למשכון כנגי לגהו מ"מ לחזקיני לוכני כנגי לף מחזקינן דמפתמ לחריען דברשותה משכנם עכ"ל ומ"מ שם לף חזקה ולכתב הכנגיס ביד זמנין קיימ בלחתם

שם יחכור ויריות כתם מקבל עכר על מה שהשריק למכור המשכון ול"ל לע"ג דפפק הוה מ"מ הפכר הוה על שמירת המשכון נופים מפ"כ הכת דפכר הוה על המעות והמשכון לימו מוכח על שני"ל לגלף הוי ס"ם ולפשר גם הפמ"ש מוקה לזה ומ"ם דכהלכה נדולה כוו שמפורש דהכל מודים דהוי עליה ס"ם היינו דוקא כמשכון על עכו"ם שמוכח ג"כ על פרוויסים ל"ה מרויח כשמירת המשכון הרוויחים כולהי הוי עליה ס"ם מפ"כ כוה ודוק: (כב) ומפקיע לגלף מפקי' מחוב'. כתב הפמ"ש דכ"ל דמור"ם כתב כן ולפמ"ש לפקיען מפפרת ר"ת לגי לתן המלוה לריך לגפם היתרון מהמשכון עכ"ל ועוד כלפע"ד דל"ל לו תפפם לגלף מפקיען מיכוח:

ומהרש"ל פ' הכופם הכריע כרלוות דהוי שומר חפם לגיכרי ולתן רלוותיו כלום וכמו שכתבתי לקמן סימן רס"ד סעיף ט"ו ע"ש ותמוה, ר' לגיעזר ן' חיים סי' קכ"ג כתב שהכרעת הלחרונים כרלה כהפוסקים כרב יוסף וכן כתב בתשו' מהרי"ק סי' ע"ג עזריה ר"פ פ"ם דקי"ל כרב יוסף ע"ש וכן כתב בתשו' מהרי"ק ר"י סוף, סי' מ"ו וסי' ל"ח וסי' ס"ב שכן רלוי לפסוק הלכה למעשה וכן היה נן מורו הגדול מהרי"ט שיישלפן ז"ל והלידלן סוגיין דעלמא דהוי ספיקא דדינא וכן כתב בתשו' מהר"ם כהן ספר שני סי' ק"פט ע"ש: (כג) לף מפקי' מחוב'. ולפ תפם המלוה כפי מה שכתב תשובתו לף מפקי' מיכו' דהף מצמע בתוספות ופוסקים דרב יוסף ומויעתו לף מ"ל הך כהכל דה"ל כלגו פירש שפפיד כנגד תשובתו ל"ב לפי מה שהעלינו בספרי תקבו כהן סי' ע"ב דאפי' פתוסה לומר קיים לי כהפוסק כזה ולף קיים לי כותיה כזה ל"ם מ"מ המלוה לומר קיים לי כהפוסקים דהוי ס"ח ולף קיים לי כהף דפוסקים דה"ל כלגו פירש לף כהפולקין וזוך: (כר) המלוה על המשכון וחזר כו' ויש פולקין בזה כהפולקין מרדכי פוף כנף מלעיל ותמיה לי למה שפפק המחכר בפשטות לף כהפולקין שהרי הוף עלמו מכיף מקו' דעת הפולקין ע"ש. גם הנ"ל פולף על המחכר בכל הפעיף. ולענין מעשה כלמ"ל כרין הרלשון כהפולקין מייב כיון שחזר והפקידו ביד הלוה עלמו ובדין הזכי נרלה כמו שפפק המחכר ומשעמת לתריכת דלוות כמרדכי לכון שהמלוה הלזה נוזם לף היו יותר ברשותה ואינה יכולה לומר תפפתי לוחה בעבור כתובתי דמתלה מפתמת ברשותה משכנם בעלה (ונם בתשובת מהר"ם לגליך סימן קל"ג הניל בפתם הכרי לף נכנגי לגהו דמתמת ברשותה משכנם ע"ש) וכ"כ המחכר בל"ש ס"ם ע"ג דמי משכנם כמות לגהו יכולה להוליח מידו כלף כולם וחוח מתני' פרפ"ק דב"מ שם דכתב המלן לומר לן דלף לפקיח מדעתה למשכונה כו' ע"ש ונם לי הוה הכנל קיים והיה שוען שברשותה משכנן לו כלן לה המעות היה כלמן כהוחת וכמ"ש הרפ"ל בתשו' מי' תתקל"ו והר"ב בל"ע סי' כ' סי"ב לי"ב לין מוכיחין ומתמן ברלה כתב בתגם' מרדכי דה"ר ברוך חולק על פסק דלי"ף שהפקיד המלוה המשכון לכל הלוה כו' ולף כתב כמי על פסק דלי"ף דכנגי לגהו דלף כהף מוכה לי"ף משעם שכתבתי גם בתוכה פ' לכותבי ר"י בלחרוני דכנגי לגהו ומשמע דכרי ר"י הרלזונים דמור ומפקידו ביד המלוה ודוק: (כה) ומור המלוה כו' לין זה לגיתך לכ"ע דלף למ"ל המלוה על המשכון לגהו לף ס"ת מ"ם לענין כהנך מעותיו ועוד כ"ת בדין זה כמי שגתן דבר לגמור שכר לגמור ולחר כך חזר הס"ד והפקידו ביד בעליו ונגבה לו כלכך לכל הבעל דבר * ושם עייכתי שפת בהגה' מרדכי לפוף בבא מליעא ובלפע"ד דיפה כיון המחכר בכל מה שפפק בפעיף זה ובלף כדת לגלף עליו הב"ח ושוף דם"ל להמחכר דע"כ לף מלינ ר"ב ברוך בהנ"ם מרדכי שם על ר"י לגלף משום דתרוייהו לף ס"ל כרב יוסף לגלף משום דכנגד תשובתו הוי ס"ם משעם דה"ל כלגו מי' שלם יולכד המשכון לו יגבה יפסיד חובו לגבר פלינ ר"ב ברוך דהלי שעמך ביד דוקא כהמשכון הוא ביד המלוה לכל לף כשמור והפקידו ביד הלוה וכן משמע מלשון הרב בתגם' מר' שם שכתב וז"ל דוקא כל זמן שהמשכנות ביד המלוה הוי עליהו ס"ם בהניח המלה לגלף ברוך למיפק ולמיעל לחוזי לכל עתה שהוא ביד הלוה יכול המלוה לדקותו כו' ול"ל בהניח המלה לגלף ברוך למיעל ולמיפק חזוזי ס"ל כלגו פירש שלם יולכד לו ונגבה המשכון לכלגו יפסיד חובו (וכן נרלך לפרש לי הכי"ת דם"ם זה וכמ"ש לקמן בעני' מ"ג ס"ק כ"ב) לכל כשהוא ביד הלוה ויכול הלוה נדחותו לף שייך לומר דה"ל כלגו פירש לכל לף לפרש כפשוטו דכהניח המלה דתפיש ליה לחזוניה וכמ"ש התוס' פרק הלוחזן סוף דף ק"ע ע"ב לכל לומן דפפק כרב יוסף דהוי ס"ם משעם פרוטה דרב יוסף דה"ל כלגו לכל פרוטה כתלת הלוחה על שחילתו לם כן פשוט' שייך לף שהוא ביד הלוה דמ"ש כבר נעשה עליו ס"ם שיחזירו לבעליו בתוך שהה נמוכה ולכך בפפק המחכר בפשוטות בזה כהברי ר"י דלף כהו זוזי והפקידו ביד הלוה חייב כיון דפפק דהמלוה על המשכון הוי ס"ם כרב יוסף. ונם הר"ב לע"ג דהביא דר"ת לגלף הוי שומר חנם כתם כלן כהברי המחכר משום דלקמן על מ"ם קודם לכן ומפקיע לף מפקיען מחוב' ול"ב כי היכי דלפקיע יכול המלוה לומר קיים לי כמ"ד דהמלוה על המשכון

מ מרדכי בכוף החומכין ובהגהות לחשובות דמרדכי דמלינ' מ"ם ג' אם שמוה בפעם פפק ר"י כן ובתב אם לע"ג "לגין לגלם יכול למכור ולמשכון כנגי לגהו מ"מ לחזקיני לוכני כנגי לף מחזקינן ומפקיען לחריען כרשותה משכנם

במועד ומאיסת המושל מסרה ארת אשר לה לשמעון וגם הבגדים ההם (כו) ואחר כך החזיר לה שמעון הכל חוץ מאותם בגדים כ עהרין עם שמעון כיון שבתורת שאלה באו ליד ראובן עריין הם ברשו' שמעון: הגה ראובן שנתן לשמעון משכון למשכנו אצל עכו"ם ושמעון נתן משכון אחר לעכו"ם ועכב משכון של ראובן בידו כא (כז) נעשה עליו (כח) שומר (כט) כב כאלו הלוהו עליו (מהר"ם פאדוואה סי' נט):

ד (ל) המלוה על המשכון ונתן לו רשות להשתמש בו ונאנס (לא) אפשר שאפילו בנתינת רשות בלבד כג הוי שואל וחייב: סי

הוי ש"ח ה"ה היכא דהלוה מוחזק יכול הלוה לומר קים לי כמ"ד דהמלוה על המשכון הוי ש"ש מטעם פרוטה דרב יוסף וטעם זה שייך אף בחזר זה נקיט אלו והלכך כיון דצ"ל כרחך לסה"ב מיירי לענין שכנגד מעותיו דאלו ביתר מזה אפי' באבד או נגנב ביד המלוה לא מפקי' ממוחזק מהמלוה ספיר פתם הר"ב כדברי המחבר דקייב המלוה כלומר דקייב לשלם דמי משכונו שנאבד ביד הלוה עד כדי מעותיו שחייב לו הלוה. ובהכי ניחא מ"ש הטור אומן אינו של המחבר וכיון דהמלוה על המשכון הוי ש"ש המלוה על המשכון וחזר והפקידו ביד הלוה כו' והשיג עליו הסמ"ע בס"ק י"ו וכתב דלא דק במ"ש דין זה ע"ב דה"ל דנעש' עליו ש"ש לאחר והראיה דהמרדכי בעל דין זה (ועפי' ה"ל לאתויי מה"ט גופיה דהוי מלוה דהלוי פוסקת ואיהו פסק כרבה וכדאית' בתוס' וכל הפוסקי') ס"ל כרי"ו דלא נעש' עליו ש"ש עכ"ל ולפע"ד הע"ש דק הטיב בזה ונראה דה"ל ברוך כהנה' מרדכי חלק על פסק זה דרי"ו ומביאו ב"י גופיה בסימן זה מיד אח"כ במחו' ה' וקשיא ליה אמאי פסק המחבר בפשיטות כרי"ו ולא כה"ר ברוך ובפרט לחייב לבוציא ממון מיד המלוה וניחא ליה דס"ל דרי"ו ור"ב לטעמייהו אזלי דלא פסקי כרב יוסף והמחבר לטעמיה אזיל דפסיק כרב יוסף וכמ"ש והלכך אפילו לדידן דפסקינן כרבה היינו מספיקא אבל לענין כנגד מעותיו שהלוה מוחזק עתה יכול הלוה לומר קים לי כרב יוסף דהוי ש"ש כבלפע"ד (ובלאו הכי כמו לק"מ על הע"ש ונס מה שהשיג עליו בסמ"ע ס"ק ט"ו וס"ק כ"ט לק"מ דר"ל דכנגד מעותיו הוי ש"ש וכן הוא בתוס' והרא"ש ובב"י ע"ש אלא דהע"ש בא לתת טעם למה דוקא כנגד המעות וע"כ כתב שהוא עיקר המט' כו' וע"כ כ' לקמן סעיף ט' והוא"ל ובפסקה הלכה שהמלוה על המשכון הוא כש"ש כו' והרי ההל"כ לא נפסק אלא כנגד המעות וע"ש) ולפ"ז בעל' היכא שנתן דבר לשומר שכר לשמור וחזר הש"ש והפקידו ביד הבעל' דבר ונגנב או נאבד אפילו לכ"ע חייב השומר שכר ודוק:

(כו) ואח"כ החזיר לה כו' הדין עם שמעון כו' כתב הסמ"ע דאם לא הודה ונתנה הבגדים ליד שמעון היתה נאמנת בשבועה שלא משכנם ברצונה עכ"ל ובתשובת הרשב"א שהבי' ב"י כתב ס"ם ע"ג משמע דהדי' דבעל יכול להשכין בגדי אשתו שלא מרצונ' וא"כ אפי' לא הודה ונתנה הבגדי' ליד שמעון כמו קייב' לפדות הבגדי' דכתב שם וז"ל על מי שלוה על כסות אשתו ואבדם בקוביא והאשה באה להוציא כסותה מיד המלוה בלא כלום ולומ' שהבעל הוציאו מביתה שלא מדעתה ואמן לימא לן שאין הבעל יכול למכור ולמשכן כסות אשתו ובניו שלא מדעתם כמו שכתבנו המקדיש את נכסיו אין לו בכסות אשתו ובניו כו' וכ"ש בכדון שלפנינו דאמן לימא לן דלא אפקיה מדעתה למשכונים כו' עכ"ל ונראה דהרשב"א שם מיירי בבגדי אשתו שעשה לה הבעל וכן משמע מהרא"ה שהביא מהמקדיש נכסיו אין לו בכסות אשתו כו' (ולפע"ד דלייתו מרים פ' הגוזל קמא דף ק"ב ע"ב דאמרי' התם טעמא דאין לו בכסות אשתו משום דכל המקדיש נכסיו אין דעתו על כסות אשתו ובניו כו' משמע הא אם הקדישן בפי' הוי הקדש בלא רצונה) דמיירי התם להדיא בכסות שעשה לאמן כו' אבל בבגדים שהכניסה לו אינו יכול למכור ולמשכן וכמ"ש הרשב"א להדיא בתשו' סי' תתקל"ו ותתקל"ז ע"ש ובהכי מיירי הסמ"ע כאן ודוק: (כז) נעשה עליו שומר כו' עיין בתשו' מהר"ם פאדוא שם משמע דלרב יוסף חייב ראובן לשלם לשמעון מה שהלוה לו דלא ס"ל דה"ל כאלו פירש אלא ס"ל דה"ל ש"ש מטעם מלוה וזה לא שייך כאן רק דשמא קי"ל כשמואל דה"ל כאלו פירש לכך פסק דלא מפקינן ממוחזק מראובן ע"ש ודו"ק. והר"ב שכתב סתם נעשה עליו שומר היינו לענין שהפסיד כנגד מעותיו ולא הוצרך לבאר דהוי מחמת ספק דהא גם בהלוהו על המשכון גופיה מצי המלוה לומר קים לי כשתפס ואינו מפסיד אף מה שכנגד מעותיו וכמ"ש בסעיף ב' ס"ק כ"ב ע"ש ודוק: (כח) שומר חנם. והפסיד כנגד מעותיו אבל שומר שכר לא הוי אפילו לרב יוסף דליכא מלוה כי ראובן פורע מלקו מן הריוח אשר יותן לעכו"ם ובאשר נתן שמעון משכונו לעכו"ם לא נהנה בו ראובן אחרי שנתן משכון גם הוא מה לי אם הוא ביד שמעון או ביד עכו"ם. כ"כ בתשו' מהר"ם פאדו' שם. ומשמע דאם ראובן אינו פורע ריוח לעכו"ם הוי שמעון עליה ש"ש לרב יוסף ולפ"ז ולדידן דהוי ספיקא דדינא אם תפס ראובן חייב שמעון לשלם אף מה שהוא שוה יותר דמצי ראובן לומר קים לי כהפוסקים כרב יוסף. ונראה דמיירי שהעכו"ם לא רצה להלוות על משכונו של ראובן דאל"כ אפי' אינו פורע ריוח לא ה"ל ש"ש דהרי לא נהנה כלל במה שהלוה לו שמעון משכונו והרי כאלו קבל המעות מהעכו"ם ואין שמעון עושה מלוה כלל א"כ לא הוי ש"ש אפילו לרב יוסף ודוק:

ואין להקשות דמ"מ ליהוי ש"ש מטעם שצריך לבטחה ולנטרה אף שלא הלוה לו מעות וכמ"ש לקמן ס"ק ל"ג וס"ק ל"ה י"ל דהכא כיון שראובן נתנו לו להשכינו אצל העכו"ם אין צריך לבטחה ולנטרה לפי שראובן סובר שהוא ביד העכו"ם ודמי להיה עמו במלאכה לקמן ס"ס רל"ב דא"כ הנפקד לטפל עמו דכיון שהוא עמו במלאכה אינו מקפיד והוא הדין הכא כיון שא"ל להשכינו אצל עכו"ם אינו מקפיד עליו כי סובר הוא שהוא ביד העכו"ם. ולפ"ז אם א"ל שמעון שנתן משכון אחר לעכו"ם ומשכונו הוא אצלו צריך לבטחה ולנטרה ולא הוי ש"ח דכיון דמתחלה אמר להשכינו אצלו א"כ הא קא חזינן דלא קפיד עליה וצ"ע לדינא: (כט) כאלו הלוהו כו' וכתב הר"ן בתשו' סי' י"ט על ראובן שהשאיל ספר לשמעון ושמעון הניח בידו ספר אחר למשכון ובאו גזלנים בבית שניהן ונטלו מהם אותם הספרים לימי' החזירו לראובן אותו ספר שהיה ממושכן ביד ראובן משמעון והשיב שחייב להחזיר לשמעון דאין שמעון חייב באונסו של ספר ראובן שהיה בידו עכ"ל ד"מ עכ"ל סמ"ע. ועיין שם בתשו' הר"ן כתב הטעם דשואל ספר המשאיל מצוה קעביד וא"כ אין כל הנאה של שואל דטעמא דשואל חייב באונסים מפני שכל הנאה שלו ומש"ה הכא שאף המשאיל נהנה בפרוטה דרב יוסף ע"ש. והר"ן לטעמיה אזיל דס"ל דהלכה כרב יוסף. וא"כ להפוסקים כרבה הוי שואל גמור וחייב באונסי' וא"כ לדידן הוי ספיק' דדינא והמע"ה ואין ראובן חייב להחזיר לשמעון אחרי שהוא מוחזק ולא ה"ל להסמ"ע לכתוב דברי הר"ן בפשיטות ודוק: (ל) המלוה על המשכון כו' פי' ונתן לו רשות אחר כך להשתמש בו ולא הלוהו ע"מ כן ובהכי מיירי הרשב"א בתשובה זו מיד אח"ז הביא הב"י תשו' דאפילו אם כבר השתמש בו אינו נעשה עליו כשואל להתחייב באונסי' כיון דאין כל הנאה שלו שהרי בשביל מה שהלוהו משאילו להשתמש בו ע"ש והתם מיירי להדיא דוקא שהלוהו ע"מ כן ודלא כסמ"ע שתמה על המחבר והר"ב שסתמו כתשו' הרשב"א זו שהרי הרשב"א כתב בתשו' אחרת להפך וה"ל להביא תרוייהו ולפסוק דהוי ספיקא דדינא ע"ש ולפי מ"ש לק"מ וק"ל: (לא) אפשר שאפילו בנתינת רשות בלבד הוי שואל וחייב באונסי' דה"ל כמוי אבדה עכ"ל רשב"א ולטעמיה אזיל דס"ל בשומר אבדה

כאמנת בשבועה שלא משכנם ברצונה וק"ל : כ הדין עם שמעון ו"ל שם ואין האשה יכולה לתופסה בכתובתה דעדיין הם ברשות המלוה וה"ה דלא נעשה משלשלי אכל בני הלוה והמלוה נוכה מהן ועד"ר מ"ש דעת החולקין ע"ז : כא נעשה עליו שומר וכתב הר"ן בתשובה סי' י"ט על ראובן שהשאיל לשמעון ספר א' ושמעון הניח בידו ספר אחר למשכון ובאו גזלנים בבית שניהן ונטלו מהם אותם הספרים לימים החזירו לראובן אותו ספר שהיה ממושכן ביד ראובן משמעון והשיב שחייב להחזיר לשמעון דאין שמעון חייב (להחזי') באונסו ספר של ראובן שהיה בידו עכ"ל ד"מ ד' : כב כאלו הלוהו עליו דהרי זה לוה לו משכון על משכונו ומה לי הלוה לו מעות או הלוה עליו משכון : כג הוי שואל וחייב הב"י והד"מ הביאו תשובה אחרת לרשב"א דמשמע מינה דאפי' אם כבר השתמש בו אינו נעשה עליו כשואל להתחייב באונסין כיון

ע מ"מ אם לא היתה אמודה הבגדים ליד שמעון היתה נאמנת בשבועה שלא משכנם ברשותה פשוט לכ"ע וכ"כ הסמ"ע פ הרשב"א בתשובה ונ"ל שם דהוה ליה כדמי אבידה מכ"ל גלע"ל ש"ם אצ"ם שאין כל הנאה שלו שהרי בשביל מה שהלווהו השאילו ח"מ הכריע בב"י כדע' התשובה שנעשה שואל כיון דאפילו בלא נתן לו רשו' להשתמש נעשה עליו ש"ש וכיון שנתן לו רשות להשתמש נוסף עליו כאלו כל הנאה שלו צ כתב הר"ן בתשו' ס"ס כ' בדין ראובן שהשאיל לשמעון ספר א' ושמעון הניח בידו ספר אחר ונלקחו הספרים משניהם באונסים והוחז' לראובן ספר שנתן לו שמעון למשכון וכו' ופסק דאין שמעון חייב באונסים כיון שנשנה ראובן במצוה דקא עביד שהשאיל לו ספרו וחייב ראובן להחזיר לשמעון ספרו ושמעון פטור כיון שנאנס מידו

טורי זהב

סעיף ד' הוי שואל וחייב בסמ"ע תמה על המחבר שסתם לפסוק כן ובב"י הביא תשובה אחרת לרשב"א דאפי' כבר נשתמש לא הוי שואל משום דאין כל הנאה שלו דהרי לא השאילו רק אחר שלוה לו מעות וכן נראה מתשובה הר"ן בב"י וכתב שמספיקא אין להוציא ממון והלוה פטור מתשוב' והמלוה מהיתר על הקושי' אלו ולתשובה על זו המחלוקת מה שנב לעצות כאן מחלוקת ההיא תשובה דרשב"א דאינו כשואל אפי' כשתמש בו מיירי שהלוה דוקא בתנאי זה שישתמש בהם וע"כ הוי ש"ש אבל בתשובה זו שהביא בש"ע מיירי שהלוה סתם ואח"כ נתן לו רשות לשאול מהם ברצון טוב ע"כ הוי כשואל גמור שכל הנאה שלו שהרי כבר הלוהו וכן דברי הר"ן בב"י מיירי נ"כ שבשעה שהשאילו כוס של כסף התנה שישאילנו ג"כ הכנגד כשר להשתמש בו א"כ אינו אלא ש"ש דאין כל הנאה שלו וזה פשוט:

סעיף ח

כיון דלקן כל הכתוב אלו דהכי בשבועה מה שהלוהו משקילו להשתמש בו ובזכן כהלה מתשובת הר"ן ע"ש ותימה על המחבר ולמעיר"ס שפתחו כאן דכיון דשקיל תשובת רשב"ם סימן רס"ו ס"ק ל"ה להכיח מדוייהו ולפי מה דפסק מוה"ר בסעיף ב' דמפסיק לא מפקיק מחוסר נס בכאן כאמר כן דהלוה פשוט מדמי החוב והמלוה פשוט מלמו היתרון להמשכון: כד מי שבתמכון כו' עיין בכלי ובד"מ שכתבו בל' הפלגה ול"ל מי שפתמכן כו' והתרה בו כמה פעמים ונגנב כו' והמחבר פתם משום דלפי מה שהזיב לו משמע דלפי כלל פתרלק נמי דיכל בלשונו והעתקתי קנת מתנו בסמוך: כה אין לקחל ולא לגחלן דין ס"ס ול"ל התשובה הם פשיטא דהקהל פשוני שהרי אין פוריני הם חייבין זה לזה כלום שהרי הקהל כתפקנו על חוכם לגלח כלי ויחיל ויחיל פוריא עלמו לפלשון והקהל מעמידין מחוכים לגנותו להפלשון לו לב"ח פלוה מפמתו כו' ובלחוה כרלה שהיכו ל"ל שהיכו ס"ס לעניין תפלשומי המוחר מדמי מם לחוד לגלח שם דיש ב"מ בזה לליכה דמלן דאמר דבמלוה דעלמח לליכו נעשה שומר שכר עליו והוח דבעלמח על כל פנים מפסיד המלוה מוכו מה שהוח בכנגד שווי המשכון משל"כ בזה דלין הקהל מפסידין כלל ולפי' הם שמוכחן עליו היכיך נרלך לפלם דהל"ל לגלח הוה שתק מוה"ס מלכתו' על דברי המחבר פלדעת י"ל בסעיף ב' דקי"ל כוותיהו לין כ"מ בדין זה והמחבר פשתם וכת"לין לו דין ס"ס ולגלח כתב כאי דלפילו דמי המשכון לגלח יכל' לו כמלו לפפ' משום דהפ דמכחן לו מחוכו כדי דמי המשכון הוה ומזו דהו' מתשוב' הרשב"ם והרשב"ם פסק כהגלוחי דהמלוה כעשה עליו ס"ס וכיון דלמדתו דלין לו דין מלוה על המשכון דעלמ' משום דלגלח הקהל ושלוחם הם המתמכני' וכל"ל ממילא כלאר דלרוך לחזור ולגלם מאי דמיכוכי תיהי שיהיה פשור ועכ"פ כלילה פשוט לגלח כגר התרו בו לבחותו ולגלח פלילו דלרוך לגלם דמי מכו וק"ל · ומ"ש ולגלח לין ס"ס ע"ש בתשובה דכתב ללין לדמות כאחני הללו

לגלח ס"ס ול"כ כדמי לפפה ה"ל שוחל · ולק"ק על הר"ב דה"ל להניח כאן דלמ"ד המלוה על המשכון לגלח הוי רק ס"ק לימו כעשה שוחל וכמו שהקשה בשמ"ע לקמן סימן רס"ו ס"ק ל"ח כס"ג · ולפפר סיוע עלמו לת"ס המחבר לגון לפפר כו' לגלח ולומ' דשקני הכלי כיון דכתן לו רשו' גרע טפי משל"כ כדמי לפפה דיוחר להשתמש בו לפל לגלח פתן לו רשות בפי' · ומ"מ לעניו דיב' כרלו' דלין לגלוח מיון כלן מהמלוה היכל דכיכון דבלל"ה המחבר כת' לגון לפפר וגם בב"י הכיח לגון הרשב"ם שכתב לפפר כו' וגם בא"ם כתב דין זה בל' יש לומרים · לפל לם נגנב לו כלפב"ל בסעיף ד' דיש להורות דחייב המלוה דכיון דכתן לו רשות להשתמש בו ה"ל ס"ס בב"ש גלגלח גרע מדמי לפפה דה"ל ס"ס בב"ש כיון דיש לו רשות להשתמש וגם בתשובת רשב"ם דשום סי' לגלח כ"ם הביא בפשיטות דלפ כתן לו רשו' להשתמש המשכון חייב בלילוחי וכמו שלמרנו בדמי לפפה כו' ולגלח כתב ל' לפפר · ולפפר לגון לפפר שהרשב"ם שכ"י לפ לקי לגלח לשוחל כיון דהרכה פוסקים פסקו כדמי לפפה לפ הוי רק ס"ס: ועוד כלה והוח העיקר לגון לפפר שכתב הרשב"ם היינו משום דכיון דהלוהו מחקלה על המשכון ולפפר שכווכתו פתם שכתן לו רשות להשתמש משום לגלוח מעותיו וכמ"ש הרשב"ם בתשובה לחרמ דבכה"ג לגלח הוי רק ס"ס דהוי כשוכר וכמ"ש בשמוך ס"ק כ"ט לגיבה תרי תשובת הרשב"ם לגלח סתרי לחדדי (ועמ"ש בסעיף כ' ס"ק י"ט ד) לפס לגלח התנה עמו מחקלה שיהיה במשכון בכניית לע"ם שבירך למשכון להשתמש בו בכניית לגלח הוי שוכר ולמלן לגלח ס"ל כלב יוסף לגלח הוי רק ס"ס ע"ש) וכך כלה כוונת המחבר דלגלו ל"מ"ם בחקלה לגלח ה"ל המחבר לכתוב ל' לפפר כיון דס"ל לקמן סימן רס"ו בדמי לפפה חייב בלוחבי · ולפי זה מי שהפקיד כלי לקבל חבלו ה"ל שוחל ולגלח ס"ס הוי רק ס"ס ולגלח כתן לו רשות להשתמש בו פשיט ליה להרשב"ם והמחבר ה"ל שוחל · וכן בסעיף ד' עיקר בכ"ע ול"ל לדמי לפפה דלע"ג דמותר להשתמש בהן מ"מ לגלח כתן לו רשו' בפירוש להשתמש בהן ום לכך כיון דהשוחל בלי מחבירו מצעת מזיכה לע"ם שלגלח להשתמש בו חייב בלוחבי וכת"ם לקמן סי' ס"מ סעיף ל' וקי"ל כמי דלרשות לוקח הוי כמזיכה מלשות בעלים וכדקי"ל לקמן ל"ם ר' ל"ק כיון שהוח בלרשות הנפקד ובלן לו להקפיד רשות להשתמש בו פיד בעשה שוחל וכל' שבן לפי דעת הרמ"ם ובייעתו לקמן סי' ס"מ ס"ד פיד שבשלגלח הבעלים לפילו בלגלח מזיכה בעשה שוחל ולפי' להרשב"ם דפלגיל הם מודה בלן כיון דהוה כבר בהזוחו כן בסעיף ד' ובזק (לב) לין כו' לין שומר שכר ולפילו בכגד מעות' לין מפמידי' לגלח זה שהשתמכן לגיך לפרוע המם ולפי' לל התרו בו שיפלה מזכוכו · כן כתב הסמ"ע:

עוד כתב בסמ"ע ול"ג ול"ל לגלחן כו' ע"ש בתשו' הרשב"ל דלין לדמות לחמכים הללו לפקודיפסיט שחתנין הב"ד על יתומי' לגלח שחרו שור ונגח לחוכל מ"ד לחייב לפלם הכתם כיון לגיה לפקודיפסט מפני שם שור שיכל עליו לגיו מחכי' לפקודיפסי על היתומי' לגלח כלילין כו שהוח כלחן ולפסק מזכ"ל בסעיף ב' לגלח עלה על דעת הרשב"ל לדמות זה לשור של יתומים לגיוב דהכתם לפקודיפסי פשיט ולגלח יכל' ס"ס חייב בפשיעה ולכי מוכח בשור שנגח ל' ום' (דף ל"ט) ולפפ' מה שלגלו בלחב המשכון בפשיעת הכלחן פשיעה לחייב הכלחן ועוד דהכתם ר' יוחנן ס"ל לפשוט ופסק הרמ"ם כר' יוחנן וכ"כ הטור לקמן ס"ם ת"ו ועוד דלחרלה הת' כתבו שם דנכי שור לין נחצב בלחן כשכיל כך אלין זה בשכיל תקנת יתומים לגלח בשכיל שלא יזוק לפוקם ולין נחצב בלחן כשומר בעלמו · ובלפ"ל דהסמ"ע שעה בהגבת תשו' הרשב"ל דו"ל תשו' הרשב"ל והכלחן שלחרת שיחקייב משום דכפיק עליה קלגלח דנגרח מהימני' לוח לפקודיפסי שמיכוכו ב"ד לגלחן שלוח בזה ולפי יש תקום עיון לפי שלמרו פ' ד' וה' מעמידי' לפקודיפסי לשור של יתומי' ולם יגח והוזק חצלם מעילית יתומי' לר' יוחנן ולר' יוסי בר חנינ' מעלית לפקודיפסי וכו' וכי נגלי יתומי' חוכיים וכפרעו' מהן ולפי' פשטו לפקודיפסי גלגלח מיכוכו מחמת כלחן שלגלח לשמור השור מכיוקין וה"ת דהוי ס"ם משום דמלוה קעביד ומשתכר פרוע' דרב יוסף יש מקום עיון מדתכי רב יוסף דל' לכהו לפקודיפסי שמיכוכו ב"ד יכנע מפני שהוח כוחן כשר ב"ל לויעית קנת וכיילת ליה ולפי משום פרוע' דרב יוסף ס"ם הוח וה"מ לימי רוחה לחייב הכלחן דלגלח לחחרו לחייב לפקודיפסי כשיכל' לגיה ולפי משום פרוע' דרב יוסף ס"ם הוח וה"מ לימי רוחה לחייב בעיני לפקח בככלחני לכל הכלחני הם המחבריס הם הרוצים להחזוקת הם המחזירי' על דבר זה ופעמי' שחקלת הכנוי מוכרחי' לדבר זה ב"מ ומקום לחייב לימי רוחה לחייב לת הכלחן בנגנב ולכלה כס"ם עב"ל הוח סכר דמ"ם וה"מ לימי רוחה לחייב הכלחן דלגלח לחחרו כשמיכוכו ב"ד דלגלח משום דלקן מעמידי' לפקודיפסי דלגלח לחקר בדיקה כו' לקלי לפקודיפסי דלגלח לחקר בדיקה כו' לקלי יתומים שמיכוכו ב"ד יכנע · וכך הם כנעת דברי הרשב"ל והכלחן שלחרת שיחקייב כו' יש מקום עיון לפי שלחרו בסמ"ק ל' וה' מעמידי' לפקודיפסי לשור של יתומי' ולר' יוחנן חייב לם פשוט ולפ"ם פשוט ולפי שלחרו דהוי ס"ם משום דכפק עלגלח דנגרח מהימני הוח תיפוק ליה דכלגלו לגלח מכי חייב לכ"ע לגלח להפיל דשור של יתומים שלגלח מיכוכו מחמת כלחן לגלח לשומר כו' ולחר כך לקחר וה"ת דהוי ס"ם משום מלוה ולחר כך תשור ולשומר וה"מ לימי רוחה לחייב הכלחן משום דכפק עליה קלגלח דמהימן לגלח על גב דלגלח דמי לשור של יתומי' לפשור מ"מ לשיכוכו ב"ד לגלח שהוח כמי לגלח לפוקם לגלח לחחרו כשמיכוכו ב"ד כו' כן כלפב"ל כדכר כוונת הרשב"ל ולגלח כתכתם"ע · (שוב מלחתי בתשובו' הרשב"ל פ' הכיוקין כתב להפיל כדפי' והעתקתי לשונו לקמן ע"ז): (לג) לקהל כו' כיון שכל יתיר ויתיר חייב לגלח לשלשון וכ"ה לקמן ובתב בעיר שוגן לגלח"ם שהם כך שרעו לשלשון לין נפייתן כיון שנוכי חוב עלמן לגלח שם הם הלוו לשלשון ועת' גוכי לו תוכיחו ותתפרעי' מהם ע"כ:

(לד) ולגלח כו' ל"ע לחה שכתב בפשיטות דלין לגלחן דין ס"ם כו' דהל הרשב"ל בתשובה כתב שהוח מקום עיון ומה שחייבים וה"מ לימי רוחה לחייב הכלחן לגלח לחחרו כשמיכוכו ב"ד כו' כוכתו לומר דלין לחייב הכלחן כלין נרוך מהך דלחר מיכוכו ב"ד לגלח יכנע כו' משום דיל"ל דשלמי כתם לכל עכ"ם מידי דפקיק לגלח כפקח ועוד שהרי שכרך נדולה הוח שיתחייב משום ס"ם משום דשלוה קעביד ומשתכר כפרוטה דרב יוסף וכת"ם הרשב"ל בתשלת התשובה ולפ שלגלח מעות על זה וכת"ם לקמן ס"ק ל"ה ום"ק לי"ו ולגלח יתיעתי שום לך לגיטות שכרך יוסף גלגלח מקום עיון מדתני רב תחליפין כו' (בהכיוקין לפ כ"ב ע"ב) מ"מ לגלח לפה שכרך זו לגחרי מהך דתני רב תחליפין לגלח שכתב שיש מקום עיון כו' (ובכי מוכח כמי לפיוק מתשו' הרמ"ם ושוב לגיקון ס"ם זה לפה ע"ג שלמרו עליו כל שכוח חוכח לגלו בעכין שלין כלו יכול לגיקחו ל"ל ס"ם לרב יוסף משעם שכרך לשתף ולבעלה ע"ג ולו"ק ותו שהרי בקדושין פ' הכיוקין פשיטא ליה לרשב"ל לגיה ויש ל"ם מהך דלא תחליפין ות"ל שם ולפשרופס

ק וצריך לחזור ולבאם מה שחייב
ר שם בתשובה
ש כ"י פרק הגוזל ותקבל בשם הריטב"א בההיא הכלה דתפיס ליה לאוזי מס"ע
ת מרדכי בסוף האומנים בשם ר"ת וס"י
א הגהות מרדכי פרק הכונס אס"י

הרי הוא כגובה שכר משום פרוט' דרב יוסף דהא קי"ל כותיה וכיון דליכא למיחש דאתי לאמנועי מהו' דכיון ליה דכפיק עליה קלא דנגזרה מהימנא הוא והלכך חייב בגנבה ואבדה ונשבע כבש"ש וא"ת והא אפטרופס של בור המזיק אמר רבי יוחנן דאינו משלם דילמא אתי לאמנועי וי"ל דהתם לא נפיק עליה קלא כהכי דנגבר' מהימנא הוא דלאו לתקנת היתומים מינוהו אלא שלא יזיק והכי איתא בירושלמי כו' ולוי קפיא אי מצוות ליה ש"ש משום פרוטה דרב יוסף היכא אמר ליה רבי אבהו לרב תחליפא בר מערבא איתית קלא וכיילא ליה אין ודאי כיילינן ליה פרוט' דרב יוסף היכא למימר דאי משום פרוטה דרב יוסף קאמר אפי' מינוהו אבי יתומים נמי אלא מדקאמר מינוהו כ"ד בלחוד ש"מ דלאו משום פרוטה דרב יוסף קאמר אלא שהוא כגובה שכר משום דמהימנינן ליה ולהכי הוא דלא מוזהנו עכ"ל הרשב"א שם וא"כ כתי להרשב"א בתשו' ומסיים דנאמן הבכור ל"ד לאפטרופס של יתומי' היינו דלא צריך בי' דנפק עליה קלא דנגבר' מהימנא' שיהיה ש"ש מטעם זה אבל מכל מקום ש"ש משעת' דאלוה קעביד ומשתכר בפרוטה דרב יוסף דפשיטא דלא צריך ביה לומר דילמא אתי לאמנועי דדוקא גבי אפטרופס דיתומים צריך כן דאם כן אתי לאמנועי מלהיות אפטרופס וקא בליא זוזי דיתמי שלא ימצאו להם אפטרופס · (ומצאתי בספר דפוס פראג בקרא תשו' הגאונים איתא שם בסי' רנ"ו וזה לשונו שאלה בחמכו הבכור שאמרון עליהן לגבות חיים ולפקח על עסקיה' תשובה הם כש"ש ופטורים מגניבה ואבדה עד כאן לשונו והיינו כהמחבר מיהו יש לומר דהך תשובה אתיא כמאן דפסק כרבה ולא כרב יוסף) ומש"כ הכא ואם כן מה שפסק המחבר דאין לבאמן דין ש"ש צ"ע (ולפ"ז אי תפס זה שבתמשכן משכאמן לא מפקינן מיניה דשבי למימר קים לי כרב יוסף · עוד בלפע"ד דאם שנים שגלישו שום דבר ביד שליש לזמן פלוני ונגנב או כאבד תוך אותו הזמן קי"ל השליש ש"ש לרב יוסף ופייעתו מה"ט שהיה צריך השליש לשמרה ולגברה כיון שלא היה יכול שום א' מהן ליקחנו תוך אותו הזמן וא"כ אם תפס א' מהן מהשליש לא מפקינן מיניה · כן בלפע"ד): (לה) אא"כ יש מנהג בעיר הולכים אחריו · לשון זה מגומגם דפשיטא דאין מנהג בזה מבטל הלכה וכמ"ש המרדכי ר"פ הפועלים דדוקא מנהג ותיקין מבטל הלכה אבל מנהג גרוע שהוא כנגד הדין לא וכמ"ש בת"ה ר"ס שמ"ב דדוקא בעניני מסים אין מדקדקין במנהג תעפ"י שהוא כנד דין תורה אבל בעלמא לא · וכן משמע מל' הר"ב גופיה לקמן סימן קס"ג ס"ג בהג"ה שכתב בכל עניני מסים הולכי' אחר המנהג כו' אף על פי שהוא מנהג גרוע אין מדקדקים בעניינו מסים משמע דוקא בעניינו מסים אבל בעלמא לא · ודוחק לומר דהכא כיון שבתמשכן מתחת מס חשיב עניני מסים דודאי זה שיתחייב הנאמן להיות כש"ש או לא אינו תלוי בענייני מסים ול' הרשב"א בתשובה כך הוא · מה פשיט' שהקהל פטורים שהרי אין פורעין אתם חייבי' זה לזה כלום שכתוב הקהל כמשכני' על הוכם אלא כל יחיד פורע חלקו לגלטון ומעמידי' עליהן כאמנו' כאפטרופסי' לפקח על עסקי כל יחיד ויחיד לפרוע לגלטון או לב"ח שלו מתחתיו וה"נ לפי שורת הדין אלא אם יש מנהג ידוע בזה כהיפך עכ"ל ולשונו מתוקן וכוונתו לומר אם יש מנהג שהקהל פורעי' אתם והם נגבי' מכל יחיד ויחיד שנמצא היחידים חייבים להקהל אזי נעשו הקהל שומרי שכר · וצריך לפרש גם דברי הר"ב כן · (לו) אף בנו נעשה עליו שומר שכר כו' בההיא הכלה דתפיס ליה אוזי וכן בלאומן בכלי אומנתו · כ"כ הנ"י שם בשם הריטב"א וכו' · ומהרש"ל פ' הגוזל בתרא סימן ד' חלק על זה וכתב דדוקא גבי אומן צריך לומר דהוי שומר מטעם שמשתכר משא"כ במלוה על המשכון דקי"ל למה דחק הש"ס למצוא טעם דמלוה על המשכון הוי ש"ש תיפוק ליה בההיא הכלה דתפיס ליה אוזי אלא ודאי לא צריך האי טעמא אלא גבי אומן וכן פירשו התוספו' להדיא בפ' האומני' (ר"ל בסוף דף פ' שם ד"ה דתפים ליה אנגריה) וא"כ למה יחשב בנו ש"ש מה"ט עכ"ל ולפע"ד דעת הריטב"א ורבו והנ"י דדוקא במשכנו בשעת הלואתו לא צריך לומר דהוי ש"ש מטעם זה שהרי אינו מרויח כלום דאם לא היה נותן לו משכון לא הלוה לו אבל כשהלוה סבר ונתן לו משכון אח"כ א"כ ודאי יש לו הנאה גדולה מה שנותן לו עתה משכון מה שלא היה לו כן מקדם וכבר הוי מעותיו אצל הלוה וא"כ בכה"ג הוי שפיר ש"ש והא דדחיק בש"ס למצוא טעם דהוי ש"ש היינו משום דסת' מיירי במשכנו בשעת הלואתו וכן התוספו' בפרק האומנין גם מיירו בהכי · וא"כ בנו נמי כיון שלא הלוה כלום רק אביו הלוה בבר ה"ל כמשכנו שלא בשעת הלואתו דה"ל הנאה טובה שהמשכון אצלו והוי' לא הלוה כלום ובההי' הנאה דתפים ליה אוזי ה"ל ש"ש ואפילו למאן דבעי לומר דאפי' במשכנו שלא בשעת הלואתו לא הוי ש"ש מה"ט כיון שאינו משתכר כלום וכמ"ש לעיל ס"ק ט"ו י"ל דמודה כאן דדוקי' התם שמ"מ הוא בעצמו הלוה כבר אינו משתכר במשכון כלום משא"כ בנו שלא הלוה עליו כלום ועתה שלוקח המשכון תחת ידו הוי כמשתכר לכך אמרי' שפיר בההי' הנאה דתפים ליה אוזי הש"ל ג"ש · ועוד נרא' מטעם אחר דבנו נמי הוי ש"ש למאן דפסק כרב יוסף דהוי ש"ש מטעם דא"צ ליתן פרוטה לעני אם כן הוא הדין שצריך בנו לבער המשכון ולגוטתו ואף שמהרש"ל שם הרגיש בזה וכתב דלא צריך לומר כן אלא גבי שומר אבדה ולא גבי מלוה על המשכון דאין זה מלוה להבהתו רק מכוין שלא יתקלקל המשכון שמעותיו עליה עכ"ל מכל מקום אין דבריו מוכרחים כלל ואיסתמיתותיה דברי (התוספות) והרא"ש וטור שבש"ס זה שכתבו להדיא דמלוה על המשכון הוי ש"ש לרב יוסף מהאי טעמא דפטור מליתן פרוטה לעני כשיעסקנו או יגנבה עי"ש וכן הוא להדיא בתוספות סוף פרק שבועת הדיינים והבאתי דבריהם לקמן סימן רס"ז סעיף ט"ו · וכן מוכח מדברי הרי"ף פרק האומנין וכמ"ש לעיל ס"ק ט' אלא ודאי כיון דמסקינן בפרק האומנין דמאן דאית ליה מלוה על המשכון ש"ש משום דמלוה קעביד אפילו במלוה צריך למשכון להשתמש בו בככייתו הוי ש"ש אף על גב דהמלוה היא להכתו שיטול המשכון בכביותו אפילו הכי הוא מלוה וכן כתבו הפוסקים וכמ"ש לעיל ס"ק י"א אם כן הוא הדין הכא · ומ"ש הרשב"א בתשובה הביאו ב"י ר"ס זה שהרי הוא כגובה שכר בשעת הלואה כו' אין ראייה דקושטא דמילתא קאמר שגובה שכר בשעת הלואה וה"ה בכל פעם שיעסקנה או יגנבה ואפילו תימא דאין דעת הרשב"א כן מכל מקום ודאי דעת הרי"ף והתוספ' והרא"ש וטור דהוי ש"ש לרב יוסף מטעם שיבער המשכון ויעסקנו ודלא כמהרש"ל וא"כ אף בבנו צריך האי טעמ' · כן בלפע"ד: (לז) נעשה עליו ש"ש כו' כ"כ בתשו' מהרש"ל סי' ל"ה אלא בזה קוד' מותו להחזיר המשכון בתכם ולאבד אח"כ פטורים היתומים ועיין עוד שם: (לח) שומר שכר כו' וחייב בגניבה ואבדה לכל' אף מה שהיה המשכון שוה יותר על החוב ולהרי"א שהבית הר"ב לעיל סוף סעי' כ' ס"ה הכא הפסיד כנגד מעותיו וכן כתב מהרש"ל שם וכ"כ הסמ"ע: (לט) ופטור אפילו מפשיעה · ל' שון איני מקבל אחריות משמע אפילו אחריות דפשיעה ועיין לקמן סימן ש"ה סעיף ד' בהג"ה ומ"ש שם: (מ) ראובן שאל כו' משמע לכאורה מדברי המחבר שהעכו"ם מעליל על הישראל ורוצה ממנו יותר משוויו ואינו ידוע כמה היה שוה לכך לא ישלם אלא דמי סייף דעלמא וכן משמע להדיא בעיר שושן שמסיים וזה לשונו ואם העכו"ם אנסו שלא כדין אין

כן (לח) (אלא אם כן יש מנהג בעיר הולכין אחריו) (בית יוסף לדעת הרשב"א):

ו ש המלוה על המשכון ומת כן (לו) אף בנו (לז) נעשה עליו (לח) שומר שכר:

ז ת המלוה על המשכון ובשעת קבלת המשכון אמר איני מקבל אחריותו עלי אינו אפילו ש"ח כן (לט) ופטור אפילו מפשיעה:

ח (מ) א ראובן שאל משמעון סייף שהיה לו במשכון מעכו"ם ואבדו ושואל ממנו ממון הרבה כמו ששואל ממנו העכו"ם לא ישלם לו אלא דמי שוויו דסתם

אלא לאפטרופוס שמתמני' הב"י דעל היתומים דלא שייכו שום יתומים ויש וכנה דליכא מ"ד דמ"ב לגלם דהתם כיון ליה לאפטרופוס להתחייב מפני שם טובו שיצא עליו דהא אין מתמנין אפטרופוס על היתומים אא"כ בקיאין כושהוא נאמן ומסיל מש"כ בכאמני הקהל ע"ש ובהגהות ד"מ מ"ש לשונו: כן אף בנו נעשה עליו ש"ש הב"י מסיק שם בטעמא ז"ל בההיא הנאה דתפיס ליה אוזי וכן באומן בכלי אומנתו עכ"ל וע"ל בס' פ"ט ובסימן ש"ו ולדע' הי"א הנ"ל גם כ"כ דאינו אלא ש"ח אף בנו מפס' דמי מוכו וק"ל: כן ופטור אפי' מפשיעה נראה דאפי' להרמב"ם וסייעתי' דמשכני פשיעה למזיק בידים לענין שטרות ודכוותי' דאין בהן דין שומרים וכמ"ש הטור והמחבר בשם בסי' ש"ו מ"מ מודים כאן לפטור אפי' בפשיעה כיון דהתנה בפירוש אינו

טורי זהב

סעיף ח' ראובן שאל משמעון סייף בהג"ה מרדכי שם מסיים בטעם זה דכשירותא דפתם סייף קבל עליה ולא כשירותא דסייף יקר עכ"ל ודאי להדיא דפ' הכונס אמר רבא כתן דינר זהב לאשה ואמר לה הזהרי בו שהוא של כסף ונגנב מגלמת של כסף אבל הוזקתו בידים מגלמת של זהב וא"כ מבואר דגם הכא לסייף הוה הדין כן דאם הוזקו בידים משלם דמי סייף יקר וע"כ כתב כאן ואבד הסייף דהיינו שלא בפשיעה ולכאורה משמע דהך דינא דסייף מיירי מן עלילה שמעליל העכו"ם עליו לשלם לו הרבה בעד הסייף וכן משמע מדברי הסמ"ע שחלמה דין זה לההיא דסוף סע"ק כמ' שהזיק סוס של חבירו וכו' וקשה דא"כ יהא כאן פטור אפילו הוזקו בידים דהא התם בסוס הוזקו בידים להבום אמי'

הכי

שלוחו מקבל עליו לשמרות: **כח** דסתם סייף דעלמא דומיא דלוקח תייב בזה עכ"ל וכן משמע בפ"ק ס"ק כ"ח שכתב ע"ז וז"ל דומיא דלוקח ולא כתב הש"ך לקמן ס"ם ס"ק ע"ג תשובת הרמ"ע מפאנו סי' ס"ם ס"ק ב' אלא שהוזיק לחבירו בפרד של עכו"ם שהוא כיבו ומסיק בשעתו ז"ל שם העכו"ם מעכיר עליו הדרך כשכיבל זה אין לחייב לזה אלא המוזיק כ"כ כיון שלא כיון עכ"ל:

כט כדמי המשכון כמו שכתבתי ל"ל לפני זה סי"ב סעיף המחבר כהנהגותיו דסי"ל דכעצה עליון ס"ו וחייב כדמי כל המשכון לכל גם לפי"ד דכעצה עליון ס"ת אייכים דיכו' הללו דקרי ת"ח קורו שכנגד המשכון מפקיד וכתי"ם וח"ם כתב הש' דיכו' הללו תליכת ד"כ ע"ש ולפי "כש"ם דתלה דין זה כמ"ד דקי"ל כת"ד דכעצה עליון ס"ו וק"ל:

ל ושקל היה שוה שקל הוק מכי מלע ומלע הוק ל' דינרין: והיינו שקל הכוכר כנגדת לכל שקל דלוריות' הוק ל' דינרין דכסף היה וכת"ם רפ"י בפי' התורה ועכ"ל: **לא** כשבע תקלה - פי' ולפ שיעבע הלוה סיכת תקלה שהיה שוה כנגד החוב דמיעיקן אותו ויניח המלוה המשכון לחקר שבוע' הלוי' וכמשכו ומכח"ם מתקבל וכת"ם כשור והמחכר לחבר זה כשע"י ע"ם וזה כתבתי לחלוה שפלגד לפ"ה חייב לישבע כל שהלוה לריך לישבע: **לב** שלוחו כריוחו לקמן סי' רכ"ה מבואר דקכמי המשכה תקנו שבועה זו לשומרי' דקפיד שתל עיניו כתן בה וזהו שבועה קמורה בכל"ם וכ"כ הטור והמחבר בסמוך בסעי' ע"ש: **לג** ואחר כך ישבע הלוה סי' ישבע שבועה לשוריית כדין מודה מקלת: **לד** טוען שקל בלא שבועה שמעינן הכוכר שהוא יודע בודאי שהוא ס"ל כו' דין הוא שיטול המלוה ממנו משקל בלא שבועה שלא שהכת דין בלבול לחייכוהו בשבועה גם זה וכיון דלין כתן עליו שבועה לחיכוו כרשותו טוען בלא שבועה: ופוגדי

כח דסתם סייף דעלמא:

ט ג המלוה על המשכון ואבר או נגנב בלא אונס (מא) שהרי המלוה חייב **כט** כדמי המשכון כמו שנתבאר ואמר המלוה סלע הלויתיך עליו **ל** (מב) ושקל היה שוה והלוה אומר סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה ג הרי המלוה **לא** (מג) נשבע תחילה (מר) ד שבועת השומרים **לב** שאינו ברשותו והלוה נשבע היסת שהיה שוה בנגד החוב ונפטר:

י ז אמר המלוה סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלוה אומר סלע הלויתני עליו וג' דינרין היה שוה ישבע המלוה תחלה שאינו ברשותו **לג** ואחר כך (מה) ישבע הלוה כמה היה שוה שהרי הודה במקצתו וישלם הדינר:

יא ז סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלוה אומר איני יודע רמיו ישבע מלוה שאינו ברשותו וכולל בשבועתו ששני דינרים היה שוה וישלם הלוה שאר החוב שהרי הוא יודע בוראי שהוא חייב ואינו יודע אם פרעו אם לאו ד ואם יש למלוה ערים שנאבד לך נוטל שקל בלא שבועה אלא ש שמחרים הלוה אתם על מי שנוטל ממנו שלא כדין ' וה שאם מאמינו הלוה שנאבד שנוטל שקל בלא שבועה:

יב ב אמר הלוה סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה:

פנה

שלא שמפקיד נכי תכריה ורק לאותו פעם שהפקיד על הקבל כל סוגו דין לא כן מעם דלא"כ כל לחד איתן למכירו בפקדון אבן שוה אלף מנה פעמים דחייב לשלם אלף מנה ולאו כל כמיניה למשען כשור הייתי שמה בפתם אבן שוה אלף ו"ל עכ"ל וכ"ם בפיטנים בפעיטות דחייב לשלם כל דמי שויה ילקי. ולפעל"ל דשפי' יש לדמיותו לך דהיכר זהב לפתם מה שאחר מפקיד על כסף הוה לא הוי פשיעה דעשה כן כדי שתקבל השמירה עליו יל"ב ה"ל לשקוקי לדעת' שהוא על זהב ושאחר כן כדי שתקבל השמירה ופ"ה פשיעה דעשה כן כדי שתקבל עליה ומקבל עליה לשלם לו אם יאבד ולא נשיטות ד דהכל וכן משמע בתוספות והגהת אשר"י וכמוקי יוסף פרק הכותם נכי הא דתנן' כשם שהם נהנין מן השומרין כך השומרין נהנין מהם ומשלמין להם אם יאבד ולא נשיטות ד דהכל וכן משמע בתוספות והגהת אשר"י וכמוקי בכתפת לו לא וכתבו וזה לשכוו לפרש שמפקיד נכי תכריה ורק לאותו פעם שהפקיד על הקבל כל סוגו דין לא כן מעם דלא"כ כל לחד איתן למכירו בפקדון אבן שוה אלף מנה פעמים דחייב לשלם אלף מנה ולאו כל כמיניה למשען כשור הייתי שמה בפתם אבן שוה אלף ו"ל עכ"ל וכ"ם בפיטנים בפעיטות דחייב לשלם כל דמי שויה ילקי. ולפעל"ל דשפי' יש לדמיותו לך דהיכר זהב לפתם מה שאחר מפקיד על כסף הוה לא הוי פשיעה דעשה כן כדי שתקבל השמירה עליו יל"ב ה"ל לשקוקי לדעת' שהוא על זהב ושאחר כן כדי שתקבל השמירה ופ"ה פשיעה דעשה כן כדי שתקבל עליה ומקבל עליה לשלם לו אם יאבד ולא נשיטות ד דהכל וכן משמע בתוספות והגהת אשר"י וכמוקי יוסף פרק הכותם נכי הא דתנן' כשם שהם נהנין מן השומרין כך השומרין נהנין מהם ומשלמין להם אם יאבד ולא נשיטות ד דהכל וכן משמע בתוספות והגהת אשר"י וכמוקי בכתפת לו לא וכתבו וזה לשכוו לפרש

ויבגע

פורי זהב

הכי פשוט הכתב מתם שמעינן עליו העכו"ם תוך קשה דהפ בהג"ה מדהכי שזכרנו מפיים ולא פייף יקר משמע להפייף הוק בלחת יקר ולא דרך עלילה לכן נראה כדור זה הדין מיירי שהפייף הוק בלחת חשוב ויקרות אפ אלו הזיקו בידים חייב לשלם כל דמי שויין מחת כהוהו לדיכר זהב לפרק הכותם וכן נראין דכרי רש"י בפר' הכותם על פנ"ה מדהכי הזהת ול"ל בלחת שלריך עיון גדול בשלמת נכי דיכר זהב שהפקיד נופש בשע"ת על כסף היה לקבל לה מתם מה שהכיר בו בפשיעת שמירה וכל מה שהלה מפקיד נכי תכריה ורק לאותו פעם שהפקיד על הקבל כל שויו הן הכ והן

ויבגע

(מו) ויבצע שלח היה אחד יותר כו' פירש ויבצע ז"ל כדין מודה מקצת והמחבר כתב לשון הטור ולא כלשון הרמב"ם שכתוב כו לויבצע שיבצע שאינו כרשותו ויגבנל עליו שבועה שלח היה שוה יותר ועמ"ש ע"ז כדבריה דכתיב לשלוח יד בשלו עכ"ל

לה ומיירי שלכדו כשבועה וכו' עד שלח שלח ז"ל דלעיכה לין המלוה חייב לשלם לו דמי המשכון יה שהיה יותר על סכום שבועה: לן ויבצע שלח היה שוה יותר פי' ויבצע ז"ל כדין מודה מקצת והמחבר כתב לשון הטור ולא כלי הרמב"ם שכתב לויבצע שיבצע שאינו כרשותו ויגבנל עליו שבועה שלח היה שוה יותר ועמ"ש ע"ז כדבריה דכתיב לשלוח יד בשלו עכ"ל

הגה לה ומיירי שלכדו כשבועה וכו' עד שלח שלח ז"ל דלעיכה לין המלוה חייב לשלם לו דמי המשכון יה שהיה יותר על סכום שבועה: לן ויבצע שלח היה שוה יותר פי' ויבצע ז"ל כדין מודה מקצת והמחבר כתב לשון הטור ולא כלי הרמב"ם שכתב לויבצע שיבצע שאינו כרשותו ויגבנל עליו שבועה שלח היה שוה יותר ועמ"ש ע"ז כדבריה דכתיב לשלוח יד בשלו עכ"ל

זומר מכס (טור) והמלוה אומר שלא היה שוה אלא סלע לאם המלוה מאמינו שנאבר או שיש לו עדים שנאבר נשבע המלוה היסת ונפטר ואם אין המלוה מאמינו שנאבד וגם אין לו עדים שנאבר נשבע המלוה שאינו ברשותו ומגלגל עליו שלא היה שוה יותר ממה שהלוהו ואם המלוה מודה במקצת שאמר הלוה סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה ואמר המלוה שלא היה שוה אלא חמשה דינרים משלם לו הדינר שמודה

לן (מו) ויבצע שלא היה שוה יותר מחמשה דינרין וכולל בשבועתו שאינו ברשותו אם אינו מאמינו שנאבר וגם אין לו עדים שנאבר לואם אמר לו הילך מה שהוא שוה יותר ממה שהלויתיך לן או שאמר היה לי ביתך בכרי שהיה שוה יותר על החוב הרי זה נשבע היסת ונפטר אם זה מאמינו שנאבר או אם יש לו עדים שנאבר לאמר הלוה סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלוה אומר לח איני יודע כמה היה שוה שאינו ברשותו

לט (מז) וכולל בשבועתו (מח) שאינו יודע שהיה שוה יותר מדמי החוב ונפטר ואם יש עדים שנאבר או היסת שאינו יודע שהיה שוה יותר מדמי החוב ואיני יודע כמה (נ) הוה ליה מחייב

מעט דלעי"כ מי שכתן לחבירו לחן שוה שוה ק' זהו' יוכל להפקיד ליומר מכרחי שלינו שוה לחן זהב ק' ומ"מ אם הגיעו שעי"ו העכו"ם מחמת לחלותו ביתר מזוזיו פשיטא דפטור עכ"ל ולפ"ז ל"ל הג"ה מרדכי ולבתרן קושית רש"ל דודאי לחן טוחה וכיוצא בו שחלוי בדעת המניחים מהמת שהיה להפקיד עמהו בכל אוויו אפשר שזה הרבה מחזי כ' בעניין פלוני וכיוצא בו מהמת שיודע בכל אוויו ולין בפחות פלוני שזה הרבה מחמ וכיון דלא אפשר לן מהמת לדעתיה דמתו ואמרו שמתו בלחוד דלא קבל עליה חומה דלא שכיח כמו שחומרים בפי' רכ"ה מה"ן כהן חיוב לחן כפי חומר הדעת על פלוני

ואפי כתקציתי והלישך כה הרבה וכנ"ל בקונטרס ותמהני עליו
מיך לא אם לא לכו שכבר התעוררו הרמב"ד והמ"מ וה' המעשר
והרח"ש כזה כמו שכתבתי לקמן :

ולפי שעניין זה כונע בכמה מקומות מריך ליזיד לעיומקו ולבירר
דלי"ק מידי לפמ"ד על הרמב"ם ז"ל והנה ראיתי בהרח"ש
פ' שבועת הדיינים שכתב וז"ל התלוה את חבירו על המשכון כו'
עד שאין יכנע זה ויוכיח הלה את הפקדון כתב ה"ר יוסף הלוי ז"ל
והיכ"לתמר מלוה לתבוע לא יודענו כמה הוא שזה לבדו יודענו שהוא
שזה יותר מהמה שהוא לי עליו ואיני יודע כמה הוא שהרי שבועה
ואי"ל שלשם הוא מתקנין על הכחרין לכוין הלא יודע כמה הוא שזה לא
מיקריב שבועה להת לא מודה כדבר שבמלה ומשקל ומכין והוא
כהאיך לתבוע הלא מה שהבעת לתה בוש"ל ועוד שהרי אינו כופר
כשתי כפך שהוא שמא אינו יודע כמה הוא שזה ואינו כל
הנדונים הכתובים לדברי ה"ר יוסף ז"ל שהרמב"ם כתב בפ"ה
פ"ה המפקיד פירות לחבל מכרו שאינו מלוין וערבן עם פירותיו
והלא תמרו לתבוע בהקדון לומר כך וכך היו והשומר לומר
לאינו יודע ושלם כלא שבועה שהרי חייב עכשיו בתשלומין ואינו
יודע כמה הוא חייב ומשלם מקוים שבועה שאין יכול ליפטר וכתב
הוא דבריו ה"ר יוסף ז"ל וכן הרמב"ן תירץ ודבריו אין מוכנים
ובהלה לפי ק' דאיך שאומר יודע אני שהוא זה יותר ממה שיש
לי עליו הודה שזה פרוטה יותר שפחות משזה פרוטה אינו
כחשב שוא בתקן לחבל ולם לפי ניעיב שזה פרוטה אינו מוכה לומר
הלבך זה שאומר שהוא זה יותר מחלב ע"כ בפרוטה הודה הרי יש
כאן הודאת ממון ואין שהודה בפחות אין בכלל הודאה וה"ת
פחות שבממון ואין יכולין להוציא ממנו לפי פרוטה וה"ת כל לי
הזכיר בפירוש זה פרוטה יותר הלבך על כל הפחות ואינו יודע
ויכלו כפר על הפחות בלי פירות שתי כפך ואין אומר
לאינו יודע הוי מקוים שבועה ואינו יכול לישבע משלם וכל דמי
לבית מלך מפרתי לך והלה אומר אינו יודע לפי מה שהבעת לתה
גוש"ל דהתם אין הכתבע מעיז שמא לפי כך הוא אומר מה שאומרת
שבית מלך הפקדת אצלי מזה לא כתתי לבי לידע אם היה ממש
מלך ואם השעבה לינה כל כך בריאה שבן מורגל בלשון מלך שבית
שהוא קרוב להיות מלך קורין לותו בית מלך פירות לפי זה לפי
יודע בודאי שבאמת לתה בוש"ל הלבך אין כאן הודאה כלל
כיון שלפי טען ולפי הזיב דבר שבמלה ומשקל ומכין שהרי לפי טענן
עליו לפי שהקרין פירותיו והלה אומר מלך אצלי הפקדת אצלי ואינו
וכך פירות הפקדתי לפלך והלה אומר פירות הפקדת אצלי זה אינו
יודע כמה היו אם לפי שעת המפקיד היו אינן שתי כפך והפקדת
אומר יודע לפי שהיו אינן פרוטה ואינו יודע כמה היו אינן שוין מתר
ים כאן חיוב שבועה לפי אם לתבע פירות מתם ולפי הודה בפחות
פרוטה אין בהודאתו מזמנות על שזה פרוטה שלם בפחות משזה
פרוטה קרוין פירות על כאן לפזוטו :

ואני אומר בתחילה מבבוד הרח"ש שלבבה בעליו לינם
חובנים ,ודברי הרמב"ן מוכנים הישב

שבלשה מדברי הרח"ש שמתרץ על מה שהקשה מהא דתנן מה
שהבעת לתה בוש"ל דקתני בתלוה על המשכון ולפי הודה בפרוטה
שהבעת לתה בוש"ל דאיך בתלוה על המשכון ולפי הודה בפרוטה
לפי כך תתנן מה שהבעת לתה בוש"ל אינו יודה לשם בפרוטה
לפי שלם בפחות מ"פ קרוין פירות ועל שהקשה דהא אינו כופר
בשתי כפך מתרץ כיון דעל השתר יש כאן בפירות שתי כפך ולפי
דתי לבית מלך כו' דהתם אין הכתבע מעיז שמא כו' ודברים לפי
לפי לחובל לחובלין . ומה זה שאתר אין הכתבע מעיז שמא כו'
ונם מה זה שאתר ונם אין השעבה גדולה כו' הלא קי"ל כרבה
דתקילו אתר בדי בית זה מלך מפרתי לך לו עד חמין מפרתי
לך והוא לומר מה שהבעת לתה בוש"ל פעור כיון שאינו מודה לו
בדבר שבמלה ומכין ונם בשעת התתני' אי לפי עסקינן כמי
בפירות מצוים לתרועם וכיוצא בהן שתלוה פירי לתת זה
פרוטה דכשמזינו היו כו פירות ואינו יודע כמה הם ולפי הודה
בזה פרוטה ועוד דהא קתני בתחויתין כמי כים מלך מעות
תפרתי לך והלא לומר אינו יודע מלך מה שהבעת לתה בוש"ל
פשוט ופשיר דשפרב אינו יודע אם היה שם מעות או סינים לפי
פשוט דתתניתן לפי שאינו יודע כמי ואכו משמע כמי להדיח בהרמב"ם
ריש פ"ד מה' טוען והמ"ג והט"ו לקתן סימן פ"ם סעיף כ"ג דלפי
שהודה לו שהיה בו בודאי מעות בנון דיכרים לו פרוטות פשוט
כיון שלפי הודה לו בדבר שבמנין . ואכו מוכח כמי בתוספתא
כוף פ"ה דשבועות דקתני התם עשר מטבעות של ק' ליעבין כיוך
אינו יודע הרי הן לפניך עשר כפות לי כיוך אינו יודע הרי הן
לפניך עשר כורין של חטין לי כיוך אינו יודע הרי הן לפניך פשוט
שפני שלם הודה במדה בית מלך פירות לי כיוך וכים מלך מעות
לי כיוך אין לך כיוך שלם מכיון חייב שפני שבית מדה
ואינו וה לים מדה כים מדה ואינו וה לים מדה ע"כ והל מטבעות
וכפות לפיכן לחוך מהן ולפי שזה פרוטה ולפיכן הכי משמע דלפי
שאינו יודע כמה הוא שזה פרוטה לו כפות לחוך פשוט כיון
שאינו מודה כמדה . והכי משמע כמי בשעת לפטוק דשמעתא

ועוד קשה לי לדעת הרח"ש דמתלק דכתוב פירות סתם אין
בהודאתו משמעות על שזה פרוטה שלם בפחות מ"פ
קרוין פירות והרי הרמב"ם פ"ה מה' שלה שכתוב כתב המפקיד
פירות כו' והשומר לומר ליכי יודע כו' ובתמת משמע מדברי
הרח"ש דמתלק דהרמב"ם מיירי שלומר כהדיח יודע ליכי שהיו אינן
פרוטה וליכי יודע כמה היו אינן יותר לכל לא כהיוק כלל
לפרש כן דבריו שהרי כתב והשומר לומר ליכי יודע משמע
שליכו לומר רק ליכי יודע כמה היו ותו לא מידי ועוד דלפ"ם היה
תילוק בזה בין כשלומר סתם ליכי יודע ובין כשלומר יודע ליכי
שהוא שזה פרוטה כו' ה"ל להרמב"ם לכתוב והשומר לומר יודע
ליכי שהיו אינן פרוטה וליכי יודע כמה הם אינן יותר :

ומה שכתב הרח"ש והמ"ן תירץ ודבריו אינם מוכנים •
לפי עניות דעתי דברי הרמב"ן מוכנים הישב וכם
ברורים ועיקר וכתו שלכתר • וז"ל הרמב"ן פרק הדיינין ומכל
מקום יש לדקדק בדיבו שכ"כ יוסף הלוי שומר שאבד מה שהפקיד
בידו ולתר ליכי יודע כמה הוא שזה לומר לכן לותו לכתיב
שבועה וליכו ליכ לישבע משלם הרי ליכו יודה כדבר שבמלה
ומשקל והוי ליה כלומר ליכי יודע ללא כל מה שהבעת לתה בוש"ל
פשוט ועוד שליכו כופר בתי כפך שהרי הוא לומר שליכו יודע
כמה הוי שוא ותירץ הרמב"ן שכ"ל דמי דכי לתר ליכי יודע כמה
היה שזה ללא מה שהבעת לתה בוש"ל כל מה שבעלן לתה ואינו
יודע לכתוב שלפשר לשמוד בו ללא לכר שבמנין הוא (ואינו מין
הענבה כן הניה מהר"מ משיקלטין וללא כיון ישב וכת"ש לקמן) •
ובשור לכל שומר שלתר ליכי יודע כמה היה שזה לין בהודאתו ללא
פחות שבממון דהכיזכו שזה פרוטה ועל השלר הרי הוא כופר נשור
(והוי ממון הטענה כן הניה מהר"מ משיקלטין וכתב נבלין הר"ן
כך הנהתי לפי וזוב הדכרים והשתר"י כתב ז"ל והרמב"ן תירץ
ודבריו לינם מוכנים ע"כ ותירץ הוא ז"ל שם בעניין לתר עכ"ל •
ולין הנהתו בכוזה דתם ענין מין הטענה לכאן ונרתה שנם הוא
לא ירד לסוף דעת הרמב"ן והלכך ברור דדעת הרמב"ן כמ"ש
לקמן) • כיון שלי לפשר לתיובו מתוך טענתו שהרי הוא דבר
שלי לפשר לעמוד עליו ול"ל כשומר תשבון ידענו ותמצי לא
ידענו דדיעין ליה כתחויב שבועה ולי"מ הכא כמי הרי הוא
כשומר פרוטה ידענו שהוא זוה ולידך לא ידענו ומ"מ דוקא
כשומר יודע לכי שהיה זוה ממון לכל לכי יודע כמה לכל פחות
ליכי יודע לם היה זוה כלום פטור לדין כאן הודה כלל ע"ש :

וגם בשבר נדולי תרוחה שבר ליח ס"ק דף קס"ט נרלה
לפקתמיעתיה דברי הרמ"ה הנ"ל ודברי הלקב"ד וסמ"ג
שהבאתי לעיל • וכתב כתקשיתי בדין שכתב הרמב"ם פ"ה
מה' שלה כו' והלריך הרבה בקושיא זו והניתה בקושיא וכתב
בסוף דבריו לתר כתבי כל זה מלתתי לפר"ן ול"ל בהדייתים כתב
ז"ל ומ"מ יש לפקדק בדיבו אל ה"ר יוסף הלוי כו' ותירן הרמב"ן
ז"ל כו' עד סכל כמי הרי הוא לומר פרוטה ידענו שהוא זוה
ולידך לא ידענו ע"כ ובעיותי לפ זכיתי לירד לעומקן אל דברי
הרמב"ן ז"ל דכלומר מה שהבעת לתה בוש"ל מו לפ עסקינן כשהלה
לומר בית מלך מפרתי לך והרי כשחויב ליכי יודע לפלך מה
שהבעת לתה בוש"ל הוא מודה בפירוש בכל מה שהמלך שם בעית
דולפי הוא קייב בו שבפחות מהה שים שם ליכו יכול לפטור ועל
השלר משם על כדי מילוקו שתובע לו המפקיד הוא שוען שליכו
יודע לם היה שם יותר לו לפ והרי זה מתב כליכו יודע כמה היה
שזה דכשהמפקיד לומר מכה היה זוה ולפי מחויב ליכו יודע
לתריכן שלין בהודאתו ללפ פחות שבממון דהיינו פרוטה לפ
על פי שהוא ליכו מפרשם הכי נתי מה שהבעת לתה בוש"ל לין
בהודאתו ללפ הפחות שלפשר דהיינו מה שהמלך בבית לפ על
פי שהוא ליכו מפרש ועל השלר הרי הוא כופר נשור כי היכי
דבלומר ליכי יודע כמה זוה כמי לתריכן דמפרוטה עד מכה
שתובע המפקיד הרי הוא ככופר נשור כיון שלפ לחויבו מתוך
טענתו ומה שלנו רולים ועודעים כמה הם בבית מה יתן ומה
יוסיף והולך ליכא הכא על כאן לזוזו :

ומה לעשה שנם הוא לפ זכה לחכין דברי הרמב"ן
ולפי עניות דעתי דברי הרמב"ן מוכנים הישב והם
ברורים דכי לתר ליכי יודע ללפ מה שהבעת לתה בוש"ל כהי
דבכלל הודאתו הוא עכ"פ שזה פרוטה מ"מ כלין שהודה בכלל מה
שמוכח שם בבית לפ לדבר שבמנין הוא דלפ יכול לפטור אינם בבית
יותר מזה וה"ל ליכו מודה שזה פרוטה דוקא שהרי הוא לומר מזה
מה שהבעת לתה בוש"ל וה"ל מם יותר מזה פרוטה לו
כמה פרוטות ישול נם כן וה"ל לין לין לכבה להודאתו והרי כלומר
ליכי יודע לם יש שם שזה פרוטה לו כמה פרוטות ולפילו לפ מלפ
שם בבית רק שזה פרוטה ולפ יותר מ"מ כיון שהוא שלם הודאתו
כמה שים בעין לפטיבו בבית לפ נתן לכבה להודאתו שהרי בשעת
הודאתו לין לכבה לכ"ל כמה יחייבו וכשתו רולים לפ"ב דבר
לכוב ממיל הוא לכוב בעין לכל הודאתו לפ לים בדבר
שבמנין לכל שומר שלתר ליכי יודע כמה היה שזה לכל הודה הודה
מיד בשזה פרוטה דוקא ולפ יותר שלין לך בהודאתו שלם בפחות

פ"ט כתב כ"ת ס"ט בסמ"ע

שכחתון להייבו שום פרוטה ולא יותר כלל ועל כגון זה כתב הרי"ף כופר נעמה שהרי כיון שלקח לותו דבר ולייבו כעין ילוי לקבר לומר שם יפיה שם יותר ישוע גם כן שהרי נקבל לותו ר"ל הרי כאלו פרוטה דוקא ולא יותר שהרי מתחייב לא מתוך הודאתו כיון שלקבל ולי לקבר לייבו מתוך שעצתו לא בפרוטה דוקא ולא יותר ור"ל בשעת הודאתו ידעינו' הכית דין דבר קלוב לייבו פרוטה שהרי הכית דין יאמרו לו פרוטה תשלם ולפ כן יש קבלה בהודאתו והוי דבר שבמנין משא"כ בחתני' שתין הב' דיכולים לקלוב לייבו רק לומרו' לו לא ושולת אלך מה שוכח אפ · כך הם ביאור דברי הרמב"ן · ולפ הולכתי לתירוץ רק מפני שהרי"ף כתב שתין דברים מוכני' ונם שתר לתרוטים לא הביאו דבריו וכתו שהבינתי דבריהם לעיל ולפ"ל דבריו מוכני' היסב ודבריו מוכרחים וברורים דוק ותשכח שכן הוא :

(נא) מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם לו סלע ואם רצה המלוה מחרים סתם על מי שטוען שקר פ אם שניהם תובעים זה את זה שאמר הלוה סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והמלוה אומר שלא היה שוה אלא שקל נשבע הלוה היסת שלא היה שוה פחות מסלע והמלוה נשבע שאינו ברשותו ויכול בשבועתו שלא היה

ונראה שלזה כיון הרב המגיד פ"ה מה' שלוה שכתב וז"ל לפי שאמרו ר"ז כשאין על שעבוד הקרקע שליהו כופר לו כדבר שכתבין ובכך דקה הרמב"ן ז"ל שעשה זו בשעה כגון בחלוטין שם בשבועות עכ"ל וכשלשי נבורים פ"ט שבועות וס' תוקע הכתוב דף קע"ו כתב על הגנה זו כתב הרב המגיד שהרמב"ן תירלה בחלוטין שם בשבועות סיעב ולפ"ל ודעתי עכ"ל ובדקה לא ידעתי עכ"ל דברי הרמב"ן שהביא הרין ב' שבועות הדיינים שהבאתי לעיל :

וכן ראיתי בריב"ש סימן שכ"ח שהביא דברי הר"י הלוי בשומר שאחר שליהו יודע כמה היה שוה הי"ל משוקי"ל ובכתב שם וז"ל ונוכל לפי כאלו לומר כן שכיון שלא נודע שהבאב המשכון על נוף המשכון הם דין ולא יתחייב כך בהלוקה לפ כן מעשה שהר לפי כאן דיינ שבועה שהרי כשהמלוה לומר שליהו יודע ה"ל כתומר מה שהבאת לתה נושל ולא מצי' ליה מוכה בדבר שבאמת ומשקל ושכין דבשלמת כשבעבתם על הדיינים לבו תוכלו כשתומר שליהו יודע כמה היו שוה כלומר שבאמת שהרי לי שבאר לעמוד עליו יותר תכן לכל בתומר שליהו יודע ולא מה שהבאת לתה נוטל שבאמת ס' שבועת הדיינים נבי בית ולא תמרתי לך הרי הוכה בכל מה שבבית והוא דבר שתפשר לעמוד עליו וז"ל הרי הוכה כדבר שליהו קלוב וכולא לפ"ז ולפו דבר שאמרין הוא ופשוט ע"כ · ובדקה שדברו לקושים מדברי הרמב"ן שהרי בתב שם וקפי' כדין שומר פוסיף הרמב"ן ז"ל דדוקא כשיחלוק שום שמון היה ואתו יודע כמה לכל הם לומר שתם שליהו יודע ולא שלוה פרוטה שליהו מוכה ומצ' דברי הרמב"ן שכר לעיל :

ואם כן עמדו דברי הר"י הלוי והרמב"ם ושיעתו ותבטלו הנהת הרלב"ד והסמ"ג ושאר תרבוצים הנ"ל עליו · ובדקה שם הסמ"ג עלמו חזר בו שהרי הוא עלמו כתב בעצין ע' דף קמ"ח ריש ע"ב כדברי הרמב"ם שמעתיק המשכר לקמן סי' שכ"ח סיף סעי' ח' וכן בעצין ל"ד דף קע"ו ע"ד ת' כדברי הרמב"ם ובסור והמשכר כאן וח"ב בא"ב דברי הסמ"ג דף קע"ח סוף ע"ב שהרי"ף הוא עלמו כתב בשני מקומות כדברי הרמב"ם וכן הסכמת הפוסקים בהרבה מקומות והכי נקטינן (עיין בתשו' מהרשד"ם סי' ס"ו) :

(נא) מחוייב שבועה ואי"ל כן' ובדלב"ד הניח על ויתכולו כ"ו ו"ל בהנחת של שעתו הוא הולך ואין לנו בהסתין עתו לפי שלא נח לכל יכיל יודע בל זה על בדרי בל זה שליהו לומר לתה יודע שתים היה שוה לבל לומ' כך הדין כדברי עכ"ל ר"ל דהרמב"ם לעצמי קו"ל בהקדמין כשלומר לכיל יודע ה"ל משוקי"לם כדלקמן סי' כ' פעיף י' ובו' ר"ב סי' ד' וה"ם ר"ל לכל בדלב"ד הניח אם עליו בכל המקומות בהם וס"ל דלא לומרי' משקי"לת לא בלא כיון נבו כ' ידעינן ול"ל לא ידעינן ברמאות דה"ל לומ' לכל בהקדמין לא ה"ל לומ' ולכך הכת כאי בהסכון יכול להיות שהמלוה לכיל יודע ואין שעתו רשות לא ה"ל לידע לכל אם לומר כך כלומר שהלוה לומר לתה יודע שהוא שום שתים הדין כדברי הרמב"ם דה"ל משוקי"לם · כך הם בלשת דברי הרלב"ד (וכן הוא דעת בעל העיטור בדיכי בקדין קף מ"ו ע"ד ע"ש שביאר כן להדיא) ולפ"ז קשה על הרי"ף והטור בלקמן סי' רכ"ו בהקלו בהרלב"ד ובאין בתם הטור בהרמב"ם וכן הרי"ף בפ' שבועת הדיינים בסוף בהסכון בהרמב"ם וכן יש להקשות דברי הרמב"ן להדלי דנפ"ה מה' שלוה ובקדין כתב הרב המגיד בשמו להיכא דלא ה"ל לידע לא לומרי' משוקי"לם ומביאו ב"י לקמן סי' רכ"ב סי"ו וכן בתשו' סי' תקע"ו נבי שבור כתב להיכא דלא ה"ל לידע לא לומרי' משוקי"לם ומביאו ב"י לקמן סי' פ"ח ס"ו והד"מ וסמ"ע שם ס"ק כ' ובלן בסיום זה תמוה ד"ל הרמב"ן ז"ת הביאו ב"י ת' הרמב"ן מי שהלוה על שבעת בל לבן טוב ובלבד והשלוה ליהו יודע כמה הי' שוה ה"ל משוקי"לם בל מה שהלה שועבו עכ"ל ודוחק לומר לה"ל לידע כמה שוה הלבן טוב ונם על הר"ב והסמ"ע קשה שהר"ב בקמן סי' שפ"ח סעי' ב' בהרלב"ד וכן הסמ"ע ס"ק כתב דקי"ל בדלב"ד דלוה הפוסקים מסכימים עמו וה"ל בהלך בתתו בבי' זה בלן וכן לקמן שעיף ע"ו וכן בכמה פעמים בסי' וה בדברי הרמב"ם והמחבר · ודוחק לומר מיירי שהלוה לומר לתה יודע שהוא שום שתים · ולבלחורה קשה לדוחק לתם בפקדון ס"ל בהרלב"ד דלא ה"ל לידע לבל מלוה על המשכון ה"ל לידע לסתם מלוה שקדקן בכמה שום בשבועל הלוותו וכה"ג מפלק בתשו' מבי"ט ס"ל בשלות הבעות סי' קל"ג וכתב דהשוחל מתברר שבעת שיש בו לבן טוב ולבלחה לא לומרי' דהוי משוקי"לם דלא ה"ל לידע כמה שוה הלבן טוב וה"ל הבי' סימן ע"ב בסס תשובת רשב"ם הייבו בתלוה שהלוה עליה והיה לו לידע כמה שיקה שום ע"כ · ויותר קשה לפלק דדוקא בתם ס"ל בהרלב"ד מעשה שכתב הרמ"ך ומביאו הטור בסי' רכ"ו לעצמי' בבל יום אלין הבקר שקדקן לידע מה שיש בקיסי ומרלובי' משא"כ הכא שהדבר מסובכן לידע בשך וה"ל לידע · ועוד שהכרח לפלק בן דהא הלל"ם פ' שבועות הדיינ' פקס בהרמב"ם נבי שומר שבשב ולבן מבואר שהוא כמה היה דה"ל משוקי"לם מיהו יש לומר דשאני בתם דמיירי שהשומר ערבן עם פירותיו ולבך ה"ל לידע כמו שערבן ובן מפלק בסמ"ע לקמן סימן רכ"ב ס"ק ל"ו ובן מפלק ה' המגיד פ"ה מה' שלוה ומביאו ב"י שם בסימן רכ"ב סי"ו :

ולענין פלבה כ"ל עיקר בהרמב"ם ושיעתו ודלפ בהרלב"ד וכמו שבתב (ובפ"ה מה' שלוה ובקדין בתב הרמב"ם שבן הורה ג"כ רבו ה"ר יוסף הלוי ובנותיו וכ"כ הרן פ' שבועת הדיינים בשם הר"י הלוי והרי"ף והרלב"ד בשנ עליהם ובהריטב"ן ריש דבריהם ע"ש) כי נראה שעיקר טעמו של הרלב"ד והרשב"ם שסוברים להיכא דלא ה"ל לידע לא לומרי' משוקי"לם מפת שהוליהו כן מהירושלמי שהביא הרי"ף ס"ם הכובם נבי תד בר פפקיד נבי תבריה תד נמור לירעו תוכם כו' וכדלקמן בסי' להדיח בהשנות הרלב"ד בפ"ו מה' שלוה ובפ' בתרא ס"ה מה' שלוה בשם הרלב"ד והרשב"ם לפרש כן הירושלמי בשם הר"י הלוי לחלבלן הוי הסם בירושלמי משוקי"לם ע"ש · ולפ"ז לפן ליתי בלל מהירושלמי הכ"ל מלת שעיקר הבריכים להירושלמי מיירי לענין טוען בלה ובמ"ש הרן פ' שבועת הדיינ' ובפ"י מ' הכובם בשם הרמ"ם הכובם מבנוסי' מירבו הירושלמי בקדין ועצו תקנ' בשלוה נ"ב לפן ליתי מהירושלמי דמ"ם הרלב"ד בהשנות מהרי מודה לו בשך לק"מ דלמת השך לא היה שוה פרוטה אפ לא היה לתבעו בשך ומחל לו על השך ובם מהרלב"ד בשו' משמע דמכח שהיה שוה בשך ובתו בשבע ובוטל היה מוכרח לפרש בשך הוי מודה מקנת שלא דלפ ה"ל לידע לא הוי משוקי"לם לכבל בפי מ"ם דהירושלמי מיירי לענין טוען בלה או לענין תקנת בנזל בשלוה תקנ' בשלוה שם בן שפיר ל"ל להשך לא מצינו הודאה ודוק בי בל זה ל"ל ברור :

ונראה שלפ מה שהרן בפ' שבועת הדיינים לא הזכיר מלך ה"ל לידע בלל ולפ בן הבית בדבריו לפ בובר הרמב"ן בזה בהרמב"ם והבותיו מ"ש בין שבתב שהרמב"ן ניחב דברי הרמב"ם והבותיו משפש לענמי פ"ל בהוראת הרמב"ם בדבותיו · וגם ה' המגיד פי"ג מה' שלוה לפר שבתב שהרמב"ד בהשנות בשם בעלי התוספות לענין שבועת הדיינים בשם הר"י הלוי והרי"ף והרלב"ד בשנ עליהם שהבי' מהירושלמי שהביא הרי"ף ס"ם הכובם נבי תד בר פפקיד נבי תבריה תד נמור לירעו תוכם כו' וכדלקמן בסי' להדיח בהשנות הרלב"ד בפ"ו מה' שלוה ובפ' בתרא ס"ה מה' שלוה בשם הרלב"ד והרשב"ם לפרש כן הירושלמי בשם הר"י הלוי והרי"ף והרלב"ד בשנ עליהם שהבי' מהירושלמי משוקי"לם ע"ש · ולפ"ז לפן ליתי בלל מהירושלמי הכ"ל מלת שעיקר הבריכים להירושלמי מיירי לענין טוען בלה או לענין תקנת בנזל בשלוה תקנ' בשלוה שם בן שפיר ל"ל להשך לא מצינו הודאה ודוק בי בל זה ל"ל ברור :

ואמת שרלוחי בתוספות ר"פ הפרה שקוברי בהרלב"ד ולקמן בסי' רכ"ב ובה' מלוה' פלק ו"ו ו"ש שהוכיח לפ"ז בהוראת הרמב"ם מלת שלוה

היה שוה יותר מסלע (נב) ואם היה הלוה מאמינו שנאבד או שיש לו עדים הגה גם הוא לא ישבע אלא היסת שלא היה שוה יותר מסלע:

יג היו שניהם מודים זה לזה כגון שאומר הלוה סלע הלויתני וסלע היה שוה ובא לפדותו והמלוה מודה אלא שאומר שאבד אם אין לו עדים ואין הלוה מאמינו נשבע שאינו ברשותו ויצא זה בזה:

הגה (נג) היו עדי' שנגנב ושהיה שוה יותר על דמי החוב ותובע הלוה המותר והמלוה טוען שלא נגנב

צ שם והט"ו דברי בע"הע

מ גם הוא לא ישבע כו' כ"כ הא כתב הטור והמחבר בסמוך ס"ס ע"ו דכשהלו' צריך לישב' כמה הי' שוה או לא יוכל המלו' לעולם' תלישבע שאינו ברשותו כו' ומיירי אפי' כשמאמינו וכמ"ש מור"ם שם ויש לחלק דשאני הכא כיון דעכ"פ המלוה צריך לישב' היסת שלא היה שוה יותר מסלע אם איתא דהוי בידו היה מוציאו כדי שלא יצטר' לישב' ולפ"ז נ"ל דקיירי כאן נ"כ דהמלוה נשבע היסת זה תחלה ואחריו נשבע הלוה היסת שלו ועד"ר שם כתבתי עוד ושוב' אחרי': מא היו עדים שנגנב ושהוא שוה יותר בפרישה כתבתי דאפי' אין עדים לזה שהי' שוה יותר אלא שהמלו' מודה לו לזה מכל מקום לא אמרי' ליהא המלוה כאן לומר דלא פשע בו במיגו דהיה אומר לא שוה יותר דה"ל מיגו דהעזה דלא היה יכול להעיז בפניו בדבר שהלוה יודע באמת משא"כ בטענת אם בפשיעה נגנב או לא שהלוה טוען שמא: לח"ל

מצאתי בדבריהם שום הוכחה לסתור דברי הרמב"ם וסייעתו רק שכתבו התוס' שם בר"פ הפרה והרא"ש ס"פ הכונס הוכחה וז"ל דהא טעמא דמשואיל"מ מפרש בפ' כל הנשבעין משום דכתיב שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשים ומפ' התם כגון שא"ל היורש כ' ידענ' וכ' לא ידענ' דלאבוה כה"ג מחייב וע"כ צריך ליתן טעם למה בהא קוי' וביורשי' פטור דבלא טעמא אין לומר הכי כדאמר התם או דאמר כ' אית ליה וכ' לית ליה מה לי הוא מה לי אבוה אלא היינו טעמא דבהא חייב לא ידענא דה"ל לידע אם חייב לו מנה אם לא אבל יורשיו לא ה"ל לידע במילי דאבוהון מה"ט אית לן נמי למפטר בשמעתין שאין לו לידע דבר זה אם מסכנתה ילדה או קודם עכ"ל ועפ"ז כתב הרא"ש גם כן בס"פ הכונס דאין אדם מדקדק מה שמפקידי' אצלו בשקין ומרצופין ולא ה"ל משואיל"מ:

ולעפר"נ דלעולם בדידיה אין חילוק והא דיורשים פטורי' היינו משום דלאו בעל דברי' דידהו הוא אלא דאבוהון ודלמא אי הוה אבוהון קיים הוה טעין מאשין אית לך ומשין ידענ' בבירור דלית לך גבי והוה משתבע ומפטר ולא היה מחויב לשלם · ואדרבה כי דייקי' שפיר בש"ס כל הנשבעי' משמע כהרמב"ם וסייעתו דהכי אית' התם אמר רבא כותי' דרב אבא מסתבר' דתני' ר' אמי שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשים היכי דמי או דאמר ליה כ' אית ליה וכ' לית ליה מה לי הוא מה לי אבוה אלא לאו דא"ל כ' ידענא וכ' לא ידענ' אי אמרת בשלמא אביו כי האי גונא מחייב איצטריך קרא למפטר' גבי יורשי' אלא אי אמרת אביו כה"ג נמי פטור קרא גבי יורשים למה ליה ואי אמרת דבאבוהון היכא דלא ה"ל לידע נמי פטור הדר' קשיא לדוכתא קרא גבי יורשים למה לי · ולדעת התוס' נ"ל דקרא גלי ביורשים ודכותייהו דלאו אורחיה למידע ופשטא דש"ס לא משמע הכי ועוד דלדעת התוספות וסייעתם אם כן פעמים הוי משואיל"מ ופעמים לא וכצטרך לחקור איאימתי הוה ליה לידע ואימתי לא ה"ל לידע וזה דוחק דכי כתבה התורה דבריה לשיעורין וגם לא מצינו בש"ס בשום מקום לחלק בכך אלא נראה כהרמב"ם וסייעתו:

וגם אך דשור שנגח הפרה הנם שכבר כתבו התוספות שם תרי שינויי אחריני ויש לתרץ כן לדעת הרמב"ם וסייעתו מ"מ נלפע"ד דהעיקר' ל"ק מידי דמשו' דלא אמרי' משואיל"מ אלא כשהתובע מבקש ממנו שבועה והנתבע א"י לישבע בבירור לכך משלם אבל כשהתובע עצמו יודע האמת כמו שכתב' לא שייך שבועה כלל והנע עצמך אלו תבעו לקחת ממני כיסי צרור וחתום והפלכתו בפני ליס ולא ידעת מה היה בתוכו ואני יודע שהיה בתוכו דינר איתחייב בזה שבוע' היסת כלל שאינו יודע או אם יאמר לו בפניך הנחתי בו דינר וקודם לכן שלא בפניך הנחתי בו עוד דינר ואתה לא ידעת והוא אומר אמת כדבריך כן הוא שבפני הנחת בו דינר ומדינר האחר שהנחת בו קודם לכן שלא בפני איני יודע הכאמר כזה שיהיה משואיל"מ בשביל שאינו יודע הרי אינו חייב כלל שבועה שאינו יודע שהרי התובע מודה לו שאינו יודע ובלא אנו כאמר להתובע מה אתה רוצה ממנו הלא אין אתה מכחיש אותו ואם אתה רוצה שישבע לך שאינו יודע הלא ישבע לבטלה שאתה בעצמך מודה לו שאינו יודע ולא שייכא שבועה היכא דליכא הכחשה ודווקא בשהתובע תובעו בכתם ואינו מודה שהנתבע אינו יודע או אע"פ שיכול להיות שהנתבע אינו יודע ואפי' מסתבר טפי לומר שאינו יודע מ"מ כיון שיכול להיות שיודע צריך הנתבע לישבע שאינו יודע שיש כאן הכחשה שהתובע אומר אף שיכול להיות שאינך יודע אני סובר שאתה יודע כמו אני אבל כשהתובע יודע שאינו יודע מה שבועה שייכא כלל וא"כ בהך דשור שנגח הפרה הרי הניזק עצמו יודע שבעל השור אינו יודע אם הפילה קודם לכן או לא ולא שייכא כאן שבועה כלל לכ"ע וכ"כ הרמב"ם גופי' פ"ט מה' נזקי ממון והמחבר לקמן סי' ת' וע"ש:

ובהכי ניחא נמי לפע"ד מ"ש בתשו' מיי' לספר קנין סי' י"א וכתבו' מהר"ם דל"פ פליגן דל"ע להבריח דיש חילוק בין היה לו לידע או לא מהך דפ' כל הנשבעין ומהך דר"פ שור שנגח את הפרה דלעיל וכתב אח"כ וז"ל ונראין הדברים דלא"כ עד א' יכול לחייב את חבירו כמה וכמה שיאמר בהמותיך הזיקו כמה וכמה עניני' שאין אדם יכול ליזהר ולידע עכ"ל וכתב בסוף דבריו ויש לדחו' הך דר"פ הפרה דלית ליה דרב אבא בפ' כל הנשבעין עכ"ל ואהא דפ' כל הנשבעין ואהך דנראין הדברי' כו' לא כתב שום דחייה אבל לפי מ"ש לעיל אין תי' כל הנשבעין ראייה וגם הך דנראין · הדברי' כו' אינו ראיי' דלעולם אין עד א' יכול לחייב את חבירו כמה כו' שהרי בנזקו בהמותיו אלא בפניו לא יתחייב שבועה כלל שהרי העד לא יכחישו כלל שהרי העד מודה שאינו יודע · כן נ"ל ברור בדיני' הללו ודוק:

העולה מזה כשאמר' ידענ' ואמרי' לא ידענ' או כשטוען איני יודע ועד א' מכחישו בכל ענין הוי משואיל"מ היכא שהתובע אינו יודע אם הנתבע יודע או לא אע"פ שמסתבר יותר לומר שהנתבע אינו יודע לפיכך המפקיד כיס של זהובים אצל חבירו ופשע בו ונלכד ואומ' שהיה בו זהובים ואינו יוד' כמה היו בו או מלוה על המשכון שאבד המשכון ואינו יודע כמה היה שוה או מי שגזל טבע' עם אבן טוב ואינו יודע כמה היה שוה בכל ענין הוי משואיל"מ שאם היה כופר בכל ואמר איני יודע אם היה שוה שום פרוטה היה צריך לישבע היסת שכדבריו כן הוא שאינו יודע עכשיו שמודה מקצת וחייב שבועת התורה הוי ליה משואיל"מ · וכן מי שטפף כיס זהובים מחבירו וזרקו לים והמזיק אינו יודע כמה זהובים היו בו · אבל אם התובע מודה שהמזיק או הנפקד אינו יודע כמה זהובים היו בו כגון שהפקיד אצלו שק צרור וחתום ויודע הוא שהנפקד או המזיק לא ראה מה שבתוכו או שהלוה המלוה על המשכון צרור וחתום שלא ראה מה שבתוכו וכה"ג ומודה מקצת והשאר אינו יודע לא הוי משואיל"מ וגם בכופר בכל כי האי גונא אינו חייב היסת שהאיך ישבע שאינו יודע הרי התובע מוד' לו שאינו יודע וכן היכא שידוע לכל שאין הנתב' יודע · וכן בעד א' לא הוי משואיל"מ (רק היכא דעשו תקנת נגזל כגון במוסר או בלס' או בנפקד שנשבעין ונוטלין שכנגדן לא מוציל להן עד א' לענין פוטרין משבועה ונוטלין בלא שבועה) לפיכך מי שיש לו עד א' שבהמות של חבירו הזיקו כמה וכמה ענינים אין חבירו חייב לשלם שהרי העד מודה שאין המזיק יודע ולא שייך בזה שבועה כלל וכן שור שנגח את הפרה והפילה בכיתו של ניזק אע"פ שבעל השור מודה שפורו נגחה מ"מ כיון שהניזק מודה שאין בעל השור יודע מתי הפילה לא ה"ל משואיל"מ וכן כל כיוצא בזה: (נב) ואם היה הלוה מאמינו שנאבד כו' גם הוא לא ישבע אלא היסת כו' ואע"ג דכל היכא שהלוה צריך לישבע לא יוכל המלוה משבועת שאינו ברשותו אפי' מאמינו כדלקמן סעיף ט"ו כתב ה"ה שאני התם משום דחיישינן שמא יוציא המלוה את הפקדון וכמ"ש ס"ס מתחלל אבל הכא כיון שהמלוה צריך עכ"פ לישבע היסת שלא היה שוה יותר מסלע לא חיישינן להכי דאם איתא שהוא בידו היה מוציאו מיד כדי שלא יצטרך לישבע ולפ"ז נ"ל דהמלוה נשבע היסת שלו תחלה ואח"כ נשבע הלוה היסת שלו · כן פי' הסמ"ע והב"ח: (נג) היו עדים שנגנב ושהו' שוה יותר כו' כתב הסמ"ע דלפי' אין עדים לזה שהיה שוה יותר אלא שהמלוה מודה לו לזה מ"מ לא אמרי' ליהא המלוה נאמן לומ' דלא פשע בו במגו דהיה אומר דלא שוה יותר דה"ל מגו דהעזה דלא היה יכול להעיז בפניו בדבר שהלוה יודע באמת משא"כ בטענה אם בפשיעה נגנב או לא שהלוה טוען שמא עכ"ל ולפע"ד לייחכתבו הטור ומור"ם בסעי' שאח"ז מיד ויש עדים לזה או שהמלוה מודה לו כו' ולא כתבו כאן נ"כ הכי משמע דהכא בעינן דוקא עדים דאל"כ נאמן במגו דזה לא הוי מגו דהעזה וכמו שהוכחתי לקמן סימן ע"ה ס"ו ס"ק כ"א וסימן פ"א סעיף כ"ג ס"ק כ"ח וסי' כ"ג סעיף ב' וסי' ק"י סעיף ב' וסי' שכ"ו סעיף א' ע"ש ודו"ק · ועוד דאם מ"מ יהא נאמן הכא כיון דהיה אומר איני יודע כמה היה שוה כדלעיל סעיף י"ב דליכא העזה ואע"ג דהתוספות פ' השואל דף צ"ז כתבו דבכה"ג אינו מגו דאין אדם עושה עליו' כרבון שפוסק כי או כראה שהתובע אומר אמת שטוען ברי והוא טוען איני יודע עכ"ל

כנגנב או כנאבד בפשיעתו ופטור כב (נד) למאן דאמר לא הוי אלא כשומר חנם (נה) ישבע המלוה כשאר שומר חנם שלא פשע בו (טור):

יד ק אם הלוה תבעו ביתרון שהיה שוה המשכון יותר על דמי החוב ויש עדים בזה או שהמלוה מודה לו אלא שטוען שנאבד באונס ותובע דמי חובו ישבע המלוה שאינו ברשותו ושלא שלח בו יד ושנאבד באונס וגובה חובו מהלוה מג (נו) שהרי אין הלוה יודע כיצד נאבד והוה ליה כהלויתני ואיני יודע אם החזרתים לך:

הגה הלוה שאמ' למלוה על משכון פרעתיך כך וכך והמלוה אומר אמת פרעתני אבל איני יודע כמה (נז) הלוה נאמן במה שאומר דמלוה אין לו על המשכון רק שעבוד והוי כאלו הוא התובע ואין אדם מוציא מאחר בטענת ספק (תשובת רשב"א סימן אלף ת"ח ותאו"ח רמ"כ סי' פ"ה) (נח) ואם עד אחד מעיד שלא כדברי הלוה (נט) נשבע הלוה נגד העד ונוטל המשכון במה שאומר הואיל והמלוה אינו יודע (בית יוסף בשם הרשב"א) ועיין לקמן סימן זה סעיף כ"ד:

טו ר כל היכא שהמלוה צריך לישבע שאינו ברשותו אפילו שאמר הריני משלם כפי שתבע הלוה ואיני נשבע אין שומעין לו דחיישינן שמא עיניו נתן בו ש ואם היה דבר מד שכל מינו שוה ומצוי בשוק לקנות כמותו באותן הדמים שרוצה לשלם הרי זה משלם ואינו נשבע ת במה דברים אמורים כששבועה מוטלת על המלוה לבד ואין על הלוה שום שבועה (ס) אבל בזמן שהלוה נשבע מה (סא) כמה הי' שוה כדי ליטול או ליפטר אז לא ינצל המלוה לעולם מלישבע שאינו ברשותו (סב) (ואפילו מאמין הלוה למלוה) (ר"ן פ' הדיינים) אפילו אם ירצה לשלם והוא דבר המצוי לקנות דחיישינן שמא יוציא את המשכון אחר שבועת הלוה (סג) א ונמצא שם שמים מתחלל:

יז ב המלוה את חבירו על טבעת שיש בו אבן ונאבד מו (סד) אם הלוה מודה שאותו שביד השולחני שוה לשלו פשוט שנלך אחר שומת הבקיאים אבל אם טען הלוה דשלו היתה שוה יותר והמלוה טוען בריא שלא היתה שוה אלא כזו הרי זה מודה מקצת ונותן לו מה שהוא מודה ונשבע על השאר (סה) ואם המלוה אינו יודע כמה היתה שוה והלוה טוען בריא שהיתה שוה יותר הרי הוא נאמן משום דהוה ליה

מאירת עינים

מב למ"ד דלא הוי אלא ש"ח הוא דעת ר"י שכתב מור"ם לעיל בסוף הג"ה סעיף ב' והמחבר לא הביאו שם משום דלא פסק כוותיה מ"ה השמיט ג"כ דין זה: מג שהרי אין הלוה יודע כיצד נאבד ומינה דאם טוען הלו' ברי לי דלא נאנסת אין המלוה נוטל בשבועתו ופטו' הוא לפי מאי דמסיק בטעמו: מד שכל מינו שוה ומצוי בשוק כו' דבזה ליכא לחושדו שמא עיניו נתן בה כיון דהוא מצוי לקנות כמותו בשוק: מה כמה היה שוה כדי ליטול בפרישה כתבתי דמשכחת לה שהלוה נשבע ונוטל כגון שטוען הלוה סלע הלויתני וב' היה שוה והמלוה טוען שהיה שוה יותר אבל אינו יודע כמה ויש לו ע"א שלא היה שוה אלא ה' דינרי' (אבל בלא ע"א נוטלו הלו' בלא שבועה כמ"ש בסי"ב) הרי הלוה נשבע כנגד העד ונוטל סלע מהמלו' ע"ש ועמ"ש מור"ם בהג"ה בס"ד לענין פרעון כעין זה ועמ"ש המחבר עוד ענין א' דנשבע ונוטל בסי' ע"נ ס"ס ט"ו: מו אם הלוה מודה שאותו שביד השולחני שוה לשלו כו' כל זה הסעיף איירי כשידוע שוה הטבעת שביד השולחני הוא שוה יותר מדמי חובו והמלוה מודה שעכ"פ הטבעת שנאבד לא היה גרוע מזה הטבעת שביד השולחני מ"ה כשיטה דגם הלוה אומר שלא היה הנאבד טוב יותר תשלום המותר מדמי חובו כפי שומו שוויי' של זה ובמציעתא יש לו דין מודה מקצת שהרי המלוה נ"כ מודה שטבעת הנאבד היה שוה יותר מחובו וכסיפא שטוען המלוה אינו יודע ור"ל שאינו יודע שהיה שוה יותר או לא עכ"פ היה שוה כזו

שפתי כהן

וכ"כ הר"ן פ' כל הנשבעין גבי נפשי' דר' אבא מ"מ כיון דיכול לטעון א"י דיכול להיו' באמ' שא"י א"כ אי הוה טוען ברי שלא היה שוה יותר לא הוי הגזה דהלוה יחשוב שאינו יודע ולכך טוען כן. וגם מ"ש הב"ח דהכא לכ"ע לא אמרי' מגו שלא להחמיר בשבועה וכמ"ש לקמן סעיף י"ו כו' לא דק וכמ"ש לקמן ס"ק ס"ו אם כן להר"ש וטור ומור"ם לקמן ר"ס כ"ו דאמרי' מגו לאפטורי משבועה גם כאן אם אין עדים שהיה שוה יותר נאמן בהיסת שלא פשע במגו דהיה טוען לא היה שוה יותר ולכך כתבו הטור ומור"ם עדים דוקא ודו"ק: (נד) למאן דאמר דלא הוי אלא כש"ח כו' וקי"ל הכי דמספיקא לא מפקי' ממונ' וכדלעיל סעיף ב' ולמ"ד דהוי ש"ש צריך שיטעון שנאבד באונס: (נה) ישבע המלוה כשאר שומר חנם שלא פשע בו ושלא שלח בו יד ושאינו ברשותו כדלקמן סי' רצ"ה ושבועה זו שאינו ברשותו דהוי דאורייתא דכיון דהיה ברשותו היה חייב להחזיר לו א"כ בשבועה זו פוטר עצמו מתשלומים מה ששוה יותר וכמ"ש לקמן סי' רצ"ד סעיף ב': (נו) שהרי אין הלוה כו' ומינה דאם טוען הלוה ברי לי דלא נאנסת אין המלוה נוטל כלום בשבועתו אלא הלוה נשבע היסת ונפטר ועמ"ש לעיל ס"ק י"ד: (נז) הלוה נאמן כו' ואין למלוה עליו אלא חרם סתם כדלעיל סי' כ"ט וכן משמע בתשובות רשב"א כו' תתקצ"ו: (נח) ואם עד א' כו' והמלוה אינו יודע אבל אם היה המלוה טוען ברי והיה לו עד א' כדבריו שלא כדברי המלוה כיון דבלא העד היה המלוה נשבע ונוטל עתה שיש לו עד א' הו"ל עד המסייע ופוטרו משבוע' ונוטל בלא שבוע' כמ"ש לקמן סי' פ"ז סעיף ו' בשם מהר"מ ע"ש: (נט) נשבע הלוה נגד העד ונוטל המשכון · היינו שבועת המשנה כדין הנשבעים ונוטלים ואם רצה המלוה מחזיר לו המשכון תחלה ומשביעו אח"כ שבועת התורה ע"פ העד לאחר דקי"ל כיון ע"ה סעיף כ"ג דמשביעי' בספק ע"פ העד (וכמ"ש לקמן סימן קכ"א ס"ק כ"ד ע"ש) כן כ"ל ומתשובות הרשב"א שהביא בית יוסף מוכח כ"ד גבי שוקל והיינו מלוה ודו"ק: (ס) אבל בזמן שהלוה נשבע כמה היה שוה כו' הקשה בס' גדולי תרומה דף רע"ד סוף ע"ג דאם יש כאן שבועה לדעת כמה היה שוה אם כן אין זה דבר שוה ומצוי בשוק ואם הוא דבר שוה ומצוי בשוק בטלה מחלוק' דפוק חזי כמה שוה בשוק עד כאן לשונו ולק"מ דמשכחת לה כגון שהוא כדברי המלוה או כדברי הלוה הוא מצוי בשוק לקנות כגון שהלוה אומר שהוה ב' סלעים והמלוה אומר שאינו שוה אלא ה' דינרים ומצוי בשוק אחד כזה לקנות בעד ה' דינרים ויש כמוהו חשוב ממנו לקנות בב' סלעים ואפילו הכי חיישינן דילמא כשיוציא המלוה המשכון יראו הלוה מוכרח להודות לו שהוא שלו ואינו שוה אלא ה' דינרים כגון שניכר לכל שהוא של לוה או ששמו כתוב עליו וכה"ג ולכך צריך המלוה לישבע שאינו ברשותו ועודים לאחר בגוני אחריני וק"ל: (סא) כמה היה שוה כדי ליטול כו' כתב הסמ"ע דמשכחת לה שהלוה נשבע ונוטל כגון שטוען הלוה סלע הלויתני עליו וב' היה שוה והמלוה טוען שהיה שוה יותר אבל איני יודע כמה ויש לו ע"א שלא היה שוה אלא ה' דינרים דבלא עד אחד היו הלוה נוטלו בלא שבועה כדלעיל סעיף י"ב הדיה לוה נשבע נגד העד ונוטל סלע מהמלוה ועמ"ש עוד המחבר ענין אחר דנשבע ונוטל בסי' ע"נ ס"ס ט"ו ועכ"ל עוד נראה דמשכחת לה כשתפסה המלוה השבועה על הלוה וכ"כ הב"ח ולא כספר גדולי תרומה דף רע"ד ע"ד שמביא בקושיא דלא משכחת לה שהלוה נשבע ליטול ע"ש ופי' זה נכון יותר ואלו לפי' הסמ"ע קשה הלשון שכתבו הטעה"ת והט"ו אפילו אם ירצה לשלם דהא מוכרח הוא לשלם אפילו אם לא ירצה ודו"ק: ומ"מ לענין דינא גם דברי הסמ"ע הם אמת וכן הוא להדיא בתשוב' הרשב"א שהביא ב"י מחו' כ"ד ואם כן מוכח מזה דמחויב שבועה וא"י לישבע שיש לו ע"א מסייעו אפ"ה אינו פוטרו משבועה וחייב לשלם וכן מוכח לכאורה בהרא"ש פ"ק דמציעא גבי ויש מקשין הכל כו' וכ"כ בתרומת הדשן ס"ס של"ד (אלא דכאן צריך הלוה לישבע נגד העד כיון דטוען ברי) דלא כדמשמע לכאורה בס"י לעיל סימן כ"ח ס"ב ע"ש ודו"ק: ומ"ש ועמ"ש המחבר עוד ענין דנשבע ונוטל בסי' ע"נ ס"ס ט"ו אזיל לטעמיה ופירושו דלקמן סימן ע"נ אבל לפי מ"ש שם בס"ק מ"נ אין כאן ענין אחר כלל והיינו הך דהכא ע"ש: (סב) ואפי' מאמין הלוה למלוה שנאבד ואינו ברשותו: והב"ח חלק ע"ז שהתוס' ולפע"ד גם התו' סוברי' כן לפי האמת דרב אשי ולא קאמרי אלא דרב אשי וכל אינך אמוראי לא בעי לאוקמיה גם רישא במאמינו ובשומל' דקאלי' שבועה מלוה ומביה למלוה משום דמסתמ' לא ירצה להאמינו כיון שע"י כן לא יוכל לישבע אבל לפי האמת דלא ס"ל לרב אשי כשומל זה נשבע וזה נשבע אה"נ דאפי' מאמינו צריך לישבע שבועה שאינה ברשותו דלא ס"ל דקאלי' שבועה מלוה והשתא גם רישא איירי במאמינו דומיא דסיפא ודלא כהב"ח: כן נלפע"ד ברור ודו"ק: (סג) ונמצא ש"ש מתחלל· או יהיה שבועה לבטלה כפי' ר"ת ולא כפירש"י דיפסל לעדות ולשבועה (ועיין לפי' פ"ו סעי' ל"ג) ולפ"ז יכול המלוה לומר לא אשבע שאינו ברשותו כיון שהוא מצוי בשוק ותקבל אתה בחרם כמה היה שוה משא"כ לפירש"י שהרי אפי' בעובר על החרם פסול לעדו' ולשבוע' כדלעיל סי' ל"ד ולקמן סי' כ"ב וכן מוכח לקמן ס"ס ע"ה הטעם כפי' ר"ת ע"ש ובבע"הת שער כ"ד כתב דמסתבר' כפי' ר"ת שפירש שבשוליה כיוצא שבוע' הלוה לבטלה ובזה ש"ש מתחלל עכ"ל א"כ גם דברי הרי"ף והמחבר שכתבו ש"ש מתחלל יש לפרש כן ולא כב"ח ע"ש: (סד) אם הלוה מודה כו' בכל הסעי' איירי כשידוע שוה הטבע' שביד השולחני שוה יותר ממונו וק"ל: (סה) ואם המלוה אינו יודע כמה היתה שוה כו' אבל עכ"פ מודה שהית' שוה כזו שביד השולחני דק"ל"כ

באר הגולה

ק שם ופשוט הוא
ר שם סעיף י' כשיטת דרך הוכח ב"מ דף פ"ב ע"ב כ"כ הרמב"ם ריש פ"ו מה' מלוה ופקדון
ש שם ושם וכתב ה"ה שם שאף על גב שהחילוק הזה לא נתבאר בגמרא מ"מ נראה נכון דכל זמן שהדבר מצוי למה יחשד הלוה שעיניו נתן בה
ת שם כ"כ נב"ת בשער מ"ט מהמשנה מי נשבע מי שהפקידון אצלו וכו' שבועות דף מ"ג ע"א וכדמפרש לה שם בגמרא והשתא דאמר רב אשי שם ע"ב
א כ"כ הרי"ף והתוס' כתבו שם בשם ר"ת דנראה כפי' ר"ת דנראה כמו שבועה לבטלה ונראה הוא לישבע היכא שהדבר מתברר אחר כך
ב הרשב"א בתשובה מסי"ד

כוונת מ"ה ה"ל דין מתוך שאינו יכול לישבע משלם: **מז** אם הוא בענין כו' ולטעון לקוח כו' דברים הללו כיאכן המחבר בסי"ח ע"ש: **מח** בשבועה בנק"ח כן הוא דעת הגאונים והביאם הטור ובדרישה כתבתי טעמייהו בשם המ"מ דס"ל דלא מהימן בשבועת היסת כמינו דהיה טוען לקוח הו' בידי או החזרתיו לך דהיה נאמן בהיסת משום דלא אמרי כן מיגו לאפטורי משבועה וכיון דהוא מודה שזה החפץ אינו שלו אלא משכון בידו הודאתו כמאה עדים ואילו היו עדי' שבא לידו בתורת משכון ולא ידעו כמה אף דהלו' לא הי' נאמן ליסב' וליטול דלא האמינו להלוה לא היכא דאין המלוה יכול לומ' החזרתיו לך או להד"ס וכמ"ש בסמוך ס"ק וגם המלוה לא היה נאמן לטעון עליו שלוה עליו כך וכך אם לא בשבועה בנק"ח כמ"ש לקמן סס"ג כיון דלית ליה מיגו דלקוח בידי ואף דלא ראוהו עדים בידו והיה יכול לטעון החזרתיו מ"מ אינו נאמן בהיסת לומר כך וכך הלויתי לו במיגו דהחזרתיו דאין זה מיגו דניחא ליה לשקר ולומר כך הלויתי עליו מלשקר ולומר החזרתיו לך הפתח כמו דאין עדים ומודה הוא בעצמו לא אמרינן מיגו לאפטורי משבועה שהיה מוטל עליו אם היה עדים ועפ"ר מ"מ עוד מזה: **מט** אבל תפס מעות כו' דדוקא חפץ שעומד להחזיר בעינו לבעליו מחשב המלוה כאלו בא להוציא מידו דהלו' מ"ה צריך לישבע שבועה חמורה כדין כשבע ונוטל משא"כ מעות דלפי דבריו דהמלו' יעמדו המעו' בידו בחובו שהלוה לו וק"ל ואפילו בתופס חפץ כתב הר"ן דלא מחייבינן להמלו' לישבע בנק"ח אלא כשבא הוא לתבוע להלו' אפידה משכנו אבל אם המלו' שותק והלו' בא להוציא מיד המלו' או אמרינן דהמלו' נאמן בכדי דמיו בשבועת היסת והנו דלא להוסיף

דקל"כ כשבע הסית שאינו יודע שהיתה שוה יותר מחובו ופטור: (סו) אם הוא בענין כו' ע"פ אופני' שיתבארו לקמן סעיף י"ח: (סז) כאמן לומ' שהלוהו כו' בשבוע' כו' כתב ר' ירוחם נתיב ו' ח"ו כל היכא דיכול לטעון עד כדי דמיו צריך שבועה אפילו התובע טוען שמא ע"כ ומביאו הד"מ והב"י לקמן סוף מחו' כ"נ וכן משמע מסתימ' דברי הפוסקים והרמב"ם והט"ו לקמן סי' קל"ה סוף סעי' א' ע"ש וכן משמע בבעה"ת שער מ"ט ח"ט חלק ב' ע"ש (וכה"נ אמרי' לקמן סי' צ"א ס"נ בהג"ה ובכמה דוכתי כל דהוי ידע והוי לא ידע משתבע הוי דידע ושקיל) ואין להקשות ממ"ש הרמב"ם והמחבר לקמן סי' קו"ש סכ"ב דנגבה שלא בשבוע' ומפ' התם דטעמ' משו' שהיתומי' טוענין שמא י"ל דשאני התם כיון

ליה מלוה מחויב שבועה שאינו יכול לישבע ומכל מקום צריכים בית דין לחקור היטב ולאיים על הלוה שלא ישקר לשום אותה יותר משוויה:

יז ג אם לא נאבד המשכון וחלוקי' בעיקר הלואה שהמלוה אומר שהלוהו סלע והלוה אומר שלא הלוהו אלא שקל (סו) **מז** אם הוא בענין שהי' המלוה יכול להחזיק במשכון ולטעון לקוח הוא בידי או לא היו דברים מעולם או החזרתיו לך (סז) נאמן לומר שהלוהו עליו עד כדי דמיו (סח) **מח** בשבועה (סט) בנקיטת °חפץ (ע) (ודוקא שתפס חפץ **מט** (עא) אבל תפס מעות נשבע

דשבוע' הגאונים לא שייכת התם בקרקעות וכמ"ש הרב המגיד שם אם כן ליכא אלא היסת והיסת לא תקנו בשמא מה שאין כן הכא ביתמי דשייכת שבועת הגאונים והיינו אפי' בשמא לישול צריך שבועה אפילו כנגד שמא ודוק: (סח) בשבועה בנק"ח ז"ל הסמ"ע כך הוא דעת הגאונים והביאם הטור ובדרישה כתבתי טעמייהו בשם הרב המגיד דס"ל דלא מהימן בשבוע' היסת במגו דהיה טוען לקוח הוא בידו או החזרתי לך דהיה נאמן בהיסת משום דלא אמרי' מגו לאפטורי משבוע' וכיון דהוא מודה שזה החפץ אינו שלו אלא משכון בידו הודאתו כמאה עדים ואלו היו עדי' שבא לידו בתור' משכון ולא ידעו כמה אף דהלוה לא היה נאמן ליסב' וליטול דלא האמינו ללוה אלא היכא דאין המלוה יכול לומר החזרתי לך או להד"ס וכמ"ש בסמוך ס"ק וגם המלוה לא היה נאמן לטעון שלוה עליו כך וכך אם לא בשבועה בנק"ח כמ"ש לקמן סכ"ג כיון דלית ליה המגו דלקוח בידי ואף דלא ראוהו עדים בידו והיה יכול לטעון החזרתי מכל מקום אינו נאמן בהיסת לומר כך וכך הלויתי לו במגו דהחזרתי דאין זה מגו דניחא ליה לשקר ולומר כך הלויתי עליו מלשקר ולומר החזרתי לך הפתח כמו דאין עדים ומודה הוא בעצמו לא אמרינן מגו לאפטורי משבועה שהיה מוטל עליו אם היה עדים עד כאן לשונו ומה שכתב טעמייהו בשם הרב המגיד משום דלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה כו' כ"כ גם כן הרמ"ה נופיה פרק י"ג מה' מלוה רק שהרב המגיד מפרש דבריו קצת יותר והבאתי דבריהם לקמן סעיף כ"ג ס"ק ק"ד ע"ש · ומ"ש אף דלא ראוהו עדים בידו כו' דאין זה מגו דניחא ליה כו' לא ידענא מאי קאמר למה ניחא ליה טפי לטעון הלויתי עליו כך וכך מלטעון החזרתיו וגם בכל דוכתא זה הוי מגו מעליא · אבל באמת בתנם דחק דר"ל אלו ראוהו עדים בידו וכוונת הרמב"ם וה' המגיד לומר דכיון דאלו היה עדים שמשכנו אצלו וראוהו נ"כ עתה בידו דלית ליה מגו כלל אפ' שאין יודעי' בכמה אינו נאמן עליו אלא בשבועה בנק"ח (ועי' לקמן סכ"ג ס"ק ק"ד מ"ש שם) אלמא כל שבא לגבות מהמשכון דינו שצריך לישבע בנק"ח א"כ כיון שעיקר דינו של המלוה על המשכון הוא כך באין לו מגו הפתח כמו בשיש לו מגו דלקוח או דהחזרתי צריך לישבע בנק"ח דאין אומרי' מגו לאפטורי משבועה כן נלפע"ד ברור ודוק (ועמ"ש לקמן בסמוך בשם הרא"ש דאף למ"ד דאמרי' מגו לאפטורי משבועה איכא טעמא אחריתא הכא דצריך לישבע בנק"ח): (סט) בנק"ח· כתב הב"ח וז"ל נראה דאף לא"ש הרא"ש דאמרינן מגו לאפטורי משבועה בגי שותפי' לקמן סי' כ"ג היינו דוקא כדי לפטרו לגמרי משבועה אבל אם עכ"פ חייב שבועה אף הרא"ש מודה דאין אומרי' מגו שלא להחמיר עליו בשבועה כו' עכ"ל ולחנם הוצרך לא דק ולאפשר ליישב דברי הרא"ש דל"פ כל הנשבעין שהביא שם דברי ה"ר יוסף הלוי שכתב גבי שותפי' דלא אמרי' מגו לאפטורי משבועה וכתב עליו ודבריו אינם מוכרחים לי כיון דמגו דאורייתא הוא מה לי מגו מה לי שבועה אטו שבועה לאו ממון הוא דזימנין דלא בעי אשתבועי וקיהיב ממונא כו' ומקצת הגאוני' כתבו שהמלוה על המשכון שנאמן לטעון עד כדי דמיו במגו דלקוח דלא שקיל בלא שבועה חמורה ומנילה בהדי נשבעים ונוטלים דמתני' וזה נוטה קצת לדברי ה"ר יוסף הלוי ז"ל דלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה ועוד אמרו הגאונים טעם אחר כיון דלאו אנופיה דמשכון קטענן אלא בעי לאפוקי ממונא' מרשותא דמבריה לית ליה בלא שבועה חמורה והביאו ראיה כו' עכ"ל הרי מוכח להדיא מדברי הרא"ש דאין לחלק כדברי הב"ח אלא טעמא הוא כיון דלאו אנופה דמשכון קטענן וק"ל ועיל ר"ס רכ"ו: (ע) ודוקא כו' · בטור כתב בשם הרא"ש דאינו נשבע אלא היסת כמו שהיה טוען לקוח · ובב"ח תמה על הטור שמ"ל כן שדברי הרא"ש בהגהות פ"ג דמלוה לא מיירי בזה ע"ש ולפע"ד לא הוציא כן מדברי הרא"ש שם אלא שכ"כ הבעה"ת להדיא בשער מ"ט ח"ט א"כ שהרא"ש הקשה על דברי הגאונים ע"ש · וכ"כ עוד הרא"ש בהגהות ס"פ ב' מה' שכירות וז"ל אף והא איכא נשבעין על המשכון לדעת הגאונים אלא שאינו מודה אלא כעין מקר' מוכל דתפס עיזי ע"ב וז"ח נראה לפע"ד דנהי דהרא"ש הקשה על הגאונים מ"מ לענין מעשה לא מלאו לבו לחלוק עליהם ובענין מ"ש הרמב"ן בס' המלחמות והר"ן פרק כל הנשבעין שאף על פי שדברי הגאונים אלו יש עליהם תשובות אין לחלוק עליהם שדבריהם דברי קבלה (וכ"כ רב האי גאון בס' המשכון ובס' משפטי שבועות שער ט"ז סוף דף י"ז דמלוה על המשכון נשבע ונוטל) וכן מבואר להדיא בסוף דברי הרא"ש דשבעה"ת שם וז"ל כל זה טרחנו להעמיד דברי הגאונים אבל איני יודע על מה סמכו עכ"ל וכן מצאתי בהגהות הרא"ש פ"ד מה' טוען בעבור' דרב' בר פרטוס שהשיג על הרמב"ם וז"ל ועוד אני אומר שלא יועיל מגו לגבות שבועה מידי דהוי אנשבע על המשכון שאמרו הגאונים שהוא נשבע ונוטל כו' עכ"ל וכ"כ הרב המגיד שם בשם הרא"ש ומביאו ב"י לקמן סי' קמ"ט סכ"ה לענין דינ' פשיטא דהלכה רווחת בישראל כדברי הגאונים וכמ"ש הרמב"ם והמחבר · גם לקמן סי' פ"ט סעיף ה' תוקתי דברי הגאונים כדברים נכוחים ע"ש: **גם** הוכחתי שם דדוקא כשבע על המשכון שאם היה ביד הנתבע לא היה יכול להוציא מידו אף בשבועה אבל בכל הנשבעים ונוטלי' ומוציאי' מיד הנתבע אף משבועה בנק"ח וא"צ לישבע רק היסת וע"ש בסי' פ"ט סעיף ה' שהארכתי בזה:

וכתב הב"ח סעיף י"ח וז"ל ומיהו נראה דאף הגאונים לא אמרו אלא בחלוקי' בעיקר הלואה כו' וכיוצא בזה וכדין נשבעים ונוטלי' אבל אם אינן חלוקי' בעיקר הלואה אלא שבפחת המשכון וחלוקי' בפחת התם כיון שגוף המשכון של לוה הוא והלוה הוא שתובע את המלוה בפחות נאמן מלוה בשבועת היסת במגו דלקוח כו' וצ"ל סעיף ד' עכ"ל ואזיל לטעמיה מ"ש לקמן סעיף ד' בדברי הטור וסעיף כ"ז בדברי המחבר אבל כבר הוכחתי לקמן סעיף כ"ו דו"א אלא לפע"ד בכל ענין צריך לישבע בנק"ח ע"ש: (עא) אבל תפס מעות כו' דדוקא חפץ שעומד להחזיר בעינו לבעליו מחשב המלוה כאלו בא להוציא מידו דהלוה משא"כ מעות דלפי דבריו דהמלוה יעמדו המעות בידו בחובו שהלוה לו וק"ל ואפי' בתופס חפץ כתב הר"ן דלא מחייבי' להמלוה לישבע בנק"ח אלא כשבא הוא לתבוע פיפדה משכנו אבל אם המלוה שותק והלוה בא להוציא מיד המלוה או אמרי' דהמלוה נאמן בכדי דמיו בשבועת היסת והנו דלא לוסיף עלה כו' עכ"ל סמ"ע ולא ביאר של נכון ודברי הר"ן ברורים בטור דאין כוונת הר"ן לומר דכשהמלוה שותק ורוצה ליפרע מהמשכון

ג טור וכ"כ בה"ת בשער מ"ט וכ"כ הרמב"ם שם פ"א מה' מלוה ולוה מעובדא דההוא גברא דחבל סבינא דאשכבתא וכו' ב"מ דף קיו ע"א מהירושלמי שם וברבי יוחנן ° שם בשם הגאונים וכ"כ הרמב"ם שם וכתב ה"ה שכן הסכמת כל הגאונים ז"ל שכיון שאינו טוען בגוף המשכון שיהיה שלו והא דלא אמרינן שישב' היסת במגו שאם הי' טוען לקוחה היא בידי לא היה נשבע אלא היסת וכו' דלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה וכמ"ש הרמב"ם שם ומ"ש הסמ"ע בשם הר"ן שאם בא הלוה להוציא מיד המלוה או אמרי' דהמלו' נאמן בכדי דמיו בשבועת היסת נלע"ד פשוט דלא לדינא כתבו וכן משמע מלשונו שכתב ואפי' בתופס חפץ כתב הר"ן וכו' דסברא זו ליתא לדעת כל הפוסקים ואומר אני עוד לענ"ד שמ"ש בטור בשם הרא"ש שהמלוה אינו נשבע אלא היסת כ"ל הרב ר' אפרים כי לא השיג בזה על הרמב"ם שם בפ"ג אך שכתב שיבוש וטעות בל' הרמב"ם וכ"כ ה"ה שם וכמ"ש הרב ב"ח אבל כמלא דעת והמשכון

נ כשבע היסת ונפטר) (טור והתרומות שער מ"ט) (עב) ד ואפילו מת הלוה תחלה ואחר כך מת מלוה נפרעים (יתומיו) ה ממה שתחת ידם ו לפיכך אם המשכון שוה סלע הרי נשבע ונוטלו אין המשכון שוה אלא דינר הרי המלוה נוטל דינר מדמי המשכון ופורע הלוה עוד דינר שמורה בו נא (עג) ונשבע על השנים שכפר בהם ואם כפר בכל ואמר אין זה משכון אלא פקדון בידו ואין לו אצלי כלום הרי המלוה נפרע מדמי המשכון ואם אינו שוה כדי חובו (עד) נוטל ממנו מה ששוה ועל השאר נשבע הלוה היסת ונפטר:

הגה ואפילו היה זה הדבר שמחזיק בו דברים שעושין בהן אוכל נפש (עה) או בגד אלמנה לא אמרינן כיון שמחוייב להחזיר אין לו מיגו אלא כיון שאין עדים והיה יכול לכפור יכול לטעון עליו כדי דמיו (טור) וה"ה במקום שיש תקנה שלא לעכב ספר של חבירו הבא לידו דרך שאלה או פקדון (עו) נב או מלמד בספרים שלומד עם הנערים נג אע"פ שמחוייב להחזיר (עז) מכל מקום לא אבד מיגו שלו ונאמן לטעון עליהם כדי דמיו כל מקום שיש לו מיגו ואפילו במקום שיש תקנה וז מכל מקום המלמד יוכל לעכב הספר בעד שכירות הלימוד (מרדכי פ"ב המקבל) (עח) וי"א דבכל מקום שיכול לטעון על מה שתחת ידו (עט) נד יכול לישבע סתם שאינו חייב לו כלום ובלבד

שפתי כהן

מהמשכון והלוה תובעו כאומן המלוה כהיפתי' דבהא לא מסתבר לחלק בין שהמלוה תובע או לא דמה לי תובעו מעיקרא או תובעו עכשיו ועוד דהא טעמא דהגאונים הוא דצריך לישבע בנק"ח כיון דאין טוען על גופו של משכון שהוא שלו אלא רוצה ליפרע ולגבות חובו ממנו א"כ מה בכך שהמלוה שותק ס"ס אינו טוען על גופו של משכון שהוא שלו רק רוצה להפרע ממנו · ועוד דאם כוונת הר"ן כן הוא ודאי דלא קי"ל כהר"ן בהא משום דמשמע להדיא מהרבה פוסקים דלא ס"ל הכי כדמוכח להדיא מדברי הרא"ש פ"ד מה' טוען ונטען שהשיג על מ"ש הרמב"ם שם ונוגה מפירות הקרקע בלא שבוע' וז"ל שהרי אמרו הגאונים שהבא ליפרע מהמשכון צריך שבועה וכו' בר שרשום דבעי' למפטר נפשיה אחר אכילה קאמר כו' וכ"כ הרמב"ן והנ"י פ' חזקת הבתים גבי עובדא דרב' בר שרשום וכ"כ בעה"ת שער מ"ט ריש ח"ב דדוקא בר שרשום אחר אכילה קאמר משמע דוקא אחר שכבר אכל אבל קודם אכילה אע"פ ששותק צריך לישבע בנק"ח ואף ה' המגיד פ"ד משוען שם משמע להדיא דמודה להרא"ש בזה שהרי לא נחלק שם עליו אלא משום דהגאונים לא אמרו גבי קרקע וכמ"ש לקמן סי' קמ"ט ס"כ בשמו וכ"כ הע"ש והסמ"ע שם ס"ק ל"ד משמע הא לאו הכי צריך לישבע בנק"ח אע"ג דהתם אין המלוה רוצה אלא הפירות בפרעון חובו ואינו תובע את הלוה שיפדה משכונו ע"ש · הרי מוכח מדברי הרא"ש ובעה"ת וב"י וה' המגיד והע"ש והסמ"ע לקמן סי' קמ"ט דאף כשהמלוה שותק צריך לישבע בנק"ח וכן משמע מפתיחת דברי הפוסקים והט"ו כאן שכתבו בפתחא נשבע בנק"ח ונוטל כו' וכן משמע בדברי ה"ר אפרים שהביא הר"ן שם ובמ"ש שדרכו החולקי' עליו' כו' ע"ש (ואין לדקדק ממ"ש הרא"ש פ' שבועת הדיינים סי' ד' וז"ל ועוד אמרו הגאונים טעם אחר כיון דלאו אנופיה דמשכון קטעין אלא בעי לאפוקי ממונא מרשותא דחבריה לית ליה בלא שבועה תמורה עכ"ל דה"ק כיון דלאו אנופיה דמשכון קטעין מכרתו או נתתו ליה אלא יש לי עליו כך וכך ובעי לאפוקי ממונא מרשותא דחבריה ואם יתן לו חבירו כפי טענתו יתחייב להחזיר לו המשכון לית ליה בלא שבועה ודו"ק) אלא כוונת הר"ן לומר דכשהמלוה רוצה להפרע מהמשכון עתה בין שהוא תובע את הלוה שיפדה משכונו ואם לאו ימכרנו ויגבה חובו ממנו בין שהלוה תובעו שיחזיר לו משכונו והוא משיב יש לי עליו כך וכך תפדנו או אמכרנו ואגבה ממנו חובי צריך המלוה לישבע בנק"ח אבל אם המלוה שותק ואינו מבקש מהלוה שיפדה משכונו וגם אינו רוצה למכרו ולהפרע ממנו רק שותק ורוצה להחזיק המשכון אצלו עד שיפרע לו דמיו (עיין מ"ש לעיל סימן ס"ד ס"ק ז') א"כ ה"ל כטוען על גופו של משכון שהו' שלו שהרי שעבודו עליו עד שיפרע לו דמיו א"כ רוצה להחזיק בגוף המשכון שיהיה מונח אצלו להיות שעבודו קיים ולכך א"צ אלא היסת · וכן משמע להדיא למעיין בדברי הר"ן ועיין פ' כל הנשבעין ע"ש · והשתא לק"מ על דבריו מכל מ"ש לעיל · וגם יכול להיות שכל הפו' הנ"ל מודו' ליה לדינא אך שעדיין אף בזה דברי הר"ן צ"ע לדינא דהר"ן שם הוכי' כן מאומן דלקמן סימן ש"ו דא"צ לישבע אלא היסת וצ"ל מתרן דה"ט דאומן מסתמא שותק ומחזיק הטלית אצלו עד שיפדה הבע"ה טליתו ע"ש וא"כ הרי הרמב"ם והט"ו פסקו לקמן סימן ש"ו ס"ה גבי אומן דצריך נק"ח א"כ ה"ה הכא כדמוכח בהר"ן שם דכ"ש הוא וכן בבעל התרומות ובס' המלחמות פ' שבועת הדיינים דכ"ש הוא ע"ש · ואולי הרמב"ם והט"ו לקמן סימן ש"ו גבי אומן איירי גם כן כשהאומן רוצה שיפדה הבע"ה טליתו או שבא לגבות שכירותו מהטלית אבל בשותק מודו' לדינ' להר"ן ודוחק ועוד דהא כתב דמסתמא הבע"ה ירצ' טליתו ויפרענו וצ"ע: (עב) ואפילו מת הלוה תחלה כו' פי' ולא אמרינן בכה"ג אין אדם מוריש שבועה לבניו כדי קיים סימן ק"ח דשאני זה שהוא כבר תחת יד אביהן לפרוע ממנו וכ"כ המ"מ פי"ג ממלוה והב"י כתב ע"ז וז"ל מיהו צריכים לישבע שבועת היורשים שלא פקדנו אבא עכ"ל ור"ל אפי' לדע' הרא"ש וטור בס"ס ס"ט ובס"ס ע"א (והכי קי"ל) דלא תקנו שבועת היורשים כ"א כשבאי' להוציא מיורשי הלוה ע"ש וק"ל עכ"ל סמ"ע וכן כתב הבעה"ת וטור ומחבר לקמן סימן זה סעיף ל"ה דצריך לישבע שלא פקדנו אבא כו' עיין שם וכן הוא בתשו' הרשב"א שהביא ב"י לקמן סימן ק"ח מחודש ה' דצריכים לישבע שלא פקדנו אף שיש להם משכון והיא בתשו' דפוס סימן תתקל"ט ע"ש ונראה דאף למ"ש לקמן סימן ק"ח סעיף ה' דאין היורשים צריכי' לישבע כנגד הלוה אלא כשטוען אשתבעו לי היינו דוקא בשטר משום דאביהן גופא לא היה צריך לישבע ובדקאמר כ"ש הכא אביהן גופא שקיל בלא שבועה כו' משא"כ הכא במשכון שאביהן עצמו היה צריך לישבע בכל ענין א"כ גם הם חייבי' לישבע שלא פקדנו בכל ענין ועיין לקמן סי' ק"ח סעי' ל"ב ומ"ש שם ודו"ק (עג) ונשבע על השני' שכפר בהם · שבועה דאורייתא' כדין כל מודה מקצת: (עד) נוטל ממנו מה ששוה · בשבועה בנק"ח אם הלו' מוד' לו עד כדי שוויו: (עה) או כנגד אלמנה כו' והבעל התרומות (מביאו ב"י לקמן סי' י"ח) הבין מדברי הרמב"ם (שהעתיק המחבר לקמן סי' כ"ו ס"ד ועיי' מ"ש שם) דבבגד אלמנה ל"ל מיגו והניח דבריו בצ"ע והדבר ברור דגם הרמב"ם מודי' דאית ליה מיגו היכא דליכא עדי' ודאוהו עתה בידו ובענין דלית לי' מגו וכ"כ הריב"ש סי' תס"ח והכסף משנה לדעתו והוא פשוט: (עו) או מלמד בספרי' · ותופס בשביל חוב אחר ולא בשכר הלמוד: (עז) מ"מ לא אבד מגו שלו כו' כתב בתרומות הדשן ס"ס שכ"ח דה"ה דלא אבד מוקמת שלו ע"ש וכ"מ בספק שבשטר דמהני תפיסה אפי' לית לי' מגו כדלעיל סי' מ"ב סעי' ס' ס"ק ט"ו · או פלוגת' דרבוותא ושאר ספיקא דדינא וכה"ג ודו"ק: (עח) וי"א דבכל מקום שיכול לטעון על מה שתחת ידו כו' הר"ב לא ביאר על נכון דפשיטא דהיינו דוק' בהלואה יכול לטעון על המשכו' שתחת ידו כך בסתם שאינו חייב לו כלום אבל אם הפקיד בידו אין הנפקד יכול לתפסו ולישבע בסתם שאין בידו כלום וכמ"ש הב"י לקמן סי' ע"ה מחודש י"ח בשם תלמידי רשב"א וכן הוא בחדושי ריטב"א רפ"ק דמציעא וכן הביא ב"י שם מחודש ט"ו דברי בעה"ת שהביא תשובו' רב האי דבפקדון בעי למימר מילתא כצורתא יש לי פקדון ויש לי כנגדו אלא כך וכך וכ"כ הנ"י פ"ק דמציעא דאסור לעבובי למשכון או לפקדון בסתם משום דמאן דנקי לי' לא אמר מילתי' כצורתה בבי דינא כו' וכ"כ הריב"ש סי' של"ו והוסיף עוד דאפי' חייב לו מיתני' שהלוו לו לא מצי למתפס בסתם שהרי המטין בריכים שוחה ומאן דנקי לי' ועל"ש · ועיי' בתשו' מהרל"ח ן' חביב סי' קי"ג דף קפ"ה ע"ג: (עט) יכול לישבע סתם שאינו חייב לו כלום כו' מיהו אם יש לאו' עדיות וביכולת ולא' ויכולת דהוי דינא לזה נוגה וזה נוגה וכדלקמן סי' פ"ה ס"ג אינו יכול לישבע בסתם שאינו חייב לו כלום כ"כ הב"י לקמן סי' ע"ה מחודש י"ח בשם תלמידי רשב"א וכן הוא בחידושי ריטב"א רפ"ק דמציעא ולשונם מוטעה קצת וכו' כמו שכתבתי וכ"כ הב"ח לקמן סי' ע"ה ס"ד וכן הוא בהריב"ש סי' שצ"ו וז"ל כתב הרא"ה ז"ל דאם אין שוים נכסים כגון

מאירת עינים

להוסיף עלה ע"ש וע"ל בסימן פ"ט מ"ש עוד מזה: נ ואפי' מת הלו' תחלה כו' פי' ולא אמרינן בכה"ג אין אדם מוריש לבניו ממון שלא יכול לגבותו כ"א בשבועה כמ"ש בסי' ק"ח דשאני זה שאני' כבר תחת יד אביהן לפרוע ממנו וכ"כ המ"מ פי"ג ממלוה והב"י כתב ע"ז וז"ל מיהו צריכין לישבע שבועת היורשי' שלא פקדנו אבא עכ"ל ור"ל אפי' לדעת הרא"ש והטור בסי' ס"ט ובס"ס ע"א דלא תקנו שבועת היורשי' כ"א כשבאין להוציא מיורשי הלו' ע"ש וק"ל: נא ונשבע על השני' כו' פי' שבוע' דאורייתא' דהא מודה מקצת ודע דכדברי המחבר כן מוכח מדברי הטו' · וק"ק דהא דינ' פשוט הוא וגם אין לו שייכות במאי שהתחיל בו ללמדנו דנאמן לטעון עליו כדי דמיו · ויש לחלק ולפרש כאלו היו כתובין דברייהן מהופכין ולומר דה"ק אע"ג דאם לא היה שוה המשכון כדי תביעתו אזי הי' הלוה נאמן בשבועתו ונפטר אבל היכא דשוה כדי תביעתו המלוה נאמן ומחזיק מה שתח' ידו וק"ל: נב או מלמד בספרי' כו' פי' ותופס בשביל חוב אחר דאלו בשכר הלימוד א"צ להחזי' כמ"ש בסמוך: נג אע"פ שמחוייב להחזיר כו' ודוקא בדברים אלו הנ"ל יש תקנה שחייב להחזיר אבל התופס מחבירו במקום שחייב לו א"צ להחזיר במקום שיש לו מיגו מרדכי שם בשם מוהר"ם ד"ת שם: נד יכול לישבע

באר הגולה

ד שם ושם
ה וכתב הב"י וכ"ל דנשבעי' שלא פקדנו אבא וכו' כדין שבועת היורשים
ו טור כלומר כיון דקי"ל דיכול לטעון עד כדי דמי המשכון וכל החלוקים מבוארים שם
ז ודוקא בדברים אלו יש תקנה שחייב להחזירו (ועיין בח"מ בי"ד ס"ס של"ד דיש בזה חלוק ר"ת ושאר רבני')
* אבל התופס את חבירו במקום שחייב לו א"צ להחזי' במקום שיש לו מגו מרדכי בשם מוהר"ם בח"ע בשם ד"א וכן מוכ' תשובת הרא"ש הביאו הטור בסעיף ט"ו וכמ"ש הב"ח והמחבר בסעיף כ"ה
ח כתב הרא"ש בכלל ק"ו * פקיד שמכר דבר של ראובן אצל שמעון ועכבן שמעון בשביל ראובן דיכול ראובן לתבוע הפקיד והפקיד יתבע לשמעון כמ"ש בשם ר"י

לישבע מתחלה ע"ל סי' ע"ה ס"ג וע"ש בדין זה: **נה** וברור לו שלא נאנסו כו' היינו כשהנפקד טוען שנאנס צריך שיהא ברור לו שלא נאנסו אבל אם טוען הנפקד לה"ד או הרי שלו שלא נאנסו דכל האומר שלא הפקיד הוא כאלו אמר לא נאנסו ויכול זה לישבע שאינו חייב לו כלום עכ"ל: **נו** היאך באו לידו פי' אפי' ראו שבאו לידו מיד הלוה אם אינן יודעין באיזה אופן באו לידו אם בפקדון או במשכון או במכירה או במתנה וכן הוא בהדיא לקמן בסי' קל"ג ע"ש: **נז** או לה"ד אם אין עדים שמסרם לידו פי' וגם לא ראו עתה בידו דא"ו קאי ואו אף אם אח"כ מודה ב"ד שיש בידו כלי' העשוי' להשאיל ונוטען עליהן בכדי דמיהן נאמן כיון דלא הי' מוד' והי' מיגו לו לה"ד אבל בראו בידו והכירן לא שייך לא טענ' החזרתיו ולא לה"ד ועמ"ש בסי' ס"ד לאמה אמרינן מיגו דלה"ד או החזרתיו הא אי הוה טען כן לא הי' יכול להראותו ע"ש ובסי' קל"ג: **נח** ויש עדים שראוהו עתה בידו כפרישה כתבתי דכה"ג דהיינו שמכירין העדים הכלים ויודעים בבירור שזה הכלי הי' של המלוה אבל אם אינם יודעים בבירור אף שראו בידו כלי כזה שזה תובעו אפ"ה אין מחייבין את המלו' להוציאו ולהראותו בב"ד כדי להכירו ע"פ סימני' שנתן כו המלו' וכמ"ש המחבר

וכלבד שיודע בודאי שזה שכנגדו חייב לו כגון שיש לו מלוה בידו או פקדון (פ) **נה** וברור לו שלא נאנס מה שכנגדו ושהוא חייב ליתן לו פקדונו או דמיו וכיוצא בזה (כ"י פ"ק דמציעא וכ"י סי' ע"ה בשם תלמידי רשב"א) מיהו לכתחלה אומרים לו לברר דבריו כמו שיתבאר למטה סעיף כ"ה ולקמן ריש סי' ע"ה והא דיכול לטעון על מה שתחת ידו היינו שאומר שזה שכנגדו חייב לו ממון אבל לא יוכל להחזיק במה שתחת ידו עד שחבירו יתן לו פטורים או כיוצא בזה משאר תביעות כי אין זה שייך לזה (מהרי"ו סי' כ"א ול"ה) וכל מי שיוכל לטעון על מה שתחת ידו אין לו זכות בו (פא) רק משבעת העמדה בדין ואילך ולא מהני תפיסה ולכן אם נתיקר קודם העמדה בדין ברשות מרא קמא אייקר (ריב"ש סי' שנ"ו)

יח ט ואם הוא בענין שאינו יכול לטעון לקוח הוא בידי או לא היו דברים מעולם או החזרתיו לך (פב) נשבע הלוה שלא הלוהו אלא שקל ופורע לו ונוטל משכונו י כיצד דברים (פג) שאינם עשוי' להשאיל ולהשכיר ואין כ עדים לומר (פד) **נו** היאך באו לידו ל אפילו ראו עדים עתה בידו (פה) נאמן לומר לקוח הוא בידי (פו) וכן אפילו דברי' העשויין להשאיל ולהשכיר או שאין עשויים להשאיל ולהשכיר אלא שיש עדים שבאו לידו בתורת שאלה ואין עדים שראו עתה בידו יכול לומר החזרתים לך (פז) **נז** או לא היו דברים מעולם אם אין עדים שמסרם לידו מ אבל (פח) דברים העשויים להשאיל ולהשכיר **נח** (פט) נ ויש עדים שראוהו עתה בידו אינו יכול לומר לקוח הוא בידי או החזרתים לך:

שיש לזה עדיות וביכורות ולזה זיכורית דקי"ל זה נוגה וזה נוגה לא מהני למיעבד קושבנא כו' עכ"ל ונראה דמיירי שזה התובע שרוצה לטעון במתם שאינו חייב לו עדיות וביכורות ולחבירו התובעו יש לו זיבורית אבל אם הוא להפך שהתובע יש לו עדיות וביכורות והנתבע יש לו זיבורית פשיטא דמהני למטען במתם שאינו חייב לו כלום וק"ל: (פ) וברור לו שלא נאנס. היינו כשהנפקד טוען שנאנס צריך שיהא ברור לו שלא נאנס אבל אם טוען הנפקד לה"ד או החזרתי לך הרי מודה שלא נאנס והלכך כיון שיודע לו שפקדונו אצלו יכול לישבע שאינו חייב לו. כ"כ הכנה"ג שער מ"ט ח"ב בשם הרמב"ן ומביאו ב"י לק' סי' ע"ה מתורם ב"י וכן הב"ש מתורם י"א דברי תלמידי רשב"א שהסכימו להרמב"ן ולא כהרא"ש וכן הוא בחדושי ריטב"א רפ"ק דמציעא בשם הרמב"ן ושלא כרא"ש דברי הרשב"א וכ"כ הנ"י פ"ק דמציעא כהרמב"ן וע"ש: (פא) רק משבעת העמדה בדין כו' עיין בהריב"ש שם דהתם דהיינו לאחר שומת ב"ד כדלקמן סי' ע"ג סעי' ט"ו ע"ש שהאריך בזה: (פב) נשבע הלו' כו' ונוטל משכונו כו' הלשון מהופך דהדין הוא שנוטל הלו' מתחלה משכונו ואח"כ נשבע היסת וכ"כ הרמב"ם פ"ט מה' טוען דין נ' להדיא וכן בעל התרומות הבאתי לשונו לקמן ס"ק פ"ד וכן משמע לק' סעיף כ"ג

ופשוט הוא: (פג) שאינם עשוים להשאיל ולהשכיר כו' כתב הרמב"ם פ"ח מה' טוען כל שהו' בחזקת שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר אפי' בלא עדי' והעידו שהשאילו או השכירו זה אין מוציאין מחזקתו עכ"ל ומביאו ב"י וכתב הב"ח ס"ג שדבריו תמוהי' דהא פשיטא דלא אלים' כתר חזקה במקום עדים ואפשר לייסב דה"ק אע"פ שהעידו שהשאילו או השכירו זה מ"מ ודאי החזיר הכלי לבעליו כיון שאינו עשוי להשאיל או להשכיר וא"כ יכול לטעון לאחר החזרה חזר ולקחו מבעליו שאין מבעלי' בעדי' אלו מוחזקין אלא העדים העידו אמת וטענת זה שלקחו מבעליו כמו אמת ע"פ החזקה ואי"ת כל הפוסקים חולקי' עליו וכתבו כהרי"ף ועוד עכ"ל. ולא דק דמ"ש הרמב"ם אפי' בלא עדים כו' ר"ל שעידי' מעידי' שהשאילו או השכירו זה לאחר זמן אבל אינם מעידי' שהשאילו לזה וכן מוכח להדיא בה' ה' והוא פשוט וקרוב לי אמת ואין חולק עליו וזה ברור: (פד) היאך באו לידו. אפי' ראו שבא לידו מיד הלוה אם אינן יודעים באיזה אופן בא לידו אם בפקדון או במשכון או במכירה או במתנה נאמן לטעון מכרתו או נתתו לי וכ"כ הרא"ש והטור לקמן סי' קל"ג סוף סעי' ב' וא"כ נאמן נ"כ לטעון עליו עד כדי דמיו: (פה) נאמן לומר כו' והלכך אע"פ שמביאו עתה לפני ב"ד ואינו טוען לקוח או החזרתי או לה"ד כו' אלא כך וכך חייב לי עליו נאמן עליו עד כדי דמיו במגו שהיו יכול לטעון טענות אלו (עיין בתשו' מהר"א ן' חיים סי' ק"ה): (פו) וכן אפי' דברים העשויים להשאיל ולהשכיר או שאין עשוים להשאיל ולהשכיר אלא שיש עדים שבאו לידו בתורת שאלה ואין עדים שראו עתה בידו יכול לומר החזרתי' לך או לקוח או משכון הוא בכך וכך במגו דהחזרתי. ודע דהמרדכי פ' חזקת כתב במעשה דלוין דהרי"ף והרמב"ם פ"ו מה' שאלה סוברים דהיכא דליכא עדי' שהשאילו אפי' לא ראו עתה בידו אינו נאמן במגו דהחזרתי וכן כתב בתרומות הדשן סי' שנ"ה לדעת הרי"ף והרמב"ם אבן מאשר הפוסקים משמע שגם הרי"ף והרמב"ם מודים וכן משמע בב"י בסי' זה וכ"כ כ' ה"ם ר' מה' שאלה בהדיא כגוונת דברי הרמב"ם: ואף שבאמ' הרי"ף והרמב"ם לא הזכירו בשום מקום דבעינן כמי ראו מ"מ נראה כן עיקר בדעתם דהא בכל מקום מגו דהחזרתי מגו מעליא הוא וכ"כ המחבר בשכרו בדק הבית לקמן סי' קל"ג שכן דעת הרי"ף והרמב"ם וכבר רבו אלד בכמה מקומות הפוסקים דנאמן במגו דהחזרתי ובעינן דוקא ראו עתה בידו וכדעת הטור והמחבר וכן עיקר כנ"ם בכמה דוכתי וכן הלכה רווחת בישראל: (פז) או לה"ד אם אין עדים שמסרם לידו וגם לא ראו עתה בידו. אבל דברים העשוים להשאיל ולהשכיר אע"פ שאמרו לו העדים אח"כ דברים שאין עשוים להשאיל ולהשכיר ואיכא סהדי דאושליה כיהליה ונראה כו' אינו נאמן לטעון לקוח או משכון אלא זה כוטל כליו ונשבע היסת על טענת המלוה עכ"ל בעה"ת שער מ"ט ריש ח"ב ובספר גדולי תרומה שם הקשה דכי איכא סהדי דאושליה כיהליה אמאי ישבע הלוה היסת שאינו משכון הרי יש לו. עדים כו' ע"ש שהאריך קצת והניח בקושי' ולפע"ד לק"מ דהא בדברים העשוים להשאיל ולהשכי' כמי תיקשי לדידיה כיון דמהני חזק' להשאיל ולהשכיר להוציא ממון מחזקתיה אמאי לא תיהני לפטורי משבועה אלא ודאי חזק' דעשוי' להשאיל ולהשכי' וכן עדי' לא מהני אלא דלא ליהוי המלו' מוחז' כיון דבתור' שאלה או שכירו' בא לידו אבל מ"מ יכו' להיות שאח"כ הלו' עליהן דלא יהא אלא תביע' בעלמ' דלפי' פי' המשכון ביד הלו' מעיקר' אטו אי הוה תבעו הלואתי' לא הי' כריך הלו' לישבע וק"ל: (פח) דברי' העשויי' להשאיל כו' ויש עדי' כת' בהגה' אשרי ס"פ המקבל אי שוי' ראה אומ' ראובן ירושתו מיד שמעון מטעם שעשוי להשאיל ולהשכי' אע"פ שראובן אינו יודע אם שאול הוא בידו או לקוח מאביו מבטל חזקת המחזיק הכא בטענת ברי' מא"ז עכ"ל והוא מתשובת ר"י בעל התוס' בתשובת מיי' לספר משפטים סי' ל"ב ע"ש שהבי' ר"י ראייה לזה וכרא' עוד להביא ראי' לזה ממאי דאמרי' בריש כ' המפה שנתארמלה ומודה ר' יהושע באומ' שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו שהוא נאמן שהפה שאסר הפה שהתיר ואם יש עדים שהיית' של אביו כאמן ונתבאר לקמן סי' קמ"ו ס"ך ופסיק' דאין לחלק בין קרקע למטלטלי' בזה דפשיט' דדין מטלטלים בעשוי להשאיל ולהשכיר ונראה כמו קרקע וק"ל ועיין לקמן סעיף קטן ל"ג: ומשמע דכל שכן אם יש לראובן עדים שהשאיל לו אביו אע"פ שאינו יודע אם לקחו אח"כ אם ראו עתה ביד שמעון מוציא ירושתו אפילו בדבר שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר. וכן משמע בבעה"ת שער י"ד ח"ז שכתב דאי איכא עדים ודאי לא מהני לי' מידי ומוקמינן מה שתפס ומחזירו ליתומים כו' ומביאו ב"י לקמן ר"ם ק"י סעי' ה' וכן משמע באשר פוסקי' שם ע"ש: (פט) ויש עדי' שראוהו עתה בידו. אפי' לא אמר כלום בפני העדי' באיזה אופן הוא בידו

ט שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ח מה' טוען והא דשבוי אמר לך רכא בכינא דאשכחתי' (פי' של קנבים) ה"כ כיון דמיפנתי' קפדי אינשי ב"מ דף ק"ו ע"א כ ממ"ש הרי"ף שם דכל היכא דאושליה או אגריה באפי סהדי אע"ג דליתים מדברים העשויים להשאיל ולהשכיר אי איכא סהדי דנביה הוא אם אמר קורתי ולקחתי ממנו אינו נאמן והביא ראיה מפ' חזקת דף מו ע"א ל הם דברי הרא"ש שם מ כתב דשלא רב הונא בר אבין דברים העשויין להשאיל וכו' שם וכ"כ הרמב"ם שם נ כתב ה"ה זה פשוט דכולה סוגיא שם איכא אלא ברא"ה וכ"כ הרב רמב"ן וכן מוכיח פרק חזקת הבתים (דף כ"ו ע"ב).

טורי זהב

סעיף יח ויש עדים שראוהו עתה בידו עיין בסי' רל"ו שכתב הטור דאפי' אם רואין פי' בכלי שתחת ידו כמו שאומרים העדים שהיו בכליו של לוה אפ"ה כל שלא הכירוהו עדי' יכול לומ' לקוח הי' בידו דהחזרתי (א"ה בזמן אין דבריו אלו מוכרחין בדעת הטור ולדרב' המיפוך כל הטו' סי' קל"ד ס"ב ודברי הטור בסי' רל"ו כך פירושם אע"פ שאלו הי' אכויהם קיים לא היינו מכריחין אותו להראותו לעדי' כי יכול לטעון לקוח קודם שיראוהו העדים כיתמי' לא טענינן להו הכי ודוק עכ"ה) לא דלריך עיון מ"ש מזה שאמר בכיוצא שאם הוא מפורסם

ס עיין בסעיף כ"ג וכת"ס שם ולקמן * שטרון על שתעודים לו בידיך ספרים ושאטרון מזיב בכתבתי ערב בעדך וכשתבעו התלוה מכר בידו הספרים שיוכל להתפרנ' מהם ויפסק לפיו שם תלוהו עכשיו לקוחות העשוים להשקיל ולהסכיר עכשיו לקוחין תת' יד שטרון ומתי יהן בידו עכשיו יכולת להוציאם עד שיפרע לו כל מה שתלוה לשטרון עליהם מטוס, תקנת הגון הרשב"ץ בתשובה מס"ו

כידו מחקר שרשותו בסתם שוב ליכו יכול לומר להד"ם ונם התזרתי ק"ו לומר כשרשותו עד שבח לב"ד וכה"ג שהיכו יכול לטעון לקוח וכעיקן נ"כ עדים יודעי' שהיה מתחלה של הלוה: מיהו לפי"ז אין מכירי' לותו בודאי רק ע"פ פיתני' ליח ליה מנו להד"ם שירח לומר כיון שרשו כיולו כיוצא בזה · וכתבתו תשלום דיכי' לכתן בפני ק"ל ורכ"ו ורכ"ו עיין שם: (צ) לקח שרשו קודם לכן ושעון זו שהן מכורי' כו' כלפע"ד דמיירי בדברים העשוין להשקיל ולהסכיר והלכך כשעון שיושבר' לא שהן מכורי' לא היה בדברים כלום ואין סהדי שלח התזיר כיון שטעון זו טעמה שרשו לעכבן בידו לפי בדברים שאין עשויים להשקיל ולהסכיר לפ"ש שרשו העדים מתחלה מ"מ הרי בשעת רשיית' שעון מכורי' ק"כ כשעון עתה כך וכך ים לי עליו כתן עליו עד כדי דמיו כמנו שהיה עומד כשעמתו לקוח · כן כלפע"ד ודוק (עיין בתשו' מבי"ט ק"ח סי' כ' תשוב' הר"י בי רב): (צא) דמעתה אין לו מנו כו' מיהו נראה דשם שעון אחר כך בפני ב' לקוח כמו שהיה לומר מתחלי בפני עדים כתן לתת מיד כשהרשהו בפני עדים לתר לקוח וכתן לו כמנו שלח לקוח וכתן לו כמנו שלח היה מרשהו ובשעת עומד בשעמתו ול"ד לח"כ לפני לתר בשעה שרשה עדים שהיב לו כך כו' שלח מהימין להתם כיון שעכ"פ הודה בפני עדים שהוח של המערער ח"כ ה"ל עדים ורשה ומה שתר שהיב לו כך וכך לשלח כלום הוח כי הבל תלוי בשעת שבועתו שיפסקו לו הב"ד כדלתיתי בתשו' הרמ"ם ושור לקמן סי' קל"ג משלש"ב הכח שלח הודה כלל שהוח של המערער ח"כ התם חייב שבועה מדינח ע"פ המשנה דבשבועי ושולי' לכך תלוי הכל בשבועתו ושלח יהיב לשלח מידו כלום ולהסכיר להיום לו לשתר משום ליה המוכר רשם מתקנתח דרב כתמן ודוק (ועוד דלקמ"ל לתן לחם שקוכה מחכרו דכר העשוי להשקיל ולהסכיר להיום לו לשתר משום ליה המוכר רשם ויחתר הבלעתיו לך שלח יהיו מיזי לי' רשם יטעון מיד התמת שלקוח וכתב הרב המגיד פ"ח מה' טוען להוכיח דבשו שקוק בכלים העשוים להשקיל ולהסכיר דלקמ"ל תן לך לחם שקוק מחכרו כלים העשוים להשקיל ולהסכיר והח"ה המגיד מיירי התם ע"כ בשיש עדי רשה ות"כ מתי מוכיח דלמת שכל שקוק טעני' לקוח שהיה המוכר יכול לטעון לקוח כמנו דהחזקתי ושתי התם לתיכת עדי רשה והרשתן שכח מכתו שלח יהיב יכול לטעון שלח ודתי כוותת ה' המגיד דלקמ"ל תן לך לחם שקוכה תפן מחכרו בדברים העשוים להשקיל ולהסכיר דמי שהיה התפן שלו מיזי ליה רשה וכשיטעון זה התמת שלקוח מחכרו יתקייב להחזירו שהרשתן שלח היה יכול לטעון לקוח כמנו דהחזקתי ודוק): (צב) דלקן סהדי שלח התזיר · ותפי' עושן בסירוס התזקתי לך לתיכו כתמן · מיהו לתיתת שם בתשו' מיי' ובהגה' תשרי דר"י תתם ע"ז היתך תפורסם כ"ב שלח יהיב לטעון התזקתי ות"ב כתמן לטעון לקוח לו שתר טענות כמנו דהחזקתי ע"ז ותמיה לי על הר"ב שכת' בפשיטות כרת"ם ושלח כרי' שהרי תמיה' ר"י שרשה בכוונה · ותולי כתי"ם ברים הנה"ה ו"ח שלח בעינן כו' כיון לזה לתם הדב' מפורש כו' ול"ל דיל"ת ולנלו כ"ע מודי' כזה דלמ"ל לתם הכנ"ל שלח מיהיכו מי שתל' כזה ודו"ק (עיין בתשו' מהרי"ם סי' ט' ומי' ק"ה דף קכ"ח: (צג) ודוקת שרשותו שרשו קודם שתעבו כב"ד כו' וה"ה שם רשותו הב"ד קודם שכפלו הטענות ותקלוך' כיוצה' וכן הות בהרמ"ם סי' שמ"ה ע"ש · והכ"נ כת' בתשו' מהר"ם שלקח סיימן קכ"ח בשם הר"י הלוי והרמב"ם ז"ל ול"ל דיוכיון בכל יום שלח הוי מנו שלח לתם הסמיך דברים ושלח הפסיק לפו מנו הות כנון מי שהוליח בנד מתמת ידו ותתר זה על פלוני הות וים לי עליו כך וכך כנון זה ודתי הוי מנו תכל תם הוליח הנגד ותתר על פלוני הות ותקח ותתרו לו כיון שהודית שהות על פלוני התזר לו לת שלו עתד יש לתר שלו מתזיר הנגד ותיכו כוחל כלום ע"כ ועיש ועי"ל סי' פ': (צר) ותם יש עד ח"ו כוה' ח"ת כו' ואין דברי הר"ב יכוונים כזה לפי מה דמשמע לפתוחה מדברין דקתי כזה דמיירי מיכוח דהיכו שרשו עדים עתה בידו תתם יש עד ח' כזה שרשו לותו עתה בידו והות תיתת דנתת ודתי לכ"ע הוי מצוקי' לח ולח קתתר הרשב"ץ בתשו' סי' תתקנ"ת שלח כשהניד עדים שתעבו כב"ד כו' והות תיתת דנתת ותכון שלתר שרשו לותו עתה בידו יודע כמה הלוה שלח הוי מצוקי' לח כיון שהעד שהניד עדים בתשו' בידו בתור' משכון ורשותו עתה בידו הדין כן לשברת התחדוכה התלוה נשבע ונוטל כדמשמע להדי' בתשובו' רשב"ח סי' תתקנ"ת וכמבואר כמו להלן בתשובו' רשב"ח סיימן שלח מ' דתם נב' עדים כתן לו משכון הוה לזה מחוזק (ועיין"ל סי' רע"ז סעיף ז') וכן לשברת התחדוכה נב' עדים הדין כן תשעם דכיון דנעל תוב קוכה משכון הוה ליה פ"ד ותו לח לומר רבותת דתתי' כע"ת הוי ליה מתוייב שבועה ותיכו יכול עדים כתי תייב להחזיר כתתית להדיח בתשובות הרמב"ן וכן לתשובות הרשב"ץ משיטת להו תתם דתי הוי ליה מתוייב שבועה ותיכו יכול ליגבע משלם ולח שייך רבותת זו כלל דהח בין לתשובות הרמב"ן וכן לתשובות הרשב"ץ משיטת להו תתם דתי הוי נב' עדים תייב להשבו' הוי בע"ח מתוייב שבועה ותיכו יכול ליגבע משלם וזה שייך בפני' ע"ה שם עיקר דיגים דתתוייב שבועה ותיכו יכול ליגבע משלם ובכר כתבו הר"ב שם סיני"ג והכי הל"ל כלל ולם יש עדים שבח לידו בתורת משכון ולתיכם יודעי' כתה הלוה עליו ו"ח דהלוה נושל התשכון ונשבע ו"ח דהתלוה נשבע ונוטל ודוק: (צה) והסכמת כעל התשכון בשברת הרתשובה · עת"ם לקמן סיני' כ"ג מ"ק ק"ט שהוכחתי דהרמב"ם וה' המגיד ובעה"ת ס"ל כשברת הלתשובה ובכן כרת' עיקר ולקמ"ל מלן דמליג כהך דתשו' הרמב"ן דהרשב"ץ היח שתתלה פסק כך ולק"מ חזר בו ע"ש: (צו) ועל"ל סי' כ"ק עת"ם שם בכיאור הטיב: (צו) והח דלקמ"ל שלח יוכל לטעון לקוח כו' עד דהוליכ' עדים כיכר בח ליהו לו שלח ידו כידו כו' דכרי הר"ב תלו שתוייס ותנוחנמיס והעולה מתשו' רשב"ם שמתו מקור דיוכ תלו הניחו כ"ו מקו כ"ז כך הות · דלם לו הניח עדים שהפקידו ביד לשונו ולשונו עדיים עכשיו כיד שמעון

נט י"ח דלח בעינן שרשו העדים בידו בשעה שתעבו כו' עיין בהגה"ט שם כתבתי דכרשה דנם הטור סי' הכו: ס ולם יש ע"ח כזה כו' בסיוף סכ"נ כתב המחבר הלי היכו נהדי' נם ביוח רתיהו ותלמ"ד ושם לכתן פירוזו: סא ועל"ז סי' כ"ח כתבתי כו' שם סי"ח בהג"ה כתב תילוקין כזה ובשל"ה הפקידו בידו חלח הוח תשף תיב ח' כלי ותתר כלי זה לוקו שלח חלח של פלוני היח והות תייב לו יכול לטעון עליו ע"ש:

הגה"ט

(וכתב הרא"ש כלל ק"ו פסיק' שתשר דכר על לתכון לכל שתעון ושכתן שתעון בשפיל לתכון דיכו' לתכון לתכוע הפקיד והפקיד יתכע לשתעון עכ"ל ד"מ ו"ל עד כתן הגי"ה:

סב שהפקן תתת ידו וכת' הרשב"ץ בתשוב' " (כ"י תת"ם) על לתכון שטעון על שתעון יש לך ספרים שלי והות היוב לו כן לכל תכי ערתי בעדך ובשבח התלוה לפרוע כתיב לו הספרים שיוכשבח להתפרע מהם ופסק שם בתשוב הספרים לדברים הצשוין להשקיל מכל מקום עכשיו תיכן תתת יד שתעון ות"מ עכשיו תיכו יכול להוציא עד שיפרע מה שתלוה עליהן ע"ש ל"מ

שם

שהות כידו תין כתן מיכו לירח לשקר ח"כ לשתח ירח מפכי העדים שהם תכירים ויכלו להעיד שזה הות תכלי · ע"ש ואם יש עד ח' כזה כי' שרשה השטרון תלוי עתה בשעה שירד לבון רשה לותו כידו ול"ע ליישב דעת רמ"ח כיון דכשר קי"ל היסות כדין זה דהח דתמיכין תשוב שבועה ולין יבול לניגבע משלם דוקת שם הות כתן כלתן שהם היו כתלן שעדים על עדות של זה ח"ח לו היכו תשיבין ממון על פיהם לו לתמיכין כל שם עד ח' וזה

סג ולוי הביא עדים שהוא שלו אפילו לא הביא עדים שעדיין הוא שלוציין לקמן סי' צ"ט: סד אין ראובן נאמן לומר כו' וכן אוכח מתשובת הרא"ש כלל נ' וכתבו הטור בס"ס זה ע"ש: סה ואם אינו טוען לקוח הוא בידי כ"ל צריך להיות בידו ולהסמיך לו' קו' ור"ל שאין שמעון טוען בודאי הוא לו שלקוח הוא ביד ראובן לא שנתן לו למשכון וק"ל: סו שתחלת עשייתם להשאיל ולהשכיר עיין ברמב"ם בפ"ח מטוען שפי' דבריו וכתב כגון יורות גדולות שמשאילין כהן בבית המשתאות כו' ע"ש: סז ושאר כל הכלים כו' והוא שיהי' כו' פי' שאר כל הכלי' אלא שאמרינן כהו שמשאילין להשאיל ולהשכיר שאין שרואין כאומדין דעת של בעל הכלי ועל זה שטוען שהשאילו

שמעון חייב שמעון להחזירו ללוי ואין ראובן נאמן לומר החזרתי ולקחתיו ממנו (וכן מוכח לקמן סי' קל"ד ס"ד ע"ש ומ"מ נראה דהא דאין נאמן כאן לומר החזרתי ולקחתי ממנו היינו לענין שלוי להחזיר לו נוף המשכון אבל מ"מ צריך לוי להחזיר לו מעותיו משום תקנ' השוק וכמ"ש לקמן סי' קל"ג בסוף הגה וסכ"ו דאפי' בדברים העשויי' להשאיל ולהשכיר ורואהו עתה בידו צריך להחזי' ללוקח מעותיו משום תקנת השוק ולא נגדיפו עדי פקדון מדברים העשויי' להשאיל ולהשכיר ועמ"ש לקמן סי' שנ"ו בלוקח מאומן אי שייך תקנת השוק ע"ש) וכן אם שמעון מודה שהוא של לוי שהפקידו ביד ראובן חייב שמעון להחזירו ללוי כלא כלום אע"פ שהלוה לראובן עליו דכל שהוא יודע שהוא עומד בחזקו' עדי פקדון ורואה (עיין בתשוב' מהרי"ט סי' ל"ט) מיהו אם אין שמעון מוד' אפי' איכא עדי' ורא"ה

תחת ידו אבל ראובן שהפקיד דבר אצל שמעון סג ולוי הבי' עדים שהוא שלו או ששמעון מודה לו ושמעון טוען שראובן ע קיבל לו עליו סד אין ראובן נאמן לומר שלקחו מלוי אבל אם את עון אומר שיודע שראובן לקחו מלוי נאמן במגו שהיה אומר שהוא לקחו מלוי ואז היה נאמן הואיל וליכא עדים כיצד בא לידו או שלא ראהו בידו (תשובת רא"ש) סה (צח) ואם אינו טוען פ לקוח הוא בידי רק שראובן נתן לו של לוי למשכון ע"ל כיון שכ"ו שחייב לפדותו משום תקנת השוק ועיין עוד מאלו הדינין סימן קנ"ג:

יט ² דברים העשויים להשאיל ולהשכיר ק להרמב"ם היינו כלים סו (צט) שתחלת עשייתם להשאיל ולהשכיר ר ולהרי"ף ש ור"ת כל כלי שמקפידי' עליו להשאילו מפני חשיבותו או שמתקלקל הוא דבר שאין דרכו להשאיל ולהשכיר סז ושאר כל הכלים דרכן

ע פי' שבתקוי' לו מלבד אחר ולא שהלוהו עליו מכולר בסוף הגה פ ולהסמיך לו' קו' ור"ל שאין שמעון טוען בודאי הוא לו שלקוח הוא ביד ראובן אלא שנתן לו צ לשון הטור ק שם סי' ד' ר שם כפ"ח ומפרש כגון יורות הגדולות של בעלי ש שם בשם אחרים כלי' ולכלי כקוטת ומשכן ולכלי כקוטת ומשכן בכתי מסתתי' וכלי כקוטת העשוי' כוסב שמוכרין אותם לכלה להתקשט בהן שעשויות אלא הכלים וכו' אינן אלא להשאילן לאחרים כדי לתקנות בהן וכן אם היה לאדם מאסר כלים ויש לו עדים שהוא מסכירו תמיד והשאילו וכו' ר שם בשם בתוספות

ואם טוען שיודע שראובן לקחו ממנו נאמן במגו ס' דאומר אתה מכרתו לי שהיה נאמן כיון שאין עדים כיצד בא לידו של שמעון (וכן מוכח בסי' קל"ד ס"ד ע"ש) ואם אין עדים ואינו מודה אפי' ידוע שהיה של לוי וראובן טוען שהוא של לוי שהפקידו בידו אינו נאמן לחוב לשמעון. כל זה מבואר ברשב"א שם ועל פי זה צריך אתה להגיה ולפרש דברי הר"ב. ומ"ש בסמ"ע ס"ק ס"ד על מ"ש הר"ב אינו נאמן לומר שלקחו כו' וכן מוכח מתשו' הרא"ש שכתבו הט"ו בס"ס זה סוף סעיף ל"ט ע"ש ע"כ לפע"ד ל"ד לכאן דהתם אע"פ דליכא עדים מ"מ לא הפקידו בידו ע"ש ודו"ק:

ביהו מה שמשמע מדברי הרשב"א דאם שמעון מודה שהוא של לוי דהיינו שהיה של לוי שהפקידו ביד ראובן אע"פ שאינו יודע אם לקחו ראובן אחר כך ממנו או לא לא טענינ' ליה שמא לקחו מראובן אע"ג דליכא עדי ראיה והיה ראובן יכול לטעון לקוח שמעון עומד במקום עדי ראיה דליכא למימר דהרשב"א מיירי ששמעון מודה שהוא עדיין של לוי דאם כן לא הוה צריך לטעמ' שהוא עומ' במקום עדי פקדון וראיה דפשיט' שצריך להחזיר ללוי את שלו כיון שהוא יודע שהוא עדיין שלו ואלא כדין הסכימו ראובן אליו וכן משמע כמו להדיא מהראיות שהביא הרשב"א מפ' חזקת הבתים ומכ' איזהו נשך דמיירי ששמעון אינו יודע בבירור שהוא עדיין של לוי: אבל אין דבריו כראין עיקר בזה דלמה יהא שמעון עומד במקום עדי ראיה הא כיון ששמעון נאמן שלקחו או שהוא משכון בידו מראובן בינו לבה"ד או החזרתי כיון דליכא עדי ראיה א"כ כשטוען ליה שראובן לקחו מלוי שהרי ראובן היה יכול לטעון לקוח בינו לבה"ד או החזרתי וכן הוא להדיא בתשובות מיימוני לספר משפטי' סי' ל"ב תשובות ר"י בעל התוספות וכן הוא בהגה' אשרי פ"ב המקבל מ"ו ועיין שם וכ"כ בסמ"ע לקמן סי' קל"ד ס"ק י"ב גבי לוקח מאומן דאי ליכא עדי ראיה אין מוציאים מידו וצ"ב כיון משעת' לטעני' ליה כל מאי דמצי האומן לטעון ולא אמרי' דהלוקח עומד במקום עדי ראיה וכן מוכח בתוספות פ' חזקת הבתי' דף ל' סוף ע"א גבי מ"ש שם כראה לרשב"א דהוה לאוקמי' לארעא בידיה אע"ג דליכא מגו מ"מ טענינן ללוקח מאחר שהיה המוכר נאמן לומר וכיון' מינך כמגו דאי בעי אמר לא היה שלך מעולם ואע"ג דהאי לוקח ידע שהיתה שלו נהוה כאלו פסה"ד מ"מ הוי מגו כדמשמע לקמן גבי נסכא דר' אבא דאי לאו הוי מ"ש וא"י לישבע היה נאמן לומר דידי תפסי בינו דאי בעיא אמר לא תפסתי והיה מכחיש את העד והכא לא הוי מחויב שבועה דאין נשבעים על הקרקעות עכ"ל ואף ר"י בתוס' שם משמע דלא פליג ארשב"א אם רק דאו"ל דלקייתו מפ' המוכר את הבית לאו ראיה היא אבל בעיקר לא פליג עליה וכ"ש התנה' מיימוני פט"ו מה' טוען והכלתי דבריהם לקמן סי' קמ"ו סעיף י"ד (וגם הבכר כתבתי לעיל בשם ר"י בתשובות מיימוני לספר משפטים דחולק להדיא אשו' ר"ש בן אדרת) וליכא למימר דהכא כיון אי הוי טוען המוכר החזרתי היה הלוקח מכחישו דמ"מ לא הוי הלוקח כעד שהלא משום דנוגע בעדות הוא שהרי אלו כלה היה טוען החזרתיו לתובע ומכרו לך וא"כ הוה נוגע בעדות שמוכרח הלוקח לומר שלא החזירו שאלו היה טוען גם הלוקח החזרתי לתובע היה צריך לישבע נגד התובע שיודע בברי שלא החזירו וכל עד שצריך שבוע' אינו עד כדמוכח בפ' האיש מקדש ונתבאר לקמן סי' ק"ב ס"ק מ"ט ע"ש ודוקא כשעבנת דלא היה ית' שלך מעולם הוא שכתבו התוספו' דהיה הלוקח כחד סהד' אי לאו משום דאין נשבעין על קרקעות ומפקח מינה במטלטלים כגון בדברים העשוים להשאיל ולהשכיר ויש עדי ראיה ביד הלוקח והלוקח ידע שהיה של התובע א"נ דלית ליה סהדי שהיה הכלי שלו חייב הלוקח להחזיר גוף הכלי דכה"ג לא היה המוכר יכול לטעון לקוח ממנו דלא היה שלך מעולם דהיה הלוקח מכחישו שאינו נוגע בדבר כמה שאומר שהיה מתחלה של המוכר והיה צריך לישבע נגד העד ואם כן לא הוי מגו ונראה שהר"ש בן אדרת לטעמיה אזיל דלא ס"ל כהך דינא דרשב"א בעל התוספות וכמ"ש הרב המגיד פ' ט"ו מה' טוען בשמו והבאתי לשונו לקמן סי' קמ"ו סעיף י"ד אבל לפי מה שהעליתים כהרשב"א בעל התוספות הוא הדין הכא כן נראה לפי עניות דעתי. (ואפשר לפרש דברי הר"ב באופן שמסכים לכל מה שכתבתי ודוק): (צח) ואם אינו טוען לקוח הוא בידי כראה לי דצריך להיות בידו ולהסמיך ליה קאי ורוצה לומר שאין שמעון טוען שידוע הוא שלקוח הוא ביד ראובן אלא שנתן לו למשכון עכ"ל סמ"ע ולא ביאר יפה שהר"ב כתב שחייב לפדותו משום תקנת השוק ולענין תקנת השוק לא שייך לחלק בין טוען שלקחו או נתן לו למשכון וכדלקמן סי' שנ"ו ולא נראה לפי עניות דעתי דהכא פירושו ואם אינו טוען לקוח הוא בידי כדי להחזיק גוף החפץ אלא טוען סתם שראובן נתן לו של לוי למשכון והוא לא ידע שהפקידו בידו והלוה לו עליו חייב לוי לפדותו משום תקנת השוק (אפילו יש עדי' שהפקידו בידו ורואהו עתה ביד שמעון וכמו שכתבתי לעיל) והוא הדין אם טען שמכרו לו שמעון ואינו רוצה להחזיק גוף החפץ רק שיחזיר לו דמי המכירה חייב לוי להחזיר לו דמי המכירה כדלקמן סי' שנ"ו ולא קאמר אלא שאינו טוען לקוח הוא בידי להחזיק גוף החפץ ולפי זה שפיר יש לגרוס בילו"ח כמו שהוא בכל הספרים וכעיר שוזן ודוק: (צט) שתחלת עשייתם להשאיל ולהשכיר

טורי זהב

וזה אינו מכחישו הי"ל מחויב שבועה וכו' כמ"ש בפי' ע"ה וזה מבואר ברשב"א פי' אלף מ' שאם יש עד א' על ביאת המשכון תחלה לידו גם ראוהו תחלה בידו רק שאין העד יודע בסך ההלואה הי"ל מחויב שבועה וכו' כיון שאם היו ב' עדים היה מחייבין את המלוה דהא אין למלוה מגו אף שאח"כ כתב ויש נ"כ סברא להיפך דאפי' אם היו ב' עדים לא הי' מחייבין המלוה כיון שמסך את המשכון קנאו מחבירו ומש"ה כתב ולפ"ז גם בעד אחד אינו כקרא מחויב שבועה וכו' ובסברא זו לא פליגי דכל עיקר הטעם שאינו כקרא מחויב שבועה וכו' משום דס"ל דאפי' בב' עדים שאינו יכול לטעון לקוח הוא בידו מלוה נאמן וזה סותר למה שכתב הטור סימן זה סעיף י"ג דהלוה נאמן וא"כ קשה דמשמע כאן לענין ב' עדים דמהני לאוציא מיד המלוה רק בעד אחד יש פלוגתא והרי זה תלוי בזה ותו קשה למה תלה רמ"א פלוגתא זאת בהסכמת המחבר בסעיף כ"ג דהא כיון דקי"ל ריש סעי' זה דלוה נשבע ונוטל במקום שאין מגו למלוה אין מקום לומר דלא הוי מחויב שבועה בעד א' ואם בא רמ"א לחלוק על ריש הסעיף הו"ל לכתוב שם כלשון זה י"א שהמלוה נאמן במקום שאין לו מגו וכ"ל לפי מסקנת רמ"א כאן כסברא הב' דרשב"א דהלוה נאמן במקום שאין מגו למלוה יש לנו לפסוק דהמלוה הי"ל מחויב שבועה וכו' אבל לקמן יתבאר בע"ה י"ת כ"ה שיש לפסוק הלכה למעשה דלא מחויב שבועה וכו' ע"ש ושמעון טוען שראובן ה"ל פי' שרוצה לזכות בהחפץ של לוי מאחר שראובן אומר שלקחה מלוי וראובן הי' בהסכמה אחת עם שמעון קמ"ל דאין סום כאמנו' לראובן מאחר שאינו בידו ומ"ה חייב שמעון להחזיר ללוי ואין ראובן נאמן לומר החזרתי ולקחתי מלוי דהא איכא עדים ורואה עכ"ל שרשב"א בכ"י מתו' כ"ו ורמ"א לא זכר כאן רואה ובאמת דברי הרשב"א תמוהי' דל"ל רואה דאין לומר מטעם שלא יהא לראובן מגו דאי בעי שמעון ואמר אתה מכרת לי או מכרתו לראובן דהא אין אומרים מגו כזה כיון שראובן בהסכמה אחת עם שמעון (א"ה נראה שהר"ב כיון למ"ש הטור בשם תשובת הרא"ש ז"ל פי' זה פליג וז"ל אבל מה שכיר אחר לטעון אין כאן מגו כי אמת חבירו לא היה רוצה לשקר ודו"ק ע"ב):

סעיף ב'

דרכן להשאיל ולהשכיר ת והוא שיהיה זה שהחפץ בידו רגיל אצל בעל החפץ וגם שיהיה בעל החפץ רגיל להשאיל כליו לאחרים:

הגה וזה הכל תלוי באומדן הדיין ובחכמתו ולפי מנהג המקום ולפי ראות עיני הדיין לפי מה שהתובע והנתבע הם בני אדם (טור):

כ א המוחזק במשכון שלא בעדים שאמרנו שיכול לטעון עליו עד כדי דמיו (ק) אם אינו שוה לשומת הבקיאים החצי שהוא טוען עליו ואומר אני אטלנו בחובי לפי שהוא שוה בעיני כדי חובי והאחר כופר שאינו חייב לו כלום ואומר אף על פי שאיני חייב לו אני רוצה לסלקו ברמים שהוא שוה לשאר בני אדם **סח** הדין עם בעל הכלי (**סט** (קא) וי״א (קב) שהדין (קג) עם המחזיק) (בטור) (קד) ונראה לי דהמוציא מחבירו עליו הראיה):

כא ב אין חזקת המחזיק מועלת י לטעון עליו כדי דמיו אלא בדבר שאינו יכול לילך מעצמו והוא עומד תחת יד הבעלים כגון מטלטלים או עבד קטן שאינו הולך ברגליו ובהמה המשתמרת ביד הרועה דכיון שהוא שמור ביד בעליו וזה מוחזק בו נאמן לטעון עליו עד כדי דמיו אבל עבדים גדולים ובהמה שאינה מסורה לרועה אלא מעצמה הולכת ורועה (קה) אינו נאמן לומר לקוח הוא בידי או משכון הוא בידי אלא כשיביא האחר עדים שהם שלו יחזיר לו העבד והבהמה והוא ישבע לו שלא מכר ולא משכן לו כלום לפי שאין תפיסתן תפיסה שמעצמם הולכי׳ אנה ואנה ומכל מקום ברשות בעלים הם **ע** (קו) ואם החזיק בהם שלשה שנים ויש לו עדים בכך הרי זה נאמן (קז) וישבע היסת שלקחן ממנו או שמשכן לו בחובו:

כב (קח) ד אם המלוה כופר במשכון ושניהם מודים בהלואה ישבע המלוה היסת שלא הניח בידו

טורי זהב

סעי׳ א׳ הדין עם בעל הכלי הטעם כמ״ש בב״י שלא מהימן במגו יותר ממה שהוא בעצמו טוען והוא מודה שהכלי אינו שוה אלא היאך בחזקה יותר ולפי׳ אומר שמתפלם הלוייתך עליו ויותר אף שאחר בידו חביב הוא בעיניו

סעיף כ״ג

משיטור קלי מבגדי לתוך ומתם כאן ומחך לחמ"ש במקומה כמי קלי"ה ע"ש: **עא** הדין עם ראובן וכיון כו' ל"ל דכיון דבעלי"ת להכי כתיב שעם לכיון דיש ע"ח לכתורת משכון כח לידו ומש עכשיו קודם שכתתי לדין ראובן כולו ה"ל עדי' ורלה ותו ליח לי' מינו דלקוח הוח בידו לו המזרתיו לך ולא"נ דלין כאן לך עד לחתר שחציד שכח לידו בתורת משכון"ח כיון שהוח עכשיו ראוי לקוח כמו הוח ולא"ל דכל היכא דליכו כשבע נפ' דכרי העד לאכתי זו ה"ל לכרי העד ח' כלו העידו כן שכי' ול"ל: **עב** וישול ויבוע ראובן כי שכי' לו"ח כין לשמעון ראיה שהלוה לו"עדי' כדי שישול לו ישבע ראובן ויפטר משמעון: **עג** וישבע ראובן היסת הח דפני בהיסת ש"נ דמולה לו במקנת משום דהמשכון דניך שמעון ה"ל כהילך וכמשכון כוה שהלו עליו משיקלך כ"ש יוחו דה"ל כהילך ומש"ם בסיוון כשעיף כ' נכ"ק ס"ט: **עד** ופעם שניחת דיגר כו' פירוש ומולה שנשאר ק"ל נ' דיכרי ל"ח ס"ה נפטר ראובן לפני ללח היסת דלין לחם מנין לשבועת היסת נשעבת ספק כמ"ש נכי עיבוס"ו: **עה** לינו זוכר ללח מהדיכר לינו ר"ל והשאר לחת מיוב לי ולפי ל"ל לכתי הוי שמעון נלין לשבע עליו נכדי דמיו ללח לכה לומר לינו זוכר לפי שידע בודלי ובמותר לפי שסופק וכמ"ש מוכ"ס בהג"ה נפ"ל ז"ל והחלוה חומר פרעתני ולינו יודע כמה: ולקי עליו נב דק"ל כל היכא דהלוחה ודלי והשבינן ספק לריך לשבי לו היינו כשהלו חוח מסופק לו מכאן ולהלן עומן **עו** שמעון ברי פרעתיך ה': **עז** שמעון משהו לינו יודע כו' מספק רלה לומר מספק שאחל לינו זוכר כו' ל"ל כשהלו הזהיר ואחל לו לינו יודע לפי שיש לו עליו שום דבר **עז** ועי"ל כו' סי' זה סי"ו ע"ש דמסיק וכתב דאם עד אחד מעיד שלוה הדברי הלוה כשבע הלו' נגד העד כו' וה"ה כדין זה **עח** לח ידע דדיקו כו' הטור ומוכ"ס כתבו דין זה כפי' ע"ג ע"ש בהגהותיו כפ"ו ע"ש: **עט** שנפתחו דמיו ביד המלוה

בידו משכון והלוה ישבע היסת שהוא תופס משלו כנגר חובו או יותר ואע"פי ששוה יותר נפטר המלוה ממנו שכבר נשבע עליו ואם היה שוה פחות נשבע שמשכונו היה שוה כך וכך וישלם השאר:

כג ראובן שלוה משמעון עשרה דינרים על משכון והיה עד אחד ברבר שידע המשכון והחוב אבל לא ידע כמה היה החוב ושמעון אומר שכ' דינרין הלוה לו אם הוציא שמעון המשכון לפני בית דין או בפני עדים קודם שנפלה הכחשה ביניהם

עא (קט) הדין עם ראובן וכיון שיש כאן עד אחד מחייבו שבועה והרי הוא מורה לרב"י העד ואינו יכול לישבע הילכך מחזיר המשכון ויביא ראיה על המעוח

עב (קי) וישול **עג** וישבע ראובן היסת על העשרה שהוא כופר בהם אבל אם קודם שהוציא שמעון המשכון בבית דין נפל מחלוקת ביניהם ישמעון נאמן ונשבע בנקיטת חפץ ונוטל:

כד ראובן שלוה משמעון שבעה דינרים על המשכון ואחר כך אמר לו פרעתיך פעם אחר שני דינרים ופעם שניה שני דינרים **עה** ופעם שלישי דינר והשי' שמעון **עה** (קיא) איני זוכר אלא מהרינר לבר הדין עם ראובן מפני שגוף המשכון שלו ונמצא בשהוא תובע משכונו **עו** שמעון משיבו איני יורע אם יש לי עליו שום דבר מספק ובין שכן אין שמעון יכול לתבוע מספק בנכסי ראובן: **עז** (קיב) ועיין לעיל סיימן זה סעיף י"ל)

כה התופס חפץ מחבירו ושוען שיש לו עליו עד כרי דמיו מעסק משא ומתן שביניהם (קיג) צריך לברר היאך נתחייב לו משום רנפישי רמאי ואולי מחוך דברין אחברר רמאותו: (ועיין לעיל סיימן זה סעיף י"ז ולקמן סיימן ע"ה)

כו שמי שיש בידו משכון מחבירו ורוחקו לפרוחו ואמר לו הלה יהא המשכון שלך **עח** (קיד) לא קני דדחויי מרחי ליה:

כז משכון **עט** (קטו) שנפחתו דמיו ביר המלוה

ויבוע היסת כו' וכסיפ' כחבו ולם היה שוה פחות כשבע שמשכוגו היסת דין כשבע ופיכוגו ס"ל לעיל כסעיף י"ז ס"ק ע"ג כחבו ופיכוגו ס"ל וה ברור:

(קט) הדין עם ראובן דכיון שיש כאן עד ח' כו' והרשב"ח העתיק ומ"ל דהמל' כאן כשבוגה ולא כתב דיכרים שבפני וכן כתב בתי' לעיל ופי' ח' ומ"ש ג"כ פתם כשבע על השמים כו' ולא כתב דיכרים ולם לין לשמעון ע"ח כתב הרב בתי' ד"ה ג' דכתבו דלין כאן ומחך לחמ"ש ולהיה ישבע הרשב"ן לא משמע כן מ"ש לין ראובן היכת לשמעון ממון כנגד דברי השבוע"ח וכו' ומפרש ע"ש:

ועוד כלפע"ל דלינה פלוגתא דישבע שעיון בכח ול"ל דהך דתשוב עליו כב"ל ריתכן מי' פ"ל דהרשב"ח היל שיש לו עליו ח' דילוש דתשו' הרשב"ח דק שמלפיסו' טעו ויקשה להרשב"ן וכמ"ש ג"כ הכ"י בהקדמת ספרו וגם המקדים השיב בתשובה זו וכיון שכן להרשב"ן כי' פ"ל ירלה לפ"ש מלשוטיהו דכסוף ולל הרשב"ן ובסעיין בתשוב' הרשב"ח סי' ללק מ' יוכיל לך ידו לשהפסיד כלשוטיהו משום דדמי לחומן הרלשון (לקמן סי' קל"ד ובי' פ"ט סעיף ז') ויל"ל סוף כו לל"ל לחומן כיון שכתוב' משכון הו"ל כחומן ולינו ל"ש מוסיף ל"ל כתשו' הרשב"ן הועתק כשם תשובת תלמ"ד דכרי הרשב"ח דמי לחומן ולינו לשון הרשב"ח ט"ו ולינ כיון דהרשב"ח נוסיף מזר מוסיף ל"ל כתשו' מלן דה"ל כהיל דלחיל לכחזיר המשכון הכי קשיטן הרשב"ח ס"ל דהלוה כשבע ונוטל ונ"ל דנוסף ל"ל כסעיף י"ו כהג"ה ל"ל סעיף כ' ופכ"ה כ"ל ע"ש):

ועוד לליה לדכרי מדכרי הרשב"ם וכעל התרומ' והרב המגיד · שהרשב"ם כתב וה הרמב"ן

שהוה כשבע אפי' אם עדים שהוח משכון אלין לומלין מנו לשעטוני משבועה עכ"ל וכ"כ בע"ת שערמ"ט ויש לנקוט כ"ש וכ"כ ה"ת ס"ט וז"ל אכיון אפי' היו אם עדי שהוח משכון כיולו כמו שהוח לוח' ולא היו יודעי כמה הי' לריך תלוה שבועת התור' (כלומ' כעין על תור') דכיון שיש אם עדי שאין משכון כתת לידו נל' דלין כאן מנו דלקוח היל כידי נ"ב כשלין אם עדי שהוח כידו כמשכון ל"ש שיאמן בלקוח כהיסת לין לומרי מנו לשטוני משבוע' עכ"ל ומביאו כ"י כשמי' ל"ח · הרי להדיל דלפי' כשיש עדי שהמשכון כח לידו ולינן יודעי כשהה כאמן הלוחה מיהת כשבוע' כ"ש היכא דלינו מד פחד בכה"ג דלא הוי מקויב שבוע' ולינו יכול לישבע מעלם ולין לומ' להלמ"ש וכע"ת ום' מיירו כשלין עדי לקוח דיש לו מנו להחזרתי ל"ל מלי לומלים דיש עדי שלין להוכיח דבים עדיים לריך שבועה כשקיבל אפן הו שהם נופל כיון דלוה ל"ה מנו דילמל כאמן כהיסת ומינו להחזרתי ל"ל ודלי להם מיירו כדליכא עדי לקוח ג"כ · וכי לקי נוכל לסמכן כהמ"ם דוכהי"ם וכע"ת ושאר פוסקי"ם שלא הזכירו עדי ומיירי ג"כ כשלקוח עדי לקוח · כשלפע"ל כדוב ודוק (ולא"ג לעיל ס"קט) העלינו דלל לומרי"ב קונה משכון אלא כשעת הלוחתו מ"מ כיון דניכוי לו מעת"ל כתורת משכון הוי מוחזק כו לענין שיאמן עליו עד כדי דמיו אפי' בלל מנו דלוקח לקמן סעי' כ"ד אינו יכול לעכוב משפע כיון שאין לו על המשכון אלא שעבוד משו"ה הכל שטוען נרי לאמן כיון שמוחזק בו כדין ודוק): (קי) וישול ויבוע כו' אפי' אם היכו מכי' שמעון נרי לשוע לראובן ויבוע כו' והל דכשב' הוי היכיכו מזו דלא"ל דהמשכון הילך הוי ולא"ל המשכון עדיין ומ"מ ל"ל ליבוע אלא"ל דכיון דשמעון לשמעון היכו מכיח לו ולא היה הנשבה לראובן וכ"ל טעם שמעון כתביע' כעל פה דל"ל אלא היסת אי יש לפרש דמיירי כאן שנשבע לו תיל הנשבה שמוד דה"ל הילך: (קיא) אינו זוכ' אלא מהדיכ' לכד והשאל כפ' לחלי ולכך לראובן פעו' לפני' מהים ואין עליו אלא חלק שתם וכמ"ש לעיל ס"ל: (קיב) ועי"ל כו' דאפי' זה שעי' ל"ד ע"ש דאפי' וכת"ל דלפ עד א' מעי' אלא כדברי הלו' כשבועה ל"ל כעד הנד כו' וה"ה כדין זה עכ"ל ס"ע ובאלת מיירו אפי דין זה: (קיג) צריך לברר כו' עיין מה שכתבתי מדיכו' אלו לקמן ריש סי' ע"ה: (קיד) לא קני דדחויי מדקי"ל · קטו' ומוכ"ם כתבו דין זה כפי' ע"ג ע"ש כו' עכ"ל ס"ע ואינו כטוח ובפ"ב ל"ש בדין זה שכ"המקב"ה אם סומני כן ממלי דכ"ל נראי פועל דלפ ל"ל שוע מה שעשית כשכרך דיכול לחזור כו כל זמן ללא פגיעה ולל"ל כהרשב"ח אם מצו דדחויי מדקי והרי הט"ו נוסיף תוקפי' כוה לקמן סי' ע"ו ב' ס"ל כתרשב"ח דלפ הוי כרשות הפועל ק"י לחזור כו ול"ל כל' ה"ה הכל נראי מכוון ודוק לינ כין פועל לינ דהכ' ועוד דהל כל"י אם תלה זה כזה וכ"ש ג"כ להרשב"ח אם מזר בעל המשכון לת"כ על המשכון לין שומעין לו ע"ש ובל"ע (קטו) שנפתחו דמיו ביד המלוה כו' כתב הסמ"ע שכן הוא

טורי זהב

סעי"ף כ"ג הדין עם ראובן מזה כתבתי בסעי"ף י"ח לענ"ד לל"ל הכי כמו שנכתוב בע"ה בסי' ע"ה סי"ד:

סעי"ף ד"ו ושוען הלוה כרי לי יש לתמוה לל"ל שנוצה לקוביית כדין כל שומר שטוען בלכסה ותו שעשת ברי על לוה לין לריך לומן כי לפני על שמל מכיעין שנוצת שומרי ופמ"ע תי' למייירי שהי' יכול לומר כבר הי' הקלון קודם ההלוה ותמהני

כ דלא חייבה התור' לישבע אלא כשטוען שנגנב או שנאבד או מיתה או שבירה דומיא דאית' דכלת' לגמרי משא"כ בכהאי גונא שהוא עדיין בעין אלא שנפחתה ועדיין שם הבעלים עליו בלשון אחרון שכתב הסמ"ע

המלוה וטוען הלוה בריא לי שנפחת מחמת (קטו) שנרקב או אכלוהו עכברים או עש אם טוען המלוה ששמרו במקו' שמשתמר מעכברי' ורקבון וניערו כראוי אם כן אנוס הוא כ נשבע היסת פ שהוא כדבריו ונפטר ואם מודה שלא שם אותו במקום המשתמר מעכברים או לא ניערו כראוי חייב לשלם הפחת פא ואם יש מחלוקת ביניהם זה אומר נפחת כך וכך וזה אומר לא נפחת כל כך אם הלוה מודה שמתחלה לא היה שוה אלא כדי החוב כגון שהלוהו עשרים והיה שוה עשרים ועתה שוה עשרה והמלוה אומר שמתחלה לא היה שוה אלא ט"ו (קיז) ושואל ממנו חמשה נשבע הלוה היסת ונפטר (קיח) ואף על פי שהוא מודה מקצת

הוא טענ' הלוה והמלוה מודה לו אבל אומר שנעשה באונס ואין עדים בדבר ואלו רצה המלוה היה כופר ואומר הרקבון היה כבר ולא הגנתי עליו ומ"ה באמת בהיסת כמ"ש שנעשה באונס כמו דאלו אמר שלא נעשה בביתו דאם לא כן היה צריך המלוה לישבע שבוע' דאורייתא שנעשה אבל באונס אפי' לטענ' ספק דהמלוה כדין כל שומר שצריך לישבע ש"ד לטענ' אונס מיתה או שבירה ואפילו אין המפקיד טוען טענ' ברי ועוד י"ל דלא חייבה התורה לישבע אלא כשטוען שנגנב או שנאבד או מיתה או שבירה דומי' למיתה דכלתה לגמרי משא"כ בכה"ג שהוא עדיין בעין אלא שנפחתה ועדיין שם בעלים הראשונים עליו וכיון דאין להלוה טענת ברי אהמלוה לא חייבוהו התורה בכה"ג לישבע אספק עכ"ל. ואין דבריו כלפע"ד דהתירוץ הראשון ודאי ליתא דהא המחבר ס"ל לקמן ריש סי' ע"ג ור"ס רצ"ו דלא אמרי' מגו לאפטורי משבועה וגם מקור דין זה הוא מטעה"ת והטעה"ת כת' ג"כ דלא אמרי' מגו לאפטורי משבועה והכחתיו לעיל ס"ק כ"ד ואפי' להטור והר"ב דלקמן סי' רצ"ו דאמרי' מגו לאפטורי משבוע' אלא דשבוע' שומרי' היינו טעמ' דהוי העזה ה"נ דמי ממש לשבועת השומרי' דהא הוי העזה. אלו היה טוען ואמר הרקבון היה כבר. ואם כוונ' הסמ"ע לומר כמ"ש ולא הגנתי עליו דאינו יודע דהרקבון הוי כבר דלא הוי העזה. פשיט' דבכה"ג לא הוי מגו וכמ"ש לעיל סעי' י"ג ס"ק כ"א בשם התוס' והר"ן. והתירוץ השני כת' ג"כ הב"ח והוא ג"כ אינו נכון לפע"ד לחלק בין נאבד ונשבר לנפחת מה שלא מצינו בשום מקום דלא מסתבר כלל לחלק בין נאבד לנפחת. ועוד דא"כ היאך כתבו הטעה"ת והטו"ז

המלוה בפריש' כתבתי ס"ל שכן הוא טענת הלו' והמלו' מוד' לו אבל אומר שנעש' באונס ואין עדי' בדבר ואלו רצה המלו' היה כופר ואומר הרקבון היה כבר ולא הגנתי עליו ומ"ה באמת כהיס' כמ"ש שנעשה באונס כאינו כאלו אמר שלא נעש' בביתו דאל"כ היה צריך המלו' לישבע שבוע' דאורייתא שנעש' אבל באונס אפי' לטענת ספק דהלו' כדין כל שומר שצריך לישבע שבוע' דאורייתא לטענת אונס מית' או שביר' ואפי' אין המפקי' טוען טענת ברי וכתבתי עוד די"ל דלא חייבה התור' לישבע אלא כשטוען שנגנב או שנאב' או מיתה או שביר' דומיא דמית' דכלתה לגמרי משא"כ בכה"ג שהוא עדיין בעין אלא שנפחת' ועדיין שם בעלים הראשו' עליו וכיון דאין להלו' טענת ברי אהמלו' לא חייבוהו התור' בכה"ג לישבע אספק וע"ל סי' רל"ד וכאן בפריש' שהארכתי בזה: פ שהוא כדבריו ונפטר אין להקשות הא כתב הטור בשם הר"ב ובסי' ד' דאם המלו' טוען שנאנס ואפילו אין הלו' יודע חוזה המלו' נשבע ונוטל כל חובו א"כ הל"ל הכי נ"מ שהמלו' נפטר לא שגם הלו' צריך לשלם לו כל דמי הלוואתו אם אין המשכון עדיין שוה כדמי הלוואתו דהא אין הלו' טוען כאן ברי שאכלוהו עש או נרקב בפשיעת המלו' אלא שניערו כראוי דאז הוה הלו' פטור וכמ"ש לעיל כ"כ די"ל דלא איירי כאן מטענ' דהלו' עליו שישבע וסמך אמ"ש לעיל בסי"ד גם י"ל כיון דהלו' לא נתחייב לשלם להמלו' עד אחר שישבע מקודם ש"ד שנאנס והא דבא ללמדנו דהמלו' נפטר מהלו' בשבוע' היסת וכנ"ל מ"ה לא כתב כאן חיובו דהלו' ודו"ק: פא ואם יש מחלוקת כו' קאי אדסמיך ליה שמודה

לקמן בסעי' ל' בנפחת המשכון דה"ל מגו ולא אמרי' מגו לא"מ הא בשבוע' היסת ודוחק לומר דהתם בסעיף ל' איירי שנפחת בענין שאין שם בעלי' הראשונים עליו דהא הכא והכא קד ליה נקטי. אבל לפע"ד נ"ל לתרץ דהכא איירי שהלוה טוען ברי לי שנרקב בפשיעתו ומ"ש וטוען הלוה ברי לי שנפחת מחמ' שנרקב ר"ל דטוען ברי לי שנפחת בפשיעתו וכן כתב הב"ח דאיירי שהלוה טוען ברי לי שנפחת בפשיעתו והסמ"ע ס"ק ה' דל"ק מה שהקשה הסמ"ע ס"ק ה"ו וא"כ נשבע שהוא כדבריו ונפטר דלאפטורי רבות' שהלוה חייב ג"כ לשלם ע"פ שבועת המלוה כו' וכהנם ביטולי דחוקי' ולמי' א"א לק"מ דכיון שהלוה טוען ברי אינו חייב לשלם ע"פ שבוע' המלוה. והלכך נשבע המלוה היסת דכל שבוע' שומרי' אינו אלא כשהבעל הפקדון טוען אמא דרמי רחמנא שבוע' עליה אלא יהא כל א' וא' הולך ושוען אבל השתא שהרי אין הבעל יודע אם משקר אבל כשהבעל טוען ברי לא רמי רחמנ' שבוע' עליה דחזק' אין אדם מעיז. והכי מוכח נמי ממ"ש הרא"ש והר"ן ר"פ כל הנשבעין דשבועת השומרי' דחייב אפי' המפקיד אמלו בלא שטר ועדים לאו טעמיה דלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה דהתם היינו טעמ' דלאו מגו מעליא הוא דכי טעין נאנסו אינו מעיז הלכך לית לן למימר דאינו מעיז. משום דלא בעי מעיז עפ"ל ולאו חייב שבוע' שומרי' אפי' בטוען הבעל ברי לי שפרע א"כ הא השתא כתי' מעיז והדר' קושיא לדוכת' ואלו לא אמרי' מגו לאפטורי משבועה אלא משום דלא אמרי' מגו ובע"כ מוכח מ"ש ודוחק לומ' דבטוען ברי בלאת לא מחייב שבועה אלא היכ' דהפקיד אצלו בעדים ובשטר ודוק (וע"ל סי' ל"ב סעי' א' ומ"ש שם) וכן משמע ממ"ש התוס' פ' הגוזל עצים דף ק"ו ע"א בשם ריב"א וכ"כ הרא"ש ושאר פוסקי' גבי עירוב פרשיו' כתוב כאן חזק' אין אדם מעיז פניו בפני בעה"ב שיודע שהוא משקר וה"ה נמי בפני המפקיד לכפור הכל ובמלוה פירוש טענה דלא שייך אלא במלוה דהיינו כפירה והודאה הוא דאינו מעיז לפי שבגנבו יודע שהו' משקר אבל בשבוע' דלא שייך אלא בפקדון מעיז ומעיז הלכך אפי' כופר בכל חייב עכ"ל וכן כתב הר"ן פר' שבועת הדיינים וכ"כ ר' ירוחם נ"ג ח"ב וכ"כ הפמ"ג בשיטת פ"ש דף ע"ב ע"א וכן משמע ממ"ש ה' המגיד פ"ב מה' שכירות ומביאו ב"י לקמן סי' פ"ז ס"י וא"ל זה פשוט שאין שבוע' השומרי' בכופר בכל אלא בטוען נאנסו אבל בטוען לא הפקדתני או לא נעשיתי שומר או תוגרתי שבל אלו טענות שהמפקיד יודע בהם כמו הנפקד אין שם חייב שבועה עכ"ל ודוק (ואין להקשות ממ"ש בת"ה סי' שנ"ד דאם תובע אותו שבגע ויש לו עד א' שבגע ועל א' מכחישו דפטור משום עד מסייעו אלמא לא הוי עד מסייע היה מוכרח לישבע שבועת השומרי' י"ל דאיירי התם שהתובע טוען אמא רק שתובעו ע"פ העד הלכך הוה כ"ד דת"ה התם דליהוה אמרי' אוקי חד לגבי חד ויחייב שבוע' השומרי' ע"ש ודו"ק): (קטו) שנרקב או אכלוהו עכברים כו' ע"ל סי' דל"ח ס"ג מ"ש שם מדין הזיק עכברים וכה"ג: (קיז) ושואל ממנו חמשה. אורח' דמילתא נקט וה"ה כלדם המלוה אינו רוצה ליקח המשכון בחובו ורוצה להחזירו ללוה ושישלם לו עכ"פ כפי הודאתו חייב לשלם לו דמפני שנפחת אבלו א"כ ליקח המשכון בחובו דלא יהא אלא גוזל או מזיק בידים הא קי"ל אין שאין לגוזל ולמזיק אלא לגנב וגזלן בלבד וכדלקמן סי' של"ס ור"ם ת"ג וע"ש מדיני שומת השברים: (קיח) ואע"פ שהוא מודה מקצת שהרי המשכון הולך הוא ע"ל כטור וכדברי המחבר ריש סי' פ"ו דאם נותן לו משכון לא מיקרי הילך שאמי הכי דלוה עליו מתחלה עכ"ל כסמ"ע ס"ק פ"ב. ובאמת הבאתי כן לקמן סי' פ"ו סעיף א' ס"ק ה' דברי הר"ן וכ"י שמחלקין בכך להדיא וע"ש אבל מ"מ דין זה צ"ע כי נראה שם להדיא דטעמייהו דהר"ן וכ"י משום דאלו לשטתם דס"ל דהא דאמר ר' יצחק ב"א קונה משכון היינו אף בשעת הלואתו וא"כ כבר הוכחתי לעיל סעי' ב' ס"ק ט' דלא אמר ר' יצחק אלא בשעת הלואתו אבל בשעת הלואתו אינו קונה משכון ואינו עליו אלא ש"ח או ש"ש וא"כ כי היכי דהוכיחו הר"ן והב"י גם מהא דאמרינן פ"ק דקדושין התקדשי לי במנה זו והניח לה משכון עליה דאם נותן לו משכון לא מקרי הילך אינה מקודשת דמנה אין כאן משכון אין כאן א"כ הא כבר הוכחתי לעיל סעיף ב' ס"ק ט' דאם קדשה במשכון שיש לו מאחרים שמשכנו בשעת הלואתו אינה מקודשת משום דלא קני משכון זה ומנה אין כאן משכון אין כאן אם כן הכא נמי אע"ג דהלוה לו ככר עליו מכל מקום כיון דלא קני משכון לאו הילך הוא ומנה אין כאן משכון אין כאן כן נ"ל ברור ועיקר:

והנה

טורי זהב

דהא בשבועת השומרים אין אומרים מגו כמ"ש ריש סי' רל"ה ועוד תי' דכאן אין ש"ד כיון שיש חפץ בעין אלא שנפחת והתורה לא חייבה שבועה אלא דומיא דמיתה דכלה לגמרי (ח"ה לעב"ד נראין דברי הסמ"ע עיקר ולאו מטעמי' אלא דס"ל לכה"ת כמ"ש המחבר לקמן סי' רל"ד דבים עדים אינו נשבע אפי' שבועת שלא פשעתי בה וכאן שאכלו עש או עכברי' וכוונת אכן סהדי שנעשה באונס אלא דלא ידיעינן אם פשע או לא ומש"ה אינו נשבע אלא היסת וצריך טענת ברי שנפחת ודברי הש"ך כאן אין לשון בטה"ת סובלם כלל גם עיקר דינו צ"ע ואין כאן מקום להאריך ע"כ) והוא יותר תמוה דבהדי' אמרינן בפ' מרובה מה לי קטלא פלגא מה לי קטלא כולה ולע"ד דשבועת שומרים ליתא אלא כמודה שנפחת רק שטוען שנעשה באונס ומ"מ כאן בלאו מודה או אפי' אינו יודע אם יש פחת דאין עליו שבועת שומרים מ"מ כאן כרי לא איירי שאינו יודע שנפחת אלא אומר א"כ כדצריך פיס פחת ע"כ נשבע שהוא כי אמרתן ברשו' וע"כ כתב הטור א"כ אינו קים מ"מ אינו חייב לא היסת ומ"ש הטור ואם מודה שלא שם אותו הטע'

כיון

שמוקה אלף שחרי כרלוי וק"ל: **פב** שהרי המשכון הילך פ"ג שיש בלוונת' בזה אם נותן משכון בקרקע הילך והמחכר פסק עם הלוה שיהי מיקרי הילך אלמי הכח לו עליו מחחלה וקבלו בחקום דמיו ועפ"ר מ"ם עור מזה: **פג** לקבל המלוי לזמנו כגבע כו' וכן הוא ג"כ לי' השור והשוה הוא אבל המלוה אינו נשבע שהרי גם מחחלה לא היה שוה אלא כדי חובו ואם מחחלה היה שוה יותר מכרי החוב כגון ששוען הלוה שהיה שוה ש"ש והלוהו עשרים ועתרי אינו שוה אלא ט"ו **פד** ושואל ממנו עשרה והמלוה אומר שלא היה שוה אלא כ"ה **פה** ואין לו ליחן אלא חמשה לי נשבע המלוה שלא נפחח אלא עשרי"ם **פו** (קיט) ומנכה לו חמשה מחוכו (קך) והשאר גובה מהמשכון שהוא נאמן בשבועה ער כרי רמ"ו **פז** (קכא) "וכל שכן אם אפי' אחר שנפחח שוה

מקצת **פב** שהרי המשכון הילך חוא **פג** אבל המלוה אינו נשבע שהרי גם מחחלה לא היה שוה אלא כדי חובו ואם מחחלה היה שוה יותר מכרי החוב כגון ששוען הלוה שהיה שוה ש"ש והלוהו עשרים ועתרי אינו שוה אלא ט"ו **פד** ושואל ממנו עשרה והמלוה אומר שלא היה שוה אלא כ"ה **פה** ואין לו ליחן אלא חמשה לי נשבע המלוה שלא נפחח אלא עשרי"ם **פו** (קיט) ומנכה לו חמשה מחוכו (קך) והשאר גובה מהמשכון שהוא נאמן בשבועה ער כרי רמ"ו **פז** (קכא) "וכל שכן אם אפי' אחר שנפחח שוה

והנה דלמיתי בגבעת"ם שאם מקור דין זה בשער מ"ם סוף מ"ב ולא כת"ם הט"ו כאן רק כתב וז"ל הלוה בשבע היסת וכפסר ולמיכ מ"ד שבוע' התורה דהום ליה מודה מקלת עכ"ל וכרלי' דמ"ם ולמיכ מ"ד שבוע' התורה דמ"ל מודה מקלת מיהו דמשכון לאו הילך הוא וכמו שהביא הבעה"ת שער ז' מ"ב להבעל העיטור והי"ר יוסף מגש פלינהי בזה והי"ר יוסף מגש דמשכון לאו הילך הוא ולמיכ שם הי"ר יוסף מגש הביא לקיום התורומו' סיבר בפשיטות דתכה לן עתה משכון והלוה לו מתלה על משכון הדין שוה בשביעם • וכ"כ הרמב"ם להלילן בפ"ד מה' טוען דין ו"ו"ל מבה לי בילך כן משכון דין זה לין לך בילי עליו ולא מצאנו מקלת מודה ויש לין המשכון שוה לא מצאנו לו פעות ה' נשבע ומשלם בחמצי' שהודה בהן היה המשכון שוה מלה לו ויותר הוולל והמלוה יכול לשעון עליו עד כדי דמיו הרי המלוה נשבע ונוטל מדמי המשכון היה שוה שחוטים נשבע המלוה שלין לו פעות משחוטים ונועלן מן המשכון ונשבע הלוה מן התורה על השאר שכבר בהן עכ"ל ותימה על המחבר שכתב בפשיטות דמשכון הילך הוא והלא הוא כנוף כלשון של הרמב"ם ולין סתם דבריו אלא כדברי הרמב"ם ולף שהשיג עליו וכתב מה שנבע הילך הוא הרי כתב ה' המגיד דבר פעת רבותיו של הרמב"ם ובלילור כתב לחן מגש ו"ל כשם הרב לעיל דמשכון לאו הילך הוא עכ"ל ומם הבמ"ג דף ק"ם ע"ל כתב כפל דברי הרמב"ם • ומם כבר כתבתי שכן נרלה עיקר ודו"ק: (קיט) ומנכה לו מחשה מחוכו • בלמע"ל דתיכ' ומנכה לו"ל ומנב' וכן הוא בקל' מפרי העור ולי"ק ומנב' לו המלוה ה' מחוכו כלו' מן המשכון מנבה ללוה ה' והנל' נובה מהמשכון ולם המלוה רולה שלוה יעלם לו כמוומי ע"ו יכול להחזיק גם אינור המחשה על שעלם לו הט"ו ומ"ש בסמוך דבשאל שנפח לילו מחוכו ליקח המשכון: (קך) והשאר גובה מהמשכון • בשבוע' בפ"ו ומ"ש לקמן בסמוך: (קכא) וכל שכן אם לסילה לחר שנפחח כו' שבועת היסת כו' כתב הסמ"ג והכ"ת דהא דבשבע היסת ולא לחמי' לעיל בפרק ו' מהלכות טוען בפרק ה' מהלכות שלוחין ושומרין דשם מדובר בשומר שנפחח ולא הוה ליה לשלם אלא ע"י היסום ומשום הכי לא בעי שבועה אבל הכא דבעי לשלם שעיף י"ו היינו משום שלין מקולקים בפרק המלוה בשבועה שבועת היסת בלשון שומרין • וליל דבריהם בלמע"ל לדיוק דהא שעמת דלחמי' לעיל בעיף י"ו דלמיך לשבע בפרק כיון דלוכו עומן על נוסו של משכון שהוא שלו ולא כת לסיפרא ולנבות חוכו מן המשכון לם כן מה בכך ס"ם לפי דברי הלוה לין חוגה לו לכל כך להתפרע מן המשכון ולם כן כיון דלוכו עומן על נוסו של משכון שהוא שלו לריך לשבע בפרק והנה עלמך הרי שהו מקולקים בפרעון שפיה הלוה לומר פרעתי לך כך וכך והמלוה לומר לא פרעתני לולא כך וכי לא כעי הלוה לישתבועי בקישת חסן ולם כן ס"ם בעומן לחה בחמיב' לי לחר הלילה כך פלוני הכנדו וק"ב לחי פרעת לך כזה לחו כמי דמי לפרעון בכל דוכתי כלילקון סי' ע"ם ס"ו ואלר דוכתי טובי וכ"ם כשלומר הלוה משכתי לקולך' כלי' שוים ק' לילכי' בב' דילכי' ומכרת ה' כלים ומשלם שכתפרעת והמלוה לומר לא השכנת לכלי רק ה' הא כמי לשיל לשעמת לחה בחמיב' לי כבנדו ועדיף מיובה ולמי לפרעתיך ולם כן ס"ם הכא כשעומן בחחת כך וכך וק"ב הרי הוא בחפרע מן המשכון הא כך וכך שהרי הוא מחחיב בחצי לומי הפחת לחה לא יבנע המלוה בנקי"ם (ועוד דלא מצינו בפוסקים מחלוקין בכך) וע"ק דלחה לפסי זה בלחין המשכון שוה שיעור חובו כחבו הט"ו ובלחר נובה מהמשכון שהוא בלחין בשבועה על כרי דמיו משעה שבריך לישבע בנקי"ם • ובלחת בסמ"ע משמע שנם כדין שלפני זה ל"ב לישבע אלא היחת לפ"ז מפני דברי הט"ו שכחבו שהוא כלחין בשבועה על כרי דמיו משעה שבריך לישבע בנקי"ם וכ"כ הב"י להדיח לכשבע בנקי"ם וכ"כ הב"ח לישבע בנקי"ם כעין לחלוריות' ע"ש ול"כ קשה לם היחת דכשהוא מחלקים רק על הסחיבה ל"ב לישבע אלא היחת לחלי ישבע בדין שקולם לכן בנקי"ם • ובב"ח כלחה שברגים בזה ומחלק בזה ואלא ורלחי לסוף לעלה בזה שהרי כל מעיין ישמוט בקרק שהדין שוה בשניהם ומה לי שזה עדיין חובו אלא • ונם מ"ם בסמ"ע ול"ל ונם כת' שם בשעה"ת דעה ל' דמלריך בריאם כשלין המשכון שוה כ"ב לישבע בנקי"ם ולפשר שעשתו הוא כיון שבלחה כתובה וכפ"ו לה להולילו כו' עכ"ל גם זה לא כתברר אלי ולא ידעתי שעם לחלק • ונם מ"ם הסמ"ע ונם כת' שם בשעה"ת דעה ל' כו' לישלם וכמו שלמלר • ועי"ק לי על הסמ"ע והב"ח דהא בשעה"ת כתב להדיח (שער מ"ם סוף ס"ב) ול"ל ולם בפסח פסח שעיין שוה לח חובו בשבע שבועת התורה (כלומר כעין של תורה) התלוה ונובה חובו מהמשכון שבלחן בשבועתו עד כדי דמיו עכ"ל הרי להדיח ולא בהסח"ע והב"ח • ולפ"ם שהב"ח כתב בסוף דבריו שבשעה"ת שער מ"ם סוף סי' כ' מבואר להדיח כדבריו למעיין היטיב עכ"ל לפי לפניך דברי בעה"ת מבואר' שלא כדבריו:

ולפי שבלפ"ע שהסמ"ע והב"ח לא ירלו לפוף דברי בעל התרומות ע"כ מוכרח אני להעתיק כל דברי בעה"ת ולבלאם ומתוכם יתבלרו ג"כ דברי העור והמחבר • ול"ל בע"ת שם וכתב בעל העיטור היכן שכפר בחשכון ושניהם מודים בהלואה ישבע

שורי זהב

כיון שאם מבוי מרקבון הי"ל כוולילו בשבועת וכעה"ת כתב כל זה וסם עוד' שבועת שבוע שבועת וכו' • ומנכה לו מחוכו נ"ל דנקום זה הלוה תוחלת יורד בשבועת שחייב לו מחמה מכיוכו וזה תי' שפוה לי' הילך שהמכה לו מחוכו • אינו יורד כמה בשבועת כיון שהלוי' חייב עות שיעות כופר ול"ל ולפו יורע לם בסמ"ע ול"ל ולם בהקום לו דם ול"ל ומ"ש לי"ת ולין גריך למוחקו אלו ס"ל ולפי' כלן הוולאה כיון שהלוי' חייב לו מרכה יותר מחה שבשבועת המשכון לו מחה שמול' לו שבשבועת וכמ"ם בג"ך בשם הב"ע והו' מ"ש בג"ך דמיירי שהלוי' הניחו בב"ד וכו' לילו בלע"ד לל לפי' בשחם פשוט שהרי המשכון כ"ו הוא בקרקע בעלמ' לל שהו עליו בב"ד והלה חייב לו משעתו תדע להם לם נחלם לגריך הלוי' לשלם לו חוכו ובקרקע חוכה בהרי ר"ם בב"ח דחייב הם ס"ם וכו' ס"ד לאו דוקא ול"ל הילך ול"ל בב"ח בקבה בכ"מ שקיל ומוקי לם בפ' חחה בשבועה ולפ"ד הב"ד לוקחה בלחיבה לשבועה ל"ו חף לעיחה קנין כ"ם דקות' כשבות' דחרה קית' וכן המשכון לכותה ודו"ק עכ"ה) ואבם רלו להפך לריך להבין מהו הלילוק דהם ל"ל הילך לם חוה משכון מהולל לל מכר לו וכמ"ש פי' שבריך לשלם כן בפי' וקולי לם בבב עלמה וכו' חמוה ולעכ"ל • ולם"ל לכל ל"ל יש לו חיוב על חבירו ונם לריך לשאול בעלמו מהבו דקיבלו שהלוי' חייב לו דיבר ורוח' לשבחר מהבו' שחבקש בלו' וכן לריך והוה על הלוי' לישבע לחה משכון הוה בידו ומחולל בשבוע פו' מ' דיבר' לכל לחיל שהלי' חייב לו דיבר חבד לה חוציא שבועתו

בזה דהלו' לל יחן לו וק"ב בשלומך הלו' בשבע לחבקי בפי' עם על זה שלחי חייב לך לוחו דיבר וחלו לל לבבע בכלל לשאול בעלמי זהו הלריך:

ג שהרי השבועה אינה באה אלא לפטור כיון שהלוה מודה לו בעיקר ההלואה
ס שם בגמ' בע"הע וכתבו בה"ת שם בשער מ"ט
ע ולעת"פ שאחד מהם יבא לידי שבועת שוא הא קי"ל כת"ק דבן ננס דאמר שניהם נשבעים ונוטלים מכ"עה שם בגה"ת

שוה כדי החוב והם חלוקים בפחת (קכב) או שאמר המלו' איני יודע כמה נפחת שנשבע המלו' ג שבוע' היסת ונפטר:

כח ס מלוה אומר סלע הלויתיך עליו וג' דינרים היה שוה ויש לי אצלך דינר ולוה אומר מכרתי לך בשלשה דינרים ולא נתת לי המעות ותובע אותו בהם ע שניהם נשבעים שבועת היסת (קכג) זה נשבע שמשכון הוא בידו **פח** וזה נשבע שמכרו לו **פט** (קכד) ואם רצו להפך שבועתם זה על זה הופכים

זה שלא הניח בידו משכון והלוה ישבע שאין ראוי ליטול הימנו אם היה חובו כנגד משכונו ואם היה שוה פחות ישבע היתר על המשכון ואם היה המשכון שוה יותר על חובו כבר נשבע המלוה שאין לו משכון ופטור גם כתב והיכא שנפחת המשכון זה אומר בשעת הלואה הי' שוה כך וכך ונפחת כך וכך וזה אומ' לא נפחת א"נ לא נפחת אלא כך א"נ איני יודע נשבע המלוה שבוע' היסת ונפטר וה"ר יודא כת' דאיכא מ"ד מלוה נשבע כעין דאורייתא שלא נתחם ונוגה חובו וכן אם השכירו נשבע כמה נטל משכירותו ואיכ' מ"ד דהלוה נשבע כמה היה שוה בעת הלואה מנו דאי בעי אמר לא הלויתני אלא כמו שוה היום כי אמר כך וכך היה שוה ונפחת כאמן ובשבועת היסת ובשכירות (כלפע"ד דתיב' ובשכירות כ"ל ובשנאנס) וכן הוא בבעל העיטור דף ס"ח ע"ג ע"ש) המשכון נשבע המלוה ע"כ ויש לנו לברר על איזה דקדוקו ביניהם טענ' נפחת המשכון כו בודאי אם טענו הלוה נפחת המשכון בידו של מלוה מפני שהלוהו עבבדים או הרקיב או אכלו עש בכל אלו כו' אם פשע ונפחת המשכון בידו ומחמת פשיעתו בידים אם מודה חייב לשלם ואם כפר הוא ה"ל והלוה טוען ברי"א כי המשכון נפחת תחתיו יש לו לישבע שלא נפחתה בפשיעתו ובשמירה כראוי במקום הראוי לה ונשברה כל צורכה ומפטר וכל זה בשבועת היסת ואם מודה שפשע בה ולא נשמרה כראוי או שהניחה במקום שאין ראוי להניח ונפחת מדעיר ויש מחלוק' ביניהם זה אומר כך נפחתה וזה אומר כך נפחתה אם פחת פחת שצריך לוה להשלים למלוה שאינו שוה מה שהלוהו הלוה נשבע היסת ונפטר אבל המלוה אינו נשבע שהרי אינו כופר ממשכונו ואינו שוה מה שהי' תובע לו ואם נפחת פחת שעדיין שוה את חובו נשבע שבועת התורה המלוה ונוגה חובו

יען היושכון שאין בשבועתו עד כדי דמיו ע"כ"ל בעה"ת ·

והנה נראה שהסמ"ע והב"ח הביאו דבריו דבריו מיירי שהמשכון אחר שנפחת שוה כדי שיעור חובו וע"כ נשבע היסת ונפטר לו ועל זה פליג ה"ר יודא שצריך לישבע כעין דאורייתא · אבל באמת אין כונת בעה"ת כן ודבריו מוכיחים כיאור דא"כ היאך כתב בסוף דבריו בפתח' ואם נפחת פחת שעדיין שוה את חובו נשבע שבוע' התורה כו' ועוד דאפילו לו יהי כן היכן נזכר בבעה"ת דאם המשכון אינו שוה שיעור חובו והלוה תובע את המלוה דה"ר יוד' מודה בזה · וע"ק דא"כ היאך כת' בריש דבריו ע"ו ואיכא מ"ד דהלוה נשבע כמה היה שוה כו' לאיזה ישבע הלוה כיון שהמשכון גם אחר שנפחת שוה כדי החוב · אלא נלפע"ד דהבעה"ת מתחלה העתיק כל דברי בעל העיטור ואח"כ מפרש דברי בעל העיטור וכן מצאתי להדיא בספר גדולי תרומה שמ"ש הבעה"ת ויש לנו לברר כו' הוא פי' על דברי בעל העיטור שהביא קודם לכן ע"ש · וה"פ דמתחלה הביא דברי בעל העיטור היכא שכפר במשכון ושניהם מודים בהלואה כו' בזה אין צריך לברר דבריו שדבריו פשוטי' הם אבל במ"ש בעל העי' כדין טענ' נפחת המשכון צריך לברר על איזה דרך יבא ביניהם טענ' נפחת המשכון דודאי הכך איכא מ"ד שהביא בעל העי' לא פליגי אהדדי דפשיט' דאם המלוה תובע את הלוה לכ"ע הלוה נשבע היסת ונפטר ואם הלוה תובע את המלוה והמלוה בא ליפרע מהמשכון לכ"ע צריך לישבע כעין דאורייתא ואם בא לפטור עצמו והלוה תובע שיש בידו יתרון על חובו פשיטא דלכ"ע נשבע המלוה היסת ופטור מהלוה · וע"כ מפרש דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי והוא דאם כבר פרע הלוה למלוה ואחר כך טוען הלוה כדי לו כי המשכון נפחת ' מדמיו תחת ידו בפשיעתו והיה שוה יותר מחובו יש לו למלוה לישבע היסת שלא נפחת בפשיעתו ומפטר וכהא מיירי הבעל העי' מעיקרא ואם מודה שפרע כו' וטוען שאע"פ כן צריך להשלים לו לפי שמתחלה הלוהו ג"כ לא היה שוה כדי חובו בזה נשבע הלוה היסת ונפטר וכהא מיירי הבעל העיטור בסוף דבריו ואם נפחת פחת שעדיין שוה חובו נשבע המלוה שבוע' התורה ונוגה חובו מהמשכון וכהא מיירי הבעל העי' כאתלעית דבריו כגם ה"ר יודא · כך הם הבנת דברי בעה"ת · ומ"ש הבעל התרומות בדברי בעל העיטור כו' לפי שהלוה טוען ברי לו שנפחת בפשיעתו ה"ה דהוא הדין לאומר בפשעו שטוען שהיה שוה יותר מחובו ונפחת והמלוה כופר אלא דבותא קמשמע לן דאף על פי שהמלוה מודה שהיה שוה יותר מחובו רק שלא נפחת בפשיעתו מפטר בהיסת · ואם כן נתבאר לך להדיא מדברי בעל התרומות הפך מה שהבינו הסמ"ע והב"ח ודבריו · ולפע"ד דגם הטור והמחבר מודו' דאף שמחולקים בפחת צריך המלוה לישבע בנק"ח היכא שבא המלוה לגבות חובו מהמשכון · ומ"ש בסוף דבריהם נשבע היסת מיירי שכבר החזיר ומה שלא חילקו בריטא כן היינו משום דבריטא המשכון אינו שוה כשיעור הלואה א"כ מבתחלה הלוה אינו פורע להמלוה החוב שכדי המשכון · אינו שוה עכשיו כדי החוב ואף אינו משלם לו ע"י ניכוי שהרי הוא רוצה לשלם לו כל החוב ובכרוחה שאינו שוה כל החוב אינו פורהו כלל עד שידון עמו וא"כ מסתמא דמילתא עדיין הוא ביד המלוה ואם כפלו הטענות ניטיסם · וא"כ המלוה שרוצה ליפרע מהמשכון עדיין שוה כשיעור חובו רגילות הוא שהלוה פודה משכונו דבכרותה שהוא עכ"פ כדי חובו הוא משלם החוב ואינו מדקדק להיות מה שהיה שוה יותר · אבל אה"נ דאם אינו רוצה לפדותו ורוצה לדון עמו אף שעדיין שוה כדי חובו צריך המלוה לישבע בנק"ח כעין דאורייתא · ואף אם לא תפרש דברי הט' וכן מ"מ לענין דינא כלפע"ד כמו שכתבתי וכמו שהוכחתי מדברי בע"ת · והוא דין אמת ולדק · וכן הסכימו עמי כמה בעלי הוראה: (קכב) או שאמר המלוה איני יודע כמה נפחת שנשבע המלוה שבועת היסת כו' יש לדקדק דהא כיון שמודה שנפחת ה"ל מודה מקצת וכיון שאינו יודע כמה הוה ליה משאיל"מ וכדלעיל סעיף י"ב וכתב בסמ"ע דהיינו שהלוה טוען איני יודע כמה נפחת כלל דיכול להיות מעיקרא היה כך כמקב וה"ל כאומר איני יודע אם הלויתני כו' ותיבת כמה דחוק לפרושו · והנלון אמ"ו ז"ל כתב וז"ל ולי נראה לפרש דהאי שאמר כו' קאי אאם לא שוה כדי החוב שטוען המלוה דקודם הפחת אפשר היה שוה כנגד החוב ואינו יודע וכשבע שאינו יודע אם הוא חייב לו עכ"ל וכמון הוא · עוד כלפע"ד דמעיקרא לק"מ דכיון דהלוה חייב לשלם למלוה עכ"פ מעותיו א"כ אף מה שמודה שנפחת ה"ל היאך דהא הלוה חייב לו כנגדו הלואתו וכן דלאו בעיר שוכן וא"ל כ"ל מפני שהלוה חייב לפדות המשכון יען המלוה לומר ללוה בכל מה שידוע שיכבה לו מחובו וה"ל כמו היאך שפטור ומ"ד עכ"ל ולפ"ז כ"ל דמיירי שהמלוה אינו תפן במשכון רק מנכו בכ"ד ורוצה ליתנו ללוה שהלוה ישלם לו דא"כ הכי אין הלוה חייב לו כלום ואין כאן היאך · ולפי שמפשטן של דברים משמע שהמלוה נוגה מהמשכון עצמו חובו לכך הוכרך הגאון אמ"ו ז"ל לפרש דהו שאומר כו' קאי ארישא · ולענין הדין אלו ואלו דברי אלהים חיים: (קכג) זה נשבע שמשכון הוא בידו וזה נשבע שמכרו כו' אבל אין המלוה נשבע שמשכון הוא בידו בסלע וחייב לו דינר שהרי לא יהיב ליה דינר וכן הלוה אינו נשבע שמכרה לו בג' דינרים וחייב לו ג' דינרים שהרי לא יהיב ליה ג' דינרים אלא כל אחד נשבע לפטור את עצמו זה נשבע למשכונו הוא בידו וזה נשבע שמכרה לו (וכדלקמן סי' קל"ח) כ"כ הב"ח ועיין בספר גדולי תרומות דף רצ"ו ע"ד: (קכד) ואם רצו להפך שבועתן כו' פי' הסמ"ע דהיינו שהשבועה שמוטל עליו לישבע וליפטר רוצה להפכו

ידו מש"כ בדיני הללו שהלוה אינו מחולק עם המלוה בהסך ומודה שבכל כך חייב ליתן לו דמי הלואתו ולדרכה הלוה בא להוציא מהמלוה ואומר אתה פחת משכוני שהי' תחת ידך בפשיעה מ"ה נם הנאוני' מודי' דהמלוה נפטר מתביעת הלוה בהיסת ומה"כ כת' לי' כ"ש מנו' דכבה"ג דהמשכון עדיין שוה כדי חובו וגם הלוה מוד' בהחוב אין שם תובע ומוציא על המלוה כלל מש"כ ברישא שאין לצ"ע המשכון שוה כ"כ והוא אומר לפני ב"ד שחייב לוך' והו' והמשכון אינו שוה אלא ט"ו דיש לפי הנראה קצת כאלו בא לתבוע אותו במותר חובו ובפרע ללוו כ"ע דינו נמירי לידע שהדין כותן שיככה לו מחובו כשיעור הפחת ובפרישה כתבתי דמה"ע נמי הוא כל שכן משום דאינו דלקוח הוא יותר טוב כשוה דכשאינו שוה י"ל דלא כנה לטעון לקוח משו' דסבר להוצי' ע"פ טענו' הלואה עוד ת' והו' ומה"כ כתב דבטוען המלו' אינו יודע כמה נפחת כלל דיכול להיות דמעיקרא כך היה נרקב או באכילת עש וכו"ל וה"ל כאומר אינו יודע אם הלויתני דכשבע שאינו יודע ונפטר וא"ש אינו יודע כמה לי כמה לאו דוקא הוא וכבעל התרומו' אין שם תיבת כמה · וגם כתב שם בב"ת דעת א' דמצריך ברישא כשאין המשכון שוה כ"כ לישבע ש"ח בנק"ח ולפטר שעמו הוא כיון שהלוה כתובע ובהלוכה להוציא מהלוה וכת"ש ועפ"ר מ"ש עוד ביסוד דברים הללו וכן כתתי לקצר ודוק והא דנפטר בהיסת בזמנרו שלא היה שוה אלא כ"ה אע"ג דהוא מודה ללוה מקצת טענתו דאמר הכא דהמשכון הוא עדיין שוה יותר מדמי הודאתו וה"ל כהילך ובמשכון כזה כ"ע מודים וכמ"ש לעיל: **פח** וזה נשבע שמכרו לו בב"ת סי' וכת' ע"ו ז"ל ואע"פ שא' מהן יבא לידי שבועת שוא הלכת' כת"ק דבן ננס דאמר שניהן נשבעין ונוטלי' מכב"ש ועפ"ר שכתבתי טעם למה תקנו שישבעו באופן זה שהשבועו' סותרין זא"ז ולא תקנו שישבעו כמו שנים אוחזין בטלית דלקמן סי' קל"ח: **פט** ואם רצו להפך שבועה פי' זה רוצה לישב' נס

צא (קכט) ואינו יכול לישבע ומשלם צב וכן הדין אם נפחת המשכון ויש מחלוקת ביניהם כמה שיעור פחיתותו ומורה שמעון שנפח' ואינו יודע אם היה באונס אם לאו הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם ואם רצה להחרים על כל אדם שיודע שמשכונו אינו שוה כמו שטוען הרשות בידו צג (קל) ואם יש עדים ששמרו לוי כראוי צד (קלא) ונאנס ממנו נפטר שמעון ואפילו אין עדים צה (קלב) אם דרך ראובן להפקיד פקדונותיו ביד לוי ישבע לוי שאינו ברשותו ושנאנס ממנו (קלג) ונפטר שמעון :

הגה צו (קלד) ואם פשע לוי ונאבד ואין לו לשלם חייב

לכל אע"פ שהוא חייב בעיני בעל התפן והכרוז : (קכט) ואינו יכול לישבע ומשלם כו' פירש בסמ"ע ס"ק כ"א דמשלם כל תביעתו דהיינו שני דינרים כו' ע"ש שהאריך · ולפע"ד דלא קאי אלא על הדינר הא' אבל מה שאומר שלא היה שוה רק ג' דינרים ישבע ש"ד שכן הוא ופטו' והיינו דדייק וכתב והא א"א לו לישבע כו' ואדרבה כלפע"ד לכ"ע וכולא שמעון מודה מקצת כו' לאשמועינן דלא כייחא כיון דה"ל מתוך שא"י לישבע משלם כדיני' נמי גם בזה כן אלא ישבע בזה אם טוען ברי ואם טוען שמא לא היה שוה רק ג' דינרין ה"ל מחוייב שבועה וא"י לישבע משלם והיינו שכתב וכאלו שמעון מודה מקצת וצריך לשבע' שלא היה שוה אלא ג' דינרי' (ובספר שארית יוסף כתב וז"ל וקשה דמה ענין מודה מקצת של שמעון לדין זה שהרי עיקר הדין שלוי אינו יכול לפטור שמעון משבועה שלא פשע וי"ל שאם לא הי' שמעון מודה מקצת לא היה חייב שבועת שומרי' דפלוגתא היא רב שמואל ובר פלוגתא שלו דפליגי בעירוב פרשיות של כי הוא זה אם שבועת שומרי' צריכה נ"כ הודאה במקצת עכ"ל ואין דבריו נכוני' שהרי הלכה רווחת בישראל ומוסכם מכל הפוסקים אין גם אחד שחולק וכולם סוברים כרבי חייא בר יוסף דאין אחד מהשומרים צריך הודאה במקצת וכמו שכתב הט"ו בכמה דוכתי ובפרט לקמן ס"ס רצ"ה וכן מוכח בסימן זה בכמה דוכתי ובפרט לעיל ס"ע כהג"ה והוא מדברי הטור שם לא נראה כמ"ש דלכך נקט ששמעון מודה מקצת לאפוקי דלא תימא כהסמ"ע וכמ"ש) ואמרי' המ"ד לקמן סימן צ"ה סעיף ט"ו דאמרינן כגלגול מתוך שא"י מודה כאן וכמ"ש שם בס"ק מ"ו ודו"ק וכן מוכח להדיא ברמב"ם סוף פ"ד מה' גזלה הובא בסמ"ג ומרדכי ור' ירוחם · ועוד לקמן סי' שס"ד סעיף ו' והבאתי דבריהם לקמן סי' ע"ה ס"ק י"ו וסי' פ"ו סעיף ה' ס"ק י"א ע"ש דמוכח דאף ע"ג דהוי מתוך שא"י לא דייני' לי' כאלו א"י לישבע על הכל ודבר תימה הוא לומ' כן כיון שזה עומד ואומר ברי ויכול לישבע היאך נדייני' ליה כאינו יכול לישבע ועוד וכי עדיף מתוך שא"י מעדים דהא אלו הוה כאן ב' עדים שאבד בפשיעה היה נשבע שלא היה שוה אלא ג' דינרים א"כ כ"ש כשאינו יודע אם נאנס ודו"ק : וכן הדין כו' ה"ל מתוך שא"י · גם בכאן הדין כן אם טוען ברי כמה נפחת נשבע ואם אינו יודע ה"ל גם בזה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם ·· ומ"ש ואם רצה להחרים כו' קאי אטוען אינו יודע וק"ל : (קל) ואם יש עדי' כו' ונאנס כו' וה"ה אם שמעון מאמינו שנאנס : (קלא) ונאנס ממנו נפטר שמעון כו' ואין ראובן יכול לומר אלו היה נגנב לא היה נאנס דבכל אונסים שהוא דבר שאינו שכיח לבוא וכה"ג אמרינן מה לי הכא מה לי התם ודוקא לענין גנבה ואבדה שהוא מילת' דשכיחא וגנבה מתחלה ע"י קצת סיבה בפשיעה אמרינן אלו לא סיבה לא הוה נגנבה עכ"ל סמ"ע ואיני מבין דבריו דודאי בשומר חנם נ"כ אם הביא עדים שנגנב משומר השני כמו פטור כדמוכח לקמן סימן רצ"א סכ"א וסכ"ו וכן משמע להדיא מ"ש הרמב"ם פ"ו מה' שכירות אם הביא השומר השני ראייה שיפטר בה השומר הראשון כדין שמירתו ה"נ פטור והוא פשוט והא דנקט כאן נאנס היינו משום דס"ל לעיל סעיף ב' המלוה על המשכון שומר שכר וכן הטור כתב כן אפילו למ"ד לעיל דהוי ש"ח ואולי כונתו לדלקמן סימן רצ"א סעיף ט' אבל אינו דומה לכאן וק"ל : (קלב) אם דרך ראובן להפקיד פקדונותיו ביד לוי כו' ע"ש אופנים שנתבאר לקמן סי' רצ"א סעיף כ"ו ע"ש : (קלג) ונפטר שמעון כו' אבל אין ראובן חייב לשלם מה שלוה ע"פ שבועת לוי או עדים כיון שאין שמעון טוען ברי כ"כ הב"ח · ואין דבריו כלפע"ד כיון עדים דנראה דצריך לשלם כיון שיש כאן עדים שנאנס ומ"ש הב"ח דהוי כאומר הלויתיך ואיני יודע אם פרעתני לפע"ד ל"ד כלל כיון דיש עדים · וגם ע"פ שבועת לוי כ"ע די"ל דחייב ראובן לשלם והא דקאמר נפטר שמעון היינו משום דלא איירי הכא מחיובו דראובן וכמ"ש בסמ"ע לעיל סעיף כ"ו ס"ק פ' כה"ג ע"ש : (קלד) ואם פשע כו' חייב שמעון לשלם כו' כתב הסמ"ע דנראה דאפילו לדעת הרמב"ם והמחבר לקמן סי' רצ"א ס"ד דס"ל דאם פשעו אשתו ובניו הם חייבים ולא הבעל שנתנו ליד אשתו מודו בזה דמסרו ללוי דהוא איש אחר לגמרי וה"ה כתוב הטור והמחבר כאן עכ"ל ולא נהירא ואדרבה לכאורה איפכא מסתברא דאפילו לר"ת והרא"ש דס"ל דשם הכא פטור וכ"כ מהרש"ל פ"ק דב"ק סי' ל"ב וז"ל והיכא שירד המפקיד עם אותו השני לדין ואין לו מה לשלם פטור הראשון ואף על גב דגבי אשתו ובניו כשאין להן לשלם צריך הראשון לשלם היינו משום שלא ילך כל א' וימסור פקדון לבני ביתו והם יאכלו אותו כמו שפי' שם ר"ת והרא"ש עכ"ל אך שאין דברי מהרש"ל מוכרחים כ"כ בזה דמדברי המרדכי והגהות מיימוני פ' המפקיד מבואר להדיא דלר"ת הוא הדין הכא חייב וכן מוכח בנמוקי יוסף דברי מהרש"ל מוכרחים כ"כ בזה דמדברי המרדכי והגהות פ' המפקיד מבואר להדיא דלר"ת הוא הדין הכא חייב וכן מוכח בנ"י ובטור אבל מ"מ מוכח דלהרמב"ם והמחבר ה"ה הכא פטור וכ"כ הב"י והד"מ והב"ח דלהרמב"ם הכא פטור ע"ש וכן מוכח להדיא במרדכי והגהות פ' המפקיד ע"ש (וגם בספר שארית יוסף כתב וז"ל אבל המרדכי בב"מ מביא דברי הרמב"ם דפליג דסבר אין חייב לשלם אבל כתב דר"ת ור' שמעון סברי דחייב ותמהני שאין הב"י מביאם עכ"ל אך מ"ש ותמהני שאין הב"י מביאם תימה לתמיהתו שהרי הב"י כתב וז"ל ומ"ש ואם פשע לוי שמעון חייב לשלם הרמב"ם חולק ע"ז ויתבאר סימן רצ"א בס"ד עכ"ל ובסי' רצ"א סכ"ג הביא דברי הרמב"ם ודברי המרדכי בשם ר"ת ע"ש) וגם בבעה"ת שער מ"ט ח"ג כתב ויש לברר אם פשע לוי כו' ומתוכו לדברי יעקב שכתב באפקיד ע"י אשתו ובניו מפקיד אם פשעו אשתו ובניו ואין להם לשלם חייב הנפקד והא כמי דכוות' שאם אין ללוי לשלם שמעון תחתיו עכ"ל אלמא דאין דפטר באשתו ובניו ה"ה הכא · ומ"ש הסמ"ע ומ"ה סתמו הטור והמחבר כאן לאו מילתא היא דמשום אין ראיה דלקמן לא ראיה לאינו אזיל לטעמיה דלפסוק לקמן סי' רצ"א בשם הרא"ש דאפי' באשתו ובניו הוא חייב לשלם והמחבר גם כן אין ראיה דהא לא כתב האי דינא כלל בכאן ולפסק ע"ש הוא בסמ"ע ובמקום והמחבר כ"ל ומורים אבל לפעד"כ גם מוריס אין ראיה דסמך אדלקמן סי' רצ"א דיש עיקר דוכתא דהאי דינא ושם כתב ב' דעות בזה תדע שהרי בד"מ כתב להדיא על דברי הטור אלו וז"ל ע"ל סימן רצ"א דיש חולקין

צא ואינו יכול לישבע ומשלם פי' משלם כל תביעתו דהיינו שני דינרין ואע"פי ששבועת מודה מקצת יכול לישבע דהא היה מתחלה בידו ורואה מה שהיה שוה ובשביל שאינו יכול לישבע שאינו ברשותו ושלא פשע אין סברא שיהא משלם יותר משוי' מכל מקום כיון דשלשה שבועו' הללו באין כא' פ"ו טענתו בענין זה ואינו יכול לישבע כולם דיינינן ליה כאלו אינו יכול לישבע גם לשבוע' מודה מקצת דהיינו שלא היה שוה יותר מג' דינרין וצריך לשלם לו ב' דינרין ונראה דאפילו לאותן דאמר דהיכא דיש גלגול שבועה על עיקר השבועה וגם אינו יכול לישבע' דלא אמרינן דצריך לשלם שניהן וכמ"ש הטו' והמחב' בסי' צ"ה סעי' ו' ע"ש מ"מ מודה הכא כיון דג' שבועו' הללו באין עליו בענין א' דיינינן ליה כחדא כן נראה לפרש לפי המסקנות לשון הטור והמחבר אבל בפרישה כתבתי דיותר נראה דמיירי דגם דינר השלישי אין רוצה שמעון ליתן לראובן כשוברו דלאי לוי לא פשע ואז הוי פטו' מהשלישי ומ"ה ה"ל שפיר מחוייב שבועה שנאנס לפטור מהשלישי ואינו יכול לישבע ומשלם כולו ואע"פי שאחר ששמע הפס' דין רוצה ליתן הדינר ולישבע על המותר ולפטור מ"מ כיון דמתחלה לא רצה ליתן לישבע דיינינן לי' כדין מחוייב שבוע' ואל"ת מ"ש הטור והמחב' ואינו חייב אלא דינר אחד ר"ל דאותו דינר רוצה ליתן אלא ה"ק דאף לדבריך שפשע לוי עכ"פ אינו חייב אלא דינר ומ"ה סיים הטור וכת' וא"צ עוד צריך לישבע כו' ליפטר מהדינר דמשמע דאין רצונו ליתן הדינר הג' ועפ"ר מ"ש עוד ראיות לזה : צב וכן הדין אם נפחת כו' פי' אע"ג דאין עליו בזה שבועה דאינו ברשותו שהרי המשכון לפניו אלא שנפחת ושבועה דמודה מקצת יכול לישבע כמ"ש מ"מ כיון דאינו רוצה ליתן הדינר שמודה שנפחת באמרו שלא נאנס ואינו יכול לישבע פ"ו שנאנס ה"ל כדין מחוייב שבועה כו' וכמ"ש לפני זה : צג ואם יש עדים כו' וה"ה אם שמעון מאמינו שנאנס : צד ונאנס ממנו נפטר שמעון ואין ראובן יכול לומר אלו היה נגנב לא היה נאנס דבכל אונסין שהו' דבר שאינו שכי' לבא וכה"ג אמרי' מה לי הכא מה לי התם ודוקא לענין גניבה ואבידה שהוא מילתא דשכיח' וגנבה מתחלה ע"י קצת סיבה בפשיעה אמרי' אלו לא סיבה לא הוי נגנבה ועי"ל סימן רצ"א וכתבו בפרישה : צה אם דרך ראובן להפקיד כו' דאז אינו יכול לומ' שאינו מאמין לו בשבועתו : צו ואם פשע לוי כו' וכ"כ הטור בסוף סכ"ה וגם הטור והמחבר לקמן בסי' רצ"א דלא דאמרי' כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד מ"מ אם נתן הנפקד פקדון ליד אשתו או בנו והם פשעו בו חייב הוא לשלם כיון דנתנו שלו ונראה דאפילו לדעת הרמב"ם שכת' הטור והמחבר שם בסכ"ד בשמו דס"ל דבנו או אשתו הפושעי' הם חייבים ולא הבעל שנתנו ליד אשתו מודה בזה דמסרו ללוי דהוא איש אחר לגמרי ואע"ג דדרך ראובן להפקיד בידו

בזמן מ"מ זה לית ליה לעשותו ומיקרי פשיטא לענין זה ומ"ה סתמו הטור והמחבר כאן ודוק: צז בנך הקטן כתי' המחב"כ לאין תשובת הרמ"ה שכ"כ למעשה שהיה כן והזיב לחפי' לם היה הבן נדול מקצה פשיעה: צח לחובן כו' ע"ל סי' רכ"ח סכ"ח שכתב' מוה"ם שם בהנ"ה לכתו לתמיהן כל המפקיד ע"ד לפשוו ובניו הוא מפקיד כן לם הכפקד החוור הפקדון לצת' המפקיד לפשוע עכ"ל ובסי' ג"מ ס"ק כת' מוה"ם שם בהנ"ה ז"ל ו"ל דה"ה לם החוור ליד צת' המפקיד ובזכם חייב עכ"ל הרי שחילק בין פקדון לשאלה וכן כרלה מדברי הרמ"ה שהביא הטור כאן בדין זה בכה"ג שכתב לף על נב לתמיהן כל המפקיד כו' מ"מ דוקא פקדון כו' אבל המשכון לף המשתל יכף ליד מבירו ליד להחזיר לבעלי כדיכן השותל לת הפרה וזללו ליד בכו כו' עכ"ל הרי דבת' בהלי' דכשוא לריך להחזירו ליד ודיומו לו המשכון וכרלה דה"ט כל הכלה שלו מ"ה לריך ליהור בשבועה שפי ובמשכון דהוא כקיבל שכר משום פרושה דרב יוסף משק"ב כשומר פקדון לחיובו משועבדו ושיעורו וכמ"ש הטור בס"ם בשם תשוב' הרמ"ה ולפי' למ"ל המשכון חיובו חלף כשיש מ"מים לחלק דבמשכון מה שכבנך מצותיה שהלוה עליו הוא כקבוי לו ובצצת פדייה בחלו מזר וקבלו מידו וכיון שהוא פקדון קדם לריך לבצו' הקיבון עם המפקיד בעלמו ולף על ידי בכו ולפשו לם לף שכתן לבן דעות והש"ם בשאלה דקתה להשותל ויצומד בדשותו לגמרי משק"ב בפקדון וברלה שזהו דעת המחבר בכאן וצת"ם בס"א בסי' ג"מ ס"ק בשם הרשב"ם נ"ב דבשותל לף לם לחזיר' לחפשו חייב בלקריותו וה"ה מוה"ם בם"ק דקדון לכתוב לחפשו לפשוע עכ"ל ועפ"ל שכתבתי שם פירושו ע"פ דקדוק הל' דהל"ף בעבין לחר והו' דם"ל לחין חילוק בין פיקדון לשאלה ומשכון ובכולן לשחיה בשהיה בידו יכולה להיו' גם ע"י בנו ולשתו לבל דבריו חתם' ודברי מוה"ם מה שכתבתי בסימני הל"ל לף מצי' לכו' נם מת"ם ב"י בלידוזו בסי' קכ"ח ס"ק מוכח דבפקדון חין חילוק בין תחלת פקדון ולשחילה בידו וכן החורה להמפקיד ע"י לשתו ע"ם כל"ם מ"ב לחובן כו' *וב"ה מוב"מ מדברי שפי' לדברי הרמ"ה בס"ם בפרים' שחיל"ל דבריו בין שחילת בני ביתו להבפקד לחובת בני ביתו של מפקיד ע"ם ולף הובור בדבריו בכל שוחל ומשכון בל"ל הרמ"ה הל"ל והמחבר ע"ם ודוק: צט ומתוייב לחובן בשחילת המשכון מר בלחית ליה לבפוסקי' לחוו עליה ס"ם חייב בשחילת המשכון בכגב מצותיו וכמ"ש בע"ע ס"ב ע"ם: ק ופם בלכתו המשכון קול' לבן כו' בשעם ל"ל דהוה עליה ל"ם מצו' לחו לף הוה חייב בבשומרו וביומרו דהמשכון כיון דבעל המשכון בחדיבה ויכול לבעבו בעלמו משק"ב לחחר הלוחה לחין המלוה מחמין המשכון בהלוה ליחנו ליד לבעבו וכן מפול' בעמ' בס"ם זה

(קלה) חייב שחעון לבשם לרחובן שהוח בעל דבר שלו לחובן לף עבג (ברחובן) רגיל להפקיד לבל לוי (ל טור) (ועיין לקמן סימן רכ"ח):

לא ראובן שאל משמעון משכון שמשכן בידו השיב שמעון צז בנך הקטן שאל אותו בשמך ונתתיו לו וראובן אומר שלא בא לידו צח (קלו) שמעון פושע הוא שמסרו ליד בן ראובן אפילו אם היה גדול שהמשכון או משאיל חפץ לחבירו צריך להחזיר לידו:

לב ראובן היה לו מעות ביד שמעון ובקש ממנו לוי שילוה אותם לו ונתרצ' להלווחם ונתן לו בהם משכון ושלח ראובן כתב לשמעון שיתן המעות ללוי ונתנם לו ונאבדו המשכונות ביד ראובן רין מלוה על המשכון ישלו צט (קלו) ונתחייב ראובן בשמירת המשכונות ומיהו לא נתחייב בשמירתם עד שיגיעו המעות ליד לוי ק (קלח) ואם נאבדו המשכונות קודם לכן פשר ראובן לפיכך אם ישבע ראובן שנגנבו קודם שבאו המעות ליד לוי יחזיר לו לוי מעותיו ואם הוא מסופק (קלח) אין מוציאין המעות מיד לוי:

ראובן

(קלה) חייב שחעון לבשם לרחובן שהוח בעל דבר שלו לחובן לף עבג (ברחובן) רגיל להפקיד לבל לוי (ל טור) (ועיין לקמן סימן רכ"ח):

לא ראובן שאל משמעון משכון שמשכן בידו השיב שמעון צז בנך הקטן שאל אותו בשמך ונתתיו לו וראובן אומר שלא בא לידו צח (קלו) שמעון פושע הוא שמסרו ליד בן ראובן אפילו אם היה גדול שהמשכון או משאיל חפץ לחבירו צריך להחזיר לידו:

לב ראובן היה לו מעות ביד שמעון ובקש ממנו לוי שילוה אותם לו ונתרצ' להלווחם ונתן לו בהם משכון ושלח ראובן כתב לשמעון שיתן המעות ללוי ונתנם לו ונאבדו המשכונות ביד ראובן רין מלוה על המשכון ישלו צט (קלו) ונתחייב ראובן בשמירת המשכונות ומיהו לא נתחייב בשמירתם עד שיגיעו המעות ליד לוי ק (קלח) ואם נאבדו המשכונות קודם לכן פשר ראובן לפיכך אם ישבע ראובן שנגנבו קודם שבאו המעות ליד לוי יחזיר לו לוי מעותיו ואם הוא מסופק (קלח) אין מוציאין המעות מיד לוי:

ראובן

וראית בנדק הבית סימן רכ"ח שכתב בשם הריטב"ח דהא לתמרי ע"ד לפשוו ובניו הוא מפקיד בין לם החזיר כתמיהני ומ"ל דוקא ס' מיהו בתמיהני ומ"ל דוקא ס' מיהו ומ"ל דוקא ס' מיהו בתמיהני ומ"ל דוקא ס' מיהו

ובתוקי ומ"ל דוקא ס' המפקיד כתב להדיח דהוא הדין בשומר שכר וכן משמע להדיח מדברי רשב"ם שהביא ר"י בקמן ס' רכ"ח ועיין עוד שם מדברי תלמידי רשב"ם שהביא ר"י בקמן ס' רכ"ח ועיין עוד שם מדברי תלמידי רשב"ם שהביא ר"י בקמן

(קלו) ובתוייב לחובן בשמירת המשכונות לפילו בתה שהם בכגב חובו מיהת לפסיד: (קלח) ואם בחבתו כו' מקום לבן פשוט לגמרי ובשבע נובה לחיובו לף בשיב לחובן לו בעדיין לף קבינך מלוה ובבערה כיון שבעל החבן בעלמו יכול לבערה ונם לף שייך לומר להוה ליה כלילו פירש שהם יפסיד המשכון יפסיד חובו מיהת לף הלוה לו עדיין: (קלט) אין מוציאין המעות מיד לוי מבסן · ועיל סימן ע"ם ס"ק כ"ו:

ותמצר שמתן על מה שכתב בם"ם ק"כ לפשו כר ע לפשו המלוה לם היה נת דעת בפשר הלוה בבך וכו' ור"ל בבת דעת שהיה כוחלת ובותבת בתוך הבית

במחוכח שם בתשובות הרשב"ם סימן תלף כ"ו ולמוד הפתוח מן המחוכח א נם זה בם בשם תשובת תלמי חוף כלל"ב

(קלה) חייב שחעון לבשם לרחובן שהוח בעל דבר שלו לחובן לף עבג (ברחובן) רגיל להפקיד לבל לוי (ל טור) (ועיין לקמן סימן רכ"ח):

לא ראובן שאל משמעון משכון שמשכן בידו השיב שמעון צז בנך הקטן שאל אותו בשמך ונתתיו לו וראובן אומר שלא בא לידו צח (קלו) שמעון פושע הוא שמסרו ליד בן ראובן אפילו אם היה גדול שהמשכון או משאיל חפץ לחבירו צריך להחזיר לידו:

לב ראובן היה לו מעות ביד שמעון ובקש ממנו לוי שילוה אותם לו ונתרצ' להלווחם ונתן לו בהם משכון ושלח ראובן כתב לשמעון שיתן המעות ללוי ונתנם לו ונאבדו המשכונות ביד ראובן רין מלוה על המשכון ישלו צט (קלו) ונתחייב ראובן בשמירת המשכונות ומיהו לא נתחייב בשמירתם עד שיגיעו המעות ליד לוי ק (קלח) ואם נאבדו המשכונות קודם לכן פשר ראובן לפיכך אם ישבע ראובן שנגנבו קודם שבאו המעות ליד לוי יחזיר לו לוי מעותיו ואם הוא מסופק (קלח) אין מוציאין המעות מיד לוי:

ראובן

(קמב) הוה הרמב"ם בלמוד כו' כרלה לפי עניות דעתי דמיירי שעושין בסתם הוה הרמב"ם בלמוד מדרשה לעיל בהן לקבל סם רשות למי שילוה עליהן ללמוד בהן בכוונת ופשוט דהוה ליה כגונא דמקבל בשכר ללמוד בהן בלי שום תנאי ולקבל סם מזה נוכח ולא כמ"ש בעיר שוש וז"ל ולפי"ז לקבל סם מזה נוכח (כ"ק קי"ל ס"ל) דסם רשות ללמוד בהן הלכך ה"ל שולח בהן יד ולא בדשות וקייב בלפ"ד דכיון דהוה בשכר ללמוד בהן סם רשות להשתמש בהן סם כן סם שכתן רשות בלוי לא בסם וכמ"ש הרי"ף והרמ"ם דהמקיל להניח לשוטן לקחם ומכרם סם כיון שהגיע ליד המורים מכחן כנגד הלוקח ופסק כהלכה לקחה המעבור ע"ד בעל הבית מקיל נוטן ע"כ כיון דלא פסע ולילכו לעבוד לעבודת כלום מהלקחן היקך יגבה מהבעי ושוב לכהרי"ף והרמ"ם סם משמש להניח דהוה סדין סם מתה מחמת עלמה' גבי הבעי פשוט לסילו הבעי ע"ז וכ"כ הכא · וכן משמש להניח בתשובת הרמ"ם ובטור שכתבוהו"ל מקח סם הרשהו שמעון ללמוד בספרין לו מה כח יש לו לשמעון להרשות ללוי להשתמש בהן בלא רשות ולקוח ולא לשמעון שלא היה רשות להשתמש בהן בלא רשו' לקוח והוה לה שעון שהרשה לשמעון ללמוד בהן הלכך אלא יד בהן אלא רשות ולקייב דעיקר תשובו הוה כיון שלא היה רשות לשמעון להשתמש בהן הה סם היה רשות לשמעון להשתמש בהן (עיי' בתשו' מהרשד"ם סימן ע"ט וסימן ק"ל) :

(קמא) ויש לפלוגי כו' לעון פשוט ובזה"ן בהשאלת והשתכר כתב ויש ובלפ"ד דהיינו משום דלעון ובזה משמע דהיינו שכתוב כן בשטר וכתמת לפלוגי לעון כתוב כן בשטר רק שכיוצא מזה הדין כן דסם ליכא למימר כשכיוצא מזה הדין בתנו דסם לעון שעושין שעתה שעבת בני דבשתי בם שכתיבנו בתנו ול"ל בשטר דלפלוגי הוה שכתוב כן בשטר לכך תיקן השתכר הלעון וכתב ו"ל בלא טעון וכן הוה בבעה"ת טעון כן בלפ"ד : (והקמ"ע כתב על דברי השתכר פ"ו נס זה כתוב בתוך השטר ע"ל ולפ"ד הוה בלא טרך ולדבכה נרלה כוונת השתכר לסכך וכמ"ש ודוק : (קמב) ושוען היוצא שהשכון נתנם כו' כ"כ לעיל דמיירי שעושין היוצא כרי שכתבם דסי"ל היקך מעיק יבגע בהשבע היסת בלא הסיר לסם ובגבדו בשעת פסק ובכל דוכתי דלעיל מיירי היוצא כאן לקמן פי' קי"ו ואלה דוכתי עוב' דשעכינן

כדלתכינן מלן דלעיל לפשוטה נוקים כי הלי וכו' כתובות דף ק"ו ע"ב ועיין בסימן קכו סעיף ו' לעיה שבועה גריך ליגבע בלשבועתם

טורי זהב

בשעת נלכבו ולחרם דלי לחה שיודע שנלחם ביד לוי קשה דל"ב לין לזה שייכות כלל בתביעה שזה יותר מג' דיוקין והלל דין זה לעיל מ"ש לעיל דיוק ב"ל בדור שכן הוה דלין מפלס דף הלייר הל' ועל השתר כשבע ונפטר · ואם יש עדים שאחרו נפטר שעשון קשה לחלי לא יפלס הלוה לת החוב כחי"ם בסעיף ג' כל שנלחם השכון חייב הלוה לפלס החוב ול"ל להך דוכלחם לפלי לוקם נמוך הוא לעיל הסובה לפשובה דנקט בריש כחי"ם לעיל מיניה שלא פשע כזה ליפטר מהלייר הנ' וכו' וזה מכוון כיותר לשון שאחרו כרלוי וכלחם שלא פ"ח שאחרו כלילוי ממילא שזה הנגבה היה בדרך לוקם בחלה לין כאן תלוחין מוב דקשי' למ"ד חלוה על מפכון הוה"ם מ"ו כגב מוכו מפסיד לכל בחשת לי הוה לוקם נמוך ולחי בריך לפלס לה שנלחם כתביעה כזה דקשי' יש עדים שנלחם פשוט הלוה ין החוב כיון דהלוה עלמו לילו יודע הוה כלוחר הילותיך ולילו יודע לם פרעתני דפשוט ולל כהירל לעב"ד כל עיקר דנם כלוחר לילו יודע לם פרעתני ויש עדים בבירור ולחי חייב לפלס דע"כ ל"ש לחר בפי' כ"ש כלוחר הלוה לילו יודע לם פרעתני דפשוט הלוה שלל מכח השטר לחוב לכל ניש עדים פשיטל דחייב לפלס משום הערמי' משל"ה כאן בחי לוקם נמוך ויש עדים ע"ז לו הלוה שהילון בילו ולשבע שנלחם ולחי בריך הלוה לפלס החוב ולין כוה שום פסק כן נלקה לעב"ד כדוב וכשום · ע"ש וע"ל סי' רצ"א ס"ל דמתכוון למה שיש עם כנגיף ד"ד פלוגתת לם פשוט לפל החפקיד ויש עם מלן פשוט הלוה לעב"ד דמקיל יודע דוחלי שיחשוב על ידם

מפלס כאן שלגיל החפקיד לפקפק לפלו ס"ב מוסה לחייב דמ"מ לילו דומה לפקחו :

סעיף ל"ד שהמשכון נאנס פי' שמת כלחם לחילו ולחי הוה לשורש לינשבע שבועת יורשים וכוונ"ל כיון שהשטר נידו כ"ב הממ"ע :

סעיף ל"ה שאביהם לילה שהוה מהמשכון במלה הממ"ע פי' דין זה ג"כ בשעת שמת והוה תשוה דהיינו בשבע הלוה היסת כשיפלס כשלמת בשעיף בלבבי זה יש שטר ביד היורש מפלס כ"ב בזה שלין שטר ולל משכון על השוחר ע"כ מלה לעב"ד דמ"ה נקט שהלה לילה כו' שיהי'

שעת

לקמן סימן ק"ח ע"ג ועפ"ר :

קה וטוענין היתומים שהניחו כו' כ"כ הכנ"ת והיעתיקו בשור וכ"כ הכנ"ת כ' עוד ע"ז ז"ל הלוה היה טוען שיפרעו הקרובי' שהוה המת שהיו בידו מלה ופסק ר"י שהין עליהן שבועה ולפ"ז פרש שהשלופום על היתומי' קוב עליו לטעון בכל דבר וכל טענה שיוכל לטעון והלחריכן בהסו' לפטרופוס מהן דמוקי לפטרופוס מוקי כי היכי דידע להפוכי בוהות' ליתומי' עכ"ל מוכ' מזה דטעה' זו שהניחו ניוה שחייב עליו לשו' טענה ולוקת היתה וכמ"ש בהין שלבכי זה וכן מוכח מיניה ובזה דהא קשיה להניח מלוה בכוס קטני' וכיוס קטני' לשו כר בוחה ושבע' ולוקח ניכוח וקי"ל :

קן לכל לפ הוה מדברי העלי"ם להחזיק כו' עי"ש שם כתבתי דמיירי לפי"ז רשלוחו עדיים ביד שהניחן קודם מותו ונפ"ל רשלוחו עתה ביד היורשים קודם הדין לפ"ה נהפך בחנו דהיה חומר שהיל היה ביד שהניחן ולפ עכ"ל נב דשהניחן היה חומר בשהיל ביד שהניחן ומהמבר בשעוף י"ל שהני שהניחן דטוענין כרי יוכלין לדין טוענין כרי פ"ל שב"ד טוענין לחן כל מלי דהוה שהניחן מכר לפטען ופעה כו' היה לפ טענין בעדם לפ היה זה כהפב בה לכ"ד והיה חומר הזהלתי ליה שהניחן כלי שבימיו כך וכך ועדיין הוה ביד היורשים היו הכ"ד מכריחין ליורשי' לשהיעלו ולהרשיעו והיו רוחין שפ הוה דבר הטעוי להחזיק ולהשביל

בחמשים **קה** (קמג) וטוענים היתומים שאביהן צוה שהוא ממושכן במאה החמשים שראובן מורה יתן מיר ליתומים והחמשים האחרים יתן ביר השלישי (קמה) עד שיגדלו היתומים (קמה) וישבעו שבועת היורשי' (קמו) שלא פקדנו אבא וכו' (קמז) ונוטלים החמשים מיד השלישי . במה דברי' אמורים בשהיה המשכון שוה מאה ואם לאו אין עליו לתת אלא כדי דמיו ועל השאר ישבע היסת . במה דברים אמורים שאין המשכון מרבים העשויים להשאיל ולהשכיר **קן** (קמח) אבל אם הוא מרבים העשויים להשאיל ולהשכיר אינו משלם אלא החמשים ואפילו אם המשכון שוה יותר שהוא נאמן במיגו שהוא שואל בידו :

משכונו

היתומי קע"ג לקשניש סם מ"ש טוענ' ולפי ולכאינלו ועומדים בטענתן ולפי כשבועי' ונוכי' תלע לפ טענו ולפי ע"ש לאו לין עליו לתת אלא כדי דמיו ועל השאר יבשע היסת ע"כ בשבועי' ולפי אין לפ"ל בשבועת היסת ול"ל נם ריוק מיירי בהכי . ולפי לין טוענ' ולפי כרלה לבאומה דהדין עם הלוה דהמלוה על המשכון לין לו עליו לפ כשבוע בעלמל ולין לה"ם יכול להוסיף מחכרו בטענת שפק כלעיל סעיף י"ל וסעיף כ"ל בדברי המחבר וכ"ע : (קנד) עד שיגדלו היתומים ויבשעו אלא פקדנו אבא כו' ולפ"ג דפקלן אפנדיל לין לריך ליבשע אלא פקדנו אבא לי לוחה כר לוחה הוה כלקמן סי' ק"ח סוף סעיף ה' הכא מיירי בקטנים פקדום דבני לוחה ניהו . כן כתב הכ"ת ועי"ש שם : (קמה) ויבשעו שבועת היורשים כו' ולפ"ש נב ללהחזיק מה שבידם לין צריכי' ליבשע כלעיל סוף סי' ס"ו ולפ"ל ולין להחזיק וכמ"ש לעיל סעיף י"ו ס"ק ע"ב ומ"ש בתשוב' הרח"ש כלל פ' סימן ד' ול"ל וכן נכהון זה היה אחיון מחזיק הפקדון שבידו בשבועה הכך וכך היה קייב לו בחנו להקוחלי לו לכל"ש הלכך יוכלי אחיון אחיון מיירי שהפקדון הוה מעות ולוק :

(קמו) אלא פקדנו אבא ואלא מיבשו כין שאחרתיו אל לפ שבשבוע' וכוכטור ושבועה זו לין לריך ליבשע שוקע לפ"ש שוקע לפחבעו לי לפי מ"ש בס"ק קמ"ג דמיירי דוקא בשבועי' כרי ולוק : (קמז) ושועני' החמשים . וכתב בבעה"ת שעד מ"ש מ"ג שהלוה היה שוקע שבעו הקרובי' שלוה המת שהיה בידו מלה ופסק ה"ר יפחק אחין עליהם שבועה ולפ פרש פתם שפעטרופוס על יתומי' מוכח עליו לטעון כל טענו' שיעמוד לפטרופוס ולפ"ז לפ"ל לפ"ת כן אחיון שהם לפ יוכלו להסיר מהם שבועה ולפ"ל לפי שהפקדון עוד לפחלי לפ יתן לפ"ת פתם כשבועל הקרובי' וכן הפשה בספר ג"ת שם וכניס בקונטרס אלא ולפי שלפי הכת שהקרובי' חומרי' לפי שהחת כן שהחת לפ לה לכו שהוה ממושכן בך שכן ומיבשי' לטעון שהחת שוה ממושכן בך שכן ומיבשי' חומרי' שהניחן ניוה לתן כן ומיבשו שכתב הכנ"ת שפעטרופוס על יתומים מוכח עליו לפ כל ולפי אם יש לפעטרופוס ולוה רוחם שפעטרופוס ישבע שלא ניוה החת להפך לסיבשו שהוה ברוע חייב ליבשע כלקמן סימן ק"ח אלא שהקרובים לחו לפעטרופוסים ניכחו שיהיו חייבים ליבשע אלא לפי שהתב ונם אחין עליהם פתם שתוכך ליחר שפעטרופוס על יתומים מוכח עליו לטעון כו' ונם בהאן הלוה לפ נקט זו דק נקט שיבשו שהוה החת שחייב ק' וכל אחין הלוה שוטען לפ מהניחן נופל לפ מהביעין אלא כשטען אלוה שהשבעו לי וכמ"ש בס"ק שלפני זה . וע"ל סימן ל"ן סי' כ' בהג"ה ומ"ש : (קמח) אבל אם הוא מדברים העליין להחזיק ולהשביר כו' כתב בבעה"ת לחיירי שפולה לפ לשלוחו עדיים ביד שהניחן קודם מותו וגם לפ לשלוחו עתה ביד היורשים כו' ולפ על נב דאהניחן היה יכול לטעון לטעון כרי לבל יורשים דאין טוענ' כרי אלא שהכ"ד טוענ' להן כל מה שאהניחן היה יכול לטעון וכתב ל' כתב דאחיוני שלשלוחו שהשבון כולו לפ היה לאהניחן יכול לטעון החזקתי לו לה"ם ומביאו הב"ח וכן עיקר דהיכא דלפ לשלוחו כולו מתכם לוק על פי אחין היתומי' טוענ' כן בכלי לוק על פי שהוא מדברי העלין להחזיק ולהשביר לו אים עדיים שבא בפקדון ליד אהניחן וכמו שהעליתי לקמן סי' רכ"ו בהיריות ע"ש וכן כתב הסמ"ע נופיה לקמן סימן קל"ה ס"ק י"ב דהיכא דלבא עד רלה נגי הלוקח אין מוציאין מידו והיינו ע"כ משעמת דטענ' ליה כל מה שהיה המוכר יכול לטעון ופ"ה כן כ"ש בירתי ופ"ל סימן קל"ג סעיף ה' ופ"ה כן יכולים כמי לטעון ממכון הוה בכך וכך . מיהו נלפ"ד לפ טענ'

ליתמי

טורי זהב

שטענת ברי ושבוע היסת . אבל אם הוא מדברים לעלוים כמו' קל"ג ויתבאר דבעינן נ"כ שלוה בידו פ"ל ממזיק וכתב הסמ"ע דהיינו דוקא שם המזיק קוי' ושוטן ברי משל"כ בתוספות דהי נכך להוסיף מכח עשוי להחזיק ולהשביר וכו' וכמתילה מבואר דלפ דק דמוכח מדברי הרמ"ם ס"פ החקבל דגם נבי יתמי בעינן דלה וכמ"ש הטור ס' הקבל מפורש בהדיא דלפ לפ שוויה לוחה דלה בעלים עתה בידו כמו דיוכל לומר לבה"ם לפ החזקתי לך כלום לומר לקוח היה בידי ולפ מת לו מכר טוענים ליורש ולפוקח לקוח הוה בידי כלפי הוה קיים עכ"ל ומה שהביא הסמ"ע ראי' דרמ"ה דים חילוק בין יתומים לאהניחם כדבר פוה נותן כו' מי' תמיהני אהניא שם בעור כתב טענם פוה לפ טענינן לפחזיק ולהשביר כיון שלין דלה דע"כ לפ לחרינן הם דהוי טענה לפ שבית עליים שבח תמילה לירו בפקדון וע"כ מוקמינן כלן בחוקתו דלקוחה כל פבח ומ"ש קרי לה כניכו כתם מילתה לפ שבית מבמ"ב כלן ללין בידו דוקא בלי דוחי לפם טענו להקנות דבריס העשוין להחזיק ולהשביר כו' לפ שלין לו בחזקות ע"ז להקנות בידו מלד שהוא ברשותו לפם שם יש לו מנו להחזקתי לך דבר זה נותן לו בחזקו' ולין כלן מילתה לפ שבית כלל ברוב ובע"ד פשוט דנם בירתי בעינן עדיים ולפו והסוכקים קמלו כלן לפ עליים ומהכו עלמן ע"ש בסי' קל"ג שם שקולו לחוק כתבי כן לקוחי למוקו"ל שכתב כשם רש"ל בפשוטות דכלן מיירי בלוה וכן עיקר . במגו שהיה שאול בידו פ' כשנבה זו מי' יכול להוסיף שבועה

מיתמי בלפי' ב"ש התקבל רבה לסיק מיתמי כו' ובספר ב"ש כתב כלן דבריס לפ"ל לנוכך :

ליתני שמא הוא ממושכן בכך הרבה כשהיתומים מודים שהוא משכון וכמ"ש בפ"ק קמ"ג (אפילו אינו מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר) דכיון דאין על המשכון רק שעבוד נכסים שישעבנו ברי ודוקא לקוח טעינן להו כיון שיכול להיות שגוף הקרקע הוא שלהם משא"כ הכא ודוק׳ (עיין בתשובת מהר"א ן' ששון סי' רכ"ב עיין בתשו' מהרי"ט סי' ט') :

ויש בו הסימני' שהוא אומר היו תולין אותו ומיד היורשין והיא כותבין ליד הכתבים אע"ג דלאביהן לא היו יכולין לכופו להוציאו כמ"ש הטור והמחבר לקמן בסי' רכ"ו בדין כיוצא בזה דלאינו אם בא ראובן לב"ד ואמר יש לי עדים שהפקדתי ליד אביהן של יתומי' הללו כלי שבידכו כך וכך כו' ע"ש

קז **לו** (קמט) ימשכונו של ישראל ביד הגר ומת הגר (קנ) ואין לו יורש ובא אחר והחזיק בו מוציאי' אותו מידו ומחזיר אותו לבעליו שכיון שמת הגר פקע שעבודו:

קח **לז** ׳וכן הדין אם יש לו (קנא) שטר משכונה על קרקע של ישראל ומוחזקת בידו ומת ובא ישראל אחר והחזיק בה לא עשה כלום שמיד שמת הגר פקע שעבודו וברשות בעליה עומדת:

קט **לח** ח׳ עכ"ום שהלוה לישראל על המשכון ונפל ממנו ומצאו ישראל (קנב) **קי** ט חייב להשיבו לישראל (קנג) ׳ויש מי שאומר דה"ה למעות שהלוה ישראל לעכ"ום על משכון ונפלו המעו׳ מהעכ"ום ומצאם ישראל יחזיר לישראל (ולי נראה (קנד) דבמעות אם של המולוה למעות להולאה כתנו **קיא** (קנה) וכבר יכלו לגמרי מרשות הנותן):

לט (קנו) כ משכונו של גר ביד ישראל ומת הגר ובא אחר והחזיק בו זה קנה כנגד מעותיו שהיה הגר

טורי זהב

הגר חייב וזה קנה השאר. ל בר"א כשהיה המשכון בחצר שאינה משתמרת קיב (קנו) ולא היה המלוה בחצירו בשעת מיתת הגר אבל אם היה המלוה בחצירו או אפילו לא היה בחצירו והמשכון בחצירו המשתמרת זכה לו חצרו בכל המשכון. מ ראובן היה בידו משכונות (של שמעון) ומת שמעון ויורשיו תובעים המשכונות וראובן טוען אותם המשכונות אני תופס מפני שאמר לי לוי שותפי ששמעון חייב לו מדמי השותפות קיג ורוצה לישבע לוי על משכונות אלו (קנח) אין נ דברי לוי כלום ס מאחר שאינ' בידו: קיד ס משכונו של עכו"ם ביד ראובן ואמר ליה ראובן תן לי מעותי (קנט) אמר לו העכו"ם תמשכן אותו לישראל אחר והלך ראובן ומשכנו לשמעון ונתן לו המעות שהעכו"ם חייב לו ומת העכו"ם והמשכון שוה כפלים מהחוב (קס) ° זכה שמעון בכל המשכון: הגה

ונלאו לגמרי מלשות הנותן עיין בהגה"מ שכתבתי ראייה לזה מהא דכתב מהר"ם דאפי' במשכון שהלוה עליו העכו"ם ועלה עליו קרן ורבית יותר משויו ונאבד מידו זכה בו ישראל המוציאו כיון דמסתמא נתלש הוא ביד העכו"ם וכמ"ש לפני זה כ"ש במעו' הללו שהיו לגמרי מוחלטין להעכו"ם ע"ש: קיב ולא היה המלוה בחצירו דאם הוא בחצירו אפילו. אינו משומר מכל עלמו מכל מקום הוא משומר על ידו וכ"כ הטור והמחבר לקמן סימן רס"ח ע"ש: קיג ורוצה לישבע לוי על משכנות כו' הטור מסיק וכתב ע"ז ז"ל ורוצה לישבע על משכנו שבידו כי אומר תפיסתי כתפיסתו וידי כידו בכל עסק השותפו' ובשליחותו אני תופ' אות' ויכול הוא לישבע על תפיסתי כאלו היה הוא תופס בהן תשוב' ירא' לי שאין לוי יכול לישבע על המשכנות שביד ראובן שותפו כי אם היה ראובן טוען ששמעון חייב לו מעות ולכן תופס המשכנות בשביל המעות היה נאמן במגו להד"ם או החזרתיו לך אבל לגבי לוי אין כאן מיגו כי אין מיגו אלא על מה שבידו לטעון אבל במה שביד אחר לטעון אין כאן מגו כי שמא חבירו לא היה רוצה לשקר ולומר להד"ם או החזרתיו לך עכ"ל והמחבר קיצר בהעתקה: קיד זכה שמעון בכל המשכון ה"ט דכשעה שהשכינו ראובן לשמעון סילק נפשו ממנו לגמרי דאל"כ היה אסור לשמעון ליקח ממנו רבית דה"ל ישראל שהלוה לישראל וכמ"ש ב"י דסימן קס"ט ע"ש [ornament] ומה"ט ברקה דאפי' אם משכן ישראל לחבירו משכנות של עכו"ם שבידו ברצוי' בלי צווי העכו"ם וכה ישראל השני בכל המשכון ואף דבידו דהישראל ראשון לפדותו כמ"ש מהר"ם שם בי"ד סי' קס"ט סי"ח לאחר דהמשכנ הוא לקוח' ולפדותו ה"ל כאלו התנה עמו לחזור וליתן לו לפדותו ה"ה כל זמן שהעכו"ם חי דאף הוא עומד במקו' העכו"ם לפדותו אבל אחר מות העכו"ם וכה ישראל השני במשכון דכיון דנסתלק ממנו כח העכו"ם כמתל' ג"כ מהכא מכחו מיהו אם יש להעכו"ם יורשים היודעי' מזה ודעתן לפדותו או גם ישראל ראשון יכו' לפדו' אחר מיתת העכו"ם המשכון קוד' שבאו היורשי' לפדיתו ויתן להשני קרנו והרבית שעלה עליו עד שעת פדייה והיותי' של ישראל ראשון ומש"כ בכדון זה שהישראל ביקש מעותיו מהעכו"ם וא"ל העכו"ם שימשכן אבל ישראל השני דאז אינו יכול לפדותו

כו' דאלו לפירוש התוס' צריך לומר להפך ע"ש: (קנז) ולא היה המלוה בחצירו כו' ע"ל סי' רס"ח: (קנח) אין כדברי לוי כלום כו' כי אם היה ראובן טוען ששמעון חייב לו מעות ולכן תופס המשכנו' בשביל המעות היה נאמן במגו דלהד"ם או החזרתי אבל לגבי לוי אין כאן מגו כי אין מגו אלא על מה שבידו לטעון אבל במה שביד אחר לטעון אין כאן מגו כי שמא חברו לא היה רוצה לשקר ולומר להד"ם או החזרתי ע"כ לשון טור מתשו' הרא"ש והב"ח כתב וז"ל אבל מהרא"י בת"ה סימן של"ה כתב דוקא לגבי עדים המעידי' לאחרי' ואין הדבר נוגע בעצמן התם הוא דלא אמרי' דנאמן במגו משום דאין אדם יודע מה בלבו של חברו אבל בשותפים שנפטרו שניהן ממתון בטוחי' זה בזה שלא יכחישו אהדדי ואמרינן בהו שפיר מגו ע"ש וכן משמע בתשובת רשב"א שהביאו ב"י לעיל בסי' ס"ח סעיף ך' והיא סברת התוספות בגם הרי"ף מקיטון בפרק הלוקח מקדש וכן משמע ליעוד תפי' הכותב כעובדא דאביי בריה דר' אבהו דהוי משקי ביה ווי כי תוואי כו' דמסיק מגו דיכולים לומר להד"ם יכולים לומר פטרתי' כיוהו דלא אמרי' דבשותפים שנפטרו שניהם ממתון אמרי' שפיר דנאמנים במגו ודלא כתשובת הרא"ש שהביא הטור כאן ודלא כש"ע שכתב דברי הרא"ש כאן לפסק הלכה עד כאן לשונו וכל דבריו תמוהין דכל ראיותיו שהביא הוא כשניהם יודעים האמת ע"ש ולכן אמרי' בשניה' מגו משא"כ הכא דראובן אינו יודע אם האמת כדברי לוי וא"כ למה ירצה לשקר ולטעון להד"ם כי שמא לוי משקר הלכך העיקר כמ"ש הרא"ש והטור והמחבר וזה ברור. (ועיין בתשו' מהר"ש כהן ספר ב' סי' ב' ובתשו' מהרי"ט סי' צ"א ובתשו' מהרשד"ם סי' ת"ל ז'): (קנט) אמר לו העכו"ם כו' כתב הסמ"ע דה"ה אם משכנו מעצמו בלי צווי העכו"ם דאע"ג דבידו לחזור ולפדותו וכמו שכתב בד"מ בי"ד סי' קס"ט סי"ח ה"מ כשהעכו"ם חי משא"כ הכא מות כו' וכ"כ הב"ח (ומשום הוא מש"ם ופוסקים דלעיל סעיף ל"ט וק"ל) וכתב בסוף דבריו ודלא כמהרו"ך שכתב בזה דינים שונים לא שערום הראשונים. ולכאור' קשה במה הוא חולק ונראה דחולק אמ"ש הסמ"ע בסוף דבריו וז"ל מיהו אם יש להעכו"ם יורשי' היודעי' המשכון הזה ודעתן לפדותו או גם ישראל ראשון יכול לפדותו אחר מיתת העכו"ם קוד' שבאו היורשי' לפדותו ויתן להשני קרנו והרבי' שעלה עליו עד שע' פדוי' והותו' של ישראל ראשון משא"כ בכדון זה שהישראל ביקש מעותיו מהעכו"ם וא"ל העכו"ם שימשכן אבל הישראל השני דאז אינו יכול לפדותו אחר מיתת העכו"ם וכתו' דמ"ה כתב ראובן הוא דיכול כשלוה לו העכו"ם ודוק עכ"ל ואזה חולק הב"ח וס"ל דאין חילוק ולעולם אין הישראל הראשון יכו' לפדותו כל זמן שאין היורשי' באים לפדותו אף שלא הזכיר הב"ח כלום מזה אפשר כוונתו כן וגם נראה שרמז לזה במ"ש בסוף דבריו דזכה שמעון בכל המשכון כו' ואין חילוק בין א"ל העכו"ם לראובן תמשכן אותו או לא א"ל כו' והא דכתוב בפסק דראבי"ן אחיב"ד א"ל העכו"ם לראובן שימשכן אותו אבל ישראל אחר מעשה שהיה כך היה אבל מתוך פסק דראבי"ן מוכח דאין חילוק כלל ודלא כמהרו"ך כו' עכ"ל ור"ל דלמהרו"ך אבל מעשה שהיה כך היה אלא יש חילוק כשיש להעכו"ם יורשי' וא"א אלא מעשה שהיה כך היה ולעולם אין חילוק ודוק וכ"ש לדינא:
(קס) וזכה שמעון בכל המשכון. היינו טעמ' דבשעה שהשכינו ראובן לשמעון סילק נפשו ממנו לגמרי דאל"כ היה אסור לשמעון ליקח ממנו רבית דה"ל ישראל שהלוה לישראל עכ"ל סמ"ע וכ"כ הב"ח ולא ידעתי למה תלה הטעם באיסור רבית דלפע"ד אפילו משכנו לשמעון בלא רבית כמי זכה שמעון במשכון דלא יהא אלא משכונו של גר ועכו"ם שהחזיר המלוה עצמו ובא אחר והחזיק בה זכה בהותר וכדאיתא בש"ס וכל הפוסקי' וכמ"ש הכא שהוא מעיקרא אבל שמעון הזוכה והב"ח להדיא כראבי"ן שבמרדכי שם שכתב אם ונ"ל אין הדין כל המשכון לשמעון כדאמרי' בש"ס זה קנה כנגד מעותיו וזה קנה השאר ה"כ כיון שסבר כאן לו מעותיו כל המשכון אלו עכ"ל ולא הוכר שם שהשכינו ברבית וכן משמע במרדכי שם מוזה שלא נסתפק אלא כשהפיקדו אלו משמע דבמשכון בכל גונ' זכה
כו

טורי זהב

דיכול ראובן לומר לשמעון אתה לאו בעל דברי' דידי את בטענו' התלוים בלוי בהביא דחוקת שוכרנו אלא הרא"ש כ"כ לרווחא דמילתא שאין שם מגו בלל כיון שתלוי בדעת אחרת ולפסר הרא"ש. פי' מפרש גם הביא דת"ה. בדרך זה דלא מהני מגו ללוקח כיון שתלוי בדעת המוכר ורקיתי למותו' דאפקי' להביא תשובת הרא"ש מהולכתא מחמת שהביא חולקין עליו דהביא מדברי התו' בגם ר"י בפרק הלוקח מקדש נגיכן קן שלוחיו קן קן עדיו בשותפין שנפטרים שניהם בטענה אחת אמרינן מגו אע"ג דיש לחוש שיכחישו א' את חבירו מ"מ בטוח כל א' בחבירו שיאמר ג"כ כמוזה וכ"כ מהרא"י בת"ה סי' של"ד דלא אמרינן דליכא מגו בשנים אלא בעדים שאין הדבר נוגע בעצמן אבל בשותפין שנים שנפטרו בטענ' א' אמרינן מגו וכיאת אין כאן מחלוקת כלל דשאני כאלו שיש עדיין עכ"פ טענה ברורה לאותו בעל אתנו גם עכשיו שיל שאתנו לא יועיל דשמא יכחשנו חבירו בזה ודאי אמרינן מגו שהוא בטוח שגם חבירו לא יכחישנו וכן ההיא דפ' הכותב בעובדא דאביי הוי מסיק זוזי בי' תוואי דאמרינן שם מגו שהיה יכול לומר להד"ם וכן ההיא דבטור זה סי' ק"ח בענין שני שוכרים בבית המערער דנאמנים במגו כו' בכל אלו יש ג"כ טענה להפטר בשבילה. אלא שאין כאן נאמנות עליו' רק מגו דטעון טענה אחרת משא"כ בהך תשובת הרא"ש שלפנינו שעכשיו אין לו טענה ברורה שתועיל לו התפיסה אפי' לפ"ד ג"כ לא יועיל לו מגו כאשר פ' ה"ה מזה וע"כ נראה דאין שום חולק על זה אפי' רשב"א שהוכחתי. בסעיף י"א שחולק ע"ז מדהוכיר שם ד"א אפשר שכתב כן לרווחא דמילתא וכאמת אין שם מגו כלל כיון דגם שם אין לו טענה להתופס שיועיל לו ע"פ הדין וע"כ קורא אני להך תשובת הרא"ש הלכה רווחת בישראל:
סעיף מ' זכה שמעון בכל המשכון משמע מדברי הסמ"ע לעיקר זכות שמעון מכח איסור רבית דע"כ סילק ראובן נפשו מן המשכון דאל"כ הוה הוה הלוה משמעון ברבית וכמ"ש ב"י סי' קס"ט כו' ולפ"ד אם השכין ראובן לשמעון משכון של עכו"ם בלא רבית וזכה ראובן כמותר שעל החוב ולע"ד לא נראה כן ורא"ה ממרדכי פ' הפרה בשם ראבי"ן פסק דין זה מכח ההיא דהפרה משכונו של הגר שמת ביד ישראל וכא ישראל והחזיק בו זה קנה כנגד מעותיו וזה קנה השאר ה"כ כיון שנתן לו בכל מעותיו כל המשכון שלו עכ"ל משמע לא מטעם איסור רבית כנגע בזה אלא מטעם שהוא
כבר

ל טור סעיף ל"כ וכן פירשו התוספות שם בגם ר' ירמיה דמסיק והלכתא דליתיה בתלמ' מ שם בגם תשובת אביו הרא"ש כלל פ"ט סי' ל"ד נובילאר שם משום דאין מגו אלא במה שבידו לטעון אבל מה שביד אחר לטעון אין כאן מגו כי שמא חבירו לא היה חפץ לשקר ולומר להד"ם או החזרתיו לך ועיין בת"ה סי' של"ה בדין *לוי שנתן פקדון לראובן ושמעון ונשתבע לוי את פקדונו מחם השני ראובן כך וכך הולאתי ע"פ כתנך וכן שמעון טוען שהוציא ע"פ כתבו בפני עצמו ולוי מכחישם בסך ההולאה ע"ש ס מרדכי פ' חזקת הב"ל °וכת' הסמ"ע *דה"ה אם משכנו אבל ישראל חבירו ברבית בלא צווי העכו"ם ומת העכו"ם ואין לו יורשי' היודעים מזה המשכון זכה ישראל השני בכל המשכון דכיון דנסתלק ממנו כח העכו"ם נסתלק ג"כ מהכא מכחו

ע שם במרדכי פ בעל התרו בשער ג"ט קנין ו' ל"ג מס"ו צ וכ"ה שם בקרקע בתוך בעלים עומד ק כדע' בת"ה וכתב דה"ל כהיתיר דיכ יהודה פ' המקבל לך קו ע"ח לחזר מלוה כחיון כתנו בעי למר לקוחין הן שידי

כו שמעון ונם בפקדון נופיה שדיתי ברגע לקמן ס"ק קס"ג ע"ש :

(קסא) וחזר הא'כ ליתן המשכון לבדוקו לישראל לחזר ותת וזכה הראשון במשכון לפ שזוה יותר ממה שהלוה עליו ולפני המקדמו העכו"ם מתחלה לכל היהודי הראשון ונתנו לפ"כ בתחלה ליהודי אחר ותת זכה הראשון במשכון הראשון כמ"ש ר' יהושע כשם תשו' הרשב"ש והל"כ לקמן סי' קכ"ד ס"ב ולפני' לפ מת העכו"ם כלומשמע כר' יהושע והר"ן שם וכן משמע להדיא בתשו' הרשל"ה סי' תלב ל"ב ועש"ב : (קסב)

ואם היה העכו"ם שדיב ליהודי כו' עיין לקמן ר"ס פ"ו. ו"ל הרי"ב אם רואכן שים לו משכון מן העכו"ם והעכו"ם חייב לשמעון ל"ת דוכל שמעון לפדות המשכון מרואכן וכותן לו קרן וריבית שעלה עליו וגובה מהו מן המות' וכן נרא' לי מלחר שלין לעכו"ם לפרוע כעניו לחר שמעון יש לו כל זכות העכו"ם ולא"ם אית מי שפלק בזה בלזין כמ"ש עכו"ל והיינו שפלק הוא הכי' בס"ס זה שפלק מהרי"ל וכו' ול"ל ולי נראין דברי מהרי"ל דמלחר הרי"ב אם רואכן שים לו משכון מן העכו"ם והעכו"ם חייב לשמעון ל"ת דוכל שמעון לפדות המשכון מרואכן וכותן לו קרן וריבית שעלה עליו וגובה מהו מן המות' וכן נרא' לי מלחר שלין לעכו"ם לפרוע לישראל לפ שמכון זו ל"ב כל זכותו של עכו"ם יש לישראל זה מלרן דלחר ונתן לו לפד' לפ"ז לפי שמעון לקמן ס"ו ולכן וכל הישראל לפדותו כמו העכו"ם עלמו כ"ל ועל"ל מי' קי"ד תשו' הרשב"ל למשמע מקל כהרמי ב"י לקמן בס"ק (קף ע"ג) בעובד' דמרי כף לחלק דה"ל שמעון מעכו"ם חכנה רבה כו' משמע אם כהרמי מהרי"ל דכל זכות שהיה לעכו"ם חשכון יש לישראל אבי עכו"ל ד"מ ודבריו נכונים ובפ"ס זה לך מ"ש הל"מ והב"ח להכי משמע כפ"ב בעובד' למרי כר לחלק כו' היינו אם ישראל לפ משמע מדי דהתם רבה זכנה מיניה במקח נשור ובכה"נ פשיטא דיש לו כל זכות העכו"ם גם מ"ש הל"מ דבתשו' הרשב"ל לקמן סי' ק"ל משמע כפ"ו לפעמ"כ להרשב"ל מוכ' להתהרי"ל ולא משמע אכתב הב"ח וז"ל וכתב לפ"ז לפי שמעון חלוק בין הלוה לעכו"ם לפי שהלוה לעכו"ם כדי לזה ולזה וכשבא לחזור לחזקם המוקדם לגבות שטרי קרן והרבית שעון שמעון קרן והרבית שהרוחת קודם לתת בושל ומן המותר תגבה קרן חובי לפי שלא תלוה הרבית חזקן השטר שלא בכל יום הוא מתרבה והוא יכול לפרעו בכל עת ולפלוג תשובה הין בדבר שמעון כלום לפי שהשעת זמן חוב [הקרן חייב] עלמו בכל הרבית שיעבו מעותיו והרבית שהיו גבי פסק לזון לת בת לפתו שיוחזק מכמי משעבדי לע"ם שהמוחזק לכר יום כיומו כתחייב בסם שלא שהעבוד על עליו משעה שקבל עליו המוחזקות והטעמה ג"כ שלחרת כיון דלוי כעי לפרעיה ולפלוגי מני לפלוגים כאלא שלא מ"ל שלא כו כיום מהחוק כמי שמעי לעיתי כלל דשם כמו שם לפלוגי שעבוד' לי כתב לה כל זמן שלא עמדו שהרי שם בירד לת לפלוג כאחר שעבוד עכ"ל הרי מוכח להדיח מתשו' הרשב"ל דלה שלא עדיין גובה ולא שם הב"ח דמיירי לענין רבית שעלה בבר שלא עדיין כיון שהשכיחו לפלוגי לזמן גובה כל הרבית שיכול עכ"ל זמן הפרעון הכתוב בשטר וכ"ש . ודלא שם הב"ח והל"מ מודי' לזה שם הב"י ישלה לחר ב והב"ח לדיעה ולימא כח שלא לחלוק ולזה' דוכה כשמעון שבידו לכל שעלה עד זמן הקלוב כיכה' כלל לפני שם ת"ל שים כאן מחלוקת בלבר מ"ת לענין דיב כלשעלך עיקר כמ"ש ודוק : (קסג) יש להסתפק כו' בחת הכי לימא כשלבה (וכהב"ה מיי' שם) שנסתפק כזה לכל לפ ועשתי מה שפסק יש כלאן שהרי המלוה שלימו משמעת שם קדש זה ובכה כן נקט משלר ובלשון כש"ם פ' הפרה לחדיח וכל הפוסקים וכלשעל פעמ. ל"ש לפ על גב שלא הפקידו המלוה כלל ועדיין הוא בחזקתו כל שכן הכח שלא שהעבוד על עליו מעמה שלא עדיין גובה ולא שם הב"ח דמיירי דוכה שמעון . ולפני כתב שנם כתבתי בס"ע שלי על הענין ול"ל ומהרש"ל בפסק בפרק המפרם סימן ך' דוכה שמעון וכן עיקר ע"כ לכאוכ . ולע"ע לין ספלו על מהרש"ל לפני כי לפי כתוב לפני חלה בכפר לשכר בריתו שם מחמת שיכום ב"מ ולולי מזה הטעם שפסק מהרש"ל כן וכן נרלה ולפי עיקר :

כתב בתשובת מהרי"ט לשון פסק ר' לחזקן שלוה מעות מעכו"ם ומלאו שמעון ור"ל תנם לו ולפי לעכו"ם לבית כדרך שלחה מעלה לו וכן עשה ונתן לעכו"ם ברוח תחיד בקובלו העכו"ם שהות שלין לחזקן ומת העכו"ם כיון לעניין רבית לחשוב כ"ת ב"ג וכמו שכתבתי כי"ד ר"ס קס"ו לפה לפה כלום מיהרל"ל שם כן זכה לחזקן בחעות ובדך שמעון להחזיר לו הקרן דלי"ל למשכנו על עכו"ם דכל היכל לפלוגי בכרשתק דמר לימלו מה שלין כן חעות ללשלה בידו ולפ לפלוגי לחזקן כיון שמשמעון מכבה מהדמים כך הרבית שכתן לעכו"ם ולפ על פי שזכות הדין כך הוא לפי לשמעון מהחעות כיון שמלכו בידו שבדברים כללו כיון מעמידים הדבר על זכות הדין מכני המלוקת ויכנסו תמיהים עכ"ל ולפ למכה לו הרבית שכתן לעכו"ם היכו מעוז דהוי רבית קלוטה וכל מה שכתן לעכו"ם מפקיעין מיהרל"ל ריחזן וכמו שכתבתי הפופקים והר"ב ס"ק קס"ע : (קסר) ויבבע ד"ל כדין מוזה מקנת . ולפ על גב דלפי כשבער על קרקעות שלפי הכח שלכיעתו ממון כ' דוכרים והקרקע לינו לקח בחשבונת

וכ"כ

טורי זהב

כבר נפתלק מהשעות שהיה לו כבר על המשכון כשבעת לקיחת הרבית כמו שמשלק במשכון על גב לליכ' שם לחוכר ריבית ועוד לחיה ממ"ש שם מהרי"ק שי"ו מיהו מיפתק ליה שם משכנו על עכוש ביד רחובן והלך לחובן למקום לחר והפקידו לשמעון ומת העכו"ם שם וכה כו שמעון לו שתת כיון שמכת רחובן תופס לחותו לת קנה שמעון עכ"ל והביאו לקמן סעיף מ"ל משמע דכעכו"ם לת משפקיע לן חלת כנתנו לחובן לשמעון דרך פקדון דשכותת דרחובן קלי לכל משכנו לכלו לפני' בלת ליבית ולפי משתלק לחובן בשעת לקיחת המעות ובלע"ל לפי לא לחר העכו"ם לרחובן שימשכנו לכל שמעון כמי קדין כן כל שמו' ומשכנו ביד לחר משתלק משה שכבר וכה והת לנקים השלדכי שלל"ל העכו"ם שימשכנו וכו' מעשה שהיה כך היי ומחמכר רבינו

להעתיק

אם החזיק בה שלשה שנים **קכא** (קסה) נאמן המלוה בשבועה היסת **קכב** (קסו) ושקיל מאה דקא תבע ° מפירי דארעא :

מג ^ר^ המלוה את חבירו על המשכון ופרעו וא"ל תן לי משכוני א"ל לך עתה ובא למחר ואחזירנו לך ונגנב המשכון **קכג** (קסז) אם נגנב קודם הזמן שקבע לו לבא בשבילו חייב המלוה ואם נגנב אחר הזמן שקבע לו לבא בשבילו ^ש^ פטור לפיכך אם יש עדים ללוה שבא בזמן שקבע לו ולא נתנו לו חייב ואם אין עדים ישבע המלוה **קכד** שלא בא בזמן שקבע לו ופטור :

הגה **קכה** ודוקא לא"ד מלוה על המשכון הוי שומר שכר (קסח) אבל לאותן דאמר שומר חנם כמה שנתבאר

מאירת עינים

בשבעין על קרקע ש"ד כמ"ש הטור והמחבר סי' צ"ה ס"ט שאני הכא כיון שלא החזיק עדיין בהקרקע ג"ש לא יצאת הקרקע מרשות הלוה וכיון שאין לוה שטר משכונא עליו ה"ל כתביעת ע"פ דנשבעין עליה ש"ד כמודה מקצת וצ"ל דשאני הכא כיון שמניחן מודה דמשכנתא היא ואין תביעתו אלא על המעות אין זה מקרי תביעת קרקע וכ"כ מהרש"ל בספרו ל"ה ס"נ : **קכא** נאמן המלוה בשבועת היסת ואע"פ שטוען על המשכון כדי דמיו צריך לישבע בנק"ח אע"פ שיש לו ג"כ מיגו דלקוח וכמ"ש המחבר בסי' צ' שאני הכא דהחזיק בהקרקע ג"ש ואין נשבעין על קרקעות ש"ח כ"א היסת וכמ"ש לקמן סי' צ"ה : **קכב** ושקיל מאה דקא תבע מפירי דארעא ב"ע למה כתב דשקיל מפירי ולא כתב מגופה דארעא והפירות יאכל בכיית' כשאר משכנתא ובמעה"ת ראיתי לא כתב אם מפירי דארעא :

קכג אם נגנב קודם כו' ז"ל הטור תשובה כיון דקי"ל המלוה על המשכון ש"ש הוא חייב בגניבה ואבידה אע"ג דכבר פרע לו דהא טעם דקיימו הוא משום פרוטה דרב יוסף שאין יכול לו עני בשעה שהוא טרוד לשומתו אם כן ליתן לו הילכך אם נגנב קודם הזמן שקבע לו לבא בשבילו כמלוה עדיין היה ברשותו וצריך לנטרו ואם נגנ' אחר הזמן שקבע לו לא היה ברשותו ולא היה צריך לנטרו דהוי כשאר פקדון שאין הנפקד חייב לנטרו כיון שברשות המפקיד הוא לבא וליקח אותו ולנטרו וכ"ל למשכון שאינו ברשו' הלוה ליקח אותו ולנטרו שאין המלוה מניח אותו ליקחנו לכך כרי המלו' להשתדל בו כו' ע"ש וצ"ע כו' זה כמ"ש משמו דרשב"א : **קכד** שלא בא בזמן שקבע לו ופטור ואע"פ שבכל בא ויקח משכונו והעיכוב הי' מצד המלוה מ"מ אין עליו דין ש"ש כיון דלא היה לו בו שום הנא' א"כ ש"ח הוא ועפ"ר : **קכה** ודוקא לא"ד כו' כבר נתבאר מ"ל

שפתי כהן

וכ"כ הסמ"ע ס"ק ק"כ בסוף דבריו ומה שכתב בתחלה אינו נכון : (קסה) נאמן המלוה בשבועת היסת · אף על גב שיש לו גם כן מיגו דלקוח שאני הכא דהחזיק בהקרקע ג' שנים ואין נשבעי' על קרקעות ש"ח כ"א היסת וכמו שכתבתי לקמן סי' צ"ה עד כאן לשון סמ"ע ולפני כמה שנים כתקשו לי דברי הסמ"ע בזה דהא אפילו שבועת המשנה נשבעי' אקרקעות וכדאיתא להדיא בש"ס פ' הכות' וכל הפוסקים וכמו שכתב הסמ"ע גופיה לקמן סימן צ"ה ס"ק ו' והיה נראה לי דהטעם כאן כיון דקשקיל מפירי דארעא ודלא כסמ"ע וכן הספים עמי הגאון מו"ח ז"ל ושאר גדולים ועכשיו עיינתי דיש לומר דה"ק הסמ"ע כיון שאין נשבעי' ש"ד על הקרקעות לא שייכא שבועת הגאונים דטוען על המשכון בזה וכן צריך לומר לקמן סי' קמ"ע סעיף כ"ב לדעת הרמב"ם והמחבר וכמ"ש ה' המגיד והמ"ע והסמ"ע שם ס"ק ל"ד אבל לתרץ דשאני הכא דשקיל מפירי דארעא אינו נכון דס"ס הוא בא ליטול ולריך שבועה וכן מוכח בהגהות הרא"ש פ"ד מה' טוען וה' המגיד ושאר פוסקים וכמ"ש לעיל סעיף ו' ס"ק ס"ט ודוק : **ומ"מ** דעת הרשב"א ד שם דשבועת הגאונים שייכא אף בקרקע ומן נראה להדיא דעת הרשב"א בתשובה שהביא ב"י לקמן סימן ק"מ מתו' ה' והוא כתשו' דפו' סימן תתל"ט והביא' ב"י גופיה מביא בשער מ"ע ריש ח"כ בשם דברי הרשב"א בארוכות שהבאתי לקמן סימן פ"ט סעיף ה' דמוכ' להדיא מדבריו דשבועת הגאונים שייכ' אף בקרקע ע"ש וכן מוכח להדיא מדברי הרמב"ן בקדושיו פ' אוק' הכותים גבי עובדא דרבה ב"ש וכן מדברי הב"י שם והבאתי דבריהם לקמן סי' ק"ן סעיף ד' וכן עיקר וכמ"ש לקמן סי' קמ"ט סכ"ב ע"ש : (קסו) ושקיל מאה דקא תבע מפירי דארעא · כתב הסמ"ע וז"ל ב"ע למה כתב דשקיל מפירי ולא כתב מגופה דארעא והפירות יאכל בכיית' כשאר משכנתא ובמעה"ת ראיתי לא כתב אם מפירי דארעא עכ"ל ולא ראה יפה דל' במעה"ת שם כדאיתא בעובד' דרבה בר שרשום שכתבנו ובשער י"ד ח"ב כתב בעובד' דרבה ב"ש ונוגה מפירות הקרקע כל מה שטוען כו' ומ"ש ב"ע למה לא שקיל מגופ' דארעא כו' לק"מ דמיירי שגם המלוה מודה שיכול לסלקו עכשיו · ועיין עוד מדינים אלו לקמן סימן קמ"ט סכ"א וכ"ב וסימן ק"ן ס"ו ומ"ש שם :

(קסז) אם נגנב קודם כו' ז"ל הטור בשם תשו' הרא"ש דהא טעמא דהמלוה על המשכון הוא ש"ש הוא משום פרוטה דרב יוסף שאין יכול לו עני בשעה שהוא טרוד לשומתו אם כן ליתן לו הלכך אם נגנב קודם הזמן שקבע לו בשבילו כמלוה עדיין היה ברשותו וצריך לנטרו ואם נגנב אחר הזמן שקבע לו לא היה ברשותו ולא הי' צריך לנטרו דהוי כשאר פקדון שאין הנפקד חייב לנטרו (כדלקמן ס"ס רל"ב) כיון שברשות המפקיד הוא לבא וליקח ולנטרו וכ"ל למשכון שאינו ברשות הלוה ליקח אותו ולנטרו שאין המלוה מניח אותו ליקחנו לכך צריך המלוה להשתדל בו וזה כפקדון דמי ע"כ ועיין לעיל ס"ק י' וס"ק ל"ו : (קסח) אבל לא"ד שומר כו' כיון דלדידיה לא הוי שומר שכר על המשכון לא מטעם שתופסו לגבו' ממנו חובו ואם כן כל היכא דנגנב כבר חובו דליכ' תו האי טעמא פשיטא דפטור מגניבה ואבדה עד כאן לשון ב"י ואין לשונו מדוקדק דהא פשיט' דלא"ד דהוי ש"ח לא הוי שומר שכר כנגד מצותיו מטעם שתופסו לגבות ממנו חובו דא"כ אפילו בזה ששוה המשכון יותר כמו לחייב ועוד דמוכח להדיא בש"ס פ' האומנים דלא הוי שומר שכר מטעם שתופסו לגבות חובו וכמו שכתבתי לעיל סעיף ו' ס"ק ל"ו בשם התוספות ומהרש"ל וכן כתב הר"ן בתשו' סימן י"ט אלא כך הוא כוונת הב"י דכיון דלא הוי שומר שכר על המשכון כנגד מעותיו אלא מטעם שתופסו שלא יאבד ויגבה ממנו חובו דהוי כאלו פירש אם יאבד המשכון לא יגבה חובו ואם כן כיון שכבר גבה חובו פטור ודוק · ומכל מקום אין זה מוכרח ואף שגם בסמ"ע ס"ק קכ"ו כתב כן

באר הגולה

* שם בכ"ה לא כתב מפירי ארעא וכל"ע דלפי גוסחות המחבר היה המעשה במשכנתא דסוריא במקום שאין אילן תיפוק ארע' לא בלא כסף כמבואר בי"ד סימן קע"ב והיו מחולקי' בזמן שני המשכנתא' ר טור בל"ד בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ב' סימן ג' ש וביאור שם משום דלא הוי כשאר פקדון שאין הנפקד חייב לנטרו ביון שברשות המפקיד לבא וליקח אותו ולנטרו ואין לו בו משום שכר דהא קי"ל כרב יוסף כמ"ש לעיל סעי' א'

טורי זהב

להעתיק המעשה כמה שהי' וזה לא כסמ"ע שכתב בעינן ליווי העכו"ם דוקא ועוד כתב אם יש יורשים לעכו"ם שיודעין מזה ורוצין לפדותו דלאו זכה הלוקח במותר המשכון לפי מ"ש הוכחת מרדכי גם זה אינו ושני זכה בכל המשכון תיכף אחר מיתת העכו"ם וגם ראיתי שבס"א חולק על הסמ"ע בזה וכתב דלא בעינן ליווי העכו"ם רק שגם הוא תלה בהיתר מחמת איסור ריבית כסמ"ע והנלע"ד כתבתי וכן הן פשוטן של דברי המחבר שלא זכר כאן כלל שום דבר מריבית · נשאלתי מהאלוף החסיד מהור"ר יונה דיין דק"ק קראקא ראובן שקנה משמעון יין בהקפה ונתן לו משכון ע"ז והיה שוה יותר על החוב ונגנב המשכון ועלה על דעת מכ"תר לפסוק בזה כ"ע מודו דהוה ש"ש ודמית להיות דלאומנין ש"ש הם דלא כעני מיטרח קוזי ויש בידו כנגד מעותיו והשבתי דעתי העני' מסכמת לזה הלכה למעשה ודאי' צ"ו ומ"ש בי"ד סי' רכ"ז במי שמודר הנאה מכל ישראל דאסור למכור להם וליקח מהם בזבינא מציאה דהוה הנאה ללוקח ולמוכר ע"כ ה"ה במי כאן הוה ש"ש בשביל זה וא"ל דשאני נדרים דאמרי' טפי דאפי' ויתור אסור במודר הנאה לרשב"י כדאי' ר"פ השותפין ואפשר דלענין ש"ש לא מיקרי הנאה הא ליתא דהא מלינו במי שמוד' הנאה מכל ישראל שאסור ללות מהם והוא מותר להלות להם מעות באין לו הנאה מזה וקשה לא"ד מלוה על משכון ש"ש למה מותר להלות להם הא יש לו הנאה מזה פרוטה דרב יוסף דאפי' במלוה בלא משכון יש לו הנאה בשעת הלואה כמ"ש ב"י ר"ס ע"ב בשם הרשב"א דעיקר ההנאה הוא בשעת הלואה א"כ ה"כ כאן גימא כן אלא ע"כ צ"ל דבנדרים לא איכפת לן בהנאה דפרוטה דרב יוסף כדאי' בפ' אין בין המודר דף ל"ג לענין מחזיר אבידה למודר הנאה דאמר התם קד קאמר אפי' נכסי בעל אבידה אסורין מהדר לי' ומשום פרוטה דרב יוסף לא חיישינן דלא שכיח וכתב שם הר"ן דלא שכיח דיבא העני ליטול המנה בשעתו שעה ולא הוי בכלל איסור הנאה ומיהו כיון דאפשר דאתי עני ומתהני מנה הוי ש"ש עליו ע"כ א"כ הרי הדברי' ק"ו דמה לענין הלואה על המשכון דהוה ש"ש לענין גניבה ואבידה ואפ"ה לענין נדרים לא מקרי הנאה ש"מ דבנדרים הקילו בזה מחיוב דגניבה ואבידה ואפ"ה חוזין לענין מכירה למודר הנאה דאסור בזבינא מציאה ק"ו לענין זה דמקרי הנאה · והוה ש"ש על המשכון שלקח בעד דמי יין אבן נראה לחלק בין המכירות דבזין הוי בכלל גוזני טובת המוכר דמציבו בפי' אעפ"י דף קי"ג כל מילי זבין ותתקרע בר מלקמלא פי' שאלו לא מכרו הי' מתמין הרי קוזין דשבחוהו רבנן למוכר וינו אבל בשאר מכירות או קיבל המוכר משכון כ"ל דיש לב"ד לעיין בשעתו המקח אי הוי זבינא מציאה או זבינא דרמי על אפי' הוה טובת הנאה אל המוכר והוא ש"ש על המשכון ואי זבינא חריפא שיש לו הרבה קונים לא הוי טובתו של מוכר ולא הוי רק שומר חנם · * עיין לעיל ס"ג · הדין עם שמעון משמע בלא שבועה ואין האדם נאמנת לומר בלא רשותי השכין אותם דאחזוק אנשי ברשיעי לא מחזקינן כ"כ ב"י בשם מרדכי ותימה לי שהרי בש"ע פסק רמ"א סי' כ' סי"ד דהבעל נאמן בשבועה וכ"כ ב"י שם תשובת הרשב"א ושם כב"י מביא בשם מ"כ דאף בשבועה אין הבעל נאמן אלא היא נשבע' ללוה ולהלכה נראה עיקר דהבעל נאמן בשבועה (בשם מוהרש"ק) · בטור עא"ע בין הלוהו פירות בין הלוהו מעות וכו' לשיטת הרי"ף והרמב"ם שפסקו כר"יס

ת מרדכי ריש פ' הזהב תשובות ר"מ א כתבתי בח"מ לעיל בסעיף י"ל ב דיני משכון במהרי"ק שורש קל"ד ובתשובת הרח"ם כלל ק"ב סי' ח' ובסי' ו' ובשורש זה סי' קי"ב דינה קע"ב תשלום דיני משכון בסי' שלחר ב' ובסימן קל"ג

עג

א כריתת ת מכות דף ג' ע"ב ב הרב המגיד בפ"ו מ"ג ממלוה ולוה דין ה' מהתוספתא דמציעא דאין משכון כראוי ומהכא מ"ט ג שם בבריית ועיי בסעיף ל"ד בהגה ד מיהו לרב יהודי הכי אמר מבואי ובו' ה רמב"ם שם

אתנחתא מתוקפת

ז שם כ"ש מה' שלוח ופקדון וכתב ה"ה כיון שחוזרת בעין אין לה זמן וכן פ"ו מ"ג ז' בשכת גנבי מ"ש השלישי לא יתכן (דף קמ"ו ע"ח) וכו' וכן הכריחו הרמב"ן והרשב"ץ ז"ל ע"כ וכ"כ הטור

כאשר לחבריו דיש לומר דכיון דשוי כחלוי פירש כשיפסיד המשכון יפסיד מעותיו הוה כחלוי פירש שיתחייב בתשלומים וחפילו קבל כבר מעותיו יחזיר לו ותפסיד הרב בהגה לומר דלא דלא מקייב על המותר אלא כשיעה קבל מודה דמריך להחזיר הדמים ותפסיד זה דעת העיר שונן שכתב בשם כלבו כתמצ' וכתב דהוי אומר שכר כמו שהש מקודם משום פרוטה דרב יוסף והשייט הנהי הרב והלא הוא הכיח כמה פעמי' בסימן זה דע' ח"ל דלא הוי דלא אומר מפי דלא ס"ל הגה לפי דעת ה"ל חייב להחזיר המעות ולא כ"מ דלא כמותר וזה מחלוק בשמע לחיוב חייב דלא ברב יוסף ודוק הטוב: (קסט) לא מקייב דלא כפשיעה כו' בתשובת מה"ר לבני ן' הביח סימן קכ"ג תשה על הרח"ם זה דלמה לא יהיה שולל עליו שהרי חיוב מעובב כלל לפרך הלוה ועיש שהרך לא מפני זה יקבל ה כיב שמעכבו עכשיו לפרך הלוה וה"כ לפי כללו שמע דשומר שכר חייב עליו מכח שולל כו' עד כאן לשונו ולא ידענא מלי קשיח ליה דהכי שיחיו מעובב לפרך הלוה מכל מקום כשיעה דלא הוי שולל כשיש לו רשות להשתמש בו אף על פי שחיוב מופקד לפרך הוי שולל כדאיתא בשמה מדרש ופוסקים ושולי ומחבר לקמן ר"ם ס"ו נהי דאין לומר דאומר הנח מעות ושולל ת"ל עיש: (קע) פשור שמעון • דהכי בלא הלואתו כמי היה בנית הקבוצ"ם ועוד דלא עשה שמעון שום מעשה כנוח המשכון שלאחר כו שהוא עומד בחשותו להחזיר עליו • מהל"מ שם: (קעא) מלמד לראובן דמי המשכון • ואין לראובן יכול לשמעון כלום קל משתכת שכשהרת מחוקר ע"י משכוני זה תן לי כי לזה יתן לו זה לם כשפרף המשכון בקב ליה שבעודיה דשכ"ם בדיניהן מלי לימכת ליה לראובן במעון משמיה הוה לדחויי עליה בשמעון עד כאן לשון מהר"ם שם: (קעב) ואיכו שוה שיעור מעותיו ואיכו יכול לומר שיקל המשכון בעד כיכו שלא נרין להשתמש בו לכל לם לאיכו מחשבת שהשכון שוה יותר מכדי הלואתו כל זמן שלא החזיר לו מעותיו

קכו

קכו (קסט) לא מקייב בפשיעה:

מד ת"ראובן שהי"ל לו משכון ביד עכו"ם המלורז ברבית ושמעון הוצרך למעו' ובקש מראובן שירשהו ללוות ממנו על אותו משכון ועשה כן ונשרף המשכון ביד העכו"ם קכז (קע) פטור שמעון (קעא) מלשלם לראובן דמי המשכון:

מה לאם המשכון הוא בעין (קעב) ואיכו שוה שיעור מעותיו קכח יכול המלוה לכופו לפרוע מעותיו כ:

עג כמה זמן סתם הלואה וכמה פרטי דיני הלואה וכו' סעיפים

א ת המלוה את חבירו סתם ולא קבע לו זמן א (א) ג במקום שאין להם מנהג ב יש לו זמן ג שלשי' יו' (ב) שאיכו יכול לתבעו קודם ג בין במלוה בשטר בין ד במלוה על פה בין במשכון בין בלא משכון ד ה ואם התנה שיתבענו בכל זמן שירצה יש לו לתובעו אפילו ביומו ה (ג) ואבל שאלה סתם זמנה לאלתר ויכול לתובעו מיד:

הגה ו (ד) מיהו אם הלוה מוקח שלח ליתן שטר למלוה והוא מבקש ממנו שטר קריך להחזיר לו מעותיו מיד

ים לו זמן ל' יום חלל מ"מ ליתן דיכו כחלוי קבע לו זמן בהדיח לשלושים יום דסם לחריכן מוקח ליתן לסם תובע תוך זמן ומו משל"כ כוח ומם טוען כהעדי מחלוה ע"פ שומעין לו ובה"ט הטו' והמחבר לקמן סי' ס"ו ע"ב: ז כיכ במלוה בשטר ביכ במלוה ע"פ כי ולא לחריכן כיכ לעמת בשטר דעתו לזיותר מזמן ל' יום: ד ואם התנה שיתבע כו' דכלל הוא בידיכו כל תנאי שבממון קיום: ה לבל שחלם כו' הטעם דשלוה הדרם בעיכה משל"כ חלוה לשלוחה ואם תחל הלוה לו לשלוחה ונריך זמן לאחור ולהשתל מעות שיפרע לו ועיל ס"ם ועיל ר"ם סי' ס"ו: ו מיהו אם

מל' הטור שהתחיל לפני זה ועד"ז שהתניתי עוד מוה: קכו לל שהיה בפשיעה ואיכו דיוקל כגר מלוחיו משל"כ לו לל קבל דהוה אפסי' דמי הלוחתו וכמ"ש בס"ב:

קכז פשור שמעון כו' דהל בלחו חלוה כמי היה בני עכו"ם ועוד ללל עשה שיעון שום מעשה בנוח המשכון שהוא עומד בחשותו עד שיבא לו לל"ח עליו: קכח יכול המלוה לכופו לכו"כ הפוסקי' לל לכרי שחולל שהנית הטור בה"ם זה דקלחר הלוה לו על מלח שיעלה חלוקו לל מלח שיעלה חלוקו זו לנד דקת' לכרי מעותיו דהייכו דוקל כשהלוה לכל כל זמך שהיל בעין יכול לכופות להלוה שיתן לו משכוכו ויתן לו חלוקו זהוכי ע"ש וקי"ל ועיין בה"ט ע"ב וסי' ו' ו"ב דשם כתוב דיך משכון כזה כדי תוכו לשות יכול לכופו לפדותו:

עג א במקום שאין להם מנהג במקום שיש מנהג יש לנהוג

במקום שיש מנהג הוכיחו לחריכו בין לפחות מל' יו' כין להוסיף עליהם ולקיים כמי' יתנהג כו דין משכון דעובין כמשכון על ישראל כמו שהמנהג לעשות במשכוכו על עכו"ם שביד ישראל וכרלה דל"ה כדין זה:

ב יש לו זמן ל' יום חלל מ"מ ליתן דיכו כחלוי קבע לו זמן בהדיח לשלושים יום דסם לחריכן מוקח ליתן לסם תובע תוך זמן ומו משל"כ כוח ומם טוען כהעדי מחלוה ע"פ שומעין לו ובה"ט הטו' והמחבר לקמן סי' ס"ו ע"ב:

ג כיכ במלוה בשטר ביכ במלוה ע"פ כי ולא לחריכן כיכ לעמת בשטר דעתו לזיותר מזמן ל' יום:

ד ואם התנה שיתבע כו' דכלל הוא בידיכו כל תנאי שבממון קיום:

ה לבל שחלם כו' הטעם דשלוה הדרם בעיכה משל"כ חלוה לשלוחה ואם תחל הלוה לו לשלוחה ונריך זמן לאחור ולהשתל מעות שיפרע לו ועיל ס"ם ועיל ר"ם סי' ס"ו:

ו מיהו אם הלוה מוקח שלח ליתן שטר לקריך להחזיר לו מעותיו מיד

(א) המלוה את חבירו סתם ולא קבע לו זמן א

(ב) שאיכו יכול לתבעו קודם ג בין במלוה בשטר בין במלוה על פה בין במשכון בין בלא משכון ד ה ואם התנה שיתבענו בכל זמן שירצה יש לו לתובעו אפילו ביומו ה

(ג) ואבל שאלה סתם זמנה לאלתר ויכול לתובעו מיד:

(ד) מיהו אם הלוה מוקח שלח ליתן שטר לקריך להחזיר לו מעותיו מיד

טורי זהב

לפסוק כ"ן אם המלוה לריך למשכון ורוצה הלומתו וכ"ל דאם דרך לתת לל לקוחתי רב יוסף כתבתי לקן לפי הלחת ר"י כתבתי וכ"ל כרע"ק ובלריך למשכון נם רע"ק מודה לל"ח מלוה לקנויה ובזה מיושב קושית התו' לחרי"ף ע"ש לבל כאם המלוה וכ"ה לוחת להדיח דלרי' הוי ס"ם לפי כתלוה לריך למשכון ע"ש • ע"ש כל הנאומים פסקו וכו' עד הלת דר"י דוקל שלח בשעת הלוחה וכ"ע הוי ולל"ח דולחי מה שהוח כנגד החוב לכ"ע הוי ס"ם לפי בשעת הלוחתו מהרי מזכה עבוכה הוח הלוהו על המשכון הוי ס"ם ובשעת הלוחה לייכי כיכובר כהלוחתן ודברי הר"י שכתבו התו' לייכי לענין חזרת עכיט לבל לח לקדם בו לת המזכה דוקל שלח בשעת הלוחה וכמ"ש הרי"ף והרמ"ם בפ"ק דקדושין ויובל להיות ס"ם לפי בשעת הלוחה לכ"ע וכ"כ הר"ן להדיח לה' יוסף בפ' שבועת הדייני ע"ש • ע"ש ס"ל מלינו למרין וכו' עד ובשעת הלוחתו לבל קבל קלת וכו' מ"ל וקי לל לכרן וכו עדיף שפי בשעת הלוחתו דלבל כו' ומלל בשעת הלוחה לל לבל בנגד המשכון לבל ולפי' בשעת הלוחה ס"ם שלל בשעת הלוחה ולפי לל לבל פרים לפי' שלל בשעת הלוחה לל לבל שלל בנגד המשכון וכ"ם בשעת הלוחה וכרי הרב תוהים מלול עכ"ל • בא"ה ובפסקי הדיכי לדעתו וכו' ופיים ומבל לו הרחיות נרורות נרל"ה בלבה כרבם וכשוולל כו' הלי"כו' לין הלוה כותן היתרון כו' והיכו כרבם ע"ש זה שעם דבימו בביכור • ע"ש וכתב בהג"ה אבל בהג"ה אבל מלוה מוכיח וכו' עד הלע"ג דקי"ל כרב דם"ל ישבע וכו' דברי הלוה הם קבי הבנה לללבה דשם לומרים דלעול' בשבע המלוה שלל היה שוה יותר משלוה עיי בלבול ולפ"ז אם' שחיכו בשחוח חייב וכה היכו רוצה לשחמיכו לוה מכוח בשבועה דלל"ח לל בכיכ בכל הקוב בא"ה או נאבד חייב המלוה וכו' היכו לשבל בנגד הקוב לבל על החותר הוח ס"ח לבינת דברי וכמ"ש בשות וכ"ב בממ"ש ס"ק י"ו • ע"ש כתב הרשב"א שלות הלוה על המשכון וכתן לו רשות וכו' לחר הלוחה דחלו בשעת הלוחה לל לבל בשות וכ"ב בממ"ש ועיין בממ"ש • ע"ש כל היכא שהמלוה לריך ליזבע וכו' עד שלב"ל שהשלוק זה וכו' וקשה דה"ל להס"ם לתרן כן קושית רב הוכח בר תקלינהו לזקוקי מתני' בדבר המלוי ולל לזיכוי דקי"ל ע"ש ואם לא נאבד המשכון וכו' עד שבשעים שלל פקדו וכו' ול"ע בח"מ סי' ל' והעתיק קלתו הב"י לקמן סי' ק"ם ס"ב המבואר שם דלל"ב ליזבע כ"ח קבלת קרם מלחר שהמשכון סי' מוחזק לבחזיקם ע"ש • בטור עא"ר אלא עשרה ומכחה לו ה' מקוכו וכו' ם"ח ומ"ו וקיבל דכבל"ל ומכחה לוה מקוכו וכו' ר"ל דכותן לו וכוטל המשכון משל"ב לטעבתו לל היה לריך ליתן לו"ח ה' וק"ל ועיקר ולבל כמ"ש בממ"ע ע"ב מהרש"ך)

סי' עג סעיף א' בין במלוה ע"פ עיקר הרכוחת הוח מלוה ע"פ דלל"ת דוקל מלוה בשטר כותבין זמן כ"ד דכיון שכתב שטרל ולכיר מל' לל ערל לכתוב שטרל לבל מלוה ע"פ לל קל"ל ולחכל סי' כב ס"ק לחכות בהדיח ובמ"ע בלתב הרכוחת קיים לכתוב שטרל לבל מלוה על פה ובלי קפק לל עיכו בבל בס"ק לחכות כזה • ע"ש מיהו אם הלוה מוקח

אם הלוה מוחה שלא ליתן שטר למלוה כו' ז"ל הטור ס"א שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ששאלת דראובן הלוה לשמעון מנה לזמן פלוני ושמעון הקנה לו בקנין ושיעבד לו נכסיו ואח"כ מוחה בעדי' שלא יעשו שטר כו' ע"ש ומוה' כמי איירי מו"רם כאן שהקנה לו בקנין שדינו שהעדי' צריכין לכתוב לו אף הפתם שישבוד על נכסי הלוה וכמבואר בר"מ בס"ט וכת' שם בטור שיש כח ביד הלוה לחזור ולמחות בעדי' שלא יכתבו לו שטר ואם מוחה צריך ליפרע לו מה שלוה מיד ע"ש וכ"כ הטור גם כן כאן בתשובה הנ"ל וזהו כוונת מו"רם כאן וה"פ ומיהו אף שמבטלו צריך להמתין לו ל' יום בכה"ג ח"כ להמתין לו אבל אם הלוהו בעדים בלא קנין מוכח שם בריש סי' דלא יוכל לחזור מהלואה מדהלוה לו סתם בלא קנין ע"ש ואף שהמחבר בסי' ל"ט ס"ד כת' שם דעת הרא"ש הנ"ל ומסיק וכת' וי"א (והוא הרשב"א בתשובה) דאפי' עומד וצווח אל תכתבו לו שטר כותבי' על כרחו מו"רם כת' הוי דיני' כאן למדינו לדעת הסוברי' דיכול למחות ומיהו או אם במלוה מקיים שטר או מעותיו שומעין לו ומהתימי' על ע"ש *שכת' בההי דיני' ז"ל ואם הלוהו סתם ורוצה המלו' שיכתו' לו שטר צריך לכותבו ואם הלוה מוחה שלא ליתן שטר למלוה צריך להחזיר לו מעותיו דמסתמ' לא הלו' אלא כדי שיכתו' לו שטר אע"פי שלא התנה דלא שדי איניש זוזי בכדי בלא עדי' שמא יפול דבר שבח' ביניה' ויהי' השטר לראיה ע"ש דמוכח מלשונו מדכתב לא שדי איניש זוזי בכדי בלא עדי' דס"ל דאפי' כשלוהו סתם בינו לבינו ולא התנה עימו בשעה שלוהו שיתן לו שט' דינו כן ופשוט בעיני דז"א וכמ"ש ודוחק לומר דמיירי בכתיבת יד שרוצה שהלוה יתנו לו לזכרון ואין בזה משום דליפשו עליה שטרי' כולי האי דא"כ לא הי"ל שטר ועוד דלא הל"ל והלו' מוחה אלא דהל"ל והלוה אינו רוצה ועוד דאפי' לכתיבת יד כרח' דאינו יכול לכופו כיון דהלוהו מתחלה סתם ונעשה אינם דמלוה לחבירו לשלשים יום על אמונתו בלא עדי' ובלא כת"י ודוק: ז וקבע לו זמן כו' לפרועו נראה דמיירי דוקא בקבע לו זמן בשעת הלואה דאלו אחר הלואה צריך קנין כמו כאמנות או אל תפרעני אלא בעדים וכמ"ש לעיל סימן ע' וע"א ע"ש מיהו יש לחלק דשאני התם דבא המלוה להוציא מש"כ זה דהלוה בא להחזיק המעו' בידו אותו זמן דה"ל קנת כמחל לו המלוה לכל אותו זמן וצ"ע: ח בין שמת לוה ועפ"י זה כתבתי לק"ד לשותפו' ולחכירות דכתב הטור והמחבר בסי' קע"ו ובסי' שכ"ט שיכול לסלק היורשי' דשאני התם שהוא בעין וגם יכול לומר אביכם היה נאמן לי שיטריח בשמירה ובעבודה ולא אתם כאמני' ליכוה משא"כ הלואה דאינה בעין דלהוצאה נתנה לזמן קבוע ובכלו' הזמן ישלמו לו מעותיו וגם הם אמודים לשלם וע' דבשותפו' ובחכירות גם לטובתו נתנו הכותן ביד אביהן ויכול לומר לאביכם כתתי והאמנתיו שלא יקלקל ויתן לי רווחי ולא לכם משא"כ כאן דפתם הלואה היא לטובת הלוה ובניו יורשי' זכותו וה"ל כפרה שאולה ביד אביהן ומת דיורשים משתמשים בה

בשאלת הרא"ש כשהקנה לו בקנין דלו מפתמא לא הלוה לו רק שיכתוב שטר והשיג על הטי' שוהן דמשמע מדבריו אפילו בלא קנין כמי דינא הכי · והנאון אמ"ו ז"ל כת' בגליון הסמ"ע שלו וז"ל הטי' שוהן סובר בשאלת הרא"ש מעשה שהיה כך היה אבל לפי תשובתו משמע אף בלא קנין וגם לעיל בסימן ל"ט יש לומר כן אחר כך בא בעל ב"ח והשכים לדברי עד כאן לשונו והשתא אתי דברי הר"ב כפשטן שלא הזכיר קנין: (ה) וקבע לו זמן כו' לפרעו כו' נראה דמיירי דוקא בקבע לו זמן בשעת הלואה דאלו אחר הלואה צריך קנין כמו כאמנות או אל תפרעני אלא בעדים וכמ"ש לעיל סי' ע' וע"א ע"ש מיהו יש לחלק דשאני התם דבא המלוה להוציא משא"כ זה דהלוה בא להחזיק המעות בידו אותו זמן דהוה ליה קנת כמחל לו המלוה לכל אותו זמן וכ"ע עכ"ל סמ"ע · ולדידי פשיטא דהוה ליה כמחל לו המלוה דמ"ש דהוי כמו כאמנות או א"ל אל תפרעני אלא בעדים כו' ליתא דכת"ל אל תפרעני אלא בעדים גופיה קי"ל דמהני אפילו לאחר הלואה בלא קנין וכמו שנתבאר לעיל סימן ע' סעיף ג' ע"ש וגם כבאמנות העליתי לעיל סימן ע"א ס"ק ז' דבנאמנות פתם אין צריך קנין אף לאחר הלואה וא"כ כ"ש הכא ואפילו למאן דס"ל דבנאמנות פתם צריך קנין שאני הכא דהוי מחילה מה שיש לו ביד הלוה וי"ל מחילה אין צריך קנין וכדלקמן ר"ס רמ"א ועיין בהרב המגיד פ"ז מה' מלוה גבי משכנתא בסתמא דמסלקי יש להוכיח שם מדבריו גם כן כמו שכתבתי: (ו) אם יורשיו אמודי' בנכסים כמוהו · זה אינו ברמב"ם ובטור ולא בשום פוסק ולא הוזכר כלום בב"י מזה ולא ידעתי מנ"ל להמחבר הא ומן הסברא נראה דאף על פי שאין היורשים אמודי' בנכסים כמוהו א"י לתבעם קודם הזמן והיינו שכתבו הרמב"ם והטור בתו"ה בין שמת מלוה בין שמת לוה ולא חילקו בכך ואף לדברי המחבר נראה דאם היורשים רוצים לעשות בטחון על החוב או ליתן ערב מספיק אינם מחויבים לשלם קודם הזמן ולא בא אלא לאפוקי שאם אינם אמודי' כמוהו יכול לעכב ממונם דומיא דלקמן סעיף י' ואף בזה דברי המחבר צ"ע דיש לומר דל"ד לדלקמן סעיף י' שרוא' הדין שלא יוכל לגבות חובו

ב המלוה את חבירו מיד כי מסתמא לא הלוה לו אלא שיכתוב לו שטר ואם א"שאינו רוצה יחזיר לו מעותיו (טור בש' הרא"ש)

ז (ה) וקבע לו זמן לפורעו אף על פי שלא קנו מידו אינו יכול לתבעו קודם הזמן בין במלוה על פה בין במלוה בשטר בין במשכון בין שלא במשכון בין שמת מלוה ח בין שמת לוה (ו) ‏א אם יורשיו אמודים בנכסים כמוהו

ז' הרמב"ם שם בפ"א והביאו הטור וכתב ה"ה פשוט ומבואר מברייתא המלוה לחבירו לעשר שנים שם במכות ח דברי המחבר

טורי זהב

דעת הסמ"ע דאין זה אלא כמי שהלוהו בקנין דמסתמא לכתיבת שטר עומד אבל במלוה סתם ולא הוזכר כתיבת השטר אינו יכול לחזור וליקח המעות ואפי' כת"ה כ"כ ליתן לו דעביד איניש דמלוה לחבירו על ל' יום על אמונתו ומתוך כך חלק על רמ"א שכתב בכל גווני יכול לחזור ולענ"ד נר' דעיקר כדברי רמ"א משום דמ"ש בסמ"ע דעביד איניש להלות בלא שטר הוא דבר תמוה מאוד דהא איתא ס"פ איזהו נשך דרבינא לא רצה להלות עשרה זוזים לרב אשי בלא שטר (א"ה אין מכאן ראי' שהרי רבינא לא רצה להלוות לרב אשי עד דסדר לי' כתייו והתי נבראה הא מוכח דלא קפיד אלא בשעת כתיבת המעות כי' לו ליקח שטר ועוד שאני רבינא דמילתא יתירתא עביד וכמ"ש ב"י רס"ע אבל שאר כל אדם בעדים סגי וכמ"ש הטור שם והרי יש לו עדים ואפי' בהלואו ביכו לבין עצמו וזה תובעו לפני ב"ד והלה מודה לו אלא שאינו רוצה ליתן כת"י הב"ד הן הן עדיו והכי סגי עכ"ה) והדבר פשוט הוא דכל המלוה מעות נתכוין לדרך הראוי לו דהיינו שיש' לו ראי' ע"ז וכסמ"ע הביא ראי' לדבריו דמדהוזכר בדברי הטור שהי' שם קנין ומשו"ה לא דייק מכיפתא אפכא שכתב שנתן לו זמן ע"ז שיעשה לו שטר כיון שאינו רוצה לעשות לו שטר למה יפסיד זה מעותיו אם ימכר זה נכסיו עכ"ל ודברים אלו שייכים גם בפתם הלואה בלא קנין אלא ודאי הא דנקיט קנין מעשה שהי' כך היה וע"כ נ"ל כן כהא דנקיט שם וכו' נכסיו וזהו פשוט ללא נורך דהא אחריות ט"ס ועוד הביא בסמ"ע מדברי הטור סי' ל"ט שכתב שיכול לכופו להחזיר המעות דוקא כיש קנין כו' לע"ד דלא נתכוון הטור בזה כמ"ש שם לפיכך אם יאמר המלוה כיון שאינך רוצה לכתוב שטר החזיר לי מעותי שמעינן לי' כי בוודאי לא הלוה לו אלא שיהי' לו שטר כל זה קאי על כל הנזכר שם לעיל מכי' דהיינו בין הלואה בעדים בלא קנין בין קנין בכולם יכול לכופו לחזרת מעות דטעם א' לכולם לע"ד עיקר (א"ה כ"כ גם הב"ח והש"ך בשם אביו ז"ל אמנם דברי הסמ"ע נכונים בטעמם כי היאך נוציא ממון מיד המוחזק מטעם אומדנא כתמית שהרי אנו רואין בכל יום תמיד לוין זה"ז ופורעין זל"ז בלי עדים ושטר דבשלמא בדליכא עדים וקנו מיני' דהיינו כדון הרא"ש יש כאן גילוי גדול דמהני כתנאי כפול דבלא קנין לכתיבה עוד ואין צריכין למילך אבל בלוה ממנו בעדים לחוד אין כאן שום גילוי דעת לכתיבת השטר שהרי יכולין לכתוב בלא ציווי והמלוה שנית וכ"ש בבינו לבין עצמו שעל אמונתו הלוהו וגם דברי הרא"ש והטור מדוקדקים מאוד לפ"ד הסמ"ע ז"ל וכיוצא מ"ש הטור סי' ט"ל לפיכך אם יאמר המלו' דלפ"ד המולקי' הו"ל ואם יאמר המלוה וא"כ לבקי בטבע לה"ק ודברי הרב טורי זהב אינם מוכרחי' כלל בזה גם לפ"ד דברי הטור שלא כדקדוק וגם רמ"א מדכתב אם הלוה מוחה משמע במקום דלכיך מחאה דהיינו בקנין וע"כ כלע"ד דאין כופין אותו מספק עכ"ה):

סעי' ב' הלוה בשבע היסת משמע דוקא בענין זה שאין חילוק בניהם לענין גוף ההלואה רק לענין ז"פ ממילא הוי כופר הכל וע"כ אין בשבע הוא היסת אבל אם יש חילוק בניהם גם לענין כך הלואה כגון שהמלוה אומר מנה לי בידך לשלם עכשיו והלוה אומר אין לך אלא כ' לשלם לשנה זה הוא מודה מקצת בכך הלואה אע"ג דיש נ"כ כופר הכל לענין ז"פ מה בכך כיון שיש עכ"פ מודה מקצת ומקוים כי' כי הוא זה ה"ל כפירת זמן בחלק וה ככפירת כ' בנוף החוב וחייב ש"ד משא"כ כשאין כפירה בכך הממון רק בפרעון לא אשכחן בכל ש"ד · ואף דזה דבר פשוט הוא מ"מ כתבתי להיות כי שמעתי איזה דייניס פוסקי' בזה במודה לו מקצת הכך שטוען עליו ואמר שאותו מקצת שהוא מודה אין הזמן פרעון עכשיו אלא אחר זמן וזה אין זה מודה במקצת ומביאים ראי' ממ"ש בגמ' פ"ק דב"מ בדרבה דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה במקצת יהא תוקה אין אדם מעיז בפני ב"ח והאי בכולי' בעי דלודי והא דלא מודי אשתמוטי' קא משתמיט סבר עד דהוי לי זוזי ופרענא וכו' והאי מודה בי' משתמט במקצת שהודה לו אם היתה כוונתו להשתמט באותו חלק שהו' כופר ה"ל נ"כ להודות כיון שלפ"ד לא מצטרך לו לשלם עכשיו כלום שא"כ לאו בכלל מודה במקצת הוא אלו דבריהם ולפי קוצר שפתי שום התחלה לדבריהם אין כאן דלא עיינו בזה שהרי פירשו התו' שם רפ"ק דב"מ דמ"ש רבה מפני

כמוהו ט טען המלוה (ז) ואמר היום סוף הזמן שקבעתי והלוה אומר עד עשרה ימים קבעת ט הלוה נשבע היסת ואם היה שם עד אחד שהיום סוף זמנו הרי זה נשבע שבועת התורה:

ג י זה אומר חמשה ימים נשאר מהזמן וזה אומר עשרה אומרים למלוה י (ח) המתן עוד עד סוף החמש' ואז ישבע היסת שנשאר עוד חמשה ימים:

ד יא במה דברים אמורים במלוה על פה בלא משכון אבל כ אם היתה מלוה בשטר או ל על המשכון וטען המלוה שלא קבע לו זמן (ט) או שהיום סוף זמן שקבע לו יב (י) ישבע המלוה מ היסת ויגבה חובו מיד:

ה (יא) נ ראובן נשבע שלא למכור משלו לפרוע שום חוב ואחר כך נשבע לפרוע לשמעון לזמן פלוני

ט גם ברמב"ם וכתב ה"ה זה לא מצאתי מבואר אבל דע' רבינו ז"ל שטענה זו כשאר טענות י שם וכתב הכ"מ כיון שלא הגיע הזמן אפילו לדברי המלוה לא ישבע עכשיו כ שם וכ"כ הטור ל טור מ גם ברמב"ם וא"ג דכתבא' בסי' דלעיל סעיף י"ז שהמלוה נשבע בנק"ח כלע"ד כיון דע"כ כאן איירי בתבעו אחר ל' יום א"כ המוחזקה דסתם הלואה ל' יום מסייע למלוה והוה כאלו הלוה בא להוציא מהמלוה ולכשבע המלו' היסת נ טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל פ' סימן ב'

הוכו מה שאין כן הכא: (ז) ואם היום סוף הזמן כו' ואם טוענו היום סוף הזמן שאתה חייב לי ק' והלה משיב איני חייב לך רק כ' לשלם אחר י' ימים נשבע איד היסת ואחר י' ימים נשבע ש"ד וכן ראיתי מורין: (ח) המתן עוד כו' כיון דאף לדברי המלוה עדיין לא הגיע הזמן ושמא יודה בתוך הה' ימים: (ט) או שהיום סוף זמן שקבע לו כו' ומיירי שהוא אחר שלשים או שלא נכתב זמן ההלוא' בשטר והמלוה טוען שהוא לאחר ל' דלא"כ אף בשטר סתם הלואה ל' יום כדלעיל סעיף א' ואף אם המלוה טוען אני התניתי עמך שתפרע לי קודם ל' נראה דהלו' נשבע היסת כיון דסתם הלואה ל' יום ופורע לו לאחר ל' מזמן ההלואה הכתוב בשטר: (י) ישבע המלוה היסת כו' וזהו ע"פ מה שכתב בבדק הבית וב"ח ליישב דברי הרמב"ם שכת' נשבע היסת כיון דאינן מחולקי' בסך הלואה ומה שכתב הטור סתם ישבע בעל החוב היינו גם כן היסת ולדבריו כשכתב הסמ"ע והב"ח אבל לפי עניות דעתי זה דוחק דמה בכך שמחולקים בסך ההלואה או בזמן הפרעון כיון דטענת המלוה על המשכון בעי אשתבועי בנק"ח מסו' דאינו טוען על גופו של משכון או משום דלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה וכמו שנתבאר לעיל סי' ע"ב סעי' י"ז אם כן הוא הדין הכא דהכא טעמי טעמי כמי הכא אלא נראה לפי עניות דעתי דהטור בכיון כתב ישבע בעל החוב כו' ורצה לומר בעל חוב והרמב"ם (וכן הב"ח ריש סעיף ע"ו) בכיון כתב ישבע היסת ושניהם לדבר אחד נתכוונו משום שלשון הרמב"ם כך הוא היתה המלוה בשטר וטען הלוה שזמן קבע לו ויראה לי שישבע בעל החוב היסת שלא קבע לו זמן ויטול מיד עכ"ל ולשון הטור כך הוא היתה המלו' בשטר או על המשכון וטוען הלו' זמן קבעת לי ישבע בעל החוב שלא קבע לו זמן ויטול מיד ע"כ ונראה שהרמב"ם כתב דינו דוקא במלו' בשטר ולא כמו שכתב בכ"מ וכב"י לכוונת הרמב"ם גם דהוא הדין במלוה על המשכון והטעם כמו שכתב הרמב"ם מיד כפ' שאח"ז דפי"ד מה' מלוה ולוה וז"ל לקמן סימן פ"ב סעיף י' דדוקא כשטוען פרעתי נשבע המלוה משום שהשטר לפרעון הוא עומד אבל שאר טענות כגון אמנה או רבית או כה"ג שאין השטר עומד לכך אין המלוה צריך לישבע בנקיטת חפץ אף שאומר הלוה ישבע לי שלא ישלם לו וישבע היסת והטור סברה לחלק כדברי הרמב"ם גם דין המלוה על המשכון המשיש תיבת היסת וכתב סתם ישבע ומשלא נשמע דבכל חד וחד לפי דינו דהמלו' על המשכון כיון דאינו טוען על גופו של משכון צריך לישבע בנקיטת חפץ והמלוה בשטר כיון שאינו טוען טענה שהשטר עומד לכך אינו נשבע אלא היסת כן נראה לפע"ד ברור: (יא) ראובן נשבע כו' שלא לפרוע שום חוב כו' בטור ובתשובת הרא"ש איתו בזה הלשון אלא איתא נשבע שלא למכור לפרוע למשכון כו' ויש לומר דוקא בכה"ג קאמר דלא חלה השבועה כשקדם חוב שמעון אבל כשנשבע סתם שלא לפרוע שום חוב אף על פי שקדם חוב שמעון חלה השבועה דדומי למי שנשבע שלא יאכל מצה או שלא יאכל בכלל שאסור לאכול מצה בליל פסח ולישב בסוכה וכמו שמבואר בירושלמי ופוסקים בי"ד סימן ל"ט ס"ה אף על פי דקיום דמצה וסוכה חל עליו קודם לכן מכל מקום כיון דנשבע בכולל חלה השבועה

בה כל ימי שאילתה וכמ"ש הטור והמחבר לקמן בסי' ש"ח ס"ג ע"ש: ט הלוה נשבע היסת כו' דלא חילקו בשבועה בין כפירת זמן לכפירת גוף הממון ועיין מ"ש בסמוך: י המתן עוד עד סוף החמשה כו' הטע' כיון דהמלו' מוד' דעדיין לא הגיע הזמן למה ישבע הלוה עתה שמא יודה בתוך הה' ימי' למלוה: יא בד"א במלוה ע"פ כו' הא בד"א קאי גם אשבועת התורה הנ"ל נמי כשהמלוה טוען היום סוף הזמן: יב ישבע המלוה היסת כ"כ גם ברמב"ם שבידינו פ"ג ממלוה אבל הטו' שהביאו סתם וכת' ישבע המלוה ולא כת' היס' ולעיל בסי' ע"ב כתבת' בשו' ובדברי המחבר ס"ו דכשהמלוה נשבע על המשכון שבידו א"צ שיש לו מיגו דלקוח קה"ה צריך לישבע בנק"ח וי"ל דשאני התם דהלוה כופר ואומר דלא נתחייב לו כ"כ אבל הכא דאינן מחולקין בסך ההלואה אלא בזמן הפרעון סגי בהיס' ועיי' במ"ש הב"ח שם ואע"ג דכבר כתבתי בס"ב דכפירת הזמן וכפירת הממון שוין הן לענין שבוע' היינו דוק' בשבועת היס' הנ"ל שהוא דרבנן לא חלקו ועל"ד:
לא

טורי זהב

מפני מה אמרה תורה מודה מקצת טענה ישבע לא מקשה מ"ש אלא הכי פריך יהא נאמן במגו דאי בעי כפר הכל או נילף מהכא דלא אמרינן מגו בעלמא ומשני לפי שאין אדם מעיז ואח"כ פי' התוס' בסיפ' דרבה שאחר וכפולי בעי לגלוד כלו' דלא"ת מאחר דאינו מעיז א"כ אמת הוא שאינו חייב לו יותר ולמה ישבע יהא נאמן במגו דכפר הכל ומשני דאין זה העזה דקא מתמה ע"כ ודאי אותה דעודה מקצת הטענה לשלם לזמן לא חשיב מודה במקצת כדברי הדיינים דלעיל דאין כאן אשתמוטי קא משתמט הדרא קושי' רבה לדוכתא למה ישבע מודה במקצת יהא נאמן כמודה מקצת ותרתי הפרעון דבזה ליכא לתרוצי דמשתמ' לפי דבריהם משולא אחר אמת אמר המגיה לפ"ד הדיינים הנ"ל אין כאן מיגו שהרי במודה מקצת לשלם מיד כיון דלאשתמוטי קא מישתמיט אין כאן העזה וכמ"ש התוספות לעיל אבל במ"ח לשלם לאחר זמן כיון דלא שייך אשתמוטי לפ"ד הדיינים דלעיל א"כ הו"ל הך מקצת דקא כפיר לי' העזה גמורה ולא מיגו דאינו מעיז ממעיז אבל עכ"ד דברי הדייני' הנ' בטלין ומבוטלין ודברי הרב"שז שרירין וקיימין מטעם האחר שכתב לקמן עכ"ה) אלא פשוט דגם בזה שייך אשתמוטי קא משתמט דע"פ שאומר לשלם אותו המקצת שהוד' על זמן מה מתייל'/הו' להודות הכל ולומר שהוא חייב לו לזמן שדוחק שלא יהי' לו נ"כ ממון הרבה על אותו הזמן ע"כ הוא חושב שעכשיו יכפור לו מקצת עד שירחיב ה' את גבולו ושלם לו גם היותר וזה מוכח עוד מסתם הלואה דלא ליתן ליתבע בפחו' מל' יום כמ"ש מקולת פי' זה והיכא תמלה מודה בהלואה ע"כ אינו שייך לפי דבריהם אלא לאחר שעברו ל' יום וזה לא נשמע ולא נראה בשום דוכתא ע"כ נראה דאין מקום לדברי הדיינים הנ"ל ושפיר הוי מודה במקצת בזה:

סעיף ד' ישבע המלוה היסת בטור העתיק דברי הרמב"ם אלו ולא כתב גם היסת ונלע"ד דכן עיקר דהא נשבע ונוטל הוא וצריך נק"ח כמ"ש בסי' ע"ב בסעי' י"ז וא"ל למה לא יהי' בעה"ש ידו על התחתונה דא"כ יהא השטר בטל לגמרי דיכול לומר לך שנים לוויתי המעות וכבר נתבאר בסי' מ"ה דבכל מקום שנתבטל השטר לא אמרינן בעל השטר ידו על התחתונה כמו אחד פסח ע"ש וודאי שעל כל פנים נותנין לו כאן זמן כ"ד:

סעיף ה' ראובן נשבע יש לתמוה למה לא לקח המלוה אותן דברים בחובו ובסמ"ע כתב דהוי כמו מכירה וק"ל מה לי ולשבועתו ירדו הב"ד לנכסיו ויתנו לזה כדי חובו דהא כנכסי דאינש ערבאין לי' ושעבודא דאורייתא ועוד קשה מ"ט שאם יתפרע כו' וימכור דמשמע כל שלא יתפרע לא ימכור וכ"כ הסמ"ע שאין תקנה לגבות החוב עד שיתירו לו השבועה והוא תמוה מאוד וכי יש כח באדם לבטל חוב חבירו מכח שבועתו ותו מי עדיף זה ממקח שבועה שאסור כגון שנשבע שלא למכור דקי"ל בסי' ר"ח אם עבר ומכר דהוה מכירה ונלע"ד דודאי יש כח ביד הב"ד לשלם החוב לזה בע"כ אלא דכאן לא ללמד היאך יתנהג בענין השבועות כי אם ימכור הוא או הב"ד שהם כשלוחין בזה יעבור על השבועה הא' ואם לא ימכור יעבור על הב' ופסק הדין מוטב שיהי' בשב ואל תעשה דהיינו שלא למכור וכן הוא בהדיא בתשובה שם ומביא ראי' משבועה שלא אוכל ככר זה וכו' וע"כ אמר שיהי' פרעון בדרך זה דהיינו שלא ימכור ונמצא עובר על הב' שהיא שבועת שוא וחייב עליה מכת מרדות ולא מלקות כי אין מלקות בשב ואל תעשה (א"ה אין ענין כאן לשב ואל תעשה שהרי על אותה שעה שנשבע לשקר הוא לוקה משום שבועת שוא ואע"ג דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו הא אמרינן בכמה דוכתי בגמ' חוץ מנשבע וממיר ומקלל את חבירו בשם וכ"פ הרמב"ם פ' מהלכות שבועות אלא דמלקות אין שייך כלל בזמן הרא"ש שהוא מלקו' דהאי עובדא ופשוט הוא ע"כ) ומתוך אימת המכות יתפרע ועי"כ יהי' לו פתח להתיר לו השבועה הא' ויוכל לקיי' שפיר השבועה הב' אבל אם קדם ב"ה אין השבועה חלה עליו כלל כי הדין הוא בכל פרעון החוב של בעלי חובות דעלמא שמכין אותו עד שתצא נפשו כדין כל מי שאינו רוצה לקיים מצות עשה כדאי' פ' הכותב בהדיא ולענין פרעון ב"ח מכין אותו עד שתצא נפשו ולא סגי במלקות ואלו לא הוי מצות עשה לא הוי מכין אותו כ"כ שזהו דוקא אם עובר על עשה מן התורה והא דכתב א"כ גם דיבר בעונש שבועה הנ"ל וגם אין שייך בשביל שאינו פורע חובו דהא אומרים לו שיהא בשב ואל תעשה אבל לא בא לפסוק העונש המגיע לזה אלא ה"ק כיון דפריעת ב"ח הוא דבר גדול וע"כ הוי דינא דמכין אותו עד שתצא נפשו ע"כ לא חלה כלל השבועה וכן יראה כל המעיין בתשובת הרא"ש כלל א' סי' ג' לפ"ז פשוט שאם לא יתפרע מאימת
המלקות

פלוני וכשהגי' הזמן טוען אין לי מעות וכבר נשבעתי שלא למכור משלי לפרוע שום חוב אם חוב שמעון קדם לשבועה שלא למכור משלו יג שלא חלה השבועה יד (יב) ע ומכין אותו עד שתצא נפשו אם אינו רוצה לפרוע טו (יג) ואם השבועה קדמה לחוב שמעון טז (יד) נמצאת השניה

יג לא חלה השבועה כו' הטור דה"ל כנשבע לבטל המצוה דמושבע ועומד הוא מהר סיני לפרוע חוב שלו ואין להקשו' יקיי' השבועה שלא ימכור אלא יתן לו את כל אשר לו בחובו דזהו נ"כ בקרקעות מכירה כשיומס ויתנם לו דמה לי מכרם לאחרי' או לו :
יד ומכין אותו כו' עי"ל סי' צ"ז סע"ו כתבתי דמכין אותו אפילו בלא שבועה : טו ואם השבוע' קדמה כו' ואף שנשב' שלא למכור משלו לפרוע לשום חוב מ"מ כיון דעדיין לא היה חייב חלה השבועה מעיקרא : טז נמצאת השנייה שבועת שוא עפ"ר דשם כתבתי דאף אם ימכור משלו לקיים שבועה השניה מ"מ לשוא היתה בשעה שנשבע לפרוע כיון שכבר נשבע שלא למכור ודינו להלקותו עליה כמ"ש ביו"ד סי' רל"ח אם לא שיתחרט על שבוע' הראשונ' וימצא פתח שיתירוהו לו הראשונ' ויעקרוה מעיקר' כאלו לא נשבע מעולם דבוה אין מלקין אותו על השני' דאיגלאי מילת' למפרע דלא היתה לשוא . ומ"ה כתבו הטור והמחבר שאם מתוך אימת המלקו' יתחרט ויתיר לשבוע' הראשו' (אע"ג דכלקה על השניה) משום דבהתרת השני' לא יכלו מהמלקות וקי"ל והכי הוא הטעם דברי המחבר דאם השבועה קדמה לחוב שמעון או אין תקנה לשמעון לגבות חובו עד שיתירהו להלות שבועה הראשונה ועצתו הוא שילך המלו' לב"ד ויבקש מהן שילקוהו על שנשב' שבו ע' שנייה לשוא ומתוך המלקות יתחרט להתיר לו הראשונה ועפ"ר ודרישה

ס דמושבע ועומד הוא לפרוע עס ע ומבואר לקמן סימן ל"ו סעיף ט"ו דאף אם לא נשבע מכין אותו וכו' כדי לקיים מצות פריעת ב"ח

השבועה כמלות עשה והוא הדין הכא וזה שכתב בטור ובתשובת הרא"ש בסוף דבריהם במה דברים אמורים שקדמה שבוע' ראשו' לחוב שמעון כגון שנשבע סתם שלא למכור משלו בשביל שום חוב שיתחייב אבל אם קדם חוב שמעון לשבועת ראובן לא חלה השבוע' כלל יש לומר דהכי קאמר במה דברי' אמורים שקדמה שבועה ראשונה לחוב שמעון והיכי דמי כגון שנשבע סתם שלא למכור בשביל שום חוב שיתחייב לאחרים אבל אם קדם חוב שמעון ולא נשב' סתם לא חלה השבועה או אפשר שכ"ל או כגון שנשב' ותרתי קאמר במה דברים אמורים שקדמה שבועה ראשונה לחוב שמעון דהיינו שנשבע שאם יתחייב לשמעון שום דבר לא ימכור משלו לשלם לו או כגון שנשבע סתם אחר שנתחייב שלא למכור משלו בשביל שום חוב שיתחייב כו' אבל המחבר כ"ל דוחק לפרש כן וע"כ פי' כפשוטו דאם נשבע אחר שנתחייב לשמעון אעפ"י שנשבע בסתם שלא למכור בשביל שום חוב לא חלה השבועה ולפי דבריו כ"ל דל"ד למלוה ושוכה דהתם חיוב המלוה והשוכה לא חל עדיין בשעת שבועתו דהוי דמושבע ועומד מהר סיני הוא לאכול מלה ולישב בסוכה בכל שנה ושנה ונתחייב כבר מכל מקום החיוב לא חל עדיין ולפי זה צריך לפרש דברי הרא"ש וטור דמיירי שזמן הפרעון של חוב הגיע קודם השבועה דאל"כ נהי דנתחייב כבר בחוב מ"מ חיוב הפרעון לא הגיע עדיין ודמי למלה וסוכה ואפשר לומר דל"ד למלה וסוכה דלא חל עליו חיוב מלה וסוכה כלל באמצע השנה ואף אם עושה מלה וסוכה באמצע שנה לא יצא בזה ידי חובתו שיפטר כשיגיע זמן מלה וסוכה משא"כ הכא דנהי דזמן הפרעון לא הגיע עדיין מכל מקום הוא חייב לו כבר ושעבודא אית ליה מזמן הלואה ואי הוה פרע ליה קודם זמנו הוה מפטר מיניה הלכך חל עליו החיוב מעיקרא ולא חלה השבוע' וכן נרא' עיקר (עיין בתשובת מהר"ש כהן ס"ב סי' ס"ב) (יב) ומכין אותו עד שתצא נפשו כו' כדין כל פריע' כע"ח שהוא מלוה ומכין אותו עד שתצ' נפשו אפי' בלא שבוע' כדלקמן סי' ל"ז סעי' ט"ו : (יג) ואם השבוע' קדמ' לחוב שמעון נמצא' השניה שבוע' שוא שהרי כשנשבע שבוע' שניה שיפרע לו עד זמן פלוני היה כבר זה שבוע' שלא יוכל לקיים בכל שבוע' זו שימכור משלו כדי לפרוע לו כי בכך מחוי' מן הדין והוא נשב' כבר שלא למכו' ודמי להא דתנן בפ"ג דשבועו' שבוע' שאוכל ככר זה שבוע' שלא אוכל אכלה עובר על שבוע' שוא לא אכלה עובר על שבוע' ביטוי ופוט' שיעבו' על שבוע' ביטוי בשב ואל תעש' משיאכלנה דקי' עבור על שבוע' שוא כך כנדון זה לא ימכו' כדי לקיי' שבועתו הראשונ' וכמ"ש השני' שבוע' שוא וקאי' עלי' מכו' ומרדו' כו' עכ"ל הרא"ש בתשוב' והרא"ש בכלון סברון דברי' בתשוב' הרא"ש זו אלא דל"ד להתם וצי' להא התם אמרי' להדי' בש"ס דאם לא אכלה עובר על שבוע' ביטוי ואמת' דמוטב שיאכלנה וכמו שפירש"י התם להדיא וכן הוא בהרא"ש התם להדי' וה"ל לא אכלה עבר אף על שבועת ביטוי ירושלמי כו' עוקין אומרים לו שיאכלנה מוטב שיעבור על שבועת שוא ולא יעבור על שבועת שוא ועל שבועת ביטוי עכ"ל אם כך מ"ל ודמי להא דתנן בפ"ג דשבועו' כו' עובר על שבועת ביטוי ואמרינן עלה בירושלמי (הא ירושלמי מייתי לה הרי"ף והרא"ש התם ונתבאר ביו"ד סימן רל"ח סעיף ט"ו ע"ש) אמר שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שאוכלנה הראשונה שבועת ביטוי והשניה שבוע' שוא ואמרי' לו שלא יאכלנ' מוטב שיעבור על שבועת שוא ולא יעבור על שבועות שוא ועל שבועת ביטוי כך בנדון זה לא ימכור כדי לקיים שבועתו הראשונה ובמכא' השניה שבועת שוא כו' כן כ"ל והמחבר כתב ראיות הרא"ש ברורה ונכונה ודו"ק : (יד) כמצא' השניה שבועת שוא כו' כתב הב"ח וז"ל ויש לתמוה על הרא"ש דאף על גב דדעת המלוה שהלוהו ע"ד כן שיפרע לו בכל ענין אף אם יצטרך למכור משלו א"כ ודאי ע"ד כן נשבע וכולל בשבועתו כל ענייני פרעון מ"מ אין זה שבוע' דהא ודאי אם מכר משלו ופרע יצא ידי שבועתו השני' כמו כנשבע שאוכל פתס ואכל נבלה כמבואר ביו"ד סימן רל"ח אבל לא אמרינן בשבועת שאוכל סתם דהוי שבועת שוא מפני שכולל נבלות

טורי זהב

ולאי יעשו הב"ד שלהם ויפרעו לזה בע"כ של זה ובסמ"ע הבין ממה שאמר הרא"ש מכין אותו עד שתצא נפשו הוא נ"כ להורות העונש של זה הלוה והכרחה לע"ד כתבתי אלא שעדיין כ"ע על הרא"ש בתשוב' זו שפסק שלא ימכרו שיהי' בשב ואל תעשה ומביא ראיה שהנשבע על ככר לאם שאוכל זה ואח"כ אמר שבועה שלא אוכל שלא יאכל ויהי' בשב ואל תעשה וזה כנגד האמת דבפסקים פכ"ו דשבועות פסק מוטב שיאכל ואח"כ הדר ביה וכיון דהפוסקים אחרונים הי"ל לרבינו לפסוק כיון הפסקים ותו בטור י"ד סי' רל"ח פסק דמוטב שיאכל כו' וכלע"ד דהטור פסק כדברי הרא"ש שלא למכור שלא מטעם הרא"ש בתשוב' דדמיה לככר שלא אוכל אלא אדרבה בככר קי"ל דיאכל כמ"ש בי"ד ואותו טעם עצמו דאמרינן גם יאכל ממילא כאן לא ימכור והיינו דבשם דנבי ככר הוי הטעם שיאכל כי תכף שנשבע שבועה ב' דהיינו שלא יאכל נשבע לשקר כמנא שהוא כבר בעונש עבירת שבועת שוא ואם לא יאכל יתחיל עבירה אחרת מחלם דהיינו שעובר על הראשונה מש"ה טוב לו שיעמוד במה שהוא כבר בו ולא יקדים עבירה אחרת וא"כ מוטב שלא ימכור כ"א לא ימכור הוא כבר בעבירת שבועת שוא מצעה שילה השבועה מפיו אבל אם ימכור יתחיל עבירה אחרת חדשה שלא עבר עדיין כמלא דברי הטור כהוגן עפ"י הלכה ולא מטעם תשובת הרא"ש אלא מטעם הפסקים כנלע"ד (א"ה ראיתי להרב ש"ך ז"ל שכתב כאן דברים שאינם נראין בעיני וז"ל כס"ק י"ח וי"ל דוקא ככה"נ אבל כשנשבע סתם שלא לפרוע שום חוב אע"פ שקדם חוב שמעון חלה השבועה עכ"ל והוא תמוה מאוד דאף כשנשבע סתם שלא לפרוע שום חוב ודאי דלא חלה השבועה שהרי אין כאן כולל דברי' המותרי' אלא דברים האסורים לבד דאיתנהו דמה לי חוב שמעון או חובות שחייב לאחרים לכולם חייב לשלם גם חוף דברי הרא"ש מכחישין אותו כמו שהגיה הוא ז"ל בעצמו דכם להגיה ואין דבריו נראין לי כלל ודברי הרא"ש ז"ל כפשוטן מתפרשין לענ"ד דדוקא כשנשבע קודם שנתחייב לשמעון בסתם שלא למכור בשביל שום חוב שיתחייב הוא דיש אלות לשבועה אבל אם כבר נתחייב לשמעון ונשבע סתם דהיינו שלא לפרוע שום חוב ודאי לא חלה השבוע שהרי אין כאן כולל כלל אלא דברים האסורים לבד שהרי הוא חייב לשלם לראובן כמו לשמעון ואם נשבע אחר שנתחייב לשמעון בלשון זה שלא לפרוע שום חוב שיתחייב אין כאן מקום שלא כלל דהרי לא נכנס שמעון בכלל שבועתו שלא נשבע אלא על חובות שיתחייב ולא על שכבר חייב והרי לשמעון כבר הוא חייב וזה ברור . וא"כ הגהת הש"ך או כגון שנשבע סתם אחר שנתחייב שלא למכור משלו בשביל שום חוב שיתחייב וכו' היא ט"ס ואין לה מקום ומ"ש עוד אבל המחבר כ"ל דוחק כו' וע"כ פי' כפשוטו כו' ולפ"ד כ"ל דל"ד למלה וסוכ' כו' ע"ד וכ"ל דברי הרא"ש סו"פ הגיע קודם השבועה עכ"ל כל מעיין יתפוש בבדק שלבו וזה א"א לאומרו שהרי הרא"ש כתב בפי' דדוקא אם קדמה השבועה לחוב ועוד דהולך לשמית בלוה אופן יתכן הנשבע קודם לחוב כגון שנשבע סתם שלא לפרוע לשום חוב שיתחייב ואם אית' הא משכחת לה בפשיטות כגון שנשבע שלא לפרוע שום חוב שכבר הוא חייב ועוד דבכך הוכחנו דאם ככר הוא חייב לשמעון ונשבע בלשון זה שלא לפרוע שום חוב שיתחייב פשיטא שאין חוב שמעון בכלל . ומ"ש עוד ואפשר דל"ד למלה וסוכה דלא חל עליו החיוב כלל באמצע השנה כו' משא"כ הכא כו' ואי הוה פרע לי' קודם זמנו הוי מפטר מיני' עכ"ל אני אומר בקילוק זה חלוקין עליו כל חכמי ישראל כתו' בשם ריצב"א ור"י הזקן והר"ן והרמב"ן והר"ן והריב"ש והב"י והרמ"א ושאר כל הפוסקים שמדברי כולם נלמוד שאפי' בדבר שהוא חייב בו עכשיו אם כלל בשבועה דברים המותרים עם אותם האסורי' השבועה חלה אף על האסורים התו' בשם ריצב"א ור"י מדקשי' להו בשבועו' דף כ"ד ע"א ד"ה אלא הן היכי משכח' לה מהכיא דירושלמי דשבועה שלא אוכל מלה תנמר' דילן דאמר דאפי' בכולל כשרות עם נבילות וטריפות לא משכח' לה ואם איתא לדברי הש"ך שאני הכא דאסור נבלה וטרפה כל שעה הוא חל עליו בשוה וגם מכלל תירוצם משמע דליתא להאי דש"ך והרו"ה ז"ל דחלה להאי ירושלמי מהלכה משום דנבילות וטרפות ואם אית' הא לא דמי תלמודא דידן להירושלמי והרמב"ן והר"ן והריב"ש הסכימו לתו' ר"י וכן הרב ב"י ורמ"א הביאום לפסק הלכ' ביו"ד

השניה (טו) שבועת שוא (טז) ומכין עליה מכת מרדות ואם מתוך אימת המלקות יתחרט וימצא פתח לשבועה ראשונה (יז) יתירוהו לו וימכור פ ויקיים שבועה שנייה:

ו יח (יח) הנשבע לחבירו לפרעו קודם שיעבור זמן פלוני אף על פי שלא תבעו בתוך הזמן יט (יט) עדיין השבועה בתקומה עומדת ועיין

עיין ב"י ד סימן רל"ט סעיף י"ז דים יש שנסתפק בזה (והוא הרשב"א) אי נפטר משבועה שוא וכו' ולפי סברא זו ולפי אם מצא פתח והתירוהו לו נפטר ממכת מרדות ובזה מסולק התימה' גדולה שתמה הרב ב"י דמה מועיל שימצא פתח וכו' ע"ש וכמ"ש בסמ"ע וכתב הב"ח * וכראה שאע"ד יש להם רשות לירד לנכסיו ולהגבות מהם לב"ח ואע"כ שימכור הוא בעצמו צ ב"ז שם בשמו ושם כתשו' סי' ו'

כבלות ושחוטות ושיאכל נבלה עליה דעיקר המלקו' הוא מפני שילאת שבועה לשקר מפיו בשעה שנשבע שלא יאכל אבל בלאו הכי לא היה לוקה מיד כדאיתא בירושלמי ונשבע שלא יאכל ישן ג' ימים דלוקה ויש לאתר כדאמר ר' יוחנן בפ"ג דשבועו' אבל בנשבע פתח דלפס' לקיים שבועתו בדבר המותר לא יצאת שבועה לשקר מפיו אף על גב שכולל דברים המותרים ואסורים ביחד וזה ברור לכל מבין ועוד תימה גדולה לפי מה דמשמע' שבועת שוא מה מועיל שימצא פתח דמכל מקום מידי מלקות לא נפטר והא דתנן אבל עובר על שבועת שוא לאו דוקא אבלה וכן פירש הרא"ש עצמו בפ"ג דשבועו' וכך מבואר בפירש"י שם וכן כתב הרמב"ם בפ"ד מה' שבועות דעל שבועת שוא חייב בין קיים שבועתו בין לא קיים' ומ"ש מהרו"ך בזה לא דק ואין להאריך בזה עכ"ל וכל דבריו תמוהין ודברי מהרו"ך נכונים וכמו שאבאר מה שהקשה בתשובה דהא ודאי אם מכר מתלו ופרע יצא ידי שבועתו שניה כו' ליתא דמיד שנשבע לפרוע לו כיון דע"כ היינו כמי למכור מתלו אם לא יהיה לו במה לפרוע אם כן מיד שנשבע הוי שבועת שוא ודמי ממש לנשבע שלא יאכל ככר זה ואחר כך נשבע שיאכלנה דהוי שבועת שוא ואומרי' לו שלא יאכלנה וכמו שהבאתי בסמוך בשם הירושלמי והרי"ף והרא"ש · ומ"ש הב"ח דהוי

ודריסה מ"ש עוד מזה: יז ואפ"ה דהיתה בלא התראה אין לוקין הטור והמחבר לכתוב כאן מכו' מרדות ולפני זה כתב מכין אותו עד שתצא נפשו דשם מכין אותו שיקיים מצות פרעון חוב שמוטלת עליו עדיין לקיימו ודינו כזה להכות אותו כל כך עד שיקיים המצוה משא"כ כאן שמכין אותו על עביר' שכבר עבר ונשבע שוא וק"ל: יח הנשבע לחבירו לפורעו כו' כת' בת"ה סי' שכ"ו אם נכתב בכתב ידו שנשבע ללוות לחבירו ואח"כ אמר שלא נשבע שלא אכת' לו כך אם מתובע מוד' בשיט' שאין לחוש לשבוע' זו כלל ואם אינו מוד' לענין הממון דינו כשאר שטר דלית בי' שבוע' וע"ש ד"מ י"א ונ"ל דאם כת' בכת"י שנשבע בפועל לא מלי להתכחש ולומ' שלא נשבע וה"ה אם עדי' כ"כ בשטר: יט עדיין השבוע' במקומה כו' שטו' מסיק בטעמו וכת' וז"ל כי הזמן נעש' לזרו ושימהר לפרעון ועיקר השבוע' היא על הפרעון והכי דלא עבר על השבוע' כיון שלא תבעו שום אדם מ"מ עדיין מוזה' בשבועתו לפרוע לו כשיתבענו מידי דהוה אמלוה לזמן ועבר הזמן דלא נפטר בהעברת הזמן עכ"ל ונלמד מדבריו דאף שנשבע לפרוע לו לזמן פלוני פתם אין אומר השבועה מחייבו לשלם מעצמו עד שיתבעצו ויתבעו המלוה:

כמו שנשבע שיאכל פתם ויאכל נבילות הוי אכילה דלהתם אכילת נבילות כו' לא דמי כלל דהתם אכילה ויצא ידי שבועתו אבל הכא כיון שנשבע מתחלה שלא למכור לשום מוב ואח"כ נשבע לשלם לשמעון וכוונתו אף למכור אם כן הוי שבועת שוא שהרי כבר נשבע שלא למכור וצ"ל כלל לנשבע שיאכל פתם דלא הוי שבועת שוא משום דאפשר לקיים בדברים המותרים אבל הכא שבועתו שאם לא יהיה לו מעות ימכור מתלו כדין כל מי שמחויב לפרוע וזהו ודאי הוי שבועת שוא כיון שכבר נשבע שלא למכור · גם מ"ש ועוד תימה גדולה כו' דמ"מ מידי מלקות לא נפטר כו' לק"מ כלל דהכי דחייב מלקות בין קיים בין לא קיים היינו כל זמן שלא התיר השבועה הראשונה אבל כשימצא פתח הא כתב הרשב"א בתשובה סימן תש"ב להדיא דלרבא דאמר אם נשאל על הראשונה עלה השניה תחתיה מיד כשהתיר הראשונה נפטר משבועת שוא ותחזור שבועה שניה משבועת שוא להיות שבועת ביטוי וכמו שכתבתי בשפתי כהן בי"ד סי' רל"ט ס"ק כ"ב ע"ש והרא"ש פסק בפ"ג דשבועות כרבא ע"ש והא דכתב גם דאכילה לאו דוקא כו' פשיטא דהיינו כל זמן שלא התיר הראשונה אבל כשהתיר' אגלאי מילתא דהראשונה לא היתה שבועת שוא כלל דהתם עוקר הנדר מעיקרו ולזה כיון מהרו"ך בסמ"ע ס"ק י"ד לפע"ד ע"ש וכל זה ברור: (טו) שבועת שוא כו' כתב הב"ח מיהו נראה ודאי שהב"ד יש להם רשות לירד לנכסיו ולהגבות מהם לב"ח ואע"כ שימכור הוא עצמו ע"כ: (טז) ומכין עליה מכת מרדות דכיון דהיתה בלא התראה אין לוקין עליה מלקות דאורייתא עכ"ל סמ"ע · ולחנם כתב כיון דהיתה בלא התראה דבלא"ה כל מלקות דהאידנא' אינו אלא מכות מרדות · וכמ"ש הרמב"ם ר"פ ט"ז מה' סנהדרין דכל מלקות שמלקין דיני ח"ל בכל מקום אינה אלא מכת מרדות עכ"ל ואפילו בא"י כמי דוקא בפניו סמיכה וכמ"ש הרמב"ם פ"ה מה' סנהדרין והאידנא' אין סמיכה וכמו שמבואר מדברי הרמב"ם פ"ד מה' סנהדרין: (יז) יתירוהו לו כו' ויקיים שבוע' שניה · עיין מה שכתבתי עליו בי"ד סי' רל"ב ס"ק כ"ב: (יח) הנשב' לחבירו לפרעו כו' עיין בסמ"ע ס"ק י"ח ועיי' מה שכתבתי עליו בי"ד סי' רל"ב ס"ק כ"ג בש"ך והשמטות שלי שם ועיין בתשו' מהר"ב סי' ק"מ דף ר"ד ועיין בתשובת משפטי שמואל סי' קכ"ט: (יט) עדיין השבועה במקומה עומדת · כי הזמן נעשה לזרו ושימהר לפרוע ועיקר השבועה היא על הפרעון והכי דלא עבר השבועה כיון שלא תבעו שום אדם מ"מ עדיין מוזהר בשבועתו לפרוע לו כשיתבענו מידי דהוה אמלוה לזמן ועבר הזמן דלא נפטר בהעברת

טורי זהב

סי' רל"ט בהג"ה בהנושא אשה וקנה ונשבע לה כו' תלה השבועה שהרי כלל בזה דברים שהשבועה חלה בהם כו' אע"פ שאמרת פ"ו כל שעה היא מוטלת עליו וכ"פ בש"ע דאה"ע סי' ק"י סע' ו' ולא עוד אלא הרא"ש בעצמו כ"כ בפי' בתשובה הביאו בנו הטור ז"ל בסי' ק"י דאה"ע שלו' שאלת אלמנה שהיתה אחודה בממון ופסק' מלות וזה ידע שמעון ונשאה ונשבע' שלא ישא אחר' כו' תשובה אין יכולין להתיר לו שבועתו הרי דחלה השבועה על מלות פ"ו עם היות כל השבועות שוות בדבר זה ומקומו הוא יו"ד שהרי אמרו דוקא באומר מלה בליל פסח או שלא אשב בכל סוכה דהיינו כמי אסתחא סוכת מלוה כדתי' הרי"ן הוא דלוקה ואוכל ויושב אבל אם אמר סתם מלה אף שהוא עומד בליל פסח וכן שלא אשב בכל אף שעומד בימי החג פשיטא דאסור לאכול ולישב ועיקר חלוקו של הב"ד אין לו טעם כיון דאהיכא דכפקא לן דאין שבועה חלה ע"ד מלוה ע"כ אין חילוק בין נשבע לעבור על מלוה שהוא חייב בה מיד או לאחר זמן שאם נשבע שלא להניח תפילין לאחר אין השבועה חלה וכן שלא לישב בסוכה וכו' אף שנשבע קודם החג פשיטא דלא חלה וזהו פשוט בגמרא והא דקי"ל דבכולל חלה מכח מיגו היא סברא פשוטה בכל התורה להאי מ"ד גם בשאר אסורין א"כ ואיזה טעם יש לנו לחלק בין מלוה שהוא חייב בה מיד למלוה שאינו חייב עליה עד לאח"ז ודוק כי זה ברור בעיני · גם מה שהניח הב"ד בפקי"נ אינו נראה בעיני יעי"ש והכלע"ד הוא דס"ל להרא"ש דהשבוע שנשבע לפרוע לשמעון הוא שבועה כוללת איסור והיתר דלאם יהיה לו מעו' בעין בלותו הזמן ולא יצטרך למכור ויפרענו במזומנים ואיסור שלא תגיע השעה ולאים אין לו ויצטרך למכור כדי לפרוע וכיון דקי"ל דחילה בכולל אף היא שבועת ביטוי מעיקרו והיינו דקאמר הרא"ש וחושב שיעבור על שבוע' ביטוי בשב ולא תעשה ר"ל שיש כאן ב' שבועות ביטוי הראשונה שלא למכור והשניה לפרוע אעפ"כ אמרינן שיעבור על השניה שהיא בשב אל תעשה ולא יעבור על הראשונה בקום עשה וכיון שע"כ צריך הוא לעבור על שבועתו השניה מכח שב ואת אף היא נקראת שבועת שוא · ולאחר שהביא הרא"ש שהיה דנשבע על הככר צריך להוסיף אתנם בכ"ז השניה חלה בכולל ועכ"ז חושב שיעבור על שבועת ביטוי בשב ואת ולא ימכור כדי לקיים שבועתו הראשונה ונתכלת השניה ש"ס ע"כ שהרי א"א לו לקיימ' והאחר נמחק · עוד נלע"ד דרך אחרת קלה וקצרה בהגה' תשובה זו שהרי כתוב בר"ת וחושב שיעבור על ש"כ ושעה המעתיק וחשב שר"ל שבועת ביטוי ואינו אלא ר"ל שבועה ב' דהיינו שבועה שניה וגם אח"כ הי' כתו' בר"ת ש"ב וחשב המעתיק שר"ל שבוע' שוא ואינו אלא ר"ל שני שבועות וכה"ל וחושב שיעבור על שבועה שני' דשב ואת ר"ל אעפ"י שהשניה היא מתקיימת בשב ואל תעשה חושב שיעבור עליה בקום עשה שיאכלנה בקום עשה מאיעבור על שני שבועות ר"ל בשב ואל תעשה הוא עובר על כ' שבועות ביטוי ושוא והכי דייק ליסכא דקום עביד דקו' עשה דפתח הכ"ל כי היכי בשב ואל תעשה לא שכי' כתוב בקום עשה מאיעבור על ש"ס ושעה המעתיק כאמור ומחק תיבת עשה וג' אותיות מש"ו וכתב בקום עבור והפתח אתי שפיר דיכא דהרא"ש מכח ק"ו התם שהוא קום עשה אמרינן לי' אכול כדי שלא לעבור על כ' שבועות כ"ש הכא שהוא שב וא"ת דלא שבקינן למכור כדי שלא יעבור על ב' שבועות וזה נכון מאוד ובתשוב' אחת שהבאתי להרב מהר"ר יוסף אלמושניכו ז"ל מבילגרד זה לי עשר שנים בענין חלות השבועה בכולל הארכתי ה' יזכני להדפיסה עכ"ה):

סעיף ו' וסי' רל"ב רומז לזה על ת"ה סי' ש"כ שכתב שאחד שהי' בבית הסוהר וכתן כתוב ותחום איך שהוא נשבע שיתן לשמעון כל מה שישנון עליו בלא אמתלא ואחר שכפטר מתפוקה תבעו שמעון והשיבו אתה ידעת אשר לא כשבעתי באמת רק הוכרחתי לכתוב כן מחמת שהייתי במלוקה וכל אשר לי היה בידך והשיב שמעון מ"מ אתה מודה שכשבעת' בלא שום אמתלא והשיב אין אנו אומרין שנשבע במקום אחר אלא בפניו כיון שנותן אמתלא לדבריו אבל אם טוען באמת אני יודע שכשבעת' לי והודלת כ"ד במלה עדים ב"ע אומכי האמתלא בזה ע"כ והכה רמ"א סי' רל"ג כתב וז"ל מי שהודה ברבים או כתב עליו שטר והודה בו שנשבע ואח"כ אמר שלא נשבע וכתן טעם למה אמר שנשבע כאמן וכ"ש אם האמת שלא נשבע עכ"ל מבואר הוא דלפי' ספיקת דת"ה באומר אמת אני יודע שנשבעת לי פשוט הוא לרמ"א שנאמן לומר שלא הי' שם שבועה כיון שנותן שם טעם ואמתלא למה כ"כ והעתקתי כל זה לפי מ"ש הסמ"ע כאן דאם כתב בכ"י שנשב' בפועל לא מועיל אח"כ התכללו' ותמוה לי דלאי נותן טעם ואמתלא למה כ"כ

כ וישומו אותו ויתננו לו בתורת פרעון אבל בלא שומא וכתיבתו לו בתור' פרעון לא יצא זה ידי שבועתו דהמשכון כרשות' דמלוה הוא ולא ניתן אלא להבטחה והתירו חז"ל השומא בשב' כדי לקיים שבועתו ומפני שחי' מיקרי ובתשוב' הרא"ש מפיו"ד דלא גרע ממה שמשדכין התינוק בשב' ושמשכירי' אותו ללמדו אפי' אומנות (כמ"ש בטור א"ח סי' ש"ו דמותר רק שלא יזכירו סכום מעות) וכרא' מזה ללמוד שהתיר אפי' לאחרים שיעסקו בשומא זו כדי שיקיים זה מלותו דומיא דשידוך תינוק דהת' שידוך הוא ע"י אחרי' ונם כרא' דאם נותן לו דבר שצריך מדידה נ"כ מותר למודדו בשב' דומי' למדידות התזו' לרפוא' ומדידת מקוה שהתירו בשבת משום דקפלי שמי' כיהו וכמ"ש בטור א"ח ס"ס ש"ו ע"ש:

כא והגיע השמיטה כיכתים כו' עמ"ש לעיל בסי' ס"ז וסם פירשתיהו:

כב דכל שפטור מדין הפרעון כו' ול"ד למ"ש מור"ם בסעיף אחר זה דמי שנשבע לשלם לחבירו אע"פי שלא היה חייב לשלם לו מ"מ חייב לשלם לו מכח השבועה דשאני התם דידע דאינו חייב וקיבל החיוב אנפשו מעצמו בשבועה ואף אם יקבל עליו שלא ידע שהוא פטור מן הדין אין אומרי' דה"ל שבועה בטעות דכל הנשבע מדקדק ונשבע וכמ"ש הטור והמחבר לקמן סימן פ"א סכ"א אבל כאן לא נשבע אלא לשלם חובו והפטור בא לו אח"כ וה"ל כמחל לו המלוה אח"כ בזה אמרינן דלדעת' דהכי לא נשבע ועמ"ש עוד בס"ע

(כ) (ועיין בי"ד סימן רכ"ח סעיף מ"ב מדינים אלו וסימן רל"ב סעיף י"ב):

ז הנשב' לפרוע לחבירו ביום פלוני ואירע אותו יום בשבת חייב לפרעו קוד' אותו יום ואם לא פרעו קודם (כא) צריך ליתן באותו יום משכון **כ** (כב) וישומו אותו ויתננו לו בתורת פרעון: הגה מי שנשבע לחבירו לפרוע לו לזמן **כא** והגיע השמיטה בנתיים או שמחל לו פטור משבועתו **כב** (כג) דכל שפטור מדין הפרעון אינו חייב לשלם מכח השבועה (תשובת רמ"בן סימן רכ"ו ומהרי"ק שורש פ"א):

הנשבע

בהעברת הזמן עכ"ל טור מתשו' הרא"ש וכתב הב"ח וז"ל נראה מדלא הוהירו הרא"ש שיתירו לו השבועה כדי שלא יהא כאיסור שבועה כל ימיו שהרי אף לאחר שעבר על השבועה צריך שיתירו לו כדליתא בי"ד א"למ"דס"ל דשבועה זו שנשבע ע"ד חברו ולפרעו קודם שיעבור הזמן אינו עובר עליה אא"כ תבעו חברו אבל אם אינו תובעו אפי' הוא בעיר אינו עובר על השבועה אלא דאף לאחר שעבר הזמן מוזהר הוא לקיים שבועתו לפרוע כשיתבע לו וכן נראה מתשו' הרשב"א שהביא ב"י במקס"ו דהנשבע לחברו לפרעו לזמן ידוע אפי' אין המלוה בעיר באותו זמן מסתברא דצריך שיהיו מעותיו בידו באותו יום דילמא השתא אתא הוא או שלוחיה כו' אלמא דאי לאו הכי חששא דהשתא אתא כו' אינו עובר על השבועה כיון שאין תובעו דלא נשבע אלא אדעת' דהכי דכשיהא תובעו הוא או שלוחו דחייב לפורעו עכ"ל ומה שהוכיח מדלא הוהירו הרא"ש שיתירו לו השבועה כו' אינה הוכחה כלכך גם מ"ש וכן נראה מתשו' הרשב"א כו' אינו הוכחה דאי לאו האי חששא לא היה עובר כיון דאינו בעיר אבל טפי הי"ל להוכיח כן ממ"ש הרא"ש ונפי דלא עבר על השבועה כיון שלא תבעו שום אדם כו' וכן משמע להדי' בסמ"ע ס"ק י"ט וס"ק כ"ג דמדברי הרא"ש אלו מוכח דאף שנשבע לפרוע לזמן פלוני מתם אין חוזר השבועה מחייבו לשלם מעצמו עד שיתבענו המלוה ואף אם הוא בעיר ע"ש (עיין בתשו' מהרא"ן שסון סימן ר"ל): (כ) ועיין בי"ד סימן רכ"ח כו'·

כתב ב"י בחקודי"א וז"ל כתב הריפ"ש בסימן ת"ס בשם תשובת הרשב"א שמי שהיה חייב לפרוע לחברו בשבועה לזמן פלוני והמלו' היה חייב לאחר מנה ולשני האחרן התפיסו ביד אותו לוה מנה זה עד שיפרע המלוה לזה שחייב לו דאוכם הוא שאינו רשאי לעבור על גזרת האדון עכ"ל ומיירי כשאתולי' הדברי' שלא היה נשבע ע"ד כן וכן צריך לפרש דברי מהר"מ שלפניך בתשוב' סי' כ"ב ע"ש ודוק דלא"כ פשיטא דאונ' מתון לא מהני לפטור משבוע' וכמ"ש הריב"ש בסימן שס"ו וכבר נתבאר זה בי"ד סי' רל"ב בש"ך ס"ק כ"ב ע"ש:

(כא) צריך ליתן לו באותו יום משכון וישומו אותו כו' והב"ח פסק דא"כ שומא אלא שיקנה לו בנוף המשכון כך וכך בשבת כיון דאין בו צורך תפלי שמים ואף אם נשבע לפרעו במעו' יתן לו משכון על כסף ויקנה לו בו כך וכך כמ"ש הב"י ולפי' גם הרא"ש מודה במשכון על כסף דהוי כמעו' ודוק) עיין בתשו' מהרשד"ם סי' ס"ו ותכ"ב):

(כב) וישומו אותו כו' דמותר לשומו בשבת כדי לקיים מלותו דקפלי שמים מיקרי טור · ובתשובו' הרא"ש מפיים דלא גרע ממה שמשדכין התינוק ושמשכירים אותו אפי' לאומנות כו' וכראה מזה ללמוד שהתיר אפי' לאחרים שיעסקו בשומא זו כדי שיקיים זה מלותו דומיא דשידוך תינוק דהתם שידוך הוא ע"י אחרים וגם כראה דאם נותן לו דבר שצריך מדידה נ"כ מותר למודדו בשבת דומיא למדידת החזור לרפואה ומדידת מקוה שהתירו בשבת משום דקפלי שמים כיהו וכמ"ש בטור א"ח ס"ס ש"ו עכ"ל סמ"ע ולפעד"נ דל"ד לשידוך דהתם עושה מלוה בעלמו במה שמשדך משא"כ הכא דמוכע מחברו עבירה דהוי כמו הדביק פת בתנור דפ"ק דשבת דאין אומרי' לאדם חטא כדי שיזכה חברו ועיין כתום' שם וכתשובו' רשב"א שהביא ב"י בא"ח ס"ס ש"ו גם מה שהתיר למדוד דומיא דמדידת החזור ומקוה כלפענ"ד דל"ד דהתם נמי אזור לא קיימא טעמא בטור משום דמתעסק הוא אבל המדידה ועיקר כוונתו הוא משום רפואה ועוד דכל ברכי חולה מותרי' בשבת ע"י ישראל אחרים דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש ולמקוה נמי ל"ד דהתם ברכי רבים הוא ואין יכטרך טבילה לזה המודד עצמו משא"כ הכא: (כג) דכל שפטור מדין כו' ול"ד למ"ש מור"ם בסעיף שאח"ז דמי שנשבע לשלם לחברו אף על פי שלא היה חייב לשלם לו יוכל אקוס ח"כ לשלם לו מכח השבועה דשאני התם דידע דאינו חייב וקבל החיוב אנפשו מעצמו בשבועה ואף אם יקבל עליו שלא ידע שהוא פטור מן הדין אין אומרי' דה"ל שבועה בטעות דכל הנשבע מדקדק ונשבע וכמ"ש הט"ו לקמן סי' פ"א סכ"א אבל כאן לא נשבע אלא לשלם חובו והפטור בא לו אח"כ וה"ל כמחל לו המלוה אח"כ בזה אמרי' דלדעת' דהכי לא נשבע עכ"ל סמ"ע וכה"נ מחלק בתשו' מהרל"ן' לב ספרכ' סי' ל"ח וכס' ח' סוף כלל י"ב · וכתב עוד שם דהוכח דהוי פלוגתא דרוותא אבי הנשבע לומר קים לי כמאן דפוטר וכשנשבעתי הייתי סבור שאני חייב מן הדין אלא דכ"ע אם הוא דבר דלית ביה פלוגתא והוא פטור לכ"ע חייב כשנשבע דכיון דדבר ברור הוא שפטור ודאי נשבע לחייב עלמו מכח השבועה · ולכן פסק שם במי שנתערב לחברו בשבועה בדבר שאינו קנוב דיכול לומר קים לי כהרמב"ם דס"ל דהמתחייב עלמו בדבר שאינו קנוב לא משתעבד וכשנשבעתי חשבתי שאני מתחייב בדבר שאינו קנוב וע"ש · ואין לדבריו מוכרחי' דכראה לפע"ד דכיון דנשבע בבר תו לא מצי למימ' קים לי דבבר חייב את עלמו לקיים בשבועה וכן משמע בתשובות מהר"ם כהן הנדפסי' בספר כ' סי' שכתב דבשבועה גם הרמב"ם מודה דמשתעבד ע"ש · (ואף בלא שבועה נראה לפע"ד דלא מצי למימר בדין זה קים לי כהרמב"ם וכמ"ש

ק נ"ו בשם בשתו כלל ק' סי' י"ג וכלל מ"ג סי' י"ד ובהריב"ש סי' תכ"ח ר תשובות הרמב"ן סי' רמ"ג וכתב הב"י שאף דע' הרא"ש כן וסיים בתשו' ולפיכך הוצר' לבקש היתר בדבר משום דקפלי שמים היא ולא גרע ממה שמשדכין ללמד אומנות וכו' (שבת דף קנ"ו ע"א) דאילו אינו כותבו לו בתורת פרעון משכה שלימה היא ואם אינו מאתינו וכו' (שם דף קמ"ח ע"א) וכתב הסמ"ע שמזה יש ללמוד שהתיר אפילו לאחרים שיעסקו בשומא זו דומיא דשידוך תינוק והב"ח כתב לאיסור אלא שיקנוהו לו בנוף המשכון כך וכך וע"ש

טורי זהב

ב"כ אמאי לא יועיל דהא בההוא דת"כ סי' כתו"ם בלי כתיבת טעם ואמתלא ואפ"ה מהני שם אמתלא שיוכל לומר גם לשון זה דלא יועיל הייתי מוכרח לכתוב כן א"כ גם לשון כפועל יכול לומר כן כיון שיש לו אמתלא ואם לא נותן אמתלא אפי' בלא כתיבת כפועל מהני ואם עדים כותבין לשון זה בכתב הפטר כלע"ד דיש חילוק בדבר אם כתבו שזה הודה בפניהם שנשבע כפועל כל שיש לו אמתלא על ההודאה מהני כמי לבטל כתיבת כפועל ואם כותבין העדי' שנשב' לפניהם או כתן תיך ודאי אין לריך לכתו' כפועל כלל דבר אך כפועל לא מעלה לא מוריד לע"ד אבל אם היא הודא' לא מהני כפועל על כל שיש לו אמתל' שהי' מוכרח לכתוב ההודא' ולא מעידי' עדי' ע"ז שנשב' פשיט' אין לריך כפועל כלע"ד: ע"ש אע"פ שלא תבעו בתוך הזמן משמע דכתביע' מי' מילתא ומו' יליף בסמ"ע דאף שנשב' לפרו' לחבירו לזמן פלוני אין חוזר השבוע' עליו כל זמן שלא תבעו ויש להקשות ע"ז מסתר שזמנו בשבת דכתב בסמוך דלריך ליתן משכון ביום השבת והך ודאי שאין המלוה תובעו בשבת ואם לא חל עליו חיוב הפרעון ביום השבת משום שזה אינו תובעו כך אין עליו חיוב הפרעון מכח השבועה ועוד ק"ל ממ"ש ב"י בשם הרשב"א על הנשבע לפרוע מנה לפלוני באדר ונשבע לאחר לפרוע באותו זמן וכתב בשטר הראשון כ"ז שיתבענו וכן בשני ועכשיו באו שניהם ותבעו שכ"ז שלא תבעו הא' חייב לפרוע להב' שהרי מלוה השבועה מקום לחול כו' עכ"ל וכ"פ גם בש"ע שני' וי"ה משמע דאי לא כתב לא כ"ז שיתבענו לא חלה השבועה הב' כלל דהחיוב רובן עליו לפרוע לראשון אף שלא תבעו שוב מלאתי כ"מ כתשובת מהר לב"ח סי' קל"ו בשם הרשב"א דהנשבע לפרוע לאחרו חוב שעליו ליום פלוני אם חבירו בעיר ביום פלוני ולא פרע לו עבר על שבועתו אפי' שלא תבענו חבירו עכ"ל ע"ש שהאריך בזה והכא בתשובת הרא"ש מיירי כמי באומר כ"ז שתתבענו וע"כ אמר כן וזה כדי שישלם תוך הזמן ואין ידוע אימה זמן ועייך כן אפי' רגע אחת קודם הזמן הקבוע וא"כ מה הועיל בזה אלא ע"כ כ"ז שתתבענו תוך הזמן אשלם לו:

סעיף ז באותו יום משכון הב"י כתב דגם השומא היא מותרת שישומו המשכון אם שוה כדי החוב כדי שיהי' זה נקי משבועתו והסמ"ע למד עוד היתר דאם נותן לו דבר שצריך למדידה שמותר למוד בשבת כיון דלצורך מלוה היא ותמהני דהא' בפ"ק דשבת דף ד' אמר רב אחא וכי אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך ה"כ למה יעסקו אחרים בשומא ומדידה בשביל זה שיקיים השבועה ומכ"ש שיש לומר למלוה בשביל איסור

באר הגולה

ש תשובת הרשב"א והרא"ש בתשובות להרמב"ן סי' פ"ו וכ"ו

ת דין · אם כתב בכתב ידו שנשבע לשלם לחבירו ואח"כ אמר שלא נשבע שלא שכתב לו כך עי' ב"י דפי' רל"ב סעי' יג

שולחן ערוך

ח שהנשבע לחבירו לפרעו ביום פלוני והגיע הזמן כג והמלוה איננו בעיר הוא (כד) פטור כד עד שיבא המלו' או שלוחו אבל צריך שיהיו המעות בידו באותו יום כה ואינו רשאי להוציאם ת:

הגה והני מילי שנפטר כשאין המלוה בעיר היינו דוקא כשלא פי' המלו' לר במקו' שהי' דר תחלה כשנשב' הלוה כו (כה) או יצא משם אבל אם הוא בעיר שהיה תחלה כשנשב' הלוה (כו) צריך להוליכו אחריו כי אדעתא דהכי נשבע תחלה (מהרי"ק שורש י"ו) כז (כז) ויש אומרים דאפילו אם עקר דירתו ממקום למקום אם אינו רחו' מן הלוה יותר מתחלה צריך להוליכו אחריו (מהרי"ק שורש קי"ב) (כח) מי שנשבע ליתן כדוכין לאשתו ובתוך זה הרגיל קטטה עם בתו וישלחום ... (כט) אין צריך ליתן לו (עי' סימן נ"ב) כח מי שנשבע לשלם לחבירו אף על פי שלא היה חייב לשלם לו מכל

שפתי כהן

וכ"מ בקיצור פ"ס קל"ב דכל הבאים אחריו הולקי' בזה אך דכ"מ בזה בעלמא היכ' דאיכ' פלוגת' דרבוותא וק"ל): (כד) פטור כו' וליתן לאשתו ובניו דהמלוה אינו צריך שהרי אפי' כתנס בידו אינו כפטר הלוה ומחייב באחריותן כו' וכן הוא ברשב"א ולפי' בלשה הנוסחת ובות"ג כתוך הבית משמע דחייב ליתן לה למ"ד בקיצור פ"ס ק"ך דנפטר בכך ע"ש: (כה) או יצא משם · כלומר אף שלא עקר דירתו רק יצא משום עסקיו (עיין בתשו' מהרשד"ם ס"ס ספ"ו): (כו) צריך להוליכו אחריו · כשתובעו דאל"כ כבר נתבאר דאפילו הוא בעי' אינו חייב על השבוע' כשאינו תובעו וכ"ש אינו בעיר וכן משמע להדיא בסמ"ע ס"ק כ"א:

(כז) וי"א דאפי' כו' צריך להוליכו אחריו · ודין זה אינו מוכרח לפע"ד וע"ש במהרי"ק שהאריך בזה בראיות ויש לדחות כל ראיותיו ע"ש ודוק וכפר' שקפ' כמו שהרי קי"ל דשבועות אינו חייב עד שיבטא בשפתיו וא"כ אין לך אלא מה שנתחייב בשבועה דהיינו להוליכו למקום פלוני אבל למקו' שלא נשבע אינו חייב אף שאינו רחוק יותר דכיון דלא היה חייב כלל שבוע' א"כ אין לך בו אלא מה שנשבע וביטא בשפתיו ...

מאירת עינים

כס"ט : כג והמלוה איננו בעיר כו' כבר נתבאר בסעי' ו' דאפילו הוא בעיר פטור הלוה משבועה כל זמן שלא תבעו המלוה וכמ"ש גם אלא הרשב"א כאן אורחא דמילת' נקט דמסתמא כשהוא בעיר תובעו : כד עד שיבא המלוה כו' ול' הרשב"א גם בתשובה (ב"י מש"ה הביאו) וליתן לאשתו ובניו דהמלוה אין צריך שהרי אפילו כותנו בידם אינו כפטר הלוה ומחייב באחריותן כו' (ועמ"ש בסי' ע"ב בס"ק כזה) ולהוליך אחריו למדי א"כ שלא אמרו כן לא דוקא בגולה ונשבע לו אבל שלא נשבע לא (וכתבו הטור והמחבר לקמן בסי' סס"ו) ולעשות ב"ד ולמסור בידם נ"כ אין צריך כו' עד כאן לשונו : כה ואינו רשאי להוציאם פי' אפי' אחר אותו יום עד שיבא המלוה ליתנם לו : כו או יצא משם פי' שלא עקר דירתו משם אלא יצא משם בעסקיו : כז וי"א דאפי' אם עקר כו' גם זה במהרי"ק ואינו חולק על מ"ש לפני זה ...

טורי זהב

... בהג"ה מ"מ חייב לשלם מכח שבועתו לכתחלה ...

ט אהנשבע כט לפרוע (לא) בראש חדש אדר (לב) חייב לפרוע ביום החדש הראשון:

י ל (לג) כמי שיש לו גשטר על חבירו לזמן ובא בתוך הזמן לבית דין ואמר מצאתי מנכסי פלוני ואני ירא שאם יבואו לידו יפריחם ממני ולא אמצא מקום לגבות חובי דאם רואה הדיין שום אמתלאה לדבריו שלא יוכל לגבות חובו כשיגיע הזמן מצוה על הדיין לעכב הממון עד שיגיע זמן השטר הוכן הדין בלוה לזמן ובתוך הזמן לא רואה המלוה (לד) שהלוה מבזבז נכסיו ואין לו קרקע או שהלוה רוצה לילך למדינת הים ותובע המלוה את שלו או שיתן לו ערב שומעין לו:

הגה והוא הדין בכל מקום שנראה לבית דין לעכב מעות הנתבע (פסקי מהרא"י סי' ר) לב ומזה נתרבה המנהג לעקל המעות אע"פ שאין בו צורך כולי האי (ת"ה סימן ש"ה) ואם הנתבע בעיר אחרת ונראה לבית דין שאין הראוי לעקל מעותיו על הנתבע אם הם בעיר התובע צריך הנתבע לילך ולדון בעיר התובע להוציא מעותיו (ועיין לעיל סי' י"ד) אבל אם נראה לבית דין שהנתבע צייח לו לדונו בעירו ולא נגרם אלימות הוא לא יעכבו לו מעותיו אף על פי שהם בעיר התובע אלא ילך התובע אחר הנתבע (מהרי"ו סי' ל"ד וקכ"ה) וכשנראה לבית דין לעכב המעות צריכין להודיע לנתבע כדלקמן סימן ק"ו ומי שהיה דר בעיר עם המלוה ויצא משם והניח ממונו בעיר שלא מהם יכולים התובעים לכופו לדון עמהם בעירם שלא יהא כל אחד ואחד לוה והולך למדינת הים ובית דין מודיעין לו תחלה (תשובת בה"ג אלף קמ"ט) כדלקמן סימן ק"ו:

יא (לה) זהקונה שדה מחבירו לג ויצאו עליה *עסיקין (פי' ערעורין מן התעסקו עימו) ובא לב"ד וטוען חושש אני שמא תצא השדה מידי ותאבד ממונך ולא אמצא לך [°כלום] קנה באותו ממון קרקע כדי שאטרף אותו חשומעין לו:

יב טלאחר שעבר הזמן שקבע לו או ל' יום במלוה סתם לד (לו) אם הלוהו על משכון סתם

טורי זהב

והמלוה כופהו למכור משקקע לאחר ל' יום לו לאחר ואין משקטנו כיוצים וכן כשיב הרמ"ך לפי הדין אלא הדבר במחלוקת המדינו ולפי זין מחכתו הפשוט העכו"ם עכו"ל ומשמו לקריו הד"מ והסמ"ע ס"ק ל"ב והכ"מ פכ"ג ולפי ירדתי לסוף דעתם דהמיצין בכעה"ת שם ירמה דהשאלה להרמב"ן לפי היתה דין לפי כופו במשכנו קרקע לפדותו או למכרו וע"ז השיב הרמב"ן שיכול לכופו לפדותו וכל עיקר פלפולו של הרמב"ן שם לפי שיש למשכנו קרקע אין המלוה יכול לכופו שיכול הלוה לומר הרי מכרת על המשכון קרקע כתוכך ע"ש וכתי לכתב שם הרמב"ן דבמשכנה משלשלי כופהו מיד לאחר ל' יום מכל מקום במשכנו קרקע לפי הזכיר הרמב"ן שם כלל ל' יום ויל"ל דפי"ו לכופו בפחות משכה וכלשהריכן בפירוחו כשך דף ס"ח ע"ל וגבי משכנו קרקע שתם משכנתא שתא ואח"כ שכתו' בתשו' הרמב"ן ס"ל דבר זה לתם יודע שכבר כשלל עליו הרמב"ך ומ"ש שכתפקן בו והוכה עליו לתה יודע וכבל מנו ניכך וכמ' הגיטור כת' בפירוש שהרין עם המלוה כו' ושם מיד מייתי דברי הרמב"ך וז"ל ומיהו כתשובו שלוה להרמב"ך שכתב רשכון למשכון ביתו ולפי קבע לו זמן לם יכול לכופו לפדותו וכן לם הלוהו על המשכון שתם לם יתבענו לאחר שלשים ויכוף לותו לפרעו או לפ והשיב דע כי מקומות יש בשהלוהו כופי לפדותו לאחר שכה לו לאחר הזמן שיפסקו ביניהם אבל בשרבוב לין כופי לפ בבית ולפ כשרה ובמשכון לאחר לפ שמעתי מהגה ולפי שהלכה מל' יום ואילך מוכרן בה"ד אלא בפלגו תקמי' על רשב"ג אלא בעינן שברין קורה אבל באחר לפ בפלגו ובמשכון קרקע בתקום אחין הולכי לאחר מהגה העכו"ם ושם פתנו שם לפ התנה בשעת הלוה' לפ"י לכופו לפדותו וכן לפי לומר בכל דבר אחין דינו מפורש בלשונו ואין לנו בו מהגה ידוע שהולכים בו לאחר מהגות שלשם שקורב דבר זה לדיוק התלכות דיו"ט וכסק דינן ע"פ התהגות עכ"ל הרי להדיא דקרקע במשכון משלשלים פבק ל' יום אבל במשכון קרקע ס"ל אחין הדין שפורש לפלגו ואין מהגה בין העכו"ם ואין מהגה פינהו לפ"י לכופו לפדותו להרמב"ך וכן כתב הכ"י פ' לחזקו כשך הי' המגיד פ"ו מה' מלוה בשם הרשב"ץ דפ"י לכופו לפדותו בקרקע ע"פ ובא"ל דבמשלשלים מודה הרשב"ץ כהמוכח להדיא בשם פ' המקבל דיכול לכופו למכרו לאחר ל' יום ולגבות חובו: ועוד שכתב"ן מה' מלוה משמע מדברי ה"ה דס"ל כהרשב"ץ כוה שהרי הביאו בשתם ובפי"ג מה' מלוה כת' המגיד דלף במשכון פתם הלוה ל' יום הרי דיש חילוק בין קרקע למשלשלין ועוד לפי הוה לכתוב דבקרקע יכול לפדותו לאחר ל' פשישה לפ הוה לומדין מן העכו"ם לבעל דין תורתינו תלילה וכדמשמע להדיא מדברי הרמב"ך דדקאק בדבר אחין דינו מפורש לפלגו וכמו שהוכחתי ג"כ בתריהות לקמן פעיף י"ד ס"ק ל"ט ולפ"ל לפ דבמשכון קרקע ס"ל אחין הדין שפורש לפלגו ואין מהגה בין העכו"ם ואין מהגה פינהו לפ"י לכופו לפדותו (וכן הוא דעת הרמ"ה פ' ח"כ) י"ל דהיינו דוקא לאחר שנה תבע שהרי כתב הרשב"ן וכפ' שהדין עם המלוה כו' והרי בבעל העיטור דיכי תוב מלוה על המשכון קף ס"ט דיש ע"ב בשם המשכון משלשלי יכול לכופו למוכרו לאחר ל' יום (ע"ש מיש קצת ט"ס בלשונו) ובחות מ' פותחי קף ת"ל גבי משכונו קרקע כתב דהדין עם המלוה (ע"ש מיש נ"ב קצת ט"ס) ושם בקף ת"ב ע"ל כת' לאחר רב לפי פתם משכנתא שתא לאחרי כ"מ דלפי לכתוב את' מפי מכלין ליה ולפי לא ידע לפי מכי לאחרים ליה לגווי עד שתא לפי לא עכ"ל הרי להדיא דלא"ג דבמשלשלים פשיש ליה דיכול לכופו לאחר ל' יום ת"מ בקרקע משפק ליה עד שתא: וכן בלפ"ד עיקר דבקרקע לפי לכופו לפדותו עד שנה כיון לאחרי שתא דפתם משכנתא בקרקע שתא ושם אין שכר לעות שיגרש כת הלוה מהמלוה שהלוה לא יוכל לפלגו קודם שנה והמלוה יוכל לכופו לפדותו קודם שנה ק"ב לקמה מדת הדין אלא משתא הדין שוה בשניהם כן בלפ"ד: (לז) אין ב"ד מזקקין לומר לו המתן כו' שהרי לם יוכה לשקר יכול לומר לפוח חוב בידי אלא מעכשו לאחר בעדים כדי שידע הלוה בכמה מכר עכ"ל רמב"ם והכיולו הטור ופי' הריב"ש בשות ס"ב וקע"ב דבריך לעבה דעדי כי לפולי ומכור כיותר מהשוחל ולא יכשרך שבועה ע"ש ועיין לקמן ס"ק מ': (לח) יכול לאחרו כו' בשבועת שם בשם ס' המקח כתב לקמ"ש שהוח לבדה מדעת לפי שלו עלמו של לוה יפבר לותו שברון כו' וכרלה לקמ"ש שהמשכון מתחלה לא היה שוה יותר מחובו ועכשיו אין לו להשלם ממקום לאחר אלא יכול למכרן דמ"מ הוח שברון לגוה שיהיה למלוה חוב עליו: (לט) וי"ל דכמקום שהמנהג

כג"י (מחבי"ו) בשם ספ' התרומו' דדין משכנתא שלקקע כדין משכנתא שלשלים דיכול למוכרה לאחר ל' יום ובן הגי' הרמב"ך לפי הדין אלא שהגי' הדבר במחלוקת עכו"ל ד"מ ו"ש: לה

סתם לה יכול למוכרה על פי בית דין ואם הלוה בעיר יוריעוהו בית דין שאם לא יפרע יתנו רשות למכור המשכון ואם אינו בעיר (לו) אין ב"ד נזקקין לו לומר לו המתן עד שיבא הלוה ויטעון: יג כ ואם המשכון כלה והולך (לח) יכול למכרו בב"ד אפילו תוך שלשים יום בין שהיו בעליו שם בין שלא היו שם:

יד ל ישמעי שאומר לו שאעפ שעבר זמן ההלואה צריך להמתין מלמכור המשכון שלשים יום אחר תביעה:

הגה וצין צריך לעכובו בב"ד רק יתבענו בפני עדי' שיפרענו ואחר כך יעכבנו ל' יום וימכרנו ולפי' לם תבעו רק ביום לבניו מהני לם פלוה מודה בכך (ל"ש לגיסב תשובו סהר"ק לסתרי לקדמי) (לט) וי"ל דכמקו'

יום לאחר שתביע וק"ל וצין לריך לשכתו שתא והוא לריך ב"ד לפי': לו לומר לו סתם ויטעון סי' כ"ו סעיף י"ו ס"ב: לז אחר לו המתן כו' ויטעון סי' שאתען מקצה ישעון שליכו מיכה עליו כ"כ ושעיון כתב הטו' ו"ל שהרי לם יוכה לשקר יכול לומר לקום הוא בילי ועכ"ל: לח אלא"ב שעבר זמן ההלואה כו' גם הטו' כשם הרא"ש כ"כ לסתם פלוג' ומיהם כשעתו ז"ל שהרי לוה היה תבעו לדין היו כותבין לו זמן ל' יום ולכאורה משמע דדוקא כ"כ לסתם לוה' דאל"ג לצין לריך להמתין לו יום ס"ל כיון לו לפי' כו' ומשמע דבסיים ק' כתב בלשון פלוגתא לי כותבין זמן לי לפי שלא שכעו לו זמן לפרעונו ע"ש: לט ואפי' לם תבעו רק ביום כו' זהו פשוט דאם לא לכיכו בסהר"ן לשקרק ומכרו מור"ם כאן כפי לישב בזה השו"ע ז"ל ובשבי"כ ובסמ"ע כ"נ בהשובה כתב שיתבעכו בפני עדים ובסמיה כתב שיתבעכו טיכו לבניו ובזה ק"ל למ"ם הרמ"ב כיכוכו

טורי זהב

החודם הכח נמלח הדבר כלגי הי' מסופק בלחר לם פי' כשבע בשלם בחדם לדר לו בניכן דולקי חכח החומרת לריך לשלם בלחר ה' בלגי כ' ויש ס"ל מש"כ בימי קבובה לכולמו מד עכיכת הוי כמו יום ס"ר לענין תשלומין כתלמתו לו בסובו בחלח אלין שובר על שבועתו לפי' לם משלם ביום הלחרון בלחרין וכ"ג לם לא בשבע וכתב בתם ז"ם לקבובה אלין לסובו עד יום הלחרון בכלע"ד פשוט:

סעיף י"ד לא יוכל למכרו בפחות משוה בשוק מדברי פ' הגזול בתוק כתב דין זה בשם הרי"ף בר כהן בתוכן אלא יוכל לבובו מלמכור המשכון לחל שעברה השנה וכ"כ הס"ח בשי' שם ס"ק ת' וברלה להרכובתו היה אל"ל אלא יום לחר התביעה וכמ"ש כתב לבותו היה לפלגו אחוק משכון אל עבו"ם וכוקן לו רבית"ת יכול לסתען ולא יפה עיין בתדרכי דכתב שם שהמשכון הי' ספרים אלא בית"ת עיקר וכאן לומד רש"ל מהתדרכי בוה לדריך עכ"ם להתען לו שנה אלא שהמשכון וכרי"ו תוקי דברי רש"ל כאן בתקום שהמשכון לו כאן משכון אל עבו"ם כדיבית ומש"ע כתלק עליו וכתב לפלפוקים משמע בכל עיין לתלעתא דהכל השכיבו עמו כפי מהגה העכו"ם ת"ת כלע"ד לתין וז אלא כשרוכה למכור המשכון ולגבות חובו אבל ת"ת אם רוכה לתובעו אי"ל מקום אחר כיון לפתם אלוה לו לפי' כמלוה על משכון יכול לכובו ואין לתרץ זה מדיכו עכו"ם דבריכו עכו"ם כל אלא משכון לכו יכול לתובעו אף"כ בע"פ אפי' אומ כ"כ כיו בבותתין לו ערב בדיכיהם משל"כ בדין ישראל ע"כ כלע"ד דיכול לתובעו בע"פ בבל גווני וכן דייק לשון רש"ל דיכל למוכרו ולא כתב אלא יכול לתבעו ובל כי הלי גווכ ברלה שום לשו לומר הכו אלא לוסיף עלי' מתה דמשמע בהדיח:

סעיף ט"ו

דבמקו' **לט** שהמנהג שהמלוה לעכו"ם לא יוכל למכרו בפחות משנה דכין גם כן בישראל שהלוה לחבירו על המשכון דאזלינן בזה אחר המנהג. (מרדכי פ' הגוזל בתרא) מי שנתן משכון לצדקה בעד מה שחייב הגבאי יכול למכרו כדין ההדיוט שמלוה על המשכון (מהרי"ק שורש קל"ד): מי

ביסוכו דמ"ש ביכול ביכו לדהוא אלא ר"ל דאין צריך לתבוע בפני ב"ד ועפ"ר: **לט** שהמנהג שהמלוה לעכו"ם כו' דכין כן גם לישראל ע"ל בסי' שס"ט ס"ח ששם כתב מו"רם ג"כ כעין אלו דינא שכתב שם ז"ל ולכן המלוה על המשכון יכול למוכרו אחר שנה הואיל וכן דינא דמלכותא כו' דק"ק דשם משמע דבלא שהיה ד"ד היה צריך להמתין לו יותר משנ' וכאן כת' מו"רם ז"ל במקו' שהמנהג שהמלו' לעכו"ם לא יוכל למכרו בפחו' משנה דכין כן ג"כ לישראל כו' דמשמע דבלא המנהג היה יכול למוכרו אפי' בפחות משנה וי"ל דשם בסי' שס"ט מיירי בישראל שהלו' לישראל חבירו על משכון של עכו"ם וקמ"ל דלא יוכל זה המשכון לומר הואיל ואתה לוקח ממנו ריבית צריך אתה להמתין יות' עד שיב' העכו"ם ויפדנו כי ירא אני מהעכו"ם וכאן איירי במלו' לחבירו בלא ריבי' וקמ"ל דצריך להמתין לו ג"כ שנה וק"ל ועיין * בע"ש שכת' אוה לא מדמין הלואות עכו"ם על משכון שנותנין לו ריבית (דסברא הוא שימתין לו שנה ויקבל ממנו ריבית) להלואת ישראל לחבירו על המשכון בלא ריבית. ועל דברי מו"רם כתב דהיינו דוקא כשהמנהג הוא דאף מלו' לעכו"ם בלא ריבית צריך להמתין לו שנה א"כ כשמקבל גם מחבירו הריבית וכגון שהשכין לו משכון בתורת משכונו' של עכו"ם ושרוצה לומ' דסבר מלוה שיש לו מהלוא' לישראל בהכס עולה לו במקו' ריבית שמקבלין ממשכונו של עכו"ם אלא בכה"ג בשל ישראל הוא בכלל מ"ש דשם הלואה הוא ל' יום אפי' במלוה על המשכון ע"כ כלל דברי ע"ש ואין כ"ל דבריו לדינא שא"כ לא ה"ל למסתם ולכתוב דלמדי' לישראל מההנהגות משכנות של עכו"ם גם בתשובו' הרא"ש ז"ל ובמרדכי פרק הגוזל והביאם הד"מ כתבו סתם ומשמע דבכל ענין איירי וכן משמע לקמן סי' שס"ט וכנ"ל והטעם דאמרי' כשהשכינו הלוה ליד המלוה אדעת' דהכי כתנו לו בתורת משכון שינהג עמו במשכנו כאשר נוהג עם משכנו דעכו"ם. ועל המלוה היה מוטל להתנות שלא ינהג עמו כמנהג העכו"ם ומדלא התנה אמרינן

שהמנהג כו' בסמ"ע הקשה דכאן משמע שאלולי המנהג יכול למכרו בפחו' משנה ולקמן סי' שס"ט ס"ח כתב הר"ב דהמלוה על המשכון יכול למכרו אחר שנה הואיל וכן דינא דמלכותא כו' משמע דאילולי המנהג היה צריך להמתין יותר משנה ותירץ דשם איירי בישראל שהלוה לחבירו על משכון של עכו"ם וכאן איירי בהלוה לישראל חבירו בלא רבית ואין תירוצו ברור. גם קשה על דבריו שהרי דין זה שכתב הר"ב לקמן הוא מהמרדכי פ' הגוזל בתרא דאיתא שם המעשה בא' שמשכן ספרים לחבירו כו' וספרי' ודאי עכו"ם לא היו של עכו"ם אלא כרח' לתרץ דכאן איירי שהמלו' תובעו לכן לולי המנהג היה יכול למכרו בפחות משנה אבל לקמן איירי שאינו תובעו ואחר שנה יכול למוכרו מיד בלא תביע' כלל. וכן כתב הגאון מה"ו ז"ל בגליון הסמ"ע שלו:

עוד כתב בעיר שושן על דברי הר"ב כאן וז"ל וכ"ל דמיירי כשיש המנהג כן כשמלוה לעכו"ם בלא רבית א"כ ברבית והלוה לישראל גם כן ברבית כגון שתלה משכונו בעכו"ם ואמר לו שלוה לצורך עכו"ם אבל כשיש המנהג כן במלוה לעכו"ם על המשכון ברבית שלא יוכל למכרו בפחות משנה כשמלוה לישראל בלא רבית למה כבוף אותו שימתין לו שנה ע"כ. ולא כתבו זמן אלא ל' יום מה שייך לתלות בהלואות העכו"ם וזה דוחק לומר כשמלוה לישראל בלא רבית משום שכר המלוה דהמלוה על המשכון שקבלו עליו כאלו הלוה לעכו"ם ברבית שאין סברא לומר כן כ"ל עכ"ל ובסמ"ע השיג עליו וז"ל ואין כ"ל דבריו לדינא שא"כ לא ה"ל למסתם ולכתוב דלמדים ליהודים מההנהגות במשכונות של עכו"ם בתשובות הרא"ש ובמרדכי פ' הגוזל והביאם הד"מ כתבו סתם ומשמע דבכל ענין איירי וכן משמע לקמן סי' שס"ט והטעם דאמרי' כשהשכינו הלוה ליד המלוה אדעתא דהכי כתנו לו בתורת משכון שינהג עמו במשכנו כאשר נוהג עם משכונו דעכו"ם ועל המלוה היה מוטל להתנות שלא ינהג עמו במנהג העכו"ם ומדלא התנה אמרי' גם הוא היה דעתו לכך בשעת ההלואה עכ"ל וכה"ג כתב הב"ח בסכ"ג וכן בס' מגדול דוד השיג על הע"ש כה"ג. ולפע"ד דברי הע"ש נכונים ודברי המשיגים תמוהים דנהי דאדעתא דהכי כתנו לו שינהג עמו כמשכון דעכו"ם מ"מ הא בעכו"ם גופיה כשאינו נותן רבית א"צ להמתין שנה ודוקא כשנותן רבית מחויב להמתין שהרי אין לו הפסד במה שמעותיו בידו שהרי נותן לו רבית משא"כ בלא רבית וא"כ למה יגרע שהוא ישראל יותר מעכו"ם עצמו והכי ניחא נמי דל"ק מה שהקש' הסמ"ע שא"כ לא הוי ליה למסתם כו' דאדרבה מדסתמו משמע דכל אותו המנהג שנוהגים בעכו"ם יש לנהוג בישראל אבל מה שגם בעכו"ם אינו נוהג פשיטא שלא ינהג בישראל. גם מ"ש הסמ"ע בתשו' הרא"ש כו' בלאו הכי אינו נכון וכמ"ש לעיל ס"ק ל"ו דהרא"ש ס"ל דאין למדין מעכו"ם רק בדבר שאין מפורש אצלינו וא"כ אפי' בעיקר הדין של הר"ב חולק על הרא"ש וכמ"ש לקמן. אך מ"ש הע"ש א"כ ברבית והלוה לישראל ג"כ ברבית כגון שתלה משכונו בעכו"ם לא דקדק בדבריו ולדוגמא בעלמא נקטיה וכוונתו שעשה עמו איזה היתר באופן המועיל אבל כתולה משכונו בעכו"ם אסור ליקח ממנו רבית אם המלוה יודע באמת שהוא של ישראל ולא מיירי באומר המלוה לבכריך הראשונים אני מאמין כמו שנתבאר בי"ד סי' קס"ט סעיף י"ג א"כ לא צריך כאן לטעמא שדינן גם בישראל דינא דמלכותא דהא כיון שהאמין לדבריו הראשונים הרי הוא מחזיקו בשל עכו"ם ופשיטא דיכול למכרו אלא ודאי כמ"ש:

וכל זה כתבתי לדעת הר"ב אך לפי ע"ד לדברי הר"ב צ"ע בעיקר הדין שכתב הר"ב שלא יוכל למכרו בפחות משנה שהוא דבר תמוה מאד לפי ענוות דעתי דלכאורה דע"פ דין תורה יכול למכרו לאחר ל' יום היאך נלמוד מדיני עכו"ם לבטל דין תורה ח"ו לא תהא כזאת בישראל. ולא מבעיא לאותן הפוסקים שסוברים דלא אמרי' דינא דמלכותא רק בדברים שהם להנאת המלך ולא בין איש לחבירו וכן הסכים בעלטור הגבורים פ' חזקת הבתים סוף דף קפ"ט וז"ל ונראה בעיני שלא באומר דד"ד אלא בדברים שהמלך גוזר להנאתו כגון המכסים והמסיות וכיוצא בהן אבל בדברים שבין אדם לחבירו אין לנו לדון אלא על פי תורתינו כמבואר בקונט' הראיות ובפ"ק דגטין ובפ' גט פשוט עכ"ל אלא אפילו לאותן פוסקים דסוברים דאמרי' ד"ד בכל דבר היינו דוקא מה שאינו כנגד דין תורתינו אלא שאינו מפורש אצלינו אבל לדון בדיני העכו"ם בכל דבר כנגד תורתינו חלילה ודאי לא יעשה כן בישראל ובמרדכי שם לא כתב אלא בא' שמשכן ספרים אצל חברו ומכרם אחר שנה ותבעו חברו לדין ופסק ר"י בר פרץ דאין עליו כלום משום דינא דמלכותא כו' ולפע"ד דהיינו משום דאין מפורש אצלינו שלא יוכל למכרו אחר שנה בלא תביעה ואדרבה לכאורה נראה מש"ס דילן פ' א"כ להפך דאמרינן סתם משכונות שתא אפי' בקרקע וכ"ש במטלטלין ואם כן אין המלוה זקוק לשומרו יותר משנה והלכך פסק דאזלי' בזה בתר דינא דמלכותא כיון שאין הדין מפורש אצלינו וכמ"ש לעיל ס"ק ל"ו בשם הרא"ש ד"א אבל כאן בע"כ מיירי שהמלוה רוצה למכור המשכון ולגבות חובו עתה אם כן כיון שהדין מפורש אצלינו בש"ס פרק המקבל וכל הפוסקים אין גם אחד שחולק דיכול למכרו לאחר ל' יום היאך נלמוד מדיני עכו"ם להכחיש דיני ישראל חלילה וכבר האריך הרשב"א בתשו' מביאה ב"י לעיל סוף סי' כ"ו בא' שכתב אשה במקום שדנין בדיני עכו"ם שאין הבעל יורש את אשתו ולא שייך בזה דינא דמלכותא בכל דא"כ עקרת כל דיני התורה השלימה כו' ע"ש שהאריך הרבה. וכן כתב ג"כ מהרי"ק בשורש קפ"ו וז"ל ואשר כשתפקת אסור לדון על שטר שעכו"ם בדיני עכו"ם באותו שטר או לא כגון לענין יד בעל השטר על התחתונה שכתבת שדיניה' כהפך לפע"ד נרא' דבר פשוט שאין בטענ' זו ממש דאע"ג דקי"ל דינא דמלכותא דינא ואפי' למ"ד דד"ד בכל דברים היינו דוקא לענין ארנוניות ומנהגים של משפטי המלכים אבל דין שבין אדם לחבירו פשיטא ופשיטא דלא דא"כ בטלת כל דיני תורה ח"ו וכ"כ ג"כ הר"ן בקדושין ובפ"ק דגטין וז"ל והא דאמר שמואל דד"ד דוקא מה שהוא עושה מחוקי המלך אבל מה שהוא עושה שלא כדין לא ולישנא דדינא דמלכותא הכי משמע ולא אמרו דינא דמלכותא דלאו עביד שלא כדין חמסנו' הוא ולאו דינא כו' וכן מ"כ בשם מה"ר שמשון מקינון וז"ל על אודות שטר שעולה בערכאות של עכו"ם כו' עד מ"מ מדבריו למדין כהדיא דלא הוכשרו שטרות העולות בערכאות של עכו"ם אלא לענין הימנות דידהו דלא חשבינא להו כותבי פלסתר אבל לא לגבות מדין תורה אפי' כמלא נימא עכ"ל וע"ש והרי משמע כמו להדיא מדברי הרא"ש ד' שהבאתי לעיל ס"ק ל"ו דדוקא בדבר שאין מפורש אצלינו למדין מדינא דמלכותא אבל לא מה שהוא מפורש בדינינו. אמת שהרב כתב לקמן ס"ס שס"ט בהג"ה וז"ל הנושא אשה במקום שדנין בדיני עכו"ם ומתה אשתו אין יכולים יורשיה לומר כל הנושא אשה ע"ד המנהג הוא נושא ונדון הדבר בדיני עכו"ם דאם מתה לא יורשה בעלה וליכא בזה משום דינא דמלכותא דלא אמרינן ד"ד אלא בדבר שיש בו הנאה למלך או שהוא לתקנת בני המדינה אבל לא שידונו בדיני עכו"ם דא"כ בטלתה כל דיני ישראל עכ"ל ומשמע לכאורה מדבריו דבמה שהוא לתקנת בני המדינה אמרי' ביה דד"ד ולפ"ז היה אפשר ליישב דבריו כאן קצת דזהו שא"א למכור המשכון בפחות משנה הוא לתקנת בני המדינה. אבל לפע"ד גם דבריו לקמן ס"ס שס"ט צ"ע ומנא לו זה דמה שהוא לתקנת בני המדינה אמרי' דד"ד אפי' כנגד דין תורה והרי בתשו' הרשב"א שמשם מקור הדין דהנושא אשה כו' לא כתב בכל התשובה רק שחלילה שנדון בדין עכו"ם כנגד דין תורתינו.

ועוד

ועוד דמי מפיס ק"כ בכל דיכחיה ניחא לתקנת בני החדיוק ות"ש מהרי"ק לענין דוקא לענין לתרוצי' שכותב על מפפני המלבים כו' ק"ק היינו דוקא לענין לתרוצי' שכותב לתלך ק"כ: **מא** יש"ב אחות כדברין ולא מחשב כנגון בחה שמכר שלנו ולאחר שלא יהא כאחין בשבועה דלא יחזיר כלום ולהיות לו דין גזלן בזה ריב"ש ועפ"ר מ"ש עוד בזה: **מב** ולפ"ז יודע כמה הוא כדי שלא יאמר הלוה שנשמכר ביותר מהשומא ואם מכרו שלא בשומא של שלשה שמאין לא עשה כלו': (מא) והמכר: בטל אע"פ שלא טעה ואפ הוא בענין שא"א להחזי' המכר כיון שמכרו שלא בשום"ג בקיאין אע"פ שהורי' ללוה חייב לפרוע כמו שהיה שוה בשעת המכירה אבל יש עריכים עיורעים כמה היה שוה באותה שעה ואם יאמרו שהי' שוה יותר מחובו יפרע לו המותר (מב) ואם אין ערים והמלוה אומר שהיה שוה יותר מחובו **מא** ישבע שהוא כדבריו ויפרע לו **מב** (מג) ואם אינו יודע כמה היה שוה או אינו רוצה לישבע

טו מי שיש בידו משכון של חבירו לא יכברנו אלא בב"ד (מ) רוצה לומר ב"ד של שלשה הדיוטו' וישומו אותו כמה הוא שוה כמוב'בשוק ויכברנו באות' שומא שיתנו לו רשות למכור הבקיאי'בשומא ומשיאין לו עצה למוכרו בעיר ם כדי שלא יאמר הלוה שנמכר ביותר מהשומא ואם מכרו שלא בשומא של שלשה שמאין לא עשה כלו': (מא) והמכר: בטל אע"פ שלא טעה ואפ הוא בענין שא"א להחזי' המכר כיון שמכרו שלא בשום"ג בקיאין אע"פ שהורי' ללוה חייב לפרוע כמו שהיה שוה ם בשעת המכירה אבל יש עריכים עיורעים כמה היה שוה באותה שעה ואם יאמרו שהי' שוה יותר מחובו יפרע לו המותר (מב) ואם אין ערים והמלוה אומר שהיה שוה יותר מחובו **מא** ישבע שהוא כדבריו ויפרע לו **מב** (מג) ואם אינו יודע כמה היה שוה או אינו רוצה לישבע

עכו"ם ולחורי כתי דיפתלי הרמזן לדין עכו"ם סימ וכן בס"ק דנעין (דף י') וכתנאי לעיל מי' ס"ח ס"ק דשכר מתנות הניתנים בעפ"ע כגרים הייטו כמי כיון דבשכר עצוי בערכותיהם אם כן תלוכת דמלכותא כמיך ועוד הוין בגע"ת שער מ"ו ס"ק בעגין לחר דך דחזקת בכתים וסק"ק דנעין ומכל מקום לפי דברי הרמב"ן בבעל התלוות שם מריך לתרן כחו שכתבתי ע"ם ודו"ק). ולפ בלחו לייחס דברי הר"ב לתקתן ס"ם שם ס"ל דה"ק תלת לחורי דל"ל בלבר שם כו הכלה לחלך לו שהוא לתקנת בכי החדיוט'מה שלין הדין המור לתקיטו לכל לת שהוא בדיני עכו"ם בגר תורתיהו כו' וכן תיקן וכיולר בשי' שוגן להדיח לתקן ס"ם שם"ע חי"ל לת לחורי' דהכל דמלכות' לת כלבר שם לו הכלה לחלך לו שהוא לתיקון בני מדיתתו כעבריני מצ ומתן שבועה לתבל אחר דיוק' עכו"ם ולחורי' כתי דיפתלי הרמזן לדין עכו"ם סימ וכן בס"ק דנעין (דף י') וכתנאי לעיל מי' ס"ח ס"ק דשכר מתנות הניתנים בעפ"ע כגרים הייטו כמי כיון דבשכר עצוי בערכותיהם אם כן תלוכת דמלכותא כמיך ועוד הוין בגע"ת שער מ"ו ס"ק בעגין לחר דך דחזקת בכתים וסק"ק דנעין ומכל מקום לפי דברי הרמב"ן בבעל התלוות שם מריך לתרן כחו שכתבתי ע"ם ודו"ק). ולפ בלחו לייחס דברי הר"ב לתקתן ס"ם שם"ע חי"ל לת לחורי' דהכל דמלכות' לת כלבר שם לו הכלה לחלך לו שהוא לתיקון בני מדיתתו כעבריני מצ ומתן שבועה לתבל אחר דיוק' תורת התעורמי' כיוטו כגון שהם כחותם דלל"ב בעל"ח וכן הנוסח דשם בחיקום שדין דיני עכו"ם ותתם ק"י ומכסף משנה פ"ג מה' מלוה מלל לוחר וכן מי' ס"ח ס"ק דשכר מתנות הניתנים בעפ"ע כגרים הייטו כמי כיון דבשכר עצוי בערכותיהם אם כן תלוכת דמלכותא כמיך ועוד הוין בגע"ת שער מ"ו ס"ק בעגין לחר דך דחזקת בכתים וסק"ק דנעין ומכל מקום לפי דברי הרמב"ן בבעל התלוות שם מריך לתרן כחו שכתבתי ע"ם ודו"ק). ולפ בלחו לייחס דברי הר"ב לתקתן ס"ם שם"ע חי"ל לת לחורי' דהכל דמלכות' לת כלבר שם לו הכלה לחלך לו שהוא לתיקון בני מדיתתו כעבריני מצ ומתן שבועה לתבל אחר דיוק' תורת התעורמי' כיוטו כגון שהם כחותם דלל"ב בעל"ח וכן הנוסח דשם בחיקום שדין דיני עכו"ם ותתם ק"י ומכסף משנה פ"ג מה' מלוה מלל לוחר וכן מי' ס"ח דשכר

שער מ"ו ס"ק בעגין לחר דך דחזקת בכתים וסק"ק דנעין ומכל מקום לפי דברי הרמב"ן בבעל התלוות שם מריך לתרן כחו שכתבתי ע"ם ודו"ק). ולפ בלחו לייחס דברי הר"ב לתקתן ס"ם שם"ע חי"ל לת לחורי' דהכל דמלכות' לת כלבר שם לו הכלה לחלך לו שהוא לתיקון בני מדיתתו כעבריני מצ ומתן שבועה לתבל אחר דיוק' תורת התעורמי' כיוטו כגון שהם כחותם דלל"ב בעל"ח וכן הנוסח דשם בחיקום שדין דיני עכו"ם ותתם ק"י ומכסף משנה פ"ג מה' מלוה מלל לוחר וכן מי' ס"ח דשכר

(מ) לפי דברי הר"ב כתן בע"ע: (מא) והמכר: בטל אע"פ שלא טעה ואפ הוא בענין שא"א להחזי' המכר כיון שמכרו שלא בשום"ג בקיאין אע"פ שהורי' ללוה חייב לפרוע כמו שהיה שוה ם בשעת המכירה אבל יש עריכים עיורעים כמה היה שוה באותה שעה ואם יאמרו שהי' שוה יותר מחובו יפרע לו המותר (מב) ואם אין ערים והמלוה אומר שהיה שוה יותר מחובו **מא** ישבע שהוא כדבריו ויפרע לו **מב** (מג) ואם אינו יודע כמה היה שוה או אינו רוצה לישבע

טורי זהב

סעיף ט"ו ואם אינו יודע כמה הוא שוה ולא ישבע שלוה יודע שהי' שוה יותר מדמי ההלוה כלעיל סי' ע"ב סעי' י"ג דשלוי לכל דיוקא שהוא יודע שוה יותר

שולחן ערוך

לישבע ישבע הלוה כמה היה שוה ויפרע לו המלוה מה שהיה שוה יותר על חובו (מד) וה"ה אם המלוה אומר שנותו למכרו והלוה כופר המלוה נשבע (מהרי"ק שורש קנ"ד):

יז פ המוכר משכון שבידו ע"פ שלשה הדיוטות בקיאין בשומא מג אינו רשאי ללקחו לעצמו ואם מוכרו ע"פ ב"ד (מה) מומחים (מו) כ יש מי שאומר שרשאי ללקחו לעצמו:

יח ק המלוה את חבירו על המשכון על מנת שאם לא יפרנו לזמן פלוני שיגבה כדי חובו מהמשכון (מז) והמותר יהיה מתנה מעכשיו רהוי אסמכתא (מח) ואם התנה עמו שאם לא יפרנו לזמן פלוני יהיה מוחלט הוי נמי אסמכתא מד (מט) ואם אמר לו קנה מעכשיו אם לא אפרנו עד זמן פלוני יש

מאירת עינים

דאינו ר"ל שהוא מודה שהי' יותר אלא שאינו יודע כמה דא"כ ה"ל דין זה כמי שמחויב שבוע' ואינו יכול לישב' דכוטל זה שכנגדו בלא שבוע' וכמ"ש בסי' ע"ב ס"ב אלא ר"ל אינו יודע כמה הי' שוה ויכול להיו' שלא היה שוה יותר מהלואו' שלוה שקבל בעד משכונו וע"פ דבכה"ג נתברר שם בסי' ע"ב דהמלוה נשבע היסת ונפטר אפילו אם אבד משכונו בפשיעה דהוי ליה כאומר איני יודע אם הלויתני או לא שאני הכא דפשע בידים למכור משכונו של חבירו שלא ברשות וק"ל:

מג אינו רשאי ללקחו לעצמו משום חשד וכמ"ש הטור והמחבר בר"ס ע"ב וגם דאיירי בשכירות לא כתב דעת י"א דאם בעשה ע"פ ג' מומחין שרי כמ"ש כאן משום דבשכירות אין רגילין ליקח ג' מומחין: מד ואם אמר לו קנה מעכשיו כו' עיין בי"ס ס"ס ע"ב בהפל"ע וכל"ה כמימן זה שכ"ה שכתבו דין זה בל' פלוגתא אמ"ש לפני זה שאם התנה שאם לא יפדנו לזמן פלוני יגבה חובו ממנו והמותר יהיה מתנה דהוי אסמכת' וכהגל"ה כתבתי דנראה דל"פ דשאני הכא דאמר דיהיה קנוי לו מעכשיו כל המשכון דבמעכשיו לית ביה משום אסמכתא כמ"ש לקמן סימן ר"ז אבל כשיגבה חובו מהמשכון ולא אמר עליו שיקנהו מעכשיו אלא על המותר אמר שיקנהו מעכשיו כיון דמה שאמר שיגבה מעכשיו חובו הוי אסמכתא גם בהמותר ה"ל אסמכתא ע"ש וכן נראה שהוא כוונת המחבר כאן דקתנן

שפתי כהן

כמה הים שוה כו' ישבע הלוה כו' כתב הסמ"ע וז"ל אין ר"ל שהוא מודה שהיה שוה יותר אלא שאינו יודע כמה דאם כן הוה ליה דין זה כמי שמחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם דכוטל שכנגדו בלא שבועה וכמו שכתבתי בסי' ע"ב סי"ב אלא רוצה לומר דאינו יודע כמה היה שוה ויכול להיו' שלא היה שוה יותר ואף על פי דבכי האי גונא נתבאר שם בסי' ע"ב דהמלוה נשבע היסת ונפטר אפי' אם אבד בפשיעה שאני הכא דפשע בידים למכור משכונו של חבירו שלא ברשות עכ"ל ולא ידעתי מה חילוק יש בין פשע בידים או לא · ובב"ח תירץ וז"ל ונראה לחלק דדוקא כשאבד על ידי פשיעה הוא דנשבע היסת ונפטר אבל כאן דמכרו בידים הוה ליה כגזלן ומשום תקנת נגזל כנעת נה שישבע המלוה ויטול ואפילו הכי בפקדון כתב הרא"ש דאם הנפקד טוען איני יודע שנשבע המפקיד ונוטל כדלקמן סי' רצ"ח כל שכן דהוה ליה כגזלן שמכר מה שאינו שלו דעשו בו תקנת נגזל ואף על גב דבטוען כך וכך היה שוה ורוצה לישבע כאין בשבועת היסת היינו משום דלא משמע להו לאוקמי דליהוי גזלן בהכי כדכתב הריב"ש ומביאו בית יוסף אבל בטוען איני יודע סבירא ליה להרא"ש דחשוב כגזלן לענין זה לעשות בו תקנת נגזל והלוה נשבע ונוטל כנזכר לעיל עד כאן לשונו וגם זה אינו נראה לפי עניות דעתי דלמה יחשב כגזלן במה שמכר משכון שבידו ועוד כיון דבטוען ברי שהיה שוה כך לא חשיב גזלן אם כן למה יחשב כגזלן בטוען שמא ולא דמי לפקדון דעשו בו תקנת נגזל בשמא דהתם היינו טעמא כדי שיהא כל אחד ואחד נזהר בשמירת הפקדון תדע דהא התם אפילו כאבד בפשיעה עשו תקנת נגזל בפקדון אף על פי שלא מכרו והא מלוה על המשכון וכאבד בפשיעה לא עשו בו תקנת נגזל אלא ודאי שאני מלוה על המשכון דבלאו הכי נזהר לשמרו בשביל הלואתו · ואין לומר דסבירא ליה להרא"ש דמטעם שלא יהא כל א' וא' הולך ומוכר משכון של חבירו עשו בו תקנת נגזל בשמא דמכ"ל להרא"ש הא מילתא ועוד דאפילו בכך דפקדון גופיה קאי בה הרא"ש קהויתא טובי בפרק הכונס דלמה יעשו בו תקנת נגזל וסבירא ליה דדינו בבעלמא אלא שכתב בסוף דבריו שמעתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת נגזל בפקדון ואין לזוז מדבריהם ואיך יכתוב כאן הרא"ש בתשובה בפשיטות דשכנגדו ישבע ויטול בלא טעם ורא"יה · אלא נראה לפי עניות דעתי דכאן ה"פ ואם אינו יודע כמה היה שוה ואינו רוצה לישבע שאינו יודע מחמת סירא שמא לא ישבע באמת כיון שהוא מסופק אם יודע בבירור שאינו שוה יותר ואפילו הכי אינו רוצה לישבע מפני שאינו רוצה לישבע אפילו באמת ישבע הלוה כו' ואף על פי שהלשון דחוק קצת לפי זה מכל מקום נראה לפי עניו' דעתי לדינא עיקר כמו שכתבתי ודוק: (מד) וה"ה אם המלוה אומר שנותו למכרו בפחות משוויו וכן משמע להדיא במהרי"ק שם:

(מה) מומחי' כו' היינו כמו שנתבאר לעיל ריש סי' ג' דלית בהו חד דגמיר והדיוטות היינו דלית בהו אפי' חד דגמיר:

(מו) יש מי שאומר כו' הריב"ש כאשך לשיטתו שכל מדבריהתוס' פ' אלו מציאות ופ' אלמנ' ניזונו' ופ"ק דפסחים שם משמע להדיא דאף על פי ב"ד מומחים אינו רשאי ללקחו לעצמו וכן משמע להדיא בדברי ה"ה שם בשם הגאון בספ' המקח שכתב בפת' שאינו רשאי ללקחו לעצמו משמע דבכל ענין אסור וכן משמע יותר בספ' המקח עצמו שער ו' וז"ל וזה שהמשכון אלא יש בו ג' תנאים הא' שיודיע בעל המשכון קודם מכירתו אם הוא עמו באותו מקום הב' שלא יקח אותו לעצמו ואפי' בדמיו הג' שלא ימכור אותו אלא בב"ד עכ"ל וכן משמע בנעה"ת שער מ"ט ח"ה ע"ש ומשמע התם בתוס' דאפי' בדיעבד לא הוי המכיר' מכירה וע"ש עוד וכן נלפע"ד עיקר דהתם מוכרן בב"ד היינו בית דין מומחי' וכמש"ל פ"ק מ' ואפ"ה קתני בפ' המפקיד מוכרן בב"ד ואינו מוכרן לעצמו ע"ש (עיי' בס' א"ח ריש דף ק"ד): (מז) והמות' יהיה מתנ' מעכשיו הוי אסמכת' · כת' הסמ"ע ס"ק מ"ב דל"ד למ"ש אח"ז דהת' כיון דקנוי לו כל המשכון מעכשיו לית ביה משום אסמכת' משא"כ הכא שלא אמר מעכשיו אלא על המותר כו' ואין חילוק זה מחוור לפע"ד דכיון דבמעכשיו ליכ' אסמכת' מה לי כולו או מקצתו · אלא נראה לפע"ד דמידי הוא טעמ' דמהני מעכשיו בדין שאח"ז ע"כ הוא דכיון דאמר מעכשיו מיקני כוביני וכמ"ש התוס' פ' א"נ דף ס"ו ע"ב והרא"ש ופוסקים שם ומשמע שם להדיא מדבריהם דהיכ' דלא מיקני כוביני אלא בקונם עלמו הוי אסמכת' ומה"ט כת' הכ"ג פ' הזהב ויש פוסקי' בשם הרמב"ן והר"ן דהא דבמשכון ליכ' משום אסמכת' הני מילי באומר אין לי עליך כלום ולא לך עלי אלא יהא בתוכך דבכי הא היכ' לאומר דמשעה ראשונ' קנייה דוביני גינהו אבל אם א"ל אם לא פרעתיך מכאן ועד יום פלוני משכוני יהא שלך ולא אפרע לך מתוכך בכה"ג לאו זיבני ניכהו אלא ערבון וקנס ואסמכת' היא ולא קני' עכ"ל ה"כ מע"ג דלא א"ל אפרע לך מתוכך מ"מ כיון דא"ל שיגבה כדי חובו מהמשכון והמותר יהא מתנה פשיט' דקנס הוא ולא מיקני כלל כוביני כן נלפע"ד: (מח) ואם התנה עמו כו' הוי נמי אסמכת' כו' עיי' מ"ש לקמן ס"ק כ' דדברי המחב' כל"ע דהרבה פוסקי' חולקים על זה וכן נלפע"ד עיקר דבמשכון מטלטלי' אפי' לא א"ל קני מעכשיו לית ביה משום אסמכת': (מט) ואם א"ל קנה מעכשיו כו' כתב הסמ"ע עיי' בב"י ס"ס ע"ב במשל"ט וכל"ה בסי' זה שכתבו דין זה בלשון פלוגתא אמ"ש לפני זה כו' ולית'

באר הגולה

פ שם בתשובת הריב"ש והרב המגיד בפי"ג מה' מלוה ולוה דין ג' צ הריב"ש שם כיון שהב"ד הם המוכרים ושכן פי' המפרשים מוכרן בב"ד ר"פ המפקיד גבי שמן והבאים וכו' (דף לח ע"א) ק טור סכ"ו בשם אביו הרא"ש כלל צ' סימן ה' ר כמו אם אוביר ולא אעביר אשלם אלפא זוזא (ב"מ דף ק"ד ע"ב)

טורי זהב

לא הוי גזלן כמ"ש ב"י בשם ריב"ש דלאנשי לא משמע להו למהוי גזלן בהכי:

סעיף ט"ז עפ"י ב"ד מומחין החילוק בין ב"ד מומחין ובין הדיוטות מבואר בב"י בשם ריב"ש דבמומחין מקרו הם המוכרים לו אבל בהדיוטות לא מיקרי רק שלוחים כמלא שהוא המוכר לעצמו ולזו יש חשדא ובסמ"ע חקשה ל"ל הביא מור"ם ר"ס ע"ב דמועיל ב"ד מומחין לענין שהוא רשאי להשתמש במשכון ולשכות ותי' דלא שכיח ליקח ג' מומחין לשכירות ולע"ד לא נראה לחלק דהתם ב"ד הדיוטות נמי מועיל דהא הביא שם רמ"א דבהתנו תחלה מותר וכבר הוכחנו שם בהוכחות חזקות דהיינו קודם שהתחיל שמשתמש במשכון שני בהתנה ולא עוד אלא אפי' בפני עדים שני שם בהתנה כנלע"ד (א"ה אפשר לדחות דשאני במתנה עם הבעל עצמו דאיהו ידע וקמחיל כל מה שישתמש בו בעל אותו הכך שקבלו ביניהם אבל בב"ד שלא בפני בע"ד אוכא למיחש לחשדא דבע"ד עצמו שיחשדהו שנוקע בו יותר מן הראוי או בדברים קשים ויותר מדאי וכיוצא בזה ואין מי שיטענו עליו שהבע"ד ודאי לא יפסקנו אחריו בדבר זה אבל בשהוא משכירו לאחרים הוא מטעים עליו שלא יתקלקל לאפוקי במכירה לא שייך האי חשדא ולפ"ז בשכירות לעצמו אפי' בב"ד אסור ולכן לא הזכירוהו הש"ע והרמ"א עכ"ה) ע"ש הכל ללוה מוהו"ל מוקי להך דהכא בדבר שאין לו קצבה דאי יש לו קצבה מבואר דינו בסי' קפ"ג דחולקין ביחד ובתנם נכנם לזה דכאן איירי שמכרו ביוקר שם לפי שבא אנשי אותה העיר מוכרין כן משא"כ בסי' קפ"ג דמיירי שהשליח קבל יותר משער המוכרים באותה העיר וא"כ מתנה בעלמא היא ע"כ יש שם חלוקים אבל כאן מיירי בכל גווני וזה פשוט לענ"ד:

ולית׳ דבכ״י לא כתבו בל׳ פלוגת׳ רק בל״מ כ״כ (וז״ל ומאלת אם יש אסמכת׳ במשכון כו׳ וכ״כ המרדכי בתשו׳ ב״מ סנוע׳ הלויים ובמשרי׳ כ״ל פ״ה ימשמע דאין אסמכת׳ במשכון עכ״ל ד״מ וק״ל על מה דמשמע מהד״מ דהמשרי׳ פליג אהמרדכי דהא המרדכי גופיה כתב בפ׳ א״נ כדברי המשרי׳ שם ע״ש) בל׳ פלוגת׳ אבל בכ״י לא כ״כ וכוונתו כמ״ש כאן דלא פליגי וכן מוכרח בהמ׳ דהא הך דיני דהכ׳ מוכרח בש״ס ובהרא״ש ס״פ א״נ ובכל הפוסקים וכמש״ל בס״ק שאח״ז וא״כ יהיה הרא״ש בתשו׳ בהך דינ׳ דהמות׳ יהא מתנק נגד הש״ס ונגד דברי עצמו אלא ודאי לא דמי להדדי וכבר כתבתי לעיל ס״ק מ״ו החילוק הנכון ביניהם: (ג) יש מי שאומר כו׳ תמיה לי אמ״ש המחב׳ דין זה בשם יש מי שאומר שלפע״ד דין זה

(ג) ש יש מי שאומר דלא הוי אסמכתא ושאם הלוה טוען לא יצא מפי קנה מעכשיו נאמן המלוה בשבועה: (וע״ל סימן ר״ז בדיני אסמכתא) ת מי שיש בידו משכון מחבירו וכשהגיע הזמן אמר ליה צא ומוכרו והלך ומכרו ואחר כך בא הלוה לבטל המכר ואמר שלא כיון אלא לדחותו אין

ש מוהרי״ס סוף כתיב בו׳ בשם תשובה לר׳ מאיר ת טור ס״ק כ״ח בשם תשובת אביו הרא״ש כלל ופי׳ המוכר לעיל וביאר שם דלא הוצרך קנין אלא לקיים מכר או מתנה או שכירות אבל לא כשלדס מלוה לחבירו לעשות מה

הוא ש״ס ערוך פ׳ א״נ ומוסכם מכל הפוסקי׳ דתנן התם הלוהו על שדיהו וא״ל אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי וכך היה ביתוס בן זונין עושה ע״פ חכמים ואמרי׳ התם בש״ס דרב נחמן אמר מגמיה דמניומי אסמכת׳ לא קני ולמניומי קניא מתני׳ אי כבית קיימ׳ מתני׳ רבי יוסי היא דאמר אסמכתא קניא ואב״א מתני׳ דא״ל קני מעכשיו הרי להדיא דבאומר מעכשיו קני לכ״ע וכ״כ כל הפו׳ והטור והמחבר לקמן סי׳ ר״ז סעיף ט׳ ומבואר שם בתוס׳ ובהרא״ש ושאר פוסקי׳ הטעם דאע״ג דבעלמא מעכשיו לחוד לא מהני (כדלקמן סימן ר״ז סעיף י״ד) הכא מהני לפי שבתחל׳ המשכנת הוי קצת כעין מקח וממכר שהקנה לו הקרקע להשתעבד לו מעותיו בתור׳ משכון וגם עשה לו טובה בהלוא׳ הלכך כשהתנה שאם לא יתנו מעותיו עד זמן פלוני בדעתו לקיי׳ ולא להפחידו על דבריו אמר כן עכ״ל ומבואר שם להדיא בתוס׳ והרא״ש דכ״ש במשכון מטלטלים דיכול הכי ע״ש ・ ואפשר משום דבמרדכי פ׳ א״נ ובהגה׳ מיי׳ פי״א מה׳ מכירה כתבו על דין זה דמשכון ונראה דרש״י בתשו׳ (שהבאתי לעיל סי׳ ע״ב ס״ק י״ז) חולק כו׳ ע״ש לכך כתב המחבר דין זה בשם יש מי שאומר ・ אבל תימה דהיאך אפשר שיחלוק רש״י על דין זה שהוא ש״ס ערוך וכמ״ש אלא ודאי כ״ל דרש״י שם מיירי בלא מעכשיו וכן משמע להדיא בתשוב׳ רש״י שם שלא אמר רק שיהא משכון בידו עד זמן פלוני ושוב לא יפדנו ולא אמר מעכשיו וכן פי׳ הב״י גופיה לקמן סי׳ ר״ז ס״ט דברי תשוב׳ רש״י דאיירי בדלא אמר ליה מעכשיו וכן פי׳ הב״ח בסי׳ ע״ב ס״ד ・ הנה איש לפקפק קצת ע״ז משום דבמרדכי והגה׳ מיי׳ שם הביאו מקודם דבפ׳ ד׳ נדרי׳ מוכח דבעלמא לא מהני מעכשיו לחוד מדלא אמרינן התם והלכת׳ אסמכת׳ קניא והוא דקנו מיני׳ בב״ד חשוב וסתם קנו מיני׳ משמע קנין סודר וכל ק״ס מעכשיו הוא דהל״ל הדר סודר למר׳ בדאמרי׳ בהשותפין בנדרי׳ ואפ״ה לא קני אלא בב״ד חשוב עכ״ד שם וכן הוכיחו הרבה פוסקי׳ דבהך דפ״ד נדרי׳ לא מהני מעכשיו מכח הוכחה זו וא״כ רש״י שכתב ג״כ בתשוב׳ דאסמכת׳ היא ולא קני׳ אי לא תפס וקנו מיני׳ בב״ד חשוב כדאמ׳ בנדרים כו׳ ע״כ מוכח כמו מדבריו דמעכשיו לא מהני דהא כל ק״ס מעכשיו הוא והרי רש״י קאי התם אמשכון אלמ׳ דאפי׳ במשכון לא מהני מעכשיו ・ ולפע״ד ברור שלזה כוונו המרדכי והגה׳ מיי׳ שכתבו דרש״י חולק ועל זה לא תירצו הב״י והב״ח כלום ・ מ״מ כלפע״ד דרש״י לאו דוקא קנו מיני׳ בב״ד חשוב בקט אלא ה״ה מעכשיו לחוד מהני וקנו מיני׳ בב״ד ל״ל ימין בלא מעכשיו וס״ל לרש״י כה״ט הר״ן פ׳ ד׳ דנדרים דף כ״ז ע״ב וז״ל וכ״ת אפקועי מחוב׳ דב״ד חשוב ל״ל תיפוק ליה דקנו מיניה וכל קנין מעכשיו הוא דאי הכא׳ לא קני בתר הכי לא קני דהא הדר סודר למרי׳ לאו ודאי קושי׳ שמי שהקנה שדה לחבירו סתם וקנו מידו לאלתר קנה אבל כי מתנה אם לא באתי לא משמע דליקני מעכשיו אלא לבתר ההוא יומ׳ וכשבא שאינו קונה כלל אלא מ״ה בעי הכי׳ בקנין מתו׳ דב״ד אלומי לאפקועי מחוב׳ והוי כמו מעכשיו עכ״ל כן כלפע״ד באמת ・ ואפי׳ תימ׳ דרש״י חולק וא״כ בע״כ כ״ל דס״ל לרש״י דסוגיא דנדרי׳ פליג אסוגיא דר״פ א״נ וס״ל דמשו׳ אסמכת׳ לא קני אלא בקנו מיני׳ בב״ד חשוב וקי״ל כסוגי׳ דנדרי׳ כיון דהת׳ פסיק ש״ס הלכת׳ בהדיא מ״מ קשה על המחבר כיון דאיהו גופיה פסק לקמן סי׳ ר״ז סעיף ט׳ בסתם גבי משכון של קרקע דמהני מעכשיו וכסוגיא דפ׳ א״נ וכמו שהסכימו כל הפוסקים ולא הביא שום חולק היאך כתב כאן דין זה בשם יש מי שאומר דהא כיון דבקרקע מהני מעכשיו כ״ש במטלטלי׳ וכמו שכתבתי וצריך עיון:

ועוד כלפע״ד דמה שפסק המחב׳ כאן כפשיטו׳ במשכון דאם לא א״ל מעכשיו לא קני צ״ע לדינ׳ דלפע״ד הרבה פוסקים חולקי׳ ע״ז ולדבריה׳ כלפע״ד עיקר וכמו שאבאר ・ ואמת שגם בטור ס״ו כ״כ בפתח בשם תשוב׳ הרא״ש וז״ל שאלה לא״א הרא״ש ז״ל שאלת המלוה לחבירו על המשכון על מנת להחליטו אם לא יפדנו לזמן פלוני אי הוי אסמכת׳ ודאי אסמכת׳ היא ויכול לפדותו מתי שירצה עכ״ל ולא כתב בב״י מקור תשו׳ הרא״ש זו אלא מקומה ויגעתי ומצאתיה בסוף כלל ק״ח סי׳ כ״ו ומביאה ב״י לקמן סי׳ ר״ז וז״ל עוד ילמדני המלוה לחברו על המשכון להחליטו אם לא יפרע לזמן פלוני אי הוי אסמכתא או לא כי הרמב״ן כתב דקנה והביא ראיה מן התוספת׳ המלו׳ לחברו על המשכון ואמר לו אם לא אתן לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום הגיע הזמן ולא נתן הגיע משכון בין רב בין יפה כו׳ ורבינו מאיר ב״ר ברוך פסק דבמשכון שייך אסמכת׳ מההיא דנותן ערבון ומההיא דגבי מהאי קמר׳ ומהאשלים שטרו ובעל העיטור (בשטרי תנאים חלק ב׳ דף כ״ג ע״ד) הביא התוספתא וכל הני ולא הקשה אהדדי והודיעני דעתך כי תשוב׳ מה שכתב הרמב״ן דקנה והביא ראיה מן התוספתא ופירש הטע׳ משום דבע״ח קונה משכון של מטלטלי׳ מעכשיו כדר׳ יצחק אין דבריו נראין לי מטעם שכתבת דר׳ יצחק לא אמר אלא שלא בשעת הלואתו ואפי׳ אי מיירי ר׳ יצחק אף בשעת הלואתו מ״מ לא קנאו להיות שלו אלא להיות עליו כש״ש כמו שפיר׳ ר״י במלא התנאי שהוא מתנה שיהא שלו הוי אסמכתא כמ״ש רבינו מאיר דשייך אסמכתא במשכון והההיא דנותן ערבון וגבי מהאי קמר׳ והמשלים שטרו והביא דתוספתא׳ יוכל למימ׳ דאתי׳ כר׳ יוסי דאמר אסמכת׳ קני׳ אי נמי הא דקתני בסוף הגיעו הזמן היינו לענין והאין המלוה יכול לחזור בסבר וקבל אבל לגבי לוה הוי אסמכתא עד כאן לשונו:

אבל בא״מ׳ שוחא דמרן הרא״ש ז״ל לא ידענ׳ שהרי ראית הרמב״ן ברורה מהתוספתא ומה שדחה הרא״ש דאתיא כר׳ יוסי אי אפש׳ כלל למעיין בתוספת׳ פ״ק דבבא מציעא דמייתי התם פלוגת׳ דר׳ יוד׳ ור׳ יוסי במשכון לו בית או שדה וא״ל כן דר׳ יוסי אמר קנה ופליג התם ר׳ יוד׳ ואמר היאך זכה זה בדבר שאינו שלו כו׳ וקתני התם מיד בתר הכי המלוה את חבירו על המשכון וא״ל כו׳ הגיעו משכון כו׳ ולא פליג ר׳ יודא בהא אלמא דהכא ר׳ יודא נמי מוד׳ והכי כתבו נמי התירוץ השני שכת׳ הרא״ש דהתוספתא מיירי לענין המלוה ・ דהא משמע להדי׳ בתוספת׳ שם דר׳ יוד׳ מודה בהא דזכה זה במה שבידו ・ וגם בלא״ה ב התירוץ השני לא מתור כלל דהיאך אפשר דהמלוה קאי ולא הלוה המלוה לא התנה כלל אלא הלוה הוא שאמ׳ אם לא אתן לך כו׳ וכי בשביל שאמר הלוה אם לא אתן לך עד יום פלוני אין לי בידך כלום יפסיד המלוה חובו ・ ועוד דליסנא דתוספת׳ דהגיע הזמן ולא נתן הגיעו משכון כו׳ לא משמע כלל הכי ・ אלא ודאי מהתוספתא ראיה ברורה לדברי הרמב״ן ・ ומ״ש הרא״ש בשם רבינו מאיר (וכ״כ במרדכי פ׳ א״נ בשמו) דשייך אסמכת׳ במשכון מההי׳ דנותן ערבון ומההיא דגבי קמר׳ ומהאשלים שטרו כו׳ מההוא דנותן ערבון פשיט׳ דאין ראייה וכמ״ש לקמן בשם ב״י פ׳ הזהב וכן משמע בפ׳ ה׳ פי״א מה׳ מכירה ע״ש ・ וכן מהאשלים שטרו אין ראיה כלל דהתם הרי אין השטר ביד המלוה עצמו וגם אינו משכון עצמו דנימ׳ ביה דהוי כאלו א״ל קני מעכשיו שהרי אינו קונה גוף השטר שהשטר אינו אלא לראיה בעלמא ・ וכן מההוא דגבי קמר׳ לפע״ד אינו ראיה ・ דפשט׳ דש״ס משמע התם בפ׳ א״נ (דף ס״ו ע״א) דקמר׳ הוי ברשות׳ דלוה דהכי איתא התם רב בר שבא הוה מסיק ביה רב כהנ׳ זוזי א״ל אי לא פרענ׳ לך ליום פלוני גבי מהאי קמר׳ סבר רב פפא לאימר כי אמרי׳ אסמכת׳ לא קניא ה״מ בארעא דלאו לזבינ׳ קיימ׳ אבל קמר׳ כיון דלזבוני קאי כזוזי דמי א״ל רב הונא ברי׳ דרב יהושע לרב פפא הכי אמרי׳ משמיה דרבא כל דאי לא קני עד כאן הרי משמע דקמרא ברשות׳ דרב בר שבא הוה קאי מדקאמר סתמ׳ הוה מסיק ביה רב כהנ׳ זוזי ולא קאמר הוה מסיק ליה זוזי אקמר׳ וגם מדקאמר ליה גבי מהאי קמר׳ ולא קאמר לא ליהוי לי מידי בהאי קמר׳ אלא ודאי קמר׳ ברשות׳ דרב בר שבא הוה קאי ובכך רב פפא לאימר דהוי דאסמכת׳ בקרקע לא קני במטלטלי דומי׳ לקרקע כיון בעליה עומד׳ היכ׳ דלזבוני קאי כזוזי דמי ומסיק רב הונ׳ בריה דרב יהושע דכל דאי לא קני היכא דלא תפיס מלוה בידו ממש אבל משכון של מטלטלי׳ ברשותו ובידו של מלוה ממש קנה וכמבואר בתוספתא הנ״ל ・ וכן נראה דעת בעל העיטור באות ת׳ תנאי דף כ״ג דמייתי התם עובד׳ דרב בר שבא ומיד בתר הכי מייתי התוספתא הנ״ל לפסק הלכ׳ וגם מייתי התם ראיה מהתוספת׳ לדין אחר וז״ל ועוד דכיון דאדעתא דהכי יהיב משכנו׳ כמאן דא״ל מעכשיו דמי כמלוה על המשכון דגרסי׳ בתוספת׳ לקמן כו׳ ע״ש ・ וכן נראה להדיא דעת הסמ״ג בה׳ מקח וממכר עשין פ״ב דף קל״ט ע״ג וז״ל קני מעכשיו אין בו אסמכת׳ וכן מוכיח בפ׳ א״נ גבי מתני׳ דהלוהו על שדהו כו׳ ואומר התם אי בעי׳ אימ׳ ר׳ יוסי היא דאמר אסמכתא קני׳ ואי בעי׳ אימא דאמר מעכשיו ואמכם ע״כ יש חילוק בין לוהו אסמכת׳ שהיא כעין מכר תניא בתוספת׳ דבבא מציעא המלוה את חבירו

על

דכתבן בלבוש בלשונות פלוגתא וז"ל: **מה** יכול למחזר כו' למתלה לא עשתי בלא שלית למאכרו ולדם יכול לבטל שליחות הגליח: **מן** וכן אם דקדק המלוה כו' כבר כתב המחבר בעמו"ה לדיק בסי' ע"ב סכ"ו ע"ש: **מז** ומלמן לו דרך למדי כו' פי' לקמ"פי שבעיר לו במדינה לחזרת מ"מ כל זמן שלא הקליטו עתה בידו בפי' ברצות הלוה לקבל מאחרים ומאכרו שלו הוא וע"ל סי' קפ"ה בטותן קפן למכרסי' בל' כו': **מח** שייך לומר להמקילה עולה בקנים הפרטין עוד: **מט** אבל בשום לו כיון קנינו קפן לו בלא ה"ה

(נא) אין כדבריו כלום והמכר קיים: הגה (נב) אבל כל זמן שלא מכרו **מה** יכול לחזור בו ולומר שלא ימכרנו (תשו' רמ"ב סימן קלב י') **מן** (נג) וכן אם דקדק המלוה לפרוע ואמר ליה הלוה המשכון יהא שלך יכול לחזור בו (כ"י סוף כ"מ): **יח** לאמר המלוה ללוה אין נותנין במשכון אלא עשרים זהובי' ואמר ליה תנהו **מן** ונזדמן לו דרך למרי והוליכו עמו ומכרו בשלשים (נר) הכל ללוה וההוצאות שהוציא להוליכו על הלוה אבל שכר טרחו לא ישלם לו כיון דבלאו הכי אית ליה אורחא להתם:

יט גהבא לפרוע משבונו שביד שמעון ואמר לוכבר מחלת לי אין בדבריו כלום **משום** רבאדם שחייב לחבירו מעות **מח** שייך לשון מחילה (נה) **מט** אבל כשיש לו ביד חבירו תפיס לא שייך לשון

כלום והגיע הזמן ולא נתן הגיעו משכון כיון דיש בו יפה ולא פליג נה ר"יוד' כללי והרשב"ן ז"ל יהיב עטיא"לתי"ם קוכה משכון כו' ומיהו ה"מ בלוה לו עליך כלום ולא לך עליו לא יכל מוכך בתשבוני דכבי הא לוכ' למיתר דמעשה רלקוכה קניי' דוכוכ' כיכו אבל אם לא לא פרעתיך ליום פלוני יהא משבוני שלך וכתי אפר' לך מוכך בכה"נ לאו זכיכו לא ערכון וקנם כי הוי דמעתי' ומחמת' היא ולא קניא כ"כ הרב"ר ז"ל עכ"ל ב"י וכ"כ הב"י לקמן סי' ר"ז ס"ק ט"ו כללים ומ"ש לפי' הנותן ערבון לחבירו כו' בסה"ר ותלמידי רשב"ם ז"ל ומיהו מלקתני בברייתא הגיעו משכון כיון דיש בו יפה לקדקן המחב"ן ז"ל דה"מ בלומר לו לוי עליך כלי' ולא לך עליו אבל אם לא פרעתיך ליום פלוני יהא משבוני שלך וכתי אפרע לך מוכך בה"נ לאו זכיכו הוא לא ערכון וקנם כי הוי דמעתי' ומחמת' היא ולא קניא כ"כ הרב"ר ותלמידי רשב"ם ז"ל עכ"ל ב"י וכ"כ בהג"מ וכהגה"ט פ"ו ס"ו ול"מ לוכ' למיתר בוקח בקדקל' כתיב בה תפיסה כולי הוי אבל מתפיס משלמי לאלוה קוכה אפי' בלא מעכשיו וכעין זה שמעתי בשם ר"י הלבן ממ"ש לקמן להבוח לחוי ע"ש ואו לקמן אפי' לחוח לקו"ל אי לא פרעתי לך עד יום פלוני נבי מהלי מוכך דהכי לומר דכח כל דקו"ל לא קני ואין מחלק בין מתפיס ליה מעל' או לא מתפיס עכ"ל הרי להדיא דעת ר"י הלבן דמשכון משלמי קוכה לקו בלא מעכשיו ומ"ש בהגהו' ולכ"ל להכי"ת רלקוכה על זה לבר כתבתי שיש רלקוכה בכוכה מהתוספת' נם מה שדקדקו מנבי מהלי מעל' לק"מ וכאו שכתבתי לשובד' דהתם כך הוה דלא לתפיס ליה מעל' ולא שייך להקשות דאין מפלק בין לתפיס או לא דהא לאו מיומרא הוא אלא משום שהיה כך היה. ולאיתי בב"י סי' ר"ז דף רל"ו ע"ש שכתב דהא דכתבתי בהגהו' במשכון על משלמי' היינו דוקא לבעת ר"ת אבל לבעת ר"י הלבר כרוב דלא קנה עכ"ל ולפע"ד זה לוכו דהני ר"י ור"ת מקו לקי' בטעמא דלהלוה על שהוא דלי"ס ל"ל בטעמ' הוא משום דמאי למקח ומכר ור"ת ס"ל בטעמ' הוא כיון שהוא נרשות המלוה מ"מ שניהם לוכם מדברי' דלא בקדקל בכל בשלמי' נם ר"י יכול לחיי' דמודה דקנה וכן משמע מדברי הסמ"ג שהבאתי וכן משמע בתוספת פ' ח"כ דף ס"ו ע"ש בוף ד"ה ויכיומי כו' שכתבו בשעת ר"י דבלא דבריך לרב הוכח מרב הוכח גוב' שהתפיסה דהכא דהוי בחזקקינ לא חזיב בתפיס' דהתם דהוי בחשלמי עכ"ל לשון דתפיס' דמשלמי עדיים, עפי מתפיס' דמקדקינ לף לר"י ור"ת י"ל דמלוה על המשכון נם לר"י לא הוי לקוכת דהא בעלמא נם ר"י יכול לחיי' דמודה דקנה וכן משמע דר' יצחק לחר דוק בלא בשעת הלוחו כו' לומר לכי אלף שבוה דברי הכוכי וכ"ש בעיל סי' ע"ב ס"ק ע' מ"ח לק"מ דהכי דאין ב"ח קוכה משכון מ"מ כיון דשעבוד לית ליה עליה והו' אתת ידו לא חזיב לקוכת דמחמת' ומקני ליה וכ"כ הב"י לקמן סי' ר"ו סס בשם תלמידי דשב"ם ז"ל ותלמידי דשב"ם כתבו דלפי' לק"ל לחר ר' יצחק בלא בשעת הלוחו דוקא ותוספתא בשעת הלוחו היא לפי' דכיון שהלוה עליו לפ"ם שיכו קוכה לותו בכל תכלי שתתכ עליו כתוך ד' מעכשיו כמ"ש בשלקקינ ל"ל וכן עיקר: (נא) אין בדבריו כלום שם"ש קנין לדבר זה שלא הוכר קנין לשלא למכור קי' מתנה לו שכירו לבל בשלשם מלוה לתבוע לעשות דבר ועושה נויו ק"ל קנין. עכ"ל שור מתשובות הרי"ח וכן הוא לקמן ר"ס קפ"ב: (נב) אבל כל זמן שלא מכרו כו' לף שם לו פרעתיך ליום פלוני יהא לך רשות למכור וקנה בקנין ע"י יכול לחזור בו ולמחות ואפי' מכרו לאחר שמיחה בו שלא ימכרו מכרו בטל שכבר כתבתי שליחותו כן הוא כתשו' רשב"ם סס ועל סי' קפ"ב ס"ב: (נג) וכן אם דקדק כו' יכול לחזור בו. עיי' מ"ש לעיל סי' ע"ב סכ"ו על דין זה שבלע"ז: (נר) הכל ללוה כו' כלע"ד דלפי' בדבר שיש לו קנבה כלן ד' יהודי כיון שהוליכו למדי ושם שוה ל' והוכיח ומ"ש הב"ח דמיירי דוקא בלבך שלין לו קנבה והוכיח כן מלקמן סי' קמ"ג בסניף ו' דקי' לחמכרו כלן ע"ש ודוק. אבל שכר טרחו כו' עיי' בתשו' מהרשד"ם סי' תמ"ד: (נה) אבל כשיש לו ביד חבירו קפן לו כת' הסמ"ע וח"ל ד' קפן שלא ה"ם מעות כל שהן כיולו בתורת פקדון וכעין ודוקא בשלוחה דכתבה להלוקה שייך ל' מחילה וכן מבואר לקמן ר"ם ס"ק ע"ש עכ"ל וכ"ש מבואר כן לקמן סי' ר"מ ס"ק ל"ו דשלא בטעמיה שפירש כן לקמן סי' רמ"ח ס"ק ו' וכ"כ הב"ח כלן וכלקן דבריה'

טורי זהב

סעיף י"ט ביד חבירו אפי' לא שייך מחילה כתב סמ"ע ה"ם מעות ועיקר המילוק הוא כיון דלשון דדוקא בשלוחה שייך מחילה וכן משמע כמהרי"ק שורש ס"ד ולעיל"ד דמעות אל פקדון שביד חמנוחי לו שלוחני שייך לשון מחילה שהרי מותר להפקיד להשתמש בו כת"ש סי' רכ"ג וא"ת לעיל סי' ע"ב סכ"ב דמחלין לשון מחילה ואפי' בשלוחה אין יכול לחזור בו ולמחות ואפי' מכרו אחר יכול לחזור בו. עיי' מ"ש לעיל סי' ע"ב סכ"ו על דין זה שבלע"ז: (נר) הכל ללוה כו' כלע"ד דלפי' בדבר שיש לו קנבה כלן ד' יהודי כיון שהוליכו למדי ושם שוה ל' והוכיח ומ"ש הב"ח דמיירי דוקא בלבך שלין לו קנבה והוכיח כן מלקמן סי' קמ"ג בסניף ו' דקי' לחמכרו כלן ע"ש ודוק. אבל שכר טרחו כו' עיי' בתשו' מהרשד"ם סי' תמ"ד: (נה) אבל כשיש לו ביד חבירו קפן לו כת' הסמ"ע וח"ל ד' קפן שלא ה"ם מעות כל שהן כיולו בתורת פקדון וכעין ודוקא בשלוחה דכתבה להלוקה שייך ל' מחילה וכן מבואר לקמן ר"ם ס"ק ע"ש עכ"ל וכ"ש מבואר כן לקמן סי' ר"מ ס"ק ל"ו דשלא בטעמיה שפירש כן לקמן סי' רמ"ח ס"ק ו' וכ"כ הב"ח כלן וכלקן דבריה'

לשון מחילה נ אלא לשון מתנה:

כ ד הבא לפרות משכונו משמעון ואמר לו הזהרתיך לפרותו כשהגיע הזמן ואמרת לי לך ומשכנו והבנתי שרעתך לומר שאמשכננו ברבית וכן עשיתי תפרע הקרן והרבית נא (נו) אין ה במשמעות לשון זה שימשכננו ברבי' ולכן לא יפרע לו אלא הקרן:

עד באיזה מקום ניתנה מלוה לפרוע וסדר הפרעון ובו ז סעיפים

א (א) המלוה ניתן (ב) לתבוע בכל מקום (טור) (ג) א אפי' הלוהו בישוב יכול לתבעו במדבר ולכופו שיפרענו שם א ב אם יש לו כדי סיפוקו עד שיגיע לישוב וכדי לפרעו ואם המלוה טוען בריא לי שיש לו כדי סיפוקו וכדי לפרעו והלוה טוען שאין לו אלא כדי סיפוקו ב (ד) ישבע היסת ג אבל אם הלוה רוצה לפורעו במדבר אם ירצה המלו' לא יקבל ממנו עד שיגיע לישוב מאחר שהלוהו בישוב (ה) ד ומיהו בכל מקום ישוב יוכל לכופו לקבל אפילו אינו מקום המלוה ולא מקום שהלוהו ג (ו) אפילו יש כמה מדברות קודם שיגיעו למקומו ד ושיירה חשובה מקום ישוב: הגה הלוהו במדבר (ז) יכול לכופו לקבל פרעונו במדבר אפי' הלוהו בישוב (ח) ואמר לו הלוה אני רוצה לצאת למדבר ואמר ליה המלוה גם אני רוצה לצאת למדבר הוי כאילו הלוהו במדבר וצריך לקבל במדבר (הטור):

ב ו קבע המלוה ללוה זמן ורוצה הלוה לפורעו כדי שלא יעמוד הממון באחריותו עד הזמן והמלוה אינו רוצה לקבלו אם הגיע הזמן אף על פי שהלוה ממהר לפרוע חובו כדי להציל עצמו מהאונסים העתידים לבא כמו חלוף המטבע וגזירת המסים * והתשחור' (פי' עבודו' של מלך כענין לא חזרא דתד מכהן אחרית) (ט) הדין עמו ה שאין עתה הקלקלה נראית אף על פי שעתידה לבא למחר או בו ביום לאחר הפרעון ואין לו להשגי' על תקלת חבירו (י) אבל אם לא הגיע הזמן אם מצוי ונכר לעינים חילוף המטבע מיד וגזירת המסים והתשחורת * ו אינו יכול לכופו לקבל חובו קודם זמנו (יא) אבל אם אין

שפתי כהן

דבריה' דוקא במעות פקדון גרידי' ותמוה' דאל"כ כיון שיכול להשתמש בהן ואפי' תובע אות' המפקיד קודם שהוצ' א"כ להחזיר אות' המעות עצמם אלא יכול ליתן מעות אחרי' וכמו שכתבתי לקמן סי' רצ"ב סעיף ו' בשם התוס' דפ' אלו מציאות א"כ דמי להלואה ושייך בהו לשון מחילה כן נלפע"ד: (נו) אין במשמעו' ל' זה כו' ל' הטור ומה שהו' אומ' שהבין מדבריו שימשכנו ברבי' דברי' שבלב אינ' דברי' ולא הי"ל לסמו' על מחשבתו שיפרע לו הרבית כו' ונלמד מדברי הטור והמחבר דכשאמר לו בפי' להשכינו ברבי' דפשיט' דצריך הלוה ליתן הרבי' וכ"פ המחבר בי"ד סי' קס"ט בש"ע סעי' כ"ו ע"ש ולא כע"ש עכ"ל סמ"ע והגאון אמ"ו ז"ל כתב בגליון סמ"ע שלו וז"ל הגיר שוגג בכוי על מכוונו ודעתו ג"כ מבואר דכשאומר למשכנו ברבית הוי כאלו פירש שהוא יפרע הרבית שהרי כת' מזה כדברי הטור והמחב' ע"ש עכ"ל והאמ' אתו · עוד הביא בסמ"ע והב"ח דברי מהרש"ל שתמה על הכלבו בשם מהר"ח ובש"ך בי"ד סי' קס"ט ס"ק פ' כתבתי דלק"מ ע"ש · עי' בתשו' מהר"מ אלשיך סי' י"ט ובתשובו' מבי"ט ח"א סי' קפ"ו (עיין בתשו' מהר"ש כהן ספר ג' סי' קי"א):

עד (א) המלוה כו' בש"ג פ"ק דמכות נסתפק היכא שהמלוה תובע ללוה הלואתו במקום שאינו מקו' הלואה ואין מעות בידו שם אם מחויב הלוה להביאם שם במקו' שתובע כו' ולפע"ד פשוט דאינו מחויב להביאם שם: (ב) לתבוע בכל מקום · כת' ר' ירוחם כ"ג ומהרש"ל פ' דב"ק סי' כ"ג דה"ה בגזלה · וכ"ל דמיירי באופן שקנה הגזלה ומשלם הדמי' כגון ביאוש ושינוי רשות וכה"ג אבל אם צריך להחזיר גוף הגזלה יש לה דין פקדון דלא ניתן ליתבע אלא במקומו כדלקמן סי' רצ"ג ודוק: (ג) אפילו הלוהו כו' בש"ג שם נסתפק כשהי' שחייב לחבירו מעות בשביל שכירו' או בשביל שוה דבר שקנה ממנו אי הוי כמו הלואה או פקדון כו' וגם בזה נ"ל פשוט דיש לו דין הלוא' דהא כי דייקינן טעמ' דמ"ש הלואה מפקדון ע"כ הוא משום דהלואה להוצאה ניתנה משא"כ פקדון שאינו יכול להשתמש בו ובמקו' שהפקידו שם ישנו ואם כן פשוט הוא דשכירות ומכר דינו כהלואה: (ד) ישבע היסת היינו כשהלו' טוען ברי לי דאל"כ א"כ לישבע היסת אלא מחרי' עליו וכמ"ש לקמן סי' ע"ה ע"ש: (ה) ומיהו בכל מקום כו' כתב בש"ג בשם אם הלוה מצא למלוה חוץ לעירו במקום ישוב ורוצה לפרוע למלוה מעות שאינן ניתני' להוצאה בעירו רק שם במקום שרוצה לפרוע והלוהו מטבע סתם בלי שום תנאי רק שיתחייב לשלם לו מטבע נראה דודאי צריך לקבלם כיון דבלותו מקום דמצי לפורעו המטבע ההוא ניתן להוצאה וכן כל כיוצא בזה ע"כ: (ו) אפי' יש כמה מדברו' כו' כתב הסמ"ע נראה דבתוך זמנו איי' לכופו במדב' כמו בסעיף ב' אח"ז דגם מה שיעבור אח"כ דרך מדבר מחשב סכנה גלויה ומפורס' ע"כ: (ז) יכול לכופו כו' כת' הב"ח סעי' ב' דבתוך זמנו אינו יכול לכופו לקבל במדב' כמו בסעי' ב' שאח"ז והא דיכול לכופו כאן לקבל במדב' מיירי בסתם הלוא' דלע"פ שזמנו ל' יום כ"ד לקובע וזמן כדלקמן ס"ס ע"ה עכ"ל בקצרה וע"ש ועי' בש"ג: (ח) וא"ל הלו' אני רוצ' כו' ומהרש"ל שם סי' כ"ד פסק דצריך שיאמר ג"כ או בעית אהדריה לך שם ע"ש: (ט) הדין עמו · ואם המלוה אינו בכאן מהני כשיתן המעות ליד ב"ד או ליד נאמן ב"ד אע"פ שאין תקנה קדומה בזה כ"כ בתשו' מהר"ש כהן ספר ב' סי' נ"ט וכן היה המנהג בפנת ת"י ותי"א במדינותינו אך מ"ש מהרש"ך שם דה"ה בשמוכה לו המעו' ע"י אחר מהני אין נלפע"ד וכמ"ש לקמן ר"ס קכ"ה ע"ש: (י) חילוף המטבע מיד כו' כת' הסמ"ע דל"ד קאמר מיד דהא ברישא כהגיע הזמן כתב העתיד' לבא אלא ה"פ שניכר וידוע או מיד שיהי' חילוף המטבע: (יא) אבל אם כו' כתב הב"ח ונ"ל כרא' דאין זה אלא דוק' היכ' שהלואה היתה דומי' דהלוהו בישוב דלא היה קו

באר הגולה

ד גם זה שם בשמו והוא בכלל הנזכר סיון י"ט ה נמ"י שם ומה שהוא אמ' שהבין מדבריו שימשכנו ברבי' דברים שבלב אינן דברים ולא היה לו לסמוך על מחשבתו עד שיפרש לו ואם אמר לו בפירוש להשכינו ברבית צריך הלוה ליתן לו הרבית כמ"ש בי"ד סי' קס"ט סעיף י"ו ובלבד שיהיה אחריו' העכו"ם על המשכון לבד ולא על שמעון המלוה בכלל כמו שנתבאר שם

עד

א משנה ב"ק דף קי"ח ע"א ובברייתא שם וכדמפרש לה אביי שם ב בטור בשם הרמב"ן כ"כ בה"ת בשמו בשער ל' ג גם במשנה ד טור כ"כ בה"ת שם בשם רמב"ן ודקדק כן מדברי רש"י שם ומדברי הרמב"ם בפ"ג ה משנה דלעיל וכדמפרש לה בגמרא שם ו גם ה"כ כ"כ בה"ת בשער ל' וכתב שכן הסכים עמו הרמב"ן * ז וביאור שם דהוי כפריעת מדבר

מאירת עינים

ה"ה מעות כל שהן בידו בתורת פקדון ובעין ודוקא בהלואה דניתנה להוצאה שייך ל' מחילה וכן מבואר לקמן ר"ס רמ"א ע"ש: נ אלא לשון מתנה פי' שיאמר לו אני נותנו לך ולו זכה בו אפילו בלא קנין כיון שהפקדון הוא כבר בידו וזוכה: נא אין במשמעות ל' זה כו' ל' הטור ומה שהוא אומר שהבין מדבריו שימשכנו ברבית דברים שבלב אינן דברים ולא היה לו לסמוך על מחשבתו שיפרע לו הרבית כו' ועיין ש"ס דומה לזה לעיל ס"ס ע' ונלמד מדברי הטור והמחבר דכשאמר לו בפי' להשכינו ברבי' דפשיטא דצריך הלוה ליתן הרבית וכן פסק המחב' בי"ד סי' קס"ט בש"ע ס"ו ע"ש ולא * כע"ש וכ"כ מו"ח ותמה על מ"ש הכלבו בשם הר"ם דאותו שמשכנו קיי' לשלם הרבי' אלא אם כן אמר מתחלה לעכו"ם קודם שעולה עליו שום רבית שהמשכון אינו שלו אלא של פלוני דהנד' וז"ל מכתי' שוחק העכו"ם על המשכון עכ"ל מו"ח ז"ל וכל זה דוק' כשמוכר הגלו' המשכון ליד העכו"ם דסמיכת העכו"ם הוא על המשכון אבל בלא משכון פשיט' דאסור וכמ"ש בי"ד סי' קס"ט מטעם דהעכו"ם מלוה לישראל שני והשני להראשון וה"ל רבית דכותן מיד לוה למלו' ומזה קיירי כמי תשובת רשב"א דכתב הב"ח יוסף פ"ו במסמ"כ ע"ש:

עד א אם יש לו כדי ספוקו ואין הלו' יכול לומ' אם הייתי רוצה לפרוע לך כאן במדבר היה רשות בידך שלא לקבלם וכמ"ש אחר זה גם כשאני רוצה לשלם לך הרשות בידי קמ"ל דידו על העליונה כיון דהמלוה עשה טובה עם הלוה ודין פקדון עיין לקמן סי' רצ"ג: ב ישבע היסת וגלגל מ"ש בזה: ג אפי' יש כמה מדברות כו' נראה דבתוך זמנו איירי אינו יכול לכופו בכה"ג וע"פ מ"ש בסעי' שאחר זה דגם מה שיעבור אח"כ דרך מדבר מחשב סכנה גלויה ומפורסמת: ד ושיירה חשובה כו' שאין סכנה בגזילה כשהולך שיירא יחד: ה שאין עתה הקלקלה נראית, פי' ואינו דומה לפריעת מדבר שא"כ לקבלם אפי' הגיע זמנו דשם הקלקלה עתה לפנינו בשעת פרעון

טורי זהב

סעיף כ' אין במשמעות לשון זה משמע אם אומר בפי' כן לא היה בזה איסור רבית דעכו"ם על המשכון סמיך וכ"כ בש"ע בי"ד קס"ט סעי' ו' (בשם מהרש"ק בב"י ד"ה טענו הלויתיך מנה וכו' עד והרמב"ם פ"ד מטוען וכו' לא דק הב"י שהעתיקו כאן ומקומו הוא בסעי' י"ב ודוק ועיין בסמ"ע וק"ל:

סי' עד בש"ע סעיף א' אפי' יש בזה כמה מדברות כתב הסמ"ע דבתוך הזמן אינו כופהו בזה דזה מיחשב סכנה גדולה מה שיעבור אח"כ דרך המדבר תמוה הוא מאוד בעיני דהא אפשר להמתין בישוב עד שיזדמן שיירא ואף שהעיכוב הפסד למלוה מה איכפת לן בזה לא הזמן הוא תקנתו של לוה כמ"ש בסי' ק' שכתב אם יאמר התובע אני צריך לילך לדרכי אומרים לו עשה שליח שיתבע בשבילך ויתן וכו' משא"כ בחילוף מטבע כש"כ דל"ש לבטל היזק שיהיה אח"כ ·

פרעון אבל בתוך הזמן א"צ לקבלו כיון דאם בא המלוה לתבוע אותו לפרעו לו תוך זמנו אינו יכול לכופהו ובכה"ג הוא שזה אינו מקבלו תוך הזמן לא משום הקלקול והקלקול כגלא שתבא לאח' הפרעון מ"ה דייקינן ליה כפריע' ודבר אע"פי שאינו פריע' מדבר חמס ומ"ש וכיו' קילוף המטבע מיד כ"כ ג"כ כטו' וכפרים' כתבתי דל"ד קאמר מיד דהא בריפא בהגיע הזמן כתב העתידי' לבא אלא ה"פ שניכר וידוע או מיד שיהיה קילוף המטבע לאחר זמן מ"ה א"צ לקבל זה ועפ"ר :

ו כדי שלא יהא המעות באחריותו דכמה אחריו' ותקלות יכולין לבא וזאת אלו הכ"ל מ"מ כיון שאינן גלויין וידועין שיבואו צריך לקבל : ז דלא מסלקי עד שיגיע הזמן כו' וה"ע דזמן הזה לא לתקנת הלוה לבד נקבע מתחלה אלא גם לטובות המלוה כדי שיאכל הפירות עד הזמן ההוא ומה"ע כמי

אין שם אחת מכל החששות האלה וכיוצא בו אף על פי שאין המלוה רוצה לקבל חובו קודם הזמן ו כדי שלא יהיו באחריותו עד שיגיע הזמן אין שומעין לו מפני שקביעות הזמן לתקנת הלוה היא :

ג ‏חוב דמשכונא דקא אכיל מיניה פירות (יב) באתרא ז (יג) דלא מסלקי עד שיגיע הזמן כמי שלוקח פירות עד זמן דמי ואם רצה אינו מקבל המעות קודם הזמן אלא אם כן מניח לו הפירות לאכול :

הגה לוה שאמר למלוה טול מעותיך ח (יד) והוא בזמן והמלוה אינו רוצה לקבלם והם צרורים ומונחים ביד לוה ונגנבו או נאבדו ט . הלוה חייב לשלם (טו) אבל בפקדון ככי האי גוונא (טז) פטור (ב"י מ"כ) :

המלוה

כתב בעל ש"ג פ' הגוזל בתרא דף מ"ז ע"א שהמלוו' שעושין בזמן הזה בעלי חנויות וקובעין זמן ביניה' ליתן להם ריוח עד זמן פלוני וזמן זה הוקבע כמי לטובות המלוה ומצי המלו' לעכב עליו מלקבלן דניכר לעינים הוא שפסדו עכ"ל : ח והו' בזמן כרח' דר"ל והו' בתוך הזמן והוסי' מו"רם לכתו' כן כדי ליישב דלא תקשי' אמה שכת' הטור ופסק המחבר גם כן לקמן בס"ס ק"כ לוה שאמר למלו' הנה מעותיך צרורים ומונחים בתוך ביתי בא וטול מעותך והמלוה מסרב מלקחתם ונגנבו או נאבדו פטור הלוה וכאן כתב דלו' חייב לשל' מ"ה כת' מו"ר ת דכאן איירי דעדיין הוא בתוך זמן הלואה ועיין מה שכתבתי עוד ביאור וה גם בס"ס ק"מ בסמ"ע ועל ישוב זה ק' דאם כן דכאן איירי בתוך הזמן למה מסיק וכתב דבכה"ג בפקדון פטור הא כתב המ"ת בפ"ו מה"ל שאלה דאין הנפקד יכול להכריח להמפקיד לקבל פקדונו ממנו תוך הזמן כשהפקידו לזמן ידוע שיכול לומר לו קבלת עליך שמירתו עד זמן ידוע וכ"כ המחב' בסי' רנ"ג ס"א (אם לא תאמר דשם מיירי שאינו רוצ' לשמרו כלל והוי כמזיק בידים וכמ"ש לו' פי' כ"ה ס"ד מש"כ כאן דמיירי שנגנבו ונאבדו בלי פשיעתו) : ט הלוה חייב לשלם כ"כ בב"י שמצא כ"כ וסכתבו כן גם בשם הרא"ן ומטעם דאלו מתרמי עסקא מי לא וכון ליה במעות הללו אבל פקדון מכי ש"ל טול את שלך כלתה שמירתו ומסיק שם וכת' ז"ל ואני אומר אם המעות פקדון ואינן צרורין בקשר מסוים אמאי לא יתחייב באחריותן כיון דיכול להשתמש בהם עכ"ל כ"כ סב"י שמצא כ"כ ובכ"י לא כתב ע"ז כלום והד"מ הביאו וכתב ע"ז וז"ל לא ידעתי אי קשה ליה דקאמר אמאי לא יתחייב כו' דאיכא שכלתה שמירתו

דפרעון בע"כ הוי פרעון ותירלו דהכ' כיון דהמלו' מפסיד בנתיכ' זו לא הוי פרעון אלמא דאפי' בבתי ערי חומה דהגיע הזמן אפ"ה כיון דהמלוה מפסיד בנתינה זו לא הוי פרעון בע"כ כ"ש היכא דלא הגיע הזמן והזמן נקב' לתקנת המלוה דפשיט' דאינו פרעון בע"כ וכיוצא בזה כת' בש"ג קמא במלוה לבעלי חנויות למיהדר כיה תוך הזמן כיון שהגיע הפסד למלוה שהממון יהיו שביתין אצלו ולא ידויח בהן כלום דהזמן היה לתקנת המלוה ואינו יכול לכופו לקבל ממנו קודם זמנו ע"ש וכרלה בנדון דידן כ"ש הוא דכיון דאפי' מחשש שמא יפסיד רווחי' חייב ליה הפסד כ"ש היכ' דאיכ' חשש דהפסד קרן וכ"כ עוד בעה"ת דבאשכנת' דאכלי פירו' אין הלוה יכול לכופו למלוה לקבל המעות תוך הזמן ואין דבריו מוכרחי' לפע"ד דכיון דככ' עברה חשש דקילוף המטבעו' יכול הלוה לסלקו דנהי שהיתה מתחלה לטובת המלוה היינו משום חשש קילוף המטבעו' אבל השת' דליכ' חשש זו והלוה רוצה שלא יהא המעות באחריותו צריך לקבלו ומדברי התוס' דפ' מי שאחזו אין ראיה דהתם הפרעון מיד הוא הפסד למלוה תדע דהא התם הגי' הזמן פרעון ואפ"ה לא הוי פרעון אי לאו משום תקנת' אלא ודאי בע"כ כ"ל דשאני התם דהפסד הוא מיד למלוה הלכך פרעון בע"כ לא הוי פרעון ע"ש : ומהש"ג אין ראיה דהתם מוכח ריוח שהמלוה והלוו' מתחלה היתה סירוים המלוה בחנות או שיאכל פירות עד זמן ההיא משא"כ הכא : (יב) באתרא' דלא מסלקי בלא דמון המלוה כמנה שקביעת זמן זה לטובת המלוה כדי שיאכל פירות עד הזמן ההוא וכת' בש"ג פ' הגוזל בתר' שהלוואו' שעושי' בזמן הזה בעלי החנות וקובעי' ליתן להן ריוח עד זמן זה הוקבע כמי לטוב' המלוה ומצי המלוה לעכב מלקבל הפרעון דניכר לעינים הוא ע"כ : (יג) דלא מסלקי.

אבל באתר' דמסלקי תוך הזמן לסברי זמן זה מלוה הוא דקבע ליה ללוה הא אם בלה [כ"א רכה] לפורעו תוך זמן ודאי כ"כ הבעה"ת בשם הרמב"ן וכ"כ הר"ן פ' האשה שנפלו בשם תשו' הרמב"ן ע"ש וכוה פלפע"ד לייסב מ"ש ר' ירוח' סוף ניב בשם תשו' הרשב"א ורמב"ן ... ב"י בסי' זה סעי' ח' דמשכון ב' שדו' בק' וקוד' הזמן רוצה לפרעו כ' ופיתזו' לנסדה א' והמלו' אומ' אני אוכל פירות עד שתפר' ליק קדין ... אמלו' עכ"ל דל"ל רוצה לפרוע כ' הלא אפי' רוצה לפרו' לו הכל יכו' המלו' לומר אני אוכל פירות עד הזמן אלא התם איירי באתר' דמסלקי ונמצא ל פעי' ל' ס"ק י"ל : (יד) והוא בזמן כו' כת' בסמ"ע כרח' דר"ל והוא בתוך הזמן והוסי' מו"ם לכתוב כן כדי ליישב דלא תקשה אמה שכתב הטור והמחבר לקמן ס"ס ק"ך כו' והבית חדש פי' דר"ל והוא בסוף הזמן וכן עיקר וכן פי' בסמ"ע גופיה לקמן סי' ק"ך ס"ק י' ועיין מה שכתוב שם עוד כוס : (טו) אבל פקדון בכה"ג פטור · הטעם כיון דכלת' שמירתו ובסמ"ע ס"ק ט' תמה דליתקיים הנפקד כשהוא אינם שדרכו ליטא וליתן במעות וכזה כתבתי בסי' רל"ב דמותר להשתמש במעות פקדון וחייב עליהן כו"ש כו' ולק"מ דהתם מיירי בסתם אבל לא כשא"ל טול את שלך שכבר כלת' שמירתו וכן כת' הגאון אמ"ו ז"ל בגי' סמ"ע שלו וכן נראה דעת הב"ח ועיי' במרדכי פ' מי שאחזו כת' ודאי פקדון פשיט' פטור כיון דאמר איני רוצה לשמרו עוד פטור אפי' משליחה וכ"פ מהרש"ל פ"י דב"ק סי' כ"ג (ועיי' בריטב"א פ"ק דקדושין על סוגי' דכנסי סלע זו בפקדון דף י"ב) ועמ"ש בס"ס ק"ך : (טז) פטו' היינו בשהגי' הזמן אבל תוך הזמן חיי' שכבר קב' עליו שמיר' הפקדון עד הזמן וכמ"ש ה"ס' והמחב' ס"ס רנ"ג: י"א

ומי שיש הרכבות

ו גם בבה"ת כת' ומשתכר' וכו' מקפ"א וכת' בעל ש"ג פ' הגוז' בתר' * שה"ה במלוה לבעלי חנות לזמן דלא מצי בעל חנות למיהדר ביה וכו' דזמן זה הוקבע כמי לטובת המלו'

או חשש דככו' קלוף המטבעו' התם הוא כיון דבקביע' הזמן לא הי' לא לתקנו' הלוה ועכשיו נ"כ אין שם חשש דככת קלוף המטבעו' יכו' הלוה לכופו לקבלם תוך הזמן אבל היכי' דבשע' הלואה היתה חשש דככת קלוף המטבעו' א"כ קביעת הזמן היה לטוב' המלו' יותר מלטוב' הלוה כי קרוב הוא דבאורך הזמן תעבור חשש זו דככו' קלוף המטבעו' הלכך אע"פ דעכשיו בשע' הפרעון עברה ככר חשש זו ואין מלו' רוצה להחזי' תוך הזמן אלא כדי שלא יהיו באחריותו של לוה אפ"ה אין יכולי' לכוף למלוה לקבלם תוך הזמן כיון שהיתה מתחלה קביעות הזמן לתקנת המלוה והגהת' תוספ' הוא להפסד אע"פי שכבר חשש לקוקה הדין עם המלוה והכי מוכח בתוס' פ' מי שאחזו (דף ע"ה) גבי הא דתקן הלל הזקן תקן בקונה בית בבתי ערי חומ' שיהי' יולא מעותיו ללשכה דהקשו ל"ל תקנ' הא פשיט'

טורי זהב

סעיף ג' והוא בזמן בסמ"ע פי' דהיינו בתוך הזמן ומש"ה חייב הלוה משא"כ בסי' ק"ך דפטור הלוה דמיירי בהגיע זמנו ודבריו תמוהי' כיון דבשם עיקר הטעם משום פרעון בע"כ הוי פרעון וא"כ בתוך הזמן כמי יכול לפרוע בע"כ כל היכא שאין ניכר הקלקול כמ"ש ריש סי' זה · וע"ק מאי מסיק רמ"א בפקדון פטור הנפקד דבתוך זמן ודאי אינו פטור כמ"ש סי' רנ"ב ובסמ"ע הרגיש בזה ולא תי' כלום ובאמת דברי רמ"א כפשוטן דנמשך אחר דבריו בד"מ דהב"י הביא דברים אלו של רמ"א בשם מ"כ בשם הרמב"ן ואותו הכותב הוקשה לו על מ"ש אבל בפקדון פטור וז"ל ואני אומר אם בפקדון מעות ומותרין להשתמש שאינן צרורין בקשר מסוים אמאי לא חייב באחריותן כיון שיכול להשתמש בהן וע"ז תלק הרמ"א בד"מ כיון שכלתה שמירתו לא יתחייב בע"כ ומה שתמה הסמ"ע דלדרכה כיון שא"ל טול שלך והוא לא כטל המעות נגלה דעתו המפקיד שא"כ למעות ומגלגא יש רשות להנפקד להשתמש מ"מ חייב אין מקום לתמו' זו דמהיכי תיתי לאולת בתר דעת המפקיד ניזל בתר דעתי' דנפקד שאינו רוצה להיות בשמירתו של זה עוד ע"כ פשוט לי' לרמ"א דפטור בפקדון כשהגיע הזמן אע"פ שמותר להשתמש בהם ועוד רמז רמ"א במ"ש והוא בזמנו ר"ל בהגיע הזמן וכן משמע בלשון התלמוד דיש ב"ב פא בזמנו כו' וכתבה רבות וכתב זה בשביל פקדון דסיפא שכתב אבל פקדון בכה"ג פטור ר"ל בהגיע הזמן ומה שהקשה הסמ"ע מסי' ק"ך דהלוה פטור אין כאן קושיא דהא גם שם הביא רמ"א ויש חולקין והיינו המרדכי פ' מי שאחזו שכתב בהדיא הטעם כמ"ש בשם ראבי"ן ע"ש במרדכי והיינו משום שיש רשות ללוה להשתמש הוין כרשותו על שהולאם מתחת ידו כ"ז נלע"ד וכן ראיתי אח"כ בבב"ח ועיין מ"ש ביאור דברי הטור כאן עם סי' קל"ח :

(יז) י"א שאין המלוה כו' ולפע"ד שהרי"ף חולק ע"ז שהביאו הך מימרא דרבא בפרק המוכר ולפע"ד דמפרש דהא דאמר רבא ופרעים וזוא זוא פרעון הוי כו' היינו לענין דיעבד (וכ"כ בב"ה) יכול המלוה לומר תקוני קא מתקנת מה שפרעת לי זוזא זוזא ויהי' אצלך באחריותך עד שתפרע לי הכל ואם לא תרצה לחזור וליקח המעות הרי הוא אצלך באחריותך דלא הוי פרעון

ד חמלוה את חבירו לזמן ובא הלוה לפרעו תוך הזמן בפרוטרוט דינר דינר יש אומרים (יז) שאין המלוה יכול לעכב ולומר תן לי כל חובי בפעם אחת דאף פרעון של דינר דינר נקרא פרעון אלא שיש למלוה י תרעומת עליו (יח) ט ומיהו אם משכן לו שדהו או אפי' שתי שורות י אינו יכול לכופו שיחזיר לו חצי המשכונא בחצי המעו':

(יא וה"ה אם הגיע הזמן א"צ לקבל פרעון בפרוטרוט (מרדכי פ' המוכר) :

ה כ המלו' את חבירו על משכון מטלטלין או קרקע ששוים יותר מחובו ובא הלוה ואמר שיקח מהמשכונות כדי חובו ויחזי' לו את המות' יב אין בדבריו כלום וה"ה אם אין המשכונו' שוי' יותר מהחוב אינו יכול לכופו שישלם מחובו (יט) ויחזיר לו שטרו:

ו ל לוה שאמר כשהגיע זמן הפרעון אין לי מעות ולא מטלטלין אלא קרקע יג (כ) טול אותו בחובך ומלוה אומר איני חפץ בקרקע ואני רוצה להמתין עד שיהיו לך מעות ואינך יכול לכופני שאקח קרקע

טורי זהב

כת' שכיון לק"מ דקשור כת' דין השני תחלה והביא ראיי' להדין הראשון שכתבי הרא"ש בתשובה ע"ש בש"ז"ח) ואין לומר שבשעי' ה' איירי בקודם הגיע הזמן ולא מכעי' קאמר ל"מ קודם שהגיע זמן הפרעון אלא אפי' הגיע הזמן ואין לו לשלם אפ"ה אינו יכול לכפותו [illegible]

כללי' כן כלפע"ד ברור: (כא) ויש לו דרך לאות' מדינה כו' וכל שכן כשמוחרי אות' מדינ' מצוי' כאן כ"כ הסמ"ג לאוין קנ"ג ושאר פוסקים וכ"כ מהרש"ל פ"ט דב"ק סי' י"ג: (כב) ואומר לו כו' אף שהמלכיות מקפידות בשולח ן רק שאין מחפשין ש"ס והרא"ש: (כג) והמלכיות [illegible]

קרקע כיון שאיני תובע חובי עכשיו יד הדין עם המלוה:

ז טו המלוה את חבירו ° על המטבע ונפסל אם יכול להוציאו במדינה אחרת (כא) ויש לו דרך לאותה מדינה נותן לו ממטבע שהלוהו (כב) ואומר לו לך והוציאו במקו' פלוני ואם אין לו דרך לשם (אושילו דרך לשם · (כג) והמלכיות מקפידות שמחפשין על מי שמוליך מטבע הנפסל) (טור) (כד) נותן לו ממטבע (כה) היוצא באותה שעה טז וכן בכתובה:

הגה וכל זה (כו) שהתנה ליתן לו מעות אבל אם לא התנה כלום יז (כז) נותן לו יח מטבע שהלוהו בכל ענין (טור) יט ואם התנה ליתן לו מעות היוצאין בהוצאה חייב ליתן לו כ מעו' היוצאין בכל ענין (מרדכי פ' הגוזל קמא) כא ואם תקן המלך כולל ישלמו החייבים דיכא דמלכותא דינא וכפי מה שתיקן ישלם (מרדכי שם בשם ר"י) (כח) ויש חולקין (תשו' הרא"ש כ' קנ סי' א' כ') עיין לקמן סי' שס"ע בדין דינ' דמלכות' ועיין בי"ד סי' קס"ה מדינין אלו ש:

הלכות טוען ונטען

עה אם המלוה והלוה צריכין לברר הטענות (וכל דיני המחוייב שבועה מן התורה או מדרבנן ומי שאינו יכול לישבע וכל שטוען התובע ונתבע ברי ושמא) ובו כ"ה סעיפים

א (א) א התובע את חבירו בבית דין מנה לי בידך בית

[illegible]

לשון מחילה נ אלא לשון מתנה:

ב ד הבא לפרות משכונו משמעון ואמר לו הזהרתיך לפרותו כשהגיע הזמן ואמרת לי לך ומשכנו והבנתי שרעתך לומר שאמשכננו ברבית וכן עשיתי תפרע הקרן והרבית נא (נו) אין במשמעות לשון זה שימשכננו ברבי' ולכן לא יפרע לו אלא הקרן:

עד באיזה מקום ניתנה מלוה לפרוע וסדר הפרעון ובו ז סעיפים

א (א) המלוה נותן (ב) לתבוע בכל מקום) (טור) (ג) אאפי' הלוהו בישוב יכול לתבעו במדבר ולכופו שיפרענו שם א באם יש לו כדי סיפוקו עד שיגיע לישוב וכדי לפרעו ואם המלוה טוען ברי' לי שיש לו כדי סיפוקו וכדי לפרעו והלוה טוען שאין לו אלא כדי סיפוקו ב (ד) ישבע היסת. גאבל אם הלוה רוצה לפורעו במדבר אם ירצה המלו' לא יקבל ממנו עד שיגיע לישוב מאחר שהלוהו בישוב (ה) דומיהו בכל מקום ישוב יוכל לכופו לקבל אפילו אינו מקום המלוה ולא מקום הלוה ולא מקום שהלוהו ג (ו) אפילו יש כמה מדברות קודם שיגיעו למקומו ד ושיירה חשובה מקום ישוב: הגה הלוהו במדבר (ז) יכול לכופו לקבל פרעונו במדבר אפי' הלוהו בישוב (ח) ואמר לו הלוה אני רוצה לצאת למדבר ואמר ליה המלוה גם אני רוצה לצאת למדבר הוי כאילו הלוהו במדבר וצריך לקבל במדבר (הטור):

ב ה קבע המלוה ללוה זמן ורוצה הלוה לפורעו כדי שלא יעמוד הממון באחריותו עד הזמן והמלוה אינו רוצה לקבלו אם הגיע הזמן אף על פי שהלוה ממהר לפרוע חובו כדי להציל עצמו מהאונסים העתידים לבא כמו חלוף המטבע וגזירת המסים *והתשחור' (פי' עבודו' של מלך כענין לא תחרוש בשור מנהגן אחרית) (ט) הדין עמו ה שאין עתה הקלקלה נראית אף על פי שעתידה לבא למחר או בו ביום לאחר הפרעון ואין לו להשגי' על תקלת חבירו (י) אבל אם לא הגיע הזמן אם מצוי וניכר לעינים חילוף המטבע מיד וגזירת המסים והתשחורת *ו אינו יכול לכופו לקבל חובו קודם זמנו (יא) אבל אם אין

באר הגולה

ד גם זה שם כשמו והוא כבלל הנזכר סימן ר"ש ה נבואר שם ומה שהוא אמ' שהבין מדבריו שימשכנו ברבי' דברים שבלב אינן דברים ולא היה לו לסמוך על מחשבתו עד שיפרש לו ואם אמר לו בפירוש להשכינו ברבית צריך הלוה ליתן לו הרבית כמ"ש בי"ד סי' קס"ט סעיף י"ו ובלבד שיהיה אחרו' העכו"ם על המשכון לבד ולא על שמעון המלוה ובכל כמו שנתבאר שם

עד א מחלוקת ב"ק דף קי"ח ע"א ומבריית' שם וכדמפרש לה אביי שם בטור בשם הרמב"ן כ"כ בב"ה בשמו בשער ל' ג שם בשמו ד טור כ"כ בב"ה שם בשם רמב"ן ודקדק כן מדברי רש"י שם ומדברי הרמב"ם בספ"ג ה ממשנה דב"ק ע"ל וכדמפרש לה בגמרא שם ו שם ס"ה כ"כ בב"ה בשער ל' וכתב שכן הסכים עמו הרמב"ן *ו וכ"פ שם דהוי כפריעת מדבר

שפתי כהן

דבריה' דוקא במעות פקדון גרודי' ותמוה' דאל"כ כיון שיכול להשתמש בהן ולפי' תובע את' המפקיד קודם שהוליא' א"כ להחזיר את' המעות עצמם אלא יכול ליתן מעות אחרי' וכמו שכתבתי לקמן סי' רצ"ב סעיף ו' בשם התוס' דפ' אלו מציאות א"כ דמי להלואה ושייך בהו ל' מחילה כן נלפע"ד: (נו) אין במשמעו' ל' זה כו' ל' הטור ומה שהו' אומ' שהבין מדבריו שימשכנו ברבי' דברי' שבלב אינ' דברי' ולא הי"ל לסמו' על מחשבתו שיפרע לו הרבית כו' ונלמד מדברי הטור והמחבר דכשאמר לו בפי' להשכינו ברבי' דפשיט' דצריך הלוה ליתן הרבי' וכ"פ המחבר בי"ד סי' קס"ט בש"ע סעי' כ"ו ע"ש ולא כע"ש עכ"ל סמ"ע והגאון אמ"ו ז"ל כתב בגליון סמ"ע שלו וז"ל הניח שוסן בכוי על מכוונו ודעתו נ"כ מבואר דכשאומר למשכנו ברבית הוי כאלו פירש שהוא יפרע הרבית שהרי כת' ממש כדברי הטור והמחב' ע"ש עכ"ל והאמ' אתו • עוד הביא בש"ע והב"ח בדברי מהרש"ל שתמה על הכלבו בשם מהר"ח ובב"ח כי"ד סי' קס"ט ס"ק פ' כתבתי דלק' מ"ש • עיי' בתשו' מהר"ם אלשיך סי' י"ט ובתשובו' מכילת ח"א סי' קפ"ו (עיין בתשו' מהר"ם כהן ספר"ג סי' ק"א):

עד (א) המלוה כו' בש"ע ס"ק דתכות כשתפס היכא שהמלוה תובע ללוה הלואתו במקום שאינו מקו' הלואה ואין מעות בידו שם אם ישאיב הלוה לתבוע שם במקו' שתבע כו' ולפעד"כ פשוט דאינו מחויב להכניסם שם: (ב) לתבוע בכל מקום • כת' כ' ירוחם כ"ג והרש"ל פ"י דב"ק סי' כ"ג דה"ה בגזלה • וכ"ל דמיירי באופן שקנה הגזלה ואפלו הכי בכון ביאוש ושינוי רשות והכ"ג אבל אם צריך להחזיר גוף הגזלה יש לה דין פקדון דלא ניתן ליתבע אלא במקומו כדלקמן סי' רצ"ג ודוק: (ג) אפילו הלוהו כו' כ"ג שם כשתפס במי שחייב לחבירו מעות בשביל שכירו' או בשביל שיוה דבר שקנה ממנו אי הוי כמו הלואה או פקדון כו' וגם בזה כ"ל פשוט דיש לו דין הלוא' דהא כי דייקינן טעמ' דמ"ש הלואה מפקדון ע"כ הוא משום דהלואה להוצאה ניתנה משא"כ פקדון שאינו יכול להשתמש בו ובפקו' שהפקידו שם יכו ולא כן פשוט הוא דכתובות והוא דיכו כהלואה: (ד) ישבע היסת היינו כשהלוה טוען כדי דלא"כ א"כ לישבע היסת אלא אחרי' עליו וכמ"ש לקמן סי' רל"ג ע"ש: (ה) ומיהו בכל מקום כו' כתב ב"ג בשם אם הלוה ואלה הלוה תוך לעירו במקום ישוב ורוצה לפרוע למלוה מעות שאינן ניתנו' להוצאה בעירו רק שם במקום שהלוה וגם המלוה שם הלא כיון שהוא יוכל לפרוע ובלויה אמתשבע סתם בלי שום תנאי דרך שיתחייב לגלגל לו מטבע נראה דודאי צריך לקבלם כיון דבאותו מקום דמלוי לפורעו המטבע היוצא ניתן להלואה וכן בכל כיוצ' בזה ע"כ: (ו) אפי' יש כמה מדבר' כו' כתב הסמ"ע נראה דבתוך זמנו א"י לכופו במדבר כמו בסעיף ב' דגם בזה ע"כ הקלקלה עת שיפרע לו הוצאות וההוצאות אם לא כיון כו' שם הכי שלא כיון הגיע זמנו לכופו לקבל במדב' כמו בסעי' ב' דבתוך זמנו אינו יכול לכופו לקבל בתו שיהא ס"ל לכ"ש הלואה לקבל בכל מקו' וצ"ע ודוק ויש לקבוע עוד כדלקמן ס"ס ע"א כיון דבתו' וכ"ו בקלם' (ח) וא"ל הלוה אני רוצה כו' והרש"ל ס"ל דלא ס"ל דהמלוה צריך לקבל • (ט) הדין עמו • גם מ"ש שם גם בעית ההדיוט לא ס"ל דהמלוה א"י לכופו הא ס"ל דבתוך זמנו שיהא ס"ל לכל כמו דלקמן ספר ב' ע"א: (י) אבל אם לא הגיע הזמן כו' ולפי המחבר כבר הגיע הזמן כו' ובזה שגם בתוך זמנו מיד ס"ל (יא) אבל אם כו' • שם הכ"י בזה אינו יכול לכופו מ"מ מהרש"ך שם ס"ל מה שאכתוב לקמן כו' חילוף המטבע מיד כו' כתב הסמ"ע ד"ל דקאמר מיד דהא בריש בהגיע הזמן כתב העתיד' לבא אלא ה"ה שנכר ודוע או מיד שיהי' חילוף המטבע: (יא) אבל אשכו' כתב הב"ח וז"ל נראה דאין זה אלא דוק' היכי דומי' דהלוהו בישוב דלא הוה לו

מאירת עינים

ה"ה מעות כל שהן בידו כתורת פקדון וכעין דוקא בהלואה דנתנה להוצאה שייך ל' מחילה וכן מבואר לקמן ר"ס רמ"א ע"ש: נ אלא לשון מתנה פי' שיאמר לו אני נותנו לך ואז זכה בו אפילו בלא קנין כיון שהמשכון הוא כבר בידו ובזוכה: נא אין במשמעות ל' זה כו' ל' הטור ומה שהוא אומר שהבין מדבריו שימשכנו ברבית דברים שבלב אינן דברים ולא היה לו לסמוך על מחשבתו שיפרע לו הריבית כו' ועיין מ"ש דומה לזה לעיל ס"ס ע' [illegible] ונלמד מדברי הטור והמחבר דכשאמר לו בפי' להשכינו בריבי' דפשוט דצריך הלוה ליתן הריבית וכן פסק המחב' בי"ד סי' קס"ט בש"ע ס"ו ע"ש ולא • כע"ש וכ"כ מו"ה ותמה על מ"ש הכלבו בשם הר"ם דאותו שמשכנו קיי' לשלם הריבי' אלא אם כן אמר מתחלה לעכו"ם קודם שעולה עליו שום ריבית שהמשכון אינו שלו אלא של פלוני דהגה"ו ז"ל מבתו' שוחק העכו"ם על המשכון עכ"ל מו"ה ז"ל וכל זה דוק' כשמוכר המלו' המשכון ליד העכו"ם דסמיכת העכו"ם הוא על המשכון אבל בלא משכון פשיט' דאסור וכמ"ש בי"ד סי' קס"ט מטעם דהעכו"ם מלוה לישראל שני והשני להראשון וה"ל ריבי' הכתיב מיד לוה למלוה ומזה קיידי כמו תשובת רש"ל דכתב הבית יוסף ס"ו בשם כ"כ ע"ש:

עד א אם יש לו כדי ספוקו ואין הלוה יכול לומר אם הייתי רוצה לפרוע לך כאן במדבר היה רשות בידך שלא תקבלם וכמ"ש אחר זה גם כשאני רוצה לשלם לך הרשות בידי קמ"ל דודו על עצמו כיון דהמלוה עשה טובה עם הלוה ודין פקדון עיין לקמן סי' רצ"ג: ב ישבע היסת עד"ל מ"ש בזה: ג אפי' יש כמה מדברות כו' נראה דבתוך זמנו אינו יכול לכופו כבה"ג וע"פ מ"ש בסעי' שאחר זה דגם מה שיעבור א"כ דרך מדבר מחשב סכנה גלויה ומפורסמת: ד ושיירה חשובה כו' שאין סכנה כגזלה כתוך שיירה יחד: ה שאין עתה הקלקלה נראית פי' ואינו דומה לפריעת מדבר שא"כ לקבלם אפי' הגיע זמנו דשם הקלקלה עתה לפניכו בשעת פרעון

טורי זהב

סעיף כ' אין במשמעות לשון זה משמע אם אמר בפי' כן לא היה כוה איסור ריבית דעכו"ם על המשכון סמיך וכ"כ ש"ע בי"ד קס"ט סעי' ו' (בשם מהרש"ק בב"י ד"ה טענו הלויתך מנה וכו' עד והרמב"ם פ"ד מטוען וכו' לא דק הב"י שהעתיקו כאן ועקרו הוא בסעי' י"ב ודוק ועיין בסמ"ע וק"ל:

ס"י עד בש"ע סעיף א' אפי' יש בזה כמה מדברות כתב הסמ"ע דבתוך הזמן אינו כופהו בזה דזה חשבו סכנה גדולה מה שיעבור את"כ דרך המדבר תמוה הוא מאוד בעיני דהא אפשר דבאתין בישוב עד שיוציאן אותו ואף שהעבור המדבר למלוה מה שיבכת לן בזה לא הזמן הוא תקנתו של לוה כמ"ש בסי' ק' שכתב אם יאמר התובע אני צריך לילך לדרכי ומורים לו עשה אלא שיפה כאן ויתן וכו' משא"כ בחילוף מטבע כס"ב דל"ש כלל השינוי שיהיה את"כ •

סעיף ג'